

**BALKAN DİLLERİNDE YAYIN YAPAN
ULUSLARARASI YAYIN KURULUŞLARININ
KAMU DİPLOMASİSİ BAĞLAMINDA
YAYIN POLİTİKALARININ İNCELENMESİ**

Festim RIZANAJ

Doktora Tezi

Eskişehir 2022

**BALKAN DİLLERİNDE YAYIN YAPAN ULUSLARARASI YAYIN
KURULUŞLARININ KAMU DİPLOMASİSİ BAĞLAMINDA YAYIN
POLİTİKALARININ İNCELENMESİ**

Festim RIZANAJ

Doktora Tezi

Basın ve Yayın Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Bülend Aydın ERTEKİN

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mart 2022

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

.....'nın “.....
.....” başlıklı
tezi .../.../20.. tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek “Anadolu Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği”nin ilgili maddeleri uyarınca,
..... Anabilim/Anasanat dalında Yüksek
Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezi olarak kabul edilmiştir.

	<u>Unvanı Adı Soyadı</u>	<u>İmza</u>
Üye (Tez Danışmanı)	:
Üye	:
Üye	:
Üye	:
Üye	:

.....

Enstitü Müdürü

ÖZET

BALKAN DİLLERİNDE YAYIN YAPAN ULUSLARARASI YAYIN KURULUŞLARININ KAMU DİPLOMASİSİ BAĞLAMINDA YAYIN POLİTİKALARININ İNCELENMESİ

Festim RIZANAJ

Basın ve Yayın Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mart, 2022

Danışman: Prof. Dr. Bülend Aydın ERTEKİN

İletişim ve politika unsuru olduğundan dolayı kamu diplomasisi ülkeler arası stratejik bir değer kazanıp hedef toplumların zihnini ve kalbini herhangi bir zorlamaya başvurmadan kazanmayı hedeflemektedir. Kamu diplomasisi aktörlerinin kullanabileceği en etkili araçlardan biri de uluslararası yayıncılıktır. Uluslararası yayıncılık, hedef ülke halklarına ulaşabilmek ve onların gözünde ülkeyle ilgili olumlu bir imaj oluşturmak, siyasi tutumlarının ve bölgesel etkisinin yayılmasının yanı sıra ülkenin ulaşmadığı hedef politikalarının savunuculuk rolünü üstlenmektedir. Çalışmada, Batı Balkanlara yönelik ve Batı Balkan dillerinde yayın yapan uluslararası yayıncıların kamuoyu oluşturmak adına sunduğu içerikler incelenmektedir. Ayrıca, Batı Balkan dillerinde yayın yapan uluslararası yayıncıların stratejik anlatılarını incelemektedir. Örneklem olarak, Deutsche Welle (DW), Amerika'nın Sesi (VOA), Sputnik ve Anadolu Ajansı (AA) yayın kuruluşları incelenmiştir. Elde edilen tüm haberlerin nicel ve nitel analizi yapılarak bulgular yorumlandıktan sonra, DW ve Amerika'nın Sesi'nin (VOA) stratejik anlatıları Batı Balkanlarını Avrupa'ya entegre edilmesi ve bölgede doğu ülkelerine alan bırakılmaması çerçevesinde odaklandığı sonucuna varılmıştır. Sputnik haber Ajansı'nın stratejik anlatıları Avrupa entegrasyonuna ve ABD'nin bölgede yürüttüğü politikalarına karşı niteliğinde içerik sunduğunu sonuca varılmıştır. Anadolu Ajansı (AA) Türkiye'nin bölgenin dostu ve kardeşi olduğu anlatısını sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kamu Diplomasisi, Uluslararası Yayıncılık, Batı Balkanlar, Deutsche Welle (DW), Amerika'nın Sesi (VOA), Sputnik, Anadolu Ajansı (AA) Stratejik Anlatılar

ABSTRACT

ANALYSING OF BROADCASTING POLICIES OF INTERNATIONAL BROADCASTERS IN BALKAN LANGUAGES IN THE CONTEXT OF PUBLIC DIPLOMACY

Festim RIZANAJ

Department of Press and Broadcasting

Anadolu University, Graduate School of Social Sciences, February, 2022

Supervisor: Prof. Dr. Bülend Aydın ERTEKİN

Since it is a communication and policy element, public diplomacy aims to gain strategic value between countries and win the minds and hearts of target societies without resorting to any force. One of the most effective tools that public diplomacy actors can use is international broadcasting. International Publishing undertakes the role of advocating for target policies that the country has not reached, as well as to reach the people of the target country and create a positive image about the country in their eyes, as well as spreading its political attitudes and regional influence. The study examines the contents of the Balkans and international broadcasters broadcasting in Balkan languages to create public opinion. It also examines the strategic narratives of international broadcasters broadcasting in Balkan languages. For example, Deutsche Welle (DW), Voice of America (VOA) and Sputnik news agency were analysed. After interpreting the findings by making quantitative and qualitative analyses of all the news obtained, it was concluded that the strategic narratives of DW and Voice of America (VOA) focused on integrating the Western Balkans with Europe and leaving no space for the eastern countries in the region. It has been concluded that the strategic narratives of Sputnik news agency offer content against European integration and the US policies in the region. Anadolu Agency (AA) presents the narrative that Turkey is the friend and brother of the region.

Keywords: Public Diplomacy, International Broadcasting, Western Balkans, Deutsche Welle (DW), Voice of America (VOA), Sputnik, Anadolu Agency (AA) Strategic Narratives

ÖNSÖZ

Tez çalışmasının tüm aşamalarında yapıcı tutumları ile beni cesaretlendiren, eleştiri ve önerileriyle her zaman yanımda olan danışmanım Prof. Dr. Bülend Aydın ERTEKİN ile tez izleme jürisi üyeleri Prof. Dr. Süleyman Sözen ve Dr. Öğr. Üy. Fatma Seçil Banar hocalarıma teşekkürü borç bilirim. Ayrıca savunma jürisindeki katkıları dolayısıyla ve teşekkür ederim.

Doktora eğitimimi burs sağlayarak destekleyen ve akademik hayatıma katkıda bulunduğundan dolayı Türkiye Burslarına şükranlarımı sunuyorum.

Şimdiye kadar bütün öğretim hayatımda beni desteklediği aileme ve akademik alanında olumlu olarak etkilediği ve katkıda bulunduğu için eşim Flora'ya sonsuz teşekkür ederim.

..../..../20....

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

.....

(İmza)

.....

(Öğrencinin Adı Soyadı)

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar DİZİNİ.....	xii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

DIŞ POLİTİKA VE DİPLOMASİ

1.1. Politika	3
1.2. Uluslararası İlişkiler Çerçevesinde Uluslararası Politika ve Dış Politika.....	6
1.2.1. Uluslararası politika	7
1.2.2. Dış politika	8
1.3. Diplomasi	10
1.3.1. Geçmişten günümüzde diplomasi	13
1.3.2. Diplomasi alanında yaşanan değişimler ve dönüşümler: eski diplomasiden yeni diplomasiye.....	22
1.3.2.1. <i>Eski diplomasi</i>	23
1.3.2.2. <i>Yeni diplomasi</i>	25
1.3.3. Diplomasi yöntemleri	28
1.3.3.1. <i>Ad hoc diplomasi</i>	28
1.3.3.2. <i>İkili – bilateral diplomasi</i>	29
1.3.3.3. <i>Çok taraflı – multilateral diplomasi</i>	30
1.3.3.4. <i>Parlamenter diplomasi</i>	31

1.3.3.5. <i>Sessiz diplomasi</i>	32
1.3.3.6. <i>Doruk (zirve) diplomasisi</i>	33
1.4. Kamu Diplomasinin Ortaya Çıkışı	33

İKİNCİ BÖLÜM

KAMU DİPLOMASİSİ (KAMUOYU DİPLOMASİSİ)

2.1. Dış Politika Açısından Kamuoyu	37
2.2. Kamu Diplomasisi Kavramı.....	41
2.3. Kamu Diplomasisi Gelişme Süreci	51
2.4. Yumuşak Gücün Manifestosu Olarak Kamu Diplomasisi.....	51
2.4.1. Dış politikada güç kavramı.....	54
2.4.1. Yumuşak güç ve kamu diplomasisi.....	56
2.5. Geleneksel Kamu Diplomasisi ve Yeni Kamu Diplomasisi	58
2.6. Kamu Diplomasisi ve İlişkili Kavramlar	65
2.6.1. Kamu diplomasisi ve dış politika	66
2.6.2. Kamu diplomasisi ve halkla ilişkiler.....	66
2.6.3. Kamu diplomasisi ve propaganda.....	67
2.6.4. Kamu diplomasisi ve ulus markalaşması	69
2.7. Kamu Diplomasisi Uygulama Alanları	71
2.7.1. Kültür	71
2.7.2. Eğitim.....	76
2.7.3. Lobcilik ve Savunuculuk.....	80
2.7.4. İnanç (Din)	82
2.8. Yeni Medya ve Kamu Diplomasisi.....	84
2.8.1. Dijital diplomasi.....	86
2.8.2. Sosyal medya ve kamu diplomasisi	93

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAMU DİPLOMASİSİ VE ULUSLARARASI YAYINCILIK

3.1. Bir İletişim Süreci Olarak Kamu Diplomasisi.....	97
3.2. Medyatikleşen Kamu Diplomasisi	104
3.3. Kamu Diplomasisinin Kalbi: Uluslararası Yayıncılık	107
3.3.1. Uluslararası yayıncılığın tarihsel gelişimi	113
3.3.1.1. <i>Uluslararası yayıncılığın ortaya çıkışı</i>	116
3.3.1.2. <i>İkinci Dünya Savaşı Dönemi</i>	122
3.3.1.3. <i>Soğuk savaş dönemi</i>	124
3.3.1.4. <i>Soğuk Savaş Sonrası</i>	128
3.3.1.5. <i>11 Eylül sonrası</i>	130
3.3.2. Uluslararası yayıncılığın ömürleri ve tutarlılığı	133
3.3.3. Uluslararası yayıncılığın işleyiş türleri, görevleri ve işlevselliği	134
3.3.4. Uluslararası yayıncılıkta dil hizmetleri ve hedef kitle.....	148
3.3.5. Uluslararası yayıncılık örnekleri.....	155
3.3.5.1. <i>BBC</i>	156
3.3.5.2. <i>CCTV</i>	159
3.3.5.3. <i>Deutsche Welle (DW)</i>	160
3.3.5.4. <i>Voice of America (VOA) – Amerika'nın Sesi</i>	162
3.3.5.5. <i>Al Jazeera (El Cezire)</i>	164
3.3.5.6. <i>Russia Today (RT)</i>	166
3.3.5.7. <i>TRT ve Anadolu Ajansı</i>	167
3.4. Yeni Medya ve Uluslararası Yayıncılık.....	169

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BALKANLAR: DOĞUNUN BATISI BATININ DOĞUSU

4.1. Balkan Yarımadası.....	176
4.2. Batı Balkanlar.....	178
4.2.1. Kosova	180
4.2.2. Arnavutluk	184
4.2.3. Sırbistan.....	186
4.2.4. Kuzey Makedonya	188
4.2.5. Karadağ	190

4.2.6. Bosna-Hersek	192
---------------------------	-----

BEŞİNCİ BÖLÜM

BATI BALKAN DİLLERİNDE YAYIN YAPAN ULUSLARARASI YAYINCILARIN STRATEJİK ANLATILARI

5.1. Araştırmanın Yöntemi.....	195
5.1.1. Araştırmanın sorunu.....	195
5.1.2. Araştırmanın önemi ve amacı	197
5.1.3. Araştırmanın soruları	198
5.1.4. Çalışmanın örnekleme	198
5.1.5. Çalışmanın yöntemi.....	199
5.2. Araştırmanın Bulguları: Batı Balkan Dillerinde Yayın Yapan Uluslararası Yayıncıların Tarihi, Dönemsel Yayınları ve Haberlerdeki Stratejik Anlatılar	205
5.2.1. Batı Balkan dillerinde Deutsche Welle'nin (DW) tarihi, yayınları ve hedef kitlesi.....	205
5.2.1.1. <i>Deutsche Welle (DW) Arnavutça</i>	206
5.2.1.2. <i>Deutsche Welle (DW) Boşnakça, Hırvatça ve Sırpça</i>	213
5.2.1.3. <i>Deutsche Welle (DW) Makedonca</i>	219
5.2.2. Batı Balkan dillerinde Amerika'nın Sesi'nin (VOA) tarihi, yayınları ve hedef kitlesi.....	219
5.2.2.1. <i>Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça</i>	220
5.2.2.2. <i>Amerika'nın Sesi (VOA) Boşnakça, Hırvatça ve Sırpça</i>	224
5.2.2.3. <i>Amerika'nın Sesi (VOA) Makedonca</i>	231
5.2.3. Batı Balkan dillerinde Sputnik haber ajansının tarihi, yayınları ve hedef kitlesi.....	233
5.2.3.1. <i>Sputnik Sırpça</i>	233
5.2.4. Batı Balkan dillerinde Anadolu Ajansı'nın (AA) tarihi, yayınları ve hedef kitlesi.....	237
5.2.4.1. <i>Anadolu Ajansı (AA) Arnavutça</i>	237
5.2.4.2. <i>Anadolu Ajansı (AA) Boşnakça-Hırvatça-Sırpça (Ortaklaşa)</i>	238
5.2.4.3. <i>Anadolu Ajansı (AA) Makedonca</i>	239

5.3. Batı Balkan Dillerinde Yayın Yapan Uluslararası Yayıncıların Haberlerdeki Stratejik Anlatıları	239
5.3.1. DW'nin Batı Balkan dillerinde stratejik anlatıları	239
5.3.1.1. Almanya Batı Balkanlara yönelik etkili politikalar yürütmektedir ...	240
5.3.1.2. Doğu ülkelerine boş alan bırakmamak adına, AB ile ABD birlikte yürümeli.....	246
5.3.1.3. Batı Balkanlar'ın ortak paydası: AB entegrasyonu	250
5.3.1.4. İkili anlaşmazlıklar AB'ye taşınmamalı: Kosova-Sırbistan Diyalogu ve Kuzey Makedonya-Bulgaristan Anlaşmazlığı.....	255
5.3.2. Amerika'nın Sesi'nin (VOA) Batı Balkan dillerinde stratejik anlatıları	258
5.3.2.1. ABD Batı Balkan ülkelerinin müttefikidir.....	259
5.3.2.2. Doğu Ülkelerinin bölgedeki nüfuzu tehlikeli.....	265
5.3.2.3. Avrupa entegrasyonuna ABD'nin desteğiyle.....	269
5.3.2.4. Kosova-Sırbistan Diyalogu, K. Makedonya-Bulgaristan anlaşmazlığı ve Bosna-Hersek'in durumu	276
5.3.3. Sputnik'in (Sırpça) Batı Balkan dillerinde stratejik anlatıları	281
5.3.3.1. Rusya'nın politikalarına ve Çin'in yatırımlarına olumlu bakış.....	281
5.3.3.2. Avrupa Birliği politikaları yetersiz	284
5.3.3.3. ABD'nin bölgedeki politikaları: Sırp karşıtı.....	288
5.3.3.4. "Sözde" Kosova	292
5.3.4. Anadolu Ajansı'nın (AA) Batı Balkan dillerinde stratejik anlatıları ...	294
5.3.4.1. Türkiye bölgenin dostu ve kardeşidir	294
5.3.4.2. Avrupa entegrasyonu bölgenin istikrarı için önemli.....	302
5.3.4.3. ABD ve NATO için bölge önemlidir.....	305
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	310
KAYNAKÇA	325
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Kamu/Diplomasi Oryantasyonu	41
Tablo 2. Bağlantılı Yollarının Özeti.....	51
Tablo 3. Gücün üç türü.....	57
Tablo 4. Eski ve Yeni Kamu Diplomasinin Farklı Özellikleri	59
Tablo 5. Geleneksel ve 21. yüzyıl Kamu Diplomasinin Karşılaştırılması	60
Tablo 6. Dijital toplumun kamu diplomasinin dijitalleşmesi etkisinin tablosu.....	90
Tablo 7. Uluslararası Yayıncıların Kamu Diplomasisi Taktikleri İçin Önerilen Tipoloj	137
Tablo 8. Uluslararası Yayıncıların coğrafi kapsamı	150
Tablo 9. Deutsche Welle (DW) Arnavutça Almanya'nın bölgedeki tutumları ile ilgili anlatı	242
Tablo 10. Deutsche Welle (DW) Sırpça Almanya'nın bölgedeki tutumları ile ilgili anlatı	244
Tablo 11. Deutsche Welle (DW) Boşnakça Almanya'nın bölgedeki tutumları ile ilgili anlatı	245
Tablo 12. Deutsche Welle (DW) Makedonca Almanya'nın bölgedeki tutumları ile ilgili anlatı	245
Tablo 13. Deutsche Welle (DW) Arnavutça Doğu ülkelerinin bölgedeki bulunması ile ilgili anlatı.....	247
Tablo 14. Deutsche Welle (DW) Sırpça Doğu ülkelerinin bölgedeki bulunması ile ilgili anlatı	248
Tablo 15. Deutsche Welle (DW) Makedonca Doğu ülkelerinin bölgedeki bulunması ile ilgili anlatı.....	250
Tablo 16. Deutsche Welle (DW) Arnavutça Avrupa Entegrasyonu ile ilgili anlatı....	251
Tablo 17. Deutsche Welle (DW) Boşnakça Avrupa Entegrasyonu ile ilgili anlatı.....	252
Tablo 18. Deutsche Welle (DW) Sırpça Avrupa Entegrasyonu ile ilgili anlatı.....	254
Tablo 19. Deutsche Welle (DW) Makedonca Avrupa Entegrasyonu ile ilgili anlatı..	255
Tablo 20. Deutsche Welle (DW) Arnavutça Kosova-Sırbistan diyalogu ile ilgili anlatı	257
Tablo 21. Deutsche Welle (DW) Sırpça Kosova-Sırbistan diyalogu ile ilgili anlatı ..	257

Tablo 22. Deutsche Welle (DW) Makedonca Kuzey Makedonya- Bulgaristan anlaşmazlığı ile ilgili anlatı	258
Tablo 23. Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça ABD Batı Balkan ülkelerinin müttefikidir ile ilgili anlatı.....	261
Tablo 24. Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça ABD Batı Balkan ülkelerinin müttefikidir ile ilgili anlatı.....	263
Tablo 25. Amerika'nın Sesi (VOA) Boşnakça ABD Batı Balkan ülkelerinin müttefikidir ile ilgili anlatı.....	264
Tablo 26. Amerika'nın Sesi (VOA) Makedonca ABD Batı Balkan ülkelerinin müttefikidir ile ilgili anlatı.....	265
Tablo 27. Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça Doğu Ülkelerinin Bölgedeki nüfuzu tehlikeli ile ilgili anlatı.....	266
Tablo 28. Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça Doğu Ülkelerinin Bölgedeki nüfuzu tehlikeli ile ilgili anlatı.....	267
Tablo 29. Amerika'nın Sesi (VOA) Boşnakça Doğu Ülkelerinin Bölgedeki nüfuzu tehlikeli ile ilgili anlatı.....	269
Tablo 30. Amerika'nın Sesi (VOA) Makedonca Doğu Ülkelerinin Bölgedeki nüfuzu tehlikeli ile ilgili anlatı.....	269
Tablo 31. Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça Avrupa Entegrasyonuna ABD'nin desteğiyle ile ilgili anlatı	271
Tablo 32. Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça Avrupa Entegrasyonuna ABD'nin desteğiyle ile ilgili anlatı.....	273
Tablo 33. Amerika'nın Sesi (VOA) Boşnakça Avrupa Entegrasyonuna ABD'nin desteğiyle ile ilgili anlatı	274
Tablo 34. Amerika'nın Sesi (VOA) Makedonca Avrupa Entegrasyonuna ABD'nin desteğiyle ile ilgili anlatı	275
Tablo 35. Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça Kosova-Sırbistan Diyalogu ile ilgili anlatı	277
Tablo 36. Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça Kosova-Sırbistan Diyalogu ile ilgili anlatı	278
Tablo 37. Amerika'nın Sesi (VOA) Makedonca K. Makedonya- Bulgaristan anlaşmazlığı ile ilgili anlatımı	279

Tablo 38. Amerika'nın Sesi (VOA) Boşnakça Bosna-Hersek'in durumu ile ilgili anlatı	281
Tablo 39. Sputnik Sırpça Rusya ve Çin ile ilgili anlatı.....	284
Tablo 40. Sputnik Sırpça Avrupa Politikaları ile ilgili anlatı.....	287
Tablo 41. Sputnik Sırpça ABD'nin Politikaları ile ilgili anlatı.....	291
Tablo 42. Sputnik Sırpça Kosova Sorunu ile ilgili anlatı.....	293
Tablo 43. Anadolu Ajansı (AA) Arnavutça Türkiye bölgenin dostu ve kardeşidir ile ilgili anlatı	297
Tablo 44. Anadolu Ajansı (AA) Boşnakça-Hırvatça-Sırpça Türkiye bölgenin dostu ve kardeşidir ile ilgili anlatı.....	299
Tablo 45. Anadolu Ajansı (AA) Makedonca Türkiye bölgenin dostu ve kardeşidir ile ilgili anlatı.....	301
Tablo 46. Anadolu Ajansı (AA) Arnavutça Avrupa Birliği entegrasyonu ile ilgili anlatı	302
Tablo 47. Anadolu Ajansı (AA) Boşnakça-Hırvatça-Sırpça Avrupa Birliği entegrasyonu ile ilgili anlatı.....	304
Tablo 48. Anadolu Ajansı (AA) Makedonca Avrupa Birliği entegrasyonu ile ilgili anlatı	305
Tablo 49. Anadolu Ajansı (AA) Arnavutça ABD ve NATO ile ilgili anlatı	306
Tablo 50. Anadolu Ajansı (AA) Boşnakça-Hırvatça-Sırpça ABD ve NATO ile ilgili anlatı	308
Tablo 51. Anadolu Ajansı (AA) Boşnakça-Hırvatça-Sırpça ABD ve NATO ile ilgili anlatı	309

GİRİŞ

Bu çalışmada Batı Balkan dillerinde yayın yapan uluslararası yayın kuruluşlarının kamu diplomasisi bağlamında yayınları, içerikleri ve stratejik anlatıları incelenmiştir. Çalışmanın kuramsal çerçevesini politika, dış politika, kamu diplomasisi, uluslararası yayıncılık kavramları oluşturmaktadır. Bu kapsamda, kamu diplomasisinin ortaya çıkış nedenleri ve kamu diplomasisi alanındaki uluslararası yayıncılığın rolü ve etkisi tartışılmaktadır. Çalışmada aynı zamanda Batı Balkanları oluşturan ülkelerin siyasi ve sosyo-ekonomik tanıtımı sunulmuştur.

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, politika, dış politika ve diplomasi üzerine yapılan çalışmaların incelenmesi sonucunda varılan kavramsal değerlendirmeler ışığında politika, dış politika ve diplomasi tanımı netleştirilmeye çalışılmaktadır. Bunun yanı sıra, diplomasi tarihi süreci içerisinde gelişimi ve dönüşümü incelenirken eski diplomasiden yeni diplomasiye geçişini sağlayan diplomasi alanında yaşanan değişimlere ve dönüşümlere değinilmiştir. Ayrıca, ad-hoc, ikili, çok taraflı, parlamenter ve doruk gibi diplomasi yöntemleri tartışırken kamu diplomasisini ortaya çıkaran nedenler de irdelenmiştir.

İkinci bölümde, kamu diplomasisi kavramına ilişkin tanımlamaları, kamu diplomasisinin ortaya çıkaran nedenleri ve gelişim sürecinden bahsederken kamu diplomasisinin aktörlerinden ve sosyal paydaşları ele alındı ve kültür, eğitim, lobicilik vb. uygulama alanlarından bahsedilmiştir. Bu kapsamda, geleneksel kamu diplomasisi ve yeni kamu diplomasisi özellikleri ortaya konulmuştur. Ayrıca, kamu diplomasisinin dış politika, propaganda, halkla ilişkiler ve ulus markalaşma kavramları ile ilişkisi incelenmiştir. Bunun yanı sıra, yumuşak güç çerçevesinde kamu diplomasisi kavramı irdelenmiştir. Bu kapsamda, yeni medyanın ortaya çıkmasıyla birlikte etkilenen kamu diplomasisi uygulamaları dijital diplomasisi ve sosyal medya ve kamu diplomasisi incelenmiştir.

Üçüncü bölümde, ilk olarak dış politikada ve kamu diplomasisinde medyanın kullanımından ve öneminden bahsedilmiştir. Ayrıca, kamu diplomasisinin bir iletişim süreci olduğunu vurgulamak adına konuyla ilişkin önemli isimler ve kaynaklar irdelenmiştir. Bölümün diğer kısmında ise, kamuoyu oluşumunda bir unsur olan uluslararası yayıncılık ve kamu diplomasisinde kullanılan kitle iletişim araçları örnekler

üzerine ele alınmıştır. Bu kapsamda, yeni medyanın ortaya çıkmasıyla birlikte etkilenen uluslararası yayıncılık uygulamaları yeni medya ve uluslararası yayıncılık çerçevesi de incelenmiştir.

Dördüncü bölümünde, Balkan yarımadası ile ilgili, coğrafi, siyasi, toplumsal ve genel olarak bilgiler içermektedir. Ayrıca, bu bölümde Batı Balkanlar olarak adlandırılan bölgenin ülkelerinin genel bilgileri sunulmaktadır.

Beşinci bölümünde, çalışmanın yöntemi, çalışmanın sorunu, çalışmada kullanılan araştırma modeli, çalışmanın teşkil ettiği önem ve amacı, çalışmanın cevaplandırmaya belirlenen sorular yer almaktadır. Bu kapsamda, elde edilen bulguların analizi ve yorumlaması sunulmuştur.

Çalışmanın son bölümünde ise kavramsal çerçevesinin ve araştırma esnasında elde edilen verilerin sonucu ve değerlendirilmesi yer almaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

DIŞ POLİTİKA VE DİPLOMASİ

Bu bölümde, dış siyaset ve diplomasi üzerine yapılan çalışmaların incelenmesi sonucunda varılan kavramsal değerlendirmeler ışığında siyaset, dış siyaset ve diplomasi tanımını netleştirilmeye çalışılmaktadır. Bunun yanı sıra, diplomasinin tarihi süreç içerisinde gelişimi ve dönüşümünü incelerken, kamu diplomasisini ortaya çıkaran nedenler çerçevesinde kavramsal tanımlaması incelenmektedir.

1.1. Politika

Aristoteles'in "insan doğası gereği politik bir hayvandır" ifadesi, insanlar nasıl yaşamaları gerektiği? kim neyi almalıdır? iktidar ve kaynaklar nasıl dağıtılmalıdır? toplum işbirliği temeline mi dayanmalı, yoksa çatışma temeline mi? vb. konularda aynı fikirde olmadığını ve böylece insan ilişkilerinde anahtar ölçünün politika olduğu anlamına gelir. Bundan dolayı Aristoteles göre; insanların yaşamlarını iyileştirmek ve İyi Toplum'u yaratmak için giriştikleri faaliyet olarak politikayı "en üstün bilim" yapan budur. Politika, her şeyden önce sosyal bir faaliyettir; o daima bir diyalogdur, asla monolog değildir (Heywood, 2013, s. 1). Kapani'ye göre, politika toplumda yaşayan insanlar arasında bir çatışma, bir mücadele ve kavgadır. Karşıt görüşü temsil eden düşünürlere göre politikanın amacı her şeyden önce toplumda bütünlüğü sağlamak, özel çıkarlara karşı koyarak genel yararı ve insanların "ortak iyiliğini" gerçekleştirmektir. Bu iki karşıt yorumdan her biri gerçeklerin ancak bir yönünü yansıtır (Kapani, 200, s. 17-18). Buna göre siyaset, anlayış içerisinde yaşamını sürdürmek için insanlar açısından gerekli ve çözümleyici bir süreç olarak değerlendirilmektedir çünkü insanlar uyumsuzluk halindedirler.

"Politika" sözcüğü, tam anlamıyla "şehir devleti" anlamına gelen *polis*'ten türetilmiştir. Antik Yunan toplumu, her biri kendi yönetim sistemine sahip olan bağımsız şehir devletleri topluluğuna bölünmüştür ve bu şehir devletlerinin en büyük ve en etkili nüfusu, çoğu zaman demokratik hükümetin beşiği olarak gösterilen Atina idi. Bu açıdan siyasetin, polislin işleyişine-yani, polisle ilgili olana-işaret ettiği anlaşılmaktadır. Bu tanımın modern şekli, bu nedenle 'devleti ilgilendiren'dir. Aynı zamanda akademik politik bilimin devam etmesine yardımcı olduğu bir tanımdır (Heywood, 2013, s. 3). Buna

göre, siyasetin devletin neyin ilgilendirdiğine dayandığı fikri disiplinin geleneksel bakış açısıdır ve dolayısıyla politikayı okumak, özünde, hükümeti okumak demektir.

Politika, en geniş anlamda, “insanların hayatlarını düzenleyen genel kuralları yapmak, korumak ve değiştirmek için gerçekleştirdikleri faaliyetlerdir” (Heywood, 2013, s. 2). Bahram Maskanian’ın nitelendirilmesinde politika, toplumsal söyleşi kurmada, bir toplum inşa etmede ve toplumdaki her vatandaşla etkileşim kurmada kullanılır diye değerlendirilmektir. Ona göre, ulusal bir devlet, “güvenliği, huzuru, refahı korumak, varlığını ve doğrularını yabancılara karşı savunmak, gücünü ve kaynaklarını arttırmak, vatandaşları korumak ve vatandaşların morallerini yükseltmek için kendi kurallarıyla hareket eder ve kendi kurallarına göre strateji yürütür ve bu stratejiye de politika denmektedir” (Maskanian, 2018). Ayrıca, politika hem toplum katında ve toplumsal ilişkiler çerçevesinde, hem de devlet katında ve iktidar olgusu eşliğinde var olan bir olgudur (Vergin, 2013, s. 155). Tayyar Arı’nın belirttiği gibi, bazıları politikayı bir bir toplumda çatışma halinde olan çıkarların uzlaştırılması faaliyeti olarak tanımlarken diğer bazılarına göre ise, çatışma politikanın temelini oluşturulmaktadır. Bu görüşe göre, “politika siyasal iktidarı elde ederek veya onu kullanarak kendi görüşlerini ve çıkarlarını gerçekleştirmeye çalışan toplumdaki çeşitli grup ve/veya bireyler arasındaki bir çatışma sürecidir” (Arı, 1999, s. 5). Miller’e göre, ilk ve en önemlisi politika, siyasal faaliyet ile ilgilidir ve siyasal faaliyet değişim veya değişime karşı bir şeyi koruma isteği meselesidir (Miller, 1996, s. 14).

Bununla birlikte, politika, niyetler, eylemler ve sonuçlar arasındaki bağlantı olarak anlaşılabilir. Niyet düzeyinde, politika yönetimin duruşuna – yönetimin gerçekten taahhüt ettiği şeye - mukabildir. Eylemler düzeyinde politika yönetimin davranışına – yönetimin gerçekte yaptığı şeye-mukabildir. Sonuçlar düzeyinde ise politika yönetimin eyleminin sonuçlarına – yönetimin daha geniş toplum üzerindeki etkisine - mukabildir (Heywood, 2000, s. 31). Bu tanımların yanı sıra politikayı geniş bir çerçevede değerlendirildiğinde farklı tanımlayanların sayısı artıyor. Yarım yüzyıldan fazla bir süre önce Harold Laswell (1936) siyaseti “Kim neyi, ne zaman ve nasıl alır” diye tanımlıyor, ve bu tanımın siyaset çalışmalarının merkezinde kalması gerektiği şeklinde tanımlamıştır (Peters, 2004, s. 23). Buna göre, siyaset, toplumsal varoluşta kaynakların üretimi, dağıtımı ve kullanımı ile ilgilidir. Yani, özünde siyaset, istenen sonucu her ne şekilde olursa olsun elde etme

yeteneğidir. Dolayısıyla, politika insanların belli amaçlara ulaşmak için bir stratejik etkileşim sürecidir.

Siyaset, demokrasi ile ilişkilendirilerek, farklılıkların giderilmesi, farklı çıkarların ve değerlerin uzlaştırılması ve ortak amaçların izlenmesi için kamu politikalarının oluşturulması için kurumsallaştırılmış prosedürler yoluyla insanların birlikte hareket ettiği, farklı bir kural biçimi olduğunu ileri sürülmektedir (Crick, 2004, s. 67).

Miller politikanın doğasını sağlayan özellikleri şöyle tanımlamaktadır: Birincisi, siyaset çatışma ve anlaşmazlık ile ilgilidir; Bunlar bir ölçüde mevcut değilse, durum politik değildir ve alınan herhangi bir eylem politik olmayacaktır. Siyaset, anlaşmazlığın ifadesi, savunuculuğu, uzlaşması ve değiştirilmesi meselesidir; Sonra ise, siyasetin kökeni sosyal çeşitlilikte ve insan dileklerinin sınırsızlığında yatmaktadır. Siyaset devam edecek çünkü çeşitlilik durmayacak; Dolayısıyla politika ortak bir endişeyi paylaşan insani grupların çıkarlar meselesidir çünkü toplum amaç, görünüm ve işlev konusunda çoğuldur ve çıkarlar bu çoğulluğun yansımasıdır. Ayrıca, politika ister kamusal ister özel olsun, bir türden hükümetten ayrılmaz bir şeydir, çünkü hükümet çıkarları ve bireyleri düzenleyen kurallar koymakta ve almak istedikleri pozisyon, ayrıcalık, güvenlik ve avantaj için fırsatlar sunmaktadır. Siyasetin çok kişisel bir yönü vardır, çünkü sadece bireyler siyasette bilinçli harekete geçebilir ve sadece bireyler kaygıya düşebilir. Özetle, politika, insan ve kuralların olduğu her yerde onun görünümünü yapan temel bir insan faaliyetidir (Miller, 1962, s. 284-286).

Politika farklı anlamlar taşımaktadır. Bir sanat olarak düşünülebilir (araştırmacılar ‘siyaset okumaktadır’); bir faaliyet olarak (birinin ofisinde, birinin kulübünde, hatta ailesinde bile ‘politika yapılabilir’); bir meslek olarak (bazıları ‘politikaya giriyor’); veya bir işlev olarak (‘yerel politika’, ‘ulusal politika’). Politika aynı zamanda hem bir örgütü ifade eden (devlet, rejim ve anayasa) yönetim şekline (polity) hem de işlevlerini yerine getirmek için hareket eden siyasal kararlar sistemine ve örgütler aracılığıyla belirli alt alanlara (sağlık, eğitim, dış ilişkiler gibi) atıfta bulunan siyasaya değinmektedir. Kapsamlı bir bakış açısına göre politika, bir işlev, bir sistem, bir eylem ve bir hareketle bağlantılı olduğunu kabul edilmektedir (Badie, Berg-Schlosser, ve Morlino, 2011, s. li).

Heywood, politikanın oldukça farklı dört kavrayışı tespit edilebilir diye ifade etmektedir. Birincisi, politika bir hüner olarak bilhassa yönetim ve devlet işleriyle ilişkilendirilir. Bu tanım muhtemelen antik dönem Yunanistan’ında kullanılan terimin

(siyaset şehir devleti anlamına gelen *polis* kelimesinden türetilmiştir) orijinal anlamından çıkarılarak geliştirilmiştir. Bu açıdan siyaset insanların, kurumların ve sosyal faaliyetlerin çoğunun siyaset ‘dışında’ olduğunu ima eden ve esasen devletle sınırlı bir faaliyettir. İkincisi, politika, bireyin ‘şahsına özel’ hassasiyetlerinden ziyade belirgin bir biçimde topluluğun işlerinin işleyişi ve idaresi ile ilgili ‘kamusal’ bir faaliyet olarak görülür. Bu görüşün izleri Aristoteles’in insanların sadece bir politik topluluk içinde “iyi yaşam” süreçlerini dair inancına kadar sürülebilir. Üçüncü olarak, politika çatışmaların çözümünde zorlama yerine karşılıklı ödünleşme, uzlaşma ve müzakere gibi yöntemlerin kullanılması olarak görülmektedir. İşte bu siyasetin ‘mümkün olanın sanatıdır’ dendiğinde kastedilen şey olup, problemlerin çözümünde barışçıl tartışma ve arabuluculuğu kapsayan ‘siyasal çözümler’ ile ‘askeri çözümler’ arasındaki farkı ima eder. Dördüncüsü, politika toplumsal varoluşun seyri içinde kaynakların üretimi, dağıtımı ve kullanımı ile ilişkilendirilir. Bu açıdan siyaset arzulanan sonuçları başarmak için gerekeni yapma beceresi anlamında iktidar ile ilgilidir. Feministler ve Marksistler bu görüşü paylaşıyorlar arasındadır (Heywood, 2000, s. 33-34).

1.2. Uluslararası İlişkiler Çerçevesinde Uluslararası Politika ve Dış Politika

Uluslararası ilişkilerin insan ilişkiler kapsamında sosyal ilişkiler olduğunu vurgulamak durumundayız. Tanımı gereği, ilişki bir başkası ile kurulan bağlantıyı içermektedir. Bu çerçevede, Yurdusev, bir insansal (insani) ve sosyal türü olarak uluslararası ilişkileri, “en genelde, ‘ulus’ diye adlandırdığımız sosyal birimler arasındaki ilişkiler, veya ‘uluslararası ilişkileri’ ya da ‘uluslar arasında gerçekleşen ilişkiler’ olarak tanımlamaktadır” (Yurdusev, 1996, s. 16-18). Yurdusev burada iki noktaya dikkat çekilmeli diye vurguluyor. Birincisi, uluslararası ilişkilerin belli bir toplumsal birimce yürütülmesi ya da belli bir toplumsal birimle ilgili olması. Yani, bireysel ilişkilerde, partiler arası ilişkilerden, etnik gruplar arası ilişkilerden, medeniyetler arasındaki ilişkilerden, ...vb. ayrılır. İkinci ise, uluslararası ilişkilerin birden fazla sosyal birimi içererek uluslararası ilişkilerin kapsam alanı bireylerin ait oldukları toplumsal alanın ötesinde başka toplumsal alanlara uzanmaktadır (Yurdusev, 1996, s. 18).

‘Uluslararası’ kavramı ilk olarak 18. yüzyılın sonlarına doğru Jeremy Bentham tarafından kullanılmıştır. Richard Zouche, ondan neredeyse bir asır önce, aynı anlama gelen Latince *intergentes* kelimesini kullanmıştı. Bu anlamda, Latince *jus gentium*

(kavimler hukuku) kavramını hukukun bir dalı olarak egemen uluslar arasındaki ilişkileri düzenleyen kuralları içeren uluslararası hukuku ifade etmek için kullanmışlardır (Arı, 1999, s. 10). Bugün kullandığımız şekliyle uluslararası ilişkiler, 15. ve 16. yüzyıllarda Avrupa'da ulus-devletin doğuşuyla, yeni oluşan ulus-devletlerin kendi ilişkilerini düzenlemek için belirli değerler, kurallar ve normlar üzerinde anlaşarak bir sistem oluşturmasıyla ortaya çıkmıştır. Günümüzde ise uluslararası ilişkilerden bahsettiğimizde ulus devleti kastediyoruz, yani devletler arası ilişkileri (Yurdusev, 1996, s. 19). Uluslararası ilişkilerin modern döneme ait bir olgu olduğu yaygın bir görüş olsa da, bazı yazarlar çok daha eskilere gitmekte ve M.Ö. Üçüncü binyılda Sümer şehir devletleri arasındaki ilişkilerin uluslararası ilişkilerin ilk örnekleri olduğunu ve uluslararası ilişkilerin modern devlet sistemi çerçevesinde uluslararası ilişkilere benzer şekilde klasik Yunan şehir devleti döneminde görüldüğünü de savunurlar (Yurdusev, 1996, s. 21).

Zaman zaman uluslararası politika kavramının yerine kullanılan uluslararası ilişkiler kavramı ise, devletler, hükümetler ve halklar arasındaki “siyasal, ekonomik, ticari, mali, askeri, kültürel, toplumsal vb. tüm ilişkileri içine almasından dolayı daha geniş bir anlamı vardır ve bu şekliyle uluslararası siyasal ilişkileri inceleyen uluslararası politikadan daha kapsamlıdır. Çünkü, uluslararası politikayı da içeren daha geniş bir anlam ve içeriğe sahiptir” (Arı, 1999, s. 13). Uluslararası ilişkiler ülke sınırlarını aşan ve hükümetler, halklar ve devlet-dışı kuruluşlar arasındaki tüm ilişkileri içine alan kapsamlı bir deyimdir. “Egemen” devletleri temsil eden hükümetler, birbiriyle çok çeşitli düzeylerde ve konularda ilişkiler kurabilmektedirler. Siyasal, ekonomik, ticari mali, kültürel vd. (Gönlübol, 2000, s. 28).

1.2.1. Uluslararası politika

Akademik bir disiplin olarak, siyaset geleneksel olarak devlete ve özellikle hükümet aygıtlarına odaklanmıştır: devletin kurumsal çerçevesi, kararların nasıl verildiği vb. Bu devlet merkezli paradigma, siyasetin ayrı bir mekânsal veya bölgesel karaktere sahip olduğu bir paradigmadır. Kısacası sınırlar ve hudutlar önemlidir. Bu durum, devletin düzeni koruma ve kendi sınırları içinde düzenleme yapma rolüyle ilgili olan iç politikalar ve devletler arasındaki ilişkilerle ilgili olan uluslararası politikalar arasında ayırım geçerlidir. Uluslararası ilişkilerin devletler arasında çeşitli düzeylerde ve konulardaki ilişkileri içermesine karşılık, uluslararası politika, uluslararası sistem içinde

devletlerin resmi organlarının aracılığı ile giriştikleri karşılıklı siyasal ilişkilerin tümünü kapsamaktadır.

Uluslararası ilişkiler, uluslararası politika ve dış politika arasında bir farklılık bulunmaktadır, fakat bu daha ziyade kapsamlarıyla ilgilidir. Bu çerçevede,

“uluslararası politika ve dış politika kavramları birincinin diğerini de içeren daha geniş bir anlamda kullanılmasıyla farklılık gösterir. Uluslararası ilişkiler ise, her ikisini de içeren daha geniş kapsamlı bir terimdir. Tek tek almak gerekirse, bunlardan dış politika, uluslararası siyasal sorunlara bir devletin veya genel olarak devletlerin amaçları, hedefleri ve davranışları açısından bakar, bir devletin uluslararası sisteme veya diğer devletlere karşı tutumunu inceler. Uluslararası politika ise, uluslararası siyasal etkileşim sürecine ulusal birimlere oranla daha geniş bir açıdan bakar ve uluslararası yapının tümü içinde ele alır. Dolayısıyla uluslararası politika, devletlerin dış politikalarının basit bir toplamından ibaret olmayıp bu sürece etki eden devlet dışındaki diğer uluslar aşırı organizasyonları ve bunların etkilerini de göz önünde bulundurur. Bu nedenle dış politika çalışmaları uluslararası politikanın ancak girdilerini oluşturur, onun incelenmesine ve analizine yardımcı veriler sağlar” (Gönlübol, 2000, s. 27-28).

Uluslararası terimin çerçevesinde ele alınırsa alana ilişkin kullanılan uluslararası ilişkiler, uluslararası politika, uluslararası kuruluşlar, uluslararası sistem vb. deyimlerde ulus ve devlet kavramları birbirlerinin yerine kullanılmaktadır ve bu durumda uluslararası politika, devletlerarası politika olarak tanımlanmaktadır (Sönmezoğlu, 1995, s. 10).

1.2.2. Dış politika

Carl Schmitt'e göre, politika ve polis sözcüklerinin aynı Yunanca sözcükten (polis) türetilmiş olması “o zamanlarda büyük ya da gerçek politikadan sadece dış politika anlaşılıyordu. Bu dış politika da egemen bir devletin, egemenliğini tanıdığı başka devletlere karşı karşılıklı dostluk, düşmanlık ya da tarafsızlık hakkında karar vermesinden ibaretti” (Schmitt, 2012, s. 41). Klasik anlayışa göre iç ve dış politika ortamları birbirinden oldukça farklıdır. Sınırsız devlet egemenliği varsayımına dayanan klasik yaklaşım, düzensizliğin hakim olduğu uluslararası bir yapı ile bu yapıyı oluşturan egemen siyasi birimlerin içsel düzenliliği arasındaki farkı, özellikle bunlar tarafından örgütlenen şiddet kullanımının tekeli vurgular. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde teknolojik gelişme, artan ekonomik bağımlılık vb. Olgular ve olaylar, klasik devletlerin sınırsız egemenliği anlayışına meydan okurken, ülkeler arasındaki siyasi sınırların önemi geçmişe kıyasla önemli ölçüde azalmıştır. Nitekim son yıllarda uluslararası siyasette bazı ülkelerin

iç siyaset örnekleri bazı ülkelerin dış ve/veya iç politikalarını etkileyerek iç ve dış politika arasında önemli farklarını da ortadan kaldırmaktadır (Sönmezoğlu, 1995, s. 12-13).

Heywood'a göre, bu yerli/uluslararası veya iç/dış ayrımı geleneksel olarak iki farklı politik etkileşim olarak ayrılmaktadır. Ona göre, siyaset bilimi, siyasal dünya içinde devletleri makro düzeyde aktörler olarak görmeye eğilimli olsa da, Uluslararası İlişkiler, devletleri daha büyük uluslararası arenada mikro düzey aktörler olarak ele almaktadır (Heywood, 2013, s. 23). Heywood siyasi faaliyetin artık farklı iç ve uluslararası alanlarda gerçekleşebileceği görünse de, siyaset belki de küresel, bölgesel, ulusal ve yerel bir dizi alanın ve bunların arasındaki örtüşmeler ve karşılıklı ilişkiler açısından en iyi şekilde anlaşılabilir diye vurgulamaktadır (Heywood, 2013, s. 24). İç ve dış politika arasındaki temel farklılıklara değinecek olursak, en önemli fark, iç politikada mücadele ve işbirliğini yöneten belirli kurallar varken, uluslararası politikada işbirliğini yöneten kuralların yaptırım ve etkinlik açısından zayıf olmasıdır. Ayrıca uluslararası siyaset, iç siyasetten farklı olarak merkezi otoritenin olmadığı bir yapıda gelişir (Arı, 1999, s. 13).

Bu iç/dış ayrım, siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler arasındaki disiplin ayrımını sürdürmeye yardımcı olmuştur. Bununla birlikte, küreselleşme ve birbirine bağlı bir dünyanın ortaya çıkışı, bu ayrımların uygulanabilirliği konusunda önemli ölçüde şüphe uyandırdı. Tayyar Arı'ya göre, uzunca bir süre dış politika ilgili kararlarını tek başlarına alıp dışa kapalıydı ve devletlerin sınırları üzerinde tam bir egemenliği söz konusuydu ki "uluslararası" kavramı sadece devletler arası ilişkiler ifade etmekteydi (Arı, 1999: 10). Arı, İkinci Dünya Savaşı sonrası uluslararası ilişkilerde yapısal bir değişim başlayıp hem uluslararası ilişkilerin niteliğini değiştirmiş hem de uluslararası örgütlenmelerin sayısını artmıştır diye ifade etmektedir (Arı, 1999, s. 14).

Dış politika nedir, dış politikanın genel bir tanımı yapılabilir mi? Örneğin, klasik ekole yakın bir tanımlamada Suat Bilge dış politikadan, "bir devletin kendi sınırları dışında milli menfaatlerini gerçekleştirmek için izlediği amaç, hareket tarzı ve kullandığı usuller" olarak söz etmektedir. Joseph Frankel ise dış politikayı, "bir devletin diğer devletlerle ilişkileri açısından aldığı karar ve giriştiği çabalar" olarak tanımlamaktadır. K.J. Holsti'ye göre de "bir devletin dış çevreye yönelik eylemlerinin ve bu eylemlerinin içerisinde bulunduğu (genellikle içsel) şartların analizi" ile ilgilenenler dış politika üzerine çalışıyor demektir. Davranışçı ekole mensup Charles Hermann'a göre ise, dış politika, "bir ülke hükümetinin yetkili karar alıcılarının ya da onların temsilcilerinin, kendi iç

politikalarının dışında kalan uluslararası aktörlerin davranışlarını etkilemeye yönelik resmi eylemlerdir (Sönmezoğlu, 1995, s 127-128).

Gönlübol'a göre, uluslararası politika ve dış politika kavramları temelde aynı nitelikte olan sorunlara farklı açılardan ve farklı düzeylerde bakılmasından başka bir şey değildir. Ona göre, dış politika “uluslararası siyasal sorunlara belli bir devletin veya genel olarak devletlerin amaçları, hedefleri ve davranışları açısından bakarken”, uluslararası politika ise, iki veya daha fazla devlet veya “genel olarak devletlerin uluslararası çevreye karşı davranışı ile bu davranışın hangi koşullar altında oluşturduğunu inceliyorsa”, bu kişinin dış politika ile ilgilendiğini ifade etmektedir (Gönlübol, 2000, s. 27). Gilboa, dış politikanın yürütülmesi birbiriyle ilişkili iki aşamadan geçtiğini vurgulamaktadır; Birincisi, politika seçeneklerinin, pozisyonlarının ve taktiklerinin ilgili tarafların iç ortamlarında dikkate alındığı ve karar verildiği politika yapımıdır. İkincisi, diğer aktörlere yönelik politikaların uygulanmasını, önceki aşamada karar verilen pozisyonların ve taleplerin sunulmasını ve yüzleşme, müzakere veya her ikisinin bir arada kullanılmasıyla çözüm arayışını gerektiren etkileşim ve diplomasıdır (Gilboa, 2002, s. 732).

Uluslararası ilişkilerin soyut realist kuramı dış politika uygulayıcılarına ‘tehdit’, ‘ülmatom’, ‘stratejik ittifak’ ve ‘yaptırımlar’ biçiminde acil kısa vadeli ‘somut işlevsel araçlar’ sağlasa da, liberal paradigma ‘çok taraflılık’, ‘iktisadi dayanışma’, ‘göreceli kazançlar’, ‘yumuşak güç’ (soft power), ‘demokratik barış’ ve ‘güvenlik toplumları’ gibi yalnızca orta ve uzun vadeli politikalar sonucunda yürütülebilecek başka ‘soyut kavramsal çerçeveler’ önerir (Beriker, 2009, s. 4). Günümüz uluslararası ilişkilerinde Amerikan dış politikası uygulamalarının askeri yönelimlerine kıyasla, Avrupa Birliği genellikle ‘yumuşak güç’ olarak tanımlanır (Beriker, 2009, s. 27). Emine Kılıçaslan’ın (2019, s. 68) belirttiği gibi “Uluslararası siyasetin en önemli aktörü olan devletlerin siyasal ilişkileri diplomasi çerçevesinde işlemektedir”.

1.3. Diplomasi

Diplomasi, “uluslararası ilişkilerin, devletler arasındaki ilişkilerin görüşmeler ve barışçıl yollarla ve araçlarla yürütülmesi sanatıdır” (Tuncer, 2005, s. 11). Uluslararası ilişkilerin temel araçlarından biri olan diplomasi devletler arasındaki müzakere ve pazarlık süreçlerini içerir (Black, 2010). ‘Diplomasi’ kavramı genellikle ‘dış politika’, ya da ‘uluslararası politika’ ile eş anlamda kullanılmaktadır. Oysa, uluslararası politikanın,

dış politikanın içeriğinden yanı sıra, bunların yürütme biçimiyle ilgilenen “diplomasi bir hükümetin belli konulardaki kanı ve görüşlerini doğrudan doğruya öteki devletlerin karar vericilerine iletmesi sürecidir”. Ayrıca, devlet yetkilileri arasında görüşmeler yapılarak yürütülen diplomasi süreci kimi zaman diplomasinin bir ‘görüşme sanat’ı olduğu da söylenir (Gönlübol, 2000, s. 112). Diplomasi kelimesinin kökleri Yunancadır ve daha sonra Fransızlar (diplomatie) tarafından bir müzakerecinin işine başvurmak için kullanılmıştır. En az iki bin yıl öncesine dayanan uzun bir diplomatik faaliyet geçmişi vardır. Egemen devletler elçileri savaşları önlemek, düşmanlıklarını durdurmak ya da sadece barışçıl ilişkileri ve daha fazla ekonomik değişimi sürdürmek için diğer devletlere göndermişlerdir (Roberts, 2006, s. 55). Kendi iç politikalarının, dışarıdaki her şeyden etkilendiğini bilen devletler, birbirlerini sadece belli bir mesafeden gözlemlemekten kalmazlar, birbiriyle diyaloga girme ihtiyaçları oluşur. Bağımsız devletler arasında bu diyalog – diyalogu yöneten devletin mekanizması ve bunun dışında gelişen vaatler, sözleşmeler, kurumlar ve davranış kuralları – diplomasinin özüdür. Birbirine bağımlı bir dünyada çok sayıda bağımsız devletin bir arada bulunmasının sonucunda ortaya çıkmaktadır (Watson, 2005, s. 1). Bu nedenle, diplomasi, dış politikanın odak noktası olan devletlerin kendileri değil, devletler arasındaki etkileşime odaklanmaktadır (Hocking, 2016, s. 67). Güç birçok devlet arasında dağılmaya devam ettiği sürece, ortak çıkarların iş birliği arayışından elde edilecek avantajları üretebilecek olan yalnızca müzakeredir ve çatışmalar arasında sunulan argümanlar arasında şiddete başvurulmasını önleyebilen yalnızca müzakere faaliyetidir. Dolayısıyla, diplomasi, temelde düzenli müzakerelere¹ odaklanmaktadır (Berridge, Keens-Soper, ve Otte, 2001, s. 1).

‘Diplomasi’ kelimesinin kökenine bakarsak, eski Yunanca’da ‘ikiye katlamak’ anlamına gelen ‘diploma’ kelimesinden geldiğini görürüz. Eski Yunanistan ve Roma İmparatorluğu’nda devlete ait tüm resmî belgeler, katlanma biçimleri nedeniyle "diploma" olarak adlandırılıyordu ve zamanla bu belgeleri korumak, düzenlemek ve deşifre etmek için profesyonel katiplere ihtiyaç duyuldu ve diplomasi, arşivleri devletler arasındaki arşivleri korumak, dolayısıyla, yapılan anlaşmaları ve sözleşmeleri değerlendirip tarihlerini gözden geçirme bilimi anlamına geliyordu (Nicolson, 1942, s. 26-27; Tuncer, 2005, s. 13). “Diplomasi” çeşitli tanımlar ile tanımlanırken hem entelektüel

¹Edmund Burke, on sekizinci yüzyılın sonlarında ‘diplomasi’ terimini icat edinceye kadar, ‘müzakere’ normalde elçilerin çalışmalarını tanımlamak için kullanılan terim idi (Berridge vd., 2001, s. 5).

kavramsallaştırma hem de pragmatik devlet eylemi konusu olarak, siyasal varlıkların (esasen ulusal devletlerin) uluslararası ortamda birbirleriyle resmi ilişkiler kurduğu siyasi süreç olarak tanımlanabilir. Başka bir deyişle, dış politikanın özünden farklı olarak, diplomasi dış ilişkilerin yönetim ile eşdeğerdir. Bu şekilde hem merkezi olarak hem de alanda dış politikanın oluşturulmasını ve uygulanmasını (ancak özünü değil) içermektedir (Plischke, 1979a, s. 170).

Uluslararası ilişkiler ve uluslararası politika kavramlarıyla aynı anlamda kullanılan diplomasi, “dar anlamda ise bir devletin/hükümetin belli siyasi konulardaki kanı ve görüşlerini doğrudan devleti/hükümeti temsil eden yetkililer ve kurumlar aracılığıyla diğer devletin/hükümetin karar vericilerine aktarılması sürecidir”. Bu anlamda diplomasi “uluslararası politikanın ve dış politikanın uygulamaya aktarılması sürecini ifade etmektedir” (Arı, 1999, s. 254). Diplomasi çalışmaları literatürü ulusal çıkarların korunması ile siyasi, iktisadi ve askeri sorunlarda avantaj elde etmek için aktörün, hangi yöntemleri ve diplomatik manevraları kullanması gerektiği konularını irdeler (Beriker, 2009, s. 22). Diplomasi, ülkelerin dış politika hedeflerini takip etmelerinin birkaç yolundan biri olarak tanımlanmıştır. “Dış politika, bir devletin uluslararası ilişkilerinde izleyeceği” temel yolu gösterir, yani “diplomasiğin amaçlarını ve görevlerini belirler; diplomasi ise, dış politikanın gerçekleştirilmesine yönelik araçları, yöntemleri ve öteki pratik önlemlerini tümünü içerir” (Tuncer, 2005, s. 11). Önde gelen çağdaş uzmanlardan biri olan Geoffrey Berridge, tanımı oldukça farklı bir şekilde yapıyor: diplomasi, resmi anlaşmalar ve sözsüz düzenlemelerle dış politikayı teşvik etmek için tasarlanan yetkililer arasındaki iletişimi içermektedir. Dolayısıyla diplomasi, devletlerin birbirleriyle iletişim kurmasını ve düzenli ve karmaşık ilişkilere sahip olmalarını sağlamanın temel yoludur (Berridge ve James, 2003, s. 62-63). David Fransworth’un belirttiği gibi, diplomasi, politikacılar, yetkililer ve profesyonel diplomatlar da dahil olmak üzere devlet ve devlet dışı aktörlerin çıkarlarını ifade ettikleri ve savundukları, şikayetlerini, tehdit ve ultimatoları bildikleri bir iletişim sistemidir. Diplomasi, pozisyonlarını netleştirmek, enformasyonu araştırmak ve devletleri ve diğer aktörleri kendi konularını desteklemeye ikna etmek için bir iletişim kanalıdır (Gilboa, 2002b, s. 83).

Diplomasi kavramı birkaç farklı şeyleri tanımlamak için kullanılır. Bazı durumlarda “dış politikayla” eşanlamlı kullanılır. Bazı durumlarda ise “müzakereyi” temsil etmektedir. Daha spesifik olarak, söz konusu müzakerenin yapıldığı süreçleri ve

enstrümanlarını ifade etmektedir. Dördüncü anlamı, yabancı hizmetlerin bir dalıdır. Beşinci anlamı da, diplomasi kavramı, iyi anlamda, uluslararası müzakerelerin yürütme becerilerini ima etmektedir; kötü anlamda ise, ortama göre davranmada daha hilekar yönlerini ima etmektedir (Nicolson, 1942, s. 13-14). Diplomasi terimi, devletler arası müzakereleri ve diplomatların ülkelerini temsil etme, bilgi sağlama ve ulusal çıkarları koruma gibi resmi dış politika faaliyetlerini, yani dış politikayı genel olarak tanımlamak için kullanılmıştır. Diplomasinin birçok işlevi olmasına rağmen, müzakere diplomasinin merkezinde yer almaktadır (Gilboa, 2002b, s. 83). Diplomasinin tarihi, başarıların yanı sıra başarısızlıklarla doludur. Dünyadaki bütün diplomasi Birinci Dünya Savaşı veya İkinci Dünya Savaşı'nı önleyemedi. Öte yandan, diplomasinin (kamu diplomasisi dahil) Soğuk Savaşın sıcak bir savaşa dönüşmemesi için başarılı oldu (Roberts, 2006, s. 64).

Morgenthau'ya göre, ulusal gücü meydana getiren tüm faktörleri bir araya getirerek, onlara yön vererek, bir şekilde sokarak potansiyel güç yerine gerçek bir güç haline getiren diplomasisinin niteliğidir. Diplomasi, "ulusal gücü meydana getiren farklı öğeleri, ulusal çıkarı ilgilendiren uluslararası sorunlar ortaya çıktığında, en yüksek etkiyi yapabilecek bir yapıya kavuşturma sanatıdır" (Arı, 1999, s. 57). Uluslararası yaşam, aslında, farklılık hissini keskinleştirdiği ve yükseldiği sürekli bir mücadeledir. Diplomasi esas olarak, herhangi bir ülkeye gerek duymadan, ülkesi için en iyisini yapma işidir (Miller, 1962, s. 27). 'Diplomasi' kavramı, değişik biçimlerde tanımlamalar çerçevesinde, dış politikanın içeriği anlamına gelir; dış politikanın yürütülüş biçimidir; görüşmeler yoluyla uluslararası ilişkilerin yürütülmesidir; profesyonel diplomasi örgütleri eliyle uluslararası ilişkilerin yürütülme mekanizmasıdır; diplomatın sanatı ya da hüneridir (Tuncer, 2006, s. 15).

1.3.1. Geçmişten günümüzde diplomasi

Diplomatik ilişkiler bir klan, bir kabile veya herhangi bir topluluk diğerleriyle temas etme mecburiyetinde olduğu gün ortaya çıkmıştır. Keith Hamilton ve Richard Langhorne'a göre, en eski ve nispeten olarak en ilkel toplumlar bile, komşularıyla iletişim kurmak ve onlarla başa çıkmak güvenilir araçlara (vesilelere) ihtiyaç duyuyordu. Bu süreç içerisinde diplomatik elçilerin güvenliğini ilahi bir yaptırımla güvence altında alındığına dair genel bir anlaşmaya layık görüldü (Hamilton ve Langhorne, 2011, s. 1). Kurum olarak diplomasi eski bir kurumdur. Örneğin

“monarklar, hükümdarlar ve vasallar arasındaki ilişkinin sürdürülmesi amacıyla uygulanan elçi göndermenin çok daha eski bir gelenek olarak Mısır, Roma, Helen ve Doğu uygarlıklarında da uygulanmış olduğu bilinmektedir. Özel görevlerle uzak mesafelerden bir ülkeden diğerine gönderilen bu elçiler günümüzden farklı olarak geçici bir görevle gönderilmekte ve sürekli ikamet etmekteydi. 16. yüzyılda Rönesans İtalya’sındaki uygulamalarla gelişen diplomasi Avrupa’nın geri kalan bölgelerinde ancak 18. yüzyılda kendini göstermiştir” (Arı, 1999, s. 254-255).

Diplomasi uygulamanın yapıldığı tarihteki ilk diplomatik ilişkiler olarak iki örnek belge sunulmuştur. Birinci belge, M.Ö 14. yüzyılın ilk yarısında, Eski Mısır ile Küçük Asya’nın Büyük Krallıkları ve Suriye ve Filistin şehirlerinin beylikleri arasındaki diplomatik ilişkiler hakkında bilgi veren Akadca yazılmış yaklaşık 400 Amarna mektubu bulunmaktadır. İkinci diplomatik belge örneğine Mısır kralı II. Ramses ve Hitit kralı III. Hattuşili arasında, M.Ö. 1276 yılında imzalanan Kadeş Antlaşması eski Mezopotamya uygarlığında M.Ö. 2000’lerde rastlanmış ilk diplomatik anlaşmaya örnek olarak gösterilmektedir. Bu anlaşmanın özelliklerden en önemlisi ise ilk diplomatik yazışma tekniklerin kullanılmış olması sayesinde hem devletler arasında diplomatik ilişkiler kurulmuş hem de savaş ve barış ortamlarında birbirlerini destekleme kararı almışlar (Kılıçaslan, 2019, s. 79-80).

Rönesans sonrası Avrupa’da modern diplomasi’nin doğuşu ve bugünkü uluslararası ilişkiler sistemine önderlik Antik Yunan’daki diplomatik gelişmeler oldu. Hamilton ve Langhorne’a göre, “o dönemin Yunanistan’ında küçük şehir devletlerinin ortaya çıkışı ve bu devletçiklerin ilişki ve ticarete gereksinimleri diplomatik faaliyetlerin düzenli hale gelmesine neden olmuştur” (Hamilton ve Langhorne, 2011, s. 14). Antik Yunan’da şehir devletleri arasında görülen bu diplomasi türü ağırlıklı olarak ‘haberleşme’ bağlamında yapılmıştır. Dolayısıyla, Yunan şehirleri arasında haberleşmeyi sağlayan ‘haberci’ görevi gören diplomatların iyi ve yüksek tonuna sahip olmanın yanı sıra haberleri unutmamaları için de iyi bir hafızaya da sahip olmalarına gerekmiştir (Kılıçaslan, 2019, s. 80).

Topluluklarda hiçbir yerleşik elçi veya konsolos kurulmadı ise de mesajların alınması ya da argümanların sunulması gerekiyorsa, talep ettiği şekilde onları alıp sunmaları için elçiler gönderiliyordu. Bu elçilere temsil ettiği devlet tarafından *proxenos* onursal unvanı veriliyordu (Mosley, 1971, s. 320). Yunanlıların temsilcilerini tanımlamak için kullanılan yunanca kelimeler *angelos*, *presbeis*, *keryx* ve *proxenos* arasında yabancı şehirde sürekli ikamet eden, fakat gayri resmi sıfatla kendi şehirleri için aracılık yapan

temsilciler olan *proxenos* bir çeşit konsolos sayılabilecek durumdadır (Mosley, 1971, s. 321). *Angelos*, haberci ve kıdemli anlamına gelen, kısa ve çok özel görevler için kullanılan elçilerdi; *presbeis*, özel kişisel güvenlik haklarına sahip olan temsilci; *keryx*, detaylı bir karşılaştırmayı imkânsız kılacak kadar farklı olsa da, belki de resmi ve gayri resmi bir danışmana benzer (Hamilton ve Langhorne, 2011, s. 14).

Diplomasi bir tür ikna etme şekliyse, başvuru edebileceği şeyleri olmalı. Doğal olarak ilk başvurulmuş din idi, çünkü din kısmen maddi kuvvetten bağımsız bir yaptırım sağladığı, kısmen de dinin çeşitli şehir devletlerinin sınırlarının ötesine geçmesiydi. Büyük ölçüde savaşlarını kesintiye uğratan veya sonlandıran ateşkes için bir kalıp olan Yunanlıların ortak festivalleri Tanrı için yapılmaktaydı. Dolayısıyla, en erken aşamada diplomasi yöntemleri dini bir formülasyon içindeydi ve bu diplomasisinin uygulayıcılarından biri de kahin idi (Adcock, 1948, s. 3). Thucydides'in aktardığı bilgilere göre, öncü kişiler arasında yapılan toplantılarda ve istişarelerde planların ve önerilerin izlenilmesi ve elçilerin seçimi yapılmaktaydı. Çeşitli şehirlerde ya da aynı şehir içindeki çeşitli grupların görüşlerini analiz ederek, genellikle kamuoyuna atıfta bulundular (Westlake, 1970, s. 237). Böylece, Yunan diplomasisinin, devletteki politika kamuoyunda sıkça tartışılarak ve büyükelçiler tarafından kullanılacak görüşler açıkça belirlenerek açık ve kamusal doğası vardı (Hamilton ve Langhorne, 2011, s. 15). Büyükelçiler veya daha doğrusu elçiler, sınırlı özel komisyonları yerine getirmiş ve esasen müzakereci olarak değil, savunucu (avukat) olarak hareket etmişlerdir (Mosley, 1971, s. 321). Yunan elçilerinin kimlik bilgileri yalnızca bir müzakere için geçerliydi ve bir elçi olarak atanmak her zaman kısa bir görev süresiydi. Yunan elçilikleri kesinlikle geçici idi (ad hoc). Diğer bir özelliği ise, bir misyona katılan elçilerin sayısı on elçiye kadar çıkabiliyordu. (Hamilton ve Langhorne, 2011, s. 15). Yunanistan'ın en eski dönemlerinde bile resmi sistematik diplomasi sanatı görebiliriz. Erken Yunan şehir-devleti bürokratik değildi, *polis* vatandaşlarının siyasi içgüdüleri kendisini iç işlerine yönlendirdi. Devletler, kendi kendine yetinme niyetinde, hareket özgürlüğünü sınırlandırmaktan veya kendi imkânlarının ötesinde yükümlülüklerle girmekle, kendilerine özgü olanı geliştirmekle çok ilgilendiler ve bu diplomasisinin gelişmesine ve büyümesine yönelik bir küçük alan oluşturdu (Adcock, 1948, s. 2). Genel bir değerlendirmeden, Yunan diplomasisi bir uluslararası davranış kuralları sistemi geliştiğini ortaya çıkmaktadır.

Eski Yunan diplomasisi, Roma diplomasisi için kilit bir unsurdur. Roma Cumhuriyeti'nin ilk günlerinde, özgün federasyonu bir arada tutmak için Yunanistan'da geliştirilen benzer diplomatik yöntemler kullanıldı (Cohen, 2013, s. 21). Polybius'un Roma anayasası hakkında iyi bilinen incelemeleri sırasında haklı olarak belirttiği gibi, elçiliklerin kabul edilmesi Senato'nun en önemli işlevlerinden biriydi ve yabancılara, Senato'nun açıkça Roma'nın "hükümeti" olarak kabul edilebileceği izlenimini verme eğilimindeydi (Millar, 1988, s. 348). Roma, Bizans'ın yaptığı gibi, diplomasiyi üstünlüğünü korumanın bir aracı olarak değil, ancak genellikle iş dünyasında işlem yapabilmek için bir araç olarak kullandı ve bu nedenle, imparatorluk içinde esasen daha önemli mirasını teşkil edecek uzun mesafeli yasal veya ticari işletmeleri yönetme yöntemleri idi (Hamilton ve Langhorne, 2011, s. 19). Diplomasi, bir ya da başka tür kişisel bağlantıya dayanıyordu ve Romalılar, kamuoyunda akıcı konuşma yeteneği ve tartışmaya ikna etme kabiliyetine büyük değer verdiler. Roma diplomasisinin gelişimi, muhtemelen Roma'nın İtalya'daki deneyimleri ve oradaki yerel koşullar ile yakından ilişkilidir. Bununla birlikte, zaman içinde Roma'nın, 'aynı arkadaşlara ve düşmanlara sahip olmak' gibi eski anlaşmalarda yaygın olan Helenistik şehir devletlerinden bazı örneklerin benimsemesi makuldür. Ancak, Romalılar kendi çıkarlarına ve mevcut koşullarına uyacak esnek bir diplomatik yöntem geliştirmişlerdir (Campbell, 2001, s. 7). Eski Yunan'da diplomatların görevi şehir-devletler arasında haber taşıyıp ülkelerine geri dönünce de kamuoyuna açık olarak meclisler önünde çok iyi birer konuşma yapmalarıydı. Romalıların diplomasi yönteminde inandırma ve güzel konuşma sanatına çok daha az başvurup diplomasiyi belli bir yasal çerçeve içinde uygulamaya büyük özen göstermişler ve belirli devletler hukuku kurallarını bozmamaya özellikle dikkat etmişlerdir (Tuncer, 2005, s. 16-21). Roma devletinin elçileri hiçbir şekilde tam anlamıyla yetkili değildi. Normalde, onlara bir derece inisiyatif kazandırabilecek talimatlara sahip olacaklardı. Görevleri konuşmaya geçecek birini bulmaktı. Görüştikleri müzakere sonuçlarını kabul etmeyi reddeden ya da onaylayacak olan Senato'ya rapor vermeleri gerekiyordu. Kıdemli insanlar ve büyükelçiler diplomatik tablonun bir parçasıydı (Campbell, 2001, s. 8). Roma diplomasisinin genel bir hükümet çerçevesine 'gömülü' olduğunu söylenebilir ve ne İmparatorun ne de Senato'nun emrinde, dış ilişkilerin bürokratik ya da profesyonel yönetimi ya da yabancı güçlere feragat hazırlanması için özel bir ajansı yoktu (Millar, 1988, s. 367). Dış dünyadakiler ile tanışmak veya orada

kalan kendi vatandaşlarına yardım etmek amacıyla yurtdışında çıkarlarını devam ettirmek için daimî temsilcileri veya yurtdışında bir bürosu bulunmayan Roma'nın dışişleri ya da diplomaside uzmanlaşmış kamu görevlilerinden hiçbir bölümü yoktu. Birçok durumda Roma ile ilişkileri temel olmasına rağmen yabancı devletlerin Roma'da daimi temsilcileri de yoktu (Eilers, 2009, s. 1). Romalılar, diğer toplulukların bazı uygulamalarını içeren kendine özgü bir diplomatik yöntem geliştirdi ve diplomatik prosedürün gelişiminde kilit unsurları korudu veya genişletti. Diplomasi, egemen bir oligarşi veya güçlü bir birey tarafından kontrol ediliyordu ve bu kişilerden seçilen delegasyon müzakereleri yürütmekteydi. Anlaşmalar saygıyla yapıldı, kesin olarak müzakere edilen koşullara dayandırıldı ve dikkatlice kaydedildi; Diplomasinin başarılı bir şekilde işlemesi için iyi niyetin çok önemli olduğu kabul edildi (Nicolson, 2001, s. 14-23).

Bizans'ın o dönemin koşullarına verdiği tepki diplomatik faaliyetlerde önem kazanmaya başladı. Tekniklerin gelişmesi ve kalıcılığı, Bizans Venedik arasındaki yakın ilişki Batı dünyasına bir geçiş kanalı sağladı (Hamilton ve Langhorne, 2011, s. 19). Bizans İmparatorları, dış ilişkilerle ilgilenmek için özel bir hükümet departmanı düzenleyen ve müzakerecileri yabancı mahkemelere büyükelçi olarak hizmet edecek şekilde eğiten ilk insanlardı. Bu elçilere yazılı talimatlar verildi ve yabancılarla ilişki içerisinde kibar olmalarını ve yurtdışında gördükleri koşulları eleştirmemeleri, aksine takdir etmelerine söylendi (Nicolson, 2001, s. 25). Bizans'ın savaşı önlemek için başvurduğu çeşitli yolların başında rüşvet gelmekteydi. Rüşvetin işe yaramadığı durumlarda başvurulan diğer bir yol Bizanslı prenseslerin yabancı hükümdar veya prenslerle evlendirilmesiydi (Hamilton ve Langhorne, 2011, s. 22-23). Bizans diplomasisi yöntem ve fikirlerinden dolayı Mezopotamya'ya, Yunanistan'a, Roma'ya ve Hristiyanlığa borçludur. Mezopotamya'dan, krallar ailesi kavramlarını (İmparatoru bir baba olarak kabullenmek), ittifakı pekiştirmek adına hanedan evliliğini, kibar protokol ve misafirperverliğini ve ticaret elçileri tarafından ticaretin gelişmesini aldı. Yunanlılardan, yerlilere Bizans kültürüne hayranlığını etkilemek adına ve müzakere sürecinde bir yumuşak güç unsuru olan retoriği kullanmaktadırlar. Roma'dan bölüştürme ve yönetme taktikleri, paralı asker ve sorun çıkarıcıları satın alımını, ziyaretçilerin sayımını ve müttefiklere büyük inşaat mühendisliği projeleri şeklinde yardım sağlanmasını benimsediler. Hristiyanlıktan kendi yüce meşruiyetinin mahkumiyetini ve putperest

insanları dönüştürmek ve onları Konstantinopolis'e müttefik olarak kazandırma misyonunu benimsediler (Cohen, 2013, s. 23).

Roma İmparatorluğu'ndan sonra dünyadaki en önemli gelişmelerin başında, Arap Yarımadası'nda doğan İslamiyet'in yayılması geliyordu. İslam dünyasında diplomasi, MS 622'de ilk İslam devletinin kurulmasıyla başladı. O yıl, peygamber Muhammed Medine Anayasasını veya Medine Vesikasını aynı ümmetin (topluluk) üyeleri olan Müslümanlar, Yahudiler ve diğer inançlardan oluşan insanlar arasındaki karşılıklı bir çatışmayı çözüme anlaşması olarak oluşturdu. Anayasa uyuşmazlıkların çözümü, savunmayı sağlayacak bir vergi sistemi, devlete sadakat gerekliliği ve Müslümanlara ve Müslüman olmayanlara hak ve sorumluluk veren diğer önlemler için oluşturdu. MS 631'de Muhammed Medine'de Necran'dan bir Hıristiyan heyetini kabul etti. Üç günlük bir süre boyunca, Hıristiyan ve İslam dinleri arasındaki, karşılaştırmalı metinler ve fikirler hakkındaki tartışma, fikir birliği ve anlaşmazlıklarla ilgilendiler. Bu toplantıdan İslami ve İslami olmayan devletler arasındaki diplomatik ilişkilerin temelini oluşturan Necran Antlaşması çıkmaktadır (Dar ve Sayed, 2017, s. 5616-5618; Denny, 1977, s. 39-47). Muhammed döneminden sonra, ancak Bağdat'ta Abbasi (MS 750-1258) hanedanlığının kurulmasından sonra İslam aleminin dünyanın geri kalanıyla ilişkileri hızla gelişti. Bu gerçekleştiğinde bile, İslami diplomasi, yerleşik temsilcilerin elinde herhangi bir yarı-kalıcı ilişki kurma yönünde gelişmedi. Kısa vadeli hedeflere ulaşmak amacıyla özel görevliler gönderildi ve kabul edildi. Ziyaret eden elçilere Bağdat'ta büyük ihtişamla muamele edildiler, ancak Bizans'ta olduğu gibi, sıradan sivillerden izole edildiler ve dikkatlice takip edildiler. Gönderilen elçiler kabiliyetler üzerine seçiliyordu ve bu yüzden geniş yelpazeden nitelikler gerekliydi; en az üç elçi gönderiliyordu ve bu üç kişilik heyetini bir asker, bir bilim adamı ve bir kâtip oluşturuyordu (Hamilton ve Langhorne, 2011, s. 26-27). İslami diplomasi alanında yabancı yöneticilerden gelen misyonların kullandığı araç bir nevi pasaport denilebilecek *aman*'dı. Aman sahibine İslam diyarlarına girme olanağını verir ve yetkili makamların korumasını sağlardı. Resmi ve gayri olarak elde edilebiliyordu. Resmi *aman* imam tarafından bir kişiye, bir gruba, hatta İslam makamlarıyla barış imzalamış olan bir toprakta yaşayanların tamamına verilebilirdi. Gayri resmi olan ise herhangi bir Müslüman tarafından sözlü olarak veya başka bir şekilde verilebilir, ancak *aman* sahibi olan kişi Müslüman topraklarında kötü bir davranışta bulunursa cezalandırılırdı (Hamilton ve Langhorne, 2011, s. 27).

Roma'nın yıkılmasından sonraki birkaç yüzyıl boyunca Batı'nın diplomatik ilişkilerinde, Kilise iletişimin dışında, nispeten seyrek, yavaş ve az yapısal gelişme yaşandı. Diploması Kilise etrafında gelişerek 13. yüzyılda en zayıf dönemini yaşayan Kilise Mukaddes Roma imparatorlarıyla mücadelesinde diplomasiyi kullanmaktadır ve bu diplomatik sistemin de modern diplomasiye belirli katkıları olmuştur (Hamilton ve Langhorne, 2011, s. 32). Donald E. Queller *The office of Ambassador in the Middle Ages* adlı kitabında belirttiği gibi, Kralın ve Papanın yanı sıra, dükler, kardinaller, şehirler, askeri emirler ve ticaret organları *nuncios*, *legates* ve *procurators* göndererek büyükelçiler olarak adlandırılmaya başlandı (Cohen, 2013, s. 24).

On beşinci yüzyıl Rönesans'ı İtalya genellikle modern Avrupa diplomasisinin örnek noktası olarak görülür. Yine de Garrett Mattingly'nin kabul ettiği gibi, 1400 yıllarında Batı diplomasisi, diplomatik ilişkileri, dokunulmazlıkları, müzakereleri ve anlaşmaları düzenleyen bir kurallar bütünü dahil son derece gelişmiş durumdaydı (Mattingly, 1988, s. 23-29). Rönesans İtalya, diplomasiyi icat etmedi ama gerçekten de ticaret, bilim ve sanat merkezi idi. Dolayısıyla, İtalyan yarımadası, eski Yunanistan gibi, kültür, din ve dille yakından bağlı olan kompakt bir bölgesel alt sistem oluşturuyordu. Ticaret, ittifak ve rekabet ile yoğun uğraştılar. Tüm bu nedenlerden dolayı, on beşinci yüzyıl boyunca İtalya, Avrupa diplomasisinin karakteristik iki kurumunun yapısal zeminini oluşturdu: Mukim (yerleşik) büyükelçi ve kañçılara, yeni ortaya çıkan bir dışişleri bakanlığı (Cohen, 2013, s. 25).

On beşinci yüzyılın ortası ile 1530'lar arasında Roma Avrupa diplomasisindeki gelişmelerin merkezinde yer almaktadır. Yine de Rönesans diplomasisinin geleneksel ifadeleri içinde “modern” diplomatik uygulamanın kökenini bulmuş olsa da özelliklerinin çoğu yirmi birinci yüzyıl araştırmacısına yabancı görünmektedir. Bir elçinin yaşam tarzının liberal, muhteşem ve görkemli olması bekleniyordu ve böylelikle Kralın erdemlerini yansıtıyordu. Diploması, büyük ölçüde özel kaynaklar ve aile bağlantılarına dayandı. Haber paylaşımı, bölge büyükelçisi için önemli bir görevdi, ancak bu tek görevi olmadı. Özel elçiler müzakere sürecinde “iş bitirici olarak” ve Roma sarayında yapılan Avrupa güçlerinin rekabetinin sembolik olarak oynandığı ayin törenlerinde önemli rol oynadı (Fletcher, 2015, s. 169). Avrupa'nın en büyük diplomatik merkezi olan Roma, kıtadaki büyükelçiler için bir buluşma yeri olarak işlev gördü ve bunun sonucunda diplomatik uygulamaların geliştirilmesinde bir dayanak oldu. Yerleşik diplomasi

genel işleyişinde-bilgi toplama, hediye verme, misafirperverlik vb. vardı (Fletcher, 2015, s. 6). Kendi aralarında çatışma bulunan İtalyan şehir devletleri kendileri için tehlike olarak gördükleri yerlerde temsilcilikler kurarak bilgi toplama ve haber alma ilişkileri içine girerek ilk sürekli elçi bulundurma eğilimine bulundular (Kılıçaslan, 2019, s. 82).

On beşinci yüzyılda ve on altıncı yüzyıl boyunca Venedik, Roma'nın istisnası dışında, Avrupa'nın diplomatik ilişkilerin en yoğun yaşandığı yerlerden biriydi (Anderson, 2013, s. 151). Venedik Cumhuriyetinin, diğer devletler "geniş ticaret ilişkileri içinde bulunması ve Bizans ile temas halinde olması, bu devleti 'elçiler okulu' duruma getirmiştir" (Gönlübol, 2000, s. 113). Venediklilerin diplomasi alanına getirmiş oldukları çok önemli yenilik, zamanımıza değin süregelen "haber-mektup" (news-letter) uygulamasıdır (Tuncer, 2005, s. 24). İtalya'da o dönemde Boccaccio, Petrargue, Dante ve Machiavelli gibi büyük isimler diplomasiinin öncüsü olmuşlardır. Machiavelli 'Prens' adlı kitabında, bir devlet adamının, özellikle dış ilişkilerde; "kendi ülkesinin birlik, bağımsızlık ve güvenliği için yararlı her türlü eylemi yapabileceği ilkesini savunarak 15. yy diplomasiinin çerçevesini çizmiştir" (Kılıçaslan, 2019, s. 82).

On yedinci yüzyılın başında, Avrupa hala, kalıcı diplomatik temsilin köklü olduğu ve diplomatik ilişkilerin aktif ve az ya da çok sürekli olduğu, bir çekirdek devletler arasında bölünmüştür (Anderson, 2013, s. 27). İlk kez Rönesans İtalya'sında görülen, sürekli diplomasi temsilcileri uygulaması, kısa bir zamanda Avrupa'nın öteki ülkelerinde de yayılmıştır. On beşinci yüzyılın ikinci yarısından itibaren, Fransa'nın İtalya'ya karşı emeller beslemeye başlaması üzerine İtalyan devletleri bunu engelleyebilmek umuduyla, Fransa devletinin yanına sürekli temsilciler göndermişlerdir. Böylece İtalyan devletçiklerin başlattıkları uygulama, zamanla tüm devletlerin birbirlerine sürekli diplomasi temsilcileri göndermeleri biçiminde genişlemiş ve yaygınlaşmıştır (Gönlübol, 2000, s. 114). 1626'da 13. Louis'in Başbakanı olan Kardinal Armand Richelieu, Fransız dış politikasının birleşik ve uyumlu yönetimini sağlamak için bir dışişleri bakanlığı kurdu. O zamandan beri bu uygulama kusursuz bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Richelieu, kamuoyu oluşturma konusunda dikkatliydi ve devletin vaat etiklerinin dokunulmazlığı vurguladı (Cohen, 2013, s. 27). 17.yy. da diplomasi modeli tıpkı Bizans ve İtalyan diplomasiinde görüldüğü gibi hile, entrika ve şüpheye dayanan 'Boudoir diplomasi' üzerine kurulmuştur (Nicolson, 1942).

Diğer Avrupa ülkeleri de Fransa örneğini izledi. Mutlak hükümdarlar anayasal monarşilere ve cumhuriyetlere yol açtığı için, tüm Avrupa’da büyükelçilikler ve lejyonerler daha fazla kurumsallaşmaya başladı ve on dokuzuncu yüzyılın sona ermesiyle Avrupa tarzı diplomasi tüm dünyada kabul gördü (Roberts, 2006, s. 55). On yedinci yüzyılda Fransız gücünün yükselmesiyle (ve Fransızca’yı diplomatik dil olarak kullanması), diplomasiye yön veren kuruma artı önem verilmeye başladı (Cohen, 2013, s. 27). Özellikle Kral 16. Louis (1638-1715) döneminde, “Fransa’nın Avrupa’da benimsenen genel diplomasi anlayışı ve yöntemi üzerindeki etkisi doruğuna ulaşmış ve 1789 Fransız Devrimine kadar geçen süre içerisinde, Fransa’nın geliştirmiş olduğu diplomasi yöntemi tüm Avrupa’ya örnek olmuştur” (Tuncer, 2005, s. 29). Fransız Devrimi’nden sonra Fransız diplomasi anlayışında kamuoyunu önemsenmeyerek elçiler ikili ilişkilerin geliştirilmesi ve çıkarların korunması bağlamında görev yapmışlardır (Kılıçaslan, 2019, s. 83).

Diplomasi tarihine Osmanlı İmparatorluğu açısından bakıldığında Osmanlı’nın yüzyıllar boyunca, 3.Selim’in genel reform dönemine kadar, Osmanlı padişahları yabancı hükümdarlarla ilişkilerini geçici diplomasi (Ad hoc) biçiminde yürüttüler. Osmanlı padişahları geçici diplomasiyi tercih ettiler ve gereği olarak çeşitli kademelerden temsilciler gönderdiler (B. Arı, 2004, s. 36). Osmanlı İmparatorluğu, on altıncı yüzyılın başından itibaren İstanbul’da ikamet etmek üzere elçi gönderen Avrupa devletlerinin eylemlerine karşılık vermek için yurtdışında yerleşik büyükelçiler kurmadı. İlk Osmanlı yerleşik büyükelçiliği ancak 1793’te Londra’da kuruldu. (Yurdusev, 2004, s. 2). Avrupa’daki diplomasi kurallarının Hristiyanlığın etik ilkelerine göre şekillendirilmesi gibi, erken dönem Osmanlı diplomasisi de çoğunlukla İslam’ın genel ilkeleri tarafından şekillendirildi. Osmanlı diplomasisinin temelleri, Osmanlılar on altıncı ve on yedinci yüzyıllar boyunca bir dünya gücü haline gelirken, İslam hukukuna dayanıyordu. Ancak on sekizinci yüzyıldan itibaren, Osmanlı Devleti’nin görece gücü, Avrupalı güçler karşısında büyük ölçüde azalmasıyla birlikte Batı diplomasi standartları Osmanlılara geniş çapta empoze edildi (B. Arı, 2004, s. 36). Yerleşik diplomasi kurumlarının gelişmesi Avrupa’da ancak 18. yüzyılda yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Bu doğrultuda 19. yüzyıl “diplomasisini altın çağı” (golden age of diplomacy) olarak anılır olmuş ve 1815’ten Birinci Dünya Savaşı’na kadar geçen sürede Avrupa diplomasisinin merkezi haline gelmiştir.

Avrupa diplomasinin en önemli gelişmelerden biri uluslararası konferansların girişimi, özellikle 1815 Viyana Kongresi, barış için toplanan büyük güçler ve temsilci toplantıların uluslararası ilişkiler çerçevesinde sürekli olarak yürütülmesi için bir dönüm noktasıydı. Concert of Europe (Avrupa Uyum Ahengi) olarak bilinen sistem içerisinde büyük barış kongreleri, 1856'da Paris'te ve 1878'de Berlin'de yapılmaya devam edildi (Cohen, 2013, s. 28). Yirminci yüzyılın başlarına kadar dünya diplomasisi Avrupa demektir çünkü Afrika, Asya ve Amerika henüz uluslararası sahnede sesini duyuramıyorlardı ve böylece önemli sorunlara ilişkin tüm kararlar, yalnızca Avrupalı devletler tarafından alınırdı (Tuncer, 2005, s. 38). Ocak 1918'de, ABD Başkanı Woodrow Wilson savaş sonrası bir çözüm için on dört maddelik bir plan ilan ederek kendin için kendin karar verir, kamuoyuna açık diplomasi, halk rızası ve "uluslar için genel birlik"ki uluslararası ilişkilerde rehber olmuştur. Artık sadece Avrupa değil, yüzyılın sonuna kadar küresel çerçevede yirminci yüzyıl diplomasisinin parametrelerini belirlediler. Dört kıtada konuşulan İngilizce, sonunda uluslararası ilişkilerin dili olarak Fransızcanın yerine geçti. 1920'de Milletler Cemiyeti'nin (1945'te Birleşmiş Milletler yerini aldı) kurulması ile, parlamenter bir çerçeve içinde konferans diplomasisi kurumsallaştırılmış hale dönmektedir (Cohen, 2013, s. 28). Çok taraflı diplomasisini gelişmesinde ve uygulama alanı bulmasında uluslararası sisteminde devletlerin sayılarının artması ve bunlar arasında siyasal, askeri ve ekonomik bağımlılığın bulunmasıyla birlikte ortaya çıkan sorunların ikili görüşmeler çözülemez hale gelmesinin yanında ekonomik, teknolojik ve bilimsel gelişmeler önemli rol oynamıştır (Arı, 1999, s. 259).

1.3.2. Diplomasi alanında yaşanan değişimler ve dönüşümler: eski diplomasiden yeni diplomasiye

Birinci Dünya Savaşı birçok açıdan dünyada dönüm noktası olurken diplomasi tarihi açısından da yeni yöntemlerin benimsediği bir döneme işaret etmesi bakımından önemlidir. Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna değin uygulanan diplomasi yöntemi genellikle, diplomasi yazarları tarafından "eski diplomasi" olarak nitelendirilmektedir.²

²Diplomasi, "eski" ve "yeni" olmak üzere, kesin çizgilerle ikiye ayrılması doğru bir bakış açısı olmadığını nitelendirilmektedir. Çünkü diplomasiyi devamlı bir süreç olduğunu ve temel prensipleri, bilgeliği ve mantığı nesillerce edinilmiş deneyimini temsil etmektedir. Böylelikle, eski ve yeni diplomasi ayrımı diplomasi zaman içerisinde değişimin ve dönüşüm anlaşılmasını kolaylaştırmak amacıyla yapıldığını vurgulanmaktadır.

Bu nedenle, Birinci Dünya Savaşı'nın hemen ertesinde, bu yöntemi köklü bir biçimde değiştirme çabalarına girişilmiş ve bu girişimlerde Amerika Birleşik Devletleri başı çekmiştir.

1.3.2.1. Eski diplomasi

Modern veya Batı diplomasisi-on beşinci yüzyılda Bizans, Germen ve İtalyan şehir devletlerinin yaşamı üzerindeki diğer etkilerin bir karışımından ortaya çıktı. Daimî elçiler, diplomatik dokunulmazlık, anlaşmaların durumu ve benzeri konularla ilgili ilk modern diplomatlar ve gelenekler ortaya çıktı. On altıncı yüzyılda, bu temel kurumlar Fransa'ya doğru yola çıkmıştı. Yavaş yavaş bir mesleğin niteliklerini kazandılar ve böylece Avrupa'nın çoğuna yayılmış. Böylece, Eski ya da "Ortodoks" diplomatik döneminde – on yedinci yüzyılın ortasında on dokuzuncu yüzyılların sonuna kadar süren – uluslararası ilişkiler karşılıklı olarak anlaşılabilir, göreceli olarak küçük ve kapalı bir uzmanlar topluluğu arasında Fransızca dilinde yapıldı. Yine de çoğu diplomatik kadro küçük ve bürokrasiler yirminci yüzyıl standartlarına göre ilkeldi (Weisbrode, 2014, s. 14).

Diplomasi kendi görevini tam anlamıyla hiçbir zaman yerine getiremedi. Büyükelçilerin hatırlarında belirtildiği gibi, yöntem, tarz ve içerik konusunda köklü değişikliklerin olduğunu ve bununla birlikte, Napolyon Savaşlarını izleyen 100 yıl boyunca Avrupa'da diplomasi tarihinde benzersiz olan uluslararası bir ilişki sisteminin ortaya çıktığını söylemek doğru olur. 1814-15 Viyana Kongresi, kurulan diplomatik uygulamaların gözden geçirilmesi ve düzenlenmesi için bir fırsat sağladı. Ve o zamandan Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesine kadar beş ya da altı büyük güç kıtanın işlerine hâkim oldu. Sonuç, yüzeysel olmaktan öte ve daha sonra çok yeni görüldüğünde 'eski diplomasi' olarak adlandırılan uluslararası politikaların yürütülmesinde bir düzen oluşturdu (Hamilton ve Langhorne, 2011, s. 93).

Eski diplomasi döneminde, uluslararası ilişkilere "güç dengesi" ilkesi yön vermekteydi ve böylelikle, hiçbir devletin, öteki devletlere kıyasla daha fazla güç kazanmasına olanak tanımayacak, Avrupa Devletleri, aralarında var olan güç dengesinin herhangi bir devlet tarafından bozulmasına olanak tanımayacaktı (Tuncer, 2006, s. 22).

On yedinci, on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyıl diplomasisi, büyük ölçüde hükümdarlar eliyle yürütülen "kişisel diplomasi" niteliğindedir. Bu yüzyıllarda, diplomasiye hükümdarların kişisel bir sorunu; elçilere de hükümdarların özel temsilcileri

gözüyle bakılmaktaydı. Doğaldır ki, ‘kişisel’ diplomasi uygulamasının bir sonucu olarak, diplomasi, büyük ölçüde halkların ilgi ve bilgi alanları dışında tutulmuş “gizli” nitelikteydi (Nicolson, 1942, s. 60-61; Tuncer, 2006, s. 22-23). Geleneksel diplomasi son derece kişisel, resmi, yavaş ve genellikle gizlilikle korunuyordu (Barston, 2014; Nicolson, 1942). Geleneksel diplomasi, kavram ve tanım gereği, devlet yönetiminin elitist ve son derece uzmanlaşmış bir faaliyetidir. Bu, ulus-devlet modern kavramının ortaya çıkmaya başladığı 18. yüzyılın sonlarında (Fransız Devrimi’nin ardından) gelişmesinden bu yana diplomasi modeli sürmüştür (Zöllner, 2006, s. 163).

19. yüzyıl ile, çok-taraflı diplomasi anlayışı çerçevesinde devletleri ilgilendiren ortak sorunların çözümü ya da en azından görüşülmesi için en sık başvurulan yöntemlerden biri haline gelen kongreler/forumlar neticesinde 1814 yılında Viyana Kongresi sayesinde diplomasi, belirli kuralları ve statüsü olan bir meslek olduğu kabul edilmiştir. Kongre’de saptanan kurallar, bazı küçük değişikliklerle de olsa hala devam ederek dönemin büyük güçleri tarafından adına ‘Avrupa Uyumu/Ahengi (Concert of Europe)’ denilen bir sistem kurulmuştur (Tören, 2011).

Ünlü diplomasi yazarı Harold Nicolson *The Evolution of Diplomatic Method (Diplomasi Yönteminin Evrimi)* adlı kitabında, “eski diplomasi” olarak nitelendirilen diplomasi yönteminin başlıca beş özelliğini şöyle sıralamaktadır: Birincisi, Avrupa tüm kıtaların en önemlisi olarak kabul edildi. Asya ve Afrika emperyalist, ticari veya misyoner genişlemesi için alanlar olarak görülmekteydi. 1879’a kadar Amerika okyanusun ötesinde kaldı. Beş Büyük Avrupalı Güçten biri karışmadığı sürece hiçbir savaşın büyük bir savaş olamayacağını anlamına geliyordu; İkincisi, büyük güçlerin küçük güçlerden daha büyük olduğu varsayılmıştır, çünkü daha geniş bir çıkar yelpazesine, daha geniş sorumluluklara ve hepsinden önemlisi daha fazla paraya ve daha çok silaha sahip oldukları varsayılmıştır. Üçüncüsü, büyük güçler, küçük güçlerin yürütülmesi ve aralarındaki barışın korunması için ortak bir sorumluluğa sahipti. Avrupa Uyum Ahengi’nin (Concert of Europe) küçük güçler arasındaki anlaşmazlığa ortak müdahalesinin klasik örneği, 1913’te Balkan savaşları sırasında Londra’da düzenlenen Elçiler Konferansıydı. Dördüncüsü, herhangi bir Avrupa ülkesinde, az ya da çok aynı bir modelde profesyonel bir diplomatik hizmet kurmaktı. Hükümetlerini yabancı başkentlerde temsil eden ve benzer eğitim standartlarına, benzer deneyimlere ve benzer amaçlara sahip olan bu görevliler hükümetleri neye inanırsa inansın, diplomasi, amacının barışın korunması olduğuna

inanyorlardı: Beşincisi, güçlü müzakere kuralının sürekli ve gizli olması gerekir. Yabancı bir başkentte gönderilen büyükelçi belli varlıklara sahipti; müzakere etmek zorunda olduğu insanlarla tanışıp, kuvvetli ve zayıf yönlerini ve güvenilirliklerini önceden değerlendirmektedir; gitmek zorunda kaldığı yerler ile ilgili bilgiler topladı. Dışişleriyle yapılan görüşmeler ve konuşmalar özeldi; her müzakere aşamalardan ve sonuçlardan oluşmaktaydı.

Özet olarak, Eski diplomasinin ayırt edici özelliklerinden bazıları: Avrupa'yı uluslararası merkezi olarak kabul edilişi; Avrupa Konseri'ni oluşturan Büyük Güçlerin Küçük Güçlerden daha önemli ve daha sorumlu olduğu fikri; Ortak mesleki davranış standartlarına sahip, eğitilmiş bir diplomatik hizmetin her ülkesindeki varlığı; ve müzakerelerin her zaman bir bölümden ziyade bir süreç olması ve her aşamada gizli kalması gerektiği varsayımıdır (Nicolson, 2001, s. 73-77). “Eski diplomasi” aslında o kadar eski değil; Avrupa'daki Rönesans'tan başlayıp on dokuzuncu yüzyılın sonuna kadar sürmektedir. Güçlü yanları, düzeni ve barışı korumaktı; davranış kuralları ve kendi kendini düzenleme kapasitesi vardı. Zayıf yanı ise, genel olarak kapalıydı, gizli yapıydı. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra düşüş yaşamaya başladı, ancak bugün birçok yol ve tutumu devam etmektedir (Weisbrode, 2014, s. 13).

1.3.2.2. Yeni diplomasi

Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda, dünyada ekonomik, teknolojik, bilimsel, tıbbi ve kültürel alanlarda devletler arasında iş birliği gereksinmesi, eski dönemlere kıyasla, büyük bir hızla artmaktaydı. Dünya artık farklı bir uluslararası yapıyla karşı karşıyaydı. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte, “diplomasi” ve “savaş” kavramlarının nitelikleri değişmiş: devletler-arası ilişkiler egemen ilkeler nitelik değiştirmiş ve “gizli diplomasi” uygulaması, yerini büyük ölçüde “açık diplomasi” anlayışına bırakmıştı (Tuncer, 2006, s. 24-25). 1900'lerde, “yeni diplomasi” açıklık ve iş birliği ile daha fazla ilişkilendirildi. Dünya savaşlarından sonra, diplomasi büyük ölçüde barış ve işbirliği için bir araç olarak değerlendirildi; devrim ve terk edilmek yerine evrim ve reform üzerine odaklanan “yeni diplomasi” çağrıları yapıldı (Leira, 2016, s. 36).

Birinci Dünya Savaşı sonunda, savaş öncesi diplomatların aristokratik, “gizli”, “eski” diplomasisi, neredeyse savaşın baş sorumlusu olarak görülmüş ve yeni doğan demokrasiler diplomalarını de “yeni” ilkelere bağlamak hevesine kapılmışlardır. O

dönemde, Woodrow Wilson'un meşhur ifadesiyle “açık biçimde ulaşılan açık sözleşmeler”e dayanan ‘yeni diplomasi’ büyük çapta askeri çatışma tehlikesinin yeniden ortaya çıkmasına karşı en iyi garanti olarak görülmeye başlanmıştı (İskit, 2012: 40). Wilson’a göre, demokrasi rejiminin gereği olarak, diplomatik görüşmeler herkesin gözü önünde yürütülmeli ve bu görüşmelerin sonuçları da yine herkes duyurulup her vatandaşın dış politika ve diplomasi konularından haberleri olması gerekirdi. Mademki eski diplomasi, Nicolson’nun belirttiği gibi, gizli, demokratik olmayan, duruma bağlı, iki taraflı, pragmatik ve birkaç büyük devlet tarafından yürütülen, yeni diplomasi tam tersiydi; açık, demokratik, çok taraflı, ilkeli, idealist ve birçok küçük devlet tarafından gerçekleştirildi (Nicolson, 2001). Uygulamada ise,

“Wilson’un ortaya attığı “açık diplomasi” ilkesinin, genellikle, “gizli görüşmeler, açık sözleşmeler” biçiminde yorumlandığı görülmüştür çünkü tümüyle kamuoyunun gözleri önünde yürütülen diplomatik görüşmelerde amaç, görüşmelerdeki tarafların aralarında bir uzlaşmaya varmalarından ziyade; tarafların, kendi görüş ve politikalarının propagandalarını yapıp diplomasiyi büyük ölçüde propagandaya dönüştürmektedir. Bu nedenle de, diplomatik görüşmelerin, kamuoyunun gözetiminden ve baskılarından uzak olarak, taraflar arasında yürütülmesi; ancak bu görüşmelerin sonucunda varılan antlaşma ve sözleşmelerin, kamuoyuna duyurulması yoluna gidilmiştir (Tuncer, 2006, s. 25-26).

Wilson, “açık diplomasi” kavramını nasıl yorumladığını şöyle belirtmekteydi;

“Ben ‘açık diplomasi’ derken, duyarlı konular üzerinde yapılabilecek özel ve gizli nitelikteki görüşmeleri, bu yöntemin uygulama alanının dışında tuttuğumu belirtmeliyim. Benim ‘açık diplomasi’ kavramından anladığım, hükümetlerin, halkların bilgi ve onayı dışında, hiçbir gizli girişimde ya da yükümlülükte bulunmamalarıdır” (Kertesz, 1959, s. 160).

Birinci Dünya Savaşı’ndan sonra ortaya çıkan yeni diplomasi, öncelikle diplomatik sürecin medyaya ve halka açık olması ile ilişkilidir. 1918’de Başkan Woodrow Wilson, gizli diplomasi’nin Birinci Dünya Savaşı’nın ana sebeplerinden biri olduğunu vurgulamaktadır (Gilboa, 2002b, s. 84). “Herkesine açık (Public)³” anahtar kelimesi, büyük ölçüde gizli “geleneksel” diplomasi ile küçük kardeşi (kamu diplomasisi) arasında temel bir fark olduğunu ima edilmektedir (Zöllner, 2006, s. 163).

‘Eski’ ve ‘Yeni’ diplomasi arasındaki geçişini etki eden modern demokrasileri şekillendiren özel faktörler: uluslar topluluğun büyüme duygusu; kamuoyunun artan önemi; iletişimde hızlı artıştır (Nicolson, 1942, s. 70). İkinci Dünya savaşı sonrasında,

³Public hem herkese açık olarak hem de kamu, kamuoyu, halk olarak tanımlanabilir.

“uluslararası sistemde; uluslararası örgütler, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası etkinliği olan bireylerin de aktör olarak yer almasıyla köklü bir değişim yaşanmıştır” (Bostancı, 2012, s. 31). Bu dönemden önce yapılan diplomasi, hükümetler arasında diplomatlar eliyle siyasi ilişki kurmak suretiyle dış siyasetin hayata geçirilmesinden ibaret kalmaktaydı (Tiedeman, 2004, s. 4). Uluslararası ilişkiler uzmanı Royce Ammon, geleneksel diplomasiyi “eski diplomasi” olarak niteliyor ve bu diplomasını Rönesans döneminden İkinci Dünya Savaşı’na kadar uygulandığını söylüyor. Savaşın sonra ‘yeni diplomasi’ el yazısıyla yazılan notlardan ziyade gazete ve küresel televizyona daha çok güveniyordu diye ifade etmektedir (Ammon, 2001, s. 5-6). Nicolson’un ‘yeni diplomasi’ ile ilgili yaklaşımı daha gerçekçi olmuştur; “Kamuoyu önünde kamuoyuyla birlikte” yürütülen diplomasi kitlelerin iradesinin hâkim olduğu bir çağa girildiğini ve kamuoyunun dış politikanın oluşturulması ve uygulanmasında kalıcı bir unsur haline geldiğini kabul etmektedir. Ancak, ona göre, kamuoyunun önemi inkâr edilemezse de etkisinin her zaman yararlı olduğu söylenemez. Toplum dış politikanın temel ilkelerinin anlayabilir, ancak bu ilkelerin uygulanması için gerekli taktik manevraları gereği gibi değerlendiremez (İskit, 2012, s. 40-41).

Eskiden yeni diplomasiye geçişi, hâkim olan yöntemlerin veya iletişim paradigmalarının değişiminden kaynaklandı. İletişim paradigmasında eşlik eden değişim, gizlilikle karakterize olan diplomasi pratiğinden açıklık ile karakterize olan diplomasi pratiğine yöntemlerini yeniden tanımlamaktadır (Ammon, 2001, s. 6). İletişim hızının yavaş olduğu dönemlerle kıyaslandığında, yeni diplomasi döneminde diplomatik süreçlerin de iletişim alanında yaşanan gelişmelere paralel olarak hızlandığı görülmektedir. Böylelikle, iletişimin kazandığı hız, karar verme mekanizmasını büyük ölçüde diplomasi temsilcisinin elinden almış ve hükümetin elinde merkezileştirmiştir (Bostancı, 2012, s. 29-30). Basın kamuoyunun biçimlendirilmesinde önemli role sahip olduğuna göre diplomatik görüşmeler basın aracılığıyla kamuoyuna aktarılıp denetlenmektedir. Böylelikle, “yeni” diplomasi basını-yayın organların gözü önünde yürütüldüğü için basınla yakın bağı vardır (Tuncer, 2006, s. 27). Günümüzde medya ve diplomasi artık iç içe geçmişken medya uluslararası gelişmelerinin aktarılmasında ve hükümet dışı aktörlerin dahil olmasını kolaylaştırabilmektedir (Aydemir, 2016, s. 91).

Sonuç olarak, tarihçiler, Viyana Kongresi’nden Birinci Dünya Savaşı’nın başlamasına kadar (1815’ten 1914’e), diplomasi’nin ilk klasik çağı olarak

değerlendiriyorlar. Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda, Milletler Cemiyeti'nin uluslararası barış ve iş birliğinin ilk kalıcı çok taraflı yapısı olarak lanse edildiğinde, Woodrow Wilson ve Harold Nicholson, şeffaf ve kapsayıcı olacak 'Yeni Diploması'nın gelişimini ortaya koydular. Ancak bir başka açıdan bakıldığında, bu aynı zamanda sömürgeciliğin son aşaması ve İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda eski devletlerin bağımsız devletler olarak ortaya çıkmasıyla sonuçlanan bağımsızlık hareketlerinin ortaya çıkmasıydı. Bununla birlikte, diploması, sömürgecilik sonrası küresel diplomasinin başlangıcını işaret eden bir paradigma değişikliğine uğramaktadır (Rana, 2007, s. 33). 21. yüzyılda artık diploması ve diğer teknikler yönteminin başarı sağlaması için temel koşul toplumsal yaşamının en önemli unsuru olan kamuoyunun desteği ve dinamizmidir.

1.3.3. Diploması yöntemleri

Antik Yunan'da uygulanan ve uluslararası ilişkilerin şekillenmeye başladığı 15. yüzyıldan itibaren tarihsel süreç içerisinde rastlanan farklı diploması yöntem ve türleri vardır. Uygulandığı dönemin koşulları ve diğer faktörler göz önüne alındığında diplomasinin amacının ve uygulanmanın şeklinin tarihsel bir evrime uğradığı görülmektedir.

1.3.3.1. Ad hoc diploması

Tarihte uygulanan ilk diploması yöntemi niteliği taşıyan *Ad hoc* diplomasisinde, diploması temsilcileri, belirli bir görevi yerine getirmek üzere, geçici olarak ülke dışına gönderilip görevi yerine getirdikten sonra da, ülkelere geri dönmesi sürecinden oluşmaktadır (Tuncer, 2006, s. 16). Eski Yunan-kent devletlerinde ilk olarak bu diploması türünde temelde haberci olarak tanımlanan diplomatların verilen emri unutmamalarını sağlayacak güçlü bir belleğe ve haberi yüksek sesle olabildiğince geniş bir alana iletecek güre bir sese sahip olmaları gerekmektedir (Tören, 2011).

Ad hoc diploması, bazen gezici bir elçi veya özel bir görev gibi aralıklı yollarla yürütülen diplomasiyi ifade etmek için kullanılan terimdir. Bu nedenle, yerleşiklik ve daimi misyonlar aracılığıyla diploması uygulamasından ayırt edilmesi gerekmektedir (Berridge ve James, 2003: 3). Tuncer'e göre, "hükümet politikasında ortaya çıkan değişiklikleri açıklamak ya da iki ülke arasında diplomatik ilişki kurma olanaklarını aramak amacıyla, dış ülkelere gönderilen üst düzeydeki hükümet yetkilileri; belirli bir görevi

gerçekleştirmekle görevlendirilen özel kurullar” *ad hoc* diplomasiyi yürüttüğünü diye nitelendirmektedir (Tuncer, 2005: 92). Günümüzde barış ve güvenliği tehdit eden sorunlarla ilgili toplantılar ve teknik konular hakkında ortak sorunların çözümü için yapılan toplantılar ikiye ayrılan *ad hoc* toplantıları büyük güçler veya bölgesel güçler tarafından düzenlenmektedir (İskit, 2012, s. 276).

1.3.3.2. İkili – bilateral diplomasi

İkili diplomasi, ülkeler arasındaki ilişkilerin temel yapı taşıdır. Uluslar, ulus devletin savunmasızlığı, başkalarına hâkim olma arayışı, mevcut ortak çıkarlar ve uluslararası ticaretin güçlü teşvikleri nedeniyle birbirleriyle etkileşime girerek ulus devletin yaşamını ve güvenliğini teşvik eden ilişkiler kurmaya çalışmaktadır. Sonunda ikili bir ilişkiyi stratejik bir ilişki haline getirir (Rozental ve Buenrostro, 2013, s. 1).

Günümüz koşullarında, ikili diplomasi, herhangi bir anda iki taraflı sınırlı bir iletişimden başka bir şey değildir: Dolayısıyla, ikili diplomasi, örneğin, İngiltere Büyükelçisi aracılığıyla Moskova’ya veya doğrudan Londra’dan Rus hükümetine telefonla bir istek iletildiğinde gerçekleşmektedir. Buna göre, ikili diplomasi, resmi olarak onaylanan daimi misyoner yoluyla “ikili devletler arasında” ilişkilerin sürdürülmesi anlamına gelmektedir ki bu ikili diplomasinin yürütülmesi için geleneksel bir prosedürdür (Berridge, 2004, s. 98).

İki devlet arasında diplomatik ilişkilerin resmi misyonlar aracılığıyla yürütülmesinde görevlilerden biri veya her ikisi fiziksel olarak komşu ülkede bulunması gerekmektedir. Bu anlamda, ikili diplomasi ‘geleneksel diplomasi’ ile aynıdır ve yazılı iletişime önem vermektedir (Berridge ve James, 2003, s. 21). İkili diplomaside, ortak noktaların açık olmadığı durumlarda, ortak noktaların tanımlanması ilişkilerin temelinde yer almaktadır. Uygulamada, ortaklığın belirlenmesi, uygun an, argümanların sunumu ve uygulanan ikna, yani tam kapsamlı diplomatik savunuculuk gibi unsurlara bağlı olarak dinamik bir süreçtir (Rana, 2007, s. 36-37). Bir ülkenin çıkarlarını ilerletmek için en iyi araç olmaya devam eden ikili diplomasi, ticaret ve yatırımı teşvik etmek, bir ülkenin imajını oluşturmak, bir ulusun kültürünü yansıtmak, diaspora topluluklarıyla iletişim kurmak, müzakereleri başlatmak ve müzakere zirvesinde diplomasiyi kurmak için uygulanabilir (Rozental ve Buenrostro, 2013, s. 2).

1.3.3.3. Çok taraflı – multilateral diplomasi

M.Ö. 432 tarihinde eski Yunan kent-devletleri arasında toplanan Isparta Kongresi, çok-yanlı diplomasi uygulamasının ilk örneklerinden birini oluşturmaktaydı. İlk önceleri geçici bir nitelik taşıyan çok-yanlı diplomasi, ancak yirminci yüzyılın başlarından itibaren süreklilik kazanmıştır (Tuncer, 2006, s. 17). On yedinci yüzyılda Avrupa’da az çok birbirlerine yakın güçte monarşilerin belirginleşmesi ve bu monarşilerin Avrupa devletler sisteminin sürmesinde bazı ortak yararları bulunduğunu düşünmeleri, hem sorunların ikili diplomasi çerçevesinde yürütülen görüşmeler yolu ile çözülmesini kolaylaştırmış, hem de giderek *çok taraflı* diplomasisinin ortaya çıkması sonucunu doğurmuştur (Sönmezoglu, 1995, s. 293).

Çok taraflı diplomasi, uluslar üstü sorunlara diplomatik çözümler sağlamada ikiden fazla ulus veya partiyi dahil etme uygulaması olarak tanımlanmaktadır (Mahbubani, 2013, s. 1). İlk kez Viyana Kongre’sinde katılan devletlerce diplomasi belirlenmiş usul ve statüsü bulunan bir meslek olarak kabul edilmesi sağlığının yanı sıra günümüz diplomasi faaliyetleri ve diplomatik mesleğinde geçerliliği bulunan kuralların önemli bir kısmı bu kongrede kabul edilmiş kurallardan oluşmaktadır (Tören, 2011).

Mutabakat kararlarının artması, çok taraflı diplomatik yöntemlerdeki gelişmelerden biridir. Uzlaşma pratiğinin son zamanlarda yaygın olarak benimsendiği, çoğunluk oylamasında memnuniyetsizlik sorununa ve çok taraflı konferanslarda karşıt blokların veya grupların ortaya çıkmasının yarattığı zorluklara cevap verme aracı olarak kabul edilmiş gibi görünmektedir (Barston, 2014, s. 83-84). On dokuzuncu yüzyıl boyunca devletler arasında çıkan belirli sorunlarına bir çözüm bulmak amacıyla toplanan birçok *ad hoc* kongre ve konferanslarla başlayan çok taraflı diplomasi, Birinci Dünya Savaşı ertesinde kurulan Milletler Cemiyeti ve İkinci Dünya Savaşından sonra kurulan Birleşmiş Milletle Örgütü ile süreklilik kazanmıştır (Gönlübol, 2000, s. 121).

Çok taraflı diplomasi, “dünya devletlerinin ekonomik, sosyal ve teknik konularda giderek birbirlerine bağımlı bir duruma gelmiş olmaları ve sorunların tartışılması ve çözümünde ortak bir bakış açısıyla yaklaşma gereksinimi duymaları için, etkin bir diplomasi yöntemi olduğunu göstermiştir” (Bostancı, 2012, s. 33). Çok taraflı müzakere, çok taraflı diplomasi belirlenmesinin temel görevlerinden biridir (Rana, 2007, s. 227). Son kırk yılda, çok taraflı diplomasi belirlenmesinde bir yükseliş yaşandı. Bu, devletler topluluğundaki genişlemenin ve uluslararası örgütlenme sayısındaki büyümenin, aynı zamanda silahsızlanma,

ekonomik ve sosyal gelişme, uluslararası ticaret, çevre, terörizm ve küresel diyalogdaki diğer birçok konuların ortaya çıkmasının bir sonucudur. Çok taraflı diplomasinin ve bununla ilişkili “zirvenin” küresel ve bölgesel tartışmalar yoluyla geniş bir yelpazedeki sorunların çözümü için önemi yadsınamaz bir gerçektir (Rana, 2007, s. 16).

1.3.3.4. Parlamenter diplomasi

Birinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan ve evrensel bir nitelik taşıyan Milletler Cemiyeti Örgütü ile devletler arasındaki siyasal sorunların görüşülmesi ve tartışılmasında yeni bir diplomasi yönteminin uygulamasına batılı yazar ve düşünürlerin genellikle “parlamenter diplomasi” adını verdikleri görülür. Bunun başlıca nedeni, uluslararası örgütlerin çalışma yöntemleriyle, ulusal parlamentoların çalışma yöntemleri arasında oldukça yakın bir benzerliğin bulunmasıdır (Tuncer, 2005, s. 72). Berridge ve James’in belirttiği gibi, parlamenter diplomasi, farklı devletlerin parlamenterleri arasındaki karşılıklı konuşma, diyalogdur (Berridge ve James, 2003: 199).

Parlamenter diplomasiyi *ad hoc* konferans diplomasisinden ayıran başlıca özellikler arasında şunlar bulunmaktadır:

“(1) Uluslararası kuruluşlar aracılığı ile yürütülen parlamenter diplomasi çoğu kez kamuoyuna açık yürütülür; (2) burada kararlar, genellikle basit çoğunluk, kimi kez de nitelenmiş çoğunlukla – üçte-iki, dörtte-üç gibi – alınmaktadır; (3) her kongre, ya da konferansta usul kurallarının ayrı ayrı saptanmasına karşılık, parlamenter diplomaside, aynen ulusal parlamentolarda olduğu gibi, usul kuralları önceden saptanmıştır; (4) iki diplomasi yöntemi arasındaki başka bir fark da, devletlerin toplantılara katılabilme usulünde görülmektedir. Konferanslara katılacakları, bu konferansları toplayan devletlerin saptanmasına karşılık uluslararası örgütlerde, ilke olarak, tüm üye devletler toplantılara katılabilmektedirler” (Gönlübol, 2000, s. 122).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında oluşturulan Birleşmiş Milletler Örgütü ve bağlı kuruluşlarda, parlamenter diplomasi, söz konusu kararların, uluslararası sorunlara kendi lehlerine bazı çözümler getirmeye çalışan devletlere kullanma imkanını sağladığı söylenebilir (Sönmezoğlu, 1995, s. 294). Dolayısıyla, “parlamenter diplomasi içinde yer alan siyasal aktörler, devletlerarası ilişkilerin kurulması ve yürütülmesinde en temel siyasal iletişimi kuran ve belirleyen kişiler olmaktadır” (Kılıçaslan, 2019, s. 92).

1.3.3.5. Sessiz diplomasi

Yüzyıllar boyunca uluslararası ilişkiler, özellikle önemli görüşmeler, müzakereler, pazarlıklar çoğu zaman gizlilik içinde yürütülmüştür. Demokrasinin yeterince gelişmediği, kamuoyunun öneminin henüz ortaya çıkmadığı dönemlerde devletleri yönetenler yabancı ülkelerle ilgili düşünceleri ve çalışmaları hakkında halka hesap vermek ihtiyacını hissetmiyorlardı. Halkta da yöneticilerden bilgi isteme bilinci ve gereksinimi gelişmemiştir.

Aslında sessiz diplomasi özellikle 19. yüzyılda ve 20. yüzyılın başlarında çok sık kullanılan bir yöntemdir. Büyük devletler, aralarında savaş yapmadıkları dönemlerde, sessiz diplomasi yoluyla dünyayı aralarında paylaşıyorlar, nüfuz bölgeleri kuruyorlar, sömürgeler oluşturuyorlardı (Öymen, 2003, s. 37). Sessiz diplomasi, iletişim ve fikir geliştirmeyi ve kamusal alanda resmi girişimlerde bulunmayı içerir ancak bunun doğrudan üst kamuoyunun dikkatini çekmek istemeden yapmaktadır. Özü gizlilik içinde yürütmek olan gizli diplomasiye ayırt etmelidir (Barston, 2014, s. 86). Sessiz diplomasi katılımcılar ilgili meselelerin gizli ya da teknik olduğunu ve daha geniş bir kitleye hitap etmediğini; ya da bazı bilgilerin paylaşılmamak gerektiğini düşünülerek kamuoyuna karşı açıklanmayan bir diplomasi (Maley, 2016, s. 451).

Uluslararası kuruluşlarda, özellikle Birleşmiş Milletler Örgütünde cereyan eden diplomasi türüne bazen “sessiz diplomasi” (quiet diplomacy) de denilmektedir. Bunu nedenleri arasında şunlar bulunmaktadır:

“(1) Genel Sekreterin görev ve yetkilerinin artması ve görevde bulunan kişilerinin tüm dünya sorunları ile giderek daha fazla ilgilenmeleri. (2) Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası kuruluşların merkezlerinin bulunduğu kentlerde sürekli iş gören *misyonların* kurulması. (3) Birleşmiş Milletlerde cereyan eden diplomasiyi “sessiz” kılan üçüncü özellik, devlet gruplarının veya blokların kendi içinde ve birbirleri ile bu örgütün merkezinde sürekli olarak temas halinde bulunabilmesidir” (Gönlübol, 2000, s. 122).

Perde arkasındaki “sessiz diplomasi”, özellikle uzun süredir devam eden anlaşmazlıklarda, girişimleri öne sürmek için bir araçtır (Barston, 2014, s. 47). Sessiz diplomasi söz konusu olduğunda, lehine en güçlü argümanlardan biri, “itibar kaybetme” korkusu gibi konularla arzulanan hedeflerin peşinden koşmasını engelleyebilmesidir (Maley, 2016, s. 456).

1.3.3.6. Doruk (zirve) diplomasisi

‘Doruk diplomasisi’, önceden hükümdarların ya da Kilise’nin önemli işlerini yürütmede başvurdukları olağan diplomasi yollarından biriydi. Ancak, zamanla devlet önderlerin önemli konular üzerinde yüz yüze görüşmelerde bulunmaktan vazgeçmemiştir (Tuncer, 2005, s. 85). Geçtiğimiz yüzyıllarda monarşi hükümdarları iç ve dış ilişkilerini kişisel katılımıyla yönetilmesinden ziyade modern devlet sisteminin ortaya çıkmasıyla devlet başkanı dış ilişkilerde rolünü azaltarak hükümet başındakilere kabine bakanlarına ve sonunda mesleki diplomatlarına gittikçe daha çok yer bıraktı. Zirve diplomasisi belli açılardan değerini kaybetse de tamamen ortadan kalkmadı ve İkinci Dünya Savaşı’nın başlamasından bu yana kayda değer bir diriliş yaşadı (Plischke, 1979a, s. 169). Zirve diplomasisi, özel diplomatik misyonlar da dahil olmak üzere savaş öncesi uygulamaların sürekliliğini, aynı zamanda ittifakları sürdürme girişimini ve Uluslar Birliği, Birleşmiş Milletler gibi uluslararası kuruluşların başarısızlığı veya eksiklikleriyle başa çıkabilmek için müzakere forumları sunmayı amaçladı (Black, 2010, s. 209). Son iki yüz yıl büyük savaşlar boyunca uluslararası sistem krizlerle başa çıkmak için daha iyi kurumsallaşmış mekanizmalar geliştirmeye çalışırken, her savaş arası dönemlerde zirve politikası kullanımı görünmektedir (Goldstein, 1996, s. 35).

Diplomaside, devlet başındakiler, hükümet başkanları, dışişleri bakanları ve diğer kabine rütbesi görevlilerinin katılımını artırmasıyla “kişisel diplomasi” ortaya çıktı. Bu bakanlar seviyesini geçerek en yüksek mertebeye ulaşıncaya “zirve diplomasi” denmeye başladı. Her ne kadar “zirve diplomasisi” ifadesi ilk olarak 1950’lerde gazetecilik çerçevesinde kullanılmasına rağmen, bir devlet uygulama biçimi olarak tarihin kendisi kadar eskidir (Plischke, 1979, s. 68-69). Winston Churchill en yüksek düzeyde diplomasi diye nitelendirdiği ‘Zirve diplomasi’ndeki ‘zirve’ kelimesi, diplomatik işlevin uygulanma seviyesini tanımlar ve yeni bir devletlerarası eylem biçimi gerektirmez diye ifade etmektedir (Plischke, 1979a, s. 170). Bu diplomasi türünün en önemli avantajı, “görüşülen konu üzerinde en yetkili kişileri karşı karşıya getirerek sonuca daha doğrudan ve daha kısa sürede ulaşılmasını sağlamasıdır” (Sönmezoglu, 1995, s. 295).

1.4. Kamu Diplomasisinin Ortaya Çıkışı

On dokuzuncu yüzyıl diplomatik hizmetlerinin küçük ve hırslı kalması, yüzyılın sonlarına kadar geleneksel işlevlerle sınırlı olması ve ufkunu veya faaliyetlerinin

kapsamını genişletme arzusu olmaması şaşırtıcı değildi, çünkü dış politika bazı yönlerden hala oldukça basitti. Uluslararası ilişkilerde aktif olarak yer alan devletlerin sayısı günümüzün standartları ve aralarındaki ilişkilerin görece netliği ile çok küçüktü. Kamuoyu, bu belirsiz ve zor terimin ne anlama geldiğini bakılmaksızın, on dokuzuncu yüzyılın sonlarına kadar çoğu zaman ciddi alınmadı. Uluslararası örgütler 1860 yılından itibaren daha önemli hale gelmelerine rağmen, hala geleneksel diplomasinin sınırlarındaydılar.

Kamuoyu terimi uluslararası ilişkilerde, daha geniş anlamıyla, gelecek için muazzam bir potansiyele sahip ve giderek artan bir rol oynamaya başlıyordu; ancak 1914 yılında bile diplomatlar ya da dış ofislerin düşüncesinde yalnızca ikinci bir rol üstlenmiştir. 1880’lerde bu durum yavaş yavaş değişmeye başlamıştı. Her ulus devlette daha karmaşık bir ekonomik yaşamın ve giderek daha sesli ve çoğu zaman değişken olan kamuoyunun talepleri, geleneksel diplomasinin yapısı hakkında izlenim bırakmaya başlamıştı (Anderson, 2013, s. 105-106). On dokuzuncu yüzyılın başlarında, postaların açılması, muhtemelen yabancı güçler hakkında bilgi elde etmek için ve iç fikirlerin izlenmesi amacıyla yapıldı. Metternich 1880 yılında “kamuoyu en güçlü araçtır. Din gibi en görünmez (karanlık) köşelere nüfuz edebilir” demiş (Hamilton ve Langhorne, 2011, s. 129). Metternich’in kamuoyu tanımı ile kastettiği modern sorgulama ve istatistiksel yöntemler ile ölçülen bir kamuoyu değil de terim belki kamuoyuna açık ifade edilen basın ve broşürlerde, ulusal ve iç meclislerinde, üniversitelerde ve diğer öğrenim merkezlerinde ve entelektüel ve politik seçkinlerin evlerinde, salonlarında ve toplumlarında yayınlanan tüm sivil toplum görüşlerinin birleşimi olarak anlaşılıyor. Ayrıca, okuryazarlığın artması, kitlesel dolaşım gazetelerinin ortaya çıkması ve halk tarafından seçilmiş parlamentoların kurulması, daha fazla idari işlerinde katılıma neden olması, bakanlar ve diplomatlar, bir yandan faaliyetleri hakkında başkentlerde hesap verme durumuna giriyor, öte yandan, yabancı hükümetleri basın ve diğer iletişim yollarını – bazen de manipüle ederek – etkilemeye çalışıyorlardı. Metternich, kamu duyarlılığını belirli politikalar lehine harekete geçirmenin getirdiği avantajların farkındaydı (Hamilton ve Langhorne, 2011, s. 130). On dokuzuncu yüzyılın ortasından itibaren ilk kez Avrupa devletlerinin çoğunun hizmetinde bulunan diplomatlar ve yabancı ofis görevlilerinin listelendiği rehberler ve yıllıklar ortaya çıkıp aynı zamanda kamuoyuna ilk defa, ülkelerinin dış politikasını yürüten kişiler hakkında özet ve yüzeysel bir şekilde bilgi verildi. Bu tür yayınlar, kamu

denetiminden dışında kalan dış ofislerin diplomatların terfi ve transferleri, konsolosluk ve diplomatik raporların yoğunlaştırılmış versiyonları artık kamuoyuna açıldı (Anderson, 2013, s. 114).

Avrupa’da on dokuzuncu yüzyılın ortasından Birinci Dünya Savaşı’na kadar askeri düşünceler geçmişte olduğundan daha belirgin ve yaygındı. Ticaretin teşvik edilmesi, dışişleri bakanlıklarını daha önce hiç olmadığı kadar meşgul ediyordu. Kültürel diplomasi, diğer ülkelere belirli bir ulusal dil bilgisini yayma çabaları ve iddia edilen özgün bir ulusal kültüre duyulan sempati kendini göstermeye başlamıştı. Ve hükümetlerin politikalarını halkın desteğini kazanacak biçimde sunma ihtiyacının belirsiz bir kamuoyu unsuru, kendini hissettiriyordu (Anderson, 2013, s. 128-129). 20. yüzyılın başlarında, Birinci Dünya Savaşı sırasında yükselen milliyetçilik imaj yetiştiriciliğinin başlangıcı olarak 1945’ten sonra, Doğu ve Batı arasında Soğuk Savaş’ta yer alan hiçbir ülke vatandaşı propagandadan kaçamaz oldu. Giderek birbirine bağlı bir Batı Avrupa’da, Almanya’nın *Politische Öffentlichkeitsarbeit* ve Fransa’nın *politique d’influence* gibi uygulamalar- kamu diplomasi terimi kullanılmadan önceki eş anlamlıları - eski düşmanlar arasındaki ilişkileri yöneten hayati politika araçlarıydı (Melissen, 2013, s. 194).

Eski diplomasinin yerini ‘yeni’ diplomasinin almasında çok önce, dışişleri bakanlıkları ve diplomatlar, Avrupa’daki resmî kurumlar dışında doğrudan kamuoylarına hitap etmenin avantajlarını fark edip bunu da daha sonraki nesiller “kültürel diplomasi” diye adlandırılacak olan, ülkelerin yurtdışındaki ulusal kültürün korunmasına ve tanıtmasına destek vermesi 19. yüzyılın sonunda uygulanmaya başlamıştır. Avrupa’daki milliyetçilik çağında ve Afrika ve Asya’daki emperyalist rekabet döneminde, devletlerin yabancı ülkelerdeki okullara ve kolejlere destek vererek etkilerini arttırmaya çalışması şartların neticesi olarak değerlendirilmektedir. Örneğin, Fransız diplomatlar ve konsoloslar, Fransız dili ve edebiyatı öğretiminin Fransa’nın kültürel ve nihayetinde ekonomik ve siyasal, müsaderesini arttırdığı görülen dini ve seküler vakıfları desteklemeye devam etti. Almanya ve İtalya’daki özel kurumları, yurtdışındaki Alman ve İtalyan topluluklarının dilini ve kültürünü koruma çabaları için devlet desteği alıyorlardı (Hamilton ve Langhorne, 2011, s. 132-133). Büyük Britanya’yı tanıtmak, İngilizce öğrenimini yaymak ve yabancı ülkelerle kültürel ilişkileri geliştirmek için British Council adlı kurumu 1934 yılında faaliyete geçmişti (Hamilton ve Langhorne, 2011, s. 177). Kültürel diplomasi, yavaş ve ölçülmesi zor yollarla çalışan bir güçtü.

Devletler için daha hızlı ve daha net bir şekilde tanımlanabilir sonuçlar üretme olasılığını, gazete basınının yeni ve büyük ölçüde gücünü kendi amaçları için kullanmaya çalıştığı artan çabalarıdır. Ucuz gazete kağıdı; resimleri nispeten ucuz bir şekilde basarak okuyucuları çekmeye mümkün kılan yeni teknoloji; en azından Batı Avrupa’da artan okuryazarlık; toplu gazete okurları; Avrupa ülkeleri arasındaki değişen ilişki tablosuna başka bir unsur ekliyordu (Anderson, 2013, s. 136). Bununla birlikte, yeni bir gücün iş başında olduğunu ve hükümetlerin kendi çıkarları için kullanmasının çeşitli yolları vardı: basın ve özellikle de yabancı basın, yakından incelenebilir ve farklı devletlerdeki kamuoyunun günün uluslararası meseleleri üzerindeki hareketine dair ipuçları elde edilebilir. Fransa’da dışişleri bakanlığı, 1886’den (1907’de 150 gazete) birkaç farklı başlık altında, yabancı basından çıkan makaleleri tercüme eden ve analiz eden bir bölüm içeriyordu: 1910’a kadar Rusya dışişleri bakanlığındaki eşdeğer birim, 150’den fazla Rus ve yabancı gazeteyi inceliyordu. Osmanlı imparatorluğu bile dışişleri bakanlığını 1869 gibi erken bir tarihte, Türk topraklarında yayınlanan yabancı dil yazılarının izlenmesini içeren ilkel bir basın ofisi ile donatmıştı. Daha da önemlisi, pratik etkileri tartışmalı ve ölçülmesi zor olsa da, birçok hükümetin hem kendi bölgelerinde hem de yurtdışında gazetelerin içeriğini ve tonunu etkilemeye yönelik aktif çabalarıydı (Anderson, 2013, s. 137). Resmi bilgilerin gazete ve kurumlara akışının kontrolü ve yabancı muhabirlerle dikkatlice düzenlenen röportajların verilmesi artık genellikle kamuoyu oluşturmasında para harcamasından daha etkili olmuştur. Bununla birlikte, bu yıllar boyunca, birçok devlet adamı, gazeteler tarafından dile getirildiği gibi, kamuoyunun hissine her zamankinden daha fazla değer vermiş ve onu hükmedip biçimlendirmeye yönelik benzeri görülmemiş çabalar göstermiştir. Modern iletişim araçlarının gelişmesiyle birlikte, sınırlar ötesindeki çıkarları paylaşan uluslararası bir kamuoyu oluşmasına yol açarak, diplomasi kamulaşıyor ya da Kelley’in (Kelley, 2010, s. 289) iddia ettiği gibi, “kamusal alanın içinde girmektedir” diye nitelendirilmeye başladı. Dolayısıyla, uygulayıcıların da farkına vardığı gibi, artık diplomasi ile kamu diplomasisi arasında ayırım yapmak mantıklı değildir (Melissen, 2013, s. 196).

İKİNCİ BÖLÜM

KAMU DİPLOMASİSİ (KAMUOYU DİPLOMASİSİ)

Bu bölümde, kamu diplomasisi kavramına ilişkin tanımlamaları, kamu diplomasisi ortaya çıkaran nedenleri ve gelişim sürecinden bahsederken kamu diplomasisinin aktörlerinden ve sosyal paydaşları elen alınacak ve uygulama alanlarında alan kültür, eğitim vb. alanlarından ifade edilecektir. Bunun yanı sıra, yumuşak güç çerçevesinde kamu diplomasisi irdelenecektir.

2.1. Dış Politika Açısından Kamuoyu

Günümüzde dış politika ve diplomasi alanlarına kamuoyunun ilgisi önemli ölçüde artarak demokratik hükümetlerin kamuoylarını dış politika alandaki gelişmelerden bilgilendirmesi gereği ortaya çıkmıştır. Konunun daha iyi anlaşılması adına kamuoyu kavramını ve bu kavramının önemini ve rolünü açıklamak gerekmektedir.

Kamuoyu kavramı Batı dillerinde Latince'deki *publicus* ve *opinion* sözcüklerinden türetilerek girmiştir ve İngilizcede *public opinion* sözcükleriyle ifade edilmektedir. Batılı ülkelerden Türkçeye geçen kamuoyu kavramının karşılığı ise kamu ve oy sözcüklerinin birleşmesiyle kamuoyu olarak tek bir sözcük halinde Türkçede yerleşmiştir (Atabek, 2002s, s. 223). Munci Kapani, kamuoyu tanımını yaparken, kamu terimi, belli bir sorun hakkında fikir ve kanaat sahibi olan kişilerden meydana gelen bir grubu veya grupları ifade ederken, 'oy' terimi, rasyonel, kesin, pozitif bilgiye dayanan bir fikirden ziyade, az çok belirli bir eğilim, bir görüş, bir 'kanaat'tir ve böylece kamuoyu, "belli bir zamanda, belli bir tartışmalı sorun karşısında, bu sorunla ilgilenen kişiler grubuna veya gruplarına hâkim olan kanaattir diye ifade etmektedir" (Kapani, 2007, s. 161). Price, kamu (*public*) ve oy (*opinion*) kavramlarını birbirine bağlama, "bir" ile "birçok" u, bireysel fikirlere ve tercihlere yönelik ortak refaha birleştirmek için liberal-felsefi bir girişimi temsil eder diye nitelendirmektedir (Price, 1992: 2). 'Oy', bireysel alanı, itibarı, değerleri ve değer yargılarını ifade etmektedir; bu nedenle, soruşturmaya ve tartışmaya açıktır. 'Kamu' tanınmış ve bu nedenle 'kamu' makamları tarafından kabul edilen, herkesin yararına olan konulara ve yerlere erişilebilen toplu boyutu ifade etmektedir (Diamanti, 2011, s. 2167).

Walter Lippmann kamuoyu işlevliğini açıklarken, "kamuoyu görüşlerimizi bir araya getirirken sadece gözlerimizle görebildiğimizden daha fazla alan ve

hissettiğimizden daha fazla zaman resmetmeyeceğiz, aynı anda daha fazla insan, daha fazla eylem, sayabileceğimizden veya canlı olarak hayal edebileceğimizden daha fazla şey tanımlamamaya ve değerlendirmeye zorunda kalacağız” diye ortaya koymaktadır (Lippmann, 1998, s. 148). Gordon Marshal’a göre, kamuoyu, pek çok biçimde kullanılan, kamusal düzeyde gözlemlenebilen durum ve davranışların onaylanması ya da onaylanmamasını işaret eder (Marshall, 2005, s. 379).

Kamuoyu kavramını yönlendiren üç yaklaşım ile özetlenir: İlk yaklaşım ilhamını Aydınlanmadan alır ve her şeyden önce kamuoyunu “Aydınlanmış sınıflar”ın eleştiriyi yaptığı ve iktidarın eylemine karşı bir kontrol sağladığı alan olan ‘kamusal alan’ (Jürgen Habermas teorisi) ile tanımlar. Başka bir deyişle, kamusal alan, kamunun ilgisini çeken kararlar ve konulardaki açık tartışmadır. Buna göre, kamuoyu görüşü, bireysel görüşlerin toplamı değildir; aksine, kolektif düzeyde gelişen bir ilişki ve iletişim bağlamıdır. Farklı aktörleri içeren ve ortaya çıkan problemler hakkında ortak bir pozisyon üretme konusunda “kamusal” bir tartışmadır; İkinci yaklaşım kamuoyunu bilgi kanallarını ve fikir oluşumunu kontrol eden aktörler ve kurumlar tarafından uygulanan etkinin nüfuzu olarak görmektedir. Bu nedenle toplumda hüküm süren görüşler, insanların ifade ettiği gerçekliğin imgeleri, aslında gerçeği yansıtmaz; serbest tartışmalardan ve entelektüeller arasındaki tartışmadan çıkmazlar, bunun yerine medyanın ve propagandaya uygulanan baskıya dayanırlar. Dolayısıyla kamuoyu kalıplaşmış ve önyargılar tarafından beslenir ve kitlelerin hâkim düşünceye uyarlanması için bir çeşit uyumluluk uyandırılmaktadır. Bir dereceye kadar, bu yorum, 1960’larda ve 1970’lerde Almanya’da seçim davranışının analizine dayanarak, Elisabeth Noelle-Neumann tarafından önerilen suskunluk sarmalının modelini hatırlamaktadır⁴; Üçüncü yaklaşımı, bazıları popülist, bazıları ise metodolojik olarak tanımlamıştır. Yaklaşım, insanların popüler görüşlerine ve aynı zamanda kamuoyu araştırması teknolojilerinde (oylama) çalışma olasılıklarına büyük önem atfetmektedir. Bu durumda, kamuoyu, toplumun temsili örnekleri üzerinde yapılan anketler yoluyla toplanan ve analiz edilen bireysel görüşlerin toplanmasına veya sonuçlarına karşılık gelir. Bu pozisyonun ilk ve en etkili üssü, 1930’larda Amerika

⁴Çalışma, seçim kampanyasında sonunda tercihlerini ifade etmeyen seçmenlerin büyük kesimlerinin, adayların ve tarafların buna göre kazanmayı ve oy vermeyi tercih eden pozisyonlarıyla aynı hizada olduğunu ortaya koymaktadır. Başka bir deyişle, sessizlikleri sadece belirsizlik ve kayıtsızlığı değil aynı zamanda baskın yönelim olarak kabul edilen şeyden sapma korkusunu da yansıtıyordu (Diamanti, 2011, s. 2167).

Birleşik Devletleri'nde kamuoyu araştırmalarını yapmaya ve 1934 Başkanlık seçimlerinin sonucunu doğru şekilde tahmin etmeye başlayan George Gallup'tur. Genel değerlendirmeye göre, ilk durumda, kamuoyu jüri olarak, bilgilendirilmiş vatandaşın kararları ve karar alanlarını yargıladığı bir araç olarak algılanır. Bu durumda, kamuoyu, denetleme ve katılma şansı olsun diye herkese açık ve otoriteyi 'kamusal'a dönüştüren bir alandır. İkinci durumda, kamuoyu, vatandaşların, yönetenlerin değerlerine ve isteklerine yönlendirilmelerinin onaylanma yöntemi ile - eleştirel düşünceyi engelleyen ve toplumun daha az bilinçli ve bilgili üyelerini baskın inançlara uymaya iten bir kalıplaşmış ve önyargılar topluluğu – bir uzlaşma olarak tasarlanmış. nc durumda, kamuoyu tam olarak böyle kabul edilir, yani, bir gerçek olarak, herhangi bir ayırım yapılmaksızın, toplumla, seçmenlerle ve vatandaşlarla uyan gerçek bir zdr. Ve onların bireysel görüşlerine göre, "gerçeğin" değerine sahip olduğu kabul edilen farklılaşmamış bir topluma özetler; çünkü yoklama teknolojileri kullanılarak gözlemlenir, gözlenebilir, ölçülür ve ölçülebilir (Diamanti, 2011, s. 2167-2168).

Kamuoyu kavramı hakkında yapılan tanımlamaları genel olarak politika bilimi ve diğer sosyal bilimler açısından incelemek mümkündür.

"Politika Bilimlerine göre kamuoyu, devletin yasama, yürütme ve yargı organlarının davranış biçimini belirleyen ya da kanaat önderleri tarafından belirlenen norm olarak ifade edilmektedir. Diğer sosyal bilimciler ise kamuoyunu, bireyin kanaatini ve davranışını ailesi, çalıştığı ve içinde yaşadığı yakın evre ve bütün toplumu içeren sosyal grubun kanaati ve davranışı ile ilişkili olarak açıklamaktadırlar" (aktaran. Temizel, 2008, s. 129).

Kaarbo ve Ray, kamuoyunu, insanların devletlerinin hedefleri ve politikaları ile ilgili tutumları olarak nitelendirmektedirler (Kaarbo ve Ray, 2011, s. 142). Kamuoyunun politika bilimi açısından önemi, "onun siyasal karar alma sürecini etkileyen bir faktör oluşunda kendini gösterir" (Kapani, 2007, s. 160). Kamuoyu bir devlet insanının belirli bir dış politika konusundaki tutumlarıyla ilgilidir. Kamunun bir devletin dış politikasının kaynağı olarak görülmesi için üç şartın yerine getirilmesi gerekir: (1) Kamunun dış politika bilgisine sahip olması gerekir; (2) kamuoyu, liderlerin insanların ne istediğini değerlendirmek için yeterince kararlı olmalıdır; ve (3) kamuoyunun görüşleri politika yapıcılar tarafından dikkate alınmalıdır (Kaarbo ve Ray, 2011, s. 142). Dış politikanın i kaynağı olan kamuoyunun kendisidir. Bir devletin uluslararası politikada yaptıkları, sadece liderlerden ziyade kamunun devletin yapması gerektiğini düşündükleri tarafından yönlendirilebilir.

On dokuzuncu yüzyıl diplomasisi en belirgin özelliği, kamuoyunun dış politika alanına fazla ilgi göstermemesinden dolayı dış politika ancak eğitimli bir azınlığın ilgi ve uğraşı alanıydı. İki dünya savaşı sonucunda, milyonlarca insanın günlük yaşamları tümüyle alt üst olmasıyla birlikte, kamuoyu dış politika ve diplomasi alanlarına daha fazla ilgi duymaya başlamıştır (Tuncer, 2006, s. 59). Soğuk savaş döneminde halkın dış politikaya karşı ilgisiz olduğunu ve kamuoyunun politikaları etkileyemeyecek kadar değişken olduğunu öne sürülmektedir. Fakat, özellikle Vietnam Savaşı sonrası süreci içeren araştırmalarda kamuoyundaki ve politikadaki değişiklikler arasında bir bağlantı (korelasyon) gözlenmiştir. Günümüzde ise araştırmalar bireylerin hem dış politika ilgi gösterdiğini hem de bu konudaki fikirlerini savunduklarını göstermiştir (O. R. Holsti, 1992, s. 459). Dolayısıyla, küreselleşme yapısı, toplum yapısını yerel/ulusal olmaktan çıkartıp küresel alana taşımıştır.

Kamuoyu uzun zamandır diplomasi ile ilişkilendirilmiştir. Kamuoyunun (halkın) diplomasiye katılımı ile ilgili en eski kayıtlar, Yunanistan şehir devletlerindeki diplomatların halkın görüşmelerinin ardından halk meclisleri tarafından seçildiği antik Yunanistan şehir devletlerinden alınabilir. Modern profesyonel diplomasi, halkın diplomatik süreçlere erişimini sınırlandırmak ve devlet dış politikasına elverişli bir kamuoyu oluşturmak amacıyla halkla iletişim kurmaya çalışmak arasında bir denge kurmaya çalışıyordu. Mevcut yoğun bilgili küresel ortam, dışişleri bakanlarının kurumsallaşmış sınırlı halkla iletişim tarzını iki boyutta zorluyor: kamu diplomasisinin yükselen önemi, ve kamuoyunun dış politika kararlarının meşrulaştırılmasına duyulan ihtiyacın artması (Bátora, 2017). “Açık diplomasi” anlayışının sonucunda, demokratik hükümetlerin, “kamuoylarını dış politika alanında gelişmelerden bilgilendirilmesi hükümetlerin, hem ülke içinde hem de ülke dışındaki kamuoylarını etkileme gereği ortaya çıkmaktadır” (Tuncer, 2006, s. 60). Kamu diplomasisi de kamuoyunu izlemek, değerlendirmek ve etkilemek için kullanılabilir bir araç olarak değerlendirilmektedir (Djerejian, 2003, s. 5). Böylelikle, “kamu diplomasisi çerçevesinde verilen mesajlar, iç kamuoyu ve dış kamuoyu açısından farklı olsa da, her ikisinin etkisi ortak olması gerekmektedir ki, kamu diplomasisi stratejilerinin iç kamuoyunun desteğini alarak dış kamuoyunda hedeflenen amaçlara ulaşabilsin” (Ceyhan, 2018, s. 84). Devletler arası ilişkiler kamuoyu dikkate alınarak ve kazanarak ilerlerken daha olumlu sonuçlara ulaşılacağı düşüncesini söyleyebiliriz.

2.2. Kamu Diplomasisi Kavramı

Genel anlamda, kamu diplomasinin ne olduğunu kabul edilmiş bir tanımı yoktur. Snow'a göre, "her ulusun belirtilen amaçları ve hedefleri doğrultusunda kendi tanımı vardır" (Snow, 2014, s. 70). Diplomasi "devletler arası ve devletler ve diğer aktörler arasındaki ilişkilerin yönetimi (Barston, 2014)" ya da "genel bilgi toplama, temsil ve müzakere sistemlerinin ayrıcalıklı bir yönü olarak (Black, 2010, s. 12)" tanımlanmaktadır. En basit ifadeyle, diplomasi uluslararası aktörün diğer uluslararası aktörlerle ilişki kurarak dış politikayı yürütme çabasıdır. Geleneksel diplomasi, bunu devletten devlete iletişim yoluyla gerçekleştirmek istemekteyken kamu diplomasisi, aynı şeyi doğrudan yabancı kamuoyu ile ilişki kurmaya çalışmaktadır (Cull, 2012, s. x).

Kamu diplomasisi kavramı ortak kabul gören henüz tam olarak tanımlanmamış bir kavramdır. Kamu, hükümet dışı bir kavramdır ve uygulayıcılar tarafından hayata geçirilir. Diplomasi ise hükümet ile ilgili bir kavramdır ve dışişleri uzmanları tarafından yürütülmektedir. Diplomasi resmi, dikkatli ve bilimsel bir şekilde yürütülürken, kamu pasiftir ve süreci izleyen bir kitle söz konusudur (Snow, 2009, s. 8).

Tablo 1. Kamu/Diplomasi Oryantasyonu (Snow, 2009, s. 8)

Kamu (Public)	Diplomasi (Diplomacy)
Hükümet Dışı	Hükümet
Uygulayıcılar	Dışişleri Uzmanları
Gayri resmi	Resmi, dikkatli, bilimsel
Aktif kamu	Pasif kamu ya da izler kitle
Karşılıklı anlayış	Anlama
Diyalojik, iki yönlü simetrik iletişim	Tek yönlü bilgilendirme, iki yönlü asimetrik iletişim
Davranışta değişim	Davranışta değişim yok

Gregory'ye göre, diplomasi yeni bir alana girerken yeni becerilere ve tekniklere sahip iki diplomatik aktörün, geleneksel diplomasi ve kamu diplomasisi, her iki dünyada da kolayca hareket etmek için gerekli olacağı bir bileşimi belirtmektedir. Yeni aktörlerin ağırları iktidara geldikçe devletin rolü azalmaya devam edecektir ve böylece kamuoyları arasında çok daha fazla diplomasi yaşanacak. Diplomasi, küresel ölçekte daha çok iç politikaya benzeyecek (Gregory, 2011, s. 372). Diplomasi ve yakın zamanlarda kamu diplomasisi çalışmaları, nispeten çağdaş Batı bağlamında kullanılmıştır. Avrupalı

diplomatik akademisyenler, erken Rönesans İtalya'sında kurulan elçilikleri modern diplomasinin kökeni olarak dile getirmektedirler. İngiliz filozof Edmund Burke, 1796 yılında "diplomasi" kelimesinin ilk İngilizcede kullanan olarak alıntılanmıştır.

Bir ülkenin değerlerinin, kültürünün ve dilinin temsili ve tanıtımı uzun zamandır sınır ötesi anlaşmaların bir parçası olmuştur ve 1960'larda uluslararası ilişkileri yönetmeye yönelik bu tamamlayıcı yaklaşım, sıkışmış olan (ABD'de) akılda kalıcı bir isim aldı: kamu diplomasisi. Eski ABD'li diplomat ve bilim adamı Edmund Gullion, 1965 yılında "kamu diplomasisi" terimini ilk kullanan oldu. Gullion, kamu diplomasisini şöyle tanımlıyor; "dış politikaların oluşumunda halkın tutumlarının etkisiyle ilgilenir. Geleneksel diplomasinin ötesinde uluslararası ilişkilerin boyutlarını kapsar; diğer ülkelerdeki kamuoyunun etkilenmesi; ülkeler arasında çıkar gruplarının etkileşimi; dış ilişkilerin siyasi üzerindeki etkisi; diplomatlar ve yabancı muhabirlerin iletişimi; ve kültürlerarası iletişim süreci" içerir (aktaran Cull, 2009b, s. 19). Gullion iki işlevi yerine getirecek bir terim dile getirdi:

1. Kamu diplomasiyi, İkinci Dünya Savaşı'ndan gelen tüm negatif ilişkileriyle yüklü olan propaganda teriminden ayırmak.
2. Dış hizmette kamuoyuna hizmet eden diplomatın devlet halkla ilişkiler veya reklam 'satış' temsilcisinin rolünü yükseltmek (Cowan ve Cull, 2008, s. 6).

Murrow bugüne kadar kamu diplomasisinin en önemli yüzü olmaya devam ediyor. Edward R. Murrow, Mayıs 1963'te o sırada USIA Direktörü olarak Kongre Komitesi önünde şu ifadeleri kullandı (Kendrick'ten⁵ aktaran Cull, 2008b, s. 189):

"Amerikan gelenekleri ve Amerikan etiği dürüst olmamızı gerektirir, ancak en önemli neden hakikatin en iyi propaganda ve yalanların en kötüsü olmasıdır. İkna edici olabilmek için inandırıcı olmalıyız; inandırıcı olmak için itibarlı olmalıyız, güvenilir olmak için dürüst olmalıyız. Bu kadar basit".

Kamu diplomasisi bilim adamları ve uygulayıcıları için, Murrow etik ve sorumlu kamu diplomasisinin en az bilinen yüzüdür. Siyaset gibi kamu diplomasisinin yerel ve kişisel olduğunu anlayan bir aydıdı. Murrowizm'in sloganı: "Güvenilir olmak için dürüst olmalıyız" günümüzde de geçerliliğini sürmektedir (Snow, 2014, s. 69).

⁵Alexander Kendrick, Prime Time: The Life of Edward R. Murrow, Boston: Little, Brown and Co., 1969, s. 466.

Kamu diplomasisi terimini Gullion'dan önce dile getiren “*Belçika'nın Tarafsızlığı*” ((8 ve 10 Ağustos 1870) konulu bir konuşmasında William Ewart Gladstone’dur. Gladstone bugün “açık diplomasi” olarak adlandırdığımız şeyi ifade etmektedir (Gladstone, 2004). 1950’lerde, “kamu diplomasisi” teriminin kullanımı, uluslararası enformasyon ve propaganda alanına doğru kaymıştır. Bu terimin farklı bir şekilde kullanılmasından ziyade, diplomasinin uygulama ve anlaşılma farklılığı ve önemli diplomatik olayların artık açık kamusal performansı olarak çalışması kabul edildiğinin ifade etmektedir. 1953 yılında Walter Lippman diplomatların “kamu diplomasisi, propaganda ve psikolojik savaş uygulamaları bir felakette dönüştüğünü iddia etmektedir”. BM Genel Sekreteri Dag Hammarskjeld, 1958 yılındaki bir konuşmasında daha olumlu bir vesile ile şunları açıkladı: “Birleşmiş Milletler’deki kamu diplomasisinin değeri, sorumlu sözcüklerin siyasetin uluslararası hayatında taktik yaklaşımın üstesinde ne kadar ulaşabildiğini ve isteklerimiz ve umutlarımız için konuşmanın ne kadar mümkün olduğunu belirleyeceğine bağlı olacaktır” (Cull, 2009b, s. 21).

1963’te, Kennedy yönetiminde ABD Bilgilendirme Ajansı’nın (USIA – United States Information Agency) müdürü olan ünlü yayıncı Edward R. Murrow, kamu diplomasisini sadece yabancı hükümetlere değil, öncelikli olarak hükümet dışı birey ve kuruluşlara yönelik etkileşimler ve genellikle hükümet görüşlerine ek olarak çeşitli özel görüşler de sunmak diye tanımladı (Leonard, Stead, ve Sweming, 2002, s. 1). Kamu diplomasisi konusunda bir İngiliz uzmanı olan Mark Leonard’ın da belirttiği gibi, “kamu diplomasisi” terimini propaganda için sadece bir örtbas etme olarak gören şüpheciler bu noktayı kaçırmaktadır (Leonard et al., 2002, s. 1). Terimin kendisi ilk olarak 1965’te propagandaya karşı bir Amerikan alternatifi olarak tanımlanırken günümüzde ise, haberlerden ulus markalaşmasına kadar, tüm faaliyet yelpazesinde uygulanmaktadır (Hamilton ve Langhorne, 2011, s. 235).

Kamu diplomasisi teriminin 1965’te çıkmasının nedeni, Washington DC’de böyle bir kavramın gerçek bir ihtiyaç olduğudur. ABD Bilgilendirme Ajansı’nın bilgilendirme ve propaganda kavramlarının olumsuz izlenimlerinden kurtulmak için alternatif terime ihtiyaç duyuyordu: yeni ve iyi anlamlar oluşturabilecek bir terim. Gullion’un “kamu diplomasisi” terimi, ABD’nin faaliyetlerinin her yönünü ve Devlet Bakanlığı tarafından korunan bir dizi kültürel ve değişim işlevini kapsamıştır. Bu terim, USIA görevlisine saygın bir kimlik kazandırdı, çünkü “diplomasi” kavramını kullanarak “kaba” halkla

ilişkiler alanından uzaklaşmak için bir adım atıldığını ve böylece USIA ABD Dışişleri Bakanlığı'ndan Amerikan dış ilişkilerinin meşru bir organı olarak kabul edildi (Cull, 2009b, s. 21). Araştırmacı John Lee 1968 yılında, “Birbirleriyle diyalogun hükümetler arası iletişimden daha önemli olduğu kamu diplomasisi çağında yaşıyoruz” diye ifade etmektedir (aktaran. Glassgold, 2004, s. 7-8). 1974-1984 yıllar arasında USIA yöneticisi Gifford Malone, 1985 yılında kamu diplomasisini “yabancı kamuoyunu düşüncelerini ve sonunda devletinin de düşüncelerini etkilemek adına yabancı kamuoyuyla yapılan doğrudan iletişimdir” diye tanımlamaktadır (Malone, 2005, s. 199). Tanım ayrıca iki aşamalı bir etki sürecini de önerir: Birincisi, başka bir ülkede destekleyici kamuoyu yaratmak için tasarlanmış doğrudan iletişim; ve ikincisi, bilgisine sahip kamuoyunun kamu diplomasisini kullanan ülkeye karşı dostane politikalar benimsemesi yönündeki kendi devletine baskısı (Gilboa, 2008, s. 57).

Aslında, kamu diplomasisi terimi uzun yıllar farklı adlarla, farklı kişilerden kullanıldı. Örneğin eski “açık diplomasi” kullanımı, Washington Post diplomatik muhabiri Murrey Marder gibi bazı yazarların çalışmalarında da kullanıldı, ancak 1972 yılında akademik literatüre kamu diplomasisi olarak geçmiştir (Cull, 2009b, s. 21). Soğuk Savaş dönemiyle birlikte işlerlik kazandığı görülen kamu diplomasisi, Amerikan kamu diplomasisi özelinde üç dönemsel gelişim çerçevesinde değerlendirmeye alınmaktadır.

“İlk dönem 1950’li yıllarla başlayan ve neredeyse kırk yılı kapsayan bir süreçte ülkelerin halkları üzerinde ikna amaçlı yayılma çalışmalarını kapsamaktadır. Bu süreçte ABD’nin öncülüğündeki liberal değerlerin Komünist ülkeler ve halkları üzerindeki etkisini artırmaya ve komünizmi zayıflatmaya dönük faaliyetler gerçekleşmektedir. İkinci dönem Berlin Duvarı’nın yıkılmasıyla başlayan daha az kamu diplomasisi çabası ve kaynağının kullanıldığı, dünya çapında Amerikan kamu diplomasisinin çöküşe girmesiyle sonuçlanan dönem olmuştur. Bu dönem, ABD’nin Irak Savaşı ve Bush dönemi politikalarını kapsayan sert gücü temel alan politikaların izlediği dönem olarak da nitelendirilmektedir. Üçüncü dönem ise, ABD’ye yönelik 11 Eylül terörist saldırıları ile başlayan ve bugünü de kapsayan dönemdir. Bu dönem kamu diplomasisi kavramının salt hükümet alanı olmaktan çıkıp Amerikan halkının da gündemine gelmesini sağlamıştır” (Cull, 2009b, s. 22).

Kamu diplomasisi hakkındaki tartışmanın özellikle Soğuk Savaş’ın ardından iyi bir kısmı geçmişte alınan kararlara odaklandı. 11 Eylül saldırıları ve devam eden küresel yankımlar, açıkçası ABD’nin geçmişte yaşananlara değil, bugün karşı karşıya olduğu zorluklara ve yarınlarla yüzleşmeye odaklanması gerektiğini göstermektedir. Zorlukları tanımlamanın yolları bol: kalpleri ve zihinleri kazanmak, arkadaş edinmek ve düşmanları

etkilemek, politika bağlamını oluşturmak, ABD değerlerini yansıtmak (Ross, 2002, s. 75-76). Klasik kamu diplomasisinin uygulamasında hükümet ve hükümet kurumları yer alırken günümüzde, hükümet dışı örgütler ve bireyler, sivil toplum örgütleri, akademi çevresi (üniversiteler, öğrenciler, öğretim üyeleri), lobiler, özel şirketler, medya vb. kurumlar ve örgütler kamu diplomasisinin aktörü olabilmektedirler (Ross, 2002, s. 76).

Tuch'un tanımıyla, "kamu diplomasisi, bir ulusun kendi ideallerini, hedeflerini ve politikalarını, kurumlarını ve kültürlerini yabancı kamuoyuna, anlatma amacını taşıyan faaliyetler bütünü bir iletişim sürecidir" (Tuch, 1990, s. 3). Cull'a göre kamu diplomasisi, yabancı bir halkı ile bağlantı kurmak için uluslararası bir aktörün uluslararası çevreyi yönetme girişimidir (Cull, 2009, s. 12). Bir ülkenin çıkarlarına destek sağlamak amacıyla yabancı halkların bilgilendirilmesi, sürece dahil edilmesi ve etkilenmesini hedefleyen kamu diplomasisi, yumuşak gücün en önemli araçlarından biridir (Melissen, 2005, s. 4). Aslında, kamu diplomasisi ilişki kurmakla ilgilidir: diğer ülkelerin, kültürlerin ve halkların ihtiyaçlarını anlamak; bakış açımızı iletme; yanlış algıları düzeltilmek; ortak çıkarları bulabileceğimiz alanlar aramak (Leonard, Stead, and Sweming 2002, s. 8). Genel olarak, "milli menfaatlerin tanımlanması, kapılarının aralanması, ülkelerin imajlarının şekillendirilmesi, algılama idaresi sanatı, fikirlerin tedavülü, doğru bilginin yayılması, milletlerarası zeminin idare edilmesi, münasebetlerin inşa edilmesi gibi unsurlarla ilişkili olduğunu vurgulanmıştır" (Demir, 2012, s. 14). Basitçe ifade etmek gerekirse, kamu diplomasisi, bir ulusun hükümeti tarafından hedef ulusun politikasının avantajlı hale getirilmesi amacıyla başka bir ulusun kamusal ya da kanaat fikrini etkileme çabasıdır. İletişim sosyoloğu Manuel Castells, kamu diplomasisi tanımı, özellikle de kamu diplomasisi aktörleri tarafından yapılan faaliyetler açısından kurulan ağlar "sadece kurumsal mekanizma ve siyasi temsil prosedürleri etrafında değil, küresel alandaki kamusal tartışmaları" içinde alarak nitelendirilmesi gerekmektedir diye ifade etmektedir (Castells, 2008, s. 90). Castells (2008, s. 91) kamu diplomasisini kamunun (halkın) diplomasisi (diplomacy of the public) olarak tanımlarken aynı anda kamu diplomasi ile ilgili zıt sayılabilecek farklı bir tanımlama sunmaktadır. Ona göre, "kamu diplomasisi fikrinin ardındaki proje bir devletin ya da bir sosyal aktörün gücünü 'yumuşak güç' olarak öne sürmek değildir. Bunun yerine, farklı toplumsal kolektiflerle ve kültürleriyle arasındaki diyalogu, anlam ve anlayış paylaşma ümidiyle kullanmaktır". Castells'in (2008, s. 91) bakış açısına göre, kamu diplomasisi "diplomasiinin önkoşulu olarak ortak

yeni bir dilin ortaya çıkabileceği bir iletişim alanı yaratmaya yönelik” bir kamusal alan inşa etmeyi amaçlamaktadır.

Kamu diplomasisinin bir ülkenin sağlayabileceği katkıları belirtilmiştir (Leonard et al., 2002, s. 9-10):

- İnsanların birbiriyle olan yakınlıklarını artırır (bunu düşünmeleri için fırsat yaratır, zihindeki imajları günceller, olumsuz görüşleri düzeltir).
- İnsanların birbirine ilişkin beğenilerini artırır (olumlu algılamalar yaratır, küresel öneme sahip konulara başkalarının da aynı açıdan görmesini sağlamaya yardımcı olur).
- İnsanların bağlantılar kurulmasını sağlar (eğitim reformlarında bilimsel iş birliğine kadar; insanları bizi turizm, çalışma, uzaktan eğitim için cazip bir hedef olarak görmeye teşvik etmek; ürünlerimizi satın almalarını sağlamak; değerlerimizi anlamak ve katılmak hedeflemektedir).
- İnsanları etkiler (şirketleri yatırım yapmak için, yürütülen politikalar ve partner haline getirebilme konusunda yabancı kamuların desteğinin alınmasını sağlamaktadır).

Nicholas Cull, kamu diplomasisinin beş önemli bileşenini saymaktadır (Cull, 2012, s. x-xi):

- Dinleme (Tespit etme): bir Dışişleri Bakanlığının yurtdışı kamuoyu anketleri yapılması ve elde edilen bilgileri politika sürecine ilişkin araştırılması, analiz edilmesi ve geri bildirim sağlanması.
- Savunuculuk (Aktif Destek): Büyükelçiliğin bir basın toplantısı düzenlediği zamanki gibi, bir aktöre bir politikanın, meselenin ya da yaşamın öneminin anlaşılmasını sağlamak için bilginin oluşturulması ve yayılması.
- Kültürel Diplomasisi: dış politikanın hizmetine yönetilen kültür (veya diğer kültürel aktiviteler) ihracatı, bir devletin yurtdışındaki dilinin öğretimine sponsor olduğu zaman gerçekleşir.
- Değişim Diplomasisi: bir devletin bir diğeri ile üniversite öğrencilerinin değişimini finanse ettiği zaman, diğer aktörlerle karşılıklı olarak yarar sağlamaktadır.

- Uluslararası Yayıncılık: bir devletin bir kısa dalga radyo istasyonu sponsorluğunda olduğu gibi radyo, televizyon ya da internet yoluyla uluslararası sınırlar boyunca aktör tarafından desteklenen bilgi aktarımı.

Bu beş bileşen ortak bir amacı paylaşabilir, ancak bunlar birbirinden ayrılır. İlkin, enformasyonun aktığı yönü bağlamında: dinlemede, enformasyon halktan aktöre akar; savunuculukta, aktörden halka; kültürel çalışmada akış aktörün kültürü kaynaklarından ve halktan; değişimde, seçilmiş bireyler veya daha geniş halklar arasından iki yönlü akış; uluslararası yayıncılıkta akış haber bürokrasisi ve halk arasındadır. İkinci olarak, her bileşen için güvenilirliğin kaynağı açısından: dinlemenin güvenilirliği duyulana karşı algılanan tepkisinden gelir; savunuculuğun güvenilirliği savunucunun aktörün politikasına yakınlığına dayanır; kültürel diplomasisinin güvenilirliği kültürel faktörlerde – kültürel form veya uygulamanın gerçekliği veya temsilciliğine dayanır; değişimin güvenilirliği, karşılıklılık algısına dayanır; uluslararası yayıncılığın ise, gazeteciliğin profesyonel standartlarına uygunluğuna dayanmaktadır. Üçüncüsü, bu faaliyetlerin çalışmasının beklendiği zaman ölçeğini göz önünde bulundurunca: Dinleme devamlı sürecin bir parçasıdır. Savunuculuğun kısa döngüsü vardır, acil politika hedeflerine zamanlayıcıdır. Kültürel diplomasi orta vadeli bir ufka sahipken, değişim diplomasisi daha uzun vadeli. Uluslararası yayıncılık uzun bir zaman diliminde çalışır ancak aynı zamanda bir krize yanıt vermesi de beklenir (Cull, 2019).

Kamu meselelerinden ortaya çıkan hükümetlerin baskısı ve dış ilişkilerde farklı aktörlerle olan karmaşık ilişkilerinin giderek artması, bazı durumlarda dış ve iç halklarla ilgilenen uzman personel bölümlerin oluşturulmasına yol açmıştır. Sonuç olarak, Dışişleri Bakanlığının ulusal çıkarlar için yurtdışında faaliyeti ve kendi halkını etkilemek için yaptığı kamu işlerini kapsayan kamu diplomasisi üç varsayımla desteklenebilmektedir. İlk olarak, hükümet tek başına 21. yüzyılın dış politika sorunlarını çözemez. Sivil sektör kendi rolünü oynar. İkincisi, vatandaşların daha fazla hükümet sorumluluğu ve şeffaflığı talepleri artmıştır. Üçüncüsü ise, dış ve iç politika giderek daha fazla iç içe geçmiştir. Dış politika olanı ve iç politika olanı tanımlamak daha zor hale gelmiştir (Gonesh ve Melissen, 2005, s. 6). Szondi, “kamu diplomasisinin iç kamulara yönelik iki yolla ilişkisi olduğu belirtmektedir. Bunlardan ilki iç kamunun dış politikanın oluşturulma sürecine katkısı diğeri ise dış politika ve diplomasi amaçlarının iç kamuya anlatılmasıdır” (Szondi, 2009, s. 304). Charls Kegley ve Eugene Wittkopf *World Politics: Trends and*

Transformation, 1999 isimli kitabında kullandıkları “intermestic” kavramı, Szondi’nin açıkladığı gibi, iç ve dış politika konularının birbirine geçmesini ifade etmektedir (Szondi, 2009, s. 304). Bağımsız kamu diplomasisi aktörleri olarak hareket eden devlet dışı aktörler, kamu diplomasisi anlayışını, yurtdışındaki evlerin ötesine, iç ve dış dünya arasındaki yok olan sınırların toplumsal gerçekliği ile uyum içinde olana doğru taşımaktadır (Huijgh, 2013, s. 70). Kamu diplomasisi ile ilgili yazma konusunda en büyük tartışma analitik sınırlar konusunda akademisyenler ve uygulayıcılar arasında bir fikir birliği olmamasıdır. Kamu diplomasisi çalışmasında ve uygulamasında tartışılan konular günümüzde öncelikler, yöntemler, araçlar, kaynaklar, stratejik yönler, örgütsel yapılar, uygulayıcılarının kimliği ve rolleri ve kamuoyunun diplomasi yapısı yapamayacağı ile ilgilidir.

Kamu diplomasisinin dört temel kavramı vardır: anlama; planlama; etkileşim; ve savunuculuk (Gregory, 2011, s. 355-361):

1. Anlama: Dinleme, kanaat araştırmaları, haber alma başkalarının kültürlerini, tutumlarını ve davranışlarını anlamak, başarılı bir kamu diplomasisi için gerekli bir ön şarttır.

2. Planlama: İkinci kategori bir dizi planlama işlevini içerir: politika oluşturma ve uygulama konusunda liderlere danışmanlık yapmak; konularda stratejiler geliştirmek, kamu diplomasisi aktörlerini koordine etmek ve stratejik yön vermek; ve değiştirmek için faaliyet yürütmek. Bu işlevler, iş, eğitim ve toplumun diğer birçok sektöründeki iletişim ve katılım stratejileri için geçerlidir.

3. Etkileşim: En geniş anlamıyla, etkileşim grup çıkarları doğrultusunda hükümetlere, ortaklara ve düşmanlara ve küresel kamulara stratejik bir yaklaşım açıklamaktadır. Ağlara ve sınır ötesi ilişkilere katılım temellidir. Etkileşim, diyalog, mantıklı tartışma, başkalarının görüşlerine açık olma, sorularla öğrenme, çapraz amaçlarla konuşmama ve ortak anlamlar üzerinde çalışma imkânı sunar.

4. Savunuculuk: Dördüncü kavramsal kategori, bir gruptaki politik aktörlerin, diğer gruplardaki politik aktörlerin düşünce ve davranışlarını etkilemeye çalıştığı iletişimidir. Savunuculuk, aracılıktan değil, monoloğa ve bilgi aktarımına vurgu yaparak, etkileşimden farklılık gösterir. Savunuculuk, dikkat çekmeyi, güven üretmeyi ve kişinin avantajına ikna etmeyi amaçlamaktadır. Etkileşimin söylem mantığının aksine, savunuculuğun siyasette ve diplomaside odak noktası stratejik eylem ve müzakereci

olmayan unsurlardır – gündem belirleme, karar verme, ikna ve harekete geçirici aktörler. Kamu diplomasisi aktörleri bunları ayrı ayrı ve örtüşen yollarla kullanır.

Kamu diplomasisinin iki merkezi işlevini gösteren bir sürekliliğin son noktalarını yansıtır: bir yandan ikna (Başbakan'ın televizyon röportajı) ve diğer tarafta karşılıklı anlayış (Signitzer, 2008, s. 205-206). İki uygulayıcı kamu diplomasisinin tanımları, bu iki yaklaşımın ilk özetini sağlayabilir: (1) “Kamu diplomasisi, bir hükümetin, ulusunun fikirlerini ve ideallerini, kurumlarını ve kültürlerini, ulusal hedeflerini ve mevcut politikalarını anlama çabası içinde yabancı kamuoyu ile iletişim kurma sürecidir (Tuch, 1990, s. 3)”; (2) “(Kamu diplomasisinin amacı) ... yabancı bir hükümetin vatandaşlarının tutumlarını etkileyerek davranışını etkilemektir” (Malone, 2005).

James (1955) tarafından geliştirilen kavramları kullanarak Deibel ve Roberts (1976) kamu diplomasisinde sert fikirli ve hassas fikirli okullar arasında ilginç bir ayrım geliştirdiler; (1) Sert fikir okulu, kamu diplomasisinin amacının, ikna ve propaganda kullanan yabancı izleyicilerin tutumları üzerinde bir etki yaratmak olduğunu savunuyor. Sert siyasi bilgiler kültürel programlardan daha önemli olarak kabul edilir. Radyo, televizyon, gazeteler ve haber dergileri gibi hızlı medyaya diğer iletişim biçimlerine tercih edilir. Nesnellik ve gerçek, önemli ikna araçları olarak kabul edilir, ancak kendi içlerinde erdemler olarak ifade edilmez. Kamu diplomasisinin varoluş sebebi oldukça kısa vadeli politikalar sonlandırmaktır; (2) Yumuşak fikir okulu, bilgi ve kültürel programların uzun vadeli en yüksek ulusal hedeflere odaklanmak için mevcut dış politika hedeflerini kaplaması gerekmektedir. Amaç karşılıklı anlayış ortamı yaratmaktır. Kamu diplomasisi, sert siyasi bilgilerin aktarılmasının aksine, ağırlıklı olarak kültürel bir işlev olarak görülmektedir. Yaşam tarzları, siyasi ve ekonomik sistemler ve sanatsal başarılar hakkında mesajlar iletmek amacıyla filmler, sergiler, dil eğitimi, akademik ve sanatsal değişimler gibi yavaş medya kullanılmaktadır. Hakikat ve gerçekliğin sadece ikna edici bir taktikten çok daha önemli olduğu düşünülmektedir (Signitzer ve Coombs, 1992, s. 140). Her iki duruş da hükümet politikalarını açıklama ve ilgili ulus-devlet toplumunu tasvir etme hedeflerini paylaşırsa da, kendi tarzlarında farklılık gösterir: sert fikirli okulda tek yönlü siyasi bilgi, hassas fikirli kamu diplomasisi okulunda iki yönlü kültürel iletişim kullanılmaktadır (Signitzer ve Coombs, 1992, s. 141).

Efe Sevin (Sevin, 2015: 564-566) kamu diplomasisinin etkisini gözlemleyecek üç alan sunmaktadır: kamuoyu, ilişki dinamikleri ve kamusal tartışmaları. Bunun yanı sıra,

literatürün ve uygulamanın incelenmesinde dayanarak kamu diplomasisinin altı bağlantı yolu da tanımlamıştır.

Kamuoyuna odaklanan bağlantılı yolları: 1) *Çekicilik* – çekicilik yolu kamu diplomasisiyi yumuşak güç kaynaklarını toplu olarak hedef kitlelere yayınlamak için bir araç olarak görüyor; 2) *Olumlu Düşünmek* - kamu diplomasisi projelerinin ve mesajlarının, uygulayıcı ülkenin çıkarlarının algılanmasını şekillendirerek ev sahibi ülkenin genel tutumlarını değiştirmesini önermektedir. Çekicilik yolunun aksine, uygulayıcı ülkenin halkın gözünde çekiciliğini arttırmak değildir. Daha ziyade amaç, uygulayıcı ve ev sahibi ülkeler arasında ‘paylaşılan bir ilgi’ anlayışını tanıtmaktır.

İlişki dinamiklerine odaklanan bağlantı yolları: 1) *Sosyalleşme* - Sosyalleşme yolu, kamu diplomasisi projelerinin üretiminin, uygulayıcı ülkenin ev sahibi toplumdaki diğer aktörlerle etkileşime girme şeklini değiştirdiğini savunmaktadır. Kamuoyu yöntemlerinden farklı olarak, asıl amaç ülkeyi halkın gözünde daha elverişli yapmak değildir. Amaç, projeler üstlenerek uygulayıcı ile ev sahibi ülke arasındaki ilişkinin niteliğini değiştirmektir; 2) *Doğrudan etki* - Doğrudan etki daha küçük bir etkiyi açıklar ve politika ile ilgili karar alma süreçlerinde önemli konumlara sahip olan seçkinlerin, sonuçların üretilmesindeki rolünün altını çizer.

Kamusal tartışmalara odaklanan iki yolu: 1) *Gündem Belirleme* - Gündem belirleme yolu, iki farklı ‘gündem’ anlayışını ifade eder. Birincisi, medya gündemini ve medyanın siyasal gerçekliği şekillendirme ve haber seçimindeki rolünü ifade eder. Kamu diplomasisi projeleri, yabancı medyada seçilen ve görüntülenen haberleri değiştirebilir. İkincisi, medyatikleşen gündem belirleme konusunda, ülkeler, kendi uluslararası yayın ajanslarını, köşe yazılarını, röportajları, ünlüleri ve diğer birçok mekanizma arasında üst düzey ziyaretleri, yabancı bir ortamdaki belirli bir konunun hassasiyetini artırmak için kullanabilirler; 2) *Çerçeveleme* - belirli bir konunun hangi öğelerinin tartışmalara dahil edildiğini ve hariç tutulduğunu analiz eder. Belirli bir konunun medya kanallarında kapsama şeklini değiştirmenin mümkün olduğu göz önüne alındığında, kamu diplomasisi bir ülkenin yabancı medya platformlarındaki politika konularının çerçevesini mümkün olduğunca kontrol altına alma girişimi olarak görülebilir.

Tablo 2. *Bağlantılı Yollarının Özeti (Sevin, 2015, s. 566)*

	Model	Kamu Diplomasisi Çalışmaları
Kamuoyu	<i>Çekicilik</i>	Kitle kamuoyunu etkilemek
	<i>Olumlu</i>	Uygulayıcının ve ev sahibi ülkelerin benzer politika çıkarlarına sahip olduğu algısının oluşturulması.
İlişki Dinamikleri	<i>Düşünme</i>	Uygulayıcı ülkeler tarafından üstlenilen yeni ilişkiler ve yeni işlevler oluşturma.
	<i>Sosyalleşme</i>	Seçkinlerin zihinlerini (düşüncelerini) ve tutumlarını değiştirmek.
Kamusal Tartışmalar	<i>Doğrudan Etki</i>	Belirli bir konuyu tanıtmak veya hedef kitlelerde medya veya kamu gündemindeki dikkatini artırmak.
	<i>Gündem Belirleme</i>	Bir sorunun kapsamını değiştirmek ve daha olumlu yönleri vurgulamak.
	<i>Çerçeveleme</i>	

2.3. Kamu Diplomasisi Gelişme Süreci

Kamu diplomasisinin mirası Amerika'dır, ancak iletişimsel özellikleri, hırslı veya savaşta olan ulusların ulusal sınırlarının dışındaki başkalarının ne düşündüğünü önemseydiği her yerde yirminci yüzyılın öncesinden gelir. Kamu diplomasisi yeni şişelerde eski şarap gibidir, bu yeni şişeler küresel demokratlar arasında sınırların küçülmesine yol açmış olan bilgi ve yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinin demokratikleştirilmesidir (Snow, 2014, s. 68). Jan Melissen'in (Melissen, 2005, s. 3) belirttiği gibi:

“Ne de olsa yabancı halka yönelik resmi iletişim, uluslararası ilişkilerde yeni bir olgu değildir. Şimdi kamu diplomasisi olarak etiketleyeceğimiz imaj yetiştirme, propaganda ve etkinlikler neredeyse diplomasiin kendisi kadar eskidir. Eski zamanlarda bile, prestijli prensler ve temsilcileri, yabancı topraklardaki kamuoyunun potansiyelini ve tuzaklarını hiçbir zaman tamamen görmezden gelmediler. Ulusun referansları ve imajı İncil'e kadar uzanır ve antik Yunanistan, Roma, Bizans ve İtalyan Rönesans'ındaki uluslararası ilişkiler yabancı halka yönelik diplomatik faaliyetlere aşinaydı”.

Küreselleşmeyle birlikte iletişim ve uluslararası ilişkilerde görülen değişiklikler, diplomasiye de kendini göstermiştir. Yaşanan değişimler klasik diplomasi yöntemlerine ilave olarak yeni kavramlar üretirken diğer ülke yönetimlerini ve uluslararası örgütleri etkileme amacı yabancı kamuoyuna tesir etme ihtiyacını doğurmuştur. Bu değişikliklerin ürünü olarak meydana çıkan kamu diplomasisi, günümüzde ülkeler arası ilişkilerde stratejik bir değer taşımıştır ve önemli iletişim yöntemleri arasındadır. Kamu diplomasisi

hedef toplumların zihnini ve kalbini herhangi bir zorlamaya başvurmadan kazanmayı hedeflemektedir. Kavram, Soğuk Savaş öncesinde propagandaya yakın bir siyasal iletişim aracı şeklinde tarif edilmiştir. Soğuk Savaş sonrasında modern anlamda dış kamuoylarını dinleme ve anlama çabasını da içeren çift yönlü bir yaklaşıma erişmişken; ABD’de yaşanan 11 Eylül 2001 saldırısı sonrasında ABD’nin terörle mücadelesi politikasına uygun olarak yeni bir anlama kavuşturulduğu görülmektedir.

Soğuk Savaş’ın sona ermesi, 11 Eylül 2001’de ABD’deki terörist saldırıların ve hızla yükselen Asya’nın uluslararası sistemdeki genel güç denklemini temelden değiştirdi. Bu ve diğer gelişmeler, küçük ve orta güçlerin jeopolitik ve jeostratejik önemini azaltma riskini taşımaktaydı. Bu nedenle, artan sayıda hükümet uluslararası ilişkilerde kamu diplomasisini bir numaralı öncelik haline getirmiştir (Gonesh and Melissen 2005, s. 3). Benno Signitzer, artık bugün klasik uluslararası ilişkiler sisteminin değiştiği, global ekonomik sistemin oluştuğu, birçok ulusal örgütlerin uluslararası örgütler haline geldiğini, bireylerin de uluslararası alanda etkinliğinin arttığını belirtmektedir. Bu yeni dünya sisteminde hükümetler, daha geniş perspektifte uluslararası ya da küresel kamuoyu ile kamu diplomasi faaliyetleri yürütmek eğilimini daha fazla hissetmeye başlamışlardır diye ifade ediyor (akt. Ünal 2016, s. 103). Uluslararası ilişkilerin sürdürülmesinde İkinci Dünya Savaşı’ndan bu yana meydana gelen bir dizi değişiklikler, kamu diplomasisinin dış ilişkiler sürecinde çok önemli bir unsur haline getirilmesinde özellikle önemli olmasını faktörlerini Hans Tuch açıklamaktadır: Birincisi, İkinci Dünya Savaşı’ndan kısa bir süre sonra başlayan ve günümüzde devam eden iletişim gelişimi, okyanusların ve dağların üzerinden her türlü enformasyonun, dünyanın en uzak bölgelerine, ulusal sınırları göz ardı ederek ve en dar kalelere nüfuz ederek, anlık enformasyon aktarımını mümkün kılmaktadır. Artık yurtdışında neler olup biteni sadece hükümetler bilmiyor, vatandaşları da aynı anda enformasyonu elde edebilirler ve üzerinde hareket edebilirler. Kamu diplomasisinin yükselişinin ikinci sebebi ise birinci sebebinin devamıdır; Artık her yerdeki büyük kamuoyu için mevcut bilgiler, halkın tutumunu ve kamuoyunun ifadesini doğrudan etkilemektedir. Böylece, kamuoyu, uluslararası ilişkilerde, hükümetlerin kararları ve eylemleri üzerinde etkili olan önemli bir faktör haline gelmiştir. Kamu diplomasisini uluslararası ilişkilerin bir gereği haline getirmenin üçüncü ana unsuru, 1948-1964 yılları arasında uluslararası arenada kırk yedi olan yeni devletlerin İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde yayılmasıydı ki her biri

kendi profilini, kendi politikasını, iktisadını, geleneklerini ve kültürünü, kendi politikalarını ve görüşlerini dünyanın her yerine duyurmakla ilgilendiğini, her birinin göstereceği bir profil oluşturdu. Dördüncüsü, dünyayı kırk yıla yayılan ideolojik mücadeleler, demokrasilerin fikir yarışmasında kuvvetli bir şekilde rekabet edebilmelerini gerektirdi. Son olarak, en bariz fakat zorlayıcı faktör, kamuoyunun oluşturulmasında algıların gerçeklik kadar önemli olduğudur. Eğer insanlar bir şeyin doğru olduğuna inanıyorlarsa, siyasi olarak, çoğu zaman doğruymuş gibi algılanmaktadır (Tuch 1990, s. 4-5).

Kamu diplomasisi uygulamaları bir ülkedeki pek çok aktör ve kurumun faaliyetleriyle gerçekleşmektedir. Bu faaliyetler içerisinde yer alan sanatçılar, sanatsal aktiviteler, müzik kanalları, organize edilen konserler, sivil toplum, politikacılar, akademisyenler, siyasi partiler, yazarlar, yayıncılar, üniversiteler, gazeteciler, medya grupları, iş adamları, şirketler, dini ve siyasi liderler, dini ve siyasi gruplar diplomasi alanını genişletmiş ve diplomaside izlenen yöntemleri yenilemiştir.

Uluslararası ilişkilerdeki gelişmeler ışığında bazı düşünürler “19. Yüzyılı ‘parlamentolar çağı’, 20. Yüzyılı ‘kitleler çağı’, 21. Yüzyılı da ‘kamuoyları çağı’” olarak betimlemişler (Demir 2012, s. 9). Sönmezoğlu, kamuoyunun dış politikaya ilişkin çeşitli tercihler üzerinde etkide bulunabildiği ve bulunabileceği vurgulamaktadır (Sönmezoğlu 2005, s. 488). Ona göre, kamuoyu ile ilgili araştırmalar kamuoyu odaklarını genellikle pasif, aktif ve kamuoyu yaratıcıları olarak üç gruba ayırmıştır. Kamuoyunun oluşum sürecinde

“dış politikaya hiç ilgi duymayan gruplardan dış politika sürecine ilişkin kamuoylarının oluşturulması, yansıtılması ve harekete geçirilmesinde etkin olan gruplara doğru gelişen bir süreç sonucunda kamuoyunun oluştuğu vurgulanmıştır. Bu oluşumun son aşamasını oluşturan kamuoyu yaratıcısı niteliğindeki temel odaklar; hükümet, siyasal partiler, basın ve iletişim odakları ve çıkar grupları olarak sıralanmaktadır” (Sönmezoğlu 2005, s. 490).

Artan demokratikleşme vurgusu günümüzde kamuoyu dış siyasetin önemli bir aracı olarak yerini almakta önemli nedenlerinden biri olmuştur; “bir konunun kamuoyuna mal edilmesinin, o konuda kamuoyunun desteğinin sağlanmasının siyasal aktörlerin politikalarının dışarıda da kabul görme, etkili olma olanağını artıracakı belirtilmiştir” (Yavaşgel 2004, s. 9). Bugün, kamu diplomasisi ve dış kamuoyunu etkilemeye amaçlayan ilgili bilgilendirme faaliyetlerinin diplomatlara ve Dışişleri Bakanlarına bırakılmayacak kadar önemli olduğu görülmektedir. Birçok ülkede diğer yürütme ajansları- ekonomik

ilişkiler, kalkınma işbirliği, kültür ve hatta tarım bakanlıkları gibi - kamu diplomasisinde, ekonomik markalaşmada ve portföylerini tanıtmaya yönelik ilgili uygulamalarda payları vardır. Açıkçası, devlet genelinde bu tür faaliyetler bir araya getirilir veya devletin tamamında koordine edilir (Melissen, 2013, s. 194).

2.4. Yumuşak Gücün Manifestosu Olarak Kamu Diplomasisi

Dış siyasette ve uluslararası ilişkilerde arzulanan hedeflere ulaşmak için güç kullanırken aynı anda bir ilişki kurmak adına da kullanılmaktadır. Yumuşak güç bütün stratejik planların bir parçası olduğunu vurgulanırken kamu diplomasisi ise ülkelerin “yumuşak güçlerini” kullanmalarınıdır.

2.4.1. Dış politikada güç kavramı

Dış siyasette ve uluslararası çerçevesinde diplomatik hedeflere ulaşmak için “güç” kullanılmaktadır. Geniş anlamda, arzulanan sonuca ulaşma becerisi olarak tanımlanmakta olup bazen bir şeyi yapma ‘gücüne’ (power to do) işaret ederken siyasal tahlilde ise güç, genellikle bir ilişki, yani diğer insanların davranışlarını onların kendi tercihlerinden farklı yöne doğru etkileme becerisi olarak düşünülür. Bu diğerleri ‘üzerinde güç’ (power over) sahibi olmak demektir (Heywood, 2000, s. 35). Kontrol ve etki gücün ilişkisel yönü açısından önemlilik kazanan iki kavramdır. Hans Morgenthau gücü “insanın, diğer insanların düşünce ve eylemleri üzerindeki kontrolü” olarak nitelendirmektedir (Morgenthau, 1997, s. 32). Juliet Kaarbo ve James Lee Ray, gücü, “bir yandan kaynaklar, diğer yandan sonuçlar üzerindeki kontrol” olarak ortaya koymaktadırlar (Kaarbo ve Ray, 2011, s. 98-99). Etkiyi anahtar kavram olarak kullanan yazarlar, örneğin Heywood, başkalarını etkileme ‘becerisi’ olarak güç sıklıkla başkalarını etkileme ‘hakkı’ olarak otoriteden ayrılır diye vurgulamaktadır. ‘Etki’ ise aynı zamanda akılcı yolla başkalarını ikna etmeyi de kapsamaktadır (Heywood, 2000, s. 35). Walter Jones ise, gücü, “... uluslararası alanda bir aktörün maddi ve maddi olmayan kaynak ve kıymetleri, uluslararası olayların sonuçlarını kendi istediği yönde etkilemede kullanma yeteneği” ... şeklinde tanımlamaktadır (W. S. Jones, 1985, s. 245).

Michael Sullivan’a göre ise, “güç uluslararası politika açısından temel öneme sahiptir. Çünkü güç büyüklük, büyüklük etki ve etki de diğer ülkeleri etkilemek demektir” (Sullivan, 1990: 76). Yavaşgel, siyasal güç kavramı siyasi bilimin en tartışmalı

konularından biri olduğunu nitelendirilirken, “devletlerarası siyaset, bütün diğer siyasetler gibi bir güç ve iktidar mücadelesidir ve temel amaç ne olursa olsun güç her zaman için acil bir ihtiyaç” olduğunu vurgulamaktadır. Güç yoksa, uluslararası alanda etkin bir rol oynayamazsınız (Yavaşgel, 2009, s. 252). Hans Morgenthau (1960), güç kavramının uluslararası siyasetin kuramsal çekirdeği olduğunu savunucusudur. Ona göre, tüm siyaset bir güç mücadelesidir. Dolayısıyla, hükümetin amaç ve hedefleri ne olursa olsun, tüm devlet eylemlerinin amacı doğrudan güç elde etmek ve arttırmaktır (aktaran Holsti, 1964, s. 179). Uluslararası düzeyde, güç siyaseti yaklaşımı, rakip ulusal menfaatlerin parçaladığı içsel olarak istikrarsız bir dünyaya parmak basarak barış ümidini güçler dengesinin sağlanmasında görür (Heywood, 2000, s. 37). Çağdaş yazarların bir çoğu gücü bir devletin sahip olduğu fiziksel unsurlar olarak ifade etmekte ve ulusal güç ve bunu meydana getiren öğeler üzerinde durmaktadır (Arı, 1999, s. 43).

Nye’a göre güç hava durumu gibidir; yani herkesin hakkında konuştuğu ancak çok az insanın işleyiş mantığını anladığı bir kavramdır. Tıpkı çiftçiler ve meteoroloji uzmanları hava durumunu tahmin etmeye çalıştıkça, politik liderler ve analistler güç ilişkilerinde meydana gelen değişiklikleri tanımlamaya ve tahmin etmeye çalışırlar (Nye, 2004, s. 1). Daha spesifik olarak Nye, gücü, istenildiği sonuçları elde etmek için başkalarının davranışlarını etkileme yeteneği olarak tanımlamaktadır. Başkalarının davranışlarını etkilemenin birkaç yolu olduğunu vurgulayan Nye, “onları tehditlerle zorlayabilirsiniz; onları ödemeye ikna edebilirsiniz; ya da istediğini almak cezbetme yolunu seçebilirsiniz” diye ifade etmektedir (Nye, 2004, s. 2).

Heywood’a göre güç farklı biçimlerde uygulanabilir. Gücün bu bağlamda ilk anlamı, eylemleri veya kararları bir şekilde biçimlendiren bilinçli yargılarda bulunma olarak karar vermedir. Karar verme olarak güç plüralizm (çoğulculuk) ile ilişkilendirilmektedir (çünkü çok sayıda siyasal aktörün etkililiğini vurgulama eğilimi gösterir). İkinci anlamında iktidar gündemi belirleme suretinde ortaya çıkar: kararların alınmasını engelleme, yani netice itibariyle karar verdimeme becerisidir. Gündem belirleme olarak güç elitizm ile ilişkilendirilir (çünkü yerleşik menfaatlerin meseleleri siyaset dışında tertip etme becerilerini vurgular). Gücün üçüncü kavrayışı, bir başkasının düşündüğü, istediği veya ihtiyaç duyduğu şeyi biçimlendirme becerisi olarak zihin kontrolü suretinde belirir. Zihinlerin kontrolü olarak iktidar yaygın olarak Marksizm ile

ilişkilendirilir (çünkü sınıf egemenliği gerçeğini maskeleyen için ideolojik doktrin asılama şekillerine dikkatimizi çeker (Heywood, 2000, s. 35-36).

2.4.1. Yumuşak güç ve kamu diplomasisi

Joseph Nye'a göre, "sert (hard) güç konusunda belli bir mutabakatın olduğunu ve askeri güç ve ekonomik gücün diğerlerinin tutumunu değiştirmek için sıklıkla kullanıldığını" ifade etmektedir. Ancak, Nye, kandırma veya tehdit olmadan istediğiniz sonuçlara ulaşabilirsiniz diye ifade etmektedir ve istediğiniz şeyi elde etmenin dolaylı yolunu, bazen "gücün ikinci yüzü" olarak adlandırmaktadır.⁶ Yani, "bir ülke dünya politikasında istediği sonuçlara diğerlerini kendi değerlerine hayran bırakarak, onlara model olarak, refah ve şeffaflık düzeyine ulaşma noktasında onlarda arzu yaratarak da ulaşabilmektedir". Bu anlamda 'yumuşak güç' istenilen sonuçları zorlamadan diğerleri tarafından da istenilmesini ve tercih etmesini sağlama yeteneğidir (Nye, 2004, s. 5). Harvard Üniversitesi profesörü Joseph S. Nye, dış politikada yumuşak gücü stratejik bir unsur olduğunu ve bütün stratejik planların bir parçası olması gerektiğinin altını çizmektedir: "Yumuşak güç kendi içinde belirleyici bir unsur olmasa da bütün stratejik planların bir parçası olmalıdır" (Aydemir, 2016, s. 385)

Yumuşak güç kavramı – 1990'lı yılların başında "kültür, ideoloji ve kurumlar (değerler) gibi somut olmayan güç kaynaklarının" önemine değinen Joseph Nye tarafından geliştirilmiştir. Nye, daha sonra, yumuşak gücü "gücü istenen sonuçlara varabilmek için başkasına ya da başkalarının davranışlarına nüfuz edebilme yetisi olarak tanımladı" (Nye, 2008, s. 94). Nye göre, yumuşak güç istediğin şeyi başkalarını istemesini sağlamaya denir ve siyasi gündem diğer insanların önceliklerini biçimlendirecek şekilde belirleme yeteneğine dayanır (Nye, 2002, s. 10-11). Fakat, Nye 1990'lardaki ve 2000'li yılların başlarındaki çalışmalarında, devletlerin ve sivil toplum ve uluslararası ve bölgesel kuruluşlar gibi uluslararası aktörlerin yumuşak gücünü artırmak için kamu diplomasisini nasıl kullandığını yeterince vurgu yapmadı. Nye (2002, s. 9) ve takipçilerinin, yumuşak gücün ulus ötesi sosyalleşme süreçlerinde gerçekte nasıl işlediğinin sorusuna çok az önem verdikleri için eleştirildi. Joseph Nye (2008a: x, 2010, s 219-221), kavramı geliştirirken, yumuşak gücün, onu sahiplenip yansıtan bir aktör

⁶Bu kavram Nye tarafından ilk olarak Bound to Lead: The Changing Nature of American Power (New York: Basic Books, 1990) kitabında tanıtılmıştır. Peter Bachrach ve Morton Baratz'ın "gücün ikinci yüzü" olarak adlandırdığı şey üzerine inşa edilmiştir.

tarafından basitçe kullanılamayacağına ancak “aktörler kadar konular da önemlidir” ve çekiciliği “tanımlanmış ve inandırılması sosyal olarak inşa edilmesine” daha fazla önem vermektedir. Nye, *The Future of Power* (Nye, 2011) adlı kitabında yumuşak güç, iktidarın çeşitli boyutları ve kamu diplomasisi hakkındaki düşüncelerini sentezledi.

Yumuşak gücün sert güç ile var olan bağlantısının önemli olduğunu belirten Philip Seib “zorlama yerine cezbetme” konseptini ortaya koymaktadır (Aydemir, 2016, s. 386). Devletlerin yumuşak güç avantajının “kültür ve fikirlerinin egemen küresel normlarla eşleşmesi, bir ulusun küresel haber medyasında konuların nasıl çerçevesleneceğini etkileyebileceği çeşitli iletişim kanallarına sahip olması ve bir devletin inanılabilirliğinin iç ve uluslararası davranış tarzlarıyla güçlendirilmesiyle belirleneceği belirtilmiştir” (Snow, 2009, s. 4). Dış kamuoyunun gündemini belirleyebilme yeteneği olarak da ifade edilen yumuşak güç, hükümetlerin kontrol ettiği alanın daha ötesine uzanarak kitap, CD, film, televizyon programları, markalar, tüketim ürünleri, ulusal örgütler, organizasyonlar vb. unsurlara dayanmaktadır (Leonard et al., 2002, s. 4).

Çeşitlilik içinde olan bir dünyada üç güç kaynağı askeri, ekonomik ve yumuşak güç farklı ilişkilerde ve farklı derecelerde kullanılırsa da önemli bir yere sahiptirler, ancak bilgi devriminin mevcut ekonomik ve sosyal eğilimleri devam ederse, karışımında yumuşak güç daha da önem kazanacaktır (Nye, 2004: 30).

Tablo 3. Gücün üç türü (Nye, 2004, s. 31)

	Hareket	Birincil Geçerlilik	Devlet Politikaları
Askeri Güç	Baskı (zorlama) Engelleme Koruma	Tehdit Kuvvet	Zorlayıcı Diplomasi Savaş İttifak (anlaşma)
Ekonomik Güç	Teşvik (rüşvet) Baskı	Ödemeler Yaptırımlar	Yardım Rüşvet Yaptırım
Yumuşak Güç	Çekicilik Gündem Belirleme	Değer Kültür Politikalar Kurumlar	Kamu Diplomasisi İkili ve çok Taraflı Diplomasi

Bunun yanı sıra, uluslararası alanda, sosyal güç kavramı ortaya çıkarılmasıyla birlikte yumuşak güç kavramına meydan okuyan fikir olarak sunulmaktadır. van Ham

(van Ham, 2010: 8) sosyal güç kavramını tanımlarken “zorlama başvurmada, standartları belirleme ve meşru ve arzu edilen sayılan norm ve değerler oluşturma yeteneği” olarak nitelendirmektedir. Nye’nin yumuşak güç kavramı büyük oranda kullanılabilir kaynaklara dayandığını varsayarak, sosyal güç, çerçeveleme etkisine dikkat çekmek için söylem gücüne, norm savunuculuğuna, gündem belirlemeye, medya ve iletişim etkisine, yer markalaşması ve yumuşak güce meydan okuyan kamu diplomasisine yer vermektedir (van Ham, 2010, s. 8). Genel anlamda, yumuşak güç ve sosyal güç kamu diplomasisi pratiğini kapsamaktadır.

Kamu diplomasisi, son yıllarda sıkça ifade edilen yumuşak güç tabirinin karşılığı olarak uluslararası ilişkilerde, geleneksel diplomasi yöntemleriyle aşılmaya çalışılan sorunlar ile amaçların yerine alternatif olmasa da etkin güç olarak kullanılmaya başlamıştır. Kamu diplomasisinin esası, ülkelerin “yumuşak güçlerini” kullanmalarıdır. Gonesh ve Melissen’e göre, kamu diplomasisinin, devletin ve devlet dışı aktörlerin bir ülkenin yumuşak gücünün sürdürülmesine ve teşvik edilmesine katkıda bulunan tüm faaliyetlerini içerdiğini tanımlanmaktadır (Gonesh ve Melissen, 2005, s. 7).

2.5. Geleneksel Kamu Diplomasisi ve Yeni Kamu Diplomasisi

Kamu diplomasisi terimi 1960’larda ele alındığında “hükümetlerin yabancıları bilgilendirme ve etkileme eylemi olarak görüldü. Günümüzde kamu diplomasisinin bazı savunucuları tarafından, “popüler kültürden moda, spordan habere ve internete kadar tüm hükümetlerin veya özel faaliyetlerin uluslar üstü etkisini içerecek şekilde daha geniş bir tanımını kullanmaktadır” (aktaran. McDowell, 2008, s. 7). Soğuk savaş ve 11 Eylül sonrası kamu diplomasisinin yeni zorlukları ve ihtiyaçları kitle iletişimi, politika ve uluslararası ilişkilerde birbiriyle ilişkili üç devreden etkilenmiştir. İletişim teknolojilerindeki devrim, iki önemli yeniliği yarattı: CNN International, BBC World, Sky News ve El-Cezire gibi internet ve küresel haber ağları, neredeyse tüm dünyadaki olayların önemli gelişimini dünya üzerinde hemen hemen her ülkede ulaştırabiliyor. İnternet ve küresel ağlar dünya meseleleri hakkında merkezi bir bilgi kaynağı haline gelmiştir. Siyasetteki değişiklikler, birçok toplumu otokrasiden demokrasiye dönüştürerek, siyasi süreçlere artan kitle katılımını sağladı. Uluslararası ilişkilerde değişim, dış siyasetin hedeflerini ve araçlarını dönüştürdü. Cazibe ve ikna yoluyla elde edilen dünya çapında

olumlu imaj ve itibar, geleneksel olarak askeri ve ekonomik önlemlerle elde edilen toprak, erişim ve hammadeden daha önemli hale gelmiştir (Gilboa, 2008, s. 56).

Nicholas J. Cull göre, eski kamu diplomasisi devlet eliyle yürütülürken yeni kamu diplomasisi devlet ve devlet dışı aktörler tarafından yürütülmektedir. Eski kamu diplomasisinde teknoloji olarak radyo, yazılı basın ve kablolu telefonlar kullanılırken yeni kamu diplomasisinde uydu, internet gerçek zamanlı haberler ve mobil telefonlar kullanılmaktadır. Eski kamu diplomasisi politik savunma ve propaganda teorisine odaklanırken yeni kamu diplomasisi kurumsal markalaşma ve ilişki teorisi öne çıkmaktadır. Eski kamu diplomasisi uluslararası imaj ve itibar terminolojisine eğilirken yeni kamu diplomasisi yumuşak güç ve ulusal markayı kullanmaktadır. Rol yapısı niteliğinde eski kamu diplomasisi aktörden yabancı ülke halkına gerçekleşirken yeni kamu diplomasisi yatay olarak gerçekleşmekte ve ilişki kurma üzerine kurulmaktadır (Cull, 2009a: 14).

Tablo 4. *Eski ve Yeni Kamu Diplomasisinin Farklı Özellikleri (Cull, 2009b, s. 14)*

Ana karakterler	Eski kamu diplomasisi	Yeni kamu diplomasisi
Uluslararası aktörün tanımı	Devlet	Devlet ve devlet dışı organizasyonlar
Teknoloji	Kısa dalga radyolar, yazılı basın, kablolu telefonlar	Uydu, internet, gerçek zamanlı haberler, telsiz telefonlar
Medya	Ulusal ve uluslararası haber alanlarında kesin ayrımlar	Ulusal ve uluslararası haber alanlarında belirsiz ayrımlar
Yaklaşım	Politik savunma ve propaganda teorisi	Kurumsal markalaşma ve ilişki teorisi
Terminoloji	Uluslararası imaj, itibar	Yumuşak güç, ulusal marka
Rol yapısı	Yukarıdan-aşağıya, aktörlerden yabancı halklara	Yatay ve kolaylaştırıcı
Rol doğası	Mesaj iletmek	İlişki kurma
Amaç	Uluslararası çevrenin yönetimi	Uluslararası çevrenin yönetimi

Geleneksel diplomasi ile kamu diplomasisinin temel farklarından biri eskisinin devletin temsilcileri ya da uluslararası aktörler arasındaki ilişkilerden ibaret iken yeni kamu diplomasisi, genel kamu ve daha spesifik olarak resmi olmayan gruplara, örgütler ve bireylerle ilgilidir (Melissen, 2005, s. 4). Kamu diplomasisi ile geleneksel diplomasi arasındaki diğer farkı, kamu diplomasisinin her iki tarafta daha geniş bir grup insanı ve günümüz hükümetinin ötesine geçen daha geniş bir çıkar grubu içermesidir (Leonard, Stead, and Sweming 2002, s. 8). Kamu diplomasisi ve geleneksel diplomasi arasındaki temel fark geleneksel yaklaşımının devletlerarası bir ilişki üzerine kurulu olması, ancak kamu diplomasisinin bir devlet ile yabancı bir halk arasında bağlantı kurmasıdır (Seib, 2009, s. 773-774). Geleneksel diplomasi ve yeni diplomasi arasında belirtilen farklarla birlikte literatüre pek çok kamu diplomasisi tanımı girmiştir. Kamu diplomasisine getirilen tanımlar çeşitli bakış açıları ve konuya ilişkin farklı yaklaşımları sergilemektedir.

Tablo 5. *Geleneksel ve 21. yüzyıl Kamu Diplomasisinin Karşılaştırılması (Szondi, 2009, s. 305)*

Dönemler	Geleneksel	21. yüzyıl
Durum	Devletlerarası çatışma	Barış
Amaçlar	Hedef kamuların davranışlarını değiştirerek hedef ülkenin politikalarını değiştirmek	Politik ve ekonomik amaçları gerçekleştirmek için uygun uluslararası ortam ve olumlu itibar yaratmak
Stratejiler	İkna amaçlı kamuların yönetilmesi	Kamularla bağlantı kurarak ilişki inşa etme ve sürdürme
İletişimin Yönü	Tek yönlü iletişim (monolog)	Çift yönlü iletişim (diyalog)
Araştırma	Çok az	Bilimsel araştırma ve geribildirim
Mesaj içeriği	İdeolojiler, çıkarlar	İdealler, değerler
Hedef kitle	Hedef ülkenin genel kamusu	Bölümlendirilmiş, tanımlanmış iç ve dış kamular
Kanal	Geleneksel kitle medyası	Eski ve yeni medya, ağlarla kişiselleştirilmiş medya
Bütçe	Hükümet sponsorluğunda	Kamu ve özel sektör ortaklığında

Snow'a göre, geleneksel kamu diplomasisi, hükümetlerin küresel halklara hitap etmesiyle ilgilidir. Halkların ulusal amaç ve dış politikalara dahil edilmesi çabalarını barındıran geleneksel kamu diplomasisi aynı zamanda bilgilendirme ve etkilemedir. Snow, son zamanlarda ise kamu diplomasisi "hem hükümet hem de özel birey grupların doğrudan ve dolaylı olarak kamu tutum ve davranışlarını başka bir hükümetin dış politika kararları üzerinde etki etmek için doğrudan aktarmayı" içerdiğinin altını çizmektedir (Snow, 2009, s. 6-7). 2000'li yıllara gelene kadar devletten devlete veya devletten kamuya yönelik faaliyetleri kapsayan kamu diplomasisi geleneksel (kamu) diplomasisi adlandırılmaktadır ve tek yönlü, daha devlet eksenli bir iletişim modelini temel almaktadır (Snow, 2006).

Geleneksel kamu diplomasisinin çeşitli özellikleri vardır (Snow, 2014, s 69):

- devletten halka;
- doğasında resmidir;
- uluslararası ilişkileri demokratikleştirilen teknoloji ve yeni medyayı gerekli kötülük olarak görmektedir;
- dış politika ve ulusal güvenlik sonuçları ile bağlantılı;
- tek yönlü bilgi ve iki yönlü asimetrik (iletimde eşit olmayan ortaklar);
- pasif kamu rolü; ve
- kriz odaklı ve reaktiftir.

Nancy Snow'a (2014, s. 70) göre, geleneksel kamu diplomasisinde kamu işleri ve devletlerin kamu bilgilendirme memurları, devlet yayıncıları ve sponsorlu değişim öğrencileri ve kültürel arabulucular gibi aktörleri içermekle birlikte, yeni kamu diplomasisi aktörleri arasında uluslararası ilişkilerde ve devletlerinin dış politikalarının dışında herkes yer alıyor. Yeni kamu diplomasisi aşağıdaki özelliklerle karakterize edilir (Snow, 2014, s 71):

- halktan halka iletim;
- gayri resmi / sivil toplum kuruluşları (STK'lar, özel vatandaşlar, uygulayıcılar);
- aktif ve katılımcı kamuoyu;
- diyalog ve değişim yönelimi - iki yönlü simetrik iletişim;
- davranış değişikliği ile ilgili olarak genellikle daha uzun vadeli; ve
- ilişki, sistemler ve ağ teorilerini temel alır.

Gregory'e göre, yirminci yüzyıldaki kamu diplomasisi, dışişleri bakanları ve diğer hükümet kurumları tarafından yabancı kamuoyunu etkilemek ve ikna etmek amacıyla kullanılan devlet temelli bir araç olarak görülmüştür. Bugün, kamu diplomasisi, devletler, devlet dernekleri ve bazı alt-devlet ve devlet dışı aktörlerin kültürleri, tutumları ve davranışları anlamaları; ilişkiler kurmak ve yönetmek; çıkarlarını ve değerlerini ilerletmek adına düşünceleri etkilemek ve eylemleri seferber etmek için kullanılan bir araç anlamına geliyor (Gregory, 2011, s. 353). Efe Sevin'e (2015, s. 563) göre ise, kamu diplomasisini, "dış politika amaç ve hedeflerine ulaşma beklentisiyle diğer ülkelerdeki devlet dışı gruplara yönelik devletlerin ve devlet onaylı aktörlerin iletişim temelli faaliyetlerine atıfta bulunarak kavramsallaştırmak mümkündür. Bu tanım içinde, kamu diplomasisi aktörler ve hedefler açısından geleneksel diplomasinin bir uzantısıdır ve bir dış politika aracıdır".

Günümüzde akademisyenler yeni kamu diplomasisinden bahsetmektedirler. Ona göre yeni kamu diplomasisi, diğer ülkelerin sivil toplumlarıyla ilişki inşa etmekle içeride ve dışarıda hükümet dışı taraflarla olan ağları kolaylaştırmakla ilgilidir (Melissen, 2005, s. 22). Cull'a göre yeni kamu diplomasisi birkaç faktör nedeniyle yenidir (Cull, 2012, s. xi-xii):

Birincisi, yeni bir politik *kontekst (bağlam)* ortaya çıktı; yeni kamu diplomasisi, daha önce ortaya çıkmış olandan farklıdır, çünkü artık iki belirgin ve alternatif stratejik anlatı arasında bölünmüş bir dünyada faaliyet göstermemektedir: Birleşik Devletler ve Sovyetler Birliği. Dünya, ABD'ye meydan okuyan birçok anlatıya önünü açan bir akı durumuna geçti.

İkincisi, *yeni oyuncular* ortaya çıktı: yeni kamu diplomasisi ulus devletin tekelinde değil. Soğuk Savaş sonrası dünya, Avrupa Birliği gibi uluslararası ve bölgesel örgütleri kapsayacak şekilde kamu diplomasisini uygulayan aktörlerin çeşitliliğini gördü; sivil toplum örgütleri ve savunucu gruplar, şirketler (uluslararası yayıncılıkta ticari sesler dahil); ve devlet dışı aktörler.

Üçüncüsü, Soğuk Savaş'ın sonu, küresel gerçek zamanlı iletişimin *yeni teknolojilerinin* ortaya çıkmasıyla denk geldi. USIA ve diğer uluslararası iletişimciler, uydu ve dijital iletişimin nasıl kullanılacağını ve ağa bağlı bir dünyaya nasıl uyum sağladıklarını öğrenmek zorundaydılar.

Dördüncüsü, kamu diplomasisinde *yeni yönler* ortaya çıkıyor. Soğuk Savaş iletişim dünyası yukarıdan aşağı yönündeydi. Cumhurbaşkanı ve Başbakanlar konuşurdu, bürokrasileri bu bilgiyi aşağıya doğru bekleyen dünyaya iletiyordu. Yeni kamu diplomasisi yatay iletişime geçiş ile karakterize edilmiştir. Artık sadece kamuoyunu hedefleyen bir kamu diplomasisi değil, insan-insan bağların kamu diplomasisinin temel malzemesi olduğu ve hükümetin süreci kolaylaştırdığı bir kamu diplomasisi hayal etmek mümkündür.

Beşincisi, *yeni zorluklar* ortaya çıkmaktadır. İletişimin artması, dünyanın bir kısmı hala uykuda olan bir mesajın başlatılabileceğini ve ele geçirilebileceğini ve yerel ve uluslararası haber alanları arasındaki eski engelleri aşabileceğini ifade etmektedir.

Son olarak, kamu diplomasisini tanımlamak için, ticari alandan markalaşma gibi kavramları ve *yeni kuramsal yaklaşımları*, özellikle de Joseph Nye'nin “yumuşak güç” terimi gibi *yeni kelime hazinesine* başvurmamız gerekiyor.

Dolayısıyla, “yeni kamu diplomasisi anlayışı, siyasi hayatta, iletişim teknolojilerinde ve uluslararası ilişkilerde görülen değişimlere bağlı olarak gelişmiştir” (Gilboa, 2006, s. 715). Aslında bu yeni terim kamu diplomasisi tanımıyla uyumludur fakat aynı zamanda kamu diplomasisi pratiğindeki önemli değişimlere dikkat çeker. Bunlar: 1) Uluslararası aktörler giderek geleneksel olmayan bir hal almakta ve sivil toplum kuruluşları (STK) özellikle öne çıkmaktadırlar; 2) Bu aktörlerin dünya kamuoyuyla iletişim kurmaları için kullanılan mekanizmalar yeni gerçek zamanlı küresel teknolojilerdir (özellikle İnternet); 3) Bu yeni teknolojiler, yerel ve uluslararası haber çevreleri arasındaki eski katı çizgileri bulanıklaştırdı; 4) Propagandanın eski kavramları yerine kamu diplomasisi bir yandan pazarlamadan elde edilen kavramları – ulus ve yer markalaşması – ve diğer yandan ağ iletişim kuramında gelişen kavramları kullanmaktadır; 5) Prestij ve uluslararası imajın dili olarak kamu diplomasisinin yeni terminolojisi “yumuşak güç” ve “markalaşma” kavramlarına yol açmıştır; 6) Belki de en önemlisi Soğuk Savaş döneminde iletişimi kolaylaştırıcı rol oynayan ‘aktörden insana’ doğru olan iletişimden geçiş yaşanarak yeni kamu diplomasisinde ‘insandan insana’ münasebetin söz konusu olmasıdır; 7) Bu modelde, eski vurgu olan yukarıdan aşağı iletişim gölgede bırakılmıştır ve yeni kamu diplomasisinin temel görevi, “ilişki kurma” olarak nitelendirilmektedir (Cull, 2009a, s. 12-13).

21. yüzyılın teknolojik ve sosyal gelişmeleri çerçevesinde şekillenen yeni kamu diplomasisin birbiriyle örtüşen üç temel ayağı vardır. İlk olarak, Cull'ın (Cull, 2008a) vurguladığı yeni kamu diplomasisi *dinleme* ögesini öne çıkartarak hedef kitlelerin talep, beklenti, kültürel özellikler gibi değişkenlerinin dikkate alınması gerekmektedir. Fitzpatrick (Fitzpatrick, 2013) ve Zaharna'ya (Zaharna, 2012) göre, yeni kamu diplomasisi, iletişim kurulan toplumları dinleme ve anlama ve böylelikle diyaloga ve ilişki geliştirmeye dayalı bir model konmaktadır. İkinci olarak yeni kamu diplomasisi temsil edilenlerin çıkarları adına bir ülkedeki vatandaş, devlet dışı aktörler ile iletişimde, insanı öne çıkaran, çift yönlü bilgi akışı doğrultusunda hareket eden iletişim yöntemleri vurgulanmaktadır (Melissen, 2005). Üçüncü olarak da yeni kamu diplomasisi kültürel etkileşime yoğunlaşarak karşılıklı tanıma, anlama ve ilişki geliştirmeye zemin oluşturmaktadır.

Yeni kamu diplomasisinin retorığı genelde diyalog, ilişki inşa etme, karşılıklı anlayışı, iş birliği üzerine kurulmuştur. Szondi'nin kamu diplomasisi boyutlarını ele aldığı çalışmasında kamu diplomasisinin durumu, iletişim amacı, güç ve zaman olmak üzere dört farklı boyutta var olduğunu vurgulamaktadır.

“Kamu diplomasisinin *durum* boyutu; kamu diplomasisinde iletişimin meydana geldiği koşul olarak savaş veya barış durumlarından herhangi biridir. İkinci olarak *iletişim amacı*, tek yönlü ikna ya da ilişki inşa eden iki yönlü iletişimi oluşturmak olarak açıklanmaktadır. Üçüncü boyut olarak *güç* ile istenilen çıktılardan alınması sağlanmaktadır. Son olarak dördüncü boyut olarak *zaman*, kamu diplomasisi uygulamalarının kısa, orta vadeli ya da uzun vadeli olmasını açıklamaktadır” (Szondi, 2008, s. 8).

Yeni kamu diplomasisi, temelde geleneksel kamu diplomasisinden farklı olarak kısa süreli hedefler için kurulan tek yönlü çabalar yerine; karşı tarafı dinleyen, onların beklenti ve ihtiyaçları üzerinden uzun vadeli politikalar üreten çift yönlü iletişim modelini temel almaktadır (Melissen, 2011, s. 10).

Çağdaş kamu diplomasisi akademisyenleri çok taraflı inisiyatiflere, ortaklık içinde çalışmaya ve işbirlikçi yaklaşımlara atıfta bulunmaya giderek daha fazla yer vermiştir. Kamu diplomasisi giderek ortaklık ve iş birliğine odaklanmaktadır. Kamu diplomasisi her zaman bireylerin bir ağdaki etkileşimi ve ağlar arasındaki etkileşim yoluyla gerçekleştirilir. Kamu diplomasisinde başarı, bireylerin ilişkilerle nasıl iş birliği yaptığıyla ayrılmaz bir şekilde bağlantılıdır. Bu, insanların ağlarda toplanma biçiminin sonucudur. Bir ağ bir aile, topluluk, şirket ya da sosyal medya tarafından kolaylaştırılan

bir ağ olabilir (Fisher, 2013, s. 1-2). Cowan ve Arsenault, işbirlikçi kamu diplomasisini “ortak girişime veya açıkça tanımlanmış bir hedefe sahip bir projeye uluslararası çerçevesinde katılım sağlayan girişimler” olarak tanımlamaktadır (aktaran. Fisher, 2013, s. 4). Ağ açısından, iki veya daha fazla grup, daha geniş bir toplumu yürüten bir inisiyatif üretmek için birlikte çalışıyorsa, kamu diplomasisi işbirlikçidir. Her iki tanımında, aktörler, büyük bir devlet örgütü ya da yerel bir aktivist grup veya herhangi bir sayıda devletin kamu diplomasisi örgütü olabilir. Temel farklılaşma, her bir katılımcının sonuca katkıda bulunma rolüdür. Aktörler işbirlikçi kamu diplomasisinde yalnızca “hizmet sağlayıcılar” olamaz, onların sesi de planlama ve dağıtımda hesaba katılmalıdır (Fisher, 2013: 5).

Nancy Snow’a göre, kamu diplomasisinin geleceği yeni boyutlar alacak; Amerika Birleşik Devletleri merkezli olmayacak, ancak hem devlet ortaklarıyla hem de devlet dışı ortaklarıyla çalışan küresel sivil toplum aktörleri tarafından tanımlanacaktır. Ulus-devlet ya da hükümet tarafından yönlendirilmek yerine daha kişisel ya da *guanxi*⁷ olacaktır. Kamu diplomasisi, resmi devlet destekli biçiminden ziyade daha ad hoc, spontane ve kaotik hale gelecek, çünkü yeni sosyal ağlar, ulus-devlet sisteminin küresel çatışmaları çözmek veya vatandaşların isteklerini adil bir şekilde temsil etmek için artan iktidarsızlığına meydan okumak için ortaya çıkmaktadır (Snow, 2014: 77-78).

Gerçekten de pek çok akademisyen ve profesyonel, kamu diplomasisini propaganda, halkla ilişkiler (PR), uluslararası halkla ilişkiler (IPR), psikolojik savaş ve kamu işleri ile karıştırdı. Bilim adamları ve uygulayıcılar genellikle kamu diplomasisini “yumuşak güç” ile eşitlemiş ve sonuçları yalnızca kamuoyu araştırmaları ve medya kapsamı ile ölçtüler (Gilboa, 2008, s. 56).

2.6. Kamu Diplomasisi ve İlişkili Kavramlar

Kamu diplomasisi konusundaki tartışmalarda dikkat çekmeyi hak eden kavramlar, dış politika, halkla ilişkiler, propaganda ve ulus markalaşması olduğunu nitelendirilmektedir. Kamu diplomasisine benzer şekilde, bahsedilen diğer kavramlar da ülkeye yönelik tutumlarını değiştirmek veya mevcut inançlarını güçlendirmek amacıyla bilgi ve fikirlerin dış kamuoyuna iletilmesi ile ilgilidir. Bunun yanı sıra, bu kavramlar

⁷*Guanxi* kavramı, Çin toplumunda genellikle “bağlantılar” olarak tercüme edilen temel bir kişisel ve sosyal ilişki ağı prensibini ifade eder (Snow, 2014, s. 77).

arasında hem hedef anlamında hem de yöntem konusunda önemli farklılıklar olduğunu vurgulamak gerekmektedir.

2.6.1. Kamu diplomasisi ve dış politika

Dış politikayı kamu diplomasisinden ayırt etmeliyiz. Dış politikayı gerçekleştirmek için kamu diplomasisi ek bir strateji ve destekleyici unsur olarak yer almaktadır. Melissen' e göre, "dış politika ile kamu diplomasisi arasındaki ilişkiler çok yakın olmamalı, çünkü bir ülkenin yabancı kamuoyuyla olan iletişimindeki güvenilirliğine zarar verebilir" (Melissen, 2005, s. 14-15). Melissen, kamu diplomasisinin yakın bir dış politika aracı olarak yaklaşmasıyla sorunsal olan şey, kamu diplomasisini, dış politikanın çelişkileri, süreksizlikleri, garipliğe ve hayallerine maruz bırakmasıdır diye nitelendiriyor (Melissen, 2005, s. 15). Elbette bir ülkenin dış politikasından bağımsız olarak kamu diplomasisi geliştirilmemeli ve orta vadeli ve uzun vadeli hedeflerle uyumlu olmalıdır. Kamu diplomasisi güven ve güvenilirlik üzerine kuruludur ve genellikle geniş bir ufukta en iyi şekilde çalışmaktadır (Melissen, 2005, s. 15). Dış politika aynı zamanda sert gücü veya kısıtlama, zorlama ve yaptırım politikalarını kullanabilir ancak kamu diplomasisi değerler, idealler ve iş birliği için ortak tercihler arayarak dış ülkelerin kamuoyuyla iletişim kurmayı amaçlamaktadır. Shaun Riordan'ın önerdiği gibi, kamu diplomasisi stratejilerinde sivil toplum örgütlerinin yer alması sadece uluslararası ilişkilerde kaçınılmaz bir gelişmeyi kabul etmekle kalmayıp, bu stratejilerin geliştirilmesi ve uygulanmasının en etkili yoludur. Diplomatlar, diğer hükümetlerle ve siyasi elitlerle ilişkilerde önemli bir rol oynasalar da, daha geniş yabancı sivil toplumlarla ilişki kurmak için genellikle ideal değiller (Riordan, 2005, s. 190).

2.6.2. Kamu diplomasisi ve halkla ilişkiler

Nye göre, kamu diplomasisi sadece halkla ilişkiler değildir. Bilgi taşımak ve olumlu bir imaj satmak bunun bir parçası, ancak kamu diplomasisi aynı zamanda hükümet politikaları için uygun bir ortam yaratan uzun vadeli ilişkiler kurmayı da içermektedir (Nye, 2004, s. 107). Halkla ilişkiler, ilişkiler gibi belirli hedeflere ulaşmak için iletişimin kullanımına odaklanır (Taylor, 2000, s. 118).

Halkla ilişkiler ve kamu diplomasisi arasında ilk farklılıklar iletişim aktörleri, iletişim kanalları, içerik ve iletişim biçimleriyle ilgili olduğunu vurgulanmaktadır.

İletişim aktörleri söz konusu olduğunda, halkla ilişkilerde iletişim uzmanları kamuoyuyla iletişimi kurar. Kamu diplomasisinde ise iletişim uzmanlarına danışmayan birçok aktör diğer ülkenin kamuoyuyla iletişim kurmaktadır: öğrenciler, akademisyenler, sanatçılar, turistler vs. Diğer bir fark ise, halkla ilişkiler uzmanlarının medyayı halkla iletişim kurmak için kullanmaları veya hatta halkla doğrudan temas kurmalarıdır. Kamu diplomasisinde iletişim kanallı olarak, halkla ilişkilerde nadiren kullanılan film, sinema, tiyatro, kitap vb. kullanılmaktadır. Halkla ilişkilerdeki iletişim tek yönlüdür, kamu diplomasisinde ise diyalog kullanılır. Halkla ilişkilerde mesaj, bilgi sadece iletilir, kamu diplomasisi ise iletişim kurar, bilginin iki yönlü akışını ayarlar.

Kamu diplomasisi tek taraflı bir iletişim yerine çok boyutlu ve çok yönlü bir etkileşime başvurur. Karşılıklı enformasyon ve haber akışının yarattığı etkileşim ile kendini gösteren kitle iletişim araçları (medya) devletler ile uluslararası kamuoyu arasında bir görev üstlenmektedir. Dolayısıyla medya, devletlerin diğer yabancı ülke halkları için yürüttüğü tanıtım, bilgilendirme ve imaj yönetimi gibi faaliyetlerle kamu diplomasisinin yürütülmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

2.6.3. Kamu diplomasisi ve propaganda

Yakın zamana kadar kamu diplomasisi propogandanın bir uzantısı olarak görülmekteydi. Eytan Gilboa'ya göre, nitekim, birçok bilim adamı ve uzmanlar kamu diplomasi, propoganda, halkla ilişkiler, uluslararası halkla ilişkiler, psikolojik savaş ve kamu işleri ile karıştırılmaktadır (Gilboa, 2008, s. 56).

Bu iki kavram, dış kamuoyunu hem bilgilendirmeye hem de etkilemeye amaçlayan, iki faaliyetin amacı söz konusu olduğunda daha da yaklaşmaktadırlar. Nicholas Cull'a göre, Gullion'un kamu diplomasisi propogandanın yerine daha kabul edilebilir bir terim olarak kabul edilmektedir (Cull, 2010, s. 12). Mark Leonard için ise, 'kamu diplomasisi' terimi genellikle propoganda için bir örtmececi (Leonard, 2002, s. 50). Amaç, iki kavram arasındaki ayrım çizgisinin çok belirsiz olmasını sağlamıştır. Fakat, amaçları dışındaki farklılıklar çok açıktır.

Bu karışıklığın, geçen yüzyılın 60-70'lerinde, kamu diplomasisinin yalnızca devlet aktörleri tarafından geliştirildiği zaman meydana geldiği söylenebilir. Kamu diplomasisinin geleneksel "yukarıdan aşağıya" yaklaşımı kamu diplomasi diğer ülkelerdeki kamuoyunu bilgilendirmeyi veya etkilemeyi amaçlayan devlet destekli

programlar olarak tanımlar; başlıca araçları yayınlar, sinema filmleri, kültürel değişimler, radyo ve televizyondur. Dolayısıyla, tek yönlü iletişimi benimseyerek 'bilgilendirmeye' ve 'ikna'ya (etkilemeye) dayanmaktadır. Bu anlamda yapısal olarak devlet ideolojisinin temel etkisine dayanan bir ilişkidir ki hegemonya olarak da adlandırılabilir. Bu bağlamda, terim olarak kamu diplomasisi "propaganda" için örtmece olarak kullanılması şaşırtıcı değildir (Zöllner, 2006, s. 164-165). Bugün, kamu diplomasisi faaliyetlerinde, devletlerden etkilenemeyen veya kontrol edilemeyen hükümet dışı aktörler yer almaktadır. Genellikle propaganda gerçeklikten belirgin bir sapma gösterir ve dezenformasyona yakın durur. Welch'e göre, propaganda, propagandacıya doğrudan veya dolaylı olarak kendi çıkarlarına hizmet etmek için bilinçli bir şekilde tasarlanan belirli bir ikna edici amaç için fikirlerin ve değerlerin aktarılması yoluyla kamuoyunu etkilemeye yönelik kasıtlı bir girişim olarak tanımlanabilir (Welch, 2003, s. xix). Melissen, kamu diplomasisi, insanları ne düşünceleri konusunda ikna etmeye çalıştığı için propagandaya benzediğini fakat, kamu diplomasisi aynı zamanda insanların söylediklerini dinlemesi anlamında da temelde farklıdır diye vurgulamaktadır (Melissen, 2005, s. 18).

Bugün kamu diplomasisi sadece bir iletişim etkinliği (iletiyi leticiden alıcıya taşıma yönü) değil, bir diyalogdur (iki ileten tarafı da ileti alıp vermesinde yer verir). Melissen, modern kamu diplomasisi 'iki yönlü bir yol' olduğunu ve uygulayan diplomat elbette her zaman kendi ülkelerinin çıkarlarına ve dış politika hedeflerine sahip olsa da dış kamuoyu ile iletişimde liberal kavrama dayanan diyalog ile ikna etmektedir diye nitelendiriyor (Melissen, 2005, s. 18). Böylece kamu diplomasisi 'iki yönlü' bir iletişim sürecidir ve diyalogu kullanılmakta iken, propaganda tek yönlü olan enformasyonu kullanılmaktadır. Diyalog ilişki demektir ve böylece kamu diplomasisi ilişkiyi hedeflemektedir.

Propaganda ve kamu diplomasisi arasında diğer bir fark ise hem birinde hem de diğerinde bulunan iletişim aktörleridir. Propagandada iletişim aktörleri devlet ve aynı zamanda medyanın kendisi olabilir, kamu diplomasisinde ise devlet dışında, öğrenciler, akademisyenler, sanatçılar, sporcular vb. bir iletişim aktörü olabilir. Melissen göre, propaganda gibi bir kategori diplomatik uygulayıcılar ile gittikçe daha iddialı dış kamuoyu ile arasında ilişkilerde çağdaş çeşitliliği yakalayamıyor (Melissen, 2005, s. 17).

2.6.4. Kamu diplomasisi ve ulus markalaşması

Bu tartışmaların diğer kavramı pazarlama disiplininde olan ‘ulus markalaşması’. Jan Melissen’e göre, bir ulus markalaşma uygulaması, kamu diplomasisinden çok daha büyük ve uyumlu bir çaba gerektirmektedir (Melissen, 2005, s. 19). 1996 yılında ‘ulus markalaşması’ terimini ortaya çıkaran Simon Anholt ise, bu terimin piyasadaki rekabet ile ilgisi olduğunu açıklıyor; “marka” ürünler, hizmetler, etkinlikler, fikirler, ziyaretçiler, yetenek, yatırım ve etki için küresel pazarda birbirleriyle rekabet etme yollarının mükemmel bir metaforudur: bu sadece küreselleşmenin gerçekliğidir ve kaçınılmazdır” (Anholt, 2010, s. 1). ‘Ulus Markalaşması’ kavramına katkıda bulunan Wally Olins, artık ulusların birbirleriyle doğrudan ve açık rekabet içinde oldukları, her ülke kendi ulusal markasını projelendirdiği açıklık, vurgu ve coşkuadaki başarısına büyük ölçüde bağlı üç alan vardır; marka ihracatı, doğrudan yabancı yatırım ve turizm, diye vurgulamaktadır (Olins, 2005, s. 172). 2007’de Simon Anholt, ‘ulus markalaşması’ kavramını geliştirerek marka yönetimini artık ‘rekabetçi kimlik’ yaklaşımı olarak adlandırıyor, çünkü bunun ulusal kimliğe ve rekabetçi siyaset ve ekonomisiyle, genellikle anlaşıldığı gibi markalaşmayla daha çok alakası olduğunu nitelendirmektedir (Anholt, 2007, s. xi). Anholt, ‘rekabetçi kimlik’ terimini marka yönetiminin kamu diplomasisi ile ve ticaret, yatırım, turizm ve ihracat teşvikiyle bağ sentezini tanımlamak için kullanmaktadır. Ona göre, ‘rekabetçi kimlik’, küresel bir dünyada ulusal rekabet edebilirlik için gelişmiş yeni bir modeldir ve hem zengin hem fakir birçok ülke, şehir ve bölge payını görmektedir (Anholt, 2007, s. 3). Anholt, bu tanımlarıyla, kamu diplomasisini bir ülkenin yabancı kamuoyu ile ve diğerleriyle rekabet halindeki tüm çıkarlarını ve niteliklerini toplamakta yetersiz olduğunu değerlendirerek değiştirmeye amaçlamaktadır. Ancak, rekabet kimliği kavramı, ulus markalaşması kavramını değiştiremedi, ne de kamu diplomasisi kavramının geniş kullanımı için rekabet edebilecek herhangi bir çalışma yoktur.

Kamu diplomasisinin ve ulus markalaşmasının hem akademik literatürde hem de pratikte aynı bağlamda giderek daha fazla kullanılmasına rağmen, aralarındaki ilişki belirsiz kalmaktadır (Szondi, 2008, s. 1).

“Her iki alan da ülkelere olumlu bir imaj, bu imajı destekleyecek ve marka algısını güçlendirecek semboller, dış politika, turizm, dış yatırımlar gibi alanlara uygun ortamlar yaratacak bir ilişki sistemi oluşturmayı amaçlamaktadır. Benzer şekilde iki alan da ülkelere stratejik amaçlarına ulaşmada ilişki kurma ve cazibe yaratma fırsatları sunmaktadır. İki alan

yumuşak gücün de önemli unsurları olarak kabul edilmektedir” (*Public diplomacy and nation branding*, 2012).

Jan Melissen’e göre, ulus markalaşma ve kamu diplomasisi arasındaki iki kavramsal fark hemen göze çarpmaktadır; birincisi, markalaşma hırsının seviyesi, çoğu kamu diplomasisi kampanyasının sınırlı amaçları ve alçakgönüllülüğü ile kolayca örtüşmemektedir. Kamu diplomasisine göre, dünya pazar değildir ve kampanyalarında hiçbir şekilde yabancı algıların belirlenmesindeki belirleyici faktör olmadığına dair sağduyu anlayışına dayanmaktadır; İkincisi, ulus-markalaşma bir ülkenin kimliğini vurgular ve özlemlerini yansıtır, ancak mevcut sosyal gerçekliklerin ötesine geçemez. Markalaşma sanatı genellikle bir ülkenin kendi imajını yeniden şekillendirmek ve kimliğini yeniden markalı ulusun öne çıkmasını sağlayacak şekilde biçimlendirmekle ilgilidir. En önemlisi, kimliğin ifade edilmesi ve yansıtılması ile ilgili. Ancak, kimliğin projeksiyonunu hedeflemek yerine, kamu diplomasisi, temel olarak her şeyden önce uluslararası ilişkilerin pekiştirilmesi ve sürdürülmesinden ibaret olduğu için markalaşmadan temelde farklıdır (Melissen, 2005, s. 20-21). Jim Murphy’e göre ise, ulus markalaşma yaklaşımını kamu diplomasisine benimsemenin, insanların diğer ülkeler hakkında gerçekte ne düşündüğünü değiştirmeyeceğini de kabul etmeleri gerekir. Değiştirirse bile, gerçek hedeflerimize hitap etmeyecek. Ancak, ülkemizin yönleriyle ilgili belirli gruplara, örneğin turizmi veya içeriye yatırımı teşvik etmek için uyumlu mesajlar değerlidir fakat sınırlı alanlarda çalışmaktadır (Murphy, 2008, s. 10).

Györg Szondi, ulus markalaşması “genel kitlelere, ağırlıklı olarak olumlu imajların tek yönlü olarak sunulmasına amaçlarken, kamu diplomasisi hedef kitleleri bölümleyerek çift yönlü bir iletişim ve diyalog sürecini oluşturmayı hedeflemektedir” (Szondi, 2008, s. 16). Ona göre, ulus markalaşmasının “pazarlama ile iç içe geçtiği, ekonomik amaçlar taşıdığı, genel imajlara ve sembollere dayandığı belirtilirken kamu diplomasisinin, uluslararası ilişkiler ve uluslararası iletişim sistemi içinde yer aldığı, çoğu zaman politik amaçlar etrafında şekillendiği” vurgulanmıştır (Szondi, 2009, s. 302). Cull’a göre, eski ve yeni kamu diplomasisi yaklaşımları incelendiğinde yeni kamu diplomasisi yaklaşımının ve kavramının, kurumsal markalaşma, ilişki teorisi, ulus markalaşması kavramları etrafında şekillenmektedir (Cull, 2009b, s. 13). Sonuç olarak, ulus markalaşması kamu diplomasisini çevreleyen kavramsal ve semantik karmaşadan kar elde etmeyi başardı (Melissen, 2013, s. 200).

Ülkeler tarafından yürütülen kamu diplomasisi ve ulus markalaşma faaliyetlerinin genel amaçları; Olumlu imajlar yaratmak, güçlendirmek ve geliştirmek, olumsuz imajları ortadan kaldırmak, yabancı hedef kitlelerle iyi ilişkiler kurmak ve sürdürmek, prestij ve itibarı artırmak, siyasi, ekonomik ve kültürel hedeflere ulaşılmasını kolaylaştıracak iklimler yaratmak olarak sıralanmaktadır.

2.7. Kamu Diplomasisi Uygulama Alanları

Kamu diplomasisinin temel amacı bir ülkenin politikalarını, imajını kendi lehine döndürmek için başka bir ülkenin halkını ve kanaat önderlerini etkilemeye çalışmasıdır. Dolayısıyla, hükümetler bunu başarabilmek için farklı uygulama alanlarda toplumlarla iletişim kurmaktadır. İletişim alanların gelişmesiyle birlikte faaliyet alanlarının da çeşitliliği arttığını görerek kültür, spor, sanat, vb. uygulama alanların gerçekleşen faaliyetler kamu diplomasisi uygulama çerçevesini genişletti ve devletlerarası, sivil ve diğer toplum kuruluşları arasında iletişimi meydan getirmektedir.

2.7.1. Kültür

Büyük bir potansiyele sahip olan kültür, uluslararası ilişkilerin merkezi bir bileşenidir. Çünkü kültür, insanların birbirlerini nasıl algıladıklarının ve farklılıklarını müzakere etmelerinin ana belirleyicisidir. Aynı anda, çok sayıda insana ulaşma yeteneğine sahiptir ve onu kamu diplomasisi için ideal bir ortam haline getirmektedir. d’Hooghe (d’Hooghe, 2015, s. 42) göre, kültür, “insanların nasıl düşündüğü, davrandığı ve iletişim kurduğu konusunda temeldir ve kamu diplomasisi iletişim ile ilgili olduğu için, ülkenin kamu diplomasisini etkileyen bir faktördür. Kültür, içeriğin (mesajlar, anlatılar ve stratejiler) yanı sıra kamu diplomasisinin davranışını (araçların seçimi ve iletişim tarzı) etkiler”. *Cultural Diplomacy* (Bound, Briggs, Holden, ve Jones, 2007, s. 25) adlı çalışmada belirtildiği gibi, “küresel ilişkilerde ve iletişimde ortaya çıkan bir dizi eğilim, kültürün kamu diplomasisi uygulayıcıları için en önemli araç olabileceğini ve bunun etkin kullanımını hayati bir öneme sahip olabileceğini göstermektedir”. Jian Wang (Wang, 2006, s. 37-38), her biri farklı bir aktör dahil edilmesini gerektiren üç seviyeli kamu diplomasisi uygulamasını öne sürüyor; bir ülkenin ulusal hedeflerini ve politikalarını teşvik etmek (öncelikle ulusal aktörler); bir ulusun fikirlerini, ideallerini, inançlarını ve

değerlerini (ulusal ve ulus altı aktörler) bildirmek; ve ortak anlayış ve ilişkiler kurmak (öncelikle ulus altı aktörler). Kültür de her üç seviyede işlemektedir.

Kültürel diplomasi, Nicholas Cull'a (Cull, 2009a, s. 19) göre, "bir aktörün kültürel kaynaklarını ve yurtdışında bilinen başarılarını sağlayarak ve/veya yurtdışında kültürel aktarımı kolaylaştırarak uluslararası alanı yönetme girişimi olarak tanımlanabilir". Schneider göre, kültürel diplomasi, temelde bir ulusun kendisini dünyaya açıklamak için yaptığı her şeyi içeren, kamu diplomasisinin daha geniş bir çaba göstermesinin önemli bir bileşenini oluşturur (Schneider, 2005, s. 147). Kültürel diplomasi, 'yumuşak gücün' temel örneğidir; askeri güçler tarafından zorlamanın, yani 'sert gücün' aksine, kültür, değerler ve fikirlerle ikna etme yeteneğidir (Nye, 2002, 2004). Hurn ve Tomalin'e (Hurn ve Tomalin, 2013, s. 224-225) göre, "kültürel diplomasi bir ülkenin gelenekleri, kültürü, hayat tarzı ve sanatsal ürünlerinin tanıtımı aracılığı ile küresel ölçekte görünürlüğünü artırarak siyasi ve ekonomik kazanım elde etmesi" olarak tanımlanır. Bunu da eğitim ve öğretim yolları kullanarak, sanat, spor ve medyaya vurgu yaparak kültürel misyonlarıyla gerçekleştirmektedir.

Bound vd. (Bound vd, 2007, s. 26) göre, kültürün bir ülkenin kamu diplomasisine yapabileceği en önemli katkılardan biri, çeşitli görüş, bakış açısı ve perspektif gösterme yeteneğidir, kalıcı stereotipleri yıkmak ve bir ülkenin politik liderlerinin ve politikaların vatandaşlarının görüşleri ile aynı olduğu algısına meydan okumak. Signitzer (Signitzer, 2008, s. 206), kamu diplomasisi işlevliğini değerlendirirken kamu diplomasisinin iki temel boyutu olduğunu ifade eder; politik bilgi (ikna) ve kültürel iletişim (karşılıklı anlayış). Ona göre, siyasi bilgi, bir kişinin kendi hükümetinin belirli politika ve davranışlarının oldukça kısa vadeli açıklamalarını ve savunmasını amaçlarken kültürel iletişimin odağı ise, ortak anlayış yaratmak adına uzun soluklu ilişkiler geliştirmektir. Signitzer ve Coombs (B. H. Signitzer ve Coombs, 1992, s. 140) ayrıca iki tür kültürel iletişimi birbirinden ayırmaktadır: yurtdışında olumlu bir ulusal imaj sunmayı amaçlayan kültürel diplomasi; ve karşılıklı bilgi alışverişinde bulunan ve akılda tek taraflı bir amacı olmayan kültürel ilişkiler.

Genel anlamda kültürel diplomasi kavramı "karşılıklı anlayışı geliştirmek için uluslar ve halklar arasında fikirlerin, bilgilerin, sanatın ve kültürün diğer yönlerinin değişimini" ifade etmektedir (Cummings, 2009, s. 1). Dolayısıyla, kültürel diplomasi, birinin çıkarlarına, fikirlerine ve değerlerine daha fazla anlayış ve destek sağlayacak

şekilde diğer ülkelerin genel halkına ve seçkinlerine dokunma faaliyeti, kamu diplomasisinin başarmayı amaçladığı şeyin özünde kalır. Kültürel diplomasisinin çoğu paylaşılan ifadelerin doğa gereği eğlenceli olması herhangi bir diplomatik araç kutusundaki en etkili araçlardan biri olabilir (Schneider, 2005, s. 147). Kamu diplomasisi uygulamasında kullanılan araçlardan biri olan kültür, kültürel merkezlerin kurulması ve sürdürülmesi; dil öğretimi; dostluk birlikler kurma adına aydın ve sanatçı değişimi; festivallere ve sergilere katılımı önemli rol oynamaktadırlar. Kültürel kanallar kamuoyu üzerinde etkili olduğuna inanılan seçkin kitlelere yöneliktir ve ülkelerin ve toplumların temel uzun vadeli algılarıyla daha fazla ilgilenmektedir (Gilboa, 2000, s. 291). Maki Aoki-Okabe, Toichi Makita, ve Yoko Kawamura kültürel diplomasiyi iki farklı türde sınıflandırdılar: ulusal kültürün yurtdışında tanıtımı ve uluslararası etkileşimli kültür değişimi (Aoki-Okabe, Makita, ve Kawamura, 2010, s. 213). Tarihsel olarak, kültürel diplomasi, bir ülkenin kültürünün örneklerinin ihracatını kolaylaştırma politikasını ifade ediyordu. Eski örnekler arasında İskenderiye'deki büyük kütüphanenin Yunan yapımı veya Roma Cumhuriyeti'nin "dost kralların" oğullarını Roma'da eğitim görmeleri için ülkelerinden davet etme politikası sayılabilir. Bugün bu, British Council veya Italian Cultural Institute gibi kuruluşların çalışmalarını içerir (Cull, 2008, s. 33).

Fransa, resmi olarak düzenlenmiş kültürel ilişkiler programına başlayan ilk ülkedir. Dışişleri Bakanlığı tarafından yönetilen program, on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında, yakın ve uzak doğudaki kapsamlı dini, eğitimsel ve hayırsever çalışmalarla geniş çapta başlamıştır. 1883'ten bu yana, Fransızca dilini öğretmeyi teşvik etmek ve Fransızca'yı yaygınlaştırmak için kurslar, okullar, konferanslar ve kitapların dağıtımı, Fransız kültürünü Fransa sınırlarının ötesine yaymak için, günümüzde de aktif olan Alliance Francaise gibi kurumların faaliyetleriyle resmi çabalar sarf edildi (McMurry ve Lee, 1947, s. 9-21). Cull'a göre, kültürel diplomasideki en büyük harcama yapanlar, Fransızca'yı sürdürmek için uluslararası bir okul ağını sübvans eden, prestijlerinin ve etkilerinin büyük ölçüde frankofoninin hayatta kalmasıyla bağlantılı olduğunu anlayan Fransızlar olmuştur (Cull, 2008, s. 33).

Birleşik Krallık, 1940'ta kraliyet tüzüğü ile birleştirilen British Council'in kurulmasıyla 1934'te kültürel diplomasi alanına girdi. Council'in resmi amacı İngiliz yaşamını ve düşüncüyü yurtdışında daha yaygın olarak tanıtmak, İngilizce dilini öğrenmelerine teşvik etmek ve edebiyat, bilim ve güzel sanatlar üzerine İngiliz katkılarını

yurtdışında mevcut hale getirmektir (Nicolson, 1942, s. 172). Savunuculuk rollerine ve açık diplomatik hedeflere duyulan rahatsızlık bazı kültürel diplomasi örgütlerinin kendilerini bu terimden ve kamu diplomasisi teriminden uzaklaştırmaya yöneltmiştir. British Council kendisini “kültürel ilişkiler” kurumu olarak tanımlamayı tercih ediyor, ancak temel araçları kültürel çalışmalar ve değişim olmasına rağmen, amacı hem kamu hem de kültürel diplomasinin tanımına girilmektedir (Cull, 2008, s. 33).

Almanya'nın kamu diplomasisine olan ihtiyacı İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra oldukça büyüktü. Almanya'nın teşviki için devlet dışı aktörler tarafından uygulanan kültürel ilişkiler yolu zorunlu hale geldi. Elçilikler devreye girene kadar kültürel diplomasiye odaklanan Goethe Enstitüsü savaş sonrası Almanya'nın önde gelen kamu diplomasisi aracı oldu. Son zamanlarda Almanya'nın kamu diplomasisi faaliyetlerinin %70 iletişim ve kültür odaklı olduğunu ifade edilmektedir (Jelisić, 2012, s. 46). Almanya'nın kültürel politikası hem ulusal saygınlığın eski haline döndürme hem de komşu ülkelerle uzlaşmanın sağlanması için yapıldı (Aoki-Okabe et al., 2010, s. 213). Aynı şekilde İtalya'da da açıkça apolitik olan kolektif bir çabayla, laikler ve Katolikler, monarşistler ve cumhuriyetçiler, muhafazakâr ve ilericiler arasında kurulan koalisyon neticesinde 1889 yılında Dante Alighieri Cemiyeti kuruldu. Dünyadaki, özellikle gurbetçi İtalyan toplulukları arasında, İtalyan kültürünü ve dilini tanıtmak için tasarlandı (Gienow-Hecht ve Donfried, 2010, s. 18).

Türkiye'nin kültürel diplomasiyi yürütülen Yunus Emre Vakfı “Türk dilini, tarihini, kültürünü ve sanatını tanıtmak; bununla ilgili bilgi ve belgeleri dünyanın istifadesine sunmak; Türk dili, kültürü ve sanatı alanlarında eğitim almak isteyenlere yurt dışında hizmet vermek; Türkiye'nin diğer ülkeler ile kültürel alışverişini artırıp dostluğunu geliştirmek amacıyla” 05.05.2007 tarihli ve 5653 sayılı kanunla kurulmuş bir kamu vakfıdır (“Yunus Emre Enstitüsü | Türkiye - Merkez,”). Vakfa bağlı olan Yunus Emre Enstitü 2009 yılında faaliyetlerine başlayarak yurt dışında 56 kültür merkezi bulunmaktadır. “Kültür merkezlerde verilen Türkçe eğitiminin yanı sıra, farklı ülkelerdeki eğitim kurumlarıyla yapılan iş birlikleri ile Türkoloji bölümleri ve Türkçe öğretimi desteklenmektedir. Kültür merkezleri aracılığıyla kültür ve sanatımızı tanıtmak amacıyla birçok etkinlik düzenlenmekte, ulusal veya uluslararası etkinliklerde Türkiye'yi temsil edilmektedir” (“Yunus Emre Enstitüsü | Türkiye - Merkez,”).

Amerika Birleşik Devletleri, hükümet eylemleriyle ilgili olarak uluslararası kültürel rekabete girmekte gecikti. 1938’de, devlet bölümünde bir Kültürel İlişkiler Bölümü kuruldu (Barghoorn, 1960, s. 6). Birçok Amerikalı kültürel diplomatın 1953’te USIA’nın kurulmasıyla başlayan ve ABD’nin kültürel diplomasisinin altın çağını ve Sovyetlerin çabalarını denemek ve eşleştirmek için bir Amerikan ‘kültürel saldırı’ olarak adlandırdığı şey, 1950’lerin geri kalanı, soğuk savaş döneminde Amerika’nın kültürel diplomasisinin en büyüğüne tanık oldu (Krenn, 2017, s. 4-6). Amerika kültürel diplomasiyi önemli kurumlardan biri de dünyanın çeşitli bölgelerinde, özellikle Doğu Avrupa’da olmak üzere ortaya çıkan ve bize Thompson ve Laves tarafından “Amerika’ya açılan pencere” altında açıklanan “American Corner”dir. American Corner (Amerikan Köşeleri), ABD’nin yerel belediyeler ve topluluklarla ortaklaşa kurgulandığı “yerel” topluluklara, sınırlı sayıda (ancak çok stratejik) bir kütüphaneye ve ayrıca İnternet’e erişerek Amerika’yı öğrenme şansı veren “köşeler” açmak üzere bir ABD Dışişleri Bakanlığı girişimidir; ayrıca, American Corners’ın ABD’nin Fulbright’daki bilgilendirme toplantıları ve diğer olası değişim programları gibi (bunun yanı sıra İngilizce dil kursları) ABD’nin sponsorluğundaki faaliyetlerine ev sahipliği yapması nadir değildir (Luke ve Kersel, 2013, s. 124).

Japonya Vakfı, 1972 yılında uluslararası kültürel alışverişi üstlenmek üzere kuruldu. Bağımsız İdari Kurum Japonya Vakfı Kanunu, Madde 3 göre, Japonya Vakfı’nın amacı,

“daha iyi bir uluslararası çevreye katkıda bulunmak, ve diğer ülkelerin Japonya hakkındaki anlayışını derinleştirerek Japonya ile uyumlu dış ilişkilerin sürdürülmesi ve geliştirilmesi, uluslar arasında karşılıklı anlayışı daha iyi teşvik etmek, dünya halkları arasında dostluğu ve iyi niyeti teşvik etmek ve uluslararası kültürel değişim faaliyetlerinin etkin ve kapsamlı bir şekilde uygulanmasıyla dünyaya kültür ve diğer alanlarda katkıda bulunmak”.

Japonya Vakfı, üç ana kategoride programlar ve faaliyetler yürütmektedir: sanat ve kültürel değişim, yurtdışında Japonca dil eğitimi ve yurtdışında Japonya araştırmaları ve entelektüel değişimi (Ogawa, 2009, s. 272).

Çin’in eğitim ve kültür stratejisinin büyük bir kısmı 2004’ten bu yana tüm dünyada Konfüçyüs Enstitüleri ve Konfüçyüs Sınıflarının kurulması olmuştur. 2013’ün başlarında, 100’den fazla ülkede 400’den fazla Konfüçyüs Enstitüsü 183 ve yaklaşık 473 Konfüçyüs Sınıfı vardı. Bunlar, Çin Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı, ancak Danıştay tarafından denetlenen Konfüçyüs Enstitüsü Genel Merkezi tarafından finanse edilmekte

ve yönetilmektedir. Konfüçyüs Enstitüleri ve Sınıflarının amacı, Çin dilini ve kültürünü tanıtmak ve anlayış ve dostluğu güçlendirmektir. Konfüçyüs Enstitüleri, Çin yumuşak gücün etkili yolu olarak kabul edilir ve Çin hükümeti bu nedenle Enstitüleri genişletmek ve geliştirmek için çok para ve çaba harcamaktadır (d'Hooghe, 2015, s. 175). Konfüçyüs Enstitüleri Fransız Kültür ve İngiliz kültür merkezlerine benzetilerek geliştirilmiştir. Ancak bu diğer enstitülerden farklı olarak Konfüçyüs Enstitüsü'nün misafir ülkelerde çeşitli üniversitelerin içinde işlevlerini sürdürmesidir (Rawnsley, 2009, s. 283).

2.7.2. Eğitim

Kamu diplomasisini kültürel araçlarını yanı sıra öğrencilerin diğer ülkelere gitmeye ve devletlerin verdikleri bursları ile yükseköğrenimlerini sürdürebilmek için değişim ve burs programlarıyla katkıda bulunan eğitim faaliyetleridir. Ülkeye olumlu imaj yaratacağından ötürü ülkeler ve kuruluşlar tarafından akademisyenler ve özellikle lisansüstü programlardaki öğrencilere, Jean Monnet, Fulbright, DAAD, Carnegie, Chevening, Türkiye Bursları gibi öğrenim bursu verilmektedir. Ayrıca, eğitimin bir kısmını başka bir ülkede geçirmesini yanı sıra, o ülkenin insanını, kültürünü ve yaşam tarzının deneyimini de sunan Erasmus, Mevlâna, Farabi gibi değişim programları da sunulmaktadır.

Uluslararası eğitim değişimlerinin, diplomatik amaçların yerine getirilmesi için ve belli çıkarlara hizmet edecek şekilde yönetilebileceğini ve şekillendirilebileceğini göstermektedir. Uluslararası eğitim değişimleri kaçınılmaz bir şekilde, kültürler arası etkileşimi gerektirmektedir; bu da kuşkusuz, bir anlayış oluşturmak ve imajları ortaya çıkarmak için güçlü bir araçtır (de Lima Jr, 2007, s. 239). Kamu diplomasisi bağlamında, uluslararası eğitim değişiminin bir ülkenin imajını iyileştirmenin ve dış politikasını olumlu yönde yürütmenin bir yolu olduğu iddia edilmektedir. Bu anlamda, değişim “öğrencileri ev sahibi ülkeyi anlayabilecekleri ve siyasi sistemi, kültürü ve değerleri ile sempati geliştirebilecekleri şekilde seçilmektir” (de Wit, 2002, s. 85). Potter'e (Potter, 2002a, s. 47) göre uluslararası eğitim programları ‘ülke imajının üç boyutunun geliştirilmesine yardımcı olarak ülkenin ekonomik, politik ve sosyal kalkınmasının daha eksiksiz ve dengeli bir şekilde algılanmasını sağlar’. Uluslararası değişim programlarının bir diğer önemli bileşeni de karşılıklılık düzeyidir. Hükümetlerin daha fazla uluslararası bir bakış açısı geliştirebilmeleri için kendi vatandaşlarını yurtdışına göndermekle de

ilgilendiklerini belirtmek gerekir. Bu, uluslararası ilişkilerin yürütülmesinde birbirimizi daha bağımlı hale getiriyor ve kamu diplomasisi pratiğinin bir monolog değil de bir diyalog olduğu argümanının desteklenmektedir (de Lima Jr, 2007, s. 240).

Çalışmaların çoğu yükseköğretimin uluslararasılaşmasının Orta Çağ dönemine ve on sekizinci yüzyılın sonlarına dayandığı vurgulamaktadır. O dönemde dini hacıların yanı sıra “başka türden hacılar veya gezginler (peregrini) de Avrupa yollarında görünmekteydi. Bunlar üniversite öğrencileri ve profesörlerdi. Onların hacları (peregrinatio), Mesih’in ya da bir azizin mezarı değil, öğrenmeyi, arkadaşları ve serbest zamanı bulmayı umdukları bir üniversite kentiydi” (Ridder-Symoens, 1992, s. 280). Ridder-Symoens, öğrenciler ve öğretmenler tarafında Avrupa etrafında ve diğer ülkelerde öğretim amaçlı yapılan yolculuğu “akademik hac” olarak tanımlıyor. Ona göre, on iki ve on üçüncü yüzyıllarda fazla üniversite olmadığı için yüksek öğretime istekli olanlar evi terk edip uzun mesafeler kat etmek zorunda kaldılar (Ridder-Symoens, 1992: 280-281). Ridder-Symoens öğrenci ve öğretmen hareketliğini anlatırken yeni deneyimler, fikirler, bakış açıları ve politik ilkeler ve görüşler içeren bugün hareketliliği teşvik etmek için kullanılan birçok argümanı bir şekilde hatırlatıyor: Yeni okullara ve daha önce kendileri tarafından bilinmeyen yaşam koşullarına, geleneklere, yaşam tarzlarına ve yeme ve içme alışkanlıklarına aşına hale geldiler. Seyyar öğretmenlerin çoğunun ülkelerin seçkinlerine mensup olduklarını ve yeni edinilen bilgiyi uygulamak ve yaymak için iyi görevlere yerleştirilmişlerdir (Ridder-Symoens, 1992, s. 302-303). Her ne kadar uluslararası yüksek öğrenim boyutunun genişlemesi Orta Çağlara uzansa da bugün bildiğimiz uluslararası eğitim değişimi 20. yüzyılın bir ürünüdür.

Kamu diplomasisi bağlamında katkıda bulunan diğer bir eğitim faaliyeti de ülkeler tarafından yurtdışında açılan okullar. Bu alanda yapılan faaliyetlerden ilk örnekleri Fransa’dan gelmektedir. Kendi ülkelerinin dışında çalışan Fransız ebeveynlerin çocuklarına Fransızca eğitimi sağlamak amacıyla kurulan yurtdışında Fransız Liseleri (lycee), Fransız dili ve eğitimi içinde buldukları ülkenin öğrencilerini çekt ve sınırlı sayıda ebeveynin, çocuklarını, Fransız eğitimi almasını bir avantaj olarak gördüler. Yurtdışındaki Fransız liselerinin birincil amacı, artık Fransız çocuklar için bir eğitim sağlamak yerine Fransız olmayan çocuklara Fransız dilini ve medeniyetini tanıtmak olmuştur (Haigh, 1974, s. 68-69). Ayrıca, bazıları 1880 yılına kadar uzanan ve 1967’de

doğrudan devlet tarafından ve dini kurumlardan yönetilen, özellikle Afrika ve Latin Amerika'da bulunan İtalyan okular da vardı (Haigh, 1974, s. 89).

Ülkelerinin kamu diplomasisi kapsamında yürütülen faaliyetlerin biri de öğrencilere yükseköğretimini yurtdışında devam edilmesi ve sürdürebilmeleri için burs destek programlarıdır. Bu programlar çerçevesinde farklı ülkelere gelen öğrencilere hem o ülkenin eğitim sistemi kazandırılıyor hem de ülkenin imajını tanıtma fırsatı bulunuyor.

1950'lerde yeniden faaliyete başlayan Almanya'nın burs destek programı DAAD (Deutscher Akademischer Austauschdienst) genelde üniversite çerçevesinde faaliyet göstermektedir. Üniversite öğrencilerinin eğitim değişimlerini organize etmenin ve finanse etmenin yanı sıra, eski öğrencilerle mümkün olduğunca temas halinde olmasının sağlayan DAAD, üniversite öğretim personeli değişimi düzenlemektedir (Haigh, 1974, s. 113). DAAD kayıtlı bir dernektir ve üyeleri Alman yüksek öğretim kurumları ve öğrenci organlarıdır. Faaliyetleri sadece maddi yardım ve burs vermenin ötesine geçiyor. DAAD, Alman üniversitelerinin uluslararasılaşmasını destekliyor, Alman çalışmaları ve yurtdışındaki Almanca dilini destekliyor, gelişmekte olan ülkelere etkili üniversiteler kurmaları konusunda destek veriyor ve kültürel, eğitim ve kalkınma politikası konularında karar vericilere danışmanlık yapıyor ("The internationalisation agency - DAAD - Deutscher Akademischer Austauschdienst,").

Amerika'nın Fulbright programı örneğinde, 1946'da Fulbright Yasası'nın yürürlüğe girmesiyle vakıfların ve diğer özel kaynakların geleneksel olarak sağladığı büyük miktarları Uluslararası Eğitim Enstitüsü gibi kuruluşlara hem mezun olan hem de lisanslı Amerikalı öğrencilerin yurtdışında eğitim almaları için desteklemek için kamu fonları kullanılabilirdi. Kamu fonlarından sağlanan para ile ABD'nin İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana Alman Federal Cumhuriyeti ve diğer Avrupa ülkeleriyle öğrenci, profesör ve uzman değişim programı düzenlemesini sağladı (Barghoorn, 1960, s. 6). Jeffrey Gayner'in belirttiği gibi, Fulbright programı eğitim ve kültürel değişim yoluyla Amerika Birleşik Devletleri ve diğer ülkelerin halkları arasındaki karşılıklı anlayışı arttırmayı amaçlamaktadır: ve böylece ABD ile dünyanın diğer ülkeleri arasında dostane, sempatik ve barışçı ilişkilerin geliştirilmesine yardımcı olmaktır (de Lima Jr, 2007, s. 243). Fulbright programı sayesinde, "Amerikalı öğrenciler ve sanatçılar dünyanın birçok yerinde eğitim ve araştırma imkânlarından yararlanmakta, dünyanın dört bir tarafından

gelen öğrenci, öğretmen ve akademisyenler ise Amerika’da araştırma yapmakta ve eğitim alabilmektedirler” (“Fulbright Programı Hakkında”). Cull’a göre, ABD, Fulbright Bursları aracılığıyla büyük ölçüde yatırım yapmasına rağmen, bu çalışma hiçbir zaman kamu diplomasisindeki savunuculuğun merkezini değiştirmedir (Cull, 2008, s. 34).

1987 yılında başlatılan Japonya’daki en büyük ve en başarılı kültürel değişim programlarından biri olan Japonya Değişim ve Öğretim (JET) Dışişleri Bakanlığı (MOFA) ve Eğitim Bakanlığı tarafından desteklenen yerel yönetimler, yurtdışındaki genç üniversite mezunlarını Japonya genelinde uluslararası programlara veya yabancı dil eğitimine katılmaya davet etmektedir. Programın genel amacı, yabancı dil eğitiminin iyileştirilmesine yardımcı olarak Japonya’nın yerel topluluklarını uluslararasılaştırmak amacıyla başlatılmasına rağmen aynı zamanda Japonya ile dünyanın geri kalanı arasında taban kanalları yaratıyor ve Japonya’nın yeni nesil destekçilerini geliştiriyor (Ogawa, 2009, s. 276).

Son yıllarda Türkiye uluslararası öğrenci değişimleri ve bursların kamu diplomasisi faaliyetleri açısından son derece mühim olduğunu anlayarak özellikle kültürel ve coğrafi özelliklerine göre çeşitli değişim programları ve bursları faaliyete geçirmektedir. Bu programlar, katılımların kendi ülkelerine döndüklerinde Türkiye’nin lehine yönelik etkiye sahip olmaları üzerine odaklanılmıştır. Türkiye tarafından verilen yükseköğrenim bursları “Türkiye Bursları” adı altında Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı (YTB) tarafından 2012 yılında hayata geçirildi. Türkiye Bursları “finansal destek sağlamasına ek olarak öğrencilerin üniversitelerde istedikleri programlara yerleştirilmesini de kapsamaktadır ve bu özelliğiyle dünyadaki diğer burs programlarından ayrılmaktadır. Üniversite eğitimi dışında, Türkiye’de geçirmiş oldukları süre boyunca müfredat dışı sosyal, kültürel ve akademik aktivitelerden faydalanma olanağı da sağlanmaktadır” (“Türkiye Bursları - Hakkımızda | Türkiye Bursları,”). Türkiye’nin kamu diplomasisi kapsamında yükseköğrenim kapsamında bir diğer önemli uygulama Mevlâna Değişim Programlarıdır. Mevlâna Değişim Programı “yurtiçinde eğitim veren yükseköğretim kurumları ile yurtdışında eğitim veren yükseköğretim kurumları arasında öğrenci ve öğretim elemanı değişimini mümkün kılan bir programdır”.

Tamamen meşru olan kamu tarafından finanse edilen kültürel ve eğitim değişim programları ulusal çıkarlara ve uzun vadeli dış politika hedeflere hizmet etmektedir.

2.7.3. Lobicilik ve Savunuculuk

Diplomatik ağıdaki değişikliklerin yanı sıra, yurtdışındaki ulusal çıkarları ilerletmek için lobicilere olan güveninin artmasıyla ifade edilen diplomasinin özelleştirilmesi de geldi (Black, 2010, s. 249). Frank Farnel'e göre lobicilik, "yasanın, normun, düzenlemenin ve genel olarak müdahalenin ve kararın oluşturulma, uygulanma veya yorumlanma süreçlerinde kamu erkini dolaylı ya da dolaysız olarak etkilemeye yönelik girişimleri içeren bir faaliyet olarak tanımlanıyor" (Farnel, 1994, s. 21). Ona göre, "lobicilik, kamu gücünün tüm karar ve müdahalelerini dolaylı ya da dolaysız etkilemeye yönelik faaliyettir" (Farnel, 1994: 11).

Mattina'a göre, geniş kapsamlı olarak lobicilik, "bürokratik kurumlarla temas, kitle iletişim araçlarının kullanımı, muhtıraların hazırlanması, bireysel işlevcilerle bağlantıların kurulması ve daha birçok girişimden oluşmaktadır" (Mattina, 2011, s. 1225). Bir lobici - grubun bir üyesi veya özel olarak bu amaç için işe alınmış bir uzman olabilir - etkili olmak için politika yapımcıları ile bir güven ilişkisi kurmalı, çıkar grubuna da uygun politikaların benimsenmesini kolaylaştıran veri ve bilgileri sağlamalıdır (Mattina, 2011, s. 1225). Avrupa lobiciliği, uzlaşma politikası çözümlerini desteklemek için daha az olumsuz ve daha yatkın görünmektedir, Amerika Birleşik Devletleri'nde yalnızca bir kazanan eğilimindedir, onlar da genellikle karar vericilerin seçim kampanyasını finanse eden ana ilgi grubu oluşturmaktadır. Ayrıca, AB'nin çok düzeyli sisteminde, belirli bir konuda lobi yapmak, kabul edilen politika uygulanırken ulusal, bölgesel ve yerel düzeyde devam edilebilir (Mattina, 2011, s. 1226). Thomas lobiciliğin doğasını tanımlarken, "iki veya daha fazla kişi, özellikle büyük gruplarda ve ülkelerde bir araya geldiğinde, kendileri, grupları veya bir bütün olarak toplum için ekonomik, politik veya diğer yararları güvenceye almak için başkalarını büyük ölçüde etkileme isteği" diye ifade etmektedir (Thomas, 2011, s. 1459). Herhangi bir grupta, ulusal ya da uluslararası düzeyde fayda sağlamak için lobicilikle ilgili en temel süreçler, birbiriyle ilişkili üç faaliyetten oluşur. Birincisi, kararı verebilecek kişi veya kişilerin erişimini gerektirmektedir; ikincisi, bu insanlarla bir ilişki kurmayı ve üçüncüsü onları etkilemeyi gerektirmektedir (Thomas, 2011, s. 1459). Thomas tarafından geliştirilen ve dünyadaki lobicilerden oluşan daha kapsamlı bir tanım şöyledir: Bir lobici, bir grup için aşağıdakilerden birini veya birkaçını uygulayarak grubun lehine kamu politikasını etkilemeyi kolaylaştıracak bir çıkar grubudur: (1) kamu görevlileri ile doğrudan iletişime

geçmek, (2) politik ve hükümet faaliyetlerini izlemek, (3) politik stratejiler ve taktikler hakkında danışmanlık yapmak ve (4) grubun lobicilik çabalarını geliştirmek ve düzenlemek (Thomas, 2011, s. 1461). Lobicilik her zaman var olmuş ve her zaman var olacak bir faaliyet olduğunu ancak Thomas, lobicilik ile ilgili, dikkat çekici ve birbiriyle ilişkili olan son üç eğiliminden bahsetmektedir. Birincisi, 1980’lerin ortalarında üçüncü demokrasi dalgasının yükselişinden bu yana, lobicilik tekniklerinin uluslararasılaşması veya küreselleşmesi yaşanmıştır. İkincisi, devletin birçok ülkede, özellikle Batı Avrupa’daki rolünün azaltılması, neo-şirketçi lobicilik yaklaşımını sarstı ve çoğulculuk düzeyini artırdı. İlk iki eğilim, ileri liberal demokrasilerde ve gittikçe artan demokrasilerde lobicilikte “Amerikalaşmak” olarak nitelendirilebilecek olanı üretti. Ancak bunun nedeni, bu sistemlerin ABD modelini taklit etmeye değildir, çoğulculuk bir lobicilik sisteminin birçok özelliği ABD sistemine bağlıdır (Thomas, 2011, s. 1463).

Karl Th. Paschke göre, “Lobicilik” ve “ağ oluşturma” kelimeleri, kamu diplomasisinin gerçekte ne olduğunun daha iyi bir göstergesidir: ev sahibi ülkedeki insanlara ulaşmak, ilgilenmek ve anlamak için bilgilendirilmiş halkın tüm bölümleriyle devam eden diyalog yoluyla aktif olarak iletişim kurmak” (Paschke, 2000). Jan Melissen göre, kamu diplomasisinin ortam hedefleri, uluslararası lobicilik ile karıştırılmamalıdır. Lobicilik belirli politikaları doğrudan etkilemeye amaçlar ve lobicilikte hedeflenen kişiler istisnasız politika süreci döngüsünde olanlardır. Diğer tarafta, kamu diplomasisinin başarabileceği çok şey var ve hedeflerin temeli farklı kültürler arasında köprü kurmaktır (Melissen, 2005, s. 15). Mark Leonard, yeni kamu diplomasisini “lobi ve politika değişim örgütleri olmak için elçiliklerin yeniden yapılandırılması gerektiren yeni bir çok taraflı kamu diplomasisi türü” olarak açıklamaktadır (Leonard, 2002b, s. 7). Diplomatlar, “dünya çapındaki kamu tartışmalarının şekillendirilmesine tepki gösteren muhabirlerden ve lobicilerden kendilerini dönüştürmek zorundadır” (Leonard, 2002a, s. 50). Berridge’ye göre, kendi devleti hakkında olumlu bir görüş oluşturmak için hayati öneme sahip olan lobicilik ile elçilikler genellikle yakından ilgilenir. Ona göre, lobiciliğin amacı, yeni müzakereler için alan oluşturmak, yürütülenleri desteklemek ve bunların yanı sıra, Birleşmiş Milletlerde oylamaları etkilemek (Berridge, 2004, s. 112). Bunların yanı sıra, lobicilik aynı anda, bir fikrinin veya görüşünün savunuculuğu olarak da tarif edilebilir.

Modern politika dünyasında, savunuculuk grupların politika eylemleri kamu politika kararları üzerine etkili olan birçok faktörden yalnızca biridir. Winter’e göre,

savunuculuk, kamu politikalarını etkilemek amacıyla yönetim kurula yönelik yapılan bir siyasi eylemdir. Savunuculuk çoğu zaman lobicilikle eşdeğer olsa da, aslında, lobicilik, yönetim organını, yasa koyucularla doğrudan iletişim kurarak etkileme pratiğidir, savunuculuk grupları ise, kamu politikalarını siyasi zorunluluklar aranmaksızın çıkarlarına göre değiştirmeye çalışır (Winter, 2011, s. 28). Savunuculuk, bilgi toplama, politik süreci takip etmek ve araştırma yapma gibi lobicilikle ilgisi olan birçok etkinliği içermektedir. Kural olarak, savunuculuk az sayıda konuya odaklanırken, lobiciler zamanlarının çoğunu sadece birkaç kritik meseleye harcarlar, oysa diğer konulara çok az zaman harcamaktadırlar (Winter, 2011, s. 30). Kurumsal ortamlara ve siyasi sistemin karar alma prosedürlerine bağlı olan savunuculuk hedefleri AB'nin çok düzeyli sisteminde savunuculuk grupları politika sonuçları üzerinde etkili olacak çeşitli fırsatlar sunan birçok erişim noktası ve birkaç veto puanı bulmaktadır (Winter, 2011, s. 29).

Nicholas Cull kamu diplomasisinin önemli unsurlardan biri olan savunuculuğu dış politika için kararların ve etkinliklerin yabancı halklara anlatılacağı ve onların rızalarının harekete geçirileceği bir kamu sesi oluşturulması olarak açıklamaktadır (Cull, 2009a, s. 24). Cull'a göre, savunuculuk, bir oyuncunun belirli bir politikayı aktif olarak tanıtmak için uluslararası bir iletişim faaliyeti gerçekleştirerek uluslararası çevreyi yönetme girişimi olarak tanımlanabilir (Cull, 2009b, s. 18). Kamu diplomasisinde savunuculuk, "yabancı halkların dikkatini çekmek, onlarla karşılıklı anlayış geliştirmek, onlara ülke hakkında enformasyon vermek ve onların rızalarını almak gibi amaçlar içermektedir" (Sancar, 2012, s. 202).

2.7.4. İnanç (Din)

Philip Seib için kamu diplomasisi "kısmen ulusal çıkarları ilerletmek için etkinin kibarca kullanılmasının bir parçası olarak tanımlanabilirse, o zaman dinin insanların yaşamlarındaki rolü göz ardı edilmemelidir. İnanç etkilidir; Bazı insanlar için hayatlarının merkezidir" (Seib, 2013, s. 1). Dünyanın pek çok yerinde inanç, bireylerin ve geniş siyasi toplulukların yaşamlarında baskın bir unsur olduğuna göre, kamu diplomasisi yürütenler için, bu insanlara ulaşmak inancın rolünü göz önünde bulundurmamak gerekmektedir (Seib, 2011, s. 9). Dinin kamu diplomasisindeki doğal gücü, dinin barış yapımındaki etkisine paraleldir. Douglas Johnston ve Brian Cox, bu role katkıda bulunan dört özelliği gösterdi: (1) Toplumda köklü ve yaygın bir etki, (2) Saygın bir değerler kümesine dayanan değişim

için apolitik bir güç olarak ün; (3) İlişkilerin yeniden canlandırılması da dahil olmak üzere, çatışan partilerin uzlaştırılması için benzersiz nüfuz, (4) Bir barış sürecine topluluk, ulusal ve uluslararası desteği seferber etme yeteneği (Johnston ve Cox, 2003, s. 14).

Din, kültür ve kimliğe ilişkin olarak yeniden dikkat çeken bir özelliktir. Dinin kolektif kimliklerin ve çatışmaların tanımlanmasında oynadığı rolün tanınması uzun zamandır kabul görmüştür, ancak Batı merkezli Uluslararası ilişkiler akademik kapsamında yakın zamana kadar büyük ölçüde ve kasıtlı olarak göz ardı edilmektedir. Oysa din, dünyanın diğer bölgelerinde politika ve devlet için her zaman merkezi yer almıştır (Zaharna, 2010, s 117-118). Jennifer A. Marshall ve Thomas F. Farr'a göre, "Etkili bir kamu diplomasisi, dini, politik kültür de dahil olmak üzere güçlü bir kültür etmen gücü olarak kabul etmelidir. Din, hem bireyin hayatında hem de toplumun hayatındaki en güçlü belirleyicilerden biridir; birçoklarının dünya görüşlerini tanımlar" (J. A. Marshall ve Farr, 2009, s. 199-200). Diplomatlar ve kamu görevlileri tarafından dinin gücüne verilen yeni dikkat, dinin şiddetli bir şekilde değişmesinin sonucu değil, her zaman var olanın artan farkındalığının bir sonucu olabilir (Loskota ve Flory, 2013, s. 9).

İnanç temelli diplomasi, uluslararası ilişkiler alanında kavramsal olarak yeni olsa da, dini inanç dinamiklerini uluslararası barışçılığın yürütülmesiyle bütünleştiren (Gayri resmi) bir diplomasi biçimidir (Johnston ve Cox, 2003, s. 15). Kamu diplomasisi bağlamında inanç diplomasisi, "küresel halklarla iletişim kurmak için dinin kullanımı ve dış politikaya dahil edilmesi, reddedilemeyen bir uluslararası katılım unsuru" olarak tanımlanabilir (Selvian, 2011, s. 10). İnanç temelli diplomasi pratiği, tüm dini gelenekler içerisindeki barışçıl inançlardan, resmi diplomasi sırasında sıklıkla ihmal edilen saygılı ilişkileri, karşılıklı anlayışı ve hoşgörüyü uyandırmaktan yararlanır (Johnston ve Cox, 2003, s. 15). Kamu diplomasisi araçları, din özgürlüğünün yararları üzerine yapılan konuşmaları genişletmek ve ayrıca konunun zaman zaman tartışmalı yönleriyle ilgili diyalogu teşvik etmek için kullanılabilir. Aynı zamanda, din özgürlüğü ile ilgili tartışma kamu diplomasisinin amaçlarını ilerletebilir (Danan, 2013, s. 199).

İnanç temelli diplomatların davranışları beş özelliği taşımalıdır: birincisi, barış süreci manevi ilkelere ve kaynaklara bilinçli bir bağımlılık içerisinde yürütülmeli; İnanç temelli uygulayıcıların ikinci özelliği, belirli bir manevi otorite ile faaliyet göstermeleridir; üçüncü özellik, kendi dini geleneklerine sıkı sıkıya dayanan, ancak diğer geleneklerin özünü anlar ve saygı duyan çoğulcu bir kalbin olması; dördüncü

özellik, laik diplomaside yer almayan, çatışmaların çözümüne aşkın bir yaklaşım sunulması; inanç temelli uygulayıcıların son özelliği, karşı konulmaz ihtimallere karşı sebat edebilmeleridir (Johnston ve Cox, 2003, s. 16–17).

2.8. Yeni Medya ve Kamu Diplomasisi

Tek bir platform üzerinde veri, ses ve video iletimlerinin yöndeşmesi, internet kullanımındaki artış ve küresel televizyon ağlarının ortaya çıkması, dünyadaki daha aktif sivil toplumlarla birlikte gibi iletişim teknolojilerindeki devrim niteliğindeki ilerlemeler, kamu diplomasisinin yürütülmesinde dört ana etkiye sahiptir. İlk olarak, telefonlara, radyolara, televizyonlara ve İnternete erişimdeki hızlı büyüme, ülkelerin görüşlerini yansıtmak istedikleri hedef ülkelerin uyguladıkları etkisiz kontrolleri atlayabilecekleri anlamına geliyor. İkincisi, bununla birlikte, bu medya, İnternet gibi elektronik multimedya teknolojilerinin kullanılması nedeniyle rekabet ve etkinin yayılması ile yüzleşmelidir. Üçüncüsü, devletin enformasyonu ve dağılımını kontrol etme, biçimlendirme ve hatta etkileme kabiliyeti çarpıcı bir şekilde değiştirildi. Uzun süredir devam eden birkaç-çoğa yayın ortamı ilişkisinden bireylerin çoklu bilgi kaynakları ile etkileşime girmelerini sağlayacak çoktan çoğa bir modele doğru ilerlerken, devlet, kamu diplomasisi yaklaşımlarını da değiştirmeye zorlanıyor. Son olarak, rekabet halindeki medyadan kaynaklanan “gürültü”, bireyleri, şirketleri ve hükümetleri paketten sıyrılmak için daha fazla çaba göstermeye zorlamaktadır. Markalaşma önemli hale geldi (Potter, 2002b, s. 179-180).

Uluslararası ilişkiler her zaman teknolojiden derinden etkilenmiştir. Okyanuslara giden yelkenli gemiler Avrupa'nın 16. ve 18. yüzyıllarda genişlemesini sağladığı gibi, telgraf 19. yüzyılın imparatorluklarını destekledi ve radyo ve TV 20. yüzyılda uluslararası ilişkileri değiştirdi, internet, dünya için yeni fırsatlar ve riskler oluşturuyor ve değişikliklerin daha hızlı gerçekleşmesi için fırsat sunuyor (Westcott, 2008, s. 2). Vatandaşların büyük çoğunluğu görüşlerini, kitle iletişim araçlarından, özellikle önceden televizyon ve radyodan, şimdi ise internet ve sosyal medya üzerine edinilen bilgilere dayanarak oluşturur. Westcott, İnternetin uluslararası ilişkiler üzerinde üç temel etkisi vardır diye belirtmektedir: 1) uluslararası politika oluşturma sürecine dahil olan sesleri ve çıkarları çoğaltır, güçlendirir, uluslararası karar vermeyi zorlaştırır ve süreçteki devletlerin özel kontrolünü azaltır; 2) sonuçları ve ele alınmasını etkileyebilecek herhangi

bir konu veya olay hakkında doğru ya da doğru olmayan bilgilerin yayılmasını hızlandırır ve serbest bırakır; 3) geleneksel diplomatik hizmetlerin hem kendi vatandaşlarına hem de hükümetine ve diğer ülkelerin hizmetlerine daha hızlı ve daha uygun maliyetlerle sunulmasını sağlar. İkincisi, geleneksel enformasyon medyasına erişim, küresel dağıtım sistemlerinde benzeri görülmemiş bir büyüme ile genişlemektedir (Westcott, 2008).

İnternet kamu diplomasisinde birçok farklı alanda uygulanmaktadır. Programlar, projeler dahilinde gerçekleştirilen kampanyalar ve çalışmalar, özel olarak oluşturulan web siteleri üzerinden tanıtılabilmekle birlikte Facebook, Twitter, Myspace ve YouTube gibi sosyal paylaşım siteleri ile ilişkilendirilerek daha geniş kitlelere ulaştırabilmektedir. Söz konusu çalışmalar internet aracılığıyla duyurularak internetin sahip olduğu güç ve avantajlar kamu diplomasisini kısa zamanda pratik hale getirmektedir ve karşılıklı iletişim sayesinde geri bildirim sağlanarak ilerleyen çalışmaların başarıya ulaşmasını kolaylaştırmaktadır (Erzen, 2012, s. 146).

Kamu diplomasisi mesajlarının verilmesinde internet ülkelere ekonomik olarak büyük yarar sağlamaktadır. Bu bağlamda hükümet dışı kuruluşlar, akademik çevreler, etnik topluluklar ve bireyler, interneti kendi küresel platformlarını oluşturabilmek ve siyasal etkilerini yaratabilmek için kullanarak, bilgiyi hızlı aktarmakta ve kamuya açık bilgi türleriyle bir “Netpolitik” meydana getirmektedir (Tuncer, 2009, s. 157). Netpolitik, politikayı, kültürü, değerleri ve kişisel kimliği şekillendirmek için İnternet’in güçlü özelliklerinden yararlanmaya çalışan yeni bir diplomasi tarzıdır. Netpolitik, ahlaki meşruiyet, kültürel kimlik, toplumsal değerler ve halk algısı gibi “daha yumuşak” konularda odaklanmaktadır (Bollier, 2003, s. 2).

Dijital medya teknolojilerinin gelişmesi, küresel kültürün yükselişi, devletler arasında işbirliği ve dış politikalara duyulan ilginin artmasıyla birlikte yeni bir kamu diplomasisi paradigması ortaya çıkmıştır. Buradaki ağ terimi, birey çiftleri arasında (örneğin eyaletler veya kuruluşlar arasında, eyaletler arasında ve devlet dışı aktörler arasında, vatandaşlar arasında) etkileşimi veya iki yönlü iletişimi ifade etmek için kullanılır. Özellikle, yabancı kamuoyunun şekillenmesinde tek yönlü iletişim moduna alternatif olarak önem kazanmıştır (Gilboa, 2006; Melissen, 2005; Zaharna, 2005).

Slaughter (Slaughter, 2009) ağları bir diplomasi bağlamında kullanmanın önemini vurguladı. Slaughter’in ağ diplomasisi ilkesi, yirmi birinci yüzyıl için yeni bir diplomasi vizyonunu savundu. Özellikle, ağ oluşturma gücünün hükümetler, şirketler, sivil toplum

kuruluşları ve bireyler arasında değerli bağlantılar sağlayan mevcut toplum için kritik bir varlık olduğunu savundu. Slaughter bizim bir ağa bağlı bir dünyada yaşadığımızı vurgulayıp diplomasisinin uluslararası krizleri “sars ikliminden iklim değişikliğine” yönetmek uluslararası kamu ve özel aktör ağlarını harekete geçirmeyi için ağa bağlı olarak hareket etmektedir (Slaughter, 2009, s. 94).

Ağ tabanlı kamu diplomasisinin temel fikri kamu diplomasisine katılanlar arasında ilişki inşa etme, yönetme ve geliştirmedir. Enformasyon çağında internet iletişim teknolojileri ve sosyal medya hedefe ulaşmak için kolay ve güçlü araçlardır. Avantaj kazanmak için bu araçların paydaşların yararına olması gerekir. Kamu diplomasisi organizasyonlarının, diplomatların nasıl başarılı olacağı bu araçların hangi şekilde kullanılacağına bağlıdır (Park ve Lim, 2014, s. 81-84). Henry Kissinger, 2011’de yaptığı röportajda şunu belirtmektedir:

“yeni teknolojilerin gerçek bilgi edinmeyi çok daha kolaylaştırdığını fakat “onu bilgiyle dolu olduğu için işleyişini zorlaştırıyor ki diplomasi için ihtiyacı olan, neyi başarmaya çalıştığıyla ilgili bir kavram geliştirmek. İnternet sizi semptomların derhal çözülmesine itmektir, ancak problemlerin özüne ulaşmayı zorlaştırabilir. İnsanların ne dediğini bilmek daha kolay, ancak soru, diplomatların bunu daha derin tarihsel bağlamı ile ilişkilendirmek için zamanları olup olmadığıdır” (Seib, 2012, s. 106).

2.8.1. Dijital diplomasi

Gelişimiyle diplomasi dörde ayırmaktadır; Uluslararası normlar ışığında devletlerin çıkarlarını korumak için, diplomatik kurallar ve anlaşmalar ışığında ikili veya çok taraflı tüm ilişkileri, uluslararası ilişkiler ve dış politikada tanıma, müzakere, sert güç, egemenlik, hiyerarşik ilişkiler, protokol gibi bildiğimiz prosedürler kullanılan alan olarak diplomasi 1.0. Halkların akıllarına ve kalplerine nüfuz etme, onları kazanma ama bunu yaparken klasik diplomasiyi yaptığı gibi tehdit, caydırma, maddi ilişki kurmak yerine, daha yumuşak araçlar kullanma prensipleri, propagandanın yerine stratejik iletişim ve yumuşak güç kullanılan bir alan olarak Diplomasi 2.0 (Kamu diplomasisine diplomasi 2.0 deniliyor). Teknolojideki hızlı değişimin sonucunda sıradan insanlar, kullanıcılar, tüm hiyerarşik kademeleri kaldırarak yeni bir iletişim tarzı gelişmesiyle birlikte bazı devletlerin başta sosyal medya olmak üzere tüm dijital mecralarda ve siber âlemin genelinde olmaları gerektiği sonucunu doğurdu. Buradan dijital diplomasi dediğimiz Diplomasi 3.0 kavramı doğdu. Bir de Diplomasi 4.0 klasik diplomasiyi tüm yöntem,

kural, aktör, süreç ve araçlarını tamamen tersine çevirebiliyor, sınırları kaldırıyor, protokolü hiçe sayıyor, devlet binaları kapanıyor ama internet sürekli, 24 saat açık, her şey gerçek zamanlı (Yücel, 2016, s. 748-749). Dijital teknolojileri, son on yılda kamu diplomasisi söylemlerinde yerleşik bir konuyu güçlendirdi: yani “konuşma” veya “dinleme” tartışması “kamu diplomasisi 2.0”a karşı “kamu diplomasisi 1.0” olarak sunulmuştur. Buradaki ayırım, yukarıdan aşağıya yayın yapan “yayın” kamu diplomasisi modelleri ile halk arasında ve devlet temsilcileri arasında bilgi alışverişi ve iki yönlü iletişimin olduğu diyalog tabanlı modeller arasındadır (Hocking ve Melissen, 2015, s. 31).

Ross, dijital diplomasiyi “geleneksel dış politika araçlarını, ağ dünyamızın ağlarını, teknolojilerini ve demografisini tam anlamıyla kullanan yeni geliştirilmiş ve uyarlanmış araçlarla tamamlayan” bir gündem olarak tanımlamaktadır (Ross, 2011, s. 452). Dijital diplomasi genellikle bir kamu diplomasisi biçimi olarak kavramsallaştırılır. Dijital teknolojilerin ve Twitter, Facebook ve Weibo gibi sosyal medya platformlarının, devletler tarafından genellikle kamuya açık olmayan bir şekilde iletişim kurmak için kullanılmasını içerir (Adesina, 2017, s. 1). Dijital diplomasi kamu diplomasisi ile eşdeğer nitelendirilse de aynı zamanda devletlerin uluslararası değişimi yönetme mekanizması olan bir uluslararası uygulama biçimi olarak tanımlanır ve kavramsallaştırılmaktadır (Holmes, 2015, s. 30). Dijital diplomasi, kamu diplomasisi veya yumuşak güç gibi son diplomatik kavramsal ve ampirik gelişmeler üzerine inşa edilmiştir. Bu ikisi özellikle dijital diplomasiyle özdeş bir şekilde ilişkili olarak görülmüş ve teknolojik yeniliklerin devletlerin kendi sınırları içinde ve dışında işlerini nasıl yürüttüklerine göz önüne alındığında, onlarla birlikte analiz edilmiştir (Sotiriu, 2015, s. 33-34). Marcus Holmes, dijital diplomasiyi, “dijital araçlar ve sanal işbirliği yoluyla değişimi yönetme stratejisi” olarak tanımlamaktadır (Holmes, 2015, s. 15). Kavramsal olarak, dijital diplomasi, özel çevrimiçi boyutunu ve doğasını hedefleyen e-diplomasi, siber diplomasi ve twiplomacy gibi terimlerinin birbirinin yerine kullanılmıştır. Şimdiye kadar önerilen tanımların bazıları arasında, dijital diplomasi, diplomatik hedeflerin gerçekleştirilmesi için İnternet ve bilgi iletişim teknolojisinin kullanımı olarak sunulmuştur (Hanson, 2010). Kavramsal olarak, dijital diplomasi, devletin kazanılmış ve ödenen medya stratejilerinin kullanımını desteklemek için sahip olunan ve paylaşılan medya platformları ve içeriği ile ilgilenen, medyatikleşen kamu diplomasisi şemsiyesinin altına yer almaktadır (Golan, Manor, ve Arceneaux, 2019, s. 6).

Dijital diplomasi, dış politika hedeflerine ulaşmak ve imajını ve itibarını proaktif bir şekilde yönetmek için bir ülkenin sosyal medya platformlarının artan kullanımını ifade eder. Dijital diplomasi iki düzeyde var olduğunu söylediler: dışişleri bakanlığı ve dünyadaki elçilikler. Bu iki düzeyde faaliyet göstererek, ülkeler dış politika ve ulus markalaşma mesajlarını tarih, kültür, değerler ve gelenekler açısından yerel izleyicilerin benzersiz özelliklerine göre ayarlayabilir, böylece dış politikalarının kabul edilmesini ve hedef aldıkları imajı oluşturmasını kolaylaştırabilir (Manor ve Segev, 2015, s. 94).

“Dijitalleşmiş diplomasi” terimi ile sıklıkla kullanılan “dijital diplomasi” terimi, dijital araçların kullanımının diplomasi alt kümesi olduğunu ileri sürülmektedir. İki taraflı diplomasi ve çok taraflı diplomasi olduğu gibi, diplomatlar da dijital diplomasiyi uygularlar ve bununla birlikte, dijital araçlar, dışişleri bakanlığı ve diplomatlar tarafından, ister kamusal isterse çok taraflı diplomasi alanında olsun, belirli diplomatik hedefleri elde etmek için kullanılır. BM forumlarına elçiler, gazetecilerle etkileşimde bulunmak için Twitter doğrudan mesajlarını kullanırken oylarını çeşitli kararlara koordine etmek için WhatsApp gruplarını kullanmaktadır (Manor, 2019, s. 14). Dünya liderleri ve diplomatlar, doğrudan etkilemek istedikleri kitleyle konuşmak ve onların ilgisini çekmek için sosyal medyayı, özellikle de Twitter’ı kullanıyor. Ayrıca, diplomatik faaliyetler İnternet araçları tarafından giderek daha fazla desteklenmektedir. Christodoulides (Christodoulides, 2005),

“İnternet, hükümetler tarafından benzersiz bir diplomatik araç olarak görülebilir; Düzgün kullanımıyla, yalnızca farklı konulardaki konularını değil, aynı zamanda dünya çapında fikirlerini de destekleyebilirler. Bu tür bir işlev, doğru şekilde kullanılırsa, elçiliğe ve bunun sonucunda temsil ettiği devlete, ev sahibi durumda olumlu bir imaj yaratmaya yardımcı olur”

diye ifade etmektedir.

Westcott’a (Westcott, 2008) göre dijital diplomasi dış politika oluşturma süreçlerine dört farklı açıdan etkisi olmuştur:

“Bunlardan ilki diplomat ve dış işleri bakanlarının verdikleri hizmet ve iletişim biçimlerinin dijitalleşmesidir. Bu süreçte diplomatlar hem kendi aralarında hem de kamuyla olan iletişimlerinde interneti daha fazla kullanmaya başlamış, hizmetlerini dijital ortamda tanıtma ve uygulama şansı bulmuş; diğer yanda da internetin getirdiği hızla karar alma süreçleri hızlanmıştır. İkinci olarak, sayısal iletişim ağları fikir ve argümanların serbestçe dolaşıp değiş tokuş edilebildiği bir alan açmıştır. Kamu diplomasi açısından baktığımızda da her türlü fikir, politika ve argümanın dünya kamuoyuna aktarılması, resmi söylemin bu dolayısıyla kurularak yayılması ve kamuoyunun sanal ortamda ikna edilmesi bağlamında internet yeni

araçlar sağlamıştır. Altı çizilmesi gereken bir diğer nokta da dijitalleşme ile birlikte oluşan sanal ağların işlevsel biçimde kullanımınıdır. Dış politikayı oluşturanlar sanal ortamdaki tartışma/bilgi ağına katılarak, buradan beslenerek ve internet ağlarını etkileşim temelinde aktif biçimde kullanarak sanal ortamda da enformasyon ve güvenilirliğe dayalı bir üstünlük kurma mücadelesine girişmişlerdir. Son olarak da internetteki devasa enformasyonun elde edilerek işlenmesi ve analiz edilmesi sorunun ortaya çıkmaktadır. Yeni iletişim teknolojileri çağında diplomat ve dış işleri bakanlarının politika oluştururken yararlanacağı bilgi kaynakları genişlerken bununla doğru orantılı olarak enformasyon yığınının içinden doğru bilgiyi ayıklayıp bulmanın sorumluluğu ve gerekliliği de artmıştır”.

Hanson (Hanson, 2012), dijital diplomasiyi diplomatik hedeflerin gerçekleştirilmesine yardımcı olmak için internet ve Bilgi İletişim Teknolojilerin kullanımı olarak tanımlamaktadır. Ona göre, dijital diplomasi politik hedeflerinin sekiz maddede özetlemiştir:

1. Bilgi Yönetimi: Ulusal menfaatlerini uluslararası arenada kullanmak üzere devlet tarafından üretilen bilgiyi kategorize ve kontrol ederek gerektiğinde verimli şekilde paylaşmak/kullanmak.
2. Kamu diplomasisi: Çevrimiçi olan vatandaşlarıyla iletişimi sürdürmek ve önemli mesajlarla ilgili vatandaşları yoklamak önemli çevrimiçi etkileyicileri etkilemek adına önemli izleyicileri hedeflemek için yeni iletişim araçlarını kullanmak.
3. Enformasyon Yönetimi: Devasa enformasyon akışının toplanmasına yardımcı olmak ve bu enformasyonu aktarmak, politika oluşturmak ve yeni ortaya çıkan sosyal ve politik hareketleri öngörmek ve bunlara cevap vermek için kullanmak.
4. Konsolosluk İletişimi: Yurtdışına seyahat eden vatandaşlarla doğrudan, kişisel iletişim kanalları oluşturmak (özellikle kriz, sorun durumlarda).
5. Afet Yönetimi: Afet durumlarında çevrimiçi ağları gücünden yararlanmak.
6. İnternet Özgürlüğü: İnterneti özgür ve açık tutmak için teknolojilerin oluşturulması.
7. Dış Kaynaklar: Ulusal hedefleri ilerletmek için dış uzmanlığı ve kullanılacak dijital mekanizmalar oluşturmak.

8. Politika Planlama: Bürokrasinin uluslararasılaşmasına yanıt olarak, hükümet genelinde uluslararası politikanın etkin bir şekilde koordinasyonu ve planlanmasını sağlamak.

Dijital diplomasi, “devletlerin kültürleri, tutumları ve davranışları anlamada; ilişkiler kurmak ve yönetmek; ve düşünceleri etkilemek ve çıkarlarını ve değerlerini geliştirmek için eylemleri harekete geçirmek” için kullandıkları bir araç olarak tanımlanan bir tür diplomatik uygulamanın kamu diplomasisinden gelişti (Melissen, 2013b, s. 436). Dijital teknolojilerin gelişi, diplomasinin faaliyet gösterdiği kamusal alanı, halkın katılımının nasıl gerçekleştiğini yeniden şekillendirmeye başlamış olan bir dizi yeni unsurla etkiledi. Bu elemanların bazıları zaten görülebilmektedir (bilgi yüklemesi, görsel gelişim, duygusal çerçeveleme, algoritmik güdümlü katılım dahil), diğerlerinin yakında görünür olması bekleniyor (artırılmış ve sanal gerçeklik simülasyonları aracılığıyla fiziksel olmayan etkileşim ve empatik bağlantı), ancak birçoğu henüz kendilerini gösteremedi, çünkü onları destekleyen teknolojiler hala “çizim tahtası” aşamasında (yapay zeka, blockchain ve 3D) (Bjola, Cassidy, ve Manor, 2019: 86).

Manor’a göre, en önemlisi, kamu diplomasisinin dijitalleşmesi dijital toplumun mantığından ve kültüründen etkilenmesidir (Manor, 2019: 18). Diplomatlar sosyal varlık, Dışişleri Bakanlık’lar da sosyal kurumlardır. Toplumda meydana gelen olaylar, diplomatların dünya görüşlerini, değerlerini, normlarını ve davranışlarını etkiler ve toplumsal değişimlerin Dışişleri Bakanlık’lara dağıldığı diplomatlar aracılığıyla gerçekleşir. Günlük yaşamın hemen hemen her yönünün dijitalleşmesi dijital topluma yol açmıştır ve kamu diplomasisinin dijitalleşme sürecini şekillendiren bu toplumdur (Manor, 2019, s. 56).

Tablo 6. *Dijital toplumun kamu diplomasisinin dijitalleşmesi etkisinin tablosu (Manor, 2019, s. 58)*

Dijital Toplum /Kamu Diplomasisi	Mantığı / Talepleri	Normatifler (Normlar, Değerler)	İşlem (Çalışma Rutinleri, Yapı)	Kavramsal (Metaforlar, Kendi Kendine Anlatılar)
Dijital Toplum	Gizli yapılan her şey açık	Açıklık ve özgünlük	Kişisel bilgilerin sürekli paylaşımı	Farklılık Oluşturması iBrand

	alanda yapılmalıdır.			
Kamu Diplomasisi	Gizli yapılan her şey açık alanda yapılmalıdır.	İletişim süreci üzerinde denetimden vazgeçme	Diplomatik olayları canlı tweetleyen, uluslararası anlaşmalar yayınlayan dijital birimler	Demokratikleşmiş diplomasi
Dijital Toplum	Uzaktan Toplum	Zamanın ve mekânın yok edilmesi	Uzaktan öğrenme	Anlık savaşlar
Kamu Diplomasisi	Uzaktan Diplomasi	Geleneksel zaman ve mekân sınırlamalarının üstesinden gelmek	Sanal Elçilikler'i başlatan dijital destek ekipleri, soru ve cevapları yönetir	İlişki kurma
Dijital Toplum	Çok fazla bilgi	Tasarım Bastırması	Algoritmik filtreleme	Terzilik
Kamu Diplomasisi	Çok fazla bilgi	Mantıklı Anamlı	Büyükelçiler, takipçileri için bilgi aktarırlar, içgörü kaynaklarını tavsiye ederler	Gerçek zamanlı diplomasi

Tablo 6. Dijital toplumun kamu diplomasisinin dijitalleşmesi etkisinin tablosu (Manor, 2019, s. 58) (Devam)

Manor, dijital toplumun normları, mantığı ve metaforlarının kamu diplomasisi şekillendirmeyi örneklenmiştir ve tabloda bazılarını özetlemektedir. İlk örnek, dijital toplum üyelerini tam açıklık ve özgünlük normlarını benimsemeye ve kişisel bilgileri sürekli olarak paylaşarak bu normlara uymaya yönelterek bir iBrand'ın metaforunu veya kendi kendini anlatmasını benimsemelerine neden oldu. Benzer şekilde, bir zamanlar gizli olarak yapılan her şeyin açıkta yapılması talebi, diplomatların iletişim süreci üzerindeki kısmi kontrolü bırakmaya ve tartışmaya açık olan dijital platformlarda bilgi paylaşmaya daha istekli olduğu için normatif bir değişime yol açtı. Bu yeni norm, canlı tweetleme

diplomatik görüşmeler yapmak veya uluslararası anlaşmalar yayınlamakla görevli dijital birimler kuran Dışişleri Bakanlık'larda yapısal ve prosedüre değişikliklere neden oldu. Diplomatların kendi anlatılarını veya mesleğini kavramsallaştırmak için kullandıkları metaforların bakış açısından, bazıları dijital halkın politika oluşturma sürecinde yer almasına izin vermek için bilgilerin paylaşıldığı demokratikleşmiş diplomasi metaforunu benimsemiştir. İkinci örnek, zaman ve mekânı manipüle etmek için dijital teknolojileri kullanan uzaktan bir toplumun mantığı ile ilgilidir. Normatif bir bakış açısına göre, uzaktaki toplum sürekli olarak zaman ve mekânı yok etmek için çabalayan ve bu boyutları anlamsız hale getiren bir toplumdur. Bu, uzaktan öğrenmeden uzaktan ve anlık savaşa kadar, belli mesafelerde bir şeyler yapmaya yol açar. Uzaktaki toplum, Dışişleri Bakanlık'larda, uzaktan keşfedildiği gibi zaman ve mekân sınırlamalarının üstesinden gelmek için dijital araçlar kullanan uzaktan diplomasi uygulamasıyla kendini gösterir. Bu değişimler, Dışişleri Bakanlık'larda dijital sosyal yardım ekiplerinin oluşturulmasında ve sanal, küresel elçilikler başlatılmasında sebep oldu. Üçüncü örnek, dijital kullanıcıların çok fazla bilgi içeren günlük bir barajdan geçme taleplerini ele alıyor. Çok fazla bilgi diplomatların, duyumluluk normunu benimsemelerine ya da dijital halklara yardım etmelerine yol açtı. Bunu yapmak için, elçiler artık takipçileri için dünya olaylarıyla ilgili bilgileri ortaya çıkarmakta, böylece çok fazla bilginin etkisini sınırlandırmakta ve gerçek zamanlı diplomasi metaforunu benimsemektedir (Manor, 2019, s. 57-59).

Radyo ve televizyon gibi iletişim teknolojileri, kamu diplomasi mesajlarının yabancı seçkinler arasında yayılabileceği ortamlardı. Radyo yayınları, posterler ve diğer kitle iletişim araçları yabancı seçkinlere kamu diplomasi mesajlarına cevap verme ya da itiraz etme fırsatı vermedi. Yirminci yüzyıl kamu diplomasi monoloğa dayanıyordu (Manor, 2019, s. 11). Bir kamu diplomasi biçimi olarak dijital diplomasi, teknolojinin izin verdiğine kadar değişen görüşlerle birlikte, “dünyanın dört bir yanındaki insanlar, geleneksel medya otorite kaynaklarından gelen bilgilerin aktığı eski dikey süreçten ziyade yatay birebir ağlar aracılığıyla daha fazla bilgi edinmektedir” (Cull, 2013, s. 136).

Dijital diplomasi profesyonelleri, devlet dairelerinde ve dışişleri bakanlıklarında çalışmakta ve nihayetinde, “kamu diplomasi” biçiminde anlaşılan, yabancı insanlarla ilişki kurarak siyaset pratiğine girmektedirler (Cull, 2013). Yeni kamu diplomasisinin ortaya çıkması, dijital teknolojilerin, elçilikler ve dünyadaki diplomatlar tarafından hızla benimsenmesiyle birlikte gerçekleşti. Bilim adamları, bugüne kadar, dijital teknolojilerin

kamu diplomasisinin yürütülmesinde kullanımını kavramsallaştırmak için birçok terim önerdiler. Bunlar arasında ‘kamu diplomasisi 2.0’ (Hallams, 2010), ‘sanal diplomasi’, ‘net diplomasi’ (Bollier, 2003) ve ‘dijital diplomasi’ (Bjola ve Holmes, 2015). 2025 yılında Skype gibi uygulamaların yerini alacağı tahmin edilen *telepresence*, insanların meslektaşlarının holografik görüntüleriyle etkileşime girmelerini sağlayan holografik bir konferans iletişim teknolojisidir. Dolayısıyla, diplomatlar, uluslararası bir anlaşmanın yerel olarak onaylanmasını kolaylaştırmak veya engellemek için holografik olarak yabancı fikir yapımcılar ve seçkinlerle bağlantı kurabilecekler (Bjola vd., 2019, s. 92).

Sonuç olarak, dijital teknolojiler, bireylerin ve toplulukların sadece nasıl etkileşime bulunacakları değil, aynı zamanda dijital çağda kendilerini sosyal ve politik aktörler olarak nasıl tanımladıklarını da etkilemektedir.

2.8.2. Sosyal medya ve kamu diplomasisi

İnternet, kamusal ve özel iletişimin merkezi olmuş, sosyal medya da dahil olmak üzere çağdaş araçlar milyonlarca açık görüşme alanına girmiştir. Her gün Facebook, Twitter, Qzone, Snapchat ve diğer sosyal medya platformlarını kullanan 2 milyardan fazla insanla dijital bağlantı dünyayı küçülttü ve bu süreçte milyarlarca insanın günlük yaşamını değiştirdi. Sosyal medya, İnternet ve çevresinde gelişen yeni politika alanlarına girmeyi amaçlayan devletler ve uluslararası kuruluşlar için muazzam fırsatlar ve zorluklar sunuyor. Diplomatlar bilgi bulmak, meslektaşları ile e-posta yoluyla iletişim kurmak ve taslak metinleri elektronik ortamda görüşmek için İnternete güveniyor; ayrıca, diplomatlar, bloglar ve Facebook, Twitter gibi sosyal paylaşım platformlarını da kullanıyor. Sosyal medya iletişimi çok hızlı hale getirerek diplomasiye önemli bir gerçek zamanlı boyut kazandırdı. Dolayısıyla, dünyadaki birçok ülke anı yakalamakta ve dış politika hedeflerini ve olumlu imajını takip etmek için aktif olarak web siteleri ve blog, Facebook, Twitter, Instagram, Weibo, sosyal medya platformları kullanmaktadırlar.

Sosyal medya, ulusal sınırları ve geçmişin “kapı bekçiliği” kontrollerini atlatarak, yeni kamu diplomasisi girişimlerini gerçekleştirmek için mükemmel bir ortam olmuştur. Web 2.0 ağları, kamuoyunun görüşlerinin blogosfer, tweets ve kayıtlar aracılığıyla devlet temsilcilerine geri aktarılmasını sağlamaktadır. Bu etkileşim, dinleme, vatandaşlık savunuculuğu ve kültürel uygulamaları etkilemek için daha geniş bir aktör yelpazesi arasında daha büyük bir diyalogu teşvik etti. Ayrıca, sosyal medya, uluslararası yayınların

dağıtımını için alternatif platformlar oluştururken, Twitter üzerinden sürekli bir gerçek zamanlı haber kaynağı sağlar (Iosifidis ve Wheeler, 2016, s. 153-154). Kamu diplomasisi 2.0 formları iletişimin değişen geometrik akışını yansıtır, çünkü dikey anlatım hiyerarşileri yerine eşit yatay bağlantılar ağı ile değiştirildi. Bu nedenle devletler liderlerinin, büyükelçilerinin, diplomatlarının ve yetkililerinin blog dünyasında, Facebook'ta, Flickr'de ve Twitter'da tamamen konuşmaları gerektiğini fark ettiler (Iosifidis ve Wheeler, 2016, s. 169). Fisher'in (Fisher, 2013b) belirttiği gibi, sosyal medyanın avantajı, diğer ülkelerin vatandaşlarına neredeyse gerçek zamanlı olarak ulaşma imkânı sağlamaktadır. Ayrıca, çok sayıda platform, geleneksel ders verme veya broşür dağıtma yöntemlerinden ziyade, videolar, fotoğraflar ve bağlantılar gibi daha dinamik içeriğin kullanımına izin vermektedir. Seib'e göre, sosyal medyanın etkileşimli doğası, dinlemenin önemini vurguluyor, çünkü dengeli bir konuşmadan ziyade tek yönlü bildirimlerin yeterli olabileceği zaman çoktan geçti (Seib, 2012, s. 108).

Bjola ve Jiang, geleneksel iletişim araçları ile karşılaştırıldığında, sosyal medya kamu diplomasisinin yürütülmesinde üç önemli avantaj sunduğunu nitelendirmektedir: Bilgi sunmada oldukça etkili bir araç, amaçlanan mesajın hedef kitleye derinlemesine ulaşmasını mümkün kılmaktadır ve diplomatlar ile yabancı halk arasında iki yönlü bir konuşma sağlamaktadır (Corneliu ve Jiang, 2015, s. 87).

Teknolojik gelişme diplomatların fiziksel olarak olduğundan daha yakın görünen uzak diaspora nüfusu ile bağları korumak için sosyal medya sitelerini kullanabilirler. Benzer şekilde, diplomatlar, Twitter'i gerçek zamanlı kriz yönetimi için bir araç olarak görmelerine yol açan, haberleri kırma konusunda gerçek zamanlı bilgi almak için Twitter'i kullanabilir (Manor, 2019, s. 32). Aynı anda, Twitter Soru ve Cevap (Q&A) dijital yayınlara, diplomatlarla gerçek zamanlı olarak etkileşime girme, dünyalarını şekillendiren olayları öğrenme ve bölgesel ve küresel meselelere ilişkin iç görüş kazanma fırsatını sunarken, diplomatların potansiyel olarak bölücülerle ne kadar uğraşmak istediklerini belirlemelerine olanak tanıyor (Manor, 2019, s. 94). ABD'nin eski Kamu Diplomasisi ve Halkla İlişkiler Sekreter yardımcısı Judith McHale "sosyal medya dünyasında, yaptığımız şey için bir bağlam sağlamazsanız, diğer insanlar eylemlerinizi sizin için yorumlayacaktır. Bu, 21. yüzyıl diplomasisinin karakteridir" diye belirtmektedir (Seib, 2012, s. 108).

Çin Global Times web sitesinde yayınlanan bir makalesinde Corneliu Bjola, dijital dönüşümün ilk aşamasının şaşırtıcı bir başarı olduğunu savundu: “İlk sosyal medya ağlarının lansmanından bu yana geçen on yıl içerisinde, BM’nin yüzde 90’ı üye ülkeler bir Twitter varlığı belirlediler ve yüzde 88’i sırasıyla 325 milyon ve 255 milyon takipçi kitlesinin yer aldığı bir Facebook hesabı açtı” (Bjola, 2017). Bjola’nın belirttiği gibi, kamu diplomasisinin 2007’den 2014’e kadar süren dijitalleşmesinin ilk aşaması, Dışişleri Bakanlık’ların, elçiliklerin ve diplomatların toplu olarak sosyal medya siteleri gibi dijital platformlara göç ettiğini gördü.

Bjola ve Marone’ye göre, dijitalleşmenin ilk aşamasında, diplomatik kurumlar dijital taktikler kullandılar. Dijital taktiklerin amacı, değişkenlik kazandıracak ve belirli konulara dikkat çekecek içerik oluşturmaktır. Dijitalleşmenin ikinci aşaması, dijital taktiklerden, diplomatik kurumların önceden tanımlanmış ve ölçülebilir bir kamu diplomasisi hedefi elde etmek için içerik oluşturduğu dijital stratejilere geçiş olduğunu görmekteyiz. Hedef, kitleyi belirler, kitle de kullanılacak platformu belirlemektedir (Corneliu ve Manor, 2016). Diğer dışişleri bakanlıkları da benzerliği benimsemeye başladı. İngiltere Dış ve Milletler Topluluğu Ofisi, bir dizi kurgu faaliyetinde yer alan bir Dijital Diplomasi Ofisine sahiptir. İsveç, dijital diplomasiinin geliştirilmesinde de aktif olarak yer aldı (Adesina, 2017, s. 8). Lowy Interpreter’e (2015) göre Fransa 2008’de yumuşak gücünün dijital teknolojilere dayandığını, Polonya ve Japonya’nın dış ilişkiler bölümlerinde geniş bir sosyal medya ağları koleksiyonu kullandığını belirtti. Ayrıca, Almanya, 2014 dış politika incelemesine giren halktan kitle kaynaklı görüşlere ve yeni fikirlere ulaşmak için teknoloji platformlarına yöneldi (Adesina, 2017, s. 8). Yeni fenomeni tanımlamak için, Rusya Dışişleri Bakanlığı kendi terimiyle - “yenilikçi diplomasi” – “iletişim teknolojileri kullanarak kamuoyunu etkilemek için bir Rus dış politikasının aracı” olarak yorumladı (Chernenko, 2013).

Küresel bir halkla ilişkiler firması olan Burson-Marsteller tarafından yürütülen ve Nisan 2015’te yayımlanan, devlet ve hükümet başkanlarının, dışişleri bakanlarının ve kurumlarının Twitter’daki faaliyetlerinin mevcudiyetini ortaya koyan yıllık araştırması olan bir Twiplomacy çalışması 669 devlet hesabını analiz edilerek, 66 ülkede ve 193 Birleşmiş Milletler (BM) hükümetinin %86’sının Twitter’da bir varlığa sahip olduğunu, ancak yalnızca Afrika ve Asya-Pasifik’teki 27 ülkenin Twitter’da bulunmadığını ortaya koydu. Rapora göre, “Twiplomacy 2015, bir kez daha sosyal medyanın hükümetler için

önemli bir iletişim aracı olduğunu ve Twitter'ın dijital diplomasi için tercih edilen kanal haline geldiğini ortaya koydu. Aslında, gerçek dünyadaki farklılıklar bile Twitter'da oynuyor ve bazen elçilikler ve dışişleri bakanlıkları arasındaki hashtag savaşlarına neden oluyor” (Alexandru, 2015).

Facebook, devlet liderleri arasında en popüler ikinci ağ ve en büyük izleyici kitlesine sahip oldukları yer. Platformda, tüm BM üye devletlerinin yüzde 93'ünü temsil eden hükümet başkanları ve 179 ülkenin dışişleri bakanları bulunuyor. Instagram, hükümetler için en popüler üçüncü sosyal ağ haline geldi ve tüm BM üye devletlerinin yüzde 81'i, çoğu günlük Instagram hikayelerini paylaşan bir hesap açtı. 131 Dışişleri Bakanlığın ve 107 Dışişleri Bakanın aktif hesapları bulunan Twitter dijital diplomasi için iletişimin kilit kanallarından biridir (Lüfkens, 2018). İnkâr edilemez bir şekilde, Donald Trump, 20 Ocak 2017'de göreve başladığından beri Twitter üzerinde en büyük etkiye neden oldu. @realDonaldTrump, 52 milyondan fazla takipçisi ile en çok takip edilen dünya lideriydi. Ayrıca, ABD Başkanı, rakiplerine hakaret ederek ve yabancı liderleri hicvetmek, Twitter'daki söylem tonunu değiştirdi (Lüfkens, 2018). Ertekin'in belirttiği gibi,

“Trump'ın uluslararası konularda aldığı radikal kararlarını öncelikle Twitter üzerinden açıklaması, günümüzde Trump dönemine kadar uluslararası diplomaside alışık olunmayan Twitter'ın üzerinden “diplomasi” kavramının çeşitli diplomatik kanallardan seslendirilen itirazlara rağmen yaygın bir şekilde kanıksanmasını da sağlamıştır. Trump'ın diplomatik araç olarak kullandığı Twitter üzerinden yayınladığı tweetlerin uluslararası piyasaları kısa süreli de olsa etkilemesi ve fiyat dalgalanmaları yaratması Trump'ın sadece haber gündemi konularının bir “aktör” ve “özne” sıfatıyla merkezine oturtmadığı aynı zamanda da bir “faktör” rolü oynayarak baskı ve etki gücü yarattığı söylenebilir” (Ertekin, 2019, s. 129-130).

Joseph Nye (Nye, 2019, s. 11) ise, “Tweetler küresel gündemi belirlemeye yardımcı olabilirler, ancak güvenilir değillerse yumuşak güç üretmezler” diye ifade etmektedir. Etkili kamu diplomasisi, artık politika gündemlerini tanıtmak ve politika değişikliği yaratmak için bir devlet halkla ilişkileri geliştirme yeteneğine dayanmaktadır. Bu aşamadaki işlevsel kelimeler, devletin tercih ettiği halklar, hareketler ve girişimlerdir. Diplomasi için zorluk, dijital medyanın bir araç ve politikanın da mesaj olarak kalmasıdır (Zaharna, 2015).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAMU DİPLOMASİSİ VE ULUSLARARASI YAYINCILIK

Üçüncü bölümde, ilk olarak dış politikada ve kamu diplomasisinde medyanın kullanımından ve öneminden bahsedilmektedir. Bölümün diğer kısmında ise, kamuoyu oluşumunda bir unsur olan uluslararası yayıncılık ve kamu diplomasisinde kullanılan kitle iletişim araçları ele alınacaktır.

3.1. Bir İletişim Süreci Olarak Kamu Diplomasisi

Zaharna, “diplomasi ve iletişim, insan toplumunun kendisi kadar eskidir” diye ifade etmektedir. Ona göre, iletişim sanatı, Bizans diplomatlarından günümüzün gelişen dijital diplomatlarına kadar her zaman diplomasinin merkezinde olmuştur. Eski zamanlarda bile, iletişimin diplomasi pratiğindeki merkezi olması yazılı ve sözlü iletişim becerilerine verilen değerde açıktı (Zaharna, 2015, s. 100). Nancy Snow (Snow, 2014, s. 67), kamu diplomasisinin “toplumsal kurucu, retorik, ikna edici iletişim, uluslararası değişim ve katılım gibi eski kurucu bağlarla küresel iletişimin yeni bir alt alanı olduğunu” ifade etmektedir. Ona göre, modern kavram olarak “ABD ve SSCB arasındaki yirminci yüzyılın ideolojik mücadelesinde sıkı bir şekilde yer almaktadır; kamuoyu yönetimi ve iki halkın dışında, hizalanmamış uluslar gibi küresel halkın kalp ve zihinlerinin kazanılmasının üstün olduğu dönemdi” (Snow, 2014, s. 67).

İletişimin gelişmesi, dünya çapında demokrasinin yayılması ve piyasa ekonomileri yabancı hakları (kamuoyu) merkezi konuma yerleştiriyor. Diğer ülkelerdeki halklarla doğrudan iletişim kurmaya çalışan kamu diplomasisi, uluslararası ilişkilerin vazgeçilmez bir bileşeni olarak yerini aldı. Gordon Smith ve Allen Sutherland (Smith ve Sutherland, 2002: 154-160) göre, enformasyon ve iletişim teknolojisinin gelişmesiyle diplomasi uygulamasının en az beş faktörden etkilenmiştir: (1) *Çoktan çoka uluslararası iletişim - diplomatların ülkeler arasındaki tek muhatap oldukları bir dönemden dünyanın dört bir yanından gelen vatandaşlar arasında günde yirmi dört saat süren diyalog ve enformasyon alışverişi döneme geçtik. Bu, yabancı bakanlıkların ve hükümetlerinin birden çoka “yayın modundan (broadcast mode)” bire bir “çok noktaya yayın moduna (multicast mode)” geçmesini gerektirmektedir; (2) Hızlandırılmış Hız – Zamanla Başa Çıkmak – belki de enformasyon ve iletişim teknolojisinin gelişmesiyle en uzun vadeli etkisi hız ile ilgilidir.*

Bir zamanlar diplomatik süreçler çok yavaş yürütüldüğünü şimdi ise anında gerçekleşiyor; (3) *Görünürlük* - bugünün vatandaşları, bilgilere önceki nesillerden çok daha fazla erişime sahiptir. Vatandaşların dünyayla ilgili şeyleri anlamalarına izin veren bilgilere erişimi vardır. Bugünün vatandaşlarının dış politika da dahil olmak üzere hükümet yönleri konusunda danışmaları istenmektedir; (4) *Yumuşak Güç* - Kavramsal olarak, diplomasi yavaş yavaş, bilgi iletişim teknolojilerinin yarattığı ağlardaki katlanarak artan uluslararası sistemin etkilerini ortaya koyuyor. İlk çalışmaların çoğu Joseph Nye tarafından yumuşak gücü kavramsallaştırmasıyla yapıldı. Nye'ye göre, bir ülke, sorunları tartışmak için enformasyonu ve bilgiyi kullanabiliyorsa, bunları kendilerine avantajlı şekillerde özenle biçimlendirirse, yumuşak bir güce sahiptir; (5) *Küresel Enformasyon Altyapısının Etkinleştirilmesi* - Küresel enformasyon altyapısını mümkün kılmak için, ulusal enformasyon altyapıları ve toplumsal altyapılar (örneğin, pazarlar) geçmiştekenden daha büyük bir dereceye kadar bağlanmak zorunda kalacaktır. İletişim teknolojilerinin sanal dünyasında, birlikte çalışabilirlik dehası, farklı işletim sistemlerine sahip farklı platformların farklı derecelerde kesintisizlikle bağlantı kurmasını sağlar. Ulus devletlerin gerçek dünyasında, bağlantı diplomasi sanatına bağlıdır.

Christer Jönsson'a göre (Jönsson, 2016, s. 79), “iletişim, uluslararası ilişkilerin varlığı için mantıksal olarak gerekli koşullardan biridir. İletişim olmadan, diplomasi yoktur. Aslında, diplomasi çoğu zaman iletişim açısından tanımlanmaktadır”. Örneğin, diplomasi “düzenlenmiş bir iletişim süreci” (Constantinou, 1996, s 25), “uluslararası toplumun iletişim sistemi” (James, 1980, s 942) veya “uluslararası kabul görmüş kuruluşların uluslararası tanınmış temsilciler arasındaki kurumsallaşmış iletişim” (Corneliu ve Markus, 2018, s. 6) olarak anlaşılmıştır.

Enformasyonun kullanılabilirliği, erişimi ve enformasyon sağlama hızının artmasıyla birlikte, devletin yabancı halka yönelik görüşlerini destekleme yeteneği diplomasiinin merkezi bir özelliği haline gelmiştir. Enformasyon çağının bu kamusal boyutu sadece kamuoyuna duyarlılığı değil, aynı zamanda halkın katılımına – danışma, sosyal yardım ve geribildirim de kapsamaktadır (Potter, 2002, s. 177).

Szondi'ye göre, “Orta Avrupa bağlamında kamu diplomasisi, bir devlet kuruluşu ile yabancı halk arasında karşılıklı yarar sağlayan ilişkilerin kurulmasına ve sürdürülmesine katkıda bulunan dış politikanın iletişim boyutu olarak kavramsallaştırılmıştır” (Szondi, 2009, s. 311). Hans Tuch (Tuch, 1990, s. 3) kamu

diplomasisinin tanımını yaparken bir “iletişim süreci” olduğunu vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra, Rhonda Zaharna (Zaharna, 2009, s. 86) “kamu diplomasisi politik bir konu olduğu kadar aynı zamanda bir iletişim olgusu” olduğunu belirtmektedir. Zaharna, siyasetin uluslararası toplumlarla nasıl iletişim kurmaya çalıştıklarının varsayımlarını araştırırken kamu diplomasisi dizisinde iki iletişim bakış açısı ortaya çıkmaktadır diye belirtiyor; birincisi, iletişimi, ikna etme ya da kontrol amacıyla, bilgi aktarımı için çizgisel bir süreç olarak görme eğilimindedir. İkincisi ise, iletişimi, ilişki kurma ve uyum geliştirmenin toplumsal bir süreç olarak görmektedir (Zaharna, 2009, s. 86). Signitzer’e dayanarak Zöllner (Zöllner, 2006, s. 164) sistem teorisi açısından bakıldığında, kamu diplomasisi genel olarak bir devletin diplomasi sisteminin özel bir iletişim işlevi olarak tanımlanabilir ve bu da dış ilişkinin uluslararası ilişkiler içindeki süreç görevlerini belirlediğini vurgulamaktadır.

Snow’a göre, “kamu diplomasisi, küresel kamuoyunu ulusal çıkarları desteklemek için bilgilendirmek, etkilemek ve onlarla etkileşimde bulunmak için küresel iletişim çabalarını ifade eder (Snow, 2014, s. 67). Bu iletişim görüşü kamu diplomasisi propaganda mı yoksa kültürel ilişkiler mi, uluslararası yayıncılar mı yoksa eğitim değişim programları, karşılıklı anlayış mı veya ikna etme olduğu tartışmalara yol açtığını göstermektedir. Bu çerçevede, Benno Signitzer ve Thymoty Coombs göre, devlet politikalarını yabancı halklara açıklamak ve savunmak için politik bilgilendirmeyi ve kültürel ilişkileri kullanmaktadır. Siyasi bilgilendirme genellikle dışişleri bakanlığının siyasi bölümünü veya elçiliğini siyasi sekreteri tarafından yönetilir. Kültürel iletişimini ise dışişleri bakanlığının kültür bölümü ya da yurtdışında açılan British Council veya Alman Goethe Enstitü gibi kültür enstitüleri tarafından yürütülmektedir (B. H. Signitzer ve Coombs, 1992, s. 142). Signitzer’e göre, politik bilgilendirmede, gazete, analiz dergileri, radyo, televizyon, internet vb. hızlı medya, kültürel iletişimde ise, filmler, dil eğitimleri, akademik ve sanatsal alışverişler, sergiler vb. yavaş medya kullanılmaktadır (B. Signitzer, 2008, s. 206). “Hızlı” medya acil veya kısa vadeli politika hedeflerini “savunmak” için kullanılırken “yavaş” medyanın veya eğitim ve kültürel programların amacı ise uzun vadeli bir anlayışı ortaya çıkarmaktır (Tuch, 1990, s. 43).

Kamu diplomasisini hedefi yabancı haklarla iletişim kurması olduğuna göre toplumda kanaat önderlerin kim olduğunu tespit edilmesi gerekiyor ve onlarla nasıl bir iletişime geçirilmesi gerektiğini düşündürülmeli. Dolayısıyla, kamu diplomasisinin

hedefleri ve izleyicileri ile uygulanabilir iletişim araçları gereğince göre belirlenmelidir. Snow'un belirttiği gibi, kamu diplomasisi kamuoyu diplomasisine yönelmiş bir küresel süreçtir ve açık iletişim, etkileşim, haber ve fikir yönetimi yoluyla halka ulaşılması beklenmektedir (Snow, 2014, s. 67). Philip Davison'a göre, kamu diplomasisi geleneksel diplomatın becerilerini kitle iletişim uzmanı ve sosyal araştırmacı ile birleştirmektedir. "Diplomat, yabancı bir halka iletmek istediği fikirleri formüle etmektedir, sosyal araştırmacı hedef kitleyi inceliyor ve iletişim uzmanı en uygun medyayı seçmektedir ve mesajları oluşturmaktadır" (aktaran: Tuch, 1990, s. 40). Etkin bir kamu diplomasisi uygulayabilmek için yüz yüze iletişimin önemine dikkat çeken Gregory Payne (Payne, 2009, s. 579-580),

"teknolojinin, yeni kanalların ve mesaj iletim araçlarının hızla geliştiği çağda kamu diplomasisine dair öğrenilmesi gereken ders, hiçbir şeyin iki veya daha fazla insanın ortak noktalarını daha iyi anlamak için sohbet etmesi ve farklılıklarına karşı, karşılıklı saygıyı geliştirmesi anlamına gelen yüz yüze iletişim yönteminde daha çok yaramadığıdır"

diye ifade etmektedir. Hans Tuch, çoğu profesyonel kamu diplomatı Edward Murrow'un iletişim sürecinin en önemli unsurunun kişiden kişiye temas olduğu iddiasıyla hemfikir olduğunu vurgulamaktadır (Tuch, 1990, s. 82). Kitle iletişim araçları önemli konulara dikkat çekmede başarılı olabilirken, daha büyük ve daha uzun süreli etkiler genellikle halkla iletişim kampanyaları için kişilerarası iletişim desteğinden gelmektedir (aktaran Snow, 2014, s. 73). Nye'a göre, kamu diplomasisinde yüz yüze iletişim en etkili yöntem olmaya devam etmektedir ancak internet tarafından desteklenebilir ve güçlendirilebilir. Örneğin, ziyaretlerin ve internetin bileşimi, birbirlerinin kültürlerini öğrenmek isteyen gençlerin hem sanal hem de gerçek ağlarını oluşturabilir (Nye, 2004, s. 111-112).

Kamu diplomasinin temelini oluşturan iletişim süreci, diyalog olarak iki yönlü bir ilişki sürdürülmelidir. Böyle bir ilişki, üstünlük kazanmak veya zafere ulaşmak yerine bilgi verme, anlama ve ikna etmeyi önerir (Tuch, 1990, s. 116). Snow (Snow, 2014, s. 68), "kamu diplomasisi kişinin mesajını zamanında ve anlaşılır bir şekilde yabancı halka iletmekle ilgilidir. Özünde en iyi kamu diplomasisi, bir iletişim alışverişinde bulunan taraflar arasında ilişkiler ve karşılıklı anlayış oluşturmaktır" diye ifade etmektedir.

Zaharna kamu diplomasisi iletişim faaliyetlerini enformasyonel ve ilişki model çerçevesinde sınıflandırmıştır: Siyasi hedefleri iletirmek için mesajların tasarımına ve yayılmasına odaklanan enformasyonel model ve ilişki kurma ve politik hedefleri iletirmek için sosyal yapıların inşasına odaklanan ilişki model. Bilgi aktarma işlemini

çizgisel bir sürece dayanan enformasyon model ikna etme ya da kontrol amacıyla, tek taraflı olarak karşı tarafa iletilmesidir. Enformasyon modeline göre enformasyon, politikaları tanıtmak, siyasi çıkarları ilerletmek, imajları geliştirmek veya siyasi amaçlarına ulaşmak için toplanır ve kullanılır. Enformasyon modelini propaganda, ulus markalaşma, medya ilişkileri, uluslararası yayıncılık ve bilgilendirme kampanyaları oluşturmaktadır. İlişkisel model ise iletişimde “dostluk” kavramını destekleyen ve esaslı iş birliği amaçlamaktadır. İlişkisel modelin özelliği ilişki kurmadır ve kamu diplomasisi girişimleri ilişkileri belirlemeye ve oluşturmaya odaklanır. İlişkisel modelinde, kültürel ve eğitim amaçlı değişim programları, kültürel ve dil kurumların faaliyetleri, yardım projeleri, ilişki inşa etme kampanyaları, partnerlik uygulamaları yer almaktadır (Zaharna, 2009, s. 86-92). Nancy Snow’a (Snow, 2014, s. 72) göre

“Amerika Birleşik Devletleri dışındaki birçok ülkede, kamu diplomasisi propaganda veya stratejik iletişim ile birbirinin yerine kullanılır, çünkü bu faaliyetler sponsor ülkeyi destekleyen davranış değişikliklerini gerçekleştirmek için kitle iletişim çabalarını içerir. Geniş bir zihin ve kültürlerarası yönelim, ABD ve Birleşik Krallığı’n kamu diplomasisi düşünce okullarının baskınlığını aşmada yardımcı olur”.

Mark Leonard’a (Leonard, 2002b: 73-83) göre, kamu diplomasisinin önemli üç boyutu vardır:

Birincisi ve en acil boyutu, iç ve dış politika kararlarının içeriğini açıklamayı içeren *günlük iletişimidir (haber yönetimi)*. Kararlar alındıktan sonra hükümet yetkilileri, basına ne ve nasıl söyleyeceğine çok dikkat etmektedir. Genelde yerel basına odaklanırlar ancak kamu diplomasisi için yabancı basın önemli hedef olmak zorundadır. Leonard birçok devletin sadece kendi yerel basına odaklanarak yaptıkları faaliyetlerinin etkilerini ve açıklamalarını ülkelerini uluslararası imajı üzerinde gerçekleştiremedikleri konusunda uyarılmaktadır. Günlük iletişim aynı zamanda krizlerle mücadeleyi ve saldırılara karşı koyma hazırlık yapılmasını da içermelidir.

İkinci boyut, politik veya reklam kampanyalarında olduğu gibi, bir dizi basit konular geliştirdiği *stratejik iletişimdir*. Kampanya, merkezi konuları markalaştırmak veya belirli bir hükümet politikasını ilerletmek için bir yıl boyunca sembolik olayları ve iletişimleri planlar.

Kamu diplomasisinin üçüncü boyutu, burslar, değişim programları, eğitim, seminerler, konferanslar ve medya kanallarına erişim yoluyla uzun yıllar boyunca kilit kişilerle uzun süreli *ilişkilerin geliştirilmesidir*.

Kamu diplomasinin bu üç boyutunun her biri, bir ülkenin çekici yaratmada önemli bir rol oynamaktadır ve bu, istenen sonuçları elde etmek için olasılıkları ilerletebilir.

Cowan ve Arsenault göre, kamu diplomasisi uzmanları, devlet ve özel aktörlerin daha etkili kamu diplomasisine ulaşmak için diğer ulusların halklarıyla iletişim kurarken monolog yerine diyalogu kullanmaları gerektiğini vurgulamaktadırlar. Cowan ve Arsenault kamu diplomasisini üç katmanını incelerken günümüz dünyasında küresel iletişim ortamının doğası tek yönlü mesajların uluslararası, günlük, saatlik ve hatta dakika bazında iletilmesini sunduğuna göre monolog, kamu diplomasisi uygulayıcılarının ülkelerinin politikaları, kimlikleri veya değerleri hakkında farkındalık yaratmak için kullanabilecekleri ve kullanmaları gereken temel bir savunuculuk aracı olsa da, sınır ötesi akan mesajların sadece küçük bir bileşeni olduğunu ortaya koymaktadır. Monolog biçimi olan konuşmalar, başyazılar (köşe yazılar), bildiriler, basın açıklamaları, filmler, kitaplar, şiir ve görsel sanat eserleri gibi kültürel eserler tipik olarak tek yönlü iletişim biçimleridir. Bu tür monologlar, fikir piyasasına girdikten sonra diyalogun temeli olarak kullanılabilir ve hatta iş birliğine bile yol açabilir. Cowan ve Arsenault göre hem monolog hem de diyalog, doğru koşullar altında, dış politikayı teşvik etmek ve ülkeler arası anlayış, saygı ve ilişkileri ilerletmek için paha biçilmez araçlar sunar ve aynı anda yabancı halkların uluslararası iş birliğine katılmaları için etkili bir araç bulunmasına sebep olmuşlar. Bir kamu diplomasisi biçimi olarak işbirliği, sorunları ve çatışmaların çözüm bulmaya, ortak vizyonları geliştirmeye, farklı ülkelerden katılımcıların birlikte katıldıkları girişimleri ifade etmektedirler (Cowan ve Arsenault, 2008, s. 10-30).

Buna ek olarak Snow (Snow, 2014, s. 72-73), kamu diplomasisinin katmanlarını tartışırken üç olduğunu ifade etmektedir: 1) *Monolojik (tek-yön)*, kamu diplomasisinin hizmetinde monolojik iletişime bir örnek, 26 Haziran 1963'te Berlin Belediye Binası'nda duran ve gururla kendini bir Berlin vatandaşı olarak ilan eden Amerikan başkanı John Kennedy'nin sözleri gibi, kalıcı küresel etkileri olan kamuya açık duyurulardır; 2) *İki yönlü iletişim veya diyalog*, uluslararası politik katılım için önemlidir. Geleneksel diplomasinin çoğu müdürler arasındaki diyalogu içerir. Kamu diplomasisinde diyalog, sosyal ve kültürel sınırlar boyunca bilgi ve fikir alışverişine genişletilir; 3) *İşbirlikçi*, iş birliği, çatışma çözme durumlarında üstün hedefler kavramına benzer. Snow'a (Snow, 2014, s. 73) göre, diyalog veya işbirlikçi bağlamdaki birçok kamu diplomatın rollerini kültürel arabulucular veya İkinci Aşama (gayri resmi) vatandaş temelli diplomasi ile

uğraşan barış müzakerecileri olarak görür. Birinci aşama diplomasi (resmi) egemen devletlerin belirlenmiş temsilcileri tarafından resmi, devlet-devlet etkileşimi arenası; özel vatandaşlar ve gruplar arasındaki resmi iktidarın kısıtlamaları dışında birbirleriyle ilişkili olan hükümet dışı, gayri resmi ve gayri resmi bağları ifade eden İkinci Aşama diplomasisi ile tamamlanmaktadır.

Jan Melissen'in ve diğerlerinin 2001'den beri kullandığı kültürel diplomasiyle bütünleşen bir kamu diplomasisi versiyonu olan yeni kamu diplomasisi "mesaj satmak yerine dış kitlelere ilgi gösterme" konusunu vurgulayan, uluslararası yayıncılığa odaklanan Soğuk Savaş kamu diplomasisinden daha simetrik ve diyalog gibi iletişim modellerine dayanmaktadır. Melissen'e göre, her düzeyde ilişki kurmaya odaklanmak, kamu diplomasisini propaganda, lobcilik ve halkla ilişkilerden ayırabilen şeydir (Melissen, 2005, s. 3-27).

Siyasal iletişim bağlamında değerlendirildiğinde kamu diplomasisi, faaliyetlerin konusu ve alanı itibarıyla siyasal iletişim alanı içerisindedir. Beata Ociepka'ya göre, kamu diplomasisi üzerinde yapılan çalışmalar sonucunda, bir ağ modeli çerçevesinde siyasal iletişimi, sürece içerik, yön ve hız kazandıran ve sınırlarını tanımlayan mesajların (iletilerin) dolaşımı olarak tanımlanabilir. Tanım siyasal iletişimin özelliklerini yansıtan kamu diplomasisini de içinde yer veren bir alandır (Ociepka, 2018, s. 301). Doris Graber ve James Smith göre, siyasal iletişim alanı, "siyaset üzerinde potansiyel olarak doğrudan veya dolaylı bir etkiye sahip olabilecek mesajların oluşturulmasını, gönderilmesini, alınmasını ve işlenmesini kapsar. Mesaj gönderenler veya mesaj alıcıları politikacılar, gazeteciler, çıkar gruplarının üyeleri veya özel, örgütlenmemiş vatandaşlar olabilir" (Graber ve Smith, 2005, s. 479). Bu çerçevede, kamu diplomasisi iletişimcinin hedeflerini desteklemek için yurtdışında halkla karşılıklı yararlı ilişkiler kurmayı amaçlayan diyalog amaçlı bir uluslararası siyasal iletişim şekli olarak tanımlanacaktır (Ociepka, 2018, s. 290). Dolayısıyla, kamu diplomasisi ile ilgili çalışmalar, siyasi ve uluslararası iletişim çalışmaları ile uluslararası ilişkiler teorisi arasında bir köprü kurmaktadır.

3.2. Medyatikleşen Kamu Diplomasisi

Kamu diplomasisi, daha geniş kültürel alanda kişisel ve/veya medyatikleşen etkileşimlere odaklanır ve sponsor ulusun siyaseti ve politikaları için anlayış, anlaşma ve hatta destek oluşturmayı amaçlar (Signitzer ve Coombs, 1992, s. 138-140). Gilboa,

iletişim ve bilgi teknolojilerindeki devrim, dünya olaylarındaki neredeyse her gelişmeyi dünyadaki hemen hemen her yere yayımlayabilme ve İnternetin yaratılması ve yaygınlaştırılması, elektronik iletişimin ve gazeteciliğin küreselleşmesine ve dünya çapında ağlarda, istasyonlarda ve iletişim tüketicilerinde önemli bir büyümeye öncülük ettiğini ifade etmektedir (Gilboa, 2001, s. 2). Bu değişimler modern dünya siyasetindeki gücün anlamını değiştirerek (yumuşak gücün ortaya çıkması) uluslararası arenada statüsünü belirlemeye yardımcı olan, yalnızca askeri ve ekonomik güçler yerine, bir ulusun veya liderin imajı ve enformasyon akışının kontrollü da önemli rol üstlendi (Gilboa, 2001, s. 2). Küreselleşme ve iletişim ve medya devrimi, Peter van Ham'a göre, “her devleti kendisinin, imajının, itibarının ve tutumunun - kısacası, markasının daha da farkında hale getirdi” (Ham, 2001, s. 3). 2001 yılında Gilboa ifade ettiği gibi, diplomasi, politika ve küresel iletişimdeki bu temel değişiklikler küresel medyanın diplomaside yeni rolünü açıklamak için medya diplomasi, teleplomasi, fotoplomasi, anlık diplomasi ve gerçek zamanlı diplomasi gibi yeni terimler kullanılmaya başlandı (Gilboa, 2001, s. 3). Yeni medyanın ortaya çıkmasıyla birlikte bu kavramlara ek olarak dijital diplomasi, veri diplomasisi da kullanılmaya başladı.

Medya, bireylerin dış politika tercihlerinde zaman içinde meydana gelen değişikliklerin en olası kaynağıdır. Stuart Soroka’ya göre, politika yapıcıları kamuoyuyla ilgili medya raporlarını takip ettiğini ve medya, politika yapıcıların ne yaptığı konusunda halka bilgi sunduğundan dolayı kitle iletişim araçları (medya) kamu ve politika yapıcıları arasında birincil kaynağıdır. Böylece, medya bireylerin büyük çoğunluğunun dış ilişkiler hakkında bilgi aldıkları başlıca araçlarıdır (Soroka, 2003, s. 28). Eğer dış politika kamuoyuna cevap veriyorsa ve kamu medyadan etkileniyorsa, kamuoyunda medya etkisini incelemek çok önemlidir. Soroka’ya göre, kamu diplomasisi üç ana bileşen arasındaki karmaşık ilişkiye dayanır: devlet, medya ve kamuoyu (Soroka, 2003, s. 28). Zöllner’e (Zöllner, 2006, s. 164) göre, kamu diplomasisi filmler, broşürler, kitaplar, radyo, televizyon, web siteleri veya kültürel ve akademik değişim programları, konferanslar, kamu işlevleri ve benzeri gibi medyatik ve medyatik olmayan kişisel iletişim platformlarını kullanabilir. Gilboa, akademisyenler, medya ve kamuoyu ve medya ve devlet arasındaki ilişkilere dair birçok yararlı çalışma yapıldığını, ancak üçünü birleştiren çalışmalar çok az olduğunu altını çizmektedir (Gilboa, 2008, s. 63). Gilboa, medyayı dış politika ve uluslararası müzakerelerin bir aracı olarak kullanmaya yönelik

sistematik araştırmayı teşvik etmek için tasarlanmış u kavramsal model sunmaktadır: devlet ve devlet dışı aktörlerin yabancı toplumlardaki kamuoyunu etkilemek için medyayı ve diğer iletişim kanallarını kullanan kamu diplomasisi; etkililerin medyayı aktörlerle iletişim kurmak ve uyuşmazlıkların üzümünü desteklemek için kullandığı medya diplomasisi; ve gazetecilerin diplomat rolünü geçici olarak üstlendikleri ve uluslararası müzakerelerde arabulucular olarak görev yaptıkları medya-simsari (komisyoncu) diplomasisi (Gilboa, 2001, s. 4).

Medya, ulusal ve uluslararası ölçekte devletler ve toplumlar arasındaki ilişkileri etkileme/yönlendirme gücüne sahiptir. Zaharna (Zaharna, 2015, s. 101), “medyanın uluslararası ilişkileri sıklıkla diplomattan daha fazla etkileyebileceğine dair kalıcı bir algı var” diye nitelendirmektedir. Gelişen iletişim teknolojilerine paralel olarak, toplumların birbirini daha yakından tanımaları, etkileşim içinde bulunmaları, yüz milyonlarca insana ulaşmak, onları bilgilendirmek, yönlendirmek, etkilemek mümkün kılınarak aynı zamanda toplumlar arasında ortak amaç birliği oluşturmak adına televizyon, radyo, internet, gazete/dergi yayıncılığı (medya) kamu diplomasisi araçları arasında ne çıkmaktadır. Eytan Gilboa’nın aktardığı gibi, araştırmacılar medya ve dış politika yapımı arasındaki karmaşık ilişkiyi araştırmak için her biri belirli bir işlev veya etkiye odaklanan geleneksel ve yeni teorik yaklaşımlar kullandılar. Bunlar arasında medya politikasını değerlendirirken ve eleştirirken klasik “bek gazeteciliği” (watchdog journalism); medya politikalarını yönlendirdiğinde, “CNN etkisi (CNN effect)”; ve medya politikayı tam olarak desteklediğinde ve sunduğunda “rızanın imalatı (manufacturing Consent)” teorisi ve “haber yönetimi (news management)” işlevi. “Karşılıklı istifade (mutual exploitation)” modeli olan dördüncü bir yaklaşım, “politika yapmanın medya olmadan yapılamayacağını ve medyanın hükümet işbirliği olmadan uluslararası meseleleri kapsayamayacağını” ne sürüyor (Gilboa, 2003, s. 97). Michael Brüggemann ve Hagen Schulz-Forberg göre, dört ideal uluslararası medya türü ayırt edilebilir: (1) Uluslararası misyonu olan ulusal medya (temelde ulusal hükümetler tarafından tanımlanan bir tür siyasi misyonla, ulusal bölge dışındaki izleyicilere ulaşmaya çalışmaktadır); (2) uluslararası medya (uluslararası medya, iki veya daha fazla ülkeden medya kuruluşları arasında bir tür iş birliği ile karakterize edilen medyadır); (3) pan-bölgesel medya (bu kategori, belirli bir dünya bölgesine hitap eden ulus ötesi medyayı içermektedir); (4) küresel medya (bazı medya, misyonlarını belirli bir dünya bölgesi ile sınırlı tutmamakla

birlikte geniş bir uluslararası kitleyi hedeflemektedir) (Brüggemann ve Schulz-Forberg, 2009, s. 699-700).

Kamu diplomasisi uygulanırken, iç ve dış kitlelere bilgi sunmayı, enformasyona dayalı fikir üretmelerine ve sonunda karar alınmalarına yardımcı olmayı hedeflemektedir (Gonesh and Melissen 2005, s. 3). Kamu diplomasisinin ortaya çıkmasında etki eden temel unsurlarından bir tanesi olan medya “toplumun siyasal yönden olgunlaşmasında, demokratik davranışlarda bulunmasında, karar verme sürecinde ve doğru etkilenmesinde önemli bir rol oynarken ülke ve dünya sorunları hakkında kamuoyuna bilgi verir ve bu konulardan hangisinin kamuoyunda önceliğe sahip olması gerektiği yönünde bir etkiye bulunur” (Aydemir, 2013, s. 107). Politikacılar ve gazeteciler, uluslararası ilişkilerde, politikada ve iletişimde yaşanan devrimlerin yakınlaşmasının medyaya ağırlıklı olan yeni bir yönetim sistemi yarattığını öne sürdüler (Gilboa, 2002b, s. 85). Entman’a (Entman, 2008) göre, medyatikleşen kamu diplomasisi devletlerin, dış politika hedeflerine destek sağlamak amacıyla, “ücretli, kazanılmış, sahip olunan ve paylaşılan” medya dahil, medyatik kanallar aracılığıyla dış kamuoyunu etkileme girişimlerini ifade eder. Entman tarafından kavramsallaştırıldığı gibi, medyatikleşen kamu diplomasisi, “bir başkanın ve onun dış politika aygıtının, ABD’nin dış medyadaki politikasını çerçevelemeye mümkün olduğunca fazla kontrol etme girişimleridir” (Entman, 2008, s. 89). Medyatikleşen kamu diplomasisi üçüncü tarafın - küresel haber medyasının aracılık ettiği hükümet ile halkın bağlılığı odaklanır (Golan, 2013, s. 1251). Sheafer ve Gabay (Sheafer ve Gabay, 2009) çalışmasında kaynaklanan başka bir bakış açısı ise, “medyatikleşen kamu diplomasisini” uluslararası medyanın haber gündemini belirleme ve çerçeveleme konusunda rakip ülkeler arasındaki stratejik bir yarışma olarak nitelendirmektedir.

Devletler önemli ölçüde daha büyük yabancı nüfus bölgelerine ulaşmak için alternatif yollara ihtiyaç duyuyor ve böylece kamu diplomasisi alanına uluslararası yayıncılık da yer alıyor. Telekomünikasyon platformlarının geleneksel olarak televizyon ve radyo yayınlarını içerdiği yerlerde, modern telekomünikasyon manzarası, web siteleri, bloglar ve sosyal ağ platformları gibi, hükümetler ve yabancı izleyiciler arasındaki kamu diplomasisi iletişim sürecine eşit biçimde aracılık eden dijital platformları da içermektedir.

3.3. Kamu Diplomasisinin Kalbi: Uluslararası Yayıncılık

Devletler dış politikalarını yürütmek için çeşitli araçlar kullanmaktadır. Genel olarak bunlar şu başlıklar altında sınıflandırılabilir: güç (sert ve yumuşak), ekonomik araçlar, propaganda ve diplomasi. Devletler kendi imajlarını yurtdışında yansıtmak ve dış politika aracı olarak Uluslararası Yayıncılık'a önem vermektedir. Haberler, zaman ve mekâna bakılmaksızın iç ve dış sınırları aşılıyor. Küresel medya trendi, küresel ekonomiyle birlikte yirminci yüzyıl boyunca büyüdü. Bu, radyo, tel servisleri, dergiler, gazeteler, uydular, videofonlar ve 1980'lerde küresel tüm haber ağlarının ortaya çıkmasıyla mümkün oldu. Snow'un da belirttiği gibi, kamuoyuna yönelik diplomasi küresel bir süreç olan kamu diplomasisi küresel kamuoyunu ulusal çıkarları desteklemek için bilgilendirmek, etkilemek ve onlarla etkileşimde bulunmak için küresel iletişim çabalarını ifade ederken açık iletişim, etkileşim ve haber ve fikir yönetimi yoluyla halka ulaşılması beklenmektedir (Snow, 2014, s. 67). Kısacası, kamu diplomasisi kişinin mesajını zamanında ve anlaşılır bir şekilde yabancı halka iletmekle ilgilidir. Özünde en iyi kamu diplomasisi, bir iletişim alışverişinde bulunan taraflar arasında ilişkiler ve karşılıklı anlayış oluşturmaktır (Snow, 2014, s. 68).

Ulusların kültürleri, kurumları ve politikaları ile ilgili algı yaratma sürecinde kitle iletişim araçları da bir kamu diplomasisi aracı olarak işlev görmektedir. Bu araçlar yoluyla ülkeler aynı zamanda kendilerini başka ülkelere ve toplumlara anlatabilme şansını bulmakta; böylece kitle iletişim araçları üzerinden aktarılan mesajlarla uluslara ilişkin imajlar yaratılabilmektedir (Kılıç, 2015, s. 370). Kamu diplomasisini devlet aktörlerinin (ve bazı durumlarda, sivil toplum örgütleri tarafından) "fikir ve ideallerin, kurumlarının ve kültürünün yanı sıra ulusal hedefleri ve mevcut politikaları" (Tuch, 1990, s. 3), anlayışını geliştirmek amacıyla bir faaliyet olarak anlarsak, o zaman uluslararası yayıncılık bu görevi başarmak için uygun bir araç olarak görünmektedir. Dünya izleyicileri artık Londra, Pekin, Paris, Doha, Washington ve daha pek çok yerde, yerel dillerinde veya seçtikleri küresel bir dilde üretilen radyo ve televizyon programlarını dinleyip izleyebilirler (Zöllner, 2011, s. 29). Price (M. E. Price, 2009) göre,

"Ulusal kimlikler - ve devletler arasındaki etkileşimler - kısmen medya ve iletişim sistemlerinin sonuçlarıdır. Bir devletle ilişkilendirilen etkili bir ulusal kimlik kavramı, onu üreten bir tür enformasyon sistemi gerektirir. Bu enformasyon sistemi, kompozisyonunun bir parçası olarak, devletin dünyadaki yeri hakkında anlatılara sahip olabilir".

Yeni medya teknolojilerinin ve küresel televizyonun yükselişinin ardından haftalardan dakikalara kadar artan diplomatik mesajların hızına odaklandı. Diplomatik iletişimin hızındaki bu değişim, politika yapıcılara ve dış ilişkiler bürokrasisine meydan okudu, ancak aynı zamanda, ortaya çıkan diplomatik olaylara ve krizlere daha hızlı ve etkili bir şekilde cevap vermelerini sağladı (Gilboa, 2002b, s. 89). Geleneksel diplomaside, büyükelçiler ve devlet temsilcileri, diplomasinin birkaç önemli alanı üzerinde tekele sahiptiler: ülkelerini temsil etmek, devletlerinin pozisyonlarını iletmek, anlaşmaları müzakere etmek ve sonuçlandırmak, gönderildikleri ülkeler hakkında bilgi toplamak ve politika yapıcılara geri dönmelerini önermek. Bununla birlikte, iletişim ve enformasyon devrimleri, dört alanda da elçilerin merkezi konumunu büyük ölçüde aşındırdı (Gilboa, 2002b, s. 90).

Genel anlamda uluslararası yayıncılık, yerli değil yabancı kitleye yönelik bir yayındır. Uluslararası yayıncılık, bir ülkenin yayınları diğer ülkelerdeki dinleyicilere ulaşma amaçlı girişimi olarak tanımlanabilir. Teknolojik ve telekomünikasyon kanalları yoluyla ulusal sınırları aşan iletişim ve uydunun tanıtılmasıyla birlikte uluslararası yayıncılığı daha hızlı, daha yüksek kaliteli yayın yapma imkânı sunmuştur.

Uluslararası yayıncılığı tanımını ortaya koymak için yurt içi ve uluslararası yayıncılığı ayırarak tanımlamaya çalışan Nason (Nason, 1977, s. 129), “yurtiçi yayıncılık bir ülkenin kendi vatandaşları için yayın hizmetlerinin sağladığı uluslararası yayıncılık ise, bir ülkeden yabancı bir ülkenin vatandaşlarına ve o ülkenin dilinde yönelik yayın hizmeti” olarak tanımlamaktadır. Genellikle uzun, orta ve kısa dalga radyo ile yayınlanırken, ancak son yıllarda doğrudan uydu yayını ve interneti kitleye ulaşma aracı olarak da kullanılmaktadır. Zöllner’in (Zöllner, 2006, s. 161-162) belirttiği gibi, uluslararası yayıncılık program yapımı ev sahibi ülkesinin sınırlarının ötesinde yaşayan kitleleri hedefler ve çoğu durumda bu tür program yapımı birkaç dilde sunulabilir. Hizmetler, kısa ve orta dalga (uluslararası yayınların daha geleneksel iletim modları) ve giderek artan bir şekilde yurtdışındaki ortak istasyonlar, kablo ağları, uydu ve internet aracılığıyla yerel frekans modülasyonu (FM) yeniden yayınları aracılığıyla dağıtılmaktadır. Zöllner’e (2006, s. 162) göre uluslararası yayıncıların program yapımı aşağıdaki işlevleri üstlenebilir: gazetecilik haberleri; sponsorun (ulusal) imajının veya başka bir amacın tanıtımı; finansal kâr; siyasi veya dini propaganda veya kampanya; dini yaymak; veya bunların birleşimini.

Price'a göre, uluslararası yayıncılık, "finans eden devletin sınırları dışındaki bir halka yönelik devlet destekli haber, enformasyon ve eğlencenin karışık bir birleşimi için zarif bir terimdir" (Price, 2003, s. 53). Devletler ilk aktörler olduğunda amaç genellikle kamu diplomasisi olarak özetlenirken bu, devletlerin yabancı kamuoyunu amaçlarına olumlu bir şekilde etkileme konusundaki kasıtlı çabasıdır (Straubhaar ve Boyd, 2007, s. 136). Dolayısıyla, "bir toplumun elektronik medyanın, başkalarının halkının ve liderlerinin görüşlerini şekillendirmek için kullanılması anlamına gelmektedir" (M. E. Price, Haas, ve Margolin, 2008, s. 153). Price, uluslararası yayıncıların hedef topluluklardaki farklı sesleri değiştirme gücü, kamuoyunda görüşlerin oluşmasında yardımcı olmak ve yayın yapan ülkenin ulusal amaçlarına ulaşmak için 'yumuşak güç'ü ileri sürmek, farklı işlevlerin olduğunu vurgulamaktadır (Price, 2003, s. 51-52). Cull (Cull, 2009a, s. 21) bir ülkenin kamu diplomasisi işlevlerini sınıflandırırken, dinleme, tanıtım, değişim diplomasi işlevlerin yanı sıra uluslararası yayıncılığı da eklemektedir. Ona göre, uluslararası yayıncılık, uluslararası çevreyi yönetmek için radyo, televizyon ve internet tekniklerini kullanarak yabancı halkların ilgisinin çekilmeye çalışıldığı bir araçtır. Boyd (1986), devlet yönetiminin doğrudan sınırların ötesine yayın yapmak dört ana nedeni olduğunu belirledi: ulusal saygınlığı arttırmak; ulusal çıkarları teşvik etmek; dini, ideolojik veya politik etkinlik girişiminde bulunmak; kültürel bağları güçlendirmek (Straubhaar ve Boyd, 2007, s. 136). Browne (Browne, 1982), uluslararası yayıncılık konusundaki kesin çalışmasında uluslararası yayıncılığın sekiz amacını belirlemiştir; 1) dış politika aracı olarak; 2) ana ülkenin ulusal kültürleri ve medeni değerleri için bir reklam olarak; 3) sembolik bir varlık olarak, örneğin bir ülkenin yeni bağımsız statüsünün sembolü olarak; 4) inançları dönüştürmek için bir güç olarak, örneğin ideolojik olarak motive olmuş rejimler veya dini hareketler adına; 5) insanları zorlama veya korkutma gücü olarak, örneğin gizli istasyonlardan savaş sırasında imha tehditleriyle; 6) eğitimci olarak; 7) eğlendirici olarak; 8) İncil gibi, mal ve hizmet satıcısı olarak. Bu tanımlar yalnızca Amerika'nın Sesi, BBC, DW gibi devlet destekli daha büyük hizmetleri değil, aynı zamanda Vatikan ve çeşitli köktendinci mezhepler gibi dini kuruluşların işlettiği istasyonları da kapsamaktadır.

Price vd. göre (Price, Haas, ve Margolin, 2008, s. 153) "uluslararası yayıncı" ifadesi, gücün özenle bağlı devletler arasında müzakere edildiği bir dünyada tarihi kökenleri içine alırken "yayıncılık", kitle izleyicilerine radyo yoluyla, çoğunlukla kısa

dalga ile iletilmek üzere oluşturulmuş mesajlar olarak tasarlandı. Onlara göre, (Price vd., 2008, s. 168-169) uluslararası yayıncılık, “hükümetler tarafından piyasalardaki sözcük ve fikirlerin akışını kontrol eden kartelleri kırmak için büyük ölçüde kullanılan ancak özel olarak değil, bir dizi dış çaba olarak görülebilir”. Enes Bal (Bal, 2018, s. 78) dış yayıncılığı tartışırken, “gerek ülkenin kendi diliyle farklı ülkelerde yaşayan vatandaşlarına öz değerlerini unutturmamak ve bağlarının sürmesini devam ettirmek adına gerekse çeşitli dillerde kamuoyu oluşturmak ve yayıncı ülkeyi tanıtmak adına iki şekilde” yapıldığını öne sürmektedir. Ona göre, ilk grupta yer alan dış yayınlar, doğru bilgi ve haber akışının birinci elden ulaştırılmasıyla yabancı ülkelerdeki yurttaşların vatanlarıyla bağlantısını sağlaması ve kültürel aidiyetlerinin korunması en temel hedefidir. İkinci grupta yer alan yayınların hedef kitle yabancı ülke kamuoyu olduğunu ve ülkenin siyasal söylemlerinin direk olarak ulaştırılması, etkili bir kamuoyu oluşturulması ve ülkeyi tanıtarak turizm faaliyetlerine katkı sağlanması temel amacı niteliğindedir.

“Uluslararası yayıncıların çoğu, devletlerinin doğrudan kontrolü altındadır ve onların sesi olarak hareket eder” diye ifade eden Hale (Hale, 1975, s. xix), ortaya koydukları şey en azından yarı resmi olarak sayıldığını vurgulamaktadır. Hale (Hale, 1975, s. xix), BBC’yi bir istisna olarak değerlendirirken “her ne kadar birçok insan BBC’nin bağımsızlığının gerçekliğini sorgulasa da (ve aslında sadece kısmi), ikinci Dünya Savaşı sırasında sunduğu objektif enformasyon ve o zamandan bu yana inşa edilen editöryal özgürlük geleneği onu mümkün olduğunca çok sayıda uluslararası hizmet için bir model haline getirdi.”

Nye’a göre (Nye, 2008b), Büyük Britanya, ABD, Rusya, Almanya ve Fransa hükümetleri, devlet destekli medya platformlarını on yıllardır yumuşak güçlerini ve çerçevelerini yurtdışında tanıtmak için platformlar olarak kullanırken, küresel uydu yayın teknolojisi dünyasının kapısını açarak hükümetlerin yalnızca kendi ajandalarını tanıtmakla kalmayıp aynı zamanda çoğu zaman kendilerine karşı uluslararası rakipler rekabet ettiği bu yeni medya ekolojisinde hem uydu televizyon haberleri hem de sosyal medya platformları aracılığıyla rekabet etmektedirler. Seib, kamu diplomasisini geliştirmek isteyen ülkeler için uluslararası yayıncılık (gazetecilik), ulusal çıkarları iletmenin ve yumuşak bir güç kullanmanın çok önemli bir yolu olduğunu kanıtıyor. Çünkü haber kuruluşları enformasyon dağıtım sisteminden çok daha fazlasıdır (Seib,

2010, s. 743). Dolayısıyla, uluslararası yayıncılığın performansı “dış politikanın karmaşıklığı ve mevcut jeopolitik çevre ile olan ilişkisi ile ilgilidir” (M. E. Price vd., 2008, s. 170). Dolaylı olarak, dış yayınların (uluslararası yayıncılığın) temel işlevleri; önemli bir uluslararası konuda, dünya kamuoyunu ya da bir bölümünü kendi tarafına çekmeye çalışmak, bir başka ülkenin yürüttüğü propagandayı etkisiz hale getirmek, savaş sırasında kendi halkının moralini yüksek tutmak; barış zamanında ise, kendi ülkesini ve halkını tanıtmak, uluslararası dostluk ve anlayışın gelişmesine yardımcı olmak, başka ülkelerde bulunan vatandaşlarına anavatanla bağlarının devamını sağlamak (Akarcalı, 2003, s. 3-4).

Akademisyenler arasında uluslararası yayıncılık genellikle “inancı etkilemek için tasarlanmış tek yönlü bir iletişim sistemi” olarak tanımlanabilen propaganda ile eşdeğer olduğunu nitelendirmektedir (Wood, 2000, s. 25). Basit tek yönlü propaganda modelinin son örnekleri arasında, diğerlerinin yanı sıra Orta Doğu (Alhurra), Çin (CCTV) ve Batı izleyicileri hedefleyen Rusça (Russia Today) yayıncıları (Hafez, 2005) yer alıyor. Bu model “mesajlaşma” ile uyumludur veya hükümetin politikalarını yabancı izleyicilere açıklayıcı bir şekilde açıklamaktadır (Fitzpatrick, 2011, s. 6). Bazı uygulayıcılar daha çatışma odaklı bir yaklaşım benimsemişlerdir. Edward Kaufman “modern medya savaşları”na atıfta bulundu (Kaufman, 2002, s. 115). Ona göre, “kalpleri ve zihinleri kazanmak” için etkili yayıncılık, geleneksel diplomasi, ekonomik kalkınma ve askeri güç üçlüsünü güçlendirir ve dış çatışma çözümünün dördüncü boyutudur. Bu yaklaşım, düşman yayınları ve ordularının iradesini zayıflatmak, yanlış bilgilerle karışıklık ve muhalefet etmek veya diğer ülkelerin propagandasıyla mücadele etmek için radyo yayınlarının kullanıldığı İkinci Dünya Savaşı’na kadar uzanan uzun bir geçmişe sahiptir.

Devletler tarafından yürütülen kamu diplomasisi süreçlerinde uluslararası yayıncılık değerli bir araç olarak kabul edilir. Philip Seib ise, uluslararası yayıncılığı, sosyal medyanın ortaya çıkmasına kadar, kamu diplomasisin kalbi olarak nitelendiriyor (*International Broadcasting in the Social Media Era: A CPD Conference Report*, 2013).

Kamu diplomasisi oluşturmada medyanın kullanımı İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra giderek artması, ülke yönetimini elinde tutan hükümetler, siyasi meselelerde yabancı ülkelerin toplumlarında kamuoyu oluşturulması, özel kuruluşların diğer ülke kuruluşları ile bağlantı kurması, iç ve dış ilişkilerin aktarımı, uluslararası siyasette diplomatların yabancı meslektaşları ile etkileşim ve paylaşım içinde olması için iletişim

enstrümanlarından ve iletişimin gücünden faydalanılma yoluna gidilmiştir (Bostancı, 2012, s. 99). Ertekin (Ertekin, 2012: 323), “kamu diplomasisi ve kamuoyunun, bahis konusu ülke ve stratejiler lehinde oluşturulmasında, yasal araçlar içinde yer alan uluslararası iletişim araçlarının rolü ve önemi büyüktür” diye nitelendirmektedir. Ona göre, “ülkelerin kamu diplomasisi yaratabilmesinde medyaya büyük görev düşmektedir. Küreselleşen dünyada lider konumda veya başat aktör konumunda olan tüm ülkeler uluslararası platformda medyanın gücünü kullanmaktadırlar” (Ertekin, 2012, s. 335).

Kamu diplomasisini geliştirmeye çalışan ülkeler için uluslararası gazetecilik, “uluslararası çıkarları ileriye taşımanın ve yumuşak güç kullanmanın temel yolu olmuş durumdadır” diye ifade eden Bostancı, “ulusal değerler, uluslararası alana taşınır ve bu girişimlerde belli bir standart tutturulursa, güvenilirlik sağlayacak ve bu da uzun vadede ülkelerin itibar ve imajlarını geliştirmelerine vesile olacaktır” diye vurgulamaktadır (Bostancı, 2012, s. 51). Cull (Cull, 2008, s. 34), devletlerin uyguladığı uluslararası yayıncılık çalışmaları, izleyici araştırma işlevlerini dinlemeyi dahil etmek; editöryal veya yorumlar (analizlerde) ve politika yayma sürecinde enformasyon çalışmasında savunuculuk rolünü üstlenmek; kültürel içeriğinde kültürel diplomasi yer vermek; ve yayınladığı programları ve diğer yayıncılarla birlikte personel değişimi gibi kamu diplomasisi işlevlerini de üstlenebilir diye nitelendirmektedir. Cull’a göre, uluslararası yayıncılık’ı kamu diplomasisinin geri kalanından ayrı bir paralel uygulama olarak görmenin ne iyi nedeni ana bileşenin özel yapısal ve etik temeli haberlerdir (Cull, 2008, s. 34). Seib’e göre (Seib, 2010, s. 743), “kamu diplomasisinin etkili olması için geleneksel haber değerleri korunmalı uluslararası haberler kapsamı bağlamında daha da geliştirilmeli. Kamu diplomasisinin ilerlemesine ek olarak, bu çabalar güvenilirliği koruyacak ve yüksek gazetecilik standartlarına uymaları halinde daha geniş bir kamu amacına hizmet edecektir”. Başka bir deyişle, yayıncının itibarı sunduğu haberin güvenilirliğine yükselir veya düşer. Dolayısıyla bu kaliteyle ilişkilendirir, derinlik ya da yüzeysellik meselesi değil, tarafsızlık ve bağımsızlık meselesidir (O’Keeffe ve Oliver, 2010, s. 32).

Dolayısıyla, uluslararası yayıncılık sürecinde nelerin haber olarak öne çıktığı, öne çıkarılan bu haberlerin nasıl çerçvelendiği veya inşa edildiği, tek yönlü mü yoksa çift yönlü mesaj kullanıldı gibi konular önem kazanmaktadır. Ayrıca, günümüz uluslararası yayıncılığı kapsamında sadece propaganda içerikli, saldırgan haberlerin sunulması hem

etkisiz kalmaya mahkûm olacağı hem de kamu diplomasisi olgusunun amaçlarıyla bağdaşmayacağı söylenebilir.

Kamu diplomasisinin bir disiplin olarak evriminin kendisi, uluslararası yayıncılığın gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olmuştur; bu da, kitlelerin kamu diplomasisi hedeflerinin karşılanması için neye ihtiyaç duydukları ve görmek ve duymak istediklerinin daha keskin ve daha zekice bir anlayışına katkıda bulunmuştur (O’Keeffe ve Oliver, 2010, s. 10). Ayrıca, diğer kamu diplomasisi araçlarında olduğu gibi, uluslararası yayıncılığın kamu diplomasisi hedeflerine ulaşmadaki etkisini ve etkinliğini ölçme görevi zordur. İzleyici anketleri sadece yolun bir parçası: yayıncıya maruz kalan insan sayısı ölçülüyor, ancak iletişimini yayın yapan ulusa karşı tutumları üzerindeki etkisi ölçülenmiyor (O’Keeffe ve Oliver, 2010, s. 31).

3.3.1. Uluslararası yayıncılığın tarihsel gelişimi

Genel olarak uluslararası yayınlar İkinci Dünya Savaşı’na kadar zirveye ulaşmadı. Godding (Godding, 1959, s. 22) uluslararası yayıncılığın gelişim sürecinin dört aşamasının olduğunu altını çizmektedir: (a) farklı ülkelerin yayın hizmetleri arasında program değişimi; (b) sömürge güçlerinden uzak kolonilere yayınlar; (c) bir ülkeden kendi vatandaşlarına veya başka bir ülkede eski vatandaşlara yayın yapmak; ve (d) bir ülkeden doğrudan başka bir ülkenin vatandaşlarına yayın yapmak. Godding’in (Godding, 1959, s. 22-23) aktardığı gibi, uzun menzilli program değişimi, ilk düzenli yayın hizmetine öncülük eden Amerikan KDKA (Dünyanın Öncü Yayın İstasyonu olarak tanımlıyor kendini) istasyonu girişimi ile 1923’te kısa dalga ile özel bir tatil programını Birleşik Krallık’a ileterek başladı. KDKA, 1924’te Güney Afrika ve 1925’te Avustralya ile benzer deneyler yaptı.

İkinci veya sömürge hizmet aşaması birkaç yıl sonra açılarak 1929’da Hollanda, Doğu Hint Adaları’na düzenli olarak Felemenkçe hizmet vermeye başladı ve 1932’de İngiltere İngilizce olarak düzenli bir İmparatorluk hizmetine başladı. Ayrıca, 1931 yılında Fransa ve Belçika sömürdüğü bölgelere yönelik dillerde sömürge yayın hizmetini başladı.

Üçüncü aşama, deniz aşırı toprakları olmayan, ancak çok sayıda vatandaş ve yurtdışında yaşayan eski vatandaşların bulunduğu bazı ülkelerin bu kişilere ulaşmak için deniz aşırı kısa dalga yayın hizmetlerine başlamasıyla açıldı. Bu ülkeler arasında kayda değer İsviçre ve Çekoslovakya vardı. Eylül 1935’te başlayan İsviçre servisi, Fransızca,

Almanca ve İtalyanca olmak üzere üç resmi İsviçre dilinde yayınlanan programlar, İsviçre Yayın Servisi tarafından uzaktaki vatandaşların anavatanlarına bağlanabileceği bir kültürel propaganda yöntemi olarak tanımlandı.

Uluslararası yayıncılığın dördüncü aşaması ve İkinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında büyük hacim kazandıran aşama, yayını oluşturan ülkeden başka bir ülkede izleyiciye ulaşmak için kısa dalgaların kullanılmasıydı. 1930'a kadar Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB), uluslararası yayıncılığın politik potansiyelini tanıyan tek ülkeydi. O yıl, Moskova Radyo Merkezi yabancı dinleyicilere elli dilde ve lehçede programlar yayıyordu.

Tal Samul-Azran (Samuel-Azran, 2013, s. 1293) birinci Dünya Savaşı'ndan bu yana kamu diplomasisinin bir aracı olan uluslararası yayıncılığın kullanımını iki kronolojik döneme ayırttı. Birinci, Birinci Dünya Savaşı sırasında başlayan ve Soğuk Savaş sonrası dönemde gerileyen, destekleyen ülkelerinin değerlerini ve anlatılarını, "propaganda" olarak bilinen bir biçimde yabancı izleyicilere ileten uluslararası devlet destekli radyo yayıncıları ile karakterize edildi (Rawnsley, 1996). İkinci, 1980'lerde ve 1990'larda, devlet destekli istasyonlardan daha güvenilir kabul edilen özel sektöre ait küresel haber ağlarının (örneğin, CNN, Sky News ve MSNBC) ortaya çıkmasıyla başladı (El-Nawawy, 2006). Uluslararası radyo aracılığıyla haber akışı onlarca yıldır bir gerçek olmuştur, ancak uluslararası radyo yayıncılığı öncelikle devlet tarafından işletilen istasyonlar tarafından gerçekleştirildiğinden, genellikle propaganda olarak görülmektedir. Bununla birlikte, devlet destekli iki istasyon, dünya çapında dinleyicilere güvenilir haber kaynakları olarak güvenilirliklerini belirlemiştir. Onlar BBC Dünya Servisi (BBC World Service) ve Amerika'nın Sesi'dir (Voice of America) (Rampal, 2007, s. 122).

Ülkeler ve kültürler uzun zamandır sınır ötesi iletişim halindedir; ancak 20. yüzyıldan önce radyo, sonra televizyon ve internet bu süreci dramatik bir şekilde hızlandırdı. 1930'larda, İkinci Dünya Savaşı ve Soğuk Savaş çevresinde, radyo sınır ötesi propagandada tehditkâr bir şekilde etkili görünüyordu. Aksine, yayın televizyonu 1940'ların sonlarından itibaren önceliği aldığı için rahat bir şekilde kısa menzilli görünüyordu. Uydu televizyonu, uluslararası yayıncılıktaki bir sonraki büyük teknolojik gelişmeydi (Straubhaar ve Boyd, 2007, s. 134).

Tesadüf olarak sınır ötesi yayıncılıktan çeşitli dillere kadar neredeyse dünya çapında ulaşan son derece küreselleşmiş sistemlere kadar çeşitli uluslararası yayın biçimleri gerçekleşmektedir. Tarihsel olarak, uluslararası yayıncılık'ın en güçlü unsuru, özellikle haberler tarafsız olduğunda, haber kullanımı olmuştur. Bu uluslararası yayıncılık pratiğini yerli yayıncılık gazeteciliğinin etik kültürüyle uyumlu hale getirdi ve uluslararası yayıncılığı bu kültürü yaymak için bir mekanizmaya dönüştürdü.

Çoğu koloni güçleri 1920'lerde denizaşırı ülkelerdeki vatandaşlarla veya yurttaşlarla iletişim kurmak için hizmet vermeye başladı. Hollanda 1927'de, Almanya 1929'da, Fransa 1931'de (Straubhaar ve Boyd, 2007, s. 138). Uluslararası yayıncılık yalnızca 1920'lerin ortasından yola çıkarken, Sovyetler Birliği ve Hollanda bu alana öncülük ediyor. Ancak, BBC Dünya Servisi'nin başarısı sayesinde, uluslararası yayıncılık uzun zamandır İngiliz kamu diplomasisinde en çok bilinen unsur olmuştur (Cull, 2008, s. 34). Zöllner'e göre, uluslararası yayıncılığın kökenleri sömürgecilik ve imparatorluk korunundandır (ya da başka bir terim tercih ederseniz, emperyalizm). 1927 – 1928 yıllarında Hollandalı Philips Corporation, Hollanda Doğu Hint Adaları'ndaki gurbetçilere yönelik yayınlarına başladı. Yirmi yıl sonra, yeni kurulan Radio Nederland Wereldomroep (bugün: Dünya Çapında Radyo Hollanda), durdurulan geleneği üstlendi ancak bu sefer yabancı dillerdeki programlara da yer verildi (Zöllner, 2011, s. 29). Aslında, dış politikada düzenli bir radyo kullanımının kaydedilmiş en eski örneği, Rusya'nın Bessarabia'yı Romanya'dan geri vermesini talep ettiği 1926'da gerçekleşti. Moskova aynı zamanda dış politikasının bir aracı olarak uluslararası radyoyu kullanan ilk ülke oldu; 1929'da, ilk dört dilde ve 1933'te 11'e kadar büyüyen Radyo Moskova'nın açılışı, Komünist devrimi daha geniş bir dünyaya açıklama ve başarılarını yayma arzusundan kaynaklandı (Rawnsley, 1996, s. 7). 1935'te İtalya Ortadoğu'da Arapça kısa dalga hizmeti yayınlamaya başladı. Büyük Britanya 1938'de kendi hizmetiyle karşılık verdi (Browne, 1982).

Almanya 1933 yılında Weltrundfunksender'a (Dünya Çapında Yayın İstasyonu) başladı. Nazilerin 1933'te iktidara gelmesinden kısa bir süre sonra, istasyon Deutscher Kurzwellensender (Alman Kısa Dalga Servisi) olarak yeniden adlandırıldı ve bu diktatörlüğün propaganda aracı oldu. Fransa'nın Poste Colonial kısa dalga servisi 1931 yılında başladı (Onun bugünkü mirasçısı Radio France Internationale). İngiltere'nin İngiliz Yayın Şirketi (BBC), İmparatorluk Hizmeti'ni 1932'de başlattı; hizmetin ilk

yabancı dil yayınları, Britanya İmparatorluğu'nun Arap bölgelerindeki (kısmen Alman destekli propaganda programları tarafından beslenen) İngiliz karşıtı ayaklanmalara karşı koymak amacıyla 1938'de Arapça olarak üretildi. İmparatorluğun sonlarına doğru, 1965 yılında bu hizmetin adı BBC World Service olarak değiştirildi. Japonya'nın Nippon Hoso Kyokai (NHK) 1926'da kuruldu ve 1935'te agresif aşırı milliyetçilik ve yayılcılığın artan duyguları arasında uluslararası hizmetlerine başladı. Amerika Birleşik Devletleri, bu hava dalgası sınırındaki uluslararası öz temsil oyununda, propaganda ve karşı propaganda ya da genel olarak konuşulan psikolojik savaşta geride kalarak Amerika'nın Sesini (Voice of America), yalnızca 1942'de, İkinci Dünya Savaşı'nın ortasında oluşturdu (Zöllner, 2011, s. 29-30). Bu yayıncıların tümü üçüncü tarafları etkilemeye çalıştı; örnek olarak Latin Amerika'daki Alman ve Amerikan rekabeti ve Ortadoğu'daki İngiliz-İtalyan radyo savaşları verilebilir (Straubhaar ve Boyd, 2007, s. 140).

Soğuk Savaş'ın başlamasıyla birlikte, Radio Free Europe / Radio Liberty, Sovyet imparatorluğu ile ideolojik mücadeleye ve ABD'de paralel bir biçimde, yükselen antagonizm bağlamında bir kendini temsil aracı olarak gelişen "kamu diplomasisi" kavramına katkıda bulundu. Bu tür uluslararası yayınlar, bir ülkenin halkı etkilemeye yönelik iletişim çabalarında standart bir araç haline gelmiştir (Zaharna, 2015, s. 101). Bu taslak uluslararası yayıncılık tarihin ana hatlarını çizer ve devam eden izlere ve geleneklere işaret eder.

3.3.1.1. Uluslararası yayıncılığın ortaya çıkışı

Uluslararası yayıncılığın erken başlangıcını tanımlayan çeşitli tarihsel hesaplar vardır. Donald Browne göre, ilk uluslararası yayın olarak adlandırabileceğimiz olay 1901 yılında Guilermo Marconi'nin radyo dalgaları aracılığıyla güneybatı İngiltere'den Newfoundland'a bir sinyal iletimidir. Bu iletiyi sadece bir alıcının almasına rağmen radyo dalgalarının dünya çapında mesaj taşıyabilme gücünü ve bunu anında yapma gösterisini ortaya koyuyor (Browne, 1982, s. 1). 1920'lerde radyonun, örneğin, gemiden gemiye veya gemiden karaya iletişim için Mors kodunda bir araç olmasından, ev sakinlerinin duvarlarına nüfuz etmek için bir ses cihazına dönüşümü, bugünkü internet devrimi kadar önemliydi (P. M. Taylor, 2011, s. 916).

Wasburn (Wasburn, 1992) Almanya'nın, bölgede çok sayıda ülke tarafından kabul edilen ve kullanılan düzenli bir radyo haber servisi kurarken 1915'te uluslararası radyo

yayınını kullanan ilk ülke olabileceğini ileri sürdü. Bumpus ve Skelt (Bumbus ve Skelt, 1984, s. 7), bu Alman yayınlarının “basın tarafından yaygın olarak duyulduğu ve kullanıldığı” iddiasını destekledi. Buna ek olarak, bu akademisyenler Rusya'nın dünyanın geri kalanına “devrimin arkasındaki gerçekleri açıklama” çabasıyla 1917'ye dayanan uluslararası radyo yayıncılığını ilk kez kullandıklarına dikkat çekti. Ancak, her iki hesapta da bu ilk yayınlar sadece nispeten az sayıda kişi tarafından anlaşılan Mors kodu iletilimleridir. Bu yazarlar, Vladimir Lenin'in radyonun sadece Rusya'daki yerli kitleye ulaşma potansiyeline değil, aynı zamanda geniş uluslararası olanakları ve “devrimci değeri” için de vizyonu olduğunu vurguluyorlar (Bumbus ve Skelt, 1984, s. 7). Wasburn “Geniş kapsamlı sistemlerin önemli siyasi ve ekonomik hedeflere ulaşma aracı olarak geliştirildiğini ortaya koyma adına devlet destekli, sürekli ve kapsamlı bir radyo yayıncılığı sistemi kuran ilk Ruslar” olduğunu altını çizmektedir (Wasburn, 1992: 1). Rusya'daki yeni Sovyet rejimi, radyoyu hem ulusal bir birlik ortamı hem de devrimci fikirleri yurtdışına yaymak için bir araç olarak kullanmaya hevesliydi (P. M. Taylor, 2011, s. 916).

Radyoyu “kağıtsız gazete” ve “sınırları olmayan” olarak nitelendiren Lenin komünist fikirlerini Rusya halkına ve dış dünyaya iletmek için kablosuz telgraf tekniklerinin hızlı gelişimini cesaretlendirdi ve 1922'de Moskova'da bir radyo yayın istasyonu kurdu. O zamanlar dünyanın en güçlü radyo istasyonu oldu ve Ağustos 1925'te, dünyanın ilk kısa dalga radyo istasyonu Rus başkentinde faaliyete geçti (Hale, 1975, s. 17). Hale'nin belirttiği gibi, genel olarak Sovyet dış yayınları BBC gibi yüksek güvenilirlik standartlarına ulaşarak asla sadık bir kitle oluşturmaya çalışmadı. Sovyet propagandası “objektif” olmak istemeksizin gerçeği belirleme ve yayma çabalarına, olgulara göre değil önyargılarına göre belirlemektedir. Hale'a göre, bu aynı sorunu Moskova radyosu ve Vatikan radyosu paylaşıyordu (Hale, 1975, s. 21).

Bununla birlikte, Sovyet rejiminin özellikle komşu ülkelere yönelik, destek ekleyen ve dünya çapında devrimi teşvik eden dış yayınlar, özellikle Hindistan gibi yerlerde İngiliz İmparatorluğu için endişe vericiydi. Radyo setleri yaygınlaştıkça bu sorun gittikçe ciddileşti ve Anglo-Sovyet anlaşmalarını etkilerini sınırlamaya çalıştı. Belki de bu deneyim, İngilizlerin BBC İmparatorluk Hizmetlerini 1932'de kurmaları için kısmi bir motivasyondur. İngiltere'nin dünya çapında kolonilerinde bulunan kısa dalga frekanslarında İngilizce yayın yapmak Londra, emperyalist konularını başkentten en son

haberlerle sürekli temas halinde tutabilir. BBC'nin o zamandan beri benimsediği ve bugün de hâlâ tuttuğu slogan, bilginin iyilik için bir güç olabileceği umudunu ortaya koyan “Nation Shall Speak Peace Unto Nation” idi (P. M. Taylor, 2011, s. 916-917).

Godding, 1923'ten önce bile yayın tekniği uluslararası iletişim için kullanıldığını ifade ederken 1915'te Almanya, radyo-telgrafıyla (kablolu telgraf) ilgili taraflara savaş zamanı olayları hakkında günlük haberler sundu; Avrupa ve yurtdışındaki birçok gazete bu yayınlarda yer alan bilgileri aktardı; aynı zamanda uluslararası yayın tekniğinin ilk kullanıcıları olan Rus devrimcileri, savaş politikalarını açıklamak ve Brest-Litovsk Anlaşması müzakereleri sırasında Almanlar üzerinde baskı kurmak için radyo kullandılar; Benzer şekilde, radyoyu dünyaya komünizmin anlamını ve Rusya'daki komünist devrimi açıklamak için kullandılar; diye örnekleri sıralamaktadır (Godding, 1959, s. 22).

20. yüzyılın ilk yirmi yılında radyo iletimi konusunda çok fazla deney yapıldı. Fakat bu sinyaller yabancı dinleyicileri etkilemeye yönelik değildi, olsalar bile, çoğu sinyalin kodlanmış olması çok sayıda dinleyiciye sahip olmaları sorgulanmaktadır. 1920'lerin başlarında, sanayileşmiş ulusların çoğu radyo hizmetleri kurdu, ancak bunların hiçbiri yurtdışındaki dinleyicilere yönelik değildi (Browne, 1982, s. 48). Browne göre, yurtdışında dinleyiciler için 1927 yılında Hollanda tarafından ilk “kalıcı” yayın hizmeti kurulmuştur. Yayın dili Felemenkçeydi ve Hollanda'nın uzaktaki sömürge imparatorluğuna hizmet eden Hollandalı vatandaşlarına yönlendirildi. Bu önemli ilk adımdı çünkü gelecek yıllarda birçok ülke benzerini kurdu: 1929'da Almanya, 1931'de Fransa, 1932'de Büyük Britanya, 1934 Japonya. Bu “sömürge hizmeti” istasyonları aynı zamanda bazı uluslararası yayın hizmetlerini geliştirilmesine yol açtı, çünkü yayın yapan ülkenin vatandaşı olmayan dinleyicileri de dinlemeye başladı (Browne, 1982, s. 49). Wood'a (Wood, 2008) göre, propagandanın doğuşunu belirleyen 1927 yılıydı. Büyük Britanya, aynı zamanda radyo dalgalarının “dünyanın doğu ve batı yarımkürelerinde uzaktaki kolonileriyle iletişim kurmak için mükemmel bir ortam” olarak kullanıldığını keşfettiğinde Rusya ve Almanya'ya katıldı (s. 36). 1932'de British Broadcasting Corporation (BBC) ve Hollanda sömürge hizmetleri “büyük çağdaş uluslararası yayın kuruluşları” haline geldi (Wasburn, 1992, s. 5). Bu arada ABD'de radyo yayıncılığının daha da genişlemesini amaçlayan ticari şirketlerdi. Pittsburgh, Pennsylvania'dan KDKA, eğlence programlarını ilk kez kamuya yayınlayan ve ilk kez lisans sahibi olan ilk radyo

istasyonuydu (Wood, 2008: 14). Westinghouse ve General Electric gibi Amerikan şirketleri öncelikle tüketici ürünlerini tanıtmak için radyo istasyonları kurdu. Ancak, ABD hükümeti ise “uluslararası yayıncılıkla ilgili herhangi bir katılımdan oldukça uzak durdu” (Bumbus ve Skelt, 1984, s. 16).

Her ne kadar Marconi'nin kullandığı bir tür kablosuz telgraf ile yapılan deneyler olsa da radyo yayıncılığı ile iletişimi kurmak için 20 yıl daha geçmesi gerekiyordu. Ancak 1930'ların başlarına Almanya'nın Josef Goebbels gibi siyasi figürleri uluslararası yayıncılığı ‘sınırsız bir araç’ olarak nitelendirip uluslararası diplomasi, ikna ve hatta zorlamanın güçlü bir aracı olarak görmeyi (Browne, 1982, s. 1). Adolph Hitler, Almanya'daki Ulusal Sosyalist Hükümetin başında geldiğinde, yayıncılığın “siyasi propagandanın başlıca aracı” olarak kullanılmasını benimsedi ve öncelikle yurt içi yayın düzenlemelerini içerecek şekilde yerel yayın düzenlemelerini yeniden düzenledi. 1935'in sonunda Almanya, Almanca, İngilizce, İspanyolca, Portekizce ve Felemenkçe olarak Asya, Afrika, Güney Amerika ve Kuzey Amerika'ya düzenli programlar başarıyla yayınlamıştır (Bumbus ve Skelt, 1984). Julian Hale (Hale, 1975), Goebbels'in bakış açısına göre diplomasi yerine neredeyse bir uzantısı olarak hareket etmek üzere tasarlanmış bir uluslararası propaganda aracı olarak radyoyu ilk kez gören ve geliştiren Nazilerdi. Hale'in (Hale, 1975, s. xiii) belirttiği gibi, yöntemleri ve hedefleri radyo propagandası terimi ile neredeyse tanımlanmış olan Naziler, siyasi ve askeri güçleri kullanmış olsalar da gelecek nesil yayıncılara bir propaganda diplomasisi modeli sunmuşlardır. Taylor'a göre (2011, s. 917), ayrıca Naziler bugün ‘psikolojik savaş’ olarak tanımladığımız siyasi ve daha sonraki askeri saldırılardan önce yabancı rakiplerini ‘yumuşatmak’ için radyoyu korkutmak ve demoralize etmek için tasarlanmış bir tür sözlü silah olarak kullanmışlar. Uluslararası bir kısa dalga hizmetine başlayacak bir sonraki ülke olan Almanya, 1933'te Kuzey Amerika'ya İngilizce ve Almanca olarak bir program başlattı. İtalya 1935'te Afrika ve Orta Doğu'ya Arapça bir hizmetle takip etti ve Japonya Japonca ve Hawaii'ye ve Amerika'nın Batı kıyılarına İngilizce hizmetleri sundu (Godding, 1959, s. 23).

Uzun yıllar boyunca uluslararası yayıncılık kısa dalga yayınlarıyla eşanlamlıydı. 1920'lerin deneylerinin ardından kısa dalga yayınları hızlı bir şekilde gelişti ve yayıncılıkta önemli bir rol oynayabileceğine dair umut vardı. 1939'a kadar, 25 ülkeden uluslararası yabancı dil programlaması mevcuttu. Genişleme, kısa dalga yayınlarının

büyük bir propaganda aracı haline geldiği savaş yıllarında devam etti. 1945'e gelindiğinde BBC, 39 dilde haftada 682 saat yayın yapan dünyanın önde gelen uluslararası yayıncısıydı (Berg, 2008, s. 414).

BBC Dünya Servisi olacak şeyin yaratılması, demokratik propagandanın yürütülmesinde var olan ikilemleri ortaya çıkardı (P. M. Taylor, 2011, s. 917). BBC'nin tarafsızlığı, dikkatlice yetiştirilmiş bir mit olabilir veya olmayabilir. Mit olmayan şey, gerçeği söyleme konusundaki itibarıdır. Dünyanın her yerinden insanlar BBC'nin söylediklerine inanıyor. Diğer kaynaklardan duydukları haberleri kontrol etmek için kullanıyorlar (Hale, 1975, s. 48). Ancak asıl test dönemi 1938'de yabancı dil hizmetlerinin oluşturulmasıyla başladı. Arapça, İspanyolca ve Portekizce (Latin Amerika için) ve daha sonra Fransızca, Almanca ve İtalyanca hizmetleri yabancı propagandaya karşı kuruldu (Hale, 1975, s. 50). Ayrıca, yabancı dillerde yayın yapmak çok daha tartışmalı bir konuydu ve şimdiye kadar tamamen itibarını yitirmiş olan "propaganda" kelimesi ile kolayca etiketleme tehlikesi altındaydı (P. M. Taylor, 2011, s. 917).

Yavaş yavaş BBC'nin Avrupa Hizmetleri uluslararası radyo tekniklerini öğrenmeye başladı ve hedef kitleleri incelemek için birimler oluşturdu. İngiliz izleyicinin akılda tutulan programlarını "yurtdışında" herkese yaymak için kuruldu (Hale, 1975, s. 50). BBC'nin Arapça Hizmeti İmparatorluk Hizmeti 'ne bağlıydı. 1938 yılında etkili İtalyan ve Alman propagandasına panzehir olarak kurulan bu hizmet sömürge bağlantıları üzerine inşa edilebildi ve yaklaşan dünya çatışmasında kaderinin ne olduğunu duymaktan endişe duyan eğitimli seçkinler arasında geniş bir kitle yakalayabildi. BBC'nin Arapça Hizmeti bugüne kadar öncelik konusunda İngilizce hizmetinden sonra ikinci sırada yer almaktadır (Hale, 1975, s. 80). Başlangıçta, İngiliz Dışişleri Bakanlığı Arapça yabancı dil yayınlarını kendisi yapmak istedi (Kıbrıs'taki devlete ait vericilerden). BBC yine de editör bağımsızlığını talep edecekti. Sorun şu ki, eğer Dışişleri Ofisi yayın yapsaydı, mesajları sadece "İngiliz propagandası" olarak kabul edilecekti, çünkü Sovyetler Birliği ve Nazi Almanya'sı gibi uluslar açıkça bunu yapıyorlardı - ve "propaganda" şimdiye kadar açıkça yalan söyleme ve diğer ülkeleri istikrarsızlaştırma girişimleriyle bağlantılıydı. BBC'nin devletten editöryal olarak bağımsız kalma arzusu, kendisini finanse eden İngiliz hükümetini (Dışişleri Bakanlığı fonlarından) eleştirme hakkını saklı tutması anlamına geldi ve bu da güvenilirliğini artırdı. Böylece BBC'nin dünyadaki en güvenilir uluslararası yayıncı haline gelecek evrimi başladı (P. M. Taylor, 2011, s. 918).

Aynı zamanda ortaya çıkan ikinci bir erken biçim, uluslararası yayıncılık ortaya çıkışından günümüze çok daha tutarlı ve önemli bir unsur olmuştur. Browne, bu yayın biçimini 'siyasi olarak ideolojik' diye adlandırmaktadır ve 1929 Sovyetler Birliği birkaç Avrupa dillerinde hizmet sunan kalıcı bir "siyasi olarak ideolojik" yayın hizmeti kurdu. 1935 yılında İtalya Radyo Bari'nin Arapça hizmetinden Britanya'nın Orta Doğu politikalarını eleştiriyordu. 1930'lu yılların sonuna doğru Japonya Çin'e karşı savaşında radyoyu kullanmaya başladı. İkinci Dünya Savaşı'nın başlayana kadar dört temel uluslararası yayın istasyonu kategorisi yürürlükteydi: siyasi olarak ideolojik, dini, ticari ve gizli yapılan (clandestine) (Browne, 1982, s. 49-52). Wood'a göre, "uluslararası yayıncılık dinleyicilerin zihinlerini etkilemek için önemli bir etki silahı olarak gelmişti" (Wood, 2008, s. 39). Uluslararası radyonun büyümesi hızlı olduğu kadar çeşitliydi ve 1930'ların sonunda uluslararası yayınları ulusal devletler, dini organizasyonlar, ticari reklam verenler, yerli yayıncılar ve hatta eğitimciler tarafından çeşitli mesajların yurtdışında dinleyicilere iletmek için kullanılıyordu (Browne, 1982, s. 2).

Esasen, uluslararası toplum, radyo gibi yeni iletişim teknolojilerinin, hükümet yetkilileri ve diplomatları yerine doğrudan komşu devletlerin halklarıyla konuşarak komşu devletleri istikrarsızlaştırmak için hem sol hem de sağ iktidarların aşırı hükümetleri tarafından kullanıldığından endişe duyuyordu. Sovyetler bunu devrimci hareketleri desteklemek için yapmıştı ve Naziler radyoyu saldırgan dış politikalarının bir aracı olarak kullandılar. Faşist İtalya'da Mussolini, Yakın ve Orta Doğu'daki İngiliz kolonilerini istikrarsızlaştırma fırsatları gördü ve 1934'te Arapça yayın yapmak için Radyo Bari'yi kurmuştur. 1936'dan itibaren İngiliz yetkisi altında Filistin'deki bir ayaklanma ile bu yayınlar o kadar endişeliydi ki Dışişleri Bakanlığı BBC'den ilk yabancı dil hizmetine 1938'de Arapça olarak başlamasını istemeye karar verdi. Bunları, Latin Amerika'daki Nazi propagandasına karşı koymak için İspanyolca ve Portekizce yayınlar izledi (P. M. Taylor, 2011, s. 917).

Fransa, Almanya, İngiltere, Japonya, Hollanda, Sovyetler Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri de dahil olmak üzere, radyo tarihinin başlarında uzun mesafeli iletişim için kısa dalga kullanmaya karar veren ülkeler, genellikle belirli ekonomik, siyasi ve askeri çıkarlarda bulunmak için bunu yaptılar. Bu, radyoyu amaçlı bir iletişim aracı haline getirdi. Kısa dalga 1920'lerde önemli bir uluslararası iletişim aracı haline geldiğinde,

dünya imparatorluklarının çoğu, özellikle de İngiliz, Hollandalı ve Fransız olmak üzere, hala faaliyetlerini sürdürüyorlardı (Fortner, 1994, s. 18).

Amerika Birinci Dünya Savaşı'na girdiğinde, Kongre radyo endüstrisini kamulaştırdı ve iletim yeteneklerini büyük ölçüde genişletti. Fakat telgraf iletişimi için kapsamlı hizmet sunmak, başlangıçta ağır birincil işleviydi. Ancak Başkan Wilson, yeni gelişmeler ses iletimi ve yayıncılığının kullanılmasıyla radyo için daha da büyük bir potansiyel gördü. Wilson, ses yayıncılığının, hakikati doğrudan insanlara, hükümet sansürü ve propaganda engelleri üzerinden yayma araçları sağlayarak dünya düzeninde devrim yaratabileceğine inanıyordu. Radyo yayıncılığı mükemmel bir liberal demokratik ortam gibi görünüyordu: çok sayıda insana ulaşması ve liberal olması açısından demokratikti çünkü insanlar bir kez alıcılara sahip olduktan sonra erişimi kısıtlamak zordu (Rosenberg, 1982, s. 93). Wilson radyoyu savaş sırasında doğrudan popüler bir ikna aracı olarak kullandı. 8 Ocak 1918'de Wilson, "dünyaya" hitap eden ilk uluslararası figür oldu. Ünlü On Dört Nokta konuşması eş zamanlı olarak Brooklyn'deki vericilerden (Avrupa'ya ulaşmak için), San Diego'dan (Uzak Doğu'ya ulaşmak için) ve Panama'daki Darien'den (Latin Amerika'ya ulaşmak için) aktarıldı. Temmuz 1918'de New Brunswick'te, dünyanın en güçlü verici, Wilson'un barış çağrısını doğrudan Alman halkına ulaştırmak için Berlin'e sinyal verdi (Rosenberg, 1982, s. 93).

3.3.1.2. İkinci Dünya Savaşı Dönemi

Propagandanın uluslararasılaşması yirminci yüzyılın ikinci yarısında İkinci Dünya Savaşı'ndan başlayarak Soğuk Savaş boyunca devam etti (P. M. Taylor, 2011, s. 917). Radyo ise önemini arttırarak devam ettirmiş ve İkinci Dünya Savaşı'na bir silah gibi kullanılmasıyla damgasını vurmuştur. Wasburn'a göre, uluslararası radyonun karakteri İkinci Dünya Savaşı sırasında kaynaklandığını iddia etti (Wasburn, 1992). Alman propagandasının başarılarını ilgiyle takip eden ve Japonlar 7 Aralık 1941'de Armut Limanı'nı bombaladığında, ABD İkinci Dünya Savaşı'na girmesiyle birlikte ABD hükümeti ilk olarak yayın medyasının ticari kullanımından, güçlü bir uluslararası ses başlatma kararına geçişini açıkça işaretledi (Wood, 2008). Amerika'nın Sesi (VOA) Japonların Pearl Harbor'a yaptığı saldırıdan yetmiş dokuz gün sonra acil bir durumda başladı (Hale, 1975, s. 32). Çeşitli siyasi nedenlerle dolayı ertelenmesine ve ticari radyo endüstrisinden ve halktan güçlü muhalefete rağmen, ABD uluslararası radyo yayınlarına

katılan son dünya gücü oldu (Wasburn, 1992). Wood'a (Wood, 2008, s. 51) göre, Alman sahte propaganda tekniklerinin aksine, ABD uluslararası yayınları doğru bilgiler üzerine ve "Avrupa'da sürmekte olan psikolojik radyo savaşından çok daha yüksek bir ahlaki düzenek üzerinde" kuruldu. Böylelikle, Amerika'nın Sesi (The Voice of America) İkinci Dünya Savaşı esnasında ABD'nin uluslararası yayıncılığın simgesiydi.

İkinci Dünya Savaşı, uluslararası yayıncılıkta muazzam bir büyüme görmüştü, ancak genişlemenin çoğu savaş çabalarına bağlı olduğundan değerlendirilmektedir. Godding'in (Godding, 1959, s. 23) aktardığı gibi, 1939'da savaş patlak verdiğinde, yirmi beşten fazla ülke yurtdışında yayın yapıyordu: Arnavutluk, Avustralya, Belçika, Bulgaristan, Çin, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, Macaristan, İtalya, Japonya, Hollanda, Norveç, Polonya, Portekiz, Romanya, İspanya, İsveç, İsviçre, Türkiye, SSCB, Birleşik Krallık, Birleşik Devletler, Vatikan ve Yugoslavya. Savaşın sonunda, uluslararası yayın yapan ülke sayısı 55'e ulaştı ve haftalık toplam yayın saati 4.215'e yükseldi.

İkinci Dünya Savaşı sonunda dünyanın en büyük yayın kuruluşu olan BBC, birçok dilde dünyanın her tarafına yayın yapmıştır. İngiliz hükümeti tarafından bu konuya ilişkin olarak BBC'nin dış yayınlarının sürdürülmesi ulusal menfaatlerinin gereği olduğu belirtilmiş ve İngiltere'nin yurtdışındaki etkinliğinin ve prestijinin korunması için şart olduğu vurgulanmıştır. BBC'yi bir araç olarak gören İngiltere bu sayede menfaatlerini ve etkinliğini korumuştur (Öymen, 2003, s. 308). BBC, İngiltere'de en güçlü, tanımlanabilir bir kaynaktan çıkan propaganda olarak adlandırılan "beyaz" propaganda kaynağıydı ve radyo savaşının ilk olarak Almanlara karşı kullanıldı (P. M. Taylor, 2003, s. 222).

"Radyo propagandası bir diplomasi koludur" diye vurgulayan Hale (Hale, 1975, s. xii), "zamanında radyonun istenmediği yerde bile nüfuz etmesi özel işlevi olduğu ve ilk uluslararası yayıncının tümü esas olarak hükümetlerin ulaşamadığı dinleyicilere ulaşmakla ilgileniyordu". Hale'a (1975, s. xii-xiii) göre, özellikle Doğu-Batı yumuşamasını tanımlamak ve kurumsallaştırma mücadelesinde önemli müzakere kartıdır, çünkü yayın, kaynak ve haberlerin tekeli iddia eden hükümetlerin tek tek varsayımlarını sorgulayan bir kamuoyu oluşturur. Nason'a göre (Nason, 1977, s. 129), uluslararası yayıncılığın dış politikanın diğer araçlardan daha etkili bir araç haline getiren bazı özellikleri, medyanın doğasından kaynaklanmaktadır. Birinci, en büyük kitlelere ulaşmak için en büyük potansiyele sahiptir. İkinci, radyo siyasi sınırları aşmaktadır.

Üçüncü, bir radyo dinleyicisinin bir yayını dinlemek için okuryazar olması gerekmez. Dördüncü, radyo fiziksel olarak ülkeye taşınması gereken kitaplar, gazeteler, filmler, kayıtlar, broşürler ve posterler gibi diğer medya dezavantajlarından etkilenmez. Ayrıca, kısa dalga hizmetlerinin kurulması, ulusal prestij meselesi ve yurtiçinde ve yurtdışında ulusal politikaların geliştirilmesinde oldukça değerli bir araç haline gelecekti (Godding, 1959, s. 24; Hale, 1975, s. xii). Radyonun önemi sadece evrenselliğine veya dolaysızlığına bağlı değildi; diğer haber medyasında olduğu gibi, haber iletişimi ve propaganda aracı olarak onun gücü, faaliyet gösterdiği eğlence bağlamına dayanıyordu (P. M. Taylor, 2003, s. 222).

Ayrıca, Godding'e göre (Godding, 1959, s. 23-24), uluslararası kısa dalga yayınları savaştan hemen sonra azaldı ve bununla birlikte, 1950'ye kadar hizmet veren ülke sayısı ve yayınlanan toplam saat sayısı, çatışmanın zirvesindeki ülkeleri aştı. O yıl 62 ülke haftada 6.500 saatin üzerindeki programları tüm ana dillerde ve diğer bazı dillerde yayınlıyordu. En büyük üretim dört ülkeden gelmesine rağmen, Birleşik Krallık, ABD ve Fransa'da, daha küçük ülkelerin kısa dalga yayınları önemli ölçüde arttı.

Uluslararası radyo yayıncılığı, İkinci Dünya Savaşı ve Soğuk Savaş süresince uluslararası propaganda ve kamu diplomasisini domine etmeye devam etmiştir (Rawnsley, 2016, s. 43). Propaganda yayını İkinci Dünya Savaşı'nda baş döndürücü boyutlara ulaştı; ancak bu sadece Doğu ile Batı arasındaki Soğuk Savaşta oynayacağı daha güçlü bir rolün başlangıcıydı.

3.3.1.3. Soğuk savaş dönemi

İkinci Dünya Savaşının bitmesiyle birlikte büyük ideolojiler olan kapitalizm ve komünizm karşı karşıya gelmeye başladı. 1948'de komünizmden vazgeçmek isteyen herhangi bir ülkeye yardım teklif eden Başkan Harry S. Truman'ın Marshall Planı, Soğuk Savaş'ın ilk aşamasını işaret etti (Wood, 2008). Soğuk Savaş'ın ne zaman başladığını tanımlamak zor olsa da bizim amacımız için en önemli olay BBC'nin 24 Mart 1946 yılında SSCB'ye yayın yapmaya başlaması talimatı verilmesi. Amerika'nın Sesi (VOA) de Şubat 1947'de BBC'nin yolunu izledi (Wood, 2008, s. 104).

Sovyetler Birliği ve Batı arasında gerginlik artmaya devam ederken, Berlin Ablukası ve Çekoslovakya'nın komünist yönetimi de dahil olmak üzere siyasi olayların bir kombinasyonu ABD hükümeti ek yayın çabalarını desteklemeye teşvik etti (Wasburn,

1992). 1950'de Münih'te Radyo Serbest Avrupa (RFE) ortaya çıktı ve Polonya, Çekoslovakya, Romanya, Bulgaristan, Macaristan ve Arnavutluk'un Doğu Avrupa ülkelerine yayın yapmaya başladı. VOA'dan farklı olarak Radyo Serbest Avrupa radyonun ABD Dışişleri Bakanlığı hükümetin çabası olarak açıkça tanımlanmasını istemedi (bu nedenle yönetim, Merkezi İstihbarat Teşkilatı'nın (CIA) gizli fon ve politika kontrolü sağlamasına karar verdi). Ertesi yıl, Radyo Özgürlüğü'ne (Radio Liberation) kısaltılan Radyo Özgürlük (Radio Liberty) adlı benzer bir çaba, Sovyetler Birliği halkına yayın yapmak için başlatıldı. Radio Free Europe (Radyo Özgür Avrupa) ve Radio Liberty (Radyo Özgürlük) aslında ayrı kurumlardır. RFE 1950 yılında kurulmuş ve başlangıçta Bulgaristan, Çekoslovakya, Macaristan, Polonya ve Romanya'ya yayın yapmaya başlamıştır. 3 yıl sonra Radyo Özgürlük Sovyetler Birliği'ne Rusça ve 15 diğer dilde yayına başlamıştır.

Dolayısıyla, Soğuk Savaş yıllarında kendi ideolojilerini yaymak isteyen kısa dalga yayıncılığa yatırım yaparak seslerini dünyanın her tarafında ulaştırmaya çabalamaktadır. 20. yüzyılın ortalarına gelince kısa dalga üzerine yapılan radyo yayıncılığı etkin olarak kullanmaya başlamasıyla birlikte düşük maliyetle uzak mesafelere ve büyük bir dinleyici kitlesine ulaşmıştır. Risso'nun da belirttiği gibi, eğer Soğuk Savaş, insanlığın ruhu için bir fikir ve ideoloji savaşıysa, radyo kesinlikle tercih edilen silahlardan biriydi. Radyo, Doğu ve Batı arasındaki ve her bir blok içindeki ideolojik çatışmada önemli bir rol oynamıştır (Risso, 2013, s. 145). Soğuk savaş, kısa dalga yayın çabalarının gelişiminde en büyük faktördü. Radio Free Europe ve Radio Liberation gibi vekil yayıncılar, yabancı ülkelerdeki VOA yayın istasyonları gibi ilk kez ortaya çıktı. Moskova Radyosu genişledi ve yoğunlaştı. Çok sayıda ülke, büyük ve küçük, ulusal gururunu korumak ve giderek daha fazla uluslararası olan uluslararası radyo sahnesinin dışında bırakılmamak için kısa dalga yayın çabalarını genişletti (Berg, 2008, s. 415).

Soğuk savaşın sona ermesi, kısa dalga yayınlarının uzun zamandır zevk aldığı ivmeyi azalttı. İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana, kısa dalga sahnesindeki en büyük oyuncular ana soğuk savaş kahramanları - ABD, Sovyetler Birliği ve müttefikleriydi. Propaganda soğuk savaşın önemli bir para birimiydi ve kısa dalga yayıncılığının diğer hedefleri ne olursa olsun, savaş yıllarında bir propaganda aracı olarak yararlı olduğunu göstermiştir. Kısa dalga yayınları ulusal bir gurur meselesi haline geldi ve yakında herkes onun içine girdi (Berg, 2008, s. 421).

Uluslararası radyo yayıncılığı, 1930'ların sonunda ve İkinci Dünya Savaşı'nda neredeyse büyük bir yükseliş yaşadı ve savaştan hemen sonra durakladıktan sonra, 1950'ler ve 1960'larda bir başka tırmanışa geçti (Browne, 1982, s. 1). İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden sonra, Soğuk Savaş söylemi uluslararası iletişime hâkim olmaya başladı. 1950'li ve 1960'lı yıllarda, BBC, Amerika Birleşik Devletleri'nin "Amerika'nın Sesi" ve Kanada Uluslararası Radyosu gibi ulusal devlet medya hizmetleri, diğerlerinin yanı sıra, "serbest konuşma, özgür basın ve demokrasi temel kavramlarını teşvik etmek için, özellikle büyüyen küresel tehdidi ve komünizmin yükselişini engellemek, karşı koymak ya da gerçekten durdurmak için yürütülen bir kampanya ışığında üçlü bir istekle, faaliyetlerini birden fazla dile genişletmeye başladı" (McPhail, 2014, s. 15). Soğuk Savaş yılları boyunca Amerika ve müttefikleri yaptıkları yayınlarla Batı'nın haberlerini ve eğlence programlarını otoriter devlet sınırlarının ötesine ulaşmak için kullanmışlardı.

Savaş sonrası dönemde, Soğuk Savaş'a bir cevap olarak bir grup ABD vatandaşı tarafından, CIA destekli ve neredeyse tam CIA fonu olan, Radio Free Europe (Orta ve Doğu Avrupa'yı hedefleyen) ve Radio Liberation (Sovyetler Birliğini hedefleyen) olarak adlandırılan radyolar kuruldu. Uzun zamandır, radyolar hükümetten tamamen bağımsız olduklarını, özel olarak finanse ettiklerini ve sorun çözülmüncye kadar hükümet onun gizli ilişkisini reddettiğini ileri sürdü. Daha sonra, radyolar birleşti (Radio Liberation Radio Liberty oldu) ve federal hükümetten finanslandığını kabul etti (M. Price, 2003: 55). Kırk yılı aşkın bir süredir Radio Free Europe ve Radio Liberty, Demir Perde'nin arkasındaki ülkelere yayın yapan Münih merkezli iki Amerikan destekli radyo istasyonuydu. Radyo Özgür Avrupa ve Radyo Özgürlüğü ayrıca CIA'nın Doğu Avrupa ve SSCB'deki Komünist rejimlere yönelik erken gizli faaliyetlerinin iki önemli unsuruydu. Yine de yıllarca varlığı bir Soğuk Savaş gizemi ve entrika örtüsünde kaldı (R. H. Cummings, 2009, s. 2). Görünüşe göre, Radio Free Europe, Doğu Avrupa'daki özgürlüğü arzulayan halklar üzerinde Sovyetlerin militarist boyunduruğunu kırmak için "objektif" haber ve bilgi sağlayarak söz konusu kesimleri motive etmeye çalışırken; Radio Liberty ise sadece Rus dinleyicilere hitap etmek için kuruldu (P. M. Taylor, 2003, s. 261-262). Radio Liberty ve Radio Europe, gizli bir 1969 Merkezi İstihbarat Teşkilatı raporunda "Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa'yı hedef alan en eski, en büyük, en pahalı ve muhtemelen en başarılı gizli eylem projeleri" olarak tanımlandı (R. H. Cummings, 2009, s. 5).

Amerika'nın Sesi'nin amaçları ve işlevleri Radyo Özgür Avrupa ve Radyo Özgürlük'ten oldukça farklıdır. Amerika'nın Sesi Birleşik Devletler Hükümeti'nin resmi radyo sesi olarak tanınmaktadır. Diğer tüm USIA faaliyetleri gibi Amerikan gelişmelerine önem vermektedir. Radyo Özgür Avrupa ve Radyo Özgürlük programlaması komünist ülke vatandaşlarına kendi ülkelerindeki koşullar, tutumlar ve eğilimler ve dinleyicilerin özel çıkarları ile ilgili uluslararası gelişmeler hakkında bilgi vermektedir (Hale, 1975, s. 39). Soğuk Savaş döneminde USIA'nın radyo kolu olan VOA'ya "komünist saldırganlığa karşı psikolojik caydırıcıları çoğaltmak ve yoğunlaştırmak" gibi net bir görev verildi (P. M. Taylor, 2003, s. 258). Amerika'nın Sesi ile Radyo Özgür Avrupa ve Radyo Özgürlük arasında sadece işlevsel farklılıkları olmadığını aynı zamanda tarihsel farklılıklar da olduğunu vurgulanmaktadır. Amerika'nın Sesi bir savaş ürünü olduğunu, RFE ve RL ise 17 Şubat 1972'de Senato'da konuşan eski senatörü Fulbright'in adlandırdığı gibi "Soğuk Savaşın kalıntıları"dır (Hale, 1975, s. 40). Mickelson'a (Mickelson, 1983, s. 1) göre, RFE ve RL, dünyanın başka yerlerinde var olan herhangi bir şeyden farklı olarak, kamu diplomasisinin benzeri görülmemiş araçlarıdır: hükümetin koğuşlarıdır, fakat devlet kurumları değildir.

Diğer Batı uluslararası radyo yayınlarıyla birlikte DW, Soğuk Savaş sırasında batı fikirlerinin komünist Doğu'ya yayılmasında büyük rol oynadı. Taylor'un (2003) belirttiği gibi, Amerikan yayıncıların dışında İngiltere'den BBC, Almanya'dan Deutsche Welle de SSCB'ye yönelik yayın hizmetleri sunuyorlardı. SSCB'ye yönelik yayın yapan uluslararası yayıncıları; Radio Liberty, VOA, BBC Dünya Servisi ve Alman servisi Deutsche Welle, KGB tarafından topluca "Sesler" olarak isimlendirildiğini ortaya çıktı (s. 262). Soğuk Savaş sırasında VOA, RFE, BBC ve DW performansının nicel karşılaştırmalı çalışması, uluslararası haberlerin rapor edilmesi söz konusu olduğunda, "Sesler" in dünya olaylarının uyumlu bir resmini vermeye devam ettiğini ve bu bağlamda ABD ve Avrupa uluslararası yayınları arasında çok fazla fark olmadığını göstermiştir (Oliver, 1975).

Hachten ve Scotton (Hachten ve Scotton, 2016), Soğuk Savaş sırasında uluslararası yayın istasyonlarının kullanımını iki terime sentezlemiştir: kamu diplomasisi ve uluslararası siyasi iletişim. Kamu diplomasisini "bir hükümetin başka bir hükümeti etkileme konusundaki açık çabaları" olarak tanımladı. Öte yandan, uluslararası siyasi iletişim aslında kamu diplomasisini kapsamaktadır ve "gazetelerin, yayınların, filmlerin,

insanların değiş tokuşlarının, kültürel değişimlerin ve diğer uluslararası iletişim araçlarının elde edebileceği siyasi etkiler” olarak tanımlamaktadır (Hachten ve Scotton, 2016). Ayrıca, Soğuk Savaş ile propaganda aracılığıyla mücadele etmek, hükümetler tarafından uluslararası yayıncılığın en önemli işlevlerinden biri olarak değerlendirilmiştir (Rawnsley, 1996, s. 178). Dolayısıyla, Camaj’ın (Camaj, 2008) belirttiği gibi, farklı uluslararası yayıncılar mesajlarını yıllar içinde iletmek için farklı yaklaşımlar kullandılar; dostça bir tondan “tarafsız” tona, “objektif” enformasyondan zor bir propaganda hattına.

Soğuk savaş döneminde televizyonun ortaya çıkmasıyla birlikte politikacıların doğrudan diğer ülkelerin kamuoyuna hitap etmesine imkân sunarak yeni bir uluslararası diplomasi çağını müjdeliyordu. Ancak televizyon 1960’lardan sonra ileri toplumlarda çoğunluğa nüfuz edene kadar, uluslararası radyo, Soğuk Savaş bağlamında, uluslararası savaşta en önemli araç olmaya devam etti (P. M. Taylor, 2003, s. 263).

3.3.1.4. Soğuk Savaş Sonrası

Propaganda yayınları 1936’dan beri çok fazla dönüşüm geçirdi. 30’ların sonlarındaki sert, suçlayıcı tonlardan İkinci Dünya Savaşı’nda daha gizli bir operasyona geçti. Soğuk Savaş sırasında Batı bunu komünizmin sınırlarını geri almak için bir araç olarak kullandı. SSCB elindeki tek silahla karşı çıktı; huzursuzluk yaratacak şekilde hesaplanan yayınları sıkıştırtırdı. 1980’ler her iki tarafın da yayınların sert istilalarını ve savaşçı doğasını sardığını gördü (Wood, 2008, s. 3). Soğuk Savaş sona erdiğinde, uluslararası yayıncılığın ana modu kısa dalga radyodan uydu televizyona geçti. 1980’lerin son yarısı ile 1990’ların başı arasında, Avrupa ve Asya’da ulusal sınırlar üzerinden uydu yayını ortaya çıktı.

Soğuk Savaş 1989’da sona erdiğinde, Saddam Hüseyin’in Irak’ın komşu Kuveyt’e bir işgali başlatmasından önce barış sadece kısa bir süre sürecekti. Körfez Savaşı, tarihteki en kısa savaşlardan biriydi - ancak savaş ve buna bağlı olarak, propaganda yayınlarının İkinci Dünya Savaşı ve sonraki Soğuk Savaş’ta oynadığı rollere kadar hala yaşayabildiğine dair bolca kanıt verdi (Wood, 2008, s. 243). Yurtdışı izleyicilere yönelik uluslararası yayınlar kısa dalga radyo ile uzun süredir yürütülüyordu. Bununla birlikte, 1990’lardan bu yana, sayısallaştırma ve uydu yayıncılığının yayılması gibi hızlı teknolojik yenilikler, dünya çapında uluslararası yayın istasyonlarının, bilgi yaymak için daha güçlü bir medya olarak odaklarını kısa dalga radyodan uydu televizyona

kaydırmasına neden oldu. Tanaka'nın (Tanaka, 2009) aktardığı gibi, uluslararası yayıncılığın odağı radyodan televizyona kaydırıldıkça, uluslararası yayıncılığın tanımını da geliştirmiştir. Başlangıçta, özellikle yabancı izleyicilere yönelik programlar üretmek için oluşturulan film, eğlence ve spor kanallarından gelen programlar yurtdışında giderek yayınlanan "ulusal sınırları aşan televizyon" olarak tanımlandı. Günümüzde yayın yapan ülkeler ile alıcı ülkeler arasındaki anlaşmalara dayanan "program tedariki" kanalları olarak, bu tür yayınlar bir uluslararası yayın biçimi olarak kabul edilmektedir. Bu programlar, yayınlandıkları ülkede kullanılan dilden bağımsız ve yaygın olarak İngilizce yayınlanır (s. 23).

Körfez Savaşı, büyük katılımcılar tarafından geliştirilen propaganda tekniklerinin birleştirilmesiyle karşılaştı. Bilgi, yanlış bilgilendirme, 'ayna' yayıncılığı, psikolojik savaş ve gizli yayıncılık benzeri görülmemiş yoğunlukta mevcuttu. Savaş ayrıca propagandada önemli bir yeni boyut gördü: televizyon. Elektronik haber toplama ve portatif uydu terminalleri, televizyon izleyicilerine seçilen savaş sahneleri boyunca dünyayı gösterdi. Duygusal görsel görüntüler, dikkatlice yazılan sözlü kelimeye, izleyiciden duyguları etkilemek için ustaca hazırlanmış bir şekilde kullanıldı (Wood, 2008, s. 243). Ancak Körfez Savaşı, CNN'in gelişini uluslararası televizyon haberleri alanında ciddi bir oyuncu olarak işaretledi ve diğerleri yayıncılık konusundaki yaklaşımlarını takip etmekte hızlandırdı (Rawnsley, 2016, a. 43). CNN 1980 yılında dünyanın ilk 7/24 haber kanalı olarak kurulmuş olmasına rağmen, 1991 Körfez Savaşı sırasında uluslararası alanda ön plana çıkmıştır. Dolayısıyla, uluslararası televizyon haberlerinin uluslararası propaganda aracı olarak nasıl kullanılabileceğini gösterdi (P. M. Taylor, 2011, s. 926). Körfez savaş patlak verdikten sonra çoğu büyük uluslararası yayıncılar Ortadoğu'ya yönelik yayın sürelerini ve birimlerini artırdı.

Soğuk savaş olarak tarihe geçen iki kutuplu dünya düzeni 9 Kasım 1989 Berlin duvarının yıkılmasıyla birlikte doğu bloğu çöker ve böylelikle dünya siyasetinde yeni bir dönem başlar. Uluslararası ilişkilerde yaşanan değişimler neticesinde ve iletişimi teknolojilerin gelişmesi dünyada küreselleşmeye yol açmaktadır. Bu gelişmelerin bağlamında uluslararası yayıncılık da etkilendiği ve gelişen uydu teknolojileri ve internetin ortaya çıkmasıyla birlikte ilk olarak ülkelerin sınır ötesine televizyon ve radyo yayın yapması imkânı sağladı, daha sonra ise bu yayınlar internet ortamında yayınlamaya başladı.

Soğuk Savaş sırasında, çoğunlukla kısa dalga radyo ile yürütülen uluslararası yayınlar hem komünist hem de komünist olmayan kamplar tarafından kullanılan ortak bir propaganda aracıydı. Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra, uydu televizyonu uluslararası yayıncılığın ana aracı haline geldi ve uluslararası yayıncılık ekonomik ilişkilerde daha büyük bir rol oynamaya başladı; uluslararası yayıncılığın hedefleri olarak, denizaşırı pazarların genişlemesinin yanı sıra ulusal imajı, uluslararası kültürel alışverişi ve denizaşırı vatandaşlara yönelik hizmetleri tanıtan tanıtımlara dikkat çekmekti (Lee Eumni'den aktaran. Tanaka, 2009, s. 24). 1980'lerde uydu televizyonun gelişi tüm dünyanın aynı etkinliği aynı anda izlemesini sağlarken uluslararası televizyon yayıncılığına yeni girenlerin çoğalması, bu küresel arenada yoğun rekabete katkıda bulunan bir gelişme olmuştur.

Yeni iletişim teknolojileri 1980'lerde uluslararası politikada devrim yaratmasıyla birlikte - özellikle uyduların, bilgisayarların gibi teknolojilerin ortaya çıkmasıyla- ABD'nin Soğuk Savaş sonrası dünyasında daha da büyük etkisi olacaktı: tek süper güç olarak hayatta kaldı. 1992'de İnternetin erişilebilir bir ön sayfası olarak her şeyi minyatürleştiren ve uygun fiyatlı bir dijital devrim ile birleştirilen World Wide Web'in icadı kameralardan dizüstü bilgisayarlara, uluslararası propaganda için derin sonuçlar doğuracaktı. Dahası, 1995 yılında Al Jazeera'nın kurulmasını takiben, Arap hükümetinden nispeten bağımsız olan Katar merkezli 7/24 Arap haber servisi, Ortadoğu'daki küresel Anglo-Amerikan medya tekeli kırı (P. M. Taylor, 2011, s. 927).

3.3.1.5. 11 Eylül sonrası

11 Eylül 2001'deki trajik olaylar, günler, haftalar ve hatta gelecek yıllar boyunca yankılanan bir şok yarattı. Taylor'a göre, anti-Amerikancılığın yükselişi, özellikle İslam dünyasında kamu diplomasisi ve kalp ve zihinleri için çabalama konusunda yeni tartışmalara yol açtı. "Bizi tanımak bizi sevmek" felsefesi, özellikle de davaları için kendilerini öldürmek isteyen kararlı fanatiklerle her zaman işe yaramadı (P. M. Taylor, 2011, s. 931). Uluslararası politikadaki iki değişiklik özellikle bu durumla ilgilidir: birincisi, uluslararası terörizm Doğu-Batı çatışmasının yerini almıştır ve uluslararası politikanın temel stratejik belirleyicisi olarak klasik güvenlik endişeleridir. Aynı zamanda, uluslararası siyasi ortamdaki aktörlerin sayısı, iş birliği ve çatışma potansiyeli ile artıyor.

1990’larda VOA, ABD’nin SSCB üzerindeki ideolojik zaferinin ardından Clinton yönetiminin kamu diplomasisi kurumlarındaki maliyet azaltışının etkilerini yitirdi. Fakat, New York ve Washington’a yapılan 11 Eylül saldırılarının ardından yeniden ortaya çıkacaktı. Terörle Mücadele sadece VOA’yı canlandırmakla kalmadı, aynı zamanda önceden kurulmuş yayıncılar tarafından coğrafi ve dil önceliklerinin yeniden tahsis edilmesine neden oldu ve El Cezire’nin hızlı genişlemesi ve Al Arabiya’nın başlatılması da dahil olmak üzere Arap tabanlı yayın hizmetlerinin büyümesini ve çoğalmasını sağladı (O’Keeffe ve Oliver, 2010, s. 10). Üç ay içinde BBC Dünya Servisi Urduca, Arapça, Peştunca, Farsça ve Özbek dillerinde üretim saatlerini yüzde 18 ile yüzde 104 arasında artırdı. Diğer tarafta, Amerika’nın Sesi (VOA) Afganistan’da Peştunca ve Dari dillerinde yayın yapıyordu. Voice of America’nın Arapça hizmeti, günün 24 saati yayın yapan ve haber bültenleriyle serpiştirilmiş popüler müziklerin yer aldığı bir gençlik pazarını hedefleyen ‘Radio Sawa’ (‘Radio Together’)’yı sundu (Leonard, 2002b, s. 34-35).

Soğuk savaş ve 11 Eylül sonrası kamu diplomasisini de etkilemiştir. İletişim teknolojilerindeki devrim, iki önemli yeniliği yarattı: CNN International, BBC World, Sky News ve El-Cezire gibi internet ve küresel haber ağları, neredeyse tüm dünyadaki olayların önemli gelişimini dünya üzerinde hemen hemen her ülkede ulaştırabiliyordu. İnternet ve küresel ağlar dünya meseleleri hakkında merkezi bir bilgi kaynağı haline gelmiştir (Gilboa, 2008, s. 56). 11 Eylül olayları ve daha sonra Irak’taki savaş, gelecekteki kamu diplomasisi ve uluslararası yayın tartışmaları ön plana çıkardı. Bu tartışmalar, bir toplumun diğerlerinin medya alanına duyduğu ilginin anlaşılmasını sağlamıştır. Uluslararası yayıncılık medyanın demokrasiyle ilişkisinin aktif bir yanlısı olmaktan medya ve küresel güvenlik konularına daha yakın bir işleve geçebilmektedir (M. E. Price, 2003, s. 84). 11 Eylül terörist saldırıları ile Afganistan ve Irak savaşlarından sonra, birkaç yıl boyunca genişleyecek ve ilgili program yetkisi üzerinde ne gibi bir etkisi olacağı hala belirsiz olan, Batı uluslararası yayın programlarında büyük bir reform başlamıştır. El-Cezire gibi Arap uydu televizyonlarının başarısı ve Orta Doğu kriz iletişimindeki merkezi rolleri, ABD ve birçok Batı Avrupa ülkesinde Arap cephesinde kayıp zemini telafi etmeye yönelik yeni girişimlere neden oldu (Hafez, 2005, s. 161-162). Bu dönemde, ABD’nin Orta Doğu için Al-Hurra kanalını açmasını ve uygulanan yayıncılık politikaları yanlış strateji olarak nitelendirerek eleştirildi. Hafez’in (Hafez, 2005, s. 163) de belirttiği gibi, kamu diplomasisi, örneğin, yaygın Amerikan karşıtı kızgınlığa karşı koymak için diğer

nüfuslarla temas kurma girişimi ancak gerçek bir diyaloga girerse başarılı olabilir”. BBC kültürel olarak Amerikalı yayıncılardan daha hassastır ve diyalog tabanlı bir yaklaşım gerektirdiği için Orta Doğu’daki Amerikan yayıncılarından çok daha popülerdir (Ayish, 1991, s. 374-389). Sömürge zorunlulukları, İkinci Dünya Savaşı, Soğuk Savaş ve Terörle Mücadele, devletlerin uluslararası yayıncılığın gelişmesi ve kamu diplomasisinin bir aracı olarak kullanılmasında çok önemli roller üstlenmiştir (O’Keeffe ve Oliver, 2010, s. 9).

Tarihsel olarak, uluslararası yayıncılık Batı’daki sanayileşmiş güçlerin alanıydı. Sadece Batı’da değil, Doğu Asya’daki yayıncılar, dünya çapında uluslararası yayıncılığın hızla değişen arenasında karşılaşılan çeşitli zorlukların üstesinden gelmek için yoğun çaba sarf ettiler (Tanaka, 2009, s. 21). Anne Geniets’in *The Global News Challenge: Market Strategies of International Broadcasting Organizations in Developing Countries* adlı kitabında belirttiği gibi, dünya çapında yurtiçi ve bölgesel hizmetler sunan yüzlerce uydu haber kanalı artık mevcut ve Rusya’dan Russia Today (RT), Katar’dan Al Jazeera, Çin’den CCTV ve Fransa 24 ve Deutsche Welle gibi ikinci kademe Batı uluslararası televizyon da dahil olmak üzere birçok dilde faaliyet gösteren bir grup küresel oyuncu ortaya çıktı. Bunlar kendi kanallarında yayın yapar ve bazen diğer kanallarda veya yerli yayıncılar tarafından yayınlanmak üzere günlük veya haftalık programlar hazırlar. Bu nedenle yeni ortam, özellikle gelişmekte olan ülkelere çok çeşitli uluslararası televizyon hizmetleri ve seçenekleri sunmaktadır (aktaran. Si, 2014, s. 2). Uluslararası haber ve yorum sunumunun geliştirilmesi, haber sunumundaki Batı hakimiyetini azaltmak, haber sunumu uygulamalarını ve stillerini Batıdan kaldırmak, küresel gelişmeler hakkında farklı bakış açıları ve görüşler sağlamak ve Batı’da iyi ele alınmayan konuların ve ülkelerin kapsamını sağlamaktır (Si, 2014, s. 2). Yayın, geçen yüzyılın başlarında “kamu malı” olmaktan çıktı. Yüzyılın ikinci yarısında stratejik bir araç olma döneminden bu yüzyılda hükümetler tarafından son derece rekabetçi bir pazarda kullanılan son derece gelişmiş bir iletişim aracı haline geldi (O’Keeffe ve Oliver, 2010, s. 39). İletişim ve medyada artık Batı hakimiyeti azalıyor: El Cezire ve El Arabiya’nın yükselişi “medya emperyalizminin sonu” nu ve medyanın gelişmekte olan ülkelerde artan etkisini gösteriyor (Gouveia, 2006, s. 6).

3.3.2. Uluslararası yayıncılığın ömürleri ve tutarlılığı

Uluslararası yayıncıların uzun ömürlü olarak tarihsel süreçlerinde farklı roller üstlendiği görmekteyiz. BBC World Service, RNW, RFI (ve daha sonra TV5 Monde) için, her yayın ülkesi, genellikle sömürge gücüne ve dil yakınlıklarına veya her ikisine birden güçlü bağlılıkları olan bir sömürge geçmişine ve ana dili İngilizce olan bir kitleye sahipti. Dolayısıyla bu uluslar başlangıçta kendi kolonilerine ve dillerinin konuşmacılarına ulaşmak için yayın yapmaya başladı. Japonya ve Almanya, İkinci Dünya Savaşı öncesinde kısa dalga radyosu üzerinden yayın yapıyorlardı, ancak savaş sonrası hizmetlerini yeniden şekillendirdiler. Uzun ömürleri neticesinde örnek olarak teşkil edilecek bu uluslararası yayıncılar yayın ülkesi hakkında olumlu mesajlar vermek için tanıtılan kamu diplomasisi yayıncılığının öncüleriydi. Bu yayıncıların, yeni yayın yapmaya başlayanlara göre iki büyük avantajları vardır: uzun zamandır devam eden kitleler veya destek grupları ve uzun ömürlükleri (O’Keeffe ve Oliver, 2010, s. 33-34). Yalnız uzun ömürlülük, Amerika’nın Sesi (VOA) deneyiminin bu kadar güçlü bir şekilde gösterdiği gibi, güçlü bir küresel destek bölgesini sürdürmek için yeterli değildir. İkinci Dünya Savaşı’nın sert gücünü tamamlayan kalpler ve zihinler kampanyasıyla başlayan VOA, Soğuk Savaş sonrası SSCB’ye karşı ideolojik zafer ilan edildikten sonra VOA’nın geleceği belirsizdi. USIA’nın dağılmasıyla BBG bağımsız bir federal ajans oldu ve 9/11 saldırılarının ardından en zor dönemlerinden birine girerken VOA yoğun bir belirsizlik ve değişiklik dönemine girdi (O’Keeffe ve Oliver, 2010, s. 34). Amerika’nın kamu diplomasisi cephaneliği kritik bir şekilde zayıfladı ve uluslararası yayıncısı olan hayati bir unsur net ve tutarlı bir yönden eksikti. Bunu izleyen, ABD kamu diplomasisinin karşılaştığı bürokratik ve diğer zorluklar hakkında, ülkenin küresel terörle ve giderek daha güçlü anti-Amerikan duygularıyla yüzleşmek için etkili, eşgüdümlü ve stratejik bir kamu diplomasisi çabalarına ihtiyaç duyduğu anda, önemli makinelerin gerekli sonuçları üretmeyecek şekilde sökülmiş ve yeniden monte edilmiştir (Graham, 2008, s. 336-356). Bu doğrultuda, 11 Eylül sonrasında VOA yeniden yapılanma sürecine tabi tutuldu ki büyük pazarda yeniden başarı ve etkililik hedeflerine ulaşmak adına faaliyet gösterebilsin. Dolayısıyla, genel olarak ABD’nin ve özellikle VOA’nın uzun ömürlülük avantajına olmasına rağmen rekabetin zor olduğu bir zamanda kayıp yıllara telafi etmek zorunda kalmasıyla karşı karşıya kaldı.

Uzun ömürlülük, tarihsel seçim bölgesi ve tutarlılığın olmadığı yerlerde, ancak, Al Jazeera, Fransa 24 ve (daha az ölçüde) CCTV örnekleri, uluslararası yayıncılığa güçlü ve iyi fonlanmış bir yaklaşımın, izleyicilere giden geleneksel yolların eksik olduğu yerlerde ilerleme kaydedebileceğinin açık örnekleridir (O’Keeffe ve Oliver, 2010, s. 34). Süreklilik etkinliği için büyük önem taşımaktadır. Kalpleri ve zihinleri kazanmak bir süreç olduğuna göre kamu diplomasisi bir sihirli dokunuş değil, yavaş ve süreklilik üzerine kuruludur. Aslında süreklilik uluslararası yayıncılığın ilk prensibidir, çünkü durduğunda değerini kaybetmektedir.

3.3.3. Uluslararası yayıncılığın işleyiş türleri, görevleri ve işlevselliği

Uluslararası yayıncılık genellikle, dış görüş, tutum ve davranışları şekillendirmeye yönelik çeşitli devlet politikalarını ve faaliyetlerini tanımlamak için kullanılan bir semsiye terim olan “kamu diplomasisinin bir bileşeni” olarak ele alınmaktadır (Cull, 2008, s. 31). CNN International, Sky News ve Bloomberg News gibi uluslararası alanda faaliyet gösteren ticari yayıncılar genellikle dâhil edilmezken, Amerika’nın Sesi, Al Jazeera Ağı ve BBC Dünya Servisi gibi devlet destekli işletilen yayıncılar yer almaktadır.

Browne (Browne, 1982, s. 30-37), uluslararası yayıncılıkla ilgili çalışmasında, *International Radio Broadcasting: The Limits of the Limitless Medium*, uluslararası yayıncılığın işlevini anlamada yararlı sekiz rol belirlemiştir. Bu çalışma ile en yakından ilgili olanlar: dış politika aracı, toplumun aynası, sembolik varlık, dönüştürücü ve destekleyici, zorlayıcı ve korkutucu, eğitici, eğlendirici ve iyilik ve hizmet satıcısı. Bu, her bir radyo istasyonunun (uluslararası yayıncılığın) yalnızca bir amacı yerine getirdiği anlamına gelmez, tek bir istasyon örneğinin bir dış politika aracı olabilir, ancak programlanması toplumu da yansıtıp eğitici ve eğlenceli olabilir. Uluslararası yayın istasyonlarına dış politikanın araçları olarak atıfta bulunurken, Browne (1982, s. 30) politikanın iki bölüme ayrılabilmesini savundu: politika oluşturma ve politika yürütme. Devlet tarafından işletilen uluslararası radyo istasyonlarının politika oluşturma üzerinde doğrudan bir etkisi yoktur, bunun yerine politika yürütmek için kullanılan araçlardır. Dış politikanın uluslararası radyo istasyonlarına yansıtılmasının bir yolu, istasyonun kullandığı diller ve her bir dile harcanan zaman miktarıdır. Browne (1982, s. 31), bir ülkenin başka bir ülkedeki olaylara belirli dil hizmetleri için yayın saatlerini ve / veya frekanslarını ikiye katlayarak veya üçe katlayarak tepki verebileceğini belirtmiştir.

Martelanc vd. (1977) uluslararası yayıncılığı yaklaşımlarını üç kategoriye ayırmıştır. Bazı yayıncılar esas olarak dünya sahnesini ve hedef ülkeyle doğrudan bağlantılı olmayan belki de orijinal ülkeyle bile uluslararası etkinlikleri ile ilgilenmektedir. Bu yayıncıların doğrudan, açık bir propaganda yaklaşımına inanmadıkları ve dinleyicilerin temel tutumlarını nadiren değiştirmeye çalıştıkları görülmektedir. Dinleyicilerin yayıncıların konuyla ilgili tanımlarını alıcının kendi tutumları açısından kabul etmelerini sağlamaya çalışırlar. İkinci, genellikle daha küçük ülkelerden kaynaklanan daha büyük bir dış yayıncı grubu, hedef ülkeye yönelik farklı bir görüşe, “kesinlikle gözlemlenen tarafsız bir konuma” sahiptir. Genellikle kendi ülkenin kendi politik, ekonomik ve kültürel sahnesinin sunumuyla ilgilenirler. Ana hedefleri, hedef kitleyi etkilemek yerine bilgi akışını ve kültürel alışverişi teşvik etme çabası gibi görünmektedir. Bu yayınların mutlaka değersiz olması gerekmez, çünkü menşe ülkenin belirli tutumlarını, sonuçlarını ve başarılarını değerlendirerek dolaylı olarak hedef kitleyi etkilemeye çalışabilirler. Üçüncü, bu yayıncılar yayınlarda sert bir saldırgan propaganda hattı kullanıldığı Soğuk Savaş döneminden kalan kalıntıları içermektedir. Bu radyo yayıncıları her yorumda hedeflenen ülkeyle ilgili ideolojik veya politik bir yorum koymaya çalışırlar. Bununla birlikte, bu tür yayınların modası geçmiş ve çok verimli olmadığı görülmektedir. “Bumerang etkisi” açıkça böyle bir durumda hareket eder (s. 8).

Birleşmiş Milletler’in yumuşak bir şekilde iyimser olmak gibi bir görevi olan UNESCO (Godding, 1959, s. 61), 1950’lerin sonlarında uluslararası yayınların görevlerini belirleyen bir rapor yayınlamıştı: “Uluslar arasında ideal olarak uluslararası yayıncılığın amaçlarının (a) yayıncı ülkenin kültürü ve fikirlerinin en iyisini sunmak; (b) dünya haberlerini objektif olarak sunmak; (c) yayın yapan ülkenin önemli dünya sorunlarına bakış açısını açıklamak ve (d) uluslararası anlayışı geliştirmek” olduğunu vurgulanmaktadır. Godding (Godding, 1959, s. 61) uluslararası yayıncılığın amaçlarını örnekleme için farklı uluslararası yayıncıların ifadeleri sunmaktadır. Ona göre, birinci, amacı, İsviçre Yayın Servisi tarafından iyi ifade edilmiştir: “Rahatsız edici veya bencil olmadan, sadece bir sanayi, ticaret ve seyahat ülkesi olmadığımızı göstermeliyiz; İsviçre de ve hepsinden önemlisi hem yüce hem de eski bir yerli medeniyete sahip bir ülke ve tarih boyunca Avrupa ve Dünya kültürüne katkımız var”. Diğer amaçlar ve hedefler BBC Genel Müdürü tarafından şu şekilde tanımlanmıştır: “Gerçek, insanların ulaşmaları için kesinlikle ve samimiyetle ifade edilmek; dünyanın durumunu ve bu ülkenin düşünce ve

eylemlerini objektif olarak açıklamak; her biri birçok seyircinin ihtiyaçlarına göre gerekli ölçülerde ilgi, bilgi ve eğlence sağlayarak halklar arasında daha yakın bir anlayış oluşturmak". Uluslararası Yayın Hizmetini kuran Amerika Birleşik Devletleri Kongre Yasası'nın amacı şunları içerir: "ABD'nin diğer ülkelerde daha iyi anlaşılmasını sağlamak ve ABD halkı ile diğer insanlar arasındaki karşılıklı anlayışı arttırmak".

Dolayısıyla, uluslararası yayıncılığın ilk ortaya çıktığından beri temelden ulaşılması hedeflenen iki farklı hedef kitleleri vardır. İlki, ülkeleriyle bağlarını güçlü tutmak, ülkeleriyle ilgili gelişmelerden doğru bir şekilde haberdar etmek, kültürel destek sunmak adına, o ülkenin ana dilinde yayın yaparak anavatanından uzak yaşayan vatandaşları hedeflenmektedir. İkinci, izlediği politikaları ve attığı adımları doğru bir şekilde anlatmak, hitap edilen hedef kitlenin desteğini kazanmak, ülke imajını geliştirmek, dil ve kültür öğelerini tanıtmak için o hedef ülkenin dillerinde yayın yaparak dünya kamuoyunu hedeflemektedir.

Genel olarak, dünya çapındaki uluslararası yayın (radyo ve televizyon) istasyonları aşağıdakiler tarafından işletilir veya finanse edilir: devletler/hükümetler; sivil toplum kuruluşları; ticari işletmeler; dini/siyasi gruplar (Zöllner, 2006: 161). Samuel-Azran (Samuel-Azran, 2013, s. 1307-1308) Al-Jazeera üzerine yaptığı çalışmada, Al-Jazeera'nin işleyiş türü (modus operandi) devlet destekli özel yayıncı tipolojisinin altına girmiyor ve kamu diplomasisi aracı olarak yeni bir uluslararası yayıncılık biçimini temsil ettiğini öne sürmektedir. Samuel-Azran, Katar'ın modus operandi'sini (işleyiş türünü) "uluslararası yayıncılık hibrid modeli" olarak adlandırmayı önermektedir. Hibritin genetik olarak farklı genetiği olan iki bireylerin birleşmesinden sonuçlanan yavru, Al-Jazeera de temelde belirgin devlet destekli ve özel modellerin ürünüdür. Samuel-Azran, hibrit modelin bir kamu diplomasisi aracı olarak benimsenmesinin devlet oyuncuları için zorlu bir seçenek olduğunu ve Katar'ın bu modelin bir devlet tarafından başarılı bir şekilde kullanılmasının bir örneği olduğunu değerlendirmektedir. Russia Today, İran destekli Press TV ve Suudi destekli Al-Arabiya gibi Al Jazeera kopyaları daha az başarılı olduklarını ortaya çıkmaktadır ki devlet destekli tüm ağlar bağımsız operasyonlar olduğu konusunda ısrar etmesine rağmen, yine de güvenilirliğini kazanamadılar. Samuel-Azran, Katar'ın iki ana sebepten ötürü kamu diplomasisinin hibrid uluslararası yayıncılık modelini icat ve istihdam etmekte başarılı olduğunu düşünmektedir. Birinci, Katar, uluslararası çatışmalara en az doğrudan müdahil olan bir mikro devlettir. Bu, Katar'ın

çoğu zaman Al-Jazeera ile olan ilişkisini başarılı bir şekilde gizleyebildiği, çünkü uluslararası politikada çevresel bir oyuncu olduğu ve bu nedenle izleyicilerin çoğu Katar'ın siyasi ilişkilerine veya çıkarlarına ilgisiz olduğu anlamına gelmektedir. İkinci, Katar, Al-Jazeera çalışanlarına ve çeşitli dünya bürolarına yatırımlarını sürdürmek için kaynak ve motivasyona sahip.

Tablo 7. *Uluslararası Yayıncıların Kamu Diplomasisi Taktikleri İçin Önerilen Tipoloji (Samuel-Azran, 2013, s. 1307)*

Tür (Tip, Model)	Kamu Diplomasisi	Örnek	Sahiplik (Mülkiyet)
Devlet destekli, kendisini tanıtan	Yaygın olarak propaganda olarak bilinen, haber olaylarını devletin bakış açısından açıkça sunmak.	France 24, Al-Hurra (ABD)	Batı Ülkeleri
Devlet destekli, neo-otoriter	Al-Jazeera özentisi ancak yaygın olarak propaganda olarak tanımlanır	CCTV (China), Russia Today, Press TV (Iran)	Sorunlu bir imaja sahip çoğunlukla otoriter ülkeler
Özel (Private)	“CNN etkisi”, medyatikleşen kamu diplomasisi	CNN, MSNBC, Fox News, Sky News	Çoğunlukla Batılı girişimciler
Hibrid	Havuç ve Çubuk ile pazarlı aracı	Al-Jazeera	Mikro Devlet

Uluslararası yayın sistemleri, küreselleşme tartışmasında rol oynayan hemen hemen tüm diğer medya türlerinden daha sisteme bağımlıdır. İlgili yayıncıların yerel hükümeti ile hedef ülkelerin hükümetleri, izleyicileri ve pazarları program tekliflerine yüksek derecede tepki vermektedir. İstenmeyen bir yayın kolayca diplomatik müdahalelere ve komplikasyonlara yol açabilir. En azından büyük yayıncılar dış pazarlardaki başarılarını ölçmek için sürekli olarak kapsama çalışmaları yapmaktadır (Hafez, 2005, s. 165). Dış yayınlar öncelikli olarak dış tüketim içindir ve bu nedenle bir ülkenin dış ilişkilerini derinden etkileyebileceğinden, hükümet düzenlemeleri veya kontrolü genellikle yerel yayınlardan daha eksiksizdir (Godding, 1959, s. 61).

Price (M. Price, 2003, s. 53-54), uluslararası yayıncılıkta İngiliz türü, Fransız türü ve birkaç Amerikan türü, yani birkaç farklı türler olduğunu vurgulamaktadır. Ona göre, tür çizgisinde de ki bu farklılıklar, tarihçeleri, değişen dış politika hedeflerini, hedeflenen toplumların doğasına verilen tepkiler, evde siyasi katılımı ve derinlere oturmuş yerli kültürel eğilimleri belirlemektedir⁸. Jo Groebel (Groebel, 2000), beş ülkenin (ABD, Birleşik Krallık, Fransa, Hollanda ve Almanya) uluslararası yayınlarının karşılaştırmalı analizinde altı olası işlev ortaya koydu; Batı uluslararası yayınların temel iki işlevi 1) krizlerde doğru bilginin aktarılmasında odaklanmak ve 2) az gelişmiş bölgelerde eksik medya üretiminin telafi edilmesi (tamamlanması). Öte yandan, Fransa ve Almanya özellikle 3) belirli bir kültürü ve dili temsil etmenin yanı sıra, 4) yurtdışındaki vatandaşlar için anavatan ile bağlantı kurmaya odaklanıyor. Groebel, ABD yaklaşımını “belirli sosyal ve siyasi inançları, kavramları ve ideolojileri yayma” hedefi olduğu 5) “misyoner” olarak nitelendirmektedir. Bununla birlikte, İngiliz BBC, küresel bir haber kanalı olmasının yanı sıra, misyonerlik işlevinden başka her şeyi kapsamaya çalışan 6) küresel bir oyuncu olarak görülmektedir.

Yayın yapan devletlerin araştırması, uluslararası yayıncıları için hedeflerinin sömürge sonrası sorumluluk duygusundan, küreselleşmiş bir dünyada kültürel çeşitliliği teşvik etmek için daha modern bir arzuya kadar geniş bir çeşitlilik gösterdiğini ortaya koydu. Bu nedenle, uluslararası yayıncılığın bazı işlevleri ve kullanım şekilleri şu şekilde özetlenebilir:

1. Kriz anında doğru enformasyon için bir araç görevi görmektedir: Uluslararası yayıncılık, bir toplumun diğerinin bilgi alanını şekillendirmek isteyebileceği ihtiyacının temelinde yatan çatışmaların ve zorlukların çoğunu kapsamaktadır. Price’ın (2003) belirttiği gibi, uluslararası yayıncılar, bu yeni değiştirilmiş çatışma çözümü ve barışı koruma rollerinde, genellikle uluslararası topluluğun konumunu değiştirerek, olumsuz iletişimleri engellemek için eşzamanlı çabalarla çalışmak zorundadır. Özellikle soykırım tehdidi veya potansiyel olarak büyük ölçekli insan haklarından yoksun bırakılma bağlamlarında, farklı müdahale türlerinin gerekli olduğu görülmüştür (s. 72). Ayrıca

⁸Bu tür sorulara göre, Amerika’nın uluslararası yayıncılığa yaklaşımının örneğin Birleşik Krallık’takilerden farklı olduğuna değiniyor. Amerika Birleşik Devletleri uluslararası yayıncılığı, belirli sektörel düzenlemelerle bir dizi saldırgan yayıncıya dönüştürdü. BBC Dünya Hizmetini, bu kümelenme yaklaşımı konusunda birleşik, güvenilir, gerçeğe uygun ve tarafsız bir bilgi kaynağı olarak bir televizyon yayın sistemini tercih edenler var (M. Price, 2003, s. 54).

barışı korumaya yardımcı olur, çatışma zamanlarında bir müzakere şekli olarak kullanılabilir.

2. Uluslararası İlişkileri kolaylaştıran bir Araç: Enformasyon, hem insanlar arasında bir iletişim aracı hem de uluslar arasında bir anlayış ve bilgi aracı olarak uluslararası ilişkilerde çok önemli bir rol oynar. Dolayısıyla, uluslararası yayıncılık, uluslararası ilişkileri kolaylaştırmada bir araç ve diplomatik faaliyetin başarısının merkezi olarak görülmesidir.

3. Az gelişmiş bölgelerdeki medya arzının eksikliğini telafi eder: uluslararası yayıncılık, medyanın gelişmemiş ülkelerde veya medya genel olarak otoriter iktidarlar elinde o ülkelerdeki topluluk tartışmaları ve diyalog için bir araç ve platform sağlar ve toplumlar içindeki demokratik süreçleri destekler. Ayrıca, uluslararası yayıncılık yerel medya ile ortaklıklar kurabilecek, medya içeriği sağlayabilecek ve kültürlerarası diyalogu geliştirebilecek.

4. Ulusal imajı yansıtmak ve geliştirmek için bir araç olarak: Günümüzün küreselleşen dünyasında diplomasi temaslar, diyalog ve uluslararası faaliyetlerle sınırlı değildir. Bir ulusun medya aracılığıyla imajını ne kadar verimli bir şekilde satabildiğine kadar uzanır. Avrupalı yayıncılar için ortak olan nihai ve kapsayıcı bir hedef, uluslarını dünyaya temsil etme arzusu ve ihtiyacıdır. Bu, dış politika hedeflerini ilerletme hırısından kaynaklanan bir kamu diplomasisi hedefine eşittir. Örneğin BBC Dünya Servisinin hedeflerinden biri de “İngiltere’yi, ülkelerini, bölgelerini ve topluluklarını temsil etmek” ve “uluslararası yayıncılıkta dünyanın en çok bilinen ve en saygı duyulan sesi olmak ve böylece İngiltere’ye fayda sağlamak”. Hollanda’da, Medya Yasasında RNW'nin birincil hedeflerinden biri “Hollanda'nın gerçekçi bir görüntüsünü yurtdışında yaymaktır” ve Deutsche Welle Yasasında DW'nin “Almanya'nın kültürel bir devlet olarak imajını Avrupa geleneği ve özgür ve demokratik bir anayasal devlet olarak” sunmaktır.

5. Bir toplumun kültürünü ve dilini yansıtır: Uluslararası yayıncılığın bir diğer amacı da sadece haberi olduğu gibi anlatmak değil, aynı zamanda haber kuruluşunun amacına bağlı olarak belirli görüş ve bakış açılarını yansıtmaktır. Richter’e (2008) göre, uluslararası yayıncılık, yabancı bir halkın gündemini genişletmek ve yeni bakış açıları teşvik etmek için ana ülkeden konuları ve görüşleri tanıtmayı amaçlamaktadır. Ancak bu amaca ulaşmak için mevcut gündem, bölgesel çıkarlar ve kültürel kavramlarla ilgili konularla tamamlanmalıdır (s. 3). Uluslararası yayıncılık, küreselleşme nedeniyle

birbirleriyle sık temasa geçen diğerk medeniyetler, kùltùrler ve toplumlar hakkındaki bilgilerdeki boşluğu doldurma ihtiyacının getirdiği çağdaş zorlukların çözümlmesine yardımcı olabilir. Uluslararası yayıncılar bunu yapmak adına kendi yayın platformlarında ürettikleri içeriklerde kendi ÷lkelerinin kùltürlerini ve dillerini tanıtan ve öreten içeriklere yer vermektedirler. Örneğin, Deutsche Welle'nin (DW) resmi misyon beyanı, "özellikle" Alman dilinin tanıtımını vurgulamaktadır. DW sunucuları başka dillerde yayın yaparken bile Alman aksanıyla konuşur. RNW (Radio Netherlands Worldwide) için misyon, Hollandaca dilini tanıtmaktan ziyade Hollanda dışındaki Hollandaca konuşanlara ulaşmaktır.

6. Yurtdışındaki vatandaşları ile anavatanla bağlantı sağlar: Yurtdışına seyahat eden bir ÷lkenin vatandaşları veya göç etmiş ve evden gelen haberleri ve kùltürel programları paylaşan gurbetçilerle iletişimi sürdürmek uluslararası yayıncılığın önemli hedeflerden biridir. Tarihsel olarak, BBC World Service (BBCWS) ve Radio Netherlands Worldwide (RNW) sömürge nüfusa kendi dillerinde haberlerle ulaşmaya çalıştılar. Radio France International (RFI) 70'lerde benzer bir hedefle ortaya çıktı. Türkiye Radyo ve Televizyonu (TRT)'nin uluslararası yayın hedeflerinde "Yurtdışındaki Türk vatandaşlara; Türkçeyi ve Türk tarihini sevdirmek, vatandaşların farklı kùltüre uyum sağlamalarına yardım etmek adına programlar, vatandaşların kendilerini yalnız hissetmemeleri için devletlerinin yanlarında olduğunu vurgulayacak yayınlar yapılması, Türkiye aleyhine yapılan yayınlar karşısında vatandaşları bilgilendirecek yayınların yapılmasıdır" maddesi de yer almaktadır (Kılıç, 2015, s. 380).

Fortner'e (1994, s. 21) göre ise, uluslararası yayıncılık katılımını mantığı bir ÷lkeden diğerkine farklılık göstermektedir. Birçok ÷lke, bu tür yayınları, vatandaşların iş veya tatil seyahatlerinde ÷lke sınırların dışında oldukları süresince "bağlı kalmaları" için bir araç olarak kullanılmaktadır. Bazıları ise, başka ÷lkelere çalışan, yurt dışında ikamet eden veya göç etmiş olan vatandaşların "evde" olaylar hakkında güncel kalmalarına istenmektedir. Başka bir nedeni ise, diğerk ÷lkelerdeki insanlara yayıncının ÷lkesinin kùltürel geleneklerini duyma, hükümetinin resmi politikalarını açıklama veya kendi gazetecilik geleneğinin haber değerlerini kullanarak dünya olayları hakkında haberdar etme fırsatı sağlamaktadır. Berg'e (2008, s. 9) göre, ulusları uluslararası yayıncılığı yapmak için birçok faktör etkilemiştir. Uluslararası yayıncılığın temel yararı, fikir yapıncıları, sıradan dinleyicileri etkilemektir. Uluslararası radyo, resmi bir hükümet sesi

ve bir ülkenin dış politika kuruluşunun kolu olarak görev yapabilir; bir ülkenin kültürünü, turizmini veya ticari çıkarlarını teşvik edebilir; eğitmek ve eğlendirmek, yurtdışında, denizde veya orduda yaşayan yabancılarla bir bağlantı sağlayabilir; diğer uluslarla kültürel bağları güçlendirmek veya ulusal itibarını yerine getirebilir; bir ideolojiyi veya belirli bir politik bakış açısını teşvik edebilir veya bunlarla mücadele edebilir veya kurtulmaya çalışabilir; Kriz zamanlarında değerli bir iletişim aracı sağlayabilir.

Uluslararası Yayıncıların hedefleri ve rolü doğrultusunda değerlendiren O’Keeffe ve Oliver Avrupa içinde tarihsel geçmişlerinden, yasal düzenlemelerinden ve bazıları resmi misyon ve hedeflerinde dile getirilen kültürel bakış açılarından ince farklılıklar olduğunu vurgulamaktadır (O’Keeffe ve Oliver, 2010, s. 10-14):

- Tarihsel olarak, BBC World Service (BBCWS) ve Radio Netherlands Worldwide (RNW) sömürge nüfuslarına kendi anadillerinde haberlerle ulaşmak gibi benzer isteklere sahipti. Radio France International (RFI), 70’lerde benzer bir hedefle, ancak postkolonyal bir bağlamda ortaya çıktı
- Ulusların (İngilizce olmayan) ana dillerinin kullanımını geliştirme (veya en azından koruma) arzudur. Fransa TV5 Monde dünya çapında La Francophonie’yi desteklemek, kültürel çeşitliliği korumak ve Anglo-Amerikan hegemonyası ve homojenlik tehdidine karşı koymak için vardır. Deutsche Welle’in (DW) resmi misyon bildirisi “özellikle” Alman dilinin tanıtımını vurgulamaktadır. Diğer dillerde yayın yaparken bile DW sunucuları Almanca aksanıyla konuşur;
- Avrupa yayıncıları için ortak olan nihai ve kapsayıcı bir amaç, uluslarını dünyaya temsil etme arzusu ve ihtiyacıdır. Bu, dış politika amaçlarını ilerletme arzusundan kaynaklanan bir kamu diplomasisi hedefine eşittir. BBC Sözleşmesi, BBC’yi “İngiltere’yi dünyaya, dünyayı İngiltere’ye getirmek”, “İngiltere’yi, uluslarını, bölgelerini ve topluluklarını temsil etmek” ve “uluslararası yayınlarda dünyanın en tanınmış ve en saygın sesi olmakla” tanınıyor ve İngiltere’ye fayda sağlıyor.” Deutsche Welle Act, DW’nin “Almanya’nın Avrupa geleneğinde kültürel bir devlet ve özgür ve demokratik bir anayasal devlet olarak imajını aktarması” gerekmektedir. Fransız hükümeti, Fransa’nın 24’ünün açılışında, Fransız bakış açısını iletme ve Anglo Amerikan kültürel emperyalizmini dengeleme ihtiyacından çıktı: Fransa’nın etkisini, la Francophonie’nin tanıtımına katkıda

bulunmak için görsel-işitsel dünyada Fransız varlığını geliştirmek...kültürün çeşitliliğini ve bakış açılarını, Fransızca ve Fransızca konuşan kültürü ve değerleri yansıtmak". Fransa için yumuşak güç benzersiz bir Fransız konseptidir. Kültürel çeşitliliği teşvik etmek, Alman yayıncı Deutsche Welle (DW) tarafından paylaşılan ve Deutsche Welle Yasası'nda "[DW] Avrupa'da ve diğer kıtalarda, farklı kültürler ve insanlar arasında, özellikle siyaset, kültür ve ekonomi alanlarındaki önemli konularda Alman (ve diğer) bakış açıları için, anlayışı ve fikir alışverişini teşvik etmek amacıyla bir forum sağlamalıdır".

- Arapça ve İngilizce dil yayıncısı Al Jazeera, Arapça ve İngilizce hizmetlerinin rolleri ve hizmetlerin kendileri oldukça farklıdır. Her ikisi de haberi tabandan ele almayı, "Güneyden Kuzeye bilgi akışını dengelemeyi" ve "Ortadoğu ve Afrika için referans kanalı" olmayı hedefliyor. Katar'ın çıkarlarını dünyaya temsil etmek yerine, Al Jazeera, Arap dünyasının çıkarlarını temsil etmeyi ve bilgi ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlamaktadır.
- Japonya'nın uluslararası anlayışını ve bakış açılarını teşvik etme amacını taşıyan Japonya'nın uluslararası yayıncılıktaki hedefi, Avrupa'daki muadillerine benzerdir. Sadece 2009 yılında yabancı odaklı bir uluslararası yayıncı kurulan NHK World'ün Japonya'nın diğer kamu diplomasisi çabalarıyla bağlantısı çok sınırlıdır ve kendi tutkuları, Asya'dan gelen görüşlerin güvenilir sesi olmak ve Japonya'nın iş dünyasındaki karşılaştırmalı üstünlüğünü bir haber servisi sağlamak için kullanmaktadır.
- Çin'in uluslararası yayıncılarının rolleri hakkında şüphe yok: Çin'in kamu diplomasisi çabalarının ayrılmaz bir parçası. Kısmen, görevleri "Batı medyasının dünyanın geri kalanına ideolojik saldırısına" karşı bir alternatif sunmaktır.
- Kanada'nın uluslararası yayıncılığa yaklaşımı G8 ülkeleri arasında benzersizdir. Kanada'nın uzun süredir devam eden kaygısı, Amerikan kültürünün mevcut kamu diplomasisi çabası olarak nitelendirilebilecek şeylerin çoğunu yönlendiren Kanada üzerindeki etkisi ile ilgilidir. Kanada Mirası'nın web sitesinde "Kanada nispeten küçük ve çeşitli bir nüfusa sahiptir ve dünyadaki en güçlü ve yaygın kültürün yanında yaşıyoruz" diyor. Kanada'da yayıncılığın rolü, uluslararası alanda tanıtım yapmak yerine yurt içinde koruma görevini üstlenmektedir.

Bu doğrultusunda, O’Keeffe ve Oliver (2010, s. 14) kamu diplomasisindeki hedeflerine ulaşabilmek için devletlerin uluslararası yayıncılığı kullanmaya motive eden beş temel sebeplerden söz etmektedirler:

“1. Özellikle eski sömürgeler gibi enformasyon açığının olduğu yerlerde enformasyon ve fikirler için alternatif güvenilir kaynaklar sağlamak.

2. Diasporalara erişebilmek.

3. İngilizce olmayan dilleri muhafaza etmek.

4. Batı’nın ve İngilizcenin medyatik, kültürel ve politik egemenliğine karşı koymak.

5. Bir ülkenin kültürünü, ideallerini, değerlerini ve uzmanlığını yansıtmak.”

Bu arada, Zöllner’e (Zöllner, 2011, s. 30) göre, yalnızca izleyici üyesi uluslararası yayınların amacının farkında değildir ki Nye (Nye, 2008b, s. 95) insanların kalplerini ve zihinlerini bilgilendirmek ve meşgul etmek için kamu diplomasisini aracı ve dolayısıyla “yumuşak güç” veya “başkalarının tercihlerini şekillendirme yeteneği” olarak kabul etmektedir. Price vd. (Price vd., 2008, s. 154) göre, uluslararası yayıncılık tanımında veya amaçlarında, yayıncının teknoloji ile ilgili olanlar da dahil olmak üzere stratejik kararları üzerinde önemli bir etkiye sahip olan *kuruluş (varlık) vizyonu* unsuru, kendisini nesnel bir haber ve bilgi servisi olarak görüp görmediği, ya da kasıtlı olarak ikna edici eğilimini uygun hale getirip getirmediğini - belirli seçkinlere veya diğer hedef kitle gruplarına ulaşma stratejisini ve bu stratejinin yapılan teknolojik seçimler üzerinde bir etkisi olacaktır. Ayrıca, Hafez’e göre, “uluslararası yayıncılık, göç, krize müdahale ve ulus ötesi kamusal alanların oluşturulması alanında küreselleşmenin çeşitli görevlerini üstlenmektedir” (Hafez, 2005, s. 159). Hafez’e (Hafez, 2005, s. 164) göre, uluslararası yayıncılık alanındaki Batılı hakimiyeti, kültürel emperyalizmin bir ifadesi olmak zorunda değildir. Batı uluslararası yayın şirketi ulusal muhalefet güçlerinin söz sahibi olmasına katkıda bulunursa, dünya çapında dinamik kültürel kalkınma çıkarları içinde olması gereken demokrasiyi gerektiren bir etkiye sahip olacaktır.

Akademisyenler, uluslararası iletişim, teknolojik gelişme ve medya karmaşıklığında yapısal değişiklikler ışığında klasik tek yönlü propaganda modelinin eski olduğunu düşünmektedir ve yeni bir paradigmaya ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır. Birçoğu devlet etkin iletişiminin temeli olarak ‘diyalogu’ önermektedir. Hafez (Hafez, 2005, s. 164-165) uluslararası yayıncıların sahip olabileceği üç işlevi birbirinden ayırmaktadır. Birinci öncelik “telafi edici işlevdir”: uluslararası yayıncılığın, otoriter ülkelerdeki birçok medya sisteminde çoğulculuk eksikliğini, hedef bölge hakkında çok

yönlü haber teklifleri (dengeleme) ile değiştirmeye çalışması bakımından telafi edici bir etkisi vardır. İkincisi, Hafez “diyalog işlevine” işaret ediyor: Uluslararası yayıncılar “uluslararası ve bölgesel meseleleri tartışmak için bir platform” olarak hareket edebilir ve “kuzey ve güney” arasında bir “kültür diyalogunu” kolaylaştırabilir. Üçüncü işlev “krize müdahale işlevi”dir. Modern uluslararası yayıncılığın temel görevlerinden biri, kriz ve savaş bölgelerinde bağımsız bilgi göndermek, çatışan tarafların onları manipüle etme girişimlerini azaltmak ve aracılık ve barışı teşvik etme işlevini üstlenmektir.

Tek yönlü iletişimi reddeden son teklifler, uluslararası yayıncılık ve kamu diplomasisinde “diyaloga” yol açmıştır (Peterson, 2002; Riordan, 2005; Zöllner, 2006). Yabancı bir kamuoyuna olumlu, yapıcı bir müdahale için iki yönlü iletişim, dinleme ve konuşma içeren diyalog eğilimi gerekli olduğunu vurgulayan Youmans ve Powers (Youmans ve Powers, 2012, s. 2151) ancak diyalog kavramının yanıltıcı olduğunu çünkü politik pratiksizliklerle dolu olmasıdır ve halklar diyalog vaatlerinden şüphelenmektedir. Youmans ve Powers (Youmans ve Powers, 2012, s. 2152) Robert Putnam (1988)⁹ tarafından geliştirilen uluslararası anlaşmanın (bargining) iki seviyeli oyun metaforunu uyarlayarak, uluslararası yayıncılığın uluslararası düzeyde anlaşmaya analoglaştırılması gerektiğini öne sürmektedirler. “Uluslararası yayıncıların bilgi çağında eşzamanlı olarak farklı taraflarla ve halkla müzakere etmeleri veya içeriklerini uyarlamaları gerekmektedir. Bir devletin diğer halkı etkilemeye yönelik yayıncılık çabaları müzakere olarak modellenmelidir”. Youmans ve Powers (Youmans ve Powers, 2012, s. 2156) göre, hükümetler yabancı halka yönelik medya kurduklarında, Zaller’in (Zaller, 1992: 51) bilişsel işleme modelinin ilk iki şartını ödünç alarak, alım (reception) ve nihai kabul (acceptance) müzakere ediliyor. Alım, bir kişinin dikkatini ifade eder ve kabul, bir mesajın birinin mevcut inanç sistemleri, kimlikleri ve altında yatan ideolojilerle entegrasyonunun bir fonksiyonudur. Müzakerenin sonucu olarak bir antlaşma yerine, alıcı bir kitle nihai hedeftir; dolayısıyla, alıcı hükümetten ziyade alıcı kamuoyu, birincil ortaktır. Youmans ve Powers (Youmans ve Powers, 2012, s. 2158), “Uluslararası yayınlar için, alım ilk gerekli adımdır, ancak kabul birincil önceliktir” diye nitelendirmektedirler.

⁹Robert Putnam’ın iki seviyeli oyun modeli, devletler sıkıştırmaya ulaşmaya çalıştıklarında ortaya çıkan etkileşimli, stratejik oyunlara dayanan bir uluslararası stratejiler teorisi sunuyor. Gerçek uluslararası ilişkiler paradigmasından uzaklaşan Putnam’ın modeli, iç politikanın devletlerarasındaki uluslararası pazarlığı ne zaman ve nasıl etkilediğini açıklamaya çalışıyor. Putnam’ın modeli, iki etkileşimli, refleksif (“bağlantılı”) düzey arasında birincil bir dinamik öneriyor (Putnam, 1988).

Uluslararası yayıncılığın politik etkileri ilk olarak 1930'ların sonunda Büyük Britanya ve Almanya'nın, özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde kamuoyunu etkileme çabalarında radyo kullandıkları zaman kayda değer bir hale geldi (Seib, 2006, s. 7-47). Price'ın belirttiği gibi, "Voice of Amerika'nın amacı otoriter toplumların dönüştürülmesine yardım etmek, ABD'de uygulandığı gibi basın özgürlüğünü ve Amerikan değerlerini teşvik etmek, eğitim fırsatları artırmak, Amerikan politikalarını Dünya'da anlatmak ve ABD kültür, ticaret ve turizminde hizmet etmektir" (Price, 2003, s. 61). Deutsche Welle (aynı zamanda "Alman Dalgası" anlamına gelir), Batı ve Doğu Avrupa'da, Kuzey ve Latin Amerika'da ve ayrıca Asya'daki yayınlarıyla güncel haberler ve olaylara ilişkin Alman bakış açısını sunan küresel bir ses olarak tanımlanmaktadır (Silcock, 2002, s. 342). Uluslararası yayıncılar, güç ve ayrıcalık hissetmiş, kurumsal yaşam döngüsünde zirveye sahip ve gelecekteki rolü büyük olan çoğunlukla "eski medya" olarak adlandırılan şeyin hassas unsurlarıdır (Price, 2016, s. 48).

Zöllner (Zöllner, 2011, s. 31) uluslararası yayıncılığın doğasında gazetecilik olduğunu ve çoğu durumda öyledir (BBC Dünya Servisi, diğerleri standartlar koyar) diye vurgularken diğer durumlarda gazetecilik tarafından kutsanmamaktadır, gerçek ile ilgili olgu toplamasından daha ziyade ikna etmek ve ikinci düşüncelere yer bırakmamak için garip bir dürtüye odaklanmaktadır. Price'a (2003, s. 51) göre, "objektif hedeflerini etkili bir propaganda aracı olarak hareket etme ihtiyacı ile uyumlaştırma mücadelesi, ulusal politikanın ilerlemesi ile güvenilir bir gazetecilik kuruluşu olarak hareket etme arasındaki potansiyel ayrımı" uluslararası yayıncılığın geleneksel gerilimlerinin merkezinde yer almaktadır. Taylor'a göre, BBC Dünya Servisi gibi istasyonların çıktısının "propaganda" olup olmadığı konusunda önemli tartışmalar var. Ona göre, cevap basittir, hangi tarafta olduğunuza bağlıdır. Uluslararası yayıncılık sorunlarında her zaman sorun budur. Gazetecilik bağımsızlığı geleneğine bağlı gazetecilerin görev yaptığı devlete ait uluslararası yayın istasyonları bile, programın kabulünün sonunda resmi propagandayı yaymakla suçlanıyor. Konular sadece haberlerin etrafında değil, özgür insanların nasıl yaşadığı ve siyaseti nasıl yaptığınıyla ilgili görüşler ve ipuçlarıdır (P. M. Taylor, 2011, s. 924). ABD hükümeti Küba halkını hedef alan Radio Marti (ve daha sonra televizyon) kurduğunda, Castro bunu kesinlikle komünist yönetimini baltalamak için tasarlanmış Batı propagandası olarak algıladı ve yayınları kapattı. Eğer alıcı taraftaysanız ve duyduğunuz

şeyden hoşlanmıyorsanız - veya bundan korkuyorsanız - o zaman bir psikolojik savaş biçimi olarak algılanabilir (P. M. Taylor, 2011: 926).

Uluslararası yayıncılık için önemli unsurlarından biri de yerel yayın ortakların bulunmasıdır, çünkü yayınımları buldukları coğrafyaya taşıyan birer köprü görevini üstlenmektedirler. Kendi platformlarda yayın imkânı sunarak (radyo yayıncılığı için) yerel ortaklarınız yayın maliyetlerinizi düşürür. Uluslararası yayıncılıkta yerel yayın ortaklarınız, onların buldukları coğrafyada yaptığınız yayınlarda o bölgedeki seyirciye/dinleyiciye iletteceğiniz mesajı, onların doğru anlayacakları biçimde kodlamanıza da yardımcı olur. Yerel ortaklar o ülkelerdeki şubeleriniz veya muhabiriniz görevini yerine getirerek o ülkedeki gelişmelerden anında haberdar olmak yayın içeriğini zenginleştirir.

Yanardağoğlu, BBC üzerine yaptığı çalışmada, İngiliz haber odasındaki editörler, genel olarak BBC'nin editöryal hatlarını ve ilkelerinin kamu diplomasisi hedefleri için manipüle edilemeyecek kadar güçlü olduğuna inandıklarını belirtmektedir. Ona göre, editörlerin görüşüne dayanarak, BBC Dünya Servisi bir kamu diplomasisi aracı olarak görünse bile, mesleki standartlarından ödün vermemektedir (Yanardağoğlu, 2014, s. 29). Bazı BBC editörleri, BBC World Service'in iyi bir örnek teşkil ederek ve tarafsız ve nesnel gazetecilikte "en iyi uygulamayı" göstererek İngiltere'ye pozitif ve saygın bir imaj yaratmaktadır ve böylelikle bir kamu diplomasisi aracı olabileceğini savundular (Yanardağoğlu, 2014, s. 22). Zöllner'in (Zöllner, 2006, s. 162) belirttiği gibi, "liberal demokratik tipteki devletler veya hükümetler tarafından işletilen veya finanse edilen birçok uluslararası yayıncı, genel gazetecilik misyonlarını vurgular, ancak örtülü veya açık bir şekilde, ülkelerinin ulusal imajının veya politikalarının tanıtımını memnuniyetle karşılar". Bu tür uluslararası yayıncılara bir örnek, devlet tarafından işletilen Amerika'nın Sesi'dir; yarı özerk devlet tarafından finanse edilen kamu şirketleri olarak örgütlenmiş olsa da benzer duruşlar İngiltere'nin BBC Dünya Servisi, Fransa'nın Fransa Radyosu Uluslararası (RFI) ve Almanya'nın Deutsche Welle (DW) de kabul ediliyor (Zöllner, 2006, s. 162). Taylor'a (P. M. Taylor, 2009, s. 95) göre ise, bir kamu diplomat olarak uluslararası yayıncı gazetecilik veya propaganda niteliği ne olursa olsun, ev sahibi ülkenin politika kaygılarını ve stratejik çıkarlarını neredeyse kaçınılmaz olarak yansıttığı için hiçbir zaman gerçek anlamda tarafsız değildir ve basitçe "stratejik iletişim" olarak

adlandırılabilir. Price'ın (Price, 2002, s. 208) belirttiği gibi, “uluslararası yayın araçları, gönderen ulusun önceliklerinin ve iç politikalarının bir yansımasıdır”.

Bu çerçevede, Melissen'e (Melissen, 2005, s. 14) göre, kamu diplomasisinin bir aracı olarak uluslararası yayıncılık, Nye'nin kullandığı “yumuşak” bir güç ifadesi değildir: ikna ve önceden belirlenmiş bazı hedeflere ulaşmakla ilgilidir (siyasi diyalog, ticaret ve dış yatırım, kapı bekçileri görüşünün ötesinde sivil toplum gruplarıyla bağlantıların kurulması gibi çok çeşitli hedeflerin peşinden gidebilir, aynı zamanda ittifak yönetimi, çatışmayı önleme veya askeri müdahale gibi ‘sert güç’ hedeflerine de sahiptir); yani bu “özgecil mesele (ilişki) değildir”. Zöllner'e (Zöllner, 2006, s. 162) göre, uluslararası yayıncılığın kamu diplomasisi ve / veya dış politikasının bir aracı olduğu görüşü ile örtüşmektedir ve çatışma çözümü bağlamında müzakereleri ve anlaşmaları teşvik eden bir ‘araçsal aktör’ rolünü üstlenebilir – bunu Gilboa ‘medya diplomasisi’ olarak sınıflandırmaktadır.

Medya diplomasisi, yalnızca medyanın dahil olduğu enformasyon çalışmalarını ve kültürel faaliyetleri değil, aynı zamanda dış politikanın tüm kamusal yönlerini - başbakanın, dışişleri sekreterinin ve diğer üst düzey yetkililerin konuşmaları, gezileri, kamuoyu önüne çıkmalarını kapsar diye kamu diplomasisinden ayırt etmelidir. Medya diplomasisi, hükümetlerin medya aracılığıyla sinyal göndermesi ve medyanın bir bilgi kaynağı olarak kullanılması dahil olmak üzere, medyanın dahil olduğu ve kamu diplomasisi ile ilişkili olmayan diğer unsurların yer aldığı kamu diplomasisinin tüm yönlerini içerir (Y. Cohen, 1986, s. 7). Medya diplomasisinin birçok unsuru ortak kalıpları paylaşır (Y. Cohen, 1986, s. 8).

1. Medya, dış politika sürecinin çeşitli aşamalarında bir bilgi ve fikir kaynağıdır:

2. Medya, dış politika üzerine bir tartışma forumu olarak hareket etmesi ve bu tartışmayı kamuoyunda politika yapıcılara yansıtması açısından halkı politika yapıcılara bağlar.

3. Medya diplomasisi, etki kavramıyla ilişkilidir: medya, medyanın hangi alanları ve konuları kapsadığını belirler ve medya politikayı değiştirme potansiyeline sahiptir.

4. Medya diplomasisi, hükümetinin tutumlarını editöryal konulara dahil ederek ve politikayı değiştirmenin siyasi etkisi olan bilgileri ifşa ederek medyanın politika yapıcıları yabancı hükümetlere ve kamuoyuna bağlama biçimiyle ilgilidir.

Uluslararası yayıncıların görevi (en azından belirtilen görevi), hedef kitlelere etkili bir şekilde ulaşmaktır ve dolayısıyla tarihsel olarak yeni cihazları keşfetmekte, mesafeyi ve temel olarak hükümetlerin hedef bölgelerdeki direnişlerinden kaynaklanan engelleri aşmak için teknolojiyi kullanarak yenilikçi olmuşlardır (Price vd., 2008, s. 155). Uluslararası yayıncılık yayın teknoloji tarafından belirlenmiştir. Uluslararası yayıncılar kısa dalga radyoları geleneksel olarak sinyallerini yaymak için baskın bir yöntem olarak kullandılar, ama şimdi, FM, internet, uydular kadar pek çok teknoloji söz konusudur (M. Price, 2003, s. 53).

3.3.4. Uluslararası yayıncılıkta dil hizmetleri ve hedef kitle

Gaye Aslı Sancar (Sancar, 2015: 463), kamu diplomasisi dış hedef kitleye yönelik bir iletişim faaliyeti olduğuna göre iletişim sürecinde medya kurumlarının yayınlarının yabancı dillerde olması gerekliliğini vurgulayarak, “nasıl ki kamu diplomasisi kendi mesajlarını hedef ülkelerin dillerinde vermek zorundaysa ve hedef kitlesi yabancı halklar ise o ülkelere yönelik yapılan çalışmalar da o ülkenin dilinde olmak zorundadır” diye nitelendirmektedir. Sancar’a göre, burada önemli olan nokta, bir (medya) kanalın sadece yeteri kadar ülkeye yayın yapmasında değil, o kanalın yaptığı dildir, yayın yaptığı ülkelerin dillerinde içerik sunmasıdır (Sancar, 2015, s. 450). Bazı uluslararası yayıncıların, yabancı dil alt kuruluşlarının, hedef ülkedeki yerel yayıncı için fiili bir yurtdışı bürosu olarak hareket etmelerine izin verdiğine dikkat etmek ilginçtir (Cull, 2008, s. 52). Bir dil hizmetinin başlatılıp başlatılmayacağına ve devam etmek, eklemek, azaltmak veya kapatmak için karar verirken bir yayın kuruluşu maliyeti çıkarlarla karşılaştırır. Ampirik verilerin (kitle etkisini, hedef alandaki medya ortamını, sosyo-ekonomik koşulları kapsayan), belirli bir kitleye kendi veya diğer ilgili görevleri dahilindeki öncelik hakkında değer yargıları ile bir kombinasyonunu kullanır (Taussig, 2008, s. 594). Yabancı dil hizmetlerini etkili bir şekilde kullanmak izleyicilerin “yerli yayıncılardan aldıkları şeylerin tamamlayıcısı veya bütünleyicisi rolünü anlamalarını ve her topluluğun kültürel söyleminin bir parçası olarak daha geniş bir bilgi ve fikir alımına uymak anlamına gelmektedir” (Taussig, 2008, s. 594). Taussig’in belirttiği gibi, “yabancı dil hizmetleri gelip gitmektedirler çünkü zamanlarına ve amaçlarına hizmet etmektedirler”. Ona göre, uluslararası yayıncının yabancı dil hizmeti “A ülkesi B ülkesini hedefleyen, A ülkesi tarafından ödenen, A ülkesi tarafından istihdam edilen ve B ülkesine

yönelik B ülkesinin anadili tarafından yayın yapan bir yayındır” (Taussig, 2008, s. 609). Hamid Mowlana’ya (Mowlana, 1996, s. 108) göre, uluslararası yayınların çoğu kullandıkları dil seçimi yayın yapan ülkenin stratejik politik ve ekonomik çıkarlarına dayanmaktadır.

Uluslararası yayıncılar tarafından coğrafi kapsam ve dil hizmetlerinin seçimi çeşitli faktörlerden kaynaklanmaktadır: tarih, jeopolitik, yasal zorunluluklar ve yayıncının kendi hizmet tutkusu (O’Keeffe ve Oliver, 2010, s. 19). BBC World Service, Al Jazeera ve CCTV, farklı gündemlerle birlikte küresel kanallardır: BBC World Service, uzun süredir devam eden küresel liderliğini sürdürme arzusuna sahipken, Al Jazeera ve CCTV, daha hızlı küresel erişim sağlama arzusuyla yönlendirilmektedir ve Batı’nın görüşünden önemli ölçüde farklı bir dünya görüşü sunmaktadır (O’Keeffe ve Oliver, 2010, s. 20).

Büyük Avrupalı yayıncılar için konular ve dil seçimleri iki faktörün birleşimidir: tarih ve jeopolitik. Genellikle hükümetin yabancı politik ortamlarını oldukça yansıtan dil ve kapsam seçimlerinde kasıtlı davranan Avrupa ulusları (Britanya, Fransa), eski sömürge güçleri tarihsel olarak sömürgelerine hizmet ettiler ve bunu sömürge sonrası bağlamda da sürdürmektedirler. Soğuk Savaş’ın sona ermesi, 9/11 ve Irak savaşı stratejik odağı Doğu Avrupa’dan Orta Doğu’ya kaydırıldı ve Al Jazeera’nın Arap hizmetinin 1996’dan yükselişi de büyük yayıncılar için oyun alanını değiştirdi (O’Keeffe ve Oliver, 2010, s. 20).

Çok daha küçük bütçesiyle Hollanda, coğrafi ve dil stratejisi doğrultusunda öncelikli bölgeler, eski kolonilerin, ticaret fırsatlarının, göçmen kaynaklarının ve dış politikaların bir karışımını temsil eder. 30 dilde radyo yayını yapan Deutsche Welle’nin coğrafi odağı Doğu Avrupa’dır ve Alman Dışişleri Bakanlığı, özellikle eski Sovyetler Birliği’ndeki ve AB ülkelerinde hizmetlerini sonlandıran BBC World Service gibi diğer hizmetlerden farklı olarak belirgin bir Alman önceliği olarak tanımlanır (O’Keeffe ve Oliver, 2010, s. 20-21).

Al Jazeera’nın amacı, Arap dünyasının Batı medyasının hâkim olduğu bilgi akışında algıladığı dengesizliği gideren küresel bir güç olmaktır. Yalnızca Arapça (1996’dan), İngilizce (2006’dan) ve Boşnakça (2011’den Al- Jazeera Balkans) yayın yapmaktadır, ancak coğrafi kapsamı geniştir (yasaklanmadığı veya engellenmediği ölçüde). Japonya’daki NHK için coğrafi kapsam ve yayın dilleri kurumsal kararlardır. Kapsam küreseldir, Japonca ve İngilizce önemli dillerdir.

Tablo 8. Uluslararası Yayıncıların coğrafi kapsamı

Avrupa	Doğu Avrupa	Afrika	Orta Doğu	Orta Asya	Asya	Pasifik	Kuzey Amerika	Latin Amerika
BBC WS	DW	BBC WS	BBC WS	BBC WS	BBC WS	BBC WS	BBC WS	BBC WS
DW	BBC WS	RFI	AJ (A)	DW	DW	DW	DW	RFI,
AJ (E)	AJ (E)	DW	RFI	AJ (E)	AJ (E)	AJ (E)	CCTV/	CCTV/
Fr 24	CCTV/	CCTV/	DW	CCTV/	RFI	TV5	CRI	CRI
RFI	CRI	CRI	AJ (E)	CRI	RNW	CCTV/	NHK	Arirang
TV5	BBG	NHK	RNW	NHK	RFI	CRI	World	NHK
RNW		World	CCTV/	World	Fr24	NHK		World
CCTV/		BBG	CRI	BBG	TV5	World		BBG
CRI			NHK		CCTV/	RNW		RCI
Arirang			World		CRI	(Sadece		
NHK			BBG		NHK	Okyanus		
World					World	ya)		
					BBG			

Uluslararası yayıncılığın odak noktası elbette hizmet ettiği amaca bağlıydı. Bazı uluslararası faaliyetler, komşu ülkelerin seçkinlerine odaklandı ve onları belirli politikaları benimsemeye veya terk etmeye ikna etmeye çalışmaktadır. Diğerleri de genel kitlelere odaklanmış, kendileri için bir başka şekilde ulaşılamayacak enformasyon sağlamaya ya da hükümetlerinin belirli siyasi, ekonomik veya askeri politikaları benimsemeleri için baskı yapmaya odaklanmışlardır. Bazıları ise, siyasi akışkanlık veya kargaşa dönemlerinde pan-ulusal dayanışmayı güçlendirmeye çalışan “işçi sınıfı” gibi belirli seçkin olmayan kitleleri hedef aldı. Bununla birlikte, metodolojik zorluklar, dil engelleri ve yabancı hükümet kısıtlamaları nedeniyle bu tür yayınlara ilgi duyan kitlenin büyüklüğünü belirlemek her zaman zordu. Bu zorluklar bugün bile devam etmektedir (Fortner, 1994, s. 19).

Peter Niepalla'ya göre, uluslararası yayıncıların üç tür kitleye hizmet ettikleri varsayılabilir: (a) siyasi seçkinler (köşe yazarları, kanaat önderleri ve karar vericiler için) yanı sıra toplumun daha iyi eğitilmiş bölgelerine mensup insanlar; (b) savaş ve çatışma bölgelerindeki ve medyaya serbestçe erişemeyen ülkelerdeki insanlara; ve (c) uluslararası yayıncılara sponsor olan ülkelere gelen vatandaşlara (Fiedler ve Frère, 2016, s. 70-71). Uluslararası yayıncıların amaçları, içeriği ve perspektifleri ve etkileri çok da şeffaf olmasa da halk tarafından bazı kullanım kalıpları ortaya çıkmaktadır: 1) uluslararası

yayıncılar yerli yayıncılardan çok daha küçük izleyicilere sahip olma eğilimindedir; 2) yayıncılar, alıcı ülkelerdeki izleyicilere kültürel yakınlığı olan ülkelerden geldiğinde kitleler daha büyük olma eğilimindedir; 3) yayıncı ulusun diasporadaki bireylerin görmesi daha olasıdır; ve 4) kasıtlı olarak farklı bakış açıları aramak isteyen veya yayıncın ülkesinde ekonomik veya siyasi çıkarları olan bireylerin bu tür yayınları görme olasılığı daha yüksektir (Si, 2014, s. 3). Net yayınlar için net hedefler ve yönler temel bileşenlerdir. Bir yayıncının stratejik gücünün bir kısmı, hedef pazarların ve hedef kitlelerin seçiminde yatmaktadır. BBC World Service, RNW ve RFI için, postkolonyal bir sorumluluk duygusu bazı pazarlarının seçimini gerektiriyor. İngilizce olmayan dillerin korunması TV5 Monde'un varlığının ve gücünün temel nedenidir. AB girişimi "anadil artı iki" Fransa 24 ve DW için de önemli olan bu misyonu sürdürüyor. Muhtemelen en kolay ve en az iddialı amaç çeşitli diasporalara bir bilgi hizmeti sunmaktır: bu RNW için açıktır ve İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra DW kısa dalga radyo hizmetinin ilk hedefiydi (O'Keeffe ve Oliver, 2010, s. 33-34).

Yayıncıların çoğunluğu için, dış politika hedeflerini ilerletmek için ulusu dünyaya temsil etmenin saf kamu diplomasisi hedefidir. Fransızlar ve Almanlar, bakış açılarını temsil etme ve kültürel çeşitliliği koruma hedeflerine sahiptirler (üstü kapalı olarak, dünya çapında başarılı İngilizce medyalarına karşı). Hollandalılar, dünyanın olmasa da Avrupa'nın en liberal sosyal demokrasisi olarak Hollanda'nın imajının çekici gücünü yeniden kazanmak. Al Jazeera, kuzey ve güney (Batı ve geri kalanı) arasındaki bilgi akışındaki algılanan dengesizliği tersine çevirme ve dünyanın geri kalanına bir Arap ve "taban" görüşü sunma misyonunda açıktır. Japonya, Asya'dan gelen görüşlerin sesi olmayı ve ticari izleyicileri çekmek için iş dünyasındaki karşılaştırmalı avantajını kullanmayı hedefliyor. Amerika'nın Sesi (VOA), mevzuatının özellikle onu demokratik bir ideolojiyi yaymaya zorlaması (ve Batı demokratik uluslarında halihazırda var olan hizmetleri kopyalamaması) bakımından benzersizdir. BBC World Service'inin tarihi, uzun ömürlülüğü, tutarlılığı ve yaygınlığı kitlesel, hayran ve sadık kitleler yarattı ve İngiltere'ye muazzam bir kredi yansıtıyor; "uluslararası yayınlarda dünyanın en tanınmış ve en saygın sesi olmak, böylece İngiltere'ye fayda sağlamak" hedefi olmuştur (O'Keeffe ve Oliver, 2010, s. 35).

Ayrıca, güçlü bir kamuoyunun oluşumunda "yayın içeriklerinin, mesajın etkili bir biçimde inşa edilmesi, ait olduğu ülkenin siyasi ve diplomatik söylemine paralel bir dil

kullanmak zorundadırlar çünkü dış yayıncılıkta kullanılan kelimeler krizlere neden olabileceği için önem taşımaktadır” (Bal, 2018, s. 81). Dış yayıncılarda oluşturan içerik, gecikmiş, anlaşılmayan, hedef kitlesi tanımlanmamış, kanalın biçimine uygun olarak hazırlanmamış ise herhangi bir etki yaratması söz konusu olamaz, dolayısıyla, içerik kargaşa yaratmayacak şekilde açık ve anlaşılır olması gerekmektedir (Bal, 2018, s. 82). Dolayısıyla, dil, kültür, sosyal, etnik, siyasi, jeostratejik vb. etkenler uluslararası yayıncılığın yayın politikalarını şekillendirmektedir ve yayın amaçlarına göre yayın yapacakları coğrafyayı, dili ve yayın içeriklerini belirlemektedirler.

Taussig’e (Taussig, 2008, s. 594) göre, uluslararası yayınların dinleyicilerin 360 dinleme, izleme, takip etme pastasının küçük bir kısmını oluşturması, onu mutlaka azaltmaz; yalnızca, maksimum düzeyde etkili olabilmesi için, daha geniş iletişim bağlamı anlaşılabilir olarak tasarlanması ve uygulanması gerektiği anlamına gelir. Zöllner’e göre, kamu diplomasisi hedeflerinin ulaşılması için uluslararası yayıncılar yurtdışındaki hedef halklarıyla diyaloga girmesi gerekiyor ki karşılıklı dinleme ve öğrenmenin her iki tarafın yararına olan bu yaratıcı, söylemsel çabası çok uzun vadeli bir güven inşa etme süreci olacaktır (Zöllner, 2006, s. 177).

Joseph Nye, politika ve iletişim “senkronize” olsa bile, bilgi çağında yumuşak güç kaynakları kullanmak zordur diye ifade etmektedir. Ona göre, tek sebebi de devlet iletişimi, enformasyona boğulan çağın toplumları arasındaki toplam iletişimin sadece küçük bir kısmıdır. Aynı zamanda, postmodern toplumlar genellikle otorite konusunda şüphecidir ve hükümetler çoğu zaman güvensizdir (Nye, 2008b, s. 104-105). Bunun gibi zamanlar, kültürler arası eşit alışverişe yönelik bir forum olarak bir tür “kamu diplomasisinin” önemi konusunda yenilenen farkındalık çağrısı yapacaktı. Bununla birlikte, dünyadaki izleyicilerle baskın olan şey, eski, belki klişeleşmiş, uluslararası yayıncılığı, ulusal çıkarlar ve hegemonik gündemleri izleyen devlet diplomasisi olarak algılamak gibi görünüyor: ulus-markalaşma aracı veya ‘emperyalizm sesi’ olarak. Genel olarak, kamu diplomasisi ve uluslararası yayıncılığa ilişkin güvenilirlik eksikliği var gibi görünmektedir (Zöllner, 2011, s. 32). Geleneksel olarak ise, güvenilirlik uluslararası yayıncıların başarılı ya da başarısız olduğu kilit faktör olarak kabul edilmiştir. Çoğu ölçüm, hedef kitlenin büyük bölümlerine ulaşan güvenilir bir haber vermenin ötesinde, belirli bir bağlamda etkisini sağlamak için izleyicilerin erişimine ve güvenilirlik algılarına odaklanır (Powers ve Samuel-Azran, 2015, s. 259).

O’Keefe ve Oliver (O’Keefe ve Oliver, 2010, s. 40), uluslararası yayıncıların ülkelerinin daha geniş kamu diplomasisi hedeflerine en etkili ve kalıcı katkıyı yapması için başarı derecelerini belirleyerek birbirlerinden ayıran beş temel unsur ortaya koymuş:

- Bağımsızlığa dayalı güvenilirlik
- Finansal güvenlik
- Yasama koruması
- Stratejik yönelim ve
- Uzun ömürlülük.

Bağımsızlık, yayıncının güvenilirliğini garanti eden ve itibarının temelini oluşturan tek tanımlayıcı faktör olarak öne çıkıyor. Uluslararası yayıncılığı etkili bir kamu diplomasisi aracı olarak ayıran önemli özellik, haberleri ve güncel olayları ele alma biçimiye, o zaman güvenilir bağımsızlık, izleyicilerin hangi yayıncılara güvendiklerini belirlediği standarttır. Finansal güvenlik, yayıncıya, kalabalık ve hala yeni girişleri kabul eden bir pazarda hızla gelişen 21. yüzyıl yayın ortamının zorluklarının üstesinden gelmek için zorunludur. Bağımsızlığı için yasal koruma ve hedefleri için kesinlik, varlığın yaşayabilirliği ve varlığı için periyodik ve genellikle ev içi saldırılara dayanma yeteneği sağlar. Finansal güvenlik ve yasal koruma ile bile, bir yayıncı stratejik yön eksikse veya belirsizse kamu diplomasisinin etkili bir unsuru olmaya devam edebilir. Uzun ömürlülük - diğer dört unsur kadar kritik olmasa da - tanınma ve itibarın korunmasında önemli bir faktördür (O’Keefe ve Oliver, 2010, s. 40-41).

BBC World Service’inin başarısı sayesinde, uluslararası yayıncılık uzun zamandır İngiliz kamu diplomasisinde en yaygın olarak bilinen unsur olmuştur, ancak BBC araştırmaları, dinleyicilerin küçük bir yüzdesinin BBC’yi İngiltere ile bağlamadığını göstermektedir (Cull, 2010, s. 22). Bunun yanı sıra, “Amerika’yı eleştirme yeteneği, Sovyet blok dinleyicilerinin gözünde RFE/RL itibar kazandırdı” (*Cold War Broadcasting Impact; Conference Report*, 2004, s. 36). Çinli yayıncılara, CCTV ve Xinhua büyük miktarda finansmana ve bunları uluslararası bir kitleye çekici hale getirme çabalarına rağmen, Yabancı Propaganda Ofisi tarafından sıkı bir kontrol altına alınması yayıncıların güvenilirliğini tehlikeye atmaktadır. Dolayısıyla, uluslararası pazarda, hükümetin belirlediği kamu diplomasisi hedeflerine ulaşmak ve gereken saygınlığı elde etmek için mücadele etmektedir ve bu da Çin Hükümeti’nin uluslararası yayıncılık konusundaki kamu diplomasisi beklentileri ve sonucu arasında olası bir boşluğa neden oluyor. Diğer

uluslararası yayıncıların BBCWS, DW, RNW, NHK ve VOA açık olarak yayıncılığın (veya VOA durumunda gazetecilerin) editöryal bağımsızlığını geçerli yasalarda korumaktadırlar; Al Jazeera'nin bağımsızlığı ise yayıncının etik kurallarındadır (O'Keeffe ve Oliver, 2010, s. 32-33).

Kamu diplomasisi uygulamalarının başarılı olabilmesi için kitleye gönderilen içeriklerin güvenilir olmasıdır. Bu anlamda, uluslararası yayıncılığın kendi ülkesinin çıkarları için hedef kitlenin algılarını yönettiği izlenimin verilmemesidir çünkü hedef kitle tarafından bu anlaşılırsa güvenilirlik azaltılmaktadır. Dolayısıyla, bir kamu diplomasisi aracı olarak uluslararası yayıncıların hedefi güvenilir bir dil çerçevesi kullanma ve güvenilir bir haber kaynağı olmasıdır.

Bağımsız yayıncılığın hayati gerekliliğinin yanı sıra, uluslararası yayıncıların gözden geçirilmesi, başarılı bir yayın çabasında diğer bazı faktörlerin de temel olduğunu göstermiştir: uzun ömürlülük ve tutarlılık (istikrarlı bir finansman ortamı dahil) ve dışişleri bakanlığı ile işbirliğinin, yayıncının stratejik (editöryalin aksine) yönünün ülkenin dış politika hedefleri ile geniş ölçüde uyumlu olmasını sağlamak için işbirliğine dayalıdır (O'Keeffe ve Oliver, 2010). Bir kamu diplomasisi aracı olarak yayıncılığın etkinliği, yayıncı ve hükümet arasındaki ilişkiye ve stratejik hedefler üzerinde iş birliği yapma şekline göre gözlenebilir bir dereceye bağlı görünmektedir. Bu, hükümetin içerik hakkında söz sahibi olduğu veya editöryal bağımsızlığın tehlikeye atılması gerektiği anlamına gelmez. Tam tersi: hükümetler, bu bağımsızlığı geri dönülmez bir şekilde koruyarak ve ona saygı göstererek stratejik işbirliği ve editöryal bağımsızlık arasındaki bu ince dengeyi korumaktadır (O'Keeffe ve Oliver, 2010: 35). BBCWS için Yayın Anlaşması ve Şart, editöryal ve yönetsel bağımsızlık konusunda ısrar ediyor, ancak yayıncı ile Dış Ofis (denizaşırı gönderiler dahil) arasında jeopolitik strateji etrafında dönen: nerede hizmet açılacak, nerede kesilecek hangi kitleleri hedefleyecekleri, hangi dillerin yayınlanacağı konusunda kapsamlı bir iş birliği yapısı vardır. Benzer şekilde, DW'lenin ve RNW'nin Arapça dil hizmetleri, yabancı ofislerinden tamamlayıcı fonlarla sağlandı. Al Jazeera, diğer bölgelerde olduğu gibi burada da farklıdır. Emir ve Katar Hükümeti ile ilişkisi, sunulan şeyde yer almaz, atlanan içeriklerde gözükmemektedir: Katar hükümeti hakkında eleştirel röportaj azdır. Dışişleri Bakanlığı'nın Al Jazeera'nın stratejik tartışmalarına katılım derecesi belirsiz olsa da, yayıncıya olan güveni, sınırsız mali desteğinde kendini gösteriyor (O'Keeffe ve Oliver, 2010, s. 36).

Küresel iletişim, dış politika görevlilerini ve diplomatlarını sınırlayan ama aynı zamanda hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olan birçok rol oynamaktadır. Ayrıca, bir şekilde politika yapıcılar için hızlı ve gerçek zamanlı bir bilgi kaynağı haline geliyor; diplomatik iletişimin hızını artırılması, dünyanın dikkatini krizlere ve terörizm, küresel ısınma ve insan hakları gibi küresel meselelere odaklamıştır. Küresel iletişimin yüksek hızı, politika yapıcıları ve dış politika uzmanlarını dünya olaylarına daha hızlı yanıt vermelerine neden olmakta ve aynı zamanda bu olayların sonuçlarını etkileyen önemli mesajlar göndermelerini sağlamaktadır (Gilboa, 2002b, s. 102). Bu nedenle, medyanın izlenmesi ve gazetecilerin yetiştirilmesi ister ülkenin içinde ister hedef ülkelerde olsun, dışişleri bakanlarının mesajlarının ve kampanyalarının etkinliğini kontrol etmelerine izin vermek ve ülkelerinin yabancıları tarafından oluşturulan görüntüleri değerlendirmek için anahtar araçlardır.

Ayrıca, enformasyon çağında başarılı bir kamu diplomasisi stratejisi yürütme yeteneği, bir hükümetin ülkesini mevcut bilgi alışverişi pazarında kilit bir oyuncu olarak konumlandıran başarılı bir iletişim stratejisi planlama yeteneğine bağlıdır. Başarılı bir iletişim stratejisi genellikle bölgesel ve bazen küresel haber gündemini ülkenin ulusal çıkarları ile aynı hizaya getirme yeteneği ile sonuçlanmaktadır. Dolayısıyla, uluslararası yayıncılığın uzun zamandan beri hükümetlerin kamu diplomasisi stratejilerini uyguladıkları bir araç olduğunu ortaya çıkmaktadır.

3.3.5. Uluslararası yayıncılık örnekleri

Uluslararası iletişimin, 19. yüzyılda küresel ölçekte önem ve uygulamada değer kazanmaktadır. Küresel medya sistemi 19. yüzyılın son yarısında telgraf endüstrisinin etrafında şekillendi. Winseck ve Pike'a göre, elektronik telgrafın ortaya çıkması hükümetlerin 19. yüzyılın başlarında haber ve yeni iletişim yöntemlerinin "dış politika ve kamuoyunu" etkilediğini de fark etmelerine neden oldu (Winseck ve Pike, 2008, s. 15). Devletlerin uluslararası iletişimi dış politika ve kamu diplomasisinin önemli bir unsuru olarak görmelerine yol açan bir diğer faktör de radyo yayınıydı. Joseph Nye (Nye, 2008b, s. 97) "1920'lerde radyonun ortaya çıkması, birçok hükümeti yabancı dil yayıncılığı arenasına yönlendirdiğini" öne sürmektedir. Wood'un (Wood, 2008, s. 2) belirttiği gibi, İngiltere, 20. yüzyılın yeni medyası olan telsiz politik potansiyelini tanıyan ilk ülke oldu. Wood (Wood, 2008, s. 35), özellikle İngiltere'nin radyo kullanımını

vurgulamaktadır ve İngiltere'nin potansiyelini “eğlence değil, toplumsal manipülasyon aracı” ve “işlevi, dünyaya bilgi propagandasını yaymak için dış politika aracı” olarak kabul ettiğini belirtmektedir.

3.3.5.1. BBC

BBC, Amerika'nın Sesi gibi, ulusal nüfuzu arttırmak ve yaymak için tasarlanmış geniş bir uluslararası iletişim ağının bir parçasıdır. İngiliz “iletişim diplomasisi”ni Amerika'dan daha küçük bir ölçekte, BBC'nin güvenilirlik itibarı ile birleştiğinde hiçbir şekilde ihmal edilemez hale getirmektedir (Hale, 1975, . 62).

BBC, kamu hizmeti yayıncılığı pratiğini meşrulaştıran ideolojik çerçevede yayıncılığını misyon, katkı, yöntem ve pratik olarak yayın lisansı anlaşmalarında telaffuz edilen ilkelerle somutlaştıran bir kanaldır. BBC eskiden Britanya ulusunun bütünlüğünü, tümsel değerlerini pekiştirme, toplumsal – kültürel farklılıkları gidermeyle görevlendirilmişken bugün toplumun farklılıklarına saygıyı, farklılıkların sesini duyurmaya katkı yapmayı öne çıkarmakta ve vazifesini bu farklılıkların Britanya toplumu her bakımdan zenginleştirilmesini sağlayacak yayınlar yapması olarak tarif etmektedir. Kamu diplomasisi açısından BBC Avrupa kültürünü tanıtıcı, benimsetici ve özendirici yayınlar yapmaktadır. BBC'nin ideoloji önderliği sergileyerek (Mutlu, 2001, s. 49-51) yayınlar yapması Britanya'nın kamu diplomasisine hizmet etmektedir. İkinci Dünya Savaşı sonunda dünyanın en büyük yayın kuruluşu olan BBC, birçok dilde dünyanın her tarafına yayın yapmıştır. İngiliz hükümeti tarafından bu konuya ilişkin olarak BBC'nin dış yayınlarının sürdürülmesi ulusal menfaatlerinin gereği olduğu belirtilmiş ve İngiltere'nin yurtdışındaki etkinliğinin ve prestijinin korunması için şart olduğu vurgulanmıştır. BBC'yi bir araç olarak gören İngiltere bu sayede menfaatlerini ve etkinliğini korumuştur (Öymen, 2003, s. 308).

BBC Dünya Servisi ilk olarak 1932'de, ağırlıklı olarak İngiliz İmparatorluğu'ndaki ülkelere kısa dalga radyo yayınları sağlamak için 'İmparatorluk Servisi' olarak başlatıldı. Altı yıl sonra Arapça, İspanyolca ve Portekizce dillerinde ilk dil hizmetleri kuruldu ve İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda İmparatorluk Servisi kırktan fazla dilde hizmet veriyordu. İmparatorluk Servisi, Kasım 1939'da Yurtdışı Servisi olarak yeniden adlandırıldı. İkinci Dünya Savaşı'nın başlangıcından sonra büyük bir rol üstlendi ve evirilmeye başlayarak, temel güçlere karşı propagandalarına Britanya'nın karşılığını

koydu ve Nazi işgali altındaki Avrupa’da direnişin sembolü oldu (McCarthy ve Jenner, 2011, s. 5). BBC tam üye olmak yerine Kamu Diplomasi Kurulu’nda (bölümler arası bir hükümet denetim organı) gözlemci statüsüne sahiptir. BBC World Service İngiltere’yi tanıtmak için bir kısa özeti reddedebilir fakat “ulusal çıkar” içinde yayınlanması kabul edilen kısa metninin çıktısının bir kısmı kesinlikle ‘İngiltere’nin teşviki’ alanına girmektedir. Bunun yanı sıra, geniş program yelpazesi, İngiliz ürünlerinden, geleneklerinden ve kurumlarından bahsetmesine neden olacak ve programlarının kalitesi ve itibarı ile dolaylı kredi getirmektedir (Taussig, 2008, s. 592).

BBC Dünya Servisi, 24 saat İngilizce küresel bir radyo ağını ve 27 diğer dilde ayrı hizmetleri kapsar. BBC web sitesinde bu dillerde haberler ve bilgiler mevcuttur, birçoğunun RSS beslemeleri ve mobil cihazlarda kullanılmak üzere belirli sürümleri vardır ve bazıları da hikayelerin e-posta bildirimini sunar. İngilizce hizmetine ek olarak, dil hizmetlerinden 18’i kısa dalga, AM veya FM bantlarını kullanarak bir radyo hizmeti yayınlamaktadır. Bunlar ayrıca canlı olarak dinlenebilir veya daha sonra (genellikle yedi gün boyunca) İnternet üzerinden dinlenebilir ve yedi dil hizmeti durumunda podcast olarak indirilebilir. Son yıllarda video içeriği de Dünya Servisi tarafından kullanıldı: 16 dil hizmeti web sitesinde video raporları gösteriyor ve Arapça ve Farsça hizmetlerin kendi televizyon kanalları vardır. TV, radyo yayını yayınlamak için de kullanılır; yerel ağ ve uydu operatörleri, İngilizce ağını (ve bazen de bazı yerel dil hizmetlerini) ücretsiz olarak sağlar. İngilizce servisi İngiltere ve Avrupa’daki dijital radyoda da mevcuttur.

BBC World Service’nin tarihi dört aşamada değerlendirilebilir: Birincisi, 1932’de başından beri birkaç yıl boyunca imparatorluk aşamasıydı. Bu daha sonra faşizm ve Nazizm ve müteakip dünya savaşı meydan okumasıyla aşıldı. Eylül 1939’da düşmanlıkların başlangıcında İngilizce ve sadece yedi dilde yayınlar yapıldı. 1945’e gelindiğinde toplam diğer dil sayısı 45’e yükseldi. Birçoğu için BBC, özellikle Avrupa’nın çoğunun Alman eline düşmesinden sonra ve İngiltere neredeyse yalnız kaldığında umut ve özgürlüğün sesiydi. İşgal altındaki birçok ülkede BBC, alternatif haberlerin tek kaynağı ve direnişin tek sesiydi. Savaştan sonra yeni koşullar, Avrupa ve Doğu Asya komünist ülkelere hizmetlerin büyük ölçüde genişlemesine yol açtı ve bu, Avrupa’daki komünizmin sonuna kadar devam eden üçüncü aşama olarak görülebilir. Savaştan hemen sonraki yıllarda, savaş yıllarında kurulan birçok Batı Avrupa dil hizmeti kapatıldı ve onların yerine özellikle Afrika’da yeni ortaya çıkan ülkelere yeni hizmetler

başlatıldı. Dördüncü aşama Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra geldi. Medya dünyasındaki büyük değişiklikler, tüm uluslararası radyo yayıncılarına çeşitli zorluklar getirdi. Hepsi kısa dalgalara dayanıyordu. Komünizm sona erdiğinde, özellikle internet olmak üzere yeni teknolojiler kullanılmaya başlandı (Mytton, 2008, s. 319).

Daha sonra, mali baskılar BBC tarafından sunulan hizmetlerin sayısını ve türlerini azalttı. İnternet hizmetlerine geniş erişimi olan ülkelerdeki seyircilerin karasal radyoya daha az ihtiyacı vardır. Araştırmalar Alman dinleyicilerin çoğunluğunun İngilizce hizmete ayarlandığını gösterdikten sonra Mart 1999'da sona erdi. Hollandaca, Fince, Fransızca, İbranice, İtalyanca, Japonca ve Malayca yayınlar benzer nedenlerle durdurulmuştur. BBC, 25 Ekim 2005 tarihinde Bulgarca, Hırvatça, Çekçe, Yunanca, Macarca, Kazakça, Polonya dili, Slovakça, Slovence ve Tayca yayınlarının sona erdirmiştir. Ayrıca, Rumen yayınları 1 Ağustos 2008'de sona ermiştir. Ocak 2011'de Arnavutça, Makedonca, Sırpça (internet üzerine haberler sunmaktadır), Hırvatça (2006) hizmetler kapatılmıştır. İngiliz hükümeti, üç Balkan ülkesinin uluslararası bilgilere geniş bir şekilde erişebildiğini ve bu nedenle yerel dillerde yayınların gereksiz hale geldiğini duyurdu.

BBC World Service'in hükümet tarafından finanse edilen uluslararası yayıncılar arasındaki varlığı, - "İngiliz hükümeti BBC World Service'in hangi dilde ve hangi kaynaklarla yayın yapması gerektiğini belirledi, ancak nasıl yapılacağına karar vermek için BBC'ye bıraktı", - İngiltere'nin sınırlarının çok ötesinde, editör bağımsızlığı konusundaki itibarını paylaşmasıdır. Dolayısıyla BBC World Service Britanya'nın kültürel diplomasi araçlarından biri olan British Council ile eşdeğer olarak görünmek istemiyordur çünkü bu, BBC'nin editöryal bağımsızlığıyla çelişmektedir (Taussig, 2008, s. 393). BBC her zaman Dünya Hizmetinin hükümetin uluslararası diplomasisinin herhangi bir parçası olarak görülmesine direnmiştir. Bağımsız gazeteciliğe ve gerçekten uluslararası bir kamu hizmetine bağlı kalmaya devam etmektedir (Mytton, 2008, s. 320-321). Dünya genelinde izleyici görüşlerine ilişkin anketler BBC'nin, dinleyicilerin çoğunun bağımsızlığına, otoritesine, kapsamlılığına ve güvenilirliğine değer verdiğini göstermiştir (Mytton, 2008, s. 320).

3.3.5.2. CCTV

Konuyla ilgili verilecek diğer örnekte Çin'in kamu diplomasisiyle ilgilidir. CCTV Çin Halk Cumhuriyeti'nin devlet yayın kuruluşu olan China Central Television (CCTV) tarafından yönetilen 24 saatlik global İngilizce kanaldır. CCTV ikili bir işleve sahiptir: (1) devlet politikası doğrultusunda Çin, Tayvan, Hong Kong ve Makao hakkında haber ve bilgi sağlamak ve (2) ÇHC (Çin Halk Cumhuriyeti) perspektifinden dünya işleri hakkında haber ve bilgi sağlamak. CCTV, küresel olarak uydu, kablo ve Internet üzerinden kullanılmaktadır. Hedef kitlesi de ÇHC'nin içinde ve dışında yabancılardır. Joseph Nye'nin (2004) "yumuşak güç" dediği ÇHC için projelendirme, *wai xuan* veya "dış tanıtım" da kilit bir rol oynamaktadır (Jirik, 2008, s. 458). CCTV-9 olarak, İngilizce dil programlarının 25 Eylül 2000'de başlatılmıştır. Ancak, 3 Mayıs 2004'te CCTV International olarak yeniden başlatıldı (Jirik, 2008, s. 458).

CCTV-nin yayın politikası, dış politikaları uluslararası normlara, dış politika ve iç haberleri ise resmi politikaya uygun olarak sunmaktır. CCTV en iyi şekilde hem bir haber kanalı hem de bir hükümet tanıtım organı olarak hizmet veren (BBC gibi bir kamu hizmeti yayıncısı birleşimi, CNN gibi ticari haber kanalı ve Amerika'nın Sesi gibi propaganda kanalı) hibrit bir kanal olarak anlaşıldı (Jirik, 2008, s. 458).

2000 yılında başlatılan CCTV, Çin'in dünya çapında uydu üzerinden gerçekleştirilen tek İngiliz dilindeki televizyon servisi olarak devam ederken, Çin Uluslararası Radyosu kısa dalga orta dalga ve günümüzde de internet üzerinden dünyaya yayın yapmaya devam etmektedir. Şüphesiz CCTV International (CCTV 9, CCTV E ve F kanallarının toplu adı) siyasi bir araçtır; hedef bölgelerdeki büyükelçilikler tarafından sağlanan rehberliğe dayalı olarak programlarında ne tür içerikler yayınlacakları Dışişleri Bakanlığı'ndan alınan talimatla söz konusudur. Programlar Çin'in iş, kültür, turizm ve hatta dilini pazarlama amaçlı haber yayınlar çerçevesinde tasarlanmıştır. Ancak sorun şu ki, bu yayınların etkinliğini ya da seyirci kitlesinin boyutunu bile belirlemek imkansızdır. 2002 yılında yayınlanan bir araştırma, CCTV izleyicilerin %90'nın Çin'de yaşadığını, sadece %4'ünün yabancı olduğunu ve %80'nin İngilizceyi geliştirmek için kanalı izlediklerini veya diğer İngilizce programlarına erişim sağlayamayan Çin'deki gurbetçiler olduğunu ortaya koymuştur (Rawnsley, 2009, s. 286). Şu anda CCTV, dünya çapında 10 kanalı vardır; (CCTV- 娱乐 (Eğlence), CCTV- 戏曲 (Çin Opera Uluslararası), CCTV-13, Çince CCTV-4, CCTV-NEWS ve CCTV-9 Belgeseli) İngilizce, CCTV-

Fransızca, CCTV İspanyolca, CCTV Arapça ve CCTV Rusça. CCTV-4 ASIA Japonya'da Japonca kullandı.

3.3.5.3. *Deutsche Welle (DW)*

Deutsche Welle (DW), dünya çapında bir kitleyi açıkça hedefleyen bir Alman haber ve bilgi yayın kanalıdır. Deutsche Welle (DW), radyo servisi kısa dalga, internet ve uydu üzerinden yayınlanır; televizyon hizmeti, çeşitli dünya bölgelerindeki halklara hitaben uydu üzerinden verilmektedir. Buna ek olarak, DW içeriği bir internet platformu üzerinden yayınlanmaktadır.

DW, Almanya'nın kapsamlı bir imajını aktarıyor, olayları ve gelişmeleri sunup Almanca ve diğer bakış açılarını bağımsız bir şekilde birleştirmektedir. Ayrıca, kültürler ve insanlar arasındaki anlayışı desteklemektedir. Aynı zamanda Alman diline de erişim sağlamaktadır. Hedef kitle olarak, uluslararası karar alıcılara, görüş almada etkisi olan veya etkisi olacak kişiler yer almaktadır. Otoriter devletlerde demokrasi, sivil özgürlükler ve ilerleme için kendilerini meşgul edenlere yönelmektedir. Almanca programları aynı zamanda yurtdışındaki Almanca konuşanlara ve Almanca öğrenmek veya öğrenmek isteyenlere yöneliktir. DW haftalık olarak 197 milyondan fazla kişiye ulaşıyor. DW, "Zihinler için üretildi" diye iddia etmektedir. Deutsche Welle, bir kamu yayıncısı olarak organize edilmiştir ve federal vergi kaynakları ile finanse edilmektedir. DW'nin Bonn'daki genel merkezinde ve Berlin'deki ana stüdyoda yaklaşık 1.500 çalışan ve 60 ülkeden yaklaşık serbest çalışan (freelancer) çalışmaktadır ("Profile | DW", 2019).

Almanya'nın uluslararası yayın kuruluşu Deutsche Welle 1953'te yurt dışındaki dinleyicilere Nazi sonrası yeni Almanya ile ilgili bilgi sunan bir radyo olarak kurulmuştur. DW bugün 30 dilde radyo, televizyon ve çevrimiçi hizmetleri sunmaktadır. Bütün programlar Bonn ve Berlin'deki tesislerde ve Brüksel, Moskova ve Washington DC'deki çeşitli ülkelerde yerel ekipten stüdyolarda yapılmaktadır. Alman federal hükümeti özerk bir kamu hizmeti şirketi olan DW'ye tamamen kaynak sağlamaktadır. Kanalın habercilik misyonu güvenilir ve ciddi bir meseledir. Ulusal veya uluslararası haberlerin tarafsız bildirildiği ülkeler istisna olmak üzere medya sansürünün yaygın olduğu ülkelerde DW ve diğer uluslararası yayın kuruluşları güvenilir haber kaynağı olarak önemli bir rol oynamaktadır. Yasal normdan da anlaşıldığı üzere DW Almanya'nın kamu diplomasisi amaçlarına hizmet etmektedir (Zöllner, 2009, s. 264-265). Dolayısıyla

DW bir devlet kurumu (VOA türü) olarak değil medya ve politikanın örtüşen toplumsal alt sistemleri ile sınırlı olan ve onun içinde sınırlı köklü bir özerklik uygulaması anlamına gelen özerk bir kamu şirketi (BBC modeli) olarak kurumsallaştırılmıştır (Zöllner, 2006, s, 170). DW'nin yönergesi tarafından tanımlanan amacı, “Almanya'nın siyasi, kültürel ve ekonomik işlerine ilişkin kapsamlı bir imaj sunmak ve Almanların önemli konular hakkındaki görüşlerini özetlemek ve açıklamaktır” (Zöllner, 2006, s. 170-171).

DW'nin programı ilk günlerinde Müttefik Alman hükümeti olan Yüksek Komisyon tarafından programların Almanca dışındaki dillere uluslararası dağıtımını yasaklayan kısıtlamaları vardı. Bu nedenle, DW'nin ilk programı yalnızca Almanca olarak yayınlandı ve Kuzey Amerika'da yaşayan Alman göçmenleri “bağlamayı” amaçlıyordu. 1954'te Müttefik Devlet yasağı kaldırılır kaldırılmaz İngilizce, Fransızca, İspanyolca ve Portekizce radyo yayınları başladı. Bu aşamada DW aynı zamanda federal bir kamu hizmeti kurumu olarak resmileşti. 1960'lı yıllar boyunca, radyo ve televizyonun “kitle iletişim araçları” haline geldiğinde ve birçok dünya bölgesinde kısa dalgalara kolay erişime izin verdiğinde, DW ayrıca uluslararası erişimini genişletmeye ve programını çeşitlendirmeye başladı. Radyo programı Farsça, İspanyolca, Türkçe, Rusça ve Polonya dilinde gibi çeşitli ek dillerde Deutsche Welle'de yayınlandı ve ayrıca uydu yoluyla Avustralya, Doğu Asya ve Afrika'daki bölgesel istasyonlarına iletildi.

DW'nin program felsefesi, uluslararası radyo istasyonlarının dünya çapında yerel izleyiciler için yarışmaya başladığı 1970'lerin kitle iletişim çağında değişti. Bu süre zarfında DW bölgesel yayın istasyonlarının sayısını artırmaya çalıştı ve yerel dillerde bilgi programı yayınladı (Afganistan'daki izleyiciler için Dari ve Puştü gibi). DW'nin genel hedefi, savaş sonrası yeni bir Almanya'yı modern bir Avrupa ülkesi olarak temsil etmek ve tanıtmaktı. Haber ve bilgi programları, Almanya'dan gelen en son siyasi ve siyasi olmayan olayları kapsamıştır. Ayrıca, Goethe Enstitüsü ile iş birliği içinde Almanca dil kursları açıldı. 1990'lar boyunca DW, 1992'de 16 saat programla DW-TV, Deutsche Welle Telesion'ı piyasaya sürerek Almanca, İngilizce ve İspanyolca uydu ve bölge istasyonları aracılığıyla uluslararası konumunu güçlendirdi. DW-TV'nin (ve aynı zamanda pan-Avrupa kanalının Euronews) lansmanı, 1990-1991 Körfez Savaşı'nda → CNN'nin egemenliğine bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. 2004 yılından bu yana bir DW akademisi, özellikle genç gazetecilere odaklanan gelişmekte olan ülkelerin ve kriz

bölgelerinin gazetecilerinin yanı sıra kültürler arası eğitim için eğitim programları sunmaktadır (Volkmer, 2008, s. 1227-1228).

Deutsche Welle, çevre bölgelerindeki personelin uygulamalı ve kültürlerarası yaklaşımlarla eğitilmesine odaklanan medya çalışmalarında yenilikçi bir yüksek lisans derecesi sunmaktadır. DW öncülüğünde kurulan +90 Youtube kanalı, dünyanın önde gelen diğer kamu yayıncılarından BBC, France24 ve VOA içerik sağlamaktadır. Snow'a (Snow, 2014, s. 75) göre, yabancı hedef gruplarının diyaloga girmesi, Alman kamu diplomasisinin modaya uygun ana motiftir. İnternet, DW'nin kitleyi etkileşimli olarak dahil ederek bu diyalogu geliştirmesine ve genişletmesine kesinlikle yardımcı olmaktadır.

3.3.5.4. *Voice of America (VOA) – Amerika'nın Sesi*

Voice of America (VOA), 1942'de kuruluşundan bu yana, Amerikan haberlerini, kültürünü ve politikasını dünyaya yansıtmakta önemli bir rol oynayan ABD hükümeti tarafından finanse edilen çok dilli bir uluslararası yayın hizmetidir.

ABD hükümeti uluslararası yayına başlamak için yavaş davrandı. Sovyet Rusya 1927'den beri dünyaya bulaşırken, ABD böyle bir faaliyeti birkaç dini istasyona bırakmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması bunu değiştirdi. Şubat 1942'de Amerika'nın Sesi (VOA) adlı kolektif adı altında New York'tan Almanca, Fransızca ve İtalyanca olarak finanse edilen yayınlar başladı. Kısa sürede daha fazla dil eklendi. İlk VOA yayınında spiker Almanca "Haberler iyi veya kötü olabilir. Size gerçeği söyleyeceğiz" diyerek tonunu belirlemiştir (Cull, 2008c, s. 5327). İkinci Dünya Savaşı sırasında hızla büyüyen Amerika'nın Sesi (VOA) radyosu Soğuk Savaş'ın başlaması ve Sovyet tehdidinin artmasıyla genişlemeye devam etmiş; ancak ne kadar Amerikan kültürünün bağımsız temsilcisi olması gerektiği hakkında bir tartışma yaratmıştır (Nye, 2004, s. 102). Amerika'nın Sesi (VOA) 1942'de kuruldu ve Soğuk Savaş sırasında Kongre tarafından yoğun bir şekilde finanse edilmiştir. İlk otuz yılda komünizmle savaşmaya ve Marksizm'in küresel yayılmasıyla mücadele etmeye odaklanmıştır. Soğuk Savaş'ın sona ermesinin ardından VOA kendini yeniden konumlandırmaya çalışmıştır. Uluslararası bir radyo ve televizyon hizmetidir ve yaklaşık 280,9 milyon kişinin haftalık küresel kitlesi vardır. İngilizce ve diğer 40 dilde kısa ve orta dalgalarda ve uydu ve dijital yayınlarıyla yayın yapmaktadır. VOA dünya çapında haberler, bilgiler ve kültürel programlar sunmaktadır. Bazı programlar demokrasinin, serbest basın ve serbest

piyasaların, insan haklarının ve Amerikan yaşam tarzının, siyasetinin ve iş dünyasının faydalarını desteklemektedir. McPhail (McPhail, 2014, s. 216) göre, VOA ve BBC arasında göze çarpan bir ayrım, ilkinin ABD yönelimini ve Beyaz Saray bakış açısını vurgulaması, ikincisi ise VOA'nın önyargısı olmadan dünya haberlerine ve küresel trendlere odaklanmasıdır. Uluslararası olarak, VOA ABD hükümetinin propaganda kolu olarak görülürken, BBC bağımsız, nesnel ve daha güvenilir olarak algılanıyor.

VOA'nın gazetecilik misyonunda, Doğu Avrupa bloğuna yayın yapan, Radyo Özgür Avrupa ve Radyo Özgürlüğü (*Radio Free Europe* ve *Radio Liberation*) olarak bilinen ve aslında CIA tarafından finanse edilen, görünüşte bağımsız istasyonlardan oluşan paralel bir ağı varlığı yardımcı oldu. RFE/RL sert propaganda oynarken VOA iyi polis rolünü üstlenmiştir (Cull, 2008c, s. 5328). Üç radyonun hedefi Doğu Avrupa ve Sovyetler Birliği'ne yönelik Amerika'nın bakış açısını sunmak adına yayınlar sunmuştur.

Radio Free Europe/Radio Liberty (RFE/RL) Birleşik Devletler hükümet destekli kurulan Amerikan yanlısı yayın yapan radyolardır. Bu radyolar Doğu ve Güneydoğu Avrupa, Rusya, Kafkaslar, Orta Asya, Orta Doğu ve Güneybatı Asya'ya kadar yayın yapmıştır. CIA'ya bağlı bu kuruluşlar propaganda yoluyla siyasi değişimi etkilemek için tasarlanmıştır. Birleşik Devletler yönetimi resmi yayın haberler servisi VOA'yı takip eden RFE ve RL dünya çapında insanların kendi yerel dillerinde milyonlarca insana yayın yaptığı yedi Amerika özel amaçlı radyo ve televizyon hizmetlerinden biri olarak faaliyet göstermiştir (Cleary, 2008, s. 698). Bu doğrultuda Birleşik Devletlerin dış politikada yararlandığı Radio Free Europe/Radio Liberty (RFE/RL) ve Amerika'nın Sesi Radyosu birçok baskı gören ve daha az özgür toplumlar arasında önemli bir bağlantı kurarak tüm dünyaya yumuşak güç beyanlarını içeren özgürlük ve umut mesajlarını vermiş ve misyonlarını bugüne kadar devam ettirmiştir (Kaid, 2008, s. 697). Örneğin 2000 yılı Ekim ayında Sırbistan'da meydana gelen olaylarda Slobodan Miloseviç'in devrilmesine neden olan gösterilerden önce Sırp yetişkinlerin %45 Radio Free Europe ve Amerika'nın Sesi'ni dinlerken sadece %31'i devlet kontrolünde yer alan *Radio Belgrad*'ı dinlemiştir (akt. Nye, 2004, s. 106). Akademisyenler ve Soğuk Savaş kamu diplomasisi uygulayıcıları tarafından Amerikan ve Batı Avrupa öne çıkan kamu diplomasisi araçları içerisinde radyo yayıncılığı etkin şekilde yer almıştır. BBC, Voice of America (VOA), Radio Free Europe ve Radio Liberty gibi radyolar Komünizmin çöküşünde önemli roller oynamıştır (Szondi, 2009, s. 292).

Birleşik Devletler tarafından finanse edilen Al-Hurra 2004 yılında yayına başlayan önemli bir kamu diplomasisi uygulama girişimidir. Washington merkezli Al-Hurra (The Free One'in Arabic) Arap Dünyası'na yayın yapan bir uydu televizyonu olarak Birleşik Devletlerin Orta Doğu'da imajını geliştirmek için uzlaşmacı kamu diplomasisi girişimlerinin bir parçasıdır. Al-Hurra ABD dış politikasını açıklamak ve Birleşik Devletlerin kültürünü ve toplumun kapsamlı görünümünü sunmak üzere kurulan bir televizyondur. Televizyon haber programları, aşçılık programları, seyahat programları ve spor oyunları gibi eğlence programlarını içermektedir. Arapça olarak yayınlanan uydu televizyonu 22 Orta Doğu ülkesine yayın yapmaktadır. Arapça olmasının nedeni yüzlerce uydu kanalı izleyebilen medya tüketicilerinin kolay kavraması içindir. Siyasi gözlemcilerin Arap izleyicilere yönelik bir propaganda istasyonu olarak niteledikleri Al-Hurra ABD hükümetinin bölgeye yönelik politikaları anlatma amacıyla kurduğu önemli bir kamu diplomasisi aracıdır (Fahmy, Wayne, ve Nisbet, 2012, s. 729-732).

3.3.5.5. Al Jazeera (El Cezire)

1996 yılında, BBC Arapça kanalını kapattıktan sonra, Katar emirinin fonu ile Katar'da Al Jazeera kuruldu. Al Jazeera, ABD'nin Orta Doğu politikalarını eleştiren çok istekli Katar haber kanalı, bir pan-Arap kamusal alanı yaratması konusunda kredilendirilir ve ülkelere veya topluluklara özgü yerel sorunları ihmal ettiği için eleştirilmektedir (Kraidy, 2008, s. 198). Katar merkezli Al Jazeera, daha önce muhalefetini engelleyen Orta Doğu ülkelerindeki haber manzarasını değiştirerek, sıcak siyasi tartışmalar, dramatik görseller, canlı yayın ve hükümet kararlarının eleştirilmesi gibi ABD haber uygulamalarını benimsedi (Conway, 2008, s. 371). 1996'daki lansmanından bu yana Arap dünyasında gazeteciliği yeniden tanımlayan Al Jazeera, küresel medya ürünlerinde konvansiyonun en önemli örneğidir. 2006 yılına gelindiğinde, bu pan-Arapça 7/24 haber ağı, dünyanın 50 milyon izleyicisine ulaştığını ve dünyanın en jeopolitik açıdan hassas alanlarından birinde Anglo-Amerikan haber ve güncel olayların egemenliğine meydan okuduğunu iddia ediyordu. 2006 yılında Aljazeera English'in lansmanı ve "haber gündemini belirleme" iddiasıyla küresel haber-şemasının daha çeşitli hale gelmesi muhtemeldir (Thussu, 2008, s. 1983-1984). Al Jazeera, ana akım Batı medyasının izleyicilere beslediği görüntülere karşı bir ağırlık sağlamaktadır. Enformasyonun artık Kuzeyden Güneye veya Batı'dan Doğu'ya doğru değil, tam tersine çevrilmesi

durumudur. Batı artık “güvenilir ve sorumlu medya” üzerinde tekele sahip değil. Dolayısıyla, Zayani, “Batı’dan Doğu’ya değil, tam tersine” ifade ederek Doğudaki gelişmeleri Doğudan sunarak Al Jazeera geleneksel haber akışını tersine çevirdi (Zayani, 2005, s. 30-31).

Katar’ın diplomasisinin büyük bir başarı sağlayıp sağlamadığı şüphelidir. El Cezire, sınırlı bir diplomatik mevcudiyet sunmasının ve bölgesel ve uluslararası profilini yükseltmenin ötesinde, ev sahibi ülke için de çok şey yapmamıştır. Aslında El Cezire’nin Katar dış politikasının bir aracı olarak işlevini anlamak zordur, çünkü El Cezire’nin siyasi söylemi çoğu zaman uyumsuzdur ya da en azından Katar’ın dış politikasıyla senkronize değildir (Zayani, 2005, s. 13). Katar’ın dış diplomasisi ile bir yandan bölgede kendisi için öngördüğü rol ve diğer yandan medya stratejisi arasında çelişkili görünen bir ilişkisi vardır. Da Lage, Katar’ın Amerikan yanlısı dış politikasının ve Amerikan karşıtı Al Jazeera satırının aynı madalyonun iki yüzü olduğunu savunuyor (Lage, 2005). El Cezire, Katar’dan bağımsız olarak kesinlikle gazetecilik kriterlerine göre çalışıyor mu? Yoksa diplomasisinin itaatkâr bir aracı mı? Görünüşte çelişkili olmasına rağmen, bu iki iddia uzlaşmaz değildir. Uzun vadede Al Jazeera, Katar’ın diplomatik çıkarlarına iyi hizmet ederken, kısa vadede kanalın özgürlüğü ve “sarsıntı” sesi genellikle bu küçük emirlik diplomatlarının görevini zorlaştırıyor (Lage, 2005, s. 49).

Devletten fon almasına rağmen, El Cezire kurulduğu günden bu yana editöryal bağımsızlığa sahip “özerk” bir ağ olarak düşünülmektedir. Elbette, özerklik ve bağımsızlık göreceli kavramlardır, sonuçta Al Jazeera, Katar’ın yönetici ailesinin bir üyesi Şeyh Hamad bin Thamir Al Thani tarafından yönetilen bir yönetim kurulu tarafından yönetilmektedir. El Cezire bağımsızlık iddia edebilir, ancak ağın göreceli bağımsızlığı vardır; hükümet kontrolünde değil, yine de hükümetin sahibi. Devlet finansmanı ne ölçüde ağın bağımsızlığını ve editöryal karar alma sürecini etkilemektedir tartışılmaktadır (Zayani, 2005, s. 14-15). Katar-El-Cezire ilişkisi, devletin küresel izleyicilere iletilen mesajlar üzerinde kontrolü yeniden ele geçirmesine olanak tanıyan üçüncü bir medya diplomasisi biçimi olan hibrit modeldir. Burada tanımlanan hibrit model altında, devlet destekli bir istasyon rutin işlerde bağımsız olarak çalışır, bu da ona özel bir istasyonun güvenilirliğini verir ve yalnızca devleti içeren bir kriz sırasında devlet destekli tarzda yayınlamaya geri dönmektedir. İstasyonun barış zamanında kazanılan küresel ve/veya bölgesel güvenilirliği, onu devletin kamuoyunu etkilemesine ve

dolayısıyla yabancı bir devletteki seçkin gruplara hedef devletin politikalarını devletin avantajına göre değiştirmesine izin veren son derece güçlü bir kamu diplomasisi aracı haline getirmektedir (Samuel-Azran, 2013, s. 1294).

Al Jazeera'nin Al Jazeera Balkans TV Kanalı, Saraybosna'da Sırbistan, Hırvatistan, Bosna ve Karadağ'da konuşulan ortak dilde 24 saat televizyon yayını yapan tek uluslararası yayıncıdır. Aynı anda, Balkanların önder köşe yazarlarına de yer veren zengin bir haber web sitesi yayını yapmaktadır.

3.3.3.6. *Russia Today (RT)*

Uluslararası bir kitleye doğrudan yayın yapmak devletin kabiliyeti olan Bilgi Güvenliği Doktrininde tanımlanan boşluklardan birini doldurmak için İngilizce (ve daha sonra Arapça ve İspanyolca) olarak Russia Today 2005 yılında başlatıldı ve günümüzde beş kıta ve 100'den fazla ülkeyi kapsamaktadır. “Herhangi bir hikâyenin nasıl başka bir hikâye olabileceğini size gösterebilme” yeteneği olarak kendini tanıtır. RT’de görünen programlamanın formatı uluslararası (Batı) bir kitleye uyarlanmıştır (Simons, 2014, s. 446-447). Russia Today, Rusya'nın yurtdışındaki imajını iyileştirmek, Kremlin'in Batı medyasında gördüğü Rus karşıtı önyargılara karşı koymak için bir yumuşak güç aracı olarak tasarlandı. Bununla birlikte, 2005 yılında kurulduğundan bu yana, yayın organı eski Cumhurbaşkanı Vladimir Putin'in çatışmacı dış politikasının bir uzantısı olarak daha iyi biliniyor (Ioffe, 2010). Ülkenin kültürünü tanıtmayı amaçlayan geleneksel kamu diplomasisi varlıklarının aksine, RT kısa bir süre sonra ‘Russia Today’ logosunu daha tarafsız ‘RT’ olarak değiştirerek Rusya ile doğrudan ilişkilerini önemsiz göstermişti (von Twickel, 2010). RT'nin genel yayın yönetmeni Margarita Simonyan'a göre bu mümkün olduğunca büyük bir kitleyi çekmek için yapıldı (Yablokov, 2015, s. 305). Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, uluslararası uydu haber ağı Russia Today ile Batı izleyicileri için bir CNN karşıtı olarak oluşturuldu diye ifade etmektedir. Aynı zamanda “Anglo-Sakson kitle iletişim araçlarının tekeli kırılmak” için görevlendirmiştir. Russia Today'in baş editörü Simonyan belirttiği gibi, ana akım Batı medyasına bir alternatif sunmaya çalışılmaktadır: “İşimiz dünyaya Rusya'yı anlatmak ve dünya haberlerini Rus bakış açısıyla bildirmektir” (von Twickel, 2010). Gazetecilerinin ve sunumcularının temel amacı, ‘ana akım medya’ tarafından görmezden gelinecek haberleri bulmak ve

izleyicilerin dikkatini çekmek ve böylece RT'nin uluslararası popülaritesini artırmaktır (Yablokov, 2015, s. 305).

Rusya'nın başlıca uluslararası haber istasyonu RT, Rusya'daki hikayeleri ve gelişmelerin çıktılarının çoğu ABD hükümetinin iç ve uluslararası davranışlarını açıkça eleştiren küresel ve özellikle Amerikan merkezli hikayelere odaklanıyor. RT'nin bakışının Rusya üzerinde değil, ABD'nin eleştirel bir temsilini sunmaya bağlı olması, "kamu diplomasisi'ndeki rolü hakkında ciddi şüpheler doğurmakta ve uluslararası yayıncılığa daha ideolojik ve propagandaya dayalı bir yaklaşım önermektedir" (Rawnsley, 2015, s. 275). RT, Amerika'nın dünya çatışmalarına katılımını ortaya koyuyor ve bunu büyük bir uluslararası tehdit olarak göstermektedir. Böylece, bu haberler Rus hükümet politikalarını haklı çıkarıyor ve ABD'nin küresel direnişinin lideri olarak Rusya'nın bir imajını yaratıyor (Yablokov, 2015, s. 312). Dolayısıyla, bazıları için Russia Today, Kremlin propagandasını dünyaya yayan bir kanaldır; Diğerleri için, devlet tarafından desteklenen kanal medya monotonluğu okyanusunda farklı siyasi bakış açıları sunan hayati bir ses olarak görünmektedir (von Twickel, 2010).

Kasım 2014, Rusya'nın yeni multimedya haber ajansı Sputnik'in lansmanına tanık olmuştur. Dünyanın dört bir yanındaki büyük şehirlerdeki merkezleri işleten ve 30 dilde yayın ve web materyalleri üreten Sputnik, küresel medyanın Rus karşıtı önyargılarına karşı koymak için tasarlanmıştır (Rawnsley, 2015, s. 278).

3.3.5.7. TRT ve Anadolu Ajansı

Türkiye önemli bir kamu diplomasisi aracı olan televizyonu pozitif algılama oluşturmak ve kültür, din ve ortak değerleri vurgulamak için kullanmaktadır. Bu doğrultuda Türkiye'nin ilk televizyonu TRT, kamu yayıncılığı yapmakla görevli TRT, devlet adına televizyon ve radyo yayınlarını üretmek ve yayınlamak amacıyla 1 Mayıs 1964 yılında yasaya bağlı olarak bir kamu kuruluşu olarak kurulmuştur (Kılıç, 2015, s. 373). 4 No'lu Kararname'nin 534. maddesinde TRT'nin (e) ve (f) fıkrasında kamu diplomasisi alanındaki misyonlarına atıfta bulunulmuştur;

"yurt dışında yapılacak yayınlarla; devletin her alanda tanıtılmasına ve yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarının Türkiye Cumhuriyeti ile ilişkilerinin sürdürülmesine yardımcı olmak" ve "yurt içi ve yurt dışında gerektiğinde tüm mecralardan yayın yapmak ve bu yayınları sürdürülebilir kılmak amacıyla her türlü faaliyette bulunmak ve buna ilişkin tedbirleri almak" (Eren, 2019: 32).

TRT'nin uluslararası yayın hedefleri ve uluslararası program konuları üç hedef gruba bölünmüştür (Kılıç, 2015, s. 380); 1) Yurtdışındaki Türk vatandaşlara; Türkçeyi ve Türk tarihini sevdirmek, vatandaşların farklı kültüre uyum sağlamalarına yardım etmek adına programlar, vatandaşların kendilerini yalnız hissetmeleri için devletlerinin yanlarında olduğunu vurgulayacak yayınlar yapılması, Türkiye aleyhine yapılan yayınlar karşısında vatandaşları bilgilendirecek yayınların yapılmasıdır; 2) Türk Cumhuriyetlerdeki halklara; Türkiye'ye karşı ilginin arttırılması, soydaş halklar arasında dil düşünce birliği sağlayıcı beraberlik duygusu aşılama, ekonomik ve ticari konularda işbirliği kurmak, İslam devletleri içinde Batı ve Doğu arasında Türkiye'nin köprü devlet olduğu imajını güçlendirmek, Türk soylu halkların kendi devletleri ve dünyada yaşanan olaylar hakkında habere ulaşmalarını sağlama oluşturmaktadır; 3) Yabancılara; Türkiye ve Türk insanının tanıtma, dünyada Türkiye ve vatandaşları hakkında olumlu bir kamuoyu oluşturmak, Türkiye'nin siyasal, sosyal, ekonomik, kültürel açıdan gelişimini tanıtmak, Türkiye'nin dış politikasını, önemli projelerini tanıtmak vs.

Uzun süredir hazırlıkları yapılan TRT World kanalı 2015 yılının Mayıs ayından itibaren şifreli olarak yayına başlamış ve Kasım ayından itibaren normal yayına geçmiştir. TRT World'ün amacı yetkililerin de vurguladığı gibi "insana dair olan her şeyi yeni bir gözle, Türkiye'nin ve bulunduğumuz coğrafyanın gözüyle ele alıp yayınlamak" şeklinde ifade edilebilir. Kanal, dünyanın önemli kuruluşlarında deneyimli isimler ve yurt dışında eğitim almış ve yaşamış, İngilizce ve gazetecilik alanında üst düzey yetkinliğe sahip beş yüz kişiden oluşan bir kadroya sahiptir. TRT World Türkiye'nin argümanlarını dünyaya aktarma açısından çok bir kamu diplomasisi aracı olarak Türkiye'nin kamu diplomasisi stratejisi çerçevesinde faaliyetlerini yürüttüğünü göstermektedir.

Yeni kurulan bir ülkenin uluslararası kamuoyunda kendini anlatması ihtiyacından dolayı kurulmuş bir ajan olan Anadolu Ajans'ın amacı ve varlık sebebi Türkiye'nin fikirlerini, haklılığını, ideallerini ve hikayesini uluslararası kamuoyuna anlatmaktır. Anadolu Ajansı Türkiye'nin tarihinden bu yana sahip olduğu önemli ve etkili bir medya kuruluşudur; ulusal bir ajans olma özelliğini taşısa da 2012 yılından bu yana kısa bir süre içerisinde hem yayın yaptığı yayınlarla kendini ver etmeye başlamış ve uluslararası ajans olarak kendini var etme yolunda ilerlemektedir (Sancar, 2015, s. 463-464).

3.4. Yeni Medya ve Uluslararası Yayıncılık

Enformasyon teknolojisi devrimi, uluslararası yayıncılıkta kendi devrimini yarattı ve onu statik olarak, kısa dalga radyo tabanlı bir örnekten güçlü bir multimedya götürdü. Çoğunlukla aynı kitleleri çekmek ve etkilemek için yarışan uluslararası yayıncılar, medya platformlarında daha erişilebilir, esnek ve yenilikçi hale geldi. Yirmi birinci yüzyıl uluslararası yayını dijital potansiyelden yararlanılarak podcasting, webcasting, streaming'den yayın yaparken, 7/24 açık olarak başvurulabilir imkânı sunmaktadır.

İnternet ve diplomasi ilişkisi üzerine yapılan araştırmalar, internetin ortaya çıkmasıyla birlikte politik ve diplomatik süreçlerinde daha fazla ve farklı aktörün yer almaya başladığını ortaya çıkarmıştır (Bollier, 2003; Christodoulides, 2005). Tabi ki, sosyal medya ve dijital diplomasinin ortaya çıkışı medyanın önemini azaltmadı. Çalışmalar yetişkin nüfusunun çoğunluğunun hala dış politika ile ilgili gelişmelerin haber kuruluşları aracılığıyla öğrendiğini göstermektedir. Oysa sosyal medya eko-sistemi iki büyük değişiklik getirmiştir. İlki, çok az bir ücret karşılığında veya hiç ücret ödmeden sayısız haber kuruluşundan bilgi alma imkânı. Günümüzde insanlar Facebook beslemeleriyle (CNN, BBC, New York Times, Al-Jazeera) pek çok kaynaktan ücretsiz olarak haber alabilmektedir. Her medya kuruluşunun kendi gündemi olduğu için, her biri farklı bir gerçeklik gösterebilir ve farklı çerçeveler sunabilir. Böylece, bir Rus vatandaşı hem Russia Today hem de Wall Street Journal'ı izleyip okuyabilmektedir. Medya geleneksel olarak bir bilgi kapı bekçisi olarak görülmekle birlikte, sosyal medya ile kitle iletişim araçları kadar etkili olabilecek yeni kapı bekçileri getirmiştir. Bunlar arasında kitlesini çeken popüler blogcular veya sosyal medya liderleri vardır (Manor, 2015). Ayrıca, dijital medya ilişki inşa etme zorunluluğunu etkileyerek öncelikle diplomatik iletişimin çekirdeği olarak mesajlara ve medyaya odaklanmanın yerine halklar ve milletler arasındaki ilişkiyel bağlantılara kaymaktadır. Daha önce “zorunlu mesaj” vardı ve iletişim stratejistleri “mesajımız nedir?” ve “nasıl iletibiliriz?” sorusu ile başladılar. İlişki inşa etmek için, “ taraflar arasındaki bağlantılar ya da ilişkiler nedir?” ve “ taraflar ve halklar nedenlerini daha da geliştirmek için bu bağlantıları nasıl kullanıyorlar?” sorular gerekmektedir. Dolayısıyla, bugün, ilişkiyel bağlantılar mesajdan daha önemli olabilir (Zaharna, 2015: 108).

Yayıncılar uluslararası yayıncılıkta ‘yeni dönemden’ bahsetmektedir. Son yirmi yıl sadece yayıncılar için medya seçenekleri menüsünü değil, aynı zamanda pazardaki rekabet genişliğini de değiştirmiştir. Yeni teknoloji, giriş engellerini azalttı ve maliyetleri düşürmüştür (“International Broadcasters: Waves in the Web”, 2010). Soğuk savaş, kapitalizmin ve komünizmin erdemleri ve kötü alışkanlıkları hakkında propaganda savaşları için büyük bütçelerle devlet destekli yayıncıların parlak günleriydi. Güçlü kısa dalga iletimleri için gerekli frekansları elde etmek maliyetli bir donanım gerektiriyordu ve sadece büyük ve zengin ülkelerin alanıydı. Yeni teknoloji maliyetleri azalttı ve giriş önündeki engellerin çoğunu yıktı. İnternette izleyemeyen veya dinleyemeyenler için bile, uydu antenleri ve fiber optik kablo program seçimini büyük ölçüde genişletmektedir (“International Broadcasters: Waves in the Web”, 2010).

Yeni medyanın ortaya çıkmasıyla birlikte, uluslararası yayıncılık için hem eski hizmetlere erişmek adına yeni mekanizmalar sunuyor hem alternatifleri kolayca kullanılabilir hale getirmektedir. En az internet bağlantısı olan dünyanın bazı bölgelerine kısa dalga hizmetleri de dahil olmak üzere geleneksel hizmetler için hala bir yer olsa da, uluslararası yayıncıların yeni dünyaya yaratıcı bir şekilde yanıt vermeleri ve kendi uygulamaları için eski uygulamaları ve yaklaşımları devam edilmesine ortam oluşturmaktadır (Cull, 2008a, s. 52). Son 20 yıl, yayıncıların hizmetlerini sunma ve hatta içeriklerini üretme ve yönetme biçiminde önemli bir teknolojik dönüşüme yol açarak, tüm büyük yayıncılar artık birçok dilde kapsamlı bir çevrimiçi hizmet sunmaktadır.

Uluslararası yayıncılık veya “bir toplum tarafından başkalarının halkının ve liderlerinin görüşünü şekillendirmek için elektronik medyanın kullanılması” (Price, Haas, ve Margolin, 2008, s. 152-153) radyo, televizyon ve gittikçe artan bir şekilde, yerli nüfusun aksine bir yabancıyı hedef alan Web tabanlı yayıncılığı de ifade etmektedir. Ülke dışındaki hedef kitleye ulaşmaya yönelik bir bilgi yayım süreci olan uluslararası yayıncılık bunu uzun dalga, orta dalga, kısa dalga, doğrudan uydular aracılığıyla gerçekleştirirken günümüzde internet, radyo ve televizyonun kıyıların veya yayın yerlerinin ötesindeki kişilere ve gruplara ulaşma hedeflerini gerçekleştirmede etkili olmuştur. Yayın istasyonları her zaman daha fazla insana ulaşmak için web yayıncılığını kullanarak alıcılar, yayınları izlemek ve duymak ve hatta programları indirmek için istasyonların web sitelerini arar, görsel ve ses dosyalarını indirip takip ederler.

Yayıncılar kendilerini “multimedya yayıncıları” ve içerik sağlayıcılar olarak tanımlarlar ve çoğu çevrimiçi ve multimedya varlıklarının gelişimini stratejik bir öncelik olarak görür. Ses, video, metin ve görüntüler kapsayan içeriklerini enformasyon paketleri olarak görüyor: “bir kez üret, her yerde yayınla” kuralına uyduklarını açıkça belirtmektedirler (O’Keeffe ve Oliver, 2010, s. 23). Deneyimli bir medya için web’de var olmanın amacı görünürlük ve kolay ulaşılabilirliktir. Web sitesi televizyon kanalının ötesine geçerek kitlesi artık bölgesel değildir. Dünyanın en ücra yerlerinde erişilebilirlik sağlayarak yayınlan içeriklere de hemen tepki gösterebilirler. Bu izleyici, uzak ve yakın mekân algı ve kullanımları, farklı coğrafyalara arasında hareket eden, gezgin “online” bir izleyicidir (Awad, 2005, s. 84-85).

İnternet, radyo ve televizyon, müzik indirmeleri, video indirmeleri, filmler, haber öyküleri, gazeteler ve ulusal ve kültürel sınırlar boyunca webloglar (veya bloglar) gibi yeni içerik biçimleri sunmak için en son büyük teknolojiye sahiptir. Kitle iletişim araçları ve internet, (kamuoyuna) temas ve etki sürecini genişletti ve hızlandırdı, içindeki insanların ve uluslararası kamuoyunun düşüncelerini ve fikirlerini doğrudan etkileme olasılığı yaratmıştır. Kitle iletişim araçlarının ve iletişim teknolojilerinin hem gelişmesi hem de çeşitliliği, özellikle İnternet ve sosyal medyanın, uluslararası yayıncılığın pratiklerini ve değerlerini dönüştürdüğünü söylemek de mümkündür. Dolayısıyla, yeni iletişim teknolojileri, İnternet ve sosyal medyanın, uluslararası yayıncılık için haber-içerik üretme ve paylaşma kaynaklarını çoğaltan bir iletişim ortamı olduğunu ve yayıncılık mecrasının kapsamını genişlettiğini söylenebilir. Örneğin; Voice of America, BBC World Service, Deutsche Welle, TRT World gibi önemli uluslararası yayıncı kuruluşların İnternet sitelerinin bulunmasının yanı sıra bu kuruluşlar Facebook, Twitter ve YouTube gibi sosyal medya platformlarında da yer almaktadır. Dolayısıyla, uluslararası haber yayıncıları genellikle yeni medyayı benzer şekillerde kullanırlar: birincisi, haber içeriğini iletmek; ikinci olarak, kendileri, programlamaları ve hizmetleri hakkında bilgi sağlamak; üçüncü olarak, izleyicilerle etkileşim sağlamak.

Sosyal medya, uluslararası yayıncılara yurtdışında daha fazla izleyici kitlesine ve ayrıca gençler ve kadınlar gibi yeni hedef gruplara ulaşma konusunda eşi benzeri görülmemiş bir fırsat sundu. Gazeteciler için yeni araştırma araçları oluşturmanın yanı sıra haber ajanslarına alternatif bilgi kaynakları ve yeni programlama formatlarını keşfetme imkânı sağlıyorlar. Bir kamu hizmeti uluslararası yayıncısı olarak Deutsche

Welle, sadece güvenilir haberler sunmakla kalmayıp, aynı zamanda analiz ve arka plan bilgilerini sunmayı ve öykülerin bağlamını açıklamayı amaçlamaktadır. Doğruluk, kesinlik, tarafsızlık, hesap verebilirlik ve çifte kontrol gibi gazetecilik standartları DW'nin sosyal medya etkinlikleri için de geçerlidir (Limboung, 2014). BBC gazetecisi Rajesh Mirchandani'nin belirttiği gibi, sosyal medya ortamında gazetecilik pratiklerin değişimiyle birlikte eğitilmiş gazetecilerin rolü sadece haber oluşturmak ve yayınlamak değil, aynı zamanda “bir filtre olarak hareket etmek ve bağlam sağlamak” olduğunu açıkladı (*International Broadcasting in the Social Media Era: A CPD Conference Report*, 2013). Al Jazeera Amerika'nın İngilizce yapımcısı olan Robert Wheelock, Al Jazeera'nın haberleri daha paylaşılan bir deneyim haline getirmek için nasıl çalıştığı üzerinde The Stream (Al Jazeera English'te dijital medya, Skype ve Google Hangouts'u içeren bir sosyal medya topluluğudur) adlı çevrimiçi şovunu örnek olarak sunarken bu sosyal ağ sitesi, Al Jazeera'nın küresel kitlesi ile nasıl çevrimiçi bir diyaloga destek olmaya çalıştığına ve anında kullanıcı geri bildirimlerinin haber kapsamını nasıl şekillendirebileceğine bir örnek olarak göstermektedir (*International Broadcasting in the Social Media Era: A CPD Conference Report*, 2013). Al Jazeera'nın web sitesine göre, The Stream'in hedefi “dünyanın dört bir yanındaki benzersiz, daha az keşfedilmiş çevrimiçi topluluklarla bağlantı kurmak ve hikayelerini ve bakış açılarını günün haberlerinde paylaşmaktır”¹⁰.

Birçok araştırmacı ve uygulayıcıdan uluslararası yayıncılık sektöründeki deneyimlerinden ve küresel uluslararası yayıncılığın zorluklarının üstesinden gelmek için bir dizi perspektif sunmaktadır (*International Broadcasting in the Social Media Era: A CPD Conference Report*, 2013):

1. Katılım: Bugün uygulandığı şekliyle iyi bir kamu diplomasisi, uluslararası yayıncılık için geçerli bir ilke olan iki yönlü diyalogu vurgulamaktadır. Yayıncılar hem halka bilgi vermeli hem de haber öykülerinin etrafındaki konuşmalara katılmalıdır.
2. Bağlamlallaştırma: Uluslararası yayıncılar, yaydıkları bilgilere bağlam sağlamalı ve şu anda insanlar için mevcut olan bol miktarda bilgi için filtre görevi görmelidir. Herkesin doğrudan bir kitleye ulaşma yeteneği ile, yayıncının rolü artık tek bilgi sağlayıcı olmak değil, tüketimini kolaylaştırmak

¹⁰<https://www.aljazeera.com/program/the-stream/> (Erişim, 22.22.2019)

ve arabuluculuk yapmaktır. Bağlam olmadan, medya tüketicileri, meşru haberleri yanlış bilgilendirme ve amaçlı dezenformasyondan ayırt etmeyi giderek zorlaştıracak ve kamuoyunu dürüstçe bilgilendirmek yayıncının rolüdür.

3. Eğitim: Bugün her zamankinden daha az sayıda kapalı ortamı var ve kapalı toplumlarda bile, insanların bu bilgilere erişmek için belirli bilgileri bulmaya kararlı yolları vardır. Uluslararası yayıncıların alakalı kalmaları için yeni medya ortamında yaratıcı düşünmeli ve kasten hareket etmelidirler. Bilgiye erişmek için araçların kolaylaştırılması ve oluşturulması, güvenli bilgi göndermek ve almak için araçlar oluşturmak ve açık diyaloga katılmak kapalı bir toplum üzerindeki olumlu etkiyi büyük ölçüde artırabilir.
4. Şeffaflık: Uluslararası yayın, savaş zamanı bir iletişim aracı olarak ortaya çıkmıştır, ancak değerlerin paylaşılmasına ve ücretsiz medyaya erişimi olmayanlara bir hizmet sunulmasına yardımcı olabilir. Dünyanın çoğu artık bilgiye ve birbirine bağlıyken, yayıncılar tarafından sunulan değerler verdikleri bilgilerden muhtemelen daha önemlidir. Kamuoyu, yayıncıların tüketicilerini korumak ve büyütmek için şeffaf, dürüst ve değer odaklı olması gereken birçok medya kaynağına erişebilir.

İletişim teknolojinin gelişmesiyle ve internetin ortaya çıkmasıyla birlikte uluslararası yayıncılık internet yayınlarıyla desteklenmesi gerekmektedir çünkü

“esnekliği ve düşük maliyeti, mesajların belirli gruplara hedeflenmesini sağlar; ayrıca, hükümetin geleneksel medyayı engellediği ülkelere bilgi aktarımı için bir yol sağlar; yüz yüze iletişim en etkili olmaya devam eder, ancak İnternet tarafından desteklenebilir ve pekiştirebilir. Örneğin, kişisel ziyaretlerin ve İnternet kaynaklarının bir kombinasyonu, birbirlerinin kültürlerini öğrenmek isteyen gençlerin hem sanal hem de gerçek ağlarını oluşturabilir” (Nye, 2008b, s. 104).

İnternetin ortaya çıkmasıyla etkileşim ve kullanıcı kaynaklı içerik geldi ve böylelikle “yeni teknolojiler” daha fazla insana ulaşmak, daha hızlı ulaşmak, daha büyük engelleri aşmak demektir. Dolayısıyla, içerik sağlayıcısı ve izleyici arasındaki ilişki yoluyla değiştirilmiş düşünme biçimlerinin anlamını ifade etmektedir. Bu sayede yeni teknolojiler yeni bir medya ortamı yaratmaktadır (Price vd., 2008, s. 156). İnternet kullanımının demografik özelliklerinden ötürü, BBC ve Alman Deutsche Welle gibi

Amerikalı ve diğer yabancı küresel yayıncılar, gittikçe artan oranda akademisyen, öğrenci ve devlet görevlisi, sahip olduklarından biraz farklı bir kitle bulacaklardır (M. Price, 2003, s. 74). Teknoloji kabulü açısından, uluslararası yayın kuruluşlarının daha iyi performans göstermek için kısmen de olsa bir dizi beklenti nedeniyle teknolojinin benimsenmesine katıldığı anlamına gelmektedir (Price vd., 2008: 159).

İkinci Dünya Savaşı ve Soğuk Savaş döneminde uluslararası yayıncılık çoğunlukla propaganda ya da karşı propaganda görevi görüyordu. Bugün, uluslararası yayıncılığın, geleneksel olarak tek yönlü bir platformda iki yönlü iletişimi sağlayan daha fazla röportaj ve tartışma dahil ederek daha etkileşimli olabileceğini görüyoruz. Yeni medya ile, uluslararası yayıncılık, yalnızca iletim yerine geri bildirim izin veren Twitter gibi daha etkileşimli İnternet tabanlı kanalları da içermektedir (Hacker ve Mendez, 2016, s. 86). Web alternatif bir haber kaynağı olarak görülüyordu, ancak şimdi ana akım bir haber kaynağı ve CNN, BBC ve Al Jazeera gibi uluslararası yayıncılar için özel ilgi çekici bilgi sağlayıcıların bir karışımıdır (McPhail, 2014, s. 99). YouTube ve birebir iletişimin gerçekleştiği dijital medya çağında, yayıncı ve izleyici arasındaki ilişki dönüşmüştür. Bundan dolayı, uluslararası yayıncılıkta gerçek anlamda etkileşimli programların artmaktadır. BBC Dünya Servisi, izleyicinin hem diyaloga hem de gelecekteki tartışmalar için meseleleri öne sürdüğü, *Afrika Senin Söziün var* gibi yenilikçi şovlarla önderlik etmektedir. Yani, kamu diplomasisi uygulayıcıları sadece doğru mesajları vermekle kalmamalı, aynı anda bu mesajlar için doğru ortamı yaratmaya çalışmalıdır. Kamu diplomasisi aktörün hedef kitlenin bağlantısını geliştirmek için kablosuz projelere ve uygulanabilir gerçek zamanlı çeviri yazılımına yatırım yapmak veya temel dil becerilerinin edinilmesine yardımcı olmak gibi yapabileceği her şey yardımcı olacaktır (Cull, 2008, s. 52).

Web 2.0 uygulamaları diyalog işlevleriyle birlikte post-ulusal çağın yeni “ulusları” olarak adlandırılabilir. Bu da yeni bir kamu diplomasisi için çağrıda bulunuyor - ve dolayısıyla ne tür bir uluslararası yayıncılık aracının salt bir taklit etmenin ötesinde olabileceği konusunda yeni bir kavramsallaştırmaya yol açarak onları İnternet ekonomisinin küresel şirketleri tarafından somutlaştırılan bu yeni, ulusal sonrası güç yapılarına bağımlı kılmaktadır (Zöllner, 2011, s. 32). Liderler, basında, özellikle de “elit gazeteler” de, diğer ülkeler ve dünyayla ilgili bilgiler ve görüşler elde etmek için her zaman basını kullandılar, ancak küresel televizyon, basılı medyadan çok daha çarpıcı ve

güçlü bir kaynak haline geldiğinde küresel televizyonda yürütülen diplomatik değişimlerin daha hızlı olması, özellikle akut kriz durumlarında standart karar verme süreçlerini değiştirmektedir (Gilboa, 2002b, s. 90). Fakat internetin ortaya çıkmasıyla birlikte, özellikle sosyal medyanın, artık liderler, diplomatlar ve uluslararası yayıncılık yapan medya kuruluşları hedefindeki halkla birebir iletişime geçme fırsatını bulup daha etkili ve daha hızlı dış politika süreçlerini yürütebilmektedirler. Snyder'ın (Snyder, 2013, s. 96) “sosyal medya, İnternet ve geleneksel medyanın hepsi birbirini pekiştirdiğini” gözlemlediği gibi, uluslararası yayıncılık aktarımını güçlendirmek için sosyal medya gibi çevrimiçi platformları kullanılabilir. Rawnsley'in (Rawnsley, 2015, s. 284) belirttiği gibi, çoğu kamu diplomasisi etkinliği artık geleneksel medyadan uzaktadır ve takipçilerin, tweet'lerin ve “beğenilerin” sayısının kitlenin büyüklüğünü ölçmek için kolay bir gösterge sağlamaktadır. Bu şekilde, kamu diplomasisi artık ‘eski’ ve ‘yeni’ medyanın birlikte çalıştığı ve birbirini tamamladığı ve ‘uluslararası yayıncılık’ tanımını ve anlayışımızı genişletmemizi gerektiren platformların yakınsaması ile karakterize edilmektedir.

Bu bağlamda, uluslararası yayıncıların gerek internet sitesi üzerinde gerekse de sosyal ağlar üzerinden eşzamanlı olarak yapılan canlı yayınlarla ve paylaşımlarla hedef kitesine ulaşmayı hedeflemektedir. Uluslararası yayıncılık aktörleri, 21. yüzyılda kamu diplomasisinin yürütülmesinde stratejik önemdeki yerlerini koruyacaklarsa, enformasyon bolluğu dünyasında gelişmeye uyum sağlamalıdır. Uluslararası yayıncılar artık dünyanın pek çok yerinde bilgi kaynağı değiller; sadece birçok haber sağlayıcıdan biridir. Düzinelerce medya platformunda birden fazla cihazdaki bilgilere erişme yeteneğine sahip halklarla alakalı kalmak için yayıncıların öne çıkması gerekir. Doğru haber, görüşmelere katılmak, kitleyi dinlemek ve bilgiye aracılık etmeye önem vermek çok önemlilik arzu etmektedir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BALKANLAR: DOĞUNUN BATISI BATININ DOĞUSU

Bu bölümde, Balkan yarımadası ile ilgili, coğrafi, siyasi, toplumsal ve genel olarak bilgiler içermektedir. Bölüm, Batı Balkanlar dedikleri bölgenin ülkelerinin genel bilgileri sunulmaktadır.

4.1. Balkan Yarımadası

Balkan yarımadası doğuda Karadeniz, güneyde Akdeniz, batıda ise Adriyatik'e kadar uzanmaktadır. Kuzeyde ise Balkan Yarımadası, Tuna ve Sava nehirlerine kadar mı yoksa Karpat dağlarının doğusuna kadar mı uzanmakta olduğu, coğrafyacılar arasında tartışma konusudur. Yunanistan, Romanya, Bulgaristan, Arnavutluk, Slovenya, Hırvatistan, Bosna-Hersek, Sırbistan, Karadağ, Kosova, Makedonya ve Türkiye (Trakya bölgesi) Balkan devletleri sayılırlar.

Coğrafi olarak bölge büyük ölçüde dağlıktır; Balkan terimi¹¹, ağaçlarla kaplı dağlar silsilesi anlamına gelen Türkçe bir terimdir. Yarımada ile kuzeydeki Karpatlar'ı birbirinden ayıran büyük dağ silsileleri, Balkan halkları arasında sınır oluşturucu niteliktedir; bölgenin doğal bir merkezi yoktur. Kuzeyde, bugünkü Romanya toprakları içinde uzanan hat boyunca Karpat Dağları ufku kaplamaktadır. Güneyde, Bulgaristan, Balkan Dağları tarafından ikiye bölünmekte ve Rodop Dağları tarafından Yunanistan'dan ayrılmaktadır. Kuzeybatıda, Karavanke ve Julia Alpleri'nde bir Sloven ve Hırvat nüfus ile karşılaşmaktadır. Güneye doğru Dinar Alpleri, Adriyatik sahili ile Bosna-Hersek'in hinterlandı arasında aşılmaz bir engel teşkil etmektedir. Daha güneye doğru ise Pindus Dağları, Yunanistan boyunca uzayıp gitmektedir (Jelavich, 1983, s. 1). Balkan yarımadasının sınırlarını denizler ve nehirler belirlemiştir. İstanbul ve Çanakkale boğazları doğu sınırını teşkil ederken, Ege, İyon ve Adriyatik denizi ile Karadeniz'le çevrili olan yarımada'nın kara sınırları kuzey doğuda Tuna nehrinin bir kolu olan Prutla oluştururken Avrupa sınırlarını ise Tuna nehrinin kodlarını oluşturan Sava, Roab nehirlerinin geçtiği vadiler oluşturur (Atabay, 2012, s. 6).

¹¹Balkan kavramı ile ilgili daha fazla için Maria Todorova, *Balkanlar'ı Tahayyül Etmek* kitabına bakınız.

Balkan'ın (Güneydoğu Avrupa'nın yanı sıra) en sık başvurulan adlardan olmasının nedeni, kesin coğrafi sınırlarla pek ilişkili değildir. Gerçekte, iki bin yılı aşkın süre boyunca coğrafyacılar, egemen antik Yunan inancına bağlı kalarak Hainos'un Adriyatik ile Karadeniz'i birbirine bağlayan, yarımada'nın bütününe hâkim, onun kuzey sınırını oluşturan görkemli bir dağ olduğu fikrini korumuşlardı. Balkanlar'daki yer adlarının çoğunda olduğu gibi, Ege ve Karadeniz limanlarındaki Yunan koloniciler ile iç bölgelerde yerleşmiş olan Traklar arasındaki temas aracılığıyla bu ad, Traklardan Yunanlılara geçmişti (Todorova, 2010, s. 60-61). "Balkan" sözcüğünün yarımada'ya Osmanlı Türklerinin gelişiyle birlikte girmiş olduğu yaygın olarak kabul edilmektedir (Todorova, 2010, s. 64). Yılmaz Öztuna, *Rumelini Kaybımız*, adlı kitabında, "Balkan", sıra dağ, sarp, geçit vermez, dağlık arazi anlamında Türkçe bir kelimedir diye belirtmektedir. Ona göre, "Avrupalı coğrafyacılar, Türklerin Meriç'le Tuna arasına, onlara paralel uzanan dağlara vermiş oldukları bu ismi alıp kocaman bir yarımada'ya vermişlerdir" (İzeti, 2013, s. 17). Son dönemdeki sorunlu geçmişi ve çatışmalı parçalanmışlığı, 'Balkanize olmak' deyiminin doğmasına yol açmıştır. Bundan hareketle Balkanlar bir taraftan 'medeniyetler arası köprü', 'dört yol', 'milletler salatası' olarak nitelendirilirken diğer taraftan Avrupa'nın içinde 'barut fıçısı', 'savaş meydanı', 'potansiyel çatışma alanı' olarak görülmüştür (İzeti, 2013, s. 17). Tarihsel gelişmelerden dolayı Balkan kavramı ya Güneydoğu Avrupa'yla eş anlamlı ya da ondan daha dar kapsamda ele alınmaktadır. Çoğu zaman Balkan tanımlaması bir "dizi coğrafi, siyasal, tarihsel, kültürel, etnik, dinsel ve ekonomik ölçüte, daha sık olarak da bu ölçütlerin bir bileşimine dayanmaktadır" (Todorova, 2010: 71).

Balkan yarımadası Asya aile Avrupa'nın birleştiği alanı kapsar ve bu nedenle en çok etkileşimin olduğu ve mücadelelerin yaşandığı bir bölgedir. Coğrafi özelliğinin bir sonucu olarak pek çok halkı bünyesinde barındırır. Ve bu halklar Balkan ülkelerinin pek çoğunda dağınık gruplar halinde yaşamlarını sürdürürler. Balkan yarımadasında pek çok dinsel grup varlığını sürdürmektedir. Katolik, Ortodoks, İslam, Protestan ve Musevilik yanında bu dinlerin mezhepleri bulunmaktadır. Ortak bir kültür bulunmaktadır. Balkanlarda pek çok dil konuşulmakta ve küçük grupların dahi kendine özgü dil ve lehçeleri vardır. Bölge uzun yıllar Osmanlı İmparatorluğunun egemenliği altında kalmış olmasına rağmen Osmanlı İmparatorluğundan ilk ayrılan ve en son ayrılan toprakları

bünyesinde taşımaktadır. Balkanlar gerek yer altı gerekse yer üstü zenginlikleri açısından önemli bir bölgedir.

4.2. Batı Balkanlar

Balkanlar'ın beşerî coğrafyası eskiden beri ırklar, kavimler, dinler ve mezhepler sergisidir. Balkanlar'ın en eski sakinleri, bugünkü Arnavutların ecdadı olan, Pelazg ya da İlirlerdir. Önceden çok tanrıculığa inanan İlirler daha sonra Hristiyanlığı kabul etmiş ve Osmanlıların gelişine kadar Hristiyanlığın iki büyük kilisesine – Ortodoks ve Katolik - bağlı kalmışlardır. İlirlerin yanı sıra Balkan Yarımadası'na Turan kavimleri – Türkler ve Macarlar – da yerleşmişlerdir. Balkan Yarımadası'na 5. ve 6. asırlardan itibaren Slavlar da yerleşmeye başlamıştır. “Balkan Slavları” veya “Güney Slavları” diye tabir edilen kavimler şunlardır: Sırlar, Hırvatlar, Slovenler, Makedonlar (İzeti, 2013, s. 18). Balkanlardan bahsedilirken hangi coğrafi tanım ve kritere göre bölgeyi ele alındığı belirmemiz gerekiyor.

Uluslararası camiada özellikle Avrupa Birliği (AB) kaynaklarında ve Batılı kuruluşların belgelerinde 2000'li yılların başlarından Balkanlara ilişkin siyasal jargonda Batı Balkanlar kavramı kullanılmaktadır. Özge Nur Ögütçü'ye göre, “siyaset ve fikir dünyasından gelen ifadelerde de Balkanların coğrafi planda nereye tekabül ettiği ve neye dayandırılarak Batı Balkanlar gibi bir ayrıma gidildiği belirsizdir çünkü uluslararası camiada Doğu Balkanlar diye adlandırılan bir bölge yoktur” (Ögütçü, 2017, s. 1). AB belgelerindeki günümüz kullanımına göre Batı Balkanlar Arnavutluk, Bosna Hersek, Makedonya, Karadağ, Sırbistan ve Kosova'yı kapsamaktadır. Ögütçü (Ögütçü, 2017, s. 1), “Batı Balkanlar kavramının AB'nin güneye doğru genişleme planlarının bir sonucu olarak alt yapısı olmadan yaratıldığını ve tarihsel perspektiften ayrılarak Balkanlar bölgesini böldüğünü söylemek mümkündür” diye ifade etmektedir. Bizim tarafımızdan Batı Balkanlar kavramı daha çok araştırmamız çerçevelemek açısından kullanılmaktadır.

Batı Balkanlar çeşitli alanlardaki özelliklerden dolayı karşılaştırmalı bir bakış açısı kullanılarak analiz edilecek önemli bir bölgeyi temsil etmektedir. Batı Balkan ülkeleri, demokratik süreçleri, hükümet ve kurumsal varlıkların şekli, sosyal bölümlerinin varlığı (dini, dilsel, etnik) ve elbette siyasi gelişmenin doğası açısından ilginç öğeler sunmaktadır.

Batı Balkanlar'ın kapsadığı ülkelerin (Arnavutluk hariç) ortak sahip olduğu sosyo-politik özellik 1991'den 1999/2001 yıllar içerisinde gerçekleşen ve bir dizi etnik çatışmalar içeren bağımsızlığı adına yapılan Yugoslavya savaşlarıdır. Yugoslav Savaşları'nın sonunda, onu oluşturan ülkelerin ekonomik ve politik krizi ve milliyetçiliğin yükselişi nedeniyle Yugoslavya devleti dağılarak bağımsız ülkeler ortaya çıktı ve uluslararası kabul görmüştür (Passarelli, 2019, s. 2). Savaşlardan sonra, eski Yugoslav ülkeleri kültürel, ekonomik ve politik alanlarda özellikle kararsız bir durum için önemli bir örnek teşkil ediyor. Slovenya, Hırvatistan, Bosna-Hersek, Sırbistan, Karadağ, Makedonya (yeni ismi: Kuzey Makedonya) ve Kosova da dahil olmak üzere tüm eski Yugoslav ulus-devletleri, merkezi, sosyalist, devlet tarafından işletilen bir ekonomiden, özelleştirilen, pazar güdümlü bir ekonomiye geçiş sürecinden geçti ya da geçiş süreci devam etmektedir. Politik olarak, bu yeni ulus-devletler belirli bir ulus-kimlik üretimine dahil olurlar çünkü cumhuriyetlerin pek azı bağımsız bir ulus-devlet olma tarihsel deneyimine sahipti. Bu devletlerin batı örgütlerine entegrasyon süreci çok boyutlu bir süreçtir: birçok geçiş türü vardır ve farklı bağlamlar farklı söylemler ve kimlik oluşumları üretmektedir. Bugün, eski Yugoslav ülkeleri ayrı ve farklı yaşamlar yaşıyor. Slovenya, eski Yugoslavya'nın şiddetli çöküşünden fazla kan dökmeden kurtulan tek cumhuriyetti. Mayıs 2004'te Avrupa Birliği'ne girdi, 2007'de avroyu kabul etti ve siyasi ve ekonomik bir geçişin en başarılı örneği olarak tanımlandı. Hırvatistan, Cumhurbaşkanı Franjo Tuğman (1991–9) altında şiddetli bir savaş ve birkaç yıl otoriter milliyetçilik yaşadı. 2003 yılında AB üyeliği için başvuruda bulundu (2013'te kabul gördü) ve ekonomik ve siyasi sistemlerini buna göre yeniden yapılandırma sürecine girmiştir. Bosna-Hersek Cumhuriyeti (BIH) 1992-1995 döneminde Bosnalı Müslümanlar, Hırvatlar ve Sırp'lar arasındaki üç yıllık kanlı etnik savaşa girmiştir. 1995'te Dayton Barış Anlaşması Bosna savaşına son verdi ve Bosna Hersek Federasyonu'nu iki bölgeye böldü: Bosna-Hersek Federasyonu'nu (topraklarının yüzde 51'i), çoğunlukla Bosnalı Müslüman ve Bosnalı Hırvatların yaşadığı ve neredeyse yalnızca Bosnalı Sırp'ların yaşadığı Sırp Cumhuriyeti (topraklarının yüzde 49'u ile).

Mücadele 1995 yılında sona ermesine rağmen, sorun tamamen çözülmedi. Cumhurbaşkanı Slobodan Milošević (1989-2000) yönetiminde Sırbistan, Hırvatistan, Bosna ve özerk Kosova eyaletinde savaşı sürdürmüştür. NATO, Sırp saldırganlığına cevaben Mart 1999'da Kosova ve Sırbistan'da hava saldırısı gerçekleştirmiştir. Bugün Sırbistan'da, sosyal yapı, artan işsizlik, yoksulluk ve şiddet ile dağınık durumdadır.

Avrupa Birliđi, Sırbistan AB müzakerelerini ilerlemediğini çünkü Sırbistan Slobodan Miloševiç ideolojisinden kopamamıştır. Sırbistan ve Karadađ birlikte 2006 yılına kadar bir ÷lkeydi. 21 Mayıs 2006 tarihinde yapılan referandumda Karadađ, Sırbistan'dan bağımsızlık için oy kullanarak ayrılmıştır. Gerekçesi de bağımsız bir Karadađ'ın daha güçlü bir ekonomiye sahip olması ve AB'ye kabul edilmek için daha iyi bir aday haline gelmesidir. Makedonya 2001'de küçük bir iç savaş yaşamıştır. Makedonya'da yaşayan Arnavutlar daha fazla hak talep etmek için başkaldırıp savaş Ohrid antlaşmasıyla sonuçlanmıştır. Makedonya diplomatları yıllarca AB üyelik sürecini görüşmektedirler. 2019 yılında Yunanistan ile isim sorunu çözmek için Kuzey Makedonya isminde uzlaştılar, yani Makedonya artık Kuzey Makedonya olarak adlandırılmaktadır. Arnavutluk uzun bir aşırı komünizm sürecinden (Enver Hoca dönemi) sonra demokratikleşme sürecine girdi. Kosova savaşında etken bir rol oynadığını belirtebiliriz. Avrupa Birliđi üyeliği görüşmeler gerçekleşmektedir. Kosova ise savaş bitiminde (1999) sonra ulus devlet olma sürecine girmiştir. 2008'de bağımsızlığını ilan etmiştir. Sırbistan ile tanıma müzakereleri devam etmektedir.

Robert Hayden'e göre, 1991-1992 yıllarında belirtilen hedeflerinin çoğunu, belki de hepsini başaramadığı için, eski Yugoslavya bölgesini (Arnavutluk'u da ekleyerek, çünkü Arnavutluk Yugoslavya sınırları içerisinde yer almıyordu) çeşitli Avrupa Birliği ve Amerikalı aktörler, bölgeye "Batı Balkanlar" demeye başladılar. Bu yeni jeopolitik terim, en azından Balkanlar kavramını "Batı" sıfatıyla birleştirme erdemine sahiptir. Hayden, Batı Balkanlar terimini bir dışlama terimi olarak nitelendirmektedir çünkü ona göre Balkanlar haritadaki konumlarına bakılmaksızın bir şekilde Avrupalı değiller ama belki de artık batılı olma yolunda oldukları için batılı olarak kabul edebiliriz diye ifade etmektedir (Hayden, 2013, s. xi). Agron Alibali, Batı Balkanlar (bazıları "Adriyatik Avrupa" olarak adlandırır) eski komünist ÷lkeleri içeren, daha kesin olarak "Yugoslavya eksi Slovenya artı Arnavutluk" denklemine yer alan yeni bir jeopolitik bölgeye verilen addır" diye vurgulamaktadır (aktaran. Bogdani ve Laughlin, 2007, s. 87).

4.2.1. Kosova

Sırbistan, Makedonya, Karadağ ve Arnavutluk ile sınırlı olan ve dünyanın en genç devletlerinden biri olan Kosova, Arnavut nüfuz bakımından en yoğun olduğu ikinci ÷lkedir. Nüfusu 1.783.531 (*Vlerësim: Popullsia e Kosovës 2017, 2018*, s. 6) olan Kosova

içinde birçok etnik unsur barındırmaktadır. 2012 nüfus sayımına göre Kosova’da %92 Arnavut, %5.31 Sırp, %1.6 Boşnak, %1.5 Türk ve diğer etnik unsurlar bulunmaktadır. Kosova’nın dini nüfus dağılımı ise yüzde 96 Müslüman, yüzde 2.2 Katolik ve yüzde 1.5 Ortodoks’tur (*Numri i banorëve në Kosovë është 1.739.825*, 2012). Nüfusunun yüzde 92’si Arnavut olan Kosova, bu oran sebebiyle Balkanlarda “ikinci Arnavut ülkesi” olarak anılmaktadır. Kosova’da resmi dil Arnavutça ve Sırpçadır. Türkçe, Boşnakça ve Romca sadece bu etnik grupların nüfus oranlarının yoğun olduğu belediyelerde resmi dil olarak kullanılmaktadır (“Kushtetuta e Kosovës,”). Bu rakamlar her yıl değişmektedir fakat Kosova’nın toplumsal yapısıyla ilgili bir fikir oluşturmak adına bu rakamlara yer verilmiştir.

Kosova, tarih boyunca farklı imparatorlukların ve 1389’dan sonra Osmanlı Devleti’nin egemenliği altında kalmış ve 1919 yılında kurulan Sırp, Hırvat ve Sloven Krallığı sınırları içerisinde alınıp Arnavutluk’tan koparılmıştır. Kosova’nın durumunu çerçeveleyen Bogdani ve Laughine göre, 1913 Londra Balkan devletlerinin büyükelçileri Konferansı, diğerleri arasında, Arnavutluk’un yeni bağımsız devletini tanımıştır, ancak neredeyse tamamen etnik Arnavutların yaşadığı bölgeler, aralarında Kosova da, devletin sınırların dışında kalmıştır (konferansta Arnavutların sınırları belli oldu ve Arnavutluk bağımsızlığını ilan ettiğinde bölgeye yaşayan tüm Arnavut bölgeleri birleştirerek yapıldığı öne sürülürse de Konferans’ta o sınırlar kabul edilmedi ve böylelikle yeniden çizildi). Sonuç olarak, Kosova Sırbistan’ın bir eyaleti olmuştur (1913-1918), sonra, Sırp, Hırvat, Sloven Krallığının bir parçası (1918-1929), daha sonra bu krallık Yugoslavya krallığına dönüştürülmüştür (1929-1944), ve Sosyalist Federal Yugoslavya Cumhuriyeti’nde Sırbistan’ın özerk eyaleti olarak konumlandırılmıştır (Bogdani ve Laughlin, 2007, s. 96).

1944’ten sonra Tito döneminde eski Yugoslavya’nın iki özerk bölgesinden biri olup, 1974’te yapılan bir anayasal düzenlemeyle Kosova ve Vojvodina’ya genişletilmiş özerklik verilmiştir. Ancak yeni düzenleme Arnavutların taleplerini karşılamadığı için, 1990’lı yıllara kadar Arnavutların kendi haklarına ulaşmak için çabaları durmamıştır. 1980 yılında Tito’nun ölümü Yugoslavya’nın dağılmasının kırılma noktasını oluşturmaktadır. Yugoslavya içinde bulunan tüm Cumhuriyetlerde etnik, milliyetçi söylemler yaygınlaşmaya başladı ve böylelikle her ülke Yugoslavya’nın dağılmasıyla birlikte ulusal devlet kurmak adına çaba sarf etmeye başlamıştır. Sırp lider Slobodan

Milošević 1989'da Kosova ovasında Kosova savaşı'nın 600. yıldönümünde yaptığı milliyetçi konuşmasında, Kosova'nın özerkliğini kaldırarak bu korkuların artmasına ve Kosovalı Arnavutların bağımsızlık dışında herhangi bir alternatif düşünmemesine neden olmuştur. 1997'de Kosova kendi bağımsızlığı için savaşa başvurmuştur: 1998'de Kosovalıları göçe zorlayıp etnik temizlik yöntemi uygulayan Sırp'ların bu tavırları uluslararası aktörleri harekete geçirmiş ve Kosova'nın bağımsızlığına kadar gidecek sancılı süreç başlamıştır. 1999 Mart ayında NATO'nun Sırbistan ve Kosova'daki Sırp ordusuna düzenlediği askeri müdahale ile Sırp'ların Kosova'dan çekilmesini sağlamış ve bölge BM'nin denetimi altına alınmıştır. Bu süreçte, 1990'lı yıllardan itibaren Kosova'daki bağımsızlık mücadelesinin askeri kanadını temsil eden Kosova Kurtuluş Ordusu'nun (UÇK) önemli bir rolü olmuştur. Esasında Kosova'nın bağımsızlık ve birleşme dâhil tüm politikaları, Kosova'nın tarihi lideri olan Rugova tarafından belirlenen "barışçıl" yöntemlerle yürütülmüştür. Fakat Yugoslavya'nın dağılmasından itibaren geçen sürede Kosova sorunu ne uluslararasılaştırılabilmiş ne de çözümlenmiştir.

1999'daki NATO müdahalesinin ardından Kosova'nın statüsü uluslararası aktörler tarafından tartışıldı ve bunun sonucunda eski Finlandiya Cumhurbaşkanı ve BM Kosova Özel Temsilcisi Martti Ahtisaari Kosova'nın nihai statüsü için bir plan hazırladı. Ahtisaari Planı olarak bilinen bu girişimin ardından uzlaşmayla sonuç alınamayacakken Kosova Yönetimi 17 Şubat 2008'de bağımsızlığını ilan ederek uluslararası destek çerçevesinde kurumsal yapısını güçlendirerek sahada eşit bir unsur olarak kendisine bir yol haritası oluşturmaya çalışmaktadır (Ayata, 2015, s. 137). Bağımsızlığını ilk tanıyan ülkeler arasında Arnavutluk, ABD ve Türkiye yer almaktadır. Daha sonra BM Güvenlik Konseyi'nin beş daimî üyelerinden İngiltere ve Fransa da Kosova'nın bağımsızlığını tanıırken, IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası kurumlara bağımsız bir ülke olarak katılmıştır. Ancak Kosova'nın bağımsızlığı ülke olarak tanımadıkları için halen Rusya ve Çin'nin vetosuna takılmaktadır (Emin, 2014, s. 19).

Ancak bu sürecin ardından Kosova'nın statüsü hâlâ sorun olmaya devam etmiş ve Sırbistan Kosova'yı hiçbir şekilde tanımayacağını beyan ederek Kosova Sırbistan'ın bir güney eyaleti olduğunun ve Sırbistan yönetimi içerisinde kalması gerektiğini vurgulamaktadır. Ancak 2008'de Kosova'nın tek taraflı bağımsızlığını ilan etmesi ile Kosova'nın bağımsızlığına şiddetle tepki gösteren Sırbistan bu meseleyi Uluslararası Adalet Divanı'na taşımıştır. Uluslararası Adalet Divanı'nın Kosova'nın bağımsızlığının

uluslararası hukuka uygun olduğuna karar vermesi Sırp tarafına geri adım attırıp AB'nin himayesinde Priştine ile diyalog için ilk adımlarını atmaya başlamıştır (Emin, 2014, s. 27). Tarafların uzlaşması için en azından uygun bir zemin hazırlanması, dolayısıyla ilişkilerin normalleştirilmesi adına Kosova ile Sırbistan ilk temaslarını AB'nin arabuluculuğunda 2011 yılında gerçekleştirmiştir. 2011'den bu yana AB, Kosova ile Sırbistan arasındaki normalizasyon müzakerelerine sponsorluk yapıyor. İkili ilişkilerin normalleşmesi her iki ülkenin de AB üyeliğinin ön şartıdır. AB tarafından kolaylaştırılan Brüksel Diyalogu, iki ülke arasındaki uzun süredir devam eden sorunları çözmeyi ve AB üyeliğini ilerletmeyi amaçlamaktadır (Oya, 2019, s. 117). Leon Malazogu'ya göre, "Kosova ile Sırbistan ilişkilerinin normalleşmesi bölge istikrarı adına oldukça önemlidir. Normalleşme iki ülkede siyasi istikrarın sağlanmasına katkı sağlamasından ziyade küçülen pazarların da genişlemesine ve iki ülkedeki ekonominin nefes almasına neden olacaktır" (Emin, 2014: 30).

1999 yılında Kosova'da yaşanan savaştan sonra Kosova ile Avrupa Birliği arasındaki ilişkiler güçlenmeye başlamış ve Kosova'nın kurumsallaşma ve millileşme sürecini yakından takip ederek 2008 yılında bağımsızlık sürecini de desteklemiştir. Ancak 5 AB üye ülkesinin Kosova'nın bağımsızlığını tanımaması Kosova'nın AB üyelik hedefini olumsuz etkilemiştir (Emin, 2014, s. 38). Büyük bir çatışmayı atlatan Kosova'da NATO, savaş boyunca ve sonrasında barış ve istikrarı yeniden inşa için önemli rol oynayıp Kosova'nın bağımsızlığından sonra da NATO, ülkede Kosova Barış Gücü (KFOR) ismiyle varlığını sürdürmüştür. Kosova'nın dış politikasının en önemli hedeflerinden biri olan NATO üyesi olmasına rağmen, Birleşmiş Milletler üyesi olmadığı için halen NATO üyeliğine başvuramıyor. Ayrıca, Kosova'yı tanımayan dört NATO üyesi ülke, İspanya, Yunanistan, Romanya ve Slovakya, Kosova'nın NATO üyeliğine engel teşkil ediyor. ABD'nin Kosova'nın NATO üyeliğine tam desteğine rağmen, Kosova şimdiye kadar Mayıs 2014'teki NATO meclisinde 'gözlemci' statüsünü aldı.

Egemenlik meselesinin karmaşıklığına ek olarak, Kosova'nın bağımsızlığını tanımayan Kıbrıs, Yunanistan, Romanya, Slovakya ve İspanya'nın yer aldığı beş AB üye ülkesi vardır. Kıbrıs dışındaki herkes NATO üyesidir; Duruşları Kosova'nın NATO geleceğine karşı potansiyel bir engel teşkil etmektedir. Kosova, AB ile vize serbestleştirme çerçevesi olmayan tek Batı Balkan ülkesidir. Temmuz 2018'de, Avrupa Komisyonu Kosova'nın vize serbestleştirilmesi için tüm kriterleri yerine getirdiği

sonucuna varmış, ancak Avrupa Konseyi, Mayıs 2019’da yapılan Avrupa Parlamentosu seçimlerinden önce ülkeye vize serbestleştirmesi yapmak konusunda isteksizdi (Oya, 2019, s. 118). 22 Kasım 2018 itibariyle, dünyadaki 192 devletten 109’u, diğer ülkelerde 26 elçilik ve 14 konsolosluk barındıran Kosova’nın bağımsızlığını tanıdı. Priştine’deki makamlar maddi kaynak temin etmeyi ve ülkede etkileyici altyapı projeleri inşa etmeyi başarmış olsalar da, Kosova ekonomisinin genel görünümü oldukça kasvetli olmaya devam ediyor (Zdravkovski ve Ramet, 2019, s. 15).

4.2.2. Arnavutluk

Balkanlar’ın Arnavut nüfusu en yoğun olduğu ülkesi olan Arnavutluk, doğuda Makedonya, kuzeydoğuda Kosova, kuzeyde Karadağ, güneyde Yunanistan sınırı olan ve batı sınırı boyunca Adriyatik denizi sahili bulunmaktadır. 2019 nüfus verilerine göre Arnavutluk’un nüfusu 2.862.427’dur ve %31.3’ü başkent Tiran’da nüfus etmektedir (*Popullsia e Shqipërisë*, 2019). Ülke nüfusunun %95 Arnavut’tur, %1 de etnik azınlıklar (Yunan, Makedon, Roman) oluşturmaktadır. Arnavutluk’ta tek resmi dil Arnavutçadır. Başka bir resmi dil kullanılmamaktadır zira 2011’deki sayım sonuçlarına göre Arnavutluk halkının yüzde 98’inin ana dili Arnavutça olduğunu ortaya çıktı. Arnavutluk 28 Kasım 1912’de bağımsızlığını ilan etmiştir.

2011 resmi nüfus sayımına göre Arnavutluk’ta kendini Müslüman olarak tanımlayanların sayısı %56 iken, Bektaşiler ayrı bir kategori olarak konumlandırıyor ve %2’dir. Katolikler yüzde 10 oranında seyrederken, Ortodokslar ise yüzde 6.7’dir (*Popullsia sipas religjionit 1923-2011*, 2012). Resmi olmayan verilere göre ise, halkının %70-75’i Müslüman, %15’i Ortodoks ve %10’u Katolik’tir.

Arnavutluk ekonomik alanda Avrupa’nın en sıkıntılı ülkelerinden biridir. 2013 yılı verilerine göre Arnavutluk’ta kişi başına düşen milli gelir 2017 rakamlarına göre 4868.20 (en yüksek seviyesi) dolardır. Arnavutluk’ta “lek” ismi verilen yerli para birimi kullanılmaktadır.

Arnavutların kökenleri Hint-Avrupa asıllı olan İliryyalılara dayanmaktadır. Latince kaynaklarda Arbanenses, Slav kaynaklarında Albanoi yahut Arbanasi olarak geçen bu halkın Türkçede ismi ‘Arnavut’tur. Arnavutlar iki topluluğa bölünmektedir; Gegler (Arnavutluk’un kuzeyinde, Kosova’da, Sırbistan’da, Karadağ’da ve Makedonya’da yaşayan Arnavutları kapsamaktadır) ve Tosklar (Arnavutluk’un güneyinde ve

Yunanistan'ın kuzeyinden Çameriya bölgesinde yaşayan Arnavutlara hitap edilmektedir).

Arnavutluk farklı İmparatorluklar himayesinde kalmış. 1389 yılından itibaren bölgede başlayan Osmanlı İmparatorluğu'nun hakimiyeti ile başlayan tarihi süreç Arnavutluk'un 1912 yılına kadar Osmanlı İmparatorluğu himayesi altına girmesini sağlamıştır. Balkan ayaklanmasını ve Osmanlı İmparatorluğu'nun zayıflamasını başlamasını göz önünde bulundurarak aydınların liderliğinde 28 Kasım 1912 yılında bağımsızlığını ilan eden Arnavutluk'un sınırları da 10 Temmuz 1913 tarihinde yapılan Londra Konferansı'nda belirlenmiştir.

Arnavutlar,

“bağımsızlığını ilan etmesinin hemen ardından İtalya'nın işgal ve baskılarına maruz kalmıştır. Birinci Dünya Savaşı ile İkinci Dünya Savaşı esnasında Sırbistan, Yunanistan, Fransa ve Avusturya-Macaristan işgallerine uğramıştır. İkinci Dünya Savaşı esnasında Almanya'nın da işgaline uğrayan Arnavutluk'ta bu işgallere karşı çıkan hareketler başlamıştır. Zogu döneminde İtalyan işgaline karşı çıkan ve halkı birleştirerek işgale karşı ayaklanmak isteyen Komünist gruplar, 1941'de Komünist Partisi'ni kurmuştur. İkinci Dünya Savaşı esnasında Nazilere karşı verilen mücadelede Yugoslavya'nın da desteğini alan Komünistler, ülke yönetimini ele geçirmiştir. Komünist Parti'nin başındaki isim olan Enver Hoxha, ipleri eline alarak 29 Kasım 1944'te Bağımsız Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'ni kurmuş ve ülkenin yönünü Komünist bloğa çevirmiştir” (Emin, 2014a, s. 16-17).

Bu süreç içerisinde

“ilk etapta Yugoslavya ve SSCB ile ilişkilerini iyi tutan Enver Hoxha, bu ülkelerle ekonomik ve askeri alanlarda iş birliği yapmıştır. Ancak 1948'de bazı ekonomik anlaşmazlıklar yüzünden Yugoslavya ile ilişkilerini bozan Hoxha, 1956'dan itibaren Sovyetler ile ilişkilerini kopma noktasına getirerek daha sonra Çin ile ilişkilere ağırlık veren Hoxha, 1971'den itibaren bu ülke ile de anlaşmazlık yaşamıştır. Kapitalist dünyadan kopuk yaşayan Arnavutluk, bu tarihten sonra Doğu Bloku'ndan uzaklaşarak dünyanın en izole ülkelerinden biri haline gelmiştir. 1985'te Enver Hoxha'nın ölümünün ardından ülkede bir geçiş süreci başlamıştır. Ancak sorunlar bir anda çözülmemiştir. Arnavutluk'un demokrasiye geçişini simgeleyen en önemli olay muhalefet partilerinin kurulmasıdır. Bu sayede büyük bir oy patlaması yaşayan Sali Berisha önderliğindeki Demokrat Parti, Mart 1992'de Ramiz Aliya'yı saf dışı bırakıp Cumhurbaşkanlığı koltuğunu almıştır. Böylece Arnavutluk'ta çok partili döneme fiilen geçilmiştir. Berisha ile başlayan bu demokratikleşme süreci sırasında yaşanan ekonomik sorunlar toplumsal hoşnutsuzluğu daha da arttırmıştır. Bu gerilimli dönem, 2000'li yıllara kadar devam etmiştir” (Emin, 2014a, s. 17-18).

Enver Hoxha döneminde Arnavutluk sınıksıkı kapatılmıştır. Stalinci diktatör Enver Hoxha, dini, özel mülkiyeti ve Beatles gibi “çökmekte olan” müzikleri yasakladı. Gizli servis hükümet muhalifleri ve eleştirenleri tutukladı ve sınır görevlileri kaçırmaya çalışan insanları vurmuştur. Gösteriler ve yoksulluk baskı altında kalan komünistler 1990’ların sonlarında diğer partilerin var olmasına izin vermiştir. 1992 yılının başlarında, Berlin Duvarı’nın yıkılmasından iki yıl sonra, demokratik olarak seçilen bir hükümet iktidara geldi ve Arnavutluk’u o soğuk hayattan kurtarmaya çabalamıştır (Abrahams, 2015, s. xi). Arnavutluk diğer post komünist orta doğu Avrupa ülkeleri gibi çok yönlü dönüşüm geçirmiştir: siyaseten bir partiden çok partili, iktisaden serbest ekonomisine ve öngörülemeyen soğuk savaş sonrası uluslararası güvenlik rejiminde ulusal güvenliğe dönüşmüştür. Neredeyse yarım yüzyıl boyunca, dünyadaki en baskıcı komünist diktatörlüklerden biri, ekonomik açıdan fakir ve demokratik bir siyasi kültürden yoksun olan Arnavutluk, istikrarlı ve müreffeh bir demokrasiye geçişi tamamlama konusunda bölgedeki en az olası ülkelerden biri olarak kabul edilmiştir (Biberaj, 1998, s. 1).

1991’den bu yana, bütün Arnavut hükümetleri Avrupa entegrasyonunu siyasi gündemin başında bir öncelik olarak kabul etmiştir. 2009’da NATO üyesi olan Arnavutluk’un hem iç hem de dış politikada en fazla öncelik verdiği hedeflerinden biri AB’ye üye olmaktır. 2009 yılında Arnavutluk, AB üyeliği için resmi başvurusunu sunmuştur. Arnavutluk’un başvurusuyla ilgili Görüşünde (2010’da) Komisyon, üyelik müzakerelerinin resmi olarak açılmasından önce, Arnavutluk’un üyelik kriterleri ile ilgili gerekli bir derece uyum sağlamak ve özellikle de Görüşler’de belirtilen 12 ana önceliği yerine getirmesi gerektiğini vurgulanmaktadır. Ekim 2012’de, Komisyon, adli ve kamu yönetimi reformu ve parlamento usul kurallarının gözden geçirilmesi alanlarında kilit tedbirlerin alınması koşuluyla Arnavutluk’a AB aday statüsü verilmesini tavsiye edilmiştir. Haziran 2014’te Arnavutluk, AB tarafından aday statüsü almıştır (*Albania: Membership Status*, 2019).

4.2.3. Sırbistan

77.474 km² yüzölçümü ve nüfusu yaklaşık 7.078.110 (2018) olan Sırbistan’ın, nüfusunun (2011) %83,3’ü Sırp, %3,5 Macar, %2 Boşnak, %2,1 Roman, %5,7 diğerleri oluşturmaktadır (çoğu etnik Arnavut 2011 nüfus sayımını boykot etti; Roman nüfusu genellikle resmi istatistiklerde küçümsenmekte ve Sırbistan nüfusunun % 5-11’ini temsil

edebilmektedir). Resmi dili Sırpçadır ve bu dil nüfusun %88,1'inin anadilidir. Nüfusun %84,6 Ortodoks, %5 Katolik, %3,1 Müslümandır (etnik Arnavutlar 2011 nüfus sayımını boykot etti). Sırbistan, Kosova, Hırvatistan, Karadağ, Makedonya, Bulgaristan, Macaristan, Bosna-Hersek ve Romanya ile komşudur. (*Europe: Serbia — The World Factbook*, 2019).

Tarihsel olarak bakıldığında;

“1804'te başlayan isyanlar neticesinde Osmanlı İmparatorluğu altında özerk bir statü kazanan Sırbistan'ın bağımsızlığı resmen 1878 Berlin Antlaşması'nda tanınmıştır. Sırp Krallığı, Birinci Dünya Savaşı sonrasında Hırvat ve Sloven krallıklarıyla birleşerek Belgrad merkezli Sırp, Hırvat ve Sloven Krallığı'nı oluşturmuştur. Sırp hanedanından gelen 1. Aleksandar Karađorđević'in 1929 yılı başında meclisi feshederek iktidarı ele almasıyla devletin adı Yugoslavya Krallığı olarak değiştirilmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nda Mihver Devletleri'nin işgaline uğrayan Yugoslavya'da kraliyet taraftarı olan Sırp milliyetçileri (Çetnikler) ile Komünizmi savunanlar (Partizanlar) arasında iç savaş yaşandı. Josip Broz Tito liderliğindeki Partizanların savaşı kazanmasıyla Yugoslavya Federal Halk Cumhuriyeti kuruldu. Krallık taraftarları ile bütün muhalif gruplar siyasetten tasfiye edilerek ülke siyasetinde tek parti (Yugoslavya Komünistler Birliği) egemen hale geldi. 1963'te ülkenin adı Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti olarak değiştirildi. 1974'te Hırvatların başlattığı ayaklanma sonrasında anayasa değişikliği yapılarak özerk birimlerin yetkileri artırıldı, ayrıca Kosova'ya da özerk eyalet statüsü tanınmıştır. Tito'nun 1980 yılında ölmesinin ardından ülkede yaşanan siyasi boşluk ve ekonomik sorunlar, etnik gerilimlerin yeniden tırmanmasına sebep oldu. 1980'lerin sonlarında Sırbistan Cumhurbaşkanı Slobodan Milošević'in ülkede nüfus bakımından en geniş topluluk olan Sırpların daha fazla söz hakkı elde etmesi amacıyla merkezîyetçi düzenlemelere girişmesi, diğer etnik unsurların tepkisini çekti. Böylelikle ülkede etnik gerilimler arttı. 1990 yılında Hırvat ve Sloven üyelerin ayrılmasıyla Yugoslavya Komünistler Birliği dağıldı” (Ekinci, 2014, s. 15-16).

Yugoslavya Komünistler Birliği'nin dağılmasıyla birlikte Yugoslavya da dağılma sürecine girdi. 1991 Slovenya ve Makedonya referandum gerçekleştirerek, Hırvatistan 1992, Bosna Hersek, (1992-1995), Kosova (1997-1999) kanlı savaşlar sonucunda Yugoslavya'dan ayrıldı. Sırbistan ile federal ortaklığı devam ettiren Karadağ ile 2003 yılında Yugoslavya Federal Cumhuriyeti kaldırılarak Sırbistan-Karadağ birliği kuruldu. 2006 yılında Karadağ'da düzenlenen referandumda bağımsızlık kararı çıkmasıyla Sırbistan ile Karadağ resmen ayrılmıştır.

Sırbistan - diğer 5 Batı Balkan ülkesiyle birlikte - 2003'teki Selanik Avrupa Konseyi zirvesinde AB üyeliği için potansiyel bir aday olarak tanımlanmıştır. 2008

yılında, ülkenin üyelik başvurusu için öncelikleri belirleyen ve 2009’da Sırbistan resmen başvuruda bulunan Sırbistan için bir Avrupa ortaklığı kabul edilmiştir. Mart 2012’de Sırbistan’a AB aday statüsü verilmiştir. Avrupa Konseyi’nin Haziran 2013’te Sırbistan’la katılım müzakerelerini başlatma kararı ile uyumlu olarak, Konsey Aralık 2013’te müzakere çerçevesini kabul etti ve Ocak 2014’te Sırbistan ile 1. Hükümetler arası Konferansı’na kabul etti. 21 Ocak 2014’te, Hükümetler arası Konferans ilk kez gerçekleşti ve Sırbistan’ın üyelik müzakerelerinin resmi başladığını işaret edildi (“Serbia: Membership Status,”).

“Sırbistan hükümeti Kosova’nın bağımsızlığını tanımayı reddetse de Kosova’nın uluslararası kamuoyunda geniş tabanlı bir destek bulması, fiili durumun geri çevrilmesinin imkansızlığını göstermektedir” (Ekinci, 2014: 25). Kosova ile Sırbistan arasındaki ikili ilişkilerin potansiyel olarak normalleşmesi, bölgenin transatlantik entegrasyonunda önemli olumlu etkilere yol açacaktır. Ancak, iki tarafın birbirlerinin egemenliğinin karşılıklı olarak tanınmasını sağlamak ve diyaloga zarar vermemek için daha büyük teşvikler sunulmalıdır (Carpenter ve Boduszynski, 2018).

4.2.4. Kuzey Makedonya

25,713 km² yüzölçümü ve 2.118.945 (2018) nüfusu olan Kuzey Makedonya (eski ismi: Makedonya Cumhuriyeti), 2012’de yapılan nüfus sayımına göre nüfusunun %64,2 Makedon, %25,2’i Arnavut, %3,9’ü Türk, %2,7 Roman, %1,8 Sırp ve %2,2 diğerleri oluşturmaktadır (resmi olmayan verilere göre, Arnavutların nüfusu %30-35 arasında olduğunu vurgulanmaktadır). Nüfusun %64,8’i Makedon Ortodoks, %33,3’ü Müslümandır. Makedonya’nın resmi dili Makedoncadır. Arnavut ve Türklerin yoğun olduğu bazı il ve ilçelerde ise Arnavutça ve Türkçe resmi dil olarak kullanılmaktadır. Etnik olarak çok zengin bir ülke olan Makedonya’da çok sayıda farklı unsur bulunurken Hırvatça, Sırpça, Romca, Ulahça gibi diller de konuşulmaktadır. Kuzeyde Kosova ile Sırbistan, batıda Arnavutluk, doğuda Bulgaristan ve güneyde Yunanistan ile komşudur (*Europe: North Macedonia — The World Factbook*, 2019).

Bulgaristan, 1915 sonbaharında, Orta Güçler tarafında Birinci Dünya Savaşı’na girerken Vardar bölgesi üzerindeki kontrolünü yeniden ele geçirmeyi başardı. Ancak on yıllık savaş ve mahrumiyetten sonra, askerleri 1918 sonbaharında Selanik cephesinde İtilafçı tarafından yenilmiştir. Vardar Makedonya, yine Belgrat’taydı ve Sırp, Hırvatlar

ve Slovenler Krallığının bir parçası oldu (1929'dan sonra, Yugoslavya). Makedon Slavlar saf Sırp olarak görülüyordu ve hatta Makedonya adını “Güney Sırbistan” ya da “Güney” yerine koyuldu (Bechev, 2009, s. x). 2 Ağustos 1944'te Tito liderliğindeki direniş hareketinin bir parçası olan Makedon komünistleri yeni Yugoslav federasyonunda ayrı bir birimin kurulmasını ilan ettiler (Bechev, 2009, s. viii). Tito'nun 1980'de ölümü ve Sırbistan'daki Slobodan Miloseviç'in gücünün yükselmesiyle Yugoslavya yavaşça dağılmaya başladı. 1990-1991'de kritik aşamasına girdikten sonra, süreç Makedonya'nın geleceği hakkında birçok soru ortaya atılmıştır. Makedonya, diğer Balkan ülkelerinden farklı olarak herhangi bir çatışmaya girmeyerek 8 Eylül 1991'de %95'in çoğunluğu bağımsız bir Makedonya için düzenlenen referandumda oy kullandı ve Makedonya bağımsızlığını ilan etmiştir. Miloşeviç yönetimindeki Yugoslavya'nın saldırı ihtimaline karşın BM'ye bağlı, ABD askerlerinden oluşan bir önleme gücü ülkeye gelmiştir. (United Nations Preventive Deployment –UNPREDEP). Bu koşullarda Yugoslavya ile Makedonya, aralarındaki sınırları anlaşarak belirlemiştir.

Makedonya, 140 kadar ülke tarafından “Makedonya Cumhuriyeti” olarak tanınsa da Yunanistan'la aralarındaki isim problemi yüzünden uluslararası kurumlarda FYROM (Former Yugoslav Republic of Macedonia) olarak anılmıştır. Yunanistan ile ilişkiler ülkenin kaderini etkileyen en önemli meselelerden biridir (Ekinci, 2014a: 15). Bu gelişmelerin bir yansıması olarak Makedon hükümetiyle ülkede yaşayan Arnavutlar arasındaki etnik sorunlar 2001'de etnik çatışmaya dönüşmüştür. Bu çatışma Arnavutların talep ettiği hukuki hakların iyileştirilmesini vaat eden Ohri Çerçeve Antlaşması¹² ile sona ermiştir. Bu tarihten sonra etnik gerilimlerin devam ettiği negatif barış sürse de ülkede istikrarın devam ettiği bir NATO ve AB entegrasyon süreci başlamıştır (Ekinci, 2014a, s. 16-17). 2018 Haziran'ında, 27 yıllık müzakerelerin ardından, Makedonya ve Yunanistan hükümetleri, ‘Makedonya’ terimini kullanmak için ‘isim anlaşmazlığı’ olarak

¹²2001 yılında Makedonya'daki Arnavutların Milli Kurtuluş Ordusu (Ushtria Çlirimtare Kombetare – UÇK) ile Makedon silahlı kuvvetleri arasındaki çatışmalar, 13 Ağustos 2001'de OÇA'nın imzalanmasıyla sona ermiştir. AB ve ABD'nin arabulucu ve garantör olarak anlaşma sürecinde yer almaları, tarafların bir araya gelmelerini ve uzlaşmaya varmalarını kolaylaştırmıştır. Zira Makedonya'da mevcut etnik dengeler, OÇA prensipleri ile kurulmuştur. Bu süreçten sonra zor ilerleyen süreçler olmasına rağmen azınlık haklarının iyileştirildiği, özellikle yerel yönetimlerin daha fazla özerklik kazandığı ve dil özgürlükleri konusunda ciddi adımlar atıldığı görülmektedir. OÇA'nın ayrıca toplumsal çatışmaları durdurmak bakımından ayrı bir önemi vardır. Bunun yanı sıra antlaşma ile Makedonya'da multi-etnik bir toplumdaki multi-etnik bir devlete geçiş süreci başlamıştır. https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/MK_010813_Framework%20Agreement%20%28Orhid%20Agreement%29.pdf

adlandırılan bir anlaşmayı imzaladılar. Anlaşma, en uzun bölgesel anlaşmazlıklardan birine son verdi ve Yunanistan'ın 2008'den bu yana üyeliğini veto ettiği Makedonya'nın NATO ve AB'ye entegrasyonunun engellenmemesi beklenmektedir. Bununla birlikte, her iki ülkede bölgesel ve jeopolitik bir bağlamda anlaşmanın başarısı hala belirsiz (Koneska, 2019, s. 51). Her iki ülke tarafından onaylandıktan sonra, anlaşma 12 Şubat 2019'da yürürlüğe girdi. Zhidas Daskalovski (Daskalovski, 2019: 63), "Prespa Anlaşması, 'isim anlaşmazlığını açık bir şekilde çözerken', Makedon tarihi, Makedon kimliği ve Makedon dili ve kültürünün yorumlanmasında rahatsız edici sonuçlar doğuruyor" diye değerlendirmektedir.

Kuzey Makedonya - diğer Batı Balkan ülkeleriyle birlikte - Selanik Avrupa Konseyi Arama sırasında 2003'te bir önceki bağlantı zirvesinin mevcut çevirilerini bulmak için AB üyeliği için potansiyel bir aday olarak tanımlandı. Mart 2004'te AB üyeliği için başvuruda bulunmuş ve Konsey, Aralık 2005'te ülke aday statüsü vermeye karar vermiştir. Ekim 2009'dan bu yana, Komisyon ülke ile katılım müzakerelerinin başlatılmasını tavsiye etti. Ulaşılan ilerleme ışığında, Komisyon Nisan 2018'de katılım müzakerelerini başlatmak için koşulsuz önerisini yinelemiştir. Haziran 2018 Sonuçlarında Konsey, yargı, yolsuzlukla mücadele ve organize suç, istihbarat hizmetleri ve kamu idaresi gibi kilit alanlarda kaydedilen ilerlemelere bağlı olarak Haziran 2019'da katılım müzakerelerinin başlatılmasına giden yolu belirlemiştir. Kuzey Makedonya, Şubat 2019'da NATO üye ülkesi olmak için katılım protokolü imzaladı (*North Macedonia-Membership Status*, 2019).

4.2.5. Karadağ

Kosova, Bosna-Hersek, Hırvatistan, Sırbistan ve Arnavutluk sınırı olan Karadağ'ın yüzölçümü 13.812 km², nüfusu ise 614,249'dur (2018). Nüfusunun %45 Karadağlı, %28,7 Sırp, %8,7 Boşnak, %4,9 Arnavut, %1 Hırvat, %1 Roman, %3,3 Müslüman (Etnik grup olarak değil de toplum olarak), %2,6 diğerleri oluşturmaktadırlar. 2011 verilerine göre %72,1 Ortodoks, %19,1 Müslüman, %3,4. Katolik'tir. Resmi dil Karadağcadır fakat bu dil nüfusun %37 kapsamaktadır. %42,9'u ise Sırpça, %5,3 Boşnakça, %5,3 Arnavutça, %2 Sırp-Hırvatça konuşulmaktadır (*Europe: Montenegro — The World Factbook*, 2019).

Karadağ bağımsız bir ülke olarak 1878 yılında Berlin Kongresinde tanınmasıyla birlikte olmuştur. 40 yıllık bağımsızlık sürecini yaşayana Karadağ Sırp, Hırvatlar ve

Slovenler Krallığına (1929'da Yugoslavya Krallığı oldu) dahil edilmeden önce 1918'de Podgorica Meclis'ine dayanarak Sırbistan'la birleşti. Yugoslav devletinin çöküşünün ve 1941'de savaşın başlamasının ardından, Karadağ'ın çatışmalarla sarıldığı acı bir iç savaş başlamıştır. Düşmanlıkların bitiminde, Sosyalist Federal Yugoslavya Cumhuriyeti'nde bir cumhuriyet olarak yer aldı. Bu devlet 1990'ların başında çöktüğü için, Karadağ, basitçe Yugoslavya Federal Cumhuriyeti olarak bilinen Yugoslavya'nın sağlığında kaldı ve daha sonra sadece Sırbistan ve Karadağ olarak adlandırılan daha gevşek bir federal yapı oluşturuldu. Mayıs 2006'da, vatandaşlarının çoğunluğu bağımsızlık için oyunu vermiştir (Morrison, 2009, s. x). Nihayet 21 Mayıs 2006 tarihinde yapılan referandumda Karadağ halkının yüzde 55'i bağımsızlık yönünde karar vermiş ve 3 Haziran 2006'da Karadağ bağımsızlığını resmen ilan etmiştir. Ülkenin mevcut anayasası 2007'de kabul edilmiştir.

Sırbistan'ın dış politikasıyla da uyumlu olarak Karadağ'ın AB üyeliğini desteklemekte, NATO üyeliğine ise karşı çıkmaktadırlar (Ekinci, 2014a, s. 23-24).¹³ Karadağ ile AB arasında İstikrar ve Ortaklık Anlaşması Ekim 2007'de imzalanmış, Karadağ hükümeti Aralık 2008'de AB'ye tam üyelik başvurusu yapmıştır. AB tarafından Karadağ vatandaşlarına Aralık 2009'dan itibaren Schengen ülkelerine vizesiz seyahat edebilme hakkı tanınmıştır. Karadağ'ın Aralık 2010'da adaylık statüsünü almasının ardından tam üyelik müzakereleri 29 Haziran 2012'de resmen başlamıştır. Aynı anda, NATO üyeliği Haziran 2017'de başlayan Karadağ, Avrupa-Atlantik geleceğinin temellerini atmış olabilir, ancak bunu uluslararası siyasi iklimin önemli ölçüde değiştiği bir bağlamda yaptı (*Montenegro - Membership Status*, 2019).

21 Mayıs 2006'da yapılan referandum, ülkenin bir kez daha bağımsız bir devlet olma yolunu açmıştır. Ancak Karadağ'ın bütün iç sorunları için ülke referandumdan sonraki dönemde önemli ilerleme kaydetti. Karadağ, tam üyeliğe doğru yavaş ama istikrarlı bir süreç yapan resmi bir AB adayı. Ancak Karadağ'ın AB üyeliği, Karadağ'daki siyasi reformun hızı ve yörüngesi tarafından belirleneceği kadar AB'deki siyasi alan

¹³Karadağlılara tarihe dayanan açık bir ulus (milli) kimliğe sahip olmasına rağmen Sırp lar onları en saf Sırp lar" veya en azından "Sırp-Karadağlılar" gibi tanımlamaya eğilimliydi. Bu süreç Karadağ milletini Sırp devleti olarak sınıflandırarak ihmal edilerek ve Karadağ tarihini uydurarak (değiştirerek) Karadağ kimliğini yok yükümüne koyarak yürütülüyordu (Çegorović, 1993: 129). Yugoslav Komünistlerinin Karadağ kimliği sorununa yaklaşımı, Sırp lar ayrı bir tarihe ve farklı özelliklere sahip olsalar da Karadağlıları "esasen Sırp" olduğunu düşünmeye teşvik etmekte (Morrison, 2018, s. 26). Milliyetçi Sırp lar ise Karadağlı milletini, Balkan Sırp larını bölmeye gayret eden "ayrılıkçıların" bir icadı olarak görüyordu.

tarafından belirlenecektir. Bununla ilgili fikir birliği olsa da, Karadağ'ın NATO üyeliği konusu gerçek bir sorun teşkil etmeye devam etmektedir (Morrison, 2018, s. 171).

4.2.6. Bosna-Hersek

Bosna-Hersek ülkesi, Balkan yarımadasının kuzeybatı kesiminde ve Alpler bölgesinin güneydoğu ucunda yer almaktadır. Bu üçgen şeklindeki ülke, Hırvatistan tarafından iki taraftan da kucaklanıyor. Güneydoğuda Karadağ'dan bir dağ silsilesi ve Tara Nehri ile ayrılır. Doğuda, Sırbistan ile olan doğal sınırı Drina Nehri. Neum kasabası yakınlarında, ülkenin Adriyatik Denizi'ne dar bir çıkışı var.

Bugünün Bosna-Hersek sınırları, Habsburg Monarşisi'nin 1878 Berlin Kongresi'nin emirlerine uygun olarak Osmanlı İmparatorluğu'ndan devraldığı topraklardır. Ülke, 51,129 kilometrekare içerir; bunun %20,9'u ekilebilir, %10,4'ü mera (otlak) ve %46'sı ormandır (Çuvalo, 2007: xx). Bosna'nı nüfusu 3.849.891 (2018) ve bunlardan %50,1 Boşnak, %30,8 Sırp, %15,7 Hırvat %2,7 diğerleridir. Resmi diller Boşnakça, Sırpça ve Hırvatçadır. Nüfusun %50,7 Müslüman, %30,7 Ortodoks, %15,2 Katolik'tir (2013) (*Europe: Bosnia and Herzegovina — The World Factbook*, 2019).

“15. yüzyıldan itibaren Osmanlı egemenliğine giren Bosna-Hersek, 1878 Berlin Antlaşması ile Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun himayesine bırakılıp Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda bu imparatorluğun dağılması neticesinde Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı'na bağlanmıştır. Krallık döneminde bölgenin Hırvatlar ve Sırlar arasında bölüşülmesine yönelik planlar İkinci Dünya Savaşı'nın çıkması yüzünden gerçekleşmemiş, savaş sonrasında kurulan Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti'nde Bosna-Hersek altı özerk cumhuriyetten biri olmuştur” (Ekinci, 2014a, s. 15-16).

Tito'nun en zor görevi bu farklı ülkeyi bir arada tutmaktı. Dini ve milliyetçi farklılıklar, Yugoslavya'nın altı cumhuriyetinde büyüktü. Ortaya çıktıklarında milliyetçi ayaklanmaları bastırmakta başarıp Tito yönetimi sırasında Yugoslavya'nın çeşitli insanlarını birleştiren bir birleştirici görevi görmüştür. Bununla birlikte, birçok kişi Yugoslavya'nın Tito'nun 1980'deki ölümünden sonra birleşmiş olarak kalacağından şüphe duymuştur (Phillips, 2004, s. 41). Ancak Tito'nun 1981'deki ölümünden sonra, ekonomik sorunların yanı sıra Yugoslav Cumhuriyeti iki yönde hareket etmeye başladı: Sırlar merkezileşmeyi destekledi, Hırvatistan ve Slovenya ayrışmaya yönelik adımlar atmaya başlamıştır. O sırada Hırvatlar nispeten sessizken, Kosova'da Arnavut etnik rahatsızlıkları yaşandı ve Slovenler daha fazla özerklik ve kişisel özgürlükler talep

etmeye başladı. Alija İzetbegoviç başkanlığındaki Bosna-Hersek'teki bir grup Müslüman aydın, İslami bir Deklarasyon yayınlarak laik Müslüman liderlerinin konumunu zayıflattı. İçinde, Müslüman laiklikten hoşnutsuzluğunu belirten grup, İslam'ın Hristiyanlık ve Komünizm üzerindeki üstünlüğünü vurguladı ve gerçek bir başarı elde etmek için Kur'an'ın temel öğretilerine geri dönme çağrısında bulundu. İslam toplumu Deklarasyonun destekçileri 1983'te yargılandı ve uzun süre hapis cezasına çarptırıldı (Çuvalo, 2007, s. ci).

1990'da milliyetçi partiler bütün Yugoslav cumhuriyetlerinde seçimleri kazandı ve Yugoslavya'nın dağılmasını geri döndürülemez hale getirdi. Bir yandan, Slovenya ve Hırvatistan hızla bağımsızlığa yöneldiler. Slovenya bağımsızlık referandumunu 23 Aralık 1990'da ardından Hırvatistan'ı 19 Mayıs 1991'de düzenledi. Her iki cumhuriyet de bağımsızlıklarını 25 Haziran 1991'de ilan etti. Öte yandan Sırbistan ve Karadağ, Yugoslavya Federal Merkezini (özellikle Yugoslavya Halk Ordusu'nu (JNA)) ele geçirdiler. Makedonya 7 Eylül 1991'de referandum düzenledi ve Bosna-Hersek 20 Aralık 1991'de bağımsız bir devlet olarak uluslararası tanınmayı istedi. Avrupa makamlarının emriyle 1 Mart 1992'de kendi referandumunu düzenledi (yüzde 64,3'lük seçmen katılımı, yüzde 99,4'lük bağımsızlık lehine) ve iki gün sonra bağımsızlığını ilan etti (Bougarel, 2018, s. 111). 1991 sonbaharında Bosna-Hersek'teki Sırlar "özerk Sırp bölgelerini" oluşturdu ve 9 Ocak 1992'de Bosna Hersek'te Sırp Cumhuriyeti'ni ilan ettiler. Buna paralel olarak, Hırvat milliyetçileri Kasım 1991'de Bosna-Hersek'te iki "özerk Hırvat bölgesi" oluşturdu (Bougarel, 2018, s. 112). Sırp liderliği referandumu yasadışı olarak reddetti ve hemen özerklik ilan ettiği bölgeleri sağlamlaştırmak ve kendilerinin olduğunu iddia ettiği ülkenin diğer bölgelerini işgal etmek için derhal askeri harekatlara dönmüştür (Çuvalo, 2007, s. civ).

Bu gelişmelerin ardından,

"toprak ve güç paylaşımı konusunda anlaşmazlığa düşen Bosnalı Sırp, Hırvat ve Müslümanlar (Boşnaklar) arasında savaş başladı. Ülkenin tamamına yayılan ve 100.000'den fazla insanın hayatını kaybettiği çatışmalarda başta Müslümanlar olmak üzere siviller büyük insan hakkı ihlallerine maruz kaldı. Özellikle Yugoslavya Halk Ordusu'nun (JNA) imkanlarını kullanan Sırp güçleri tarafından birçok şehirde sivillere yönelik toplama kampları kuruldu; toplu katliam ve göç ettirme gibi eylemler gerçekleştirildi. BM'nin savaşın başlamasından itibaren aldığı koruma önlemleri ve NATO'nun düzenlediği hava müdahaleleri, sivillere yönelik eylemleri durdurmaya yetmedi. Boşnaklar ile Hırvatlar arasında Şubat 1994'te yapılan ateşkesin ardından 18 Mart 1994'te imzalanan Washington

Anlaşması ile iki etnik grubun kantonlar altında yaşayacağı Bosna-Hersek Federasyonu (FBiH) kuruldu. Daha sonra Aralık 1994'te Sırp ve Boşnaklar arasında, Ocak 1995'te ise Sırp ve Hırvatlar arasında ateşkes imzalandı. Fakat Saraybosna üzerindeki Sırp işgalinin devam etmesi üzerine Boşnak kuvvetleri 16 Haziran 1995'te Sırp üzerine yeniden saldırıya geçti. Sırp kuvvetleri ise BM güvenli bölgelerindeki sivil Boşnaklara saldırarak karşılık verdi. Temmuz 1995'te Srebrenica'daki BM güvenli bölgesine saldıran Sırp binlerce Müslüman sivili katletti. NATO kuvvetleri Sırp saldırılarını durdurmak amacıyla hava bombardımanları düzenledi" (Ekinci, 2014a, s. 17).

Amerikalı elçiler tarafından yapılan zorlu müzakereler ve karşılıklı diplomasi dönemin ardından 21 Kasım 1995'te Dayton'da Bosna-Hersek, Hırvatistan ve kalan-Yugoslavya Cumhurbaşkanları tarafından başlatılan barış önerisi sunuldu ve 14 Aralık 1995 tarihinde taraflarca imzalanmıştır. Anlaşma, Bosna-Hersek'in egemenliğini ve bağımsızlığını uluslararası kabul görmüş sınırlarında doğruladı. Ülkede, Bosna-Hersek'in Müslüman-Hırvat Federasyonu ve Sırp Cumhuriyeti iki özerk siyasi oluşum kuruldu. Bunlardan ilki, ülken topraklarının %51 ikincisi ise %49 kontrol etmektedirler. Merkezi hükümetin dış politika, ticaret, gümrük, göç, para politikası, uluslararası hukuk uygulamaları, iletişim, ulaşım ve hava trafik kontrolü konularında sorumluluğu var. Anlaşmada 15 kişilik bir üst odadan (Halk Meclisi) ve 42 kişilik alt odadan (Temsili Meclis) oluşan iki meclisli bir yasama organı ve üç üyeli birtoplu başkanlık kuruldu. Ayrıca, ortak bir anayasa mahkemesi ve bir merkez bankası sağlandı (Çuvalo, 2007, s. cix-cx). IFOR (Uygulama Gücü) adı verilen altmış binin üzerinde NATO askeri personeli, barışı korumak ve Dayton Anlaşması'nın uygulanmasına yardımcı olmak için çağrıldı. Barış 1997'de güvenceye alındıktan sonra, NATO bölgede belirsiz bir süre boyunca barışı korumak için bir İstikrar Gücü (SFOR) yarattı (Phillips, 2004, s. 47).

Bosna-Hersek idari bakımdan farklı statü ve iç yapılara sahip üç bölgeden oluşmaktadır. Bunlar, Bosna-Hersek Federasyonu ve Sırp Cumhuriyeti adındaki iki entite ve bu iki entitenin ortak hakimiyeti altında özerk olarak yönetilen Brčko vilayetidir. Entitelerin kendi anayasaları, cumhurbaşkanları, hükümetleri, yasama organları, bayrak ve sembolleri vardır. Her Bosna-Hersek vatandaşı aynı zamanda iki entiteden birinin vatandaşlığını da taşır (Ekinci, 2014a: 19). Bosna-Hersek - diğer Batı Balkan ülkeleriyle birlikte - Selanik Avrupa Konseyi zirvesinde Haziran 2003'te AB üyeliği için potansiyel bir aday olarak tanımlandı (*Bosnia and Herzegovina - Membership Status*, 2019).

BEŞİNCİ BÖLÜM

BATI BALKAN DİLLERİNDE YAYIN YAPAN ULUSLARARASI YAYINCILARIN STRATEJİK ANLATILARI

Bu bölümde, çalışmada kullanılan araştırma yöntemi ve elde edilen bulguların analizi ve yorumlaması yer almaktadır.

5.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu bölümde, çalışmanın yöntemi, çalışmanın sorunu, çalışmada kullanılan araştırma modeli, çalışmanın teşkil ettiği önem ve amacı, çalışmanın cevaplandırmaya belirlenen sorular yer almaktadır.

5.1.1. Araştırmanın sorunu

Batı Balkan coğrafyasını değerlendirirken göz önünde tutulması gereken temel iki kriter vardır; birincisi farklı etnik, din ve dillerin varlığı, ikincisi bunların arasındaki ilişkileri. Farklı etnik, din ve dillerin varlığı aslında o bölgeye yönelik dış politikasını belirleme doğrultusunda zorlukları ortaya çıkarmaktadır. Batı Balkanlar birçok ulusun, ulusal azınlıkların ve dinlerin ve birçok farklı dilin bulunduğu bir bölgedir. Orta Avrupa ve Akdeniz arasında stratejik bir kavşak noktasında yer alan, büyük imparatorlukların (Roma, Bizans, Osmanlı) geçtiği, farklı ideolojilerin barındığı ve bugünlerde küçük ulus devletlerden oluşan Batı Balkanlar farklı ülkelerinin uluslararası yayıncılarının ilgi noktası olmuştur. Bazı dönemlerde ideolojilere karşı, bazı dönemlerde ise kriz çözümlenmek için ve son dönemlerde de Avrupa entegrasyonu bağlamında yayınları çerçevelemiştir. Bundan dolayı, uluslararası yayıncılık adı altında yayın yapan yayın kuruluşların bu bölgeye yönelik yayınlarının içeriklerini belirlerken yayın politikalarının incelenmesi önem teşkil etmektedir.

Uluslararası yayıncılıkta bölgesel çerçevede gerçekleşen araştırmalar genelde tek dilde veya benzerlik taşıyan dili konuşan bölge (Orta Doğu örnekleri) olarak gerçekleşti. Tarihsel olarak bakıldığında ilk uluslararası yayıncıların ortaya çıkması Avrupa'nın sömürdüğü ülkelere yönelik yayınların araştırmaları yapılmıştır. İkinci Dünya Savaşı süresince, savaşa katılan ülkelerinin uluslararası yayıncılıkları arasında geçen "savaş" incelenmiştir. Soğuk savaş döneminde BBC'nin, VOA'nın ve RFE/RL rolü ve özellikle

komünizm karşıtı yayınlarının etkisi araştırılmıştır. Bu dönemde, uluslararası radyo yayınlarının içeriğiyle ilgili çalışmaların çoğu, ABD ve diğer batı ülkelerinin uluslararası radyo yayınlarını Sovyetler Birliği yayınlarıyla karşılaştırmaya odaklanmıştır. Komünizmin çökmesiyle birlikte, dünyadaki gelişmeler Orta Doğu kaymaya başlayınca, uluslararası yayıncılık araştırmaları da o yönde ilerledi.

Balkanlara gelince, Martelanc, Splichal, Pavliç, Ferligoj, Batalgelj ve Murko (Martelanc vd., 1977) dış radyo propagandasının ideolojik olarak belirlenmesi hipotezini test etmek için Yugoslavya'ya günlük olarak yayınlanan 13 radyo istasyonunun (Moskova, Paris, Sofya, Atina, Voice of Turkey, Peking, Tirana, Deutsche Welle, Deutschlandfunk, BBC, Voice of America, Bükreş, Roma) yabancı programlarını analiz ettiler. Yugoslavya'ya yönelik yayın yapan 13 yabancı radyo istasyonunun Sırpça-Hırvatça dillerindeki içeriği 8 ila 15 Eylül 1973 arasında haftada toplam 7,700 dakika analiz edilmiştir. Buna ek olarak, yabancı programların içeriğinin Yugoslavya'dakilerle karşılaştırılabilmesi için Belgrad Radyosu Dış Hizmetleri analize dâhil edildi. Çalışma, bireysel kümelerin oryantasyonunun Belgrad Radyosunun oryantasyonundan farklı olduğunu ve böylece mevcut Yugoslav değer sistemi ile uyumsuzluk olduğunu göstermiştir.

Dünya politikalarındaki değişimin ve özellikle ABD ve AB arasındaki hakim gerilimlerin dört büyük Batılı uluslararası radyo yayınının mesajlarını Doğu Avrupa ülkelerine ve dünyaya iletme biçimini etkilerini test etmek adına Lindita Camaj (Camaj, 2008), bu dört radyo yayınının haber gündemini belirlemekte ve aktardıkları dünya görüntülerini Balkanlar'daki Arnavut izleyicileriyle karşılaştırmaktadır. Arnavutluk'taki VOA, BBC, DW ve RFE Arnavutça ana haberlerin incelenmesi neticesinde nihai statüsü hala kararsızken (çalışma 2004 yılında yapıldı, Kosova 2008 yılında bağımsızlığını ilan etti) Kosova'yı farklı çerçeveden incelemek için iyi bir örnek olarak değerlendirilmiştir. Çalışmada, Arnavutça haberlerde, hedeflenen ülke, çevresindeki bölge (bu durumda Avrupa) ve dünyadaki çatışma alanları yer alıyor. Ayrıca, bu uluslararası yayıncıların aynı konulardaki haberlerde aşağı yukarı benzer haber kaynaklarına dayanma eğilimindedir.

Yukarıda belirtilen araştırmalar neticesinde Balkanlara yönelik yayın yapan uluslararası yayıncıların incelenmesi tek dilde odaklanmıştır. Dolayısıyla, o bölgeye yönelik yayınlarının bölgenin dillerinde inceleyen çalışma bulunmadığından dolayı bu

çalışma önem taşımaktadır. Neticede, çalışma, ABD, Almanya, Rusya ve Türkiye'nin uluslararası yayıncıların Batı Balkan dillerindeki içeriklerinin çerçevesini incelemektedir. Ayrıca, içeriklerinin hedef kitle, bölge ve ülke (destek ülke) kategoriler kapsamında kamu diplomasisi bağlamında tartışılmıştır.

5.1.2. Araştırmanın önemi ve amacı

İletişim çalışmaları alanının kökenlerine bakılırsa uluslararası yayıncılık bağlamında propaganda çalışmalarına borçlu olduğu söylenebilir. 1920'lerde, Amerikalı siyaset bilimcilerden oluşan küçük bir grup, özellikle Harold Lasswell ve Walter Lippmann'a göre, Birinci Dünya Savaşı sırasında propaganda kullanımı, özellikle de Amerika Birleşik Devletleri'ni 1917'de Müttefikler tarafındaki çatışmaya katılmaya ikna etmedeki rolünden etkilendi. On yıl sonra, Lasswell'in Büyük Savaşta Propagandası, alanın ilk önemli monografisi olarak yayınlandı (P. M. Taylor, 2011, s. 912).

Bir kamu diplomasisi aracı olan uluslararası yayıncılık uzun zamandır devletlere hitap etmiştir. Devletler kendi imajını tanıtmak ve dünya gelişmelerine kendi bakış açısını sunmak adına uluslararası yayıncılığa odaklanmıştır. Uluslararası yayıncıları incelemek ve dünya düzenindeki değişikliklerin politika stratejilerini nasıl etkilediğini görmek önemlilik arz etmektedir. Bu tür çalışmalar, uluslararası kitlelerinin maruz kaldığı değerler ve ideoloji yönelimleri hakkında daha net bir fikir vermektedir. Aynı zamanda, farklı uluslararası yayıncılarının oynadığı rolü ve dolayısıyla çağdaş uluslararası bilgi akışındaki yerlerini açıkça ve daha kesin bir şekilde tanımlamaya yardımcı olur. Dahası, bu yayıncılar arasındaki benzerliklerin yanı sıra onları birbirinden ayıran farkların belirlenmesi de önemlidir. İletmeye çalıştıkları mesajların farklı olup olmadığını ve bu mesajların ilettikleri ülkeye bağlı olarak farklı ideolojiler ve politikalar ifade edip etmediklerini görmek özellikle ilgi çekicidir.

Bu anlamda, çalışmanın amacı, çalışmada yer alan uluslararası yayıncıların haber yayınlarının Batı Balkanlara odaklanarak yukarıdaki soruların ele alınmasına yardımcı olur. Batı Balkanlar, farklı etnisite, din ve toplumlardan ve küçük devletlerden oluşan bir bölge olduğuna göre, Amerika'nın Sesi (VOA), Deutsche Welle (DW), Sputnik ve Anadolu Ajansı (AA) gibi uluslararası yayıncıların ülkeleri için dış politika araçları olarak hareket ederken haber kapsamına verebileceği farklı çerçeveleri incelemek için iyi bir örnek olarak sunulabilir. Bu doğrultuda, Batı Balkanlara yönelik dış politika hedefleri

ve o bölge için uluslararası ilişkilerde karar alma süreçlerinde söz sahibi olan ülkelerin uluslararası yayıncılarının yayın politikalarında nasıl bir çerçeve çizdiğini, hangi konular üzerine odaklandığını gibi soruların cevaplarını ortaya koymak bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır.

5.1.3. Araştırmanın soruları

Batı Balkanlar büyük güçlerin uluslararası politikalarının stratejik içeriklerinin sergilendiği bir alan olarak nitelendirilebilir. Dolayısıyla Batı Balkanları uluslararası yayıncılık bağlamında değerlendirildiğinde önemli bir yer teşkil ettiğini vurgulamamız gerekmektedir. Büyük güçler, ABD, daha sonra Almanya, Türkiye gibi kendi devlet destekli uluslararası yayıncılarını hayata geçirdiğinde Balkan dillerinde yayınlar da eksik bölgede olmamıştır.

Çalışma, yayınların içeriklerini belirlerken dört büyük uluslararası yayının aynı çerçevede sunup sunmadığını incelemektedir. Daha verimli verilere ulaşmak için sorular iki kategoriye ayrılmıştır:

- I. Balkan dillerinde yayın yapan uluslararası yayıncıların tarihsel serüveni:
 1. Uluslararası yayıncılar Balkan dillerindeki yayınlarına ne zaman başladılar?
 2. Hangi dönemlerde yayınlarını kestiler ve yeniden başlattılar?
 3. Yayın tarihi içerisinde hangi konulara daha çok odaklandılar?
 4. Hedef kitleleri ve bölgedeki imajları nelerdir?
- II. Uluslararası Yayıncıların gündemleri nelerdir?
 1. Bu uluslararası yayıncılar haber konusu seçiminde farklılık göstermişler midir?
 2. Haberlerdeki ana konuları nelerdir?
 3. Uluslararası yayıncıların bölge ile ilgili haberlerinin çerçevesi nedir?
 4. Bölgesel haberlerde hangi stratejik anlatılar sunulmaktadır?

5.1.4. Çalışmanın örnekleme

Çalışmada Batı Balkan dillerinde yayın yapan uluslararası yayıncılar örneklem olarak seçilmiştir: Amerika'nın Sesi, Arnavutça, Boşnakça, Sırpça ve Makedonca; Deutsche Welle (DW), Arnavutça, Boşnakça, Sırpça, Hırvatça ve Makedonca; Sputnik,

Sırpça (çünkü sadece Sırpça yayın yapmaktadır); Anadolu Ajansı (AA), Arnavutça, Boşnakça-Hırvatça-Sırpça (BHS) ve Makedonca.

Çalışmanın ilk sorularını cevaplamak adına örneklem olarak araştırılan uluslararası yayıncılar ile ilgili yayınlanan kitap, evrak ve dijital ortamlarda bulunan bilgiler incelenmiştir. Çalışmanın ikinci sorularını cevaplamak adına, araştırılan uluslararası yayıncıların web sitesi üzerindeki (Balkan sekmesindeki içerikler taranmıştır) Batı Balkanlar bağlamında rastgele 6 aylık bir süreyle (15 Eylül 2020 – 15 Şubat, 2021) yayınlanan haberlerin taranması sonucunda çıkan stratejik anlatılar örneklem olarak alınmıştır.

5.1.5. Çalışmanın yöntemi

Belirli siyasi ve diplomatik bağlamlarda seri anlatım süreçlerinin araştırılması, yumuşak gücün ve kamu diplomasisinin pratikte nasıl işlediğini ve zaman içerisinde nasıl değiştiklerini anlamak için analitik bir bakış açısı sunmaktadır. Hükümetler, uluslararası politikada dış politika amaçlarına ve devletlerle ilişkileri ve etkileşimleri sürecinde temel hedeflerine ulaşmak için stratejik iletişim araçlarından biri olan stratejik anlatı tekniğini kullanabilmektedirler.

Stratejik iletişim, önceden tanımlanmış bir hedefe ulaşmak için bir iletişim girişiminin sistematik tasarımı ve uygulanması olarak tanımlanır (Hallahan vd., 2007, s. 3). Nasıl bağlamlar farklılık gösteriyorsa, tasarımlar ve uygulama stratejileri ile varlıkların ulaşmaya çalıştığı amaç ve hedefler de aynı şekilde değişir. Her iletişim stratejik değildir ve öyle olması da amaçlanmamıştır. Kuruluşun iletişim hedefini tanımlaması ve bu hedefe ulaşmak için sistematik bir yaklaşım ortaya koyması gerekir. Kamu diplomasisi, siyasi bir varlığın – devlet veya devlet dışı aktör – uluslararası siyasi arenada stratejik iletişimi olarak görülmektedir (Zaharna, 2010, s. 6). İletişim alanında olduğu gibi, uluslararası ilişkiler de iletişimin içeriğine odaklanmaktadır. Dolayısıyla, stratejik iletişim, büyük ölçüde ikna edici hedefine ulaşmak için bir mesajı etkili bir şekilde tasarlamaya ve yaymaya dayanmaktadır (Zaharna, 2010, s. 88).

Artan popülaritesine ve görünürdeki kullanışlılığına rağmen, anlatı kavramı Uluslararası İlişkilerde sıklıkla “çok yüzeysel bir düzeyde” kullanılmıştır. Basitçe söylem, retorik veya ‘söylenen, yazılan, görüntülenen veya duyulan’ herhangi bir şeyin eş anlamlısı olarak kullanılmıştır.

Anlatının çok genel bir tanımı, “olayları anlamlı bir şekilde birbirine bağlayan açık bir ardışık düzene sahip... böylece dünya ve/veya insanların deneyimlerine dair iç görüler sunan” söylemdir (Hinchman ve Hinchman, 1997). Anlatılar siyasal gerçekliğe ilişkin algılarımızı etkilediği ve bu da siyasal olaylara yanıt olarak ya da bu olaylara ilişkin tahminler sırasındaki eylemlerimizi etkilediği ölçüde, anlatı siyasal davranışın inşasında kritik bir rol oynamaktadır. Bu anlamda, çevremizdeki politik gerçekleri yorumlamak ve anlamak için anlatılar yaratır ve kullanırız (Patterson ve Monroe, 1998, s. 315-316). Yaygın olarak paylaşılan anlatıların siyasi önemi, genellikle siyasi tartışmaların odağı haline geldikleri anlamına gelmektedir (Patterson ve Monroe, 1998, s. 322). Anlatı, karmaşıklığını azaltarak ve arzu edilen bir son duruma doğru bir yol sunarak bir konunun anlaşılmasını sağlamaya çalışmaktadır.

Anlatı savaşlarındaki ilerlemelerin “kamu diplomasisi”, “yumuşak güç”, “propaganda” veya “bilgi savaşı” olarak anlaşılıp anlaşılmadığı, büyük ölçüde farklı anlatıların dünya çapındaki izleyicilerin kalplerinde ve zihinlerinde ne kadar iyi yankı bulduğuna bağlıdır (Hagström ve Gustafsson, 2019, s. 390). Freedman’a (Freedman, 2006, s. 22) göre, anlatılar, başkalarının gelişen olaylara tepkilerini yapılandırma niyetiyle tasarlanır veya beslenir. Stratejiktirler çünkü kendiliğinden ortaya çıkmazlar, halihazırda mevcut olan fikir ve düşüncelerden kasıtlı olarak inşa edilirler veya güçlendirilirler.

Stratejik anlatılar, siyasi aktörlerin siyasi hedeflere ulaşmak için geçmişe, bugüne ve geleceğe kararlı bir anlam vermeye çalıştığı iletişimsel bir araç olarak tanımlanır. Stratejik anlatılar çıkarları ve hedefleri bütünleştirir - son durumları ifade eder ve oraya nasıl gidileceğini önerir (Miskimmon vd., 2013, s. 7). Uluslararası aktörlerle ilgili anlatıların, uluslararası sistemdeki davranışlarla ilgili beklentileri yapılandığı; bununla birlikte, devletin uluslararası sistemdeki yerini anlatmaktan ziyade, dikkati devletin kendisine odaklayan ulusal veya devlet anlatıları da vardır. Uluslararası sistem anlatılarında aktörleri tanımlamada anlatıların önemine ilişkin tartışma, siyasi aktörlerin bu anlatıları belirli koşullar altında politika oluşturma ve uygulamada stratejik amaçlar için kullanabileceğini göstermektedir (Miskimmon vd., 2013, s. 6).

Uluslararası ilişkileri anlamak için anlatıları üç farklı düzeyde vurgulamak veya anlamak faydalı olabilir; sistem anlatıları, kimlik anlatıları ve mesele anlatıları. Sistem anlatıları, uluslararası ilişkilerin yapısının doğası hakkındadır. Dünyanın nasıl

yapılandırıldığını, oyuncuların kim olduğunu ve nasıl çalıştığını tanımlayan Uluslararası Sistem Anlatılarıdır. Örnekler arasında Soğuk Savaş, Teröre Karşı Savaş ve Çin'in yükselişi gibi anlatılar yer alabilir. İkincisi, kimlik anlatıları, sürekli bir müzakere ve çekişme sürecinde olan uluslararası ilişkilerdeki aktörlerin kimlikleriyle ilgilidir. Devletin veya ulusun hikayesinin ne olduğunu, hangi değerlere ve hedeflere sahip olduğunu ortaya koyan Ulusal Anlatılar yer almaktadır. Ulusal anlatıların örnekleri arasında barışsever ve tarihsel olarak özgürlük ve demokrasiye bağlı olan ABD (ABD'de) ve dünya zorbası olarak ABD (dünyanın diğer bölgelerinde). Üçüncüsü, olay anlatıları, politika tartışmalarının gerçekleştiği zemini şekillendirmeye çalışmak açısından stratejiktir. Bir politikanın neden gerekli olduğunu ve (normatif olarak) arzu edildiğini ve nasıl başarılı bir şekilde uygulanacağını veya gerçekleştirileceğini belirleyen olay anlatıları vardır. Anlatılar, önemli aktörlerin kim olduğu, çatışmanın veya sorunun ne olduğu ve belirli bir eylem planının altta yatan sorunu nasıl çözeceğine ilişkin bir açıklama ile hükümet eylemlerini bir bağlamda belirlemektedir (Roselle vd., 2014, s. 76).

Uzun vadeli hedefler, genellikle aktörün kendisi hakkında olumlu görüşleri geliştirmek için stratejik anlatıların kullanımını içerir. Kamu diplomasisi bu kategoriye girer (Miskimmon vd., 2013, s. 13). Stratejik anlatı, 21. yüzyılda yumuşak güçtür (Roselle vd., 2014, s. 71). Anlatılar kesinlikle iletişim sürecinin yapısı için önemlidir - ve birçok bilim adamı bunun kısmen insanlara bağlı olduğunu öne sürer. İlk olarak, insanlar bir ülkenin tarihini veya bir politikanın özelliklerini tanımlayan belirli aktörlere, olaylara ve açıklamalara çekilebileceğinden, ikna edici bir anlatı bir güç kaynağı olabilir. İkincisi, bir süreç olarak anlatısal iletişim, güç kaynaklarının daha geniş bir şekilde çalıştığını anlamının bir yoludur. Yumuşak güç kaynakları – örneğin kültür, değerler veya politikalar – önceden var olan veya gelişen bir kişisel anlatıya uydukları için çekici olabilir. Stratejik anlatı, bu durumda, uluslararası sistemdeki fikirlerin oluşumuna, yansıtılmasına, yayılmasına ve kabulüne doğrudan hitap eder. Son olarak, farklı devletlerin hedef kitleleri etkilemek için anlatıları stratejik olarak nasıl kullanmaya çalıştığını gördüğümüzde, özellikle daha karmaşık bir medya ekolojisinde, çekişmenin nasıl çalıştığını görmeye başlanır (Roselle vd., 2014, s. 74).

Stratejik anlatıları, siyasi pratiğin bir analiz yöntemi olarak anlaşılır; başka bir deyişle, stratejik anlatılar teorisi, devletlerin yumuşak güce nasıl ulaşmaya ve bunu iletmeye çalıştığını analiz etmenin bir yolunu sunmaktadır (Dajani vd., 2021, s. 439).

Stratejik anlatıya olan bu ilgi, son on yılda yeni bir kamu diplomasisi hakkındaki fikirlerle çakışmıştır. Sosyal medyanın gelişi, sıradan insanların siyaset ve medya kuruluşlarıyla ve birbirleriyle etkileşime girebilecekleri vaadini sunmuştur. Dünyanın büyük güçleri de dikkate değer ölçüde benzer şekillerde çok dilli ulus ötesi televizyona yatırım yapmıştır. Çin'deki CCTV, Al-Jazeera, BBC, France TV, Russia Today, CNN ve Iran's Press TV, her kanalın da dünyanın dört bir yanındaki izleyicilerle iletişim kurmasını ve izleyicilerin kendi aralarında içerik ve olayları tartışmaları için çevrimiçi platformları sağlamaya çalışmaktadır (Miskimmon vd., 2013, s. 5). BBC World ve CNN International'ın yanı sıra Al Jazeera, Telesur, Press TV, Russia Today ve CCTV gibi ulus ötesi televizyon kanallarının son zamanlarda çoğalmasına tanık olunmasına rağmen, aynı zamanda bu medya kuruluşlarının çoğu, etkileşimli özellikler de sağlamaktadır. Dolayısıyla bu medya kuruluşları, geleneksel kamu diplomasisine göre stratejik anlatılar için araçları olarak hareket eder, ancak aynı zamanda, yeniden kavramsallaştırılan “yumuşak güç” ile halkların etkileşim kurmasını ve belki de hükümet iletişimlerinden bağımsız olarak birbirlerini “etkilemelerini” sağlayarak yeni “aşağıdan yukarıya” kamu diplomasisine izin vermektedir (Antoniades vd., 2010, s. 7).

Dış politika yapıcılarının uluslararası rakiplerini kendi uluslararası sistem anlatılarının geçerliliği konusunda ikna etmeye çalışmaları zorunludur. Stratejik anlatının oluşumu, yansıtılması ve kabulü, uluslararası siyasi iletişimde gündemlerin nasıl belirlendiği, hangi izleyicilerin hangi içeriğe maruz kaldığı veya kimin içeriğine katkıda bulunduğu ve stratejik anlatıların akışına aracılık eden ulusal ve uluslararası medya kuruluşlarına kimin sahip olduğu ile ilgili klasik soruları çekmektedir (Miskimmon vd., 2013, s. 256). Ayrıca, dış politika yapıcılar uluslararası iletişimi tasarlariken ikili bir stratejiye sahip olmalıdırlar. İlk olarak, konuşmaları ve etkileşimleri şekillendirmeli ve bunları konulara, çerçevelere ve ülkenin desteklediği uluslararası değişimin genel anlatısına yönlendirmeye çalışmalıdırlar. Stratejik anlatı çalışmasının bu boyutu, kamu diplomasisi uygulayıcılarına rutin olarak tahsis edilen bir görevdir. Bunu başarmak için, eğer ikili stratejinin ikinci bölümünü başarabilirlerse, dış politika yapıcılar için stratejik anlatı çalışmasının kamu diplomasisi bölümünü çok daha kolay hale getirir. Ayrıca, bu tür konuşmaların ve etkileşimlerin gerçekleştiği ortamı da şekillendirmeleri gerekir (Miskimmon vd., 2013, s. 214-215).

Medya analizi açısından, anlatılar genellikle çerçeveleme unsurlarını yansıtır ve bize bazı başlangıç durumlarını, başlangıç durumunu bozan bir sorunu ve düzeni yeniden kuran bir çözümü betimleyen sıralı bir hikaye sağlamaktadır (Boudana ve Segev, 2017). Stratejik anlatıların incelenmesi, yumuşak gücün anlatı temellerine ve stratejik anlatıların çeşitli siyasi aktörler tarafından nasıl yansıtıldığına dair önemli bilgiler sağlamaktadır.

Bu çalışmada, anlatıyı, hedef kitlede yankı uyandırmak için değerlere ve inançlara dayanan açık uçlu bir dizi hikâyeye, olay ve fikir olarak değerlendirilmektedir. Çalışma, araştırmanın bir parçası olarak tanımlanan ana anlatıları, ait oldukları alanların, tonlarının ve izleyicinin çeşitli anlatılarla etkileşim kurma biçimlerinin analiziyle açıklamaktadır.

Çalışmada, nitelikli ve üzerine yorum yapabileceğimiz verilere ulaşmak için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır: betimleme, analiz ve yorumlama. Araştırma iki bölümden oluşmaktadır:

Birinci olarak, tanımlayıcı, ön araştırma, açıklayıcı yöntem olarak nitelendirilen betimlemeyi kullanarak örnekleme belirlenen uluslararası yayıncılar ile ilgili tarihsel süreçlerini, yayın politikalarını, içeriklerin belirlenmesini ortaya koymak adına örnekleme olarak belirlenen uluslararası yayıncılar üzerine yazılan veya bahseden kitap, doküman, uluslararası yayıncıların resmi web sitelerinde bulunan veriler toplayıp incelenmiştir ve araştırmada belirlenen birinci soruların (tarihsel süreçleri, yayınlarını ne zaman başlamışlar, hangi dönemlerde daha yoğun yapmışlar, içeriklerini hangi bağlamında çerçevelemişler) cevabı aranmıştır.

İkinci olarak, ayrıntılı vaka çalışmamıza dayanarak incelenen uluslararası yayıncıların Batı Balkanlara yönelik içerikleri belirleyen yayın politikalarını ortaya koymak adına belirlenen süreçteki taranan haberlerde ortaya çıkan stratejik anlatılar incelenmiştir. Donald Browne'nin belirttiği gibi, içerik analizi, genellikle belirli bir süre boyunca yayınların incelenmesine dayandığı için yayın içeriğinin daha soyut (ve somut) bir resmini sunmaya hizmet etmelidir; çünkü yayınların yayın yapıldığı bölge hakkında bilgi sahibi olan biri tarafından yürütülür (Browne, 1982, s. 325). Bu doğrultuda, belirlen örnekleme ülkelerinin (ABD, Almanya, Türkiye ve Rusya) uluslararası yayıncıların haber içeriklerinden çıkan stratejik anlatılar üzerine o ülkelerin bölge ile ilgili dış politika amaçları okunmaya çalışılmıştır. Ayrıca, o ülkelerin uluslararası yayıncıların haber içeriklerinden çıkan anlatılardan uluslararası yayıncıların ilişkisel, diyalog veya hedef

kitle ile anlaşmalı yayınlar yapıp yapmadığının okunması hedeflenmektedir. Dolayısıyla, taranan haberlerden çıkan anlatılar üzerine nitelikli ve yorumlayıcı yöntem kullanılmıştır.

Çalışmada, ABD, Almanya, Türkiye ve Rusya'nın temel dış politika hedeflerini tespit etmeye ve bazı genel soruları cevaplamaya çalışılmaktadır: belirlenen ülkelerin kamu diplomasisi bağlamında Balkanlara yönelik hangi stratejik anlatılar hakimdir? Bu stratejik anlatılar bu ülkelerin Balkanlara yönelik daha geniş stratejik hedefleri hakkında ne açıklayabilir? Belirli hedef kitle için ülkelerin stratejik anlatıları ne kadar uyarlanmış? Bu ülkelerinin anlatılarının belirli unsurları arasında herhangi bir çelişki var mı ve nasıl ele alınıyor? Dolayısıyla, ABD, Almanya, Türkiye ve Rusya destekli uluslararası yayıncıların içerik analizi detaylandırılıp bu ülkelerin kamu diplomasisi bağlamındaki yayıncılarında stratejik anlatıları tartışılmaktadır.

“İkinci bir okuma” olarak nitelendirilen içerik analizi, “çeşitli söylemlere uygulanan birtakım metodolojik araç ve tekniklerin bütünü olarak tanımlanabilir” (Bilgin, 2006, s. 1). Verilerin içerik analizine tabi tutulması “yer alan anlamlı bölümlere (bir sözcük, cümle, paragraf gibi) isim verilmesi sürecidir. Kodlama süreci, elde edilen verileri bölümlere ayırmayı, incelemeyi, karşılaştırmayı ve ilişkilendirmeyi gerektirmektedir” (Şimşek ve Yıldırım, 2005, s. 227). Toplanan verilerin açıklanmasında ve adlandırılmasında yardımcı olabilecek araştırmanın görüş ve yorumları, nitel araştırmada önemli yer tuttuğundan yola çıkarak ayrıntılı bir biçimde tanımlanan ve sunulan bulguların araştırmacı tarafından yorumlanması ve bazı sonuçların çıkarılması son aşamada yapılmaktadır. Dolayısıyla, araştırmacı topladığı verilere anlam kazandırmak ve bulgular arasındaki ilişkileri açıklamak, birtakım sonuçları çıkarmak ve kodlar ve temalara göre elde edilen sonuçların betimlenmesi ve üzerine yorumlama yapmak zorundadır (Şimşek ve Yıldırım, 2005, s. 238).

Yukarıdaki soruların cevaplarını araştırmak için, Balkan dillerinde (Arnavutça, Boşnakça, Hırvatça, Sırpça, Makedonca) uluslararası yayıncıların (VOA, DW, AA ve Sputnik) web üzerine yayınladıkları haberlerin içerik analizi yapılmıştır. Stratejik anlatıları belirlemek için kodlama yöntemi kullanılmıştır. Batı Balkanlarla ilgili haber, analiz ve söyleşi, içerikleri incelenmiştir. Kategorilere göre taranan haberlerin içeriklerine göre kodlar belirlenmiştir ve en çok içeriklerde geçen anlatılar üzerine yorumlayıcı yöntem kullanılmıştır. Analiz edilen belirli süreç, çağdaş dünyada

uluslararası yayıncılığın karakteri, doğası, sunumu, seçimi, tonu, propaganda düzeyi ve temel amaçları açısından uluslararası yayınların adil bir resmini sunmaktadır.

5.2. Araştırmanın Bulguları: Batı Balkan Dillerinde Yayın Yapan Uluslararası Yayıncıların Tarihi, Dönemsel Yayınları ve Haberlerdeki Stratejik Anlatılar

Araştırmanın bulguları kısmında ilk olarak Batı Balkan dillerinde uluslararası yayıncıların genel çerçevelerini çizmek adına, bu yayıncıların yayınlarına ne zaman başladığını, hangi dönemlerde daha yoğun içerik ürettiklerini, hedef kitleleri kimlerdir gibi sorularının cevapları sunulmaktadır. İkinci kısmında ise, Batı Balkan dillerinde yayın yapan uluslararası yayıncıların, Batı Balkanlar ile ilgili haber içeriklerinden çıkan stratejik anlatılar ve yorumları yer almaktadır.

5.2.1. Batı Balkan dillerinde Deutsche Welle'nin (DW) tarihi, yayınları ve hedef kitlesi

Almanya'nın uluslararası yayıncısı olan Deutsche Welle (DW) uluslararası medya kuruluşlarından biridir. 30 dilde multimedya içeriği her ay dünya çapında bir milyardan fazla kişiye ulaşmaktadır (dw.com). DW'nin resmî web sayfasında 30 farklı dilde internet, televizyon ve radyo haberciliğinin olduğu görülmektedir. DW'nin internet haberciliği kapsamında bu 30 dilde yer alan internet haber sayfaları o dillerde ve bölgelere göre devamlı olarak güncellenmektedir. DW yayın yaptığı dillerin konuşulduğu ülkelerdeki yerel medyayla güçlü bağlantılar kurarak etkileşim ağını genişletmektedir. Ayrıca, hazırladığı haberleri ülkenin önemli radyo, televizyon ve internet gazeteleri üzerinden de servis etmektedir.

DW'nin resmî web sayfasını incelediğimizde, Batı Balkan dillerindeki yayınlarını Arnavutça, Boşnakça, Hırvatça, Makedonca ve Sırpça yer almaktadır. DW'nin Batı Balkan dillerinde yayın yaptığı internet haberciliğinde, her dilin kendi temsil ettiği gelişmeler dünyasına göre ana sayfasını düzenlendiğini ve dil yapısının etkin olduğu coğrafya ve bölgelere ilişkin haberlerin yer aldığı görülmektedir. Bir anlamda, DW internet haberciliğinde elindeki programı her bir potansiyel kitleye ve o kitlenin içinde bulunduğu kültürel ve coğrafik koşullara göre oluşan haberleri gündemleştirmektedir. O zaman diliminde dünya gündeminde yer alan haberler yer almakta ve yayınlanmaktadır.

5.2.1.1. *Deutsche Welle (DW) Arnavutça*

Tarihsel olarak bakıldığında DW Arnavutça radyo olarak 1 Haziran 1992 yılında resmi olarak yayına başlamıştır. Dünyanın en sıkıntılı bölgelerinden birinde varlığını ortaya koymak için DW Arnavutça yayını, Boşnak yayınlarıyla iki yeni yabancı dil haber odası olarak tarihe geçti. Uzun zaman önce DW yayınlarına ihtiyaç duyulmasına rağmen DW yayınlarına geç başladığını nitelendirilmektedir. Arben Muka'ya göre, "Nisan 1992 sonunda Köln'deki DW genel merkezinde Arnavutluk ve Kosova'dan seçilen bir grup Arnavut, editörlerin ve teknik personelin Alman temsilcileri ile birlikte, programın Arnavutça dilde yayına başlaması için yoğun bir çalışma yürüttü" (Muka, 2012, s. 17). Arnavutça haber odasının açılışı, yaklaşık 35 yıldır Güneydoğu Avrupa'nın programlarını yöneten Dietrich Schlegel'in ve Arnavutça diline hâkim olan program yöneticisi baş editör Adelheid Feilcke girişimleriyle gerçekleştirildi.

Arnavutluk'taki uluslararası yayıncıların ilgi uyandırmasının nedenleri; en ilginç kısmı ise ülkedeki durumlarıyla ve ülkedeki siyasi güçlerin ilişkileri ile ilgili yorumlardır. Arnavutluk'ta uluslararası yayınlar dinleniyor-izleniyor, çünkü bugün Arnavut vatandaşı, Batının göz önüne sahip oldukları itibarı çerçevesinde hükümetine ve ülkenin siyasi güçlerini değerlendirmektedir (Fuga, 2008, s. 64). DW Arnavutçanın içerik gündemi farklı dönemlerde farklı konulara odaklandığı değerlendirilmektedir. Muka'ya göre, gündemi dikte eden en önemli konuları "Kriz ve çatışmaların kapsamından Avrupa entegrasyonu perspektifine" kadar uzanmaktadır. (Muka, 2012, s. 22-23). Muka'ya göre, Balkanlar'da meydana gelen en gündem yaratmış gelişmelere son yirmi yılda bakıldığında, DW Arnavutçanın "antenleri" şu olaylara odaklanmıştır: 1) 1997 Piramit Krizi olarak da bilinen Arnavutluk'ta çıkan İç Savaş; 2) 1998-1999 yıllarında Kosova krizine ve NATO askerlerinin Sırp milisleri ve paramiliter birlikleri tarafından evlerinden ve mülklerinden zorla atılmalarını engellemek için müdahalesine. Kosova savaşın alevindeyken bile DW, önce Kosovalılara anlatmak için bilgi kaynakları bulmakla kalmadı, aynı zamanda dünyanın her köşesinde Arnavutça konuşan tüm insanlara, gerçekte ne olduğu hakkında bilgi vermeye uğraştı. Aynı zamanda, çatışmaların patlak vermesinden ve NATO birliklerinin Kosova'ya müdahalesinde bu yana, siyasi ve kamusal alanın en önemli kişilerle, bölge konusunda tanınmış uzmanlarla, yorumcularıyla ve analistleriyle 28 Şubat - 28 Mayıs 1999 arasında DW tarafından söyleşiler gerçekleştirilmiştir. 3) 2000-2001 yıllarında NATO'nun arabuluculuğunun,

Sırbistan'ının güneyindeki durumu, Preşevo Vadisin'nde UÇPMB (Preşevo, Medveca ve Bujanovc kurtuluş Ordusu) bölgede faaliyet gösterdiği ve o bölgede yaşayan Arnavutların eğitimi için özgürlük, eşitlik, ulusal sembollerin kullanılması haklar talebi neticesinde silahlı çalışmaya neden oldu. Sırp askeri ve polis birimler ile UÇPMB formasyonları arasındaki durdurmak için uluslararası faktör devreye girdi. 4) 2001 Makedonya'sı sadece etnik gruplar arası bir çatışmaya yol açan Makedonlar ve Arnavutlar arasında büyük bir hendek değildi, aynı zamanda ilgili milliyetçi hattını desteklemek adına Makedon ile Arnavut medyasında bir enformasyon bölünmesi yaşandı. 2001 yılında, etnik gruplar arası bir çatışmaya karışan Makedonya'da, yalnızca üst düzey Makedon ve Arnavut siyasi destekçilerin uluslararası toplumun varlığında imzaladığı Ohrid Anlaşmasıyla son bulmuştur. Ohri Anlaşması'nın imzalandığı Ağustos ayının ortasına kadar süren bu durumda, DW Arnavutça dengeli içeriklerle aktif bir şekilde hareket edip belirli bir duruma atıfta bulunan farklı bakış açılarıyla görüş bildiriyordu (Muka, 2012, s. 23-27).

DW'nin rolünü çizmek için uzun süre baş editörlünü üstlenen Adelheid Feilcke şöyle ifade etmektedir: "Bu krizler, ayaklanmalar, savaşlar sırasında Deutsche Welle'nin dışarıdaki sesi aktarması önemliydi: Almanya'dan, Brüksel'den, NATO'dan olaylarla ilgili açıklamaları paylaşmıştır. İnsanlar umutsuz olduğundan dolayı dışarıdan gelen açıklamaları merak ettikleri için önemli bir katkı sağlamıştır" (akt. Muka, 2012: 23). Avrupa'nın kalbinden gelen bir ses olarak DW, sadece bölgedeki iç gelişmelerin bağımsız ve gerçek bir yansımasını sağlamakla kalmayıp, Batı gazetecilik standardı, Alman perspektifi ve küresel perspektifi ile Arnavut dinleyicilerine kendi dillerinde sunuldu. Haber programları kısa sürede genişlemeye başlayıp sadece özgür medya eksikliğinden dolayı değil, aynı zamanda haberlerin yazma şeklinden, stüdyoda muhabirlerin sunumu, saha muhabirlerin aktarılmasından dinleyiciler etkilendi, çünkü DW farklı bir gazetecilik standardı sunuyordu.

DW Arnavutçanın tarihsel yayınlarına bakarken iki dönemden bahsedilebilir: birinci, bütün uluslararası yayıncılarında olduğu gibi DW Arnavutça da ilkin (1992) radyo istasyonu olarak yayına başladı. Temelde ilk 10 yıl ile Arnavutça DW radyo istasyonu olarak belirlendi ve temel hizmeti haber programlarını günde birkaç kez yayınlamaktı. Haber gündemi olayların dinamiklerine bağlı olarak bir yayından diğerine yenilenirken tematik bölümler tekrarlanabiliyordu. Almanya, Avrupa ve dünyanın diğer bölgelerindeki gelişmelerden haberler ve konular, sorunlu ve çatışmalı bölgelerden

yorumlar, sahada bulunan muhabirlerden raporlar, önde gelen kamu yaşam figürleri, bağımsız medya analistleri ve uzmanlarla yapılan röportajlar – bunlar programın işitsel bölümünü oluşturuyordu. Bunun yanı sıra, ekonomi, kültür ve spor ile ilgili haberler, eğlenceli haberler ve dinleyicilerin düşünceleri yayınlanıyordu. DW'nin Arnavutçadaki faaliyetinin bu ilk aşamasında dinleyicilerin Almanca öğrenmeye olan ilgisi karşılandı. Radyo dalgaları üzerinde yayın yapmanın yanı sıra, “Deutsch, warum nicht?” yöntemi, ilgili tüm içerikler için metin ve kasetlerin dağıtımını yapılmıştır. Programlar, radyolardan kısa, orta ve FM frekanslarında veya bölgedeki ortakların tekrarlanan yayınlardan dinleyici tarafından erişildi.

Arnavutça medya pazarındaki varlığının ikinci on yılında DW yeni teknolojiler geliştirmek ve uygulamak için geliştirdi. Sesli programının konusu, giderek daha fazla önem kazanan çevrimiçi siteye daha fazla yansıdı. Site, ziyaretçinin farklı içeriklere odaklanmasını sağlayacak şekilde yapılandırıldı ve günde birkaç kez yenilendi. Çevrimiçi site dinamikleri, bölgedeki Arnavutça yerel medyasının kaynak gösterilmesinde de artış sağladı. En son teknolojilerin tanıtımında uluslararası bir öncü operatör olarak DW, ses, fotoğraf, video, metin ve animasyonla karışık gazetecilik katkıları olarak ürünü kaliteli ve rekabetçi hale getiren multimedya performanslarını başarıyla uyguladı.

DW Arnavutça, yeni binyılın ilk yıllarında takipçilerin taleplerini ve tercihlerini en iyi okuyan olayların ve fenomenlerin gerçekliğine uyarlanan bir program olarak, bölgenin (Batı Balkanları) Avrupa perspektifine daha fazla odaklanmaya başladı. Avrupa ofislerinin en önemli temsilcilerinin yoğunlaştığı görüşmeler veya bilgilendirici ve analitik materyaller sayesinde, aday AB üyelerinin kendilerinin karşılaştığı adımların ve sorunların somut bir şekilde kapsanmasıyla, bu süreçte geçen iç deneyimlere de yer verilmektedir. Çeşitli sivil toplum ve medya aktörlerinin ve Avrupa meseleleri hakkındaki görüş ve değerlendirmelerinin davranışı yoluyla – bu farklı bakış açılarına odaklanarak – DW Arnavutça, mevcut ve gelecekte yayın yaptığı platformlarda hedef kitesine aktarıyor ve bölgenin her ülkesi, Brüksel tarafından kendilerine verilen görevleri yerine getirmenin özelliklerini ve aşamalarını da sunmaktadır (Muka, 2012, s. 27). Avrupa entegrasyonu, kurumların standartlarını geliştirerek AB ülkelerinin parametrelerine getiren, Balkanlar'ı sürdürülebilir ekonomik kalkınma ve artan vatandaş refahı ihtiyaç duyulan yabancı yatırımlar için daha çekici ve güvenli hale getiren doğal bir süreç olarak görülmektedir.

DW Arnavutça gazeteci topluluğu arasında sadece Arnavutça medyasının güçlü bir kaynağı olarak değil, aynı zamanda radyo, gazete, televizyon ve haber ajanslarında çalışan gazetecilerin yeterlilik sürecinde destekleyici bir rol oynadı. Yıllarca hem haber odasına yeni gelenler hem de deneyimli ve iş tecrübesi olanlar için çağdaş gazetecilik, medya yönetimi, yeni teknolojilerin kullanımı vb. konular üzerine profesyonel standartları gazetecilerle paylaşmak amacıyla doğrudan projelerine yatırım yaptı.

DW Radyo'nun Arnavutça programı, bölgenin farklı noktalarından tüm formatlarda haber ve bilgileri yansıtmıştır; Batı Balkan ülkeleri arasında iyi komşuluk, sınır işbirliği, vatandaşların ve malların serbest dolaşımı, insan haklarına ve özgürlüklerine saygı ve azınlıklarına entegrasyonu, siyasi, ekonomik, kültürel, sportif değişimlerin desteklenmesi için yatırım yapan bir medya şirketi olarak tanımlandı. Bölgede hoşgörü ve demokratik kültürü geliştirmenin bu genel ruhunu tam olarak yansıtan en ilginç programlardan bir "Adımlar (Hapat)" adlı programdı. "Adımlar" programını DW Arnavutça ve Sırpça yayın kurulu arasında bir ortak ürün olarak doğdu. İki haber odasından meslektaşlar tarafından hazırlanan bu program Kosova'da çok ırklı bir toplum inşa etme çabalarında odaklandı. "Adımlar" programı daha sonra odağını genişleterek Arnavutlar, Sırp ve Kosova'daki diğer etnik azınlıklar arasındaki ilişkiyi zenginleştirerek bölge halkları arasındaki ilişkilerin diğer yönlerini de inceleyerek Arnavutluk'un, Makedonya'nın, Karadağ'ın ve Sırbistan'ının güncel konularını ele aldı (Muka, 2012, s.. 40-41).

DW Arnavutça, esas olarak on yıllık radyo yayınları ve zamanla çeşitli çevrimiçi hizmetleriyle birleştirildiğinde Arnavut ulusal ve yerel medyası için referans niteliğindeki haber kaynağı olmuştur ve olmaya devam etmektedir. Gazetelerin, dergilerin, televizyonların, haber ajanslarının akışında sistematik olarak alıntı yapılan DW yayınları bulunmaktadır. Özellikle, bölgeyle ilgili gelişmeler üzerine Avrupa Birliği'nin çeşitli seviyelerinde toplantılar veya zirveler durumunda, Strasbourg veya Brüksel'den DW muhabirleri temel haber kaynaklardan biri olmuştur ve olmaya devam etmektedir.

Eski Yugoslavya topraklarında yaşayan Arnavutların Almanya'ya göçü farklı bilgi edinim düzeylerinde dil öğrenimi nüfusun büyük bir kısmı için bir gereklilik olarak görüldü. Bu nedenle "Deutsche - Warum Nicht" (Almanca - Neden Olmasın) isimli Almanca öğrenme dizinin ilk bölümün yayınlamasıyla birlikte Almanca dil kurslarının bir kitlesi vardı. Dil kurslarının düzenlenmesi ve izleyici/dinleyici tarafından nasıl ele

alındıklarına bakıldığında, iki ana aşama vardır: DW Radyo'nun ana ürünün ilk on yılında "Deutsch – Warum nicht?" dil öğrenme yöntemi kullanılmıştır; kursa daha sonra çevrimiçi hizmetleri veya gelişmiş izleme teknikleri kullanmaya yöneliktir (Muka, 2012, s. 52).

15 dakikalık kısa bir radyo yayını ile 1 Haziran 1992'de Arnavutça konuşmaya başlayan Deutsche Welle bugün internet ve televizyon aracılığıyla Arnavutça dilinde haber, yorum veya bilgiler sunmaktadır. Almanya, Avrupa, dünyadaki ve Balkanlar'daki gelişmeleri Deutsche Welle (DW) Arnavutça haberlerinin odak noktasıdır. Batı Balkanlar'ın dillerinde Rus, Türk veya Arap medyasının artan etkisini hissettiğinde, Deutsche Welle (DW) önemli ve güvenilir bilgi kaynağı olarak bölge dillerinde (hala istikrarsızlık ve gerginlik ile karakterize ülkelerde) bilgi sağlayan tek Batı Avrupa aracıdır (DW *Shqip - Për ne*, 2018). Yayının yapıldığı internet web sayfaları incelendiğinde, www.dw.de resmi sayfasında dil seçimi sonrası, seçilen dilde düzenlenmiş "ana sayfa" yayına gelmektedir. DW'nin Arnavutça dillindeki web sayfasının ana sayfasında, "Fokus", "Mediateka" ve "Almanca Öğrenin" kategorileri yer almaktadır. "Fokus" linki aynı zamanda ana sayfa linki olarak açılmakta ve ana sayfa'da yer alan bütün haber içeriklerden oluşmaktadır. "Mediateka" başlığı altındaki içerikler DW Arnavutça servisinin hazırladığı video içerikler yer almaktadır. "Almanca Öğrenin" başlığı altında zengin Almanca öğrenme içerikler sunulmaktadır.

DW Arnavutça haberleri Almanya, Avrupa ve Batı Balkanlar ekseninde hazırlamaktadır. Dünyada gelişmeleri aktarmak adına da haberler üretmektedir: Almanya kategorisinde, Almanya'da son siyasi gelişmeleri, tarihi konuları ve Avrupa ve Dünya siyasetindeki tutumları ve katkıları yer almaktadır. Bunun yanı sıra, internet sitesinde Alman devlet yetkililerin uluslararası konularla ilgili yaptıkları açıklamalar ve Alman devlet yetkililerin diğer ülkelerin devlet yetkilileriyle yaptıkları görüşmeler geniş yer tutmaktadır. Ayrıca, Almanya ile ilgili haber kategorisinde "Almanya'da istihdam", "Almanya Hakkındaki Gerçekler" ve "Almanya'daki Dünya Mirası Yollarında" görülmektedir. "Almanya'da İstihdam" kategorisinde Almanya işçi şartları, çalışmaya gidenler için gereken bilgiler sunulmaktadır. "Almanya Hakkındaki Gerçekler" kategorisinde ise, Alman federal cumhuriyetindeki siyasi sistem, Cumhurbaşkanının görevi, Almanya'da partiler sistemi, şansölyenin görevi, Almanya'daki yasalar, Alman Bölgeleri, Alman edebiyatı ve edebiyatçıları, film tarihi, Alman besteciler gibi konulara

açıklık getiren içerikler yer almaktadır. “Almanya’daki Dünya Mirası Yollarında” kategorisinde ise Almanya’da bulunan 38 UNESCO Dünya Mirası 8 güzergahta tanıtılmaktadır. Tarihi şehirler, arkeolojik miras, endüstriyel kültür, Kilise ve Manastır, Sanat ve Kültür, Doğa ve Manzara, Kale ve Şatolar başlıkları altında bu özel mekanlar videolar, fotoğraf galerileri, yazılar ve röportajlarla sunulmaktadır.

Avrupa kategorisinde, Avrupa ülkelerinde son gelişmeler, Avrupa Birliği’nin içinde gelişen siyasi, ekonomik sorunları ve çözümler içeren haberler sunulmaktadır. Bu bağlamında, özellikle Avrupa Birliği içinde gelişen olaylarda her zaman AB Parlamentosunda görev alan Alman temsilcilerine veya Almanya dışişleri Bakanlığına başvurarak Almanya’nın tutumu sergilemektedir.

Batı Balkanlar kategorisinde ise, DW Arnavutçanın Arnavutluk ve Kosova odaklı gelişmelere yer verilmektedir. Ayrıca, Sırbistan, Kuzey Makedonya, Bosna Hersek ve Karadağ ile ilgili önemli haberleri de aktarmaktadır. Bunun yanı, Kosova ve Arnavutluk’un diğer Balkan ülkeleriyle ilişkileri ve sorunları ortaya koyan içerikler de üretilmektedir (örneğin Kosova-Sırbistan Müzakereleri, Balkan Mini - Schengeni, Kuzey Makedonya’da etnik sorunları, Avrupa Birliği Entegrasyonu - yapılması gereken reformlar vs.).

Uluslararası Yayıncılık uygulama bağlamında gelişim ve bölgesel müdahale pratiğini de kendi içindeki barındırmaktadır. Bazı bölgelerde insan hakları, medya özgürlüğü, Batının gazetecilik standartları gibi konuları gelişmede geç kalan ülkelere ürettikleri içeriklerle dayatmaktadırlar. DW Arnavutça hizmeti de bölgeyi ilgilendiren bazı konulara vurgulayarak içerik üretmektedir.

Let’s face it - Göç ikilemi: Kalmak mı yoksa göç etmek mi? soruyu ortaya koyan” Let’s face it” isimli video içerikte Kosova ve Arnavutluk daha iyi yaşam aramak adına göç eden şahsiyetlerin tecrübelerini sunmaktadır. Deutsche Welle projesi olan “Let’s face it (Bununla yüzleşelim)” Arnavutluk ve Kosovalı vatandaşların, hayata daha iyi bir bakış açısı arayanların seslerini, Avrupa rüyası için büyük umutlarını ve beraberinde getirdiği sorularını sunmaktadır. Almanya’da maaşlar, göç yasaları, göç eden Kosova ve Arnavutluk vatandaşların tecrübelerini ortaya koyan haberler verilmektedir.

Europeo: Arnavutçaya da çevrilen ve TV ve internette yayınlanan bir DW programıdır. Avrupa Perspektifi – Avrupa, Almanya ve Balkan bölgesinden konular Deutsche Welle’nin haftalık televizyon programın “Europeo” odak noktasıdır.

Yayınlanan programın temel amacı, izleyicileri yaşayan Avrupa'ya yaklaştırmaktır. Bu yeni format aracılığıyla izleyicilere Alman medyasında küresel meseleler ve Balkan bölgesindeki gelişmeler hakkında en önemli yorumların genel bir görünümünü sunmaktadır.

Canlı Bağlantılar: DW Arnavutça servisi Arnavutluk ve Kosova TV kanallarıyla canlı bağlantılar gerçekleştirerek Almanya'daki son gelişmeleri aktarmaktadırlar. DW Arnavutça servisi her Salı ve Cuma saat 08.05 de Deutsche Welle – RTK (Kosova Radyo Televizyonu) bağlantıları “Günaydın Kosova” programında gerçekleştirilmektedir. Canlı bağlantı 6-15 dakika arasında sürmektedir ve içeriği Almanya gündemde olan olaylardan ve gelişimlerden oluşmaktadır. Gazeteci Bahri Cani ve Lindita Arapi, Bonn'da bulunan DW binasından canlı olarak haberler sunmaktadır. Ayrıca, Avrupa Birliği içindeki gerçekleşen gelişmeler ve bu gelişmelerdeki Almanya'nın rolünü ortaya koyan haberler sunulmaktadır.

Bunun yanı sıra, DW Arnavutça servisi Arnavutluk önemli TV kanalı olan Top Channel ile canlı bağlantılar gerçekleşmektedir. DW Arnavutça servisinden gazeteci Anila Shuka, Top Channel kanalının ana haber bültenlerinde ara sıra (düzenli bir bağlantı takvimi yoktur) bağlanarak Almanya'da gelişmeleri aktarmaktadır. DW Arnavutça servisi farklı konular üzerindeki gelişmeleri aktarmak için DW merkezinde gazeteci Auron Dodi Arnavutluk'ta News24 haber kanal ile canlı bağlantılar yapmaktadır.

Balkan Booster: Deutsche Welle'nin en önemli projelerinden biri de Balkan Booster adlı Batı Balkanlar'dan genç gazetecilerle yapılan projedir. Balkanlar'da uzlaşma, geçmiş ve kimliklerle ilgilenme gibi konularda nasıl haber yaptıklarını, konuştuklarını ve görüş ve düşüncelerini nasıl paylaştıklarını ilk elden deneyimlenmektedir. Kosova ve Sırbistan arasındaki gergin ilişkiler, sekiz Balkan ülkesinden toplam on iki kişiyi içeren Balkan Güçlendirme Projesi'nin özel önemini göstermektedir. Balkan Booster projesi aracılığıyla Batı Balkanlar bölgesinden genç gazeteciler iş birliği yapma ve Batı Balkanlarını ilgilendiren olayları ve sorunları bildirme fırsatına sahip olmaktadır ve öğrenilen hikayelerden etkilenmeden kişisel bir izlenim yaratmak için mekanları ve kültürel alanları ziyaret etme fırsatı bulmaktadırlar.

Balkan Booster'in 1. sezonunda (2017) bölgeden gençleri bazı Balkan şehirlerini yakından gözlemlemek için gönderildi. Böylelikle hem kendi aralarında ilişki kurdular hem de şehirler üzerinde kendi gözlemlerini kazandılar. Balkan Booster'in 2. Sezonu

kapsamında çeşitli Balkan ülkelerinden 14 genç gazeteci Eylül'den Aralık'a (2018) kadar haber ürettiler. Birlikte çalışarak ve Avrupa'nın en farklı köşesinden – Balkanlar'dan en ilginç hikayeleri sundular! Balkan Booster'in 3. sezonunda üç ay içinde on Balkan ülkesinden 21 genç gazeteci, DW sosyal medya kanallarında yayınlanacak web videoları aracılığıyla bölgedeki çevre sorunlarını ele aldı. Altı çift ve üç üçlük grup en az 240 video Aralık (2019) ayına kadar Facebook'ta yayımlandı. Bu sezonun konuları iklim değişikliği, havadaki kirletici madde seviyesi, plastik ve endüstriyel atıklar ile atık su sorunlarıdır. Bölgedeki tüm ülkelerin büyük ekolojik sorunlarla karşı karşıya olduğu biliniyor. Kirli hava, Kosova-Sırbistan sınırı da dahil olmak üzere sınırları geçiyor. Bosna'dan Karadağ'a akan bir nehir, her iki ülkenin topraklarında aynı kirliliği bırakıyor. Balkanlar'daki çevre kirliliğinin nedenleri genellikle bölgenin bilinen sorunları ile örtüşmektedir: hukukun üstünlüğü eksikliği, yolsuzluk, ekonomik kayırmacılık. Balkan Booster'in 4. sezonunun odak noktası Batı Balkanlar'da kimlik meselesi idi. 12 yeni katılımcı ve önceki yıllardan katılan 20 kişi, kendi ve komşuları hakkında farklı şekillerde konuşma fırsatı buldular. Uzun zamandır bu toplumlara birbirinden ayrılan milliyetçi tavırları göz önünde bulundurarak bu bölgedeki gençlerin çoğu artık bu tür yapılara tahammül edemez! Gençler Balkan Booster projesi sayesinde kültürel çeşitlilik ve bağlantılar arayarak Batı Balkanlardaki milliyetçi havasını etkilemektedir.

Generation 99: Adelheid Feilcke, Ivan Djerkoviç ve Bahri Cani tarafından düzenlenen Deutsche Welles Generation 99 projesi, 2019 yılında (savaşın 20 yıl sonra) Kosova savaşı sırasında doğan Kosova ve Sırbistan'dan gazetecilik bölümünden öğrenciler bir araya getirildi. Haziran ayında Kumanovo'da buluştular. Aralık ayında, Sırp öğrenciler Kosova'daydı. Bu süre zarfında iki ülkenin öğrencileri ziyaret sonrası birbirlerini tanıma ve birbirleri arasındaki algılarındaki değişim hakkında fikirlerini açıklama fırsatı buldular.

5.2.1.2. Deutsche Welle (DW) Boşnakça, Hırvatça ve Sırpça

Tarihsel olarak bakıldığında eski Yugoslavya'nın dağılmasında diğer uluslararası yayıncılar gibi Deutsche Welle'nin de bölgenin dillerindeki yayınları önemli işler yaptığını söyleyebiliriz. O dönemde Amerika'nın Sesi (VOA), BBC, RFI (Uluslararası Radyo Fransa) ile koordine edilerek 1999'da Ring Around Serbia isimli programını ve Balkan dillerinde sunulan çevrimiçi olarak yayınlamaya başladılar. Ayrıca, bu beş

uluslararası yayıncı radyo istasyon programlamayı birleştirdi ve Sırbistan ile sınır komşu eyaletlerde yerel FM ve AM röle tesislerini güvence altına aldı, anlaşmalar yaptı, para sağladı ve hatta Bosna-Hersek'teki istasyonlar için USAID himayesi altında yeni vericiler inşa edildi (Cull, 2012, s. 154). Bunun yanı sıra, bu beş uluslararası yayıncı Sırpça hizmetleri genişleyen bir Web hükmü ile işbirliğini sürdürdüler (Cull, 2012, s. 172).

DW Sırpça ve Hırvatça hizmetleri 1992 yılında kuruldu. DW-Radyo'daki Sırpça-Hırvatça Servisi, Balkanlarda gerçekleşen çatışmalar nedeniyle bölünmüş olarak yayınlamaya başlamıştır (1990-1994 - *Who We Are*, 2012). Aralarındaki diller birbirine çok benzediği için DW Sırpça, Boşnakça ve Hırvatça içerikleri benzemektedir çünkü içerikleri kendi aralarında paylaşılmaktadır.

DW Sırpça hizmeti günlük olarak www.dw.com/serbian adresinde çok sayıda haber, analiz, söyleşi ve rapor hazırlar ve yayınlar. Haftada bir kez "Europe in Focus" adlı TV programını hazırlıyor ve yayınlıyor. Ayrıca, farklı dönemlerde DW Sırpça farklı konular üzerine projeler yürütmektedir. DW'nin Sırpça dillindeki web sayfasının ana sayfasında, "Fokus", "Mediateka" ve "Almanca Öğrenin" kategorileri yer almaktadır. "Bölümler" linki aynı zamanda ana sayfa linki olarak açılmakta ve ana sayfa'da yer alan bütün haber içeriklerden oluşmaktadır. "Medya Merkezi" başlığı altındaki içerikler DW Sırpça servisinin hazırladığı video içerikler yer almaktadır. "Almanca Öğrenin" başlığı altında zengin Almanca öğrenme içerikler sunulmaktadır.

DW Sırpça haberleri Almanya, Avrupa, Sırbistan ve Bölge ekseninde hazırlamaktadır. Dünyada gelişmeleri aktarmak adına da haberler üretmektedir. **Almanya:** Almanya bölümünde iç ve dış politika, siyasi sahne, eğitim, kültür, medya, ekonomi, finans gibi konuları içeren haberler hazırlanmaktadır. **Avrupa** kategorisinde; Avrupa ülkelerinde son gelişmeler, Avrupa Birliği'nin içinde gelişen siyasi, ekonomik sorunları ve çözümler içeren haberler sunulmaktadır. Bu bağlamında, özellikle Avrupa Birliği içinde gelişen olaylarda her zaman AB Parlamentosunda görev alan Alman temsilcilerine veya Almanya dışişleri Bakanlığına başvurarak Almanya'nın tutumu sergilenmektedir. **Dünya:** Dünyada gelişen siyasi olaylar, ekonomik gelişmeler ve dünyada gerçekleşen farklı alanlardaki olayları içeren haberler sunulmaktadır. **Sırbistan ve bölge:** Sırbistan ve bölgeden muhabirlerinin veya Sırbistan ve bölge odaklı raporlar, analizler, yorumlar, röportajlar sunulmaktadır. Ayrıca, farklı dönemlerde DW Sırpça farklı konular üzerine web sayfasında haberler hazırlamaktadır. **Basın:** Basından,

genellikle Şu anda Alman kamuoyunun odak noktasında olan veya Sırbistan'ı ilgilendiren bir konuda Almanca dilinde yapılan haberler yer almaktadır. DW düzenli olarak Alman basınından Sırbistan ve bölge hakkında metinler yayınlıyor. Mozaik: Bilim, teknoloji, tıp, doğa, insan çevresinin korunması, toplum, kültür, tarih ...içeren haberler yer almaktadır. **Kişisel Tutum:** Deutsche Welle gazetecilerinin veya konuk yazarların güncel siyasi olaylar hakkındaki kişisel tutumları.

Son yıllarda (2017-2020) daha iyi bir yaşam arayışında olan Balkan ülkelerinde vatandaşlar Almanya'ya sığınma başvurusunda bulunmuşlar. DW Sırpça hizmeti de bu konuyla ilgili bir bilgilendirme projesi yürüterek Almanya'daki sığınmacıların hukuki boyutunu, iş imkânları vb. konular üzerine cevaplar sunmaktadır. Farklı video içerikler üreten programın ismi de Let's face it! Almanya'da yaşamak ve çalışmak-yeni başlayanlar için. Gitmek mi, kalmak mı? Sonsuza kadar mı yoksa sadece bir süre mi? Alman yasaları göçü nasıl düzenliyor? Almanya'da iş, daire, okul ve anaokula nasıl alınır? Sağlık sistemi nasıl çalışır? Almanya'ya uzun vadede gelmeyi düşünüyorsanız, o zaman burada vize yolunun nasıl görüldüğüne ve aynı zamanda sizi neyin beklediğine ve neyin beklemediğine dair ilginç ve yararlı katkılar bulabilirsiniz diye ifade ediyor programın açıklanmasında (*Let's face it! / DW, 2020*).

Canlı Bağlantılar: Deutsche Welle Sırpça servisinden gazeteci Ivan Çerkoviç Sırbistan RTS (Sırbistan Radyo Televizyonu) "Sabah Programı'nda" bağlanıp Almanya'da son gelişmeleri aktarmaktadır. Videolu canlı bağlantılar genellikle 5-7 dakika arasında sürmektedir. Deutsche Welle'nin Sırpça servisinden gazeteci Nemanja Rujeviç Almanya'da son gelişmeleri ve olayları aktarmak için N1¹⁴ televizyon kanalının "Yeni Gün (Novi Dan) programında canlı bağlantılar gerçekleşmektedir.

Deutsche Welle Sırpça farklı videolu haberler ve röportajlar gerçekleştirmektedir. Ayrıca, web sayfasının arşivinde Odak Avrupa, Panorama, Kurzschluss, Dünya Beşte gibi konulu video içerikler de yer almaktadır.

Avrupa Birliğinde ve genel olarak Avrupa kıtasında gerçekleşen siyasi, ekonomi, sosyal olayları ve gelişmeleri ve kıtanın en büyük ikilemelerinden bazılarının yanıtlarını aramak adına Deutsche Welle "Europeo" isimli video programı hazırlamaktadır ve DW

¹⁴N1 televizyon kanalı 30 Ekim 2014 tarihinde başlatılan 24 saatlik bir kablolu haber kanalı. Kanalın merkezi Belgrad, Saraybosna ve Zagreb'de bulunuyor ve Bosna-Hersek, Hırvatistan ve Sırbistan'daki etkinlikleri kapsıyor. Eski Yugoslavya'nın her yerinde kablolu TV'de bulunan N1, CNN International'ın yerel yayın ortağı ve iştirakidir.

Sırpça servisi tarafından da Sırpça dillinde sunulmaktadır. Bunun yanı sıra, DW Sırpça servisi tarafından hem Batı Balkanlardan hem de Avrupa'da ve özellikle Almanya'da bulunan siyasi, insan hakları, kültür ekonomi figürleriyle gelişmeleri konuşmak için Söyleşiler gerçekleştirilmektedir.

DW Hırvatça hizmetleri 1992 yılında kuruldu. DW-Radyo'daki Sırpça-Hırvatça Servisi, Balkanlarda gerçekleşen çatışmalar nedeniyle bölünmüş olarak yayınlamaya başlamıştır. DW Hırvatça hizmeti günlük olarak www.dw.com/hrvatski adresinde çok sayıda haber, analiz, söyleşi ve rapor hazırlar ve yayınlar. DW'nin Hırvatça dillindeki web sayfasının ana sayfasında, "Temalar", "Media Merkezi" ve "Almanca Öğrenin" kategorileri yer almaktadır. "Temalar" linki aynı zamanda ana sayfa linki olarak açılmakta ve ana sayfa'da yer alan bütün haber içeriklerden oluşmaktadır. "Medya Merkezi" başlığı altındaki içerikler DW Hırvatça servisinin hazırladığı video içerikler yer almaktadır. "Almanca Öğrenin" başlığı altında zengin Almanca öğrenme içerikler yer almaktadır.

DW Hırvatça haberleri Almanya, Avrupa'ya bir bakış, Hırvatistan ve ekseninde hazırlanmaktadır. Dünyada gelişmeleri aktarmak adına da haberler üretmektedir. **Almanya:** Bu bölümde Almanya'da neler oluyor? Almanya dünya siyasetindeki önemli konuları nasıl görüyor? Alman ekonomisi nasıl gelişiyor?, kültür ve günlük yaşam alanında neler oluyor?, gibi konuları içeren haberler sunulmaktadır. **Hırvatistan:** Bu bölümde, Hırvatistan'da neler oluyor? Hırvatistan dünya siyasetindeki önemli konuları nasıl görüyor? Hırvat ekonomisi nasıl gelişiyor? kültür ve günlük yaşam alanında neler oluyor? gibi konuların cevaplarını sunmak adına içerikler üretilmektedir. **Avrupa'ya Bir Bakış:** Bu bölümde, bugün ve yarın Avrupa: ünlü Avrupalı entelektüellerin kalemlerinden anlatılmaktadır.

DW Hırvatça servisi, ana bölümlere ek olarak, daha özel konularla ilgili bölümler de hazırlanmaktadır: **Avrupa Birliği:** Avrupa Komisyonu, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Adalet Divanı ne yapıyor ve nasıl işliyor. Avrupa Birliği'ndeki ana olaylar nelerdir, Almanya ve Hırvatistan'daki insanların yaşamlarını nasıl etkiliyorlar? gibi soruların cevaplamak adına içerikler üretilmektedir. **Teröre Karşı Mücadele:** Terör eylemlerinin nedenleri ve sonuçları nelerdir? Alman ve diğer ülkelerin servisleri terör tehdidiyle nasıl mücadele ediyor? gibi sorular üzerine haberler hazırlanmaktadır. **Almanya'da Selefilere:** Selefilere kimler, Almanya'da kaç kişi var, tehlikeli mi, şiddete

hazırlar mı? Selefilere, İslamcılara, cihatçılara- hepsi bir ve aynı mı? Değil. Selefiler homojen bir grup değil. Selefilik hakkında bilmeniz gereken her şeyi ve içindeki münferit akımları nasıl ayırt edeceğinizi okumak için bu bölümde içerikler hazırlanmaktadır.

DW Hırvatça DW merkezinin ürettiği video içerikleri Hırvatça dilinde çevirmektedir hem de Almanya'da son gelişmeleri aktarmak adına video içerikler sunmaktadır. Ayrıca, Almanya ile ilgili farklı gündelik hayat, siyaset, kültür vb. konuları işleyen “#DE_facto” isimli video içerikli bir program sunmaktadır.

DW Hırvatça hizmeti, Almanya, Avrupa ve Balkanlarda farklı gündemdeki konuları tartışmak adına #EUROPEO isimli video içerikli program hazırlamaktadır. Programda, gündelik hayattaki konuları farklı ülkelerle bağlantı kurularak genel bilgilendirme yapılmaktadır. Hayati tehlike taşıyan hava, Doğu ve Batı Almanya arasındaki hendek, Balkanlar'dan sağlık personeli toplu olarak Almanya'ya gitti, Avrupa'da romların sayısı vb. konular işlenmektedir.

Dünya kilitlendi; Acı, ölüm, hastalık: bu yılın kaderi; Durgunluk: dünyanın dört bir yanında sıkıntı içindeki insanlar; Şiddet ve suç: bir salgının sosyal etkileri; Doğa ve çevre; Umutlar ve arzular gibi konular işleyen “Covid-19 Special: 2020 - Pandemi Yılı” isimli videolu içerikler sunmaktadır. Ayrıca, Almanya'da koronavirüs ile ilgili gelişmeleri aktarmak adına “İnfo +” programı hazırlanıp youtube ve facebook sayfasında yayınlanmaktadır.

1997 yılında Deutsche Welle'nin (DW) Yayın Kurulu DW Boşnakça Hizmeti kurmaya karar verdi. DW Boşnakça hizmeti günlük olarak www.dw.com/bosniaihercegovina adresinde çok sayıda haber, analiz, söyleşi ve rapor hazırlar ve yayımlar. DW'nin Boşnakça dillindeki web sayfasının ana sayfasında, “Temalar”, “Media Merkezi”ve “Almanca Öğrenin” kategorileri yer almaktadır. “Temalar” linki aynı zamanda ana sayfa linki olarak açılmakta ve ana sayfa'da yer alan bütün haber içeriklerden oluşmaktadır. “Medya Merkezi” başlığı altındaki içerikler DW Boşnakça servisinin hazırladığı video içerikler yer almaktadır. “Almanca Öğrenin” başlığı altında zengin Almanca öğrenme içerikler yer almaktadır.

DW Boşnakça haberleri Almanya, Avrupa ve Bosna-Hersek ekseninde hazırlanmaktadır. Dünyada gelişmeleri aktarmak adına da haberler üretmektedir. **Bosna-Hersek:** Bosna-Hersek'teki son siyasi, ekonomik, sosyal gelişmeleri aktarmak adına içerikler sunulmaktadır. Avrupa: Avrupa kıtasında ve Avrupa Birliği'nde gündemdeki

konuları haber olarak sunulmaktadır. **Almanya:** Almanya'da gelişen olayları, siyasi gündemleri haber olarak sunulmaktadır.

DW Boşnakça servisi, ana bölümlere ek olarak, daha özel konularla ilgili bölümler de hazırlamaktadır. **Balkan Rotası:** Balkan rotası - Orta Doğu'dan Balkanlar üzerinden Avrupa'ya bir mülteci rotası. Balkan rotası, mültecilerin Ortadoğu'dan Balkanlar üzerinden Avrupa'ya gelişleri hakkında konuşurken en sık kullanılan terimdir. Avrupa Komisyonu'na göre 2015 yılında sadece on ayda yaklaşık 700.000 kişi Balkan rotası üzerinden Orta Avrupa'ya geldi. **Srebrenica (1995-2020):** Bu bölümde, Bosna Hersek'in doğu kesiminde aynı adı taşıyan belediyenin yerleşim yeri olan Srebrenitsa'dan bahseden raporlar, yorumlar, ve analizler yer almaktadır.

DW Boşnakça DW merkezinin ürettiği video içerikleri Boşnakça dilinde çevirmektedir hem de Almanya'da son gelişmeleri aktarmak adına video içerikler sunmaktadır. Almanya'da koronavirüs ile ilgili gelişmeleri aktarmak adına "İnfo +" programı hazırlanıp youtube ve facebook sayfasında yayınlanmaktadır. Ayrıca, Almanya'da gündemdeki konuları aktarmak adına N1 televizyon kanal ile "Yeni Gün" programında canlı bağlantılar gerçekleştirilmektedir. Bunun yanı sıra, Balkan Booster projesi esnasında hazırlanan videolu haberler DW Boşnakça dilinde de yer almaktadır.

DW Boşnakça, "Europe in Focus" adlı TV programını hazırlıyor ve yayınlıyor. DW Boşnakça hizmeti kendi web sitesinde, farklı zamanlarda farklı konular işleyen bilgi içerikli fotoğraflar bölümünü yayınlamaktadır. DW Boşnakça hizmeti, Almanya'da yaşamak ve çalışmak- yeni başlayanlar için isimli programında, gitmek mi, kalmak mı? Sonsuza kadar mı yoksa sadece bir süre mi? Alman yasaları göçü nasıl düzenliyor? Almanya'da iş, daire, okul ve anaokulu nasıl alınır? Sağlık sistemi burada nasıl çalışır? Almanya'ya uzun vadede gelmeyi düşünüyorsanız, o zaman burada vize yolunun nasıl görüldüğüne ve aynı zamanda sizi neyin beklediğine ve neyin beklemediğine dair ilginç ve yararlı katkılar bulunan bilgilendirme programı yayınlamaktadır.

DW Balkan dillerinde, Balkanlardaki milliyetçiliği hafifletmek adına Balkan Booster projesini yürütmektedir. Farklı ülkelerde ilginç konular, çevre sorunları, dolayısıyla, siyasetin unuttuğu konulara üzerine Balkan ülkelerinin genç gazetecileri birleşerek sorunlara ortak çözümler aramaktadırlar. Bu proje kapsamında hazırlanan haberler DW'nin Arnavutça, Boşnakça, Hırvatça, Sırpça ve Makedonca dillerine yayınlanmaktadır.

5.2.1.3. *Deutsche Welle (DW) Makedonca*

Deutsche Welle'nin (DW) Makedonca dillinde hizmet 1969 yılında başlamıştır (1965-1969 | *Organization | DW |*, 2001). DW Makedonca hizmeti kendi web sitesinde, farklı zamanlarda farklı konular işleyen bilgi içerikli fotoğraflar bölümünü yayınlamaktadır.

DW'nin Makedonca dillindeki web sayfasının ana sayfasında, “Temalar”, “Media Merkezi”ve “Almanca Öğrenin” kategorileri yer almaktadır. “Temalar” linki aynı zamanda ana sayfa linki olarak açılmakta ve ana sayfa’da yer alan bütün haber içeriklerden oluşmaktadır. “Medya Merkezi” başlığı altındaki içerikler DW Boşnakça servisinin hazırladığı video içerikler yer almaktadır. “Almanca Öğrenin” başlığı altında zengin Almanca öğrenme içerikler yer almaktadır. Ayrıca, DW Makedonca web sayfasında alt kategoriler olarak “Kuzey Makedonya”, “Balkanlar”, “Almanya”, “Dünya”, “Ekonomi” ve “Panorama” yer almaktadır. **Kuzey Makedonya:** Bu bölümde, Kuzey Makedonya’da gündemde olan konuları ve gelişimlere yer verilmektedir. **Balkanlar:** Bu bölümde, Balkanlarda son gelişmelerin haberleri sunulmaktadır. **Almanya:** Almanya’da gelişen olayları, siyasi gündemleri haber olarak sunulmaktadır.

Dünyada gelişmeleri aktarmak adına da haberler üretmektedir. DW Boşnakça servisi, ana bölümlere ek olarak, daha özel konularla ilgili bölümler de hazırlamaktadır. **Panorama:** Bu bölümde, teknolojik gelişmelerde, iklim değişikliği, kültürel etkinlikler vb. konuları içeren haberlere yer verilmektedir. **Köşe Yazısı:** Kuzey Makedonya’daki gelişmeleri yorumlayan ve analiz eden önemli isimlerin köşe yazısı olarak yayınlanmaktadır.

DW Makedonca merkezi DW tarafından hazırlanan materyalleri de yayınlamaktadır. Ayrıca, siyaset, ekonomi, sosyal konular vb. konulardaki son gelişmeleri içeren videolar yayınlanmaktadır.

5.2.2. **Batı Balkan dillerinde Amerika’nın Sesi’nin (VOA) tarihi, yayınları ve hedef kitlesi**

Amerika’nın Sesi (VOA), 280 milyondan fazla kişiden oluşan haftalık bir kitleye 40’tan fazla dilde haber ve bilgi sağlayan ABD’nin en büyük uluslararası yayıncısıdır. VOA dijital, televizyon ve radyo platformları için içerik üretir. Cep telefonunuzdan ve

sosyal medyadan kolayca erişilebilir. Ayrıca uydu, kablo, FM ve MW ile dağıtılır ve 2.500'den fazla satış ortağı istasyonundan oluşan bir ağ üzerinde taşınır (insidevoa.com).

5.2.2.1. Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça

Amerika'nın Sesi Arnavutça radyo olarak ilk yayını 13 Mayıs 1943'te Amerika'nın Sesi'nin çok az dilde yayınladığı bir zamanda başladı. Amerika'nın Sesi'ni (VOA) Avrasya masasını yöneten Elez Biberaj'a göre ise, bu, ABD'nin Arnavut ulusunun bağımsızlık ve demokrasi isteklerine verdiği önemi kanıtıyor (Biberaj, 2018). Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça hizmeti yayınlarını 1945'te İkinci Dünya Savaşı'nın sonunda durdurdu ve 13 Mayıs 1951'de yeniden başlattı. 75 yıldönümü vesilesiyle yaptığı açıklamada Biberaj, "Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutluk ulusunun tarihindeki en önemli olaylara tanık oldu ve sürekli olarak güvenilir bir haber ve bilgi kaynağı olarak hizmet etti. Arnavutça hizmeti önemli bir rol oynamaya devam ediyor ve diğer tüm VOA dillerindeki hizmetler arasında en büyük kitlelerin birine sahiptir" diye vurgulamaktadır. (Biberaj, 2018).

Arnavutluk'ta birçok insan Amerika'nın Sesi'nin Arnavutluk'un demokratik kalkınmanın desteklenmesinde kilit bir rol oynadığını düşünmektedir. Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça yayının tarihin önemli bir katkı Arnavutluk'un ABD ile telefon bağlantısı kurduğu 1990 ilkbaharında geldi ve ilk kez önemli gelişmeleri konuşmak adına Arnavutluk'ta kişilerle telefon söyleşileri yapabildi.

Yaklaşık yarım yüzyıl Stalinci Arnavutluk, Avrupa'nın ve dünyanın en karanlık köşelerinden biriydi. Ancak, Doğu ve Orta Avrupa'nın geri kalanındaki demokratik değişimin Arnavutluk'ta da yüzünü gösterdi. Mart 1991'de Arnavutluk'ta seçimler yapıldı, ardından tüm komünist kabineyi istifaya zorlayan genel grev ve sokak gösterileri gerçekleşti. Komünist Parti kendisini Sosyalist Parti olarak yeniden adlandırdı ve uzun zamandır diktatör Enver Hoca'nın ideolojisinden vazgeçti. Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça hizmetinin iki tecrübeli gazetecisi Frank Shkreli ve Elez Biberaj, Mart 1991 daha önce dış dünyayla neredeyse tüm temasları yasakladığı bir ülkeyi ziyaret edebildi. Hotel Dajti'ye gelmesi üzerine Shkreli'yi hotel lobide durduruldu ve şöyle dedi: "Seni daha önce selamlayamadım çünkü buralarda hoşuna gitmeyen insanlar vardı. Şimdi gittiler, elini sıkmak istiyorum. Seni yıllarca dinledikten sonra seni görmek çok güzel" (Goldburg, 1991, s. 6). Daha sonra, Arnavutluk'un kuzeyindeki İşkodra kentinde

VOA'dan olduğunu öğrendiklerinde Shkreli'nin etrafında büyük bir kalabalık toplandı. Aniden gözü görmeyen bir yaşlı adam yaklaştı ve şöyle dedi: "Seni son on beş yıldır dinliyorum. VOA bu yıllar boyunca ışığımız ve yol göstericimiz oldu. Bu reformları VOA olmadan başaramazdık" (Goldburg, 1991, s. 6). Shkreli ve Biberaj Arnavut muhalefet liderleri de VOA'nın ülkenin 1990 ve 1991'de demokratik reformları hızlı bir şekilde benimsemesinde önemli bir faktör olduğunu söyledi. Her akşam saatlerinde, sokaklar neredeyse terkedildi çünkü insanlar evde Amerika'nın Sesi'ni dinliyorlardı (Heil, 2003, s. 335)¹⁵. Elez Biberaj, daha sonra, Arnavutluk ve Kosova'da geniş çapta izlenen bir VOA-TV günlük yayınına öncülük etti (Heil, 2003, s. 489).

Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça yayının tarihsel olarak odak olaylarına bakılırsa Arnavutluk'ta tek partili aşırı komünizm sonrası 1990 yılında muhalefet partilerin yasallaştırılması, 1991 yılında Arnavutluk'ta yapılan ilk çoğulcu seçimleriydi. Tiran ve diğer Arnavutluk şehirlerindeki vatandaşlar Şubat 1997'de yasadışı mali planların çoğalmasını protesto ettiğinde, Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutluk yayınları o ülke halkı için başlıca haber kaynağıydı. Mart 1997'ye kadar kriz sivil çatışmaya dönüştü ve Arnavutluk hükümeti kısa bir süre Tiran, Elbasan, Ergiri, İşkodra ve Kukës'teki yerel ortaklık istasyonlarına Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça hizmeti beslemelerini kesti. Amerika'nın Sesi (VOA), Arnavutluk halkına mümkün olan maksimum haberi sunmak için hem kısa dalga hem de orta dalgada yayın saatlerini krizin zirvesinde genişletti (*VOA Through the Years*, 2017).

Kosova savaşının patlak vermesiyle birlikte, 1998 yılında Amerika'nın Sesi (VOA) yerinde haber sağlamak için muhabirlerin sayısını artırdı. VOA'nın Arnavutluk hizmeti ailelerinin yeniden iletişim kurmasını sağlamak için her hafta mülteci isimlerini yayınlıyordu. VOA Arnavutça önemli bir haber kaynağı olmaya devam ediyordu (Cull, 2012, s. 152). Amerika'nın Sesi (VOA), Sırpça ve Arnavutça yayınlarını Kosova'ya günde 15 dakika daha genişletti (Cull, 2012, s. 152). 1999 yılında ise Amerika'nın Sesi Arnavutça yayını Kosova savaşı sırasında günde altı haber bülteni ekledi. O dönemde 9 Kasım 1999'da Amerika'nın Sesi Arnavutça yayını çok kısa sürede en önemli programlar haline gelen "Günlük (Ditari)" isimli televizyon programını başlattı. Bu televizyon programı Arnavutça dilinde yayını diğer uluslararası yayıncılarıyla kıyasla Amerika'nın

¹⁵1993 yılında Amerika Birleşik Devletleri Bilgi Ajansı Arnavutluk tarafından yürütülen araştırmalar yetişkin Arnavutların yüzde 60'dan fazlası, tarihin en yüksek izleyici seviyelerden biri olan, VOA'ya düzenli olarak başvurduğunu gösterdi (Heil, 2003, s. 489).

Sesi'nin (VOA) bir özelliği olmaya devam etmektedir. Hem Arnavutluk hem de Kosova'yı hedef alan ve sekiz yerel bağlı kuruluşa yayın yapan program, Kosova Savaşı'nın sonuçlarına vurgulanarak uluslararası ve yerel haberleri ve röportajları sunuyordu (Cull, 2012, s. 172).

Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça yayını dinleyicilere dünya ve bölge hakkında tarafsız, nesnel ve kapsamlı haberler getirilmesinde ve hala iç ve dış istikrarsızlaştırıcı güçlere karşı savunmasız bir bölgedeki ABD dış politika hedeflerinin geliştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. VOA'nın Arnavutluk hizmeti, bağlı istasyonları için fiili bir "Washington Bürosu" işlevi görerek, iç ve dış istikrarsızlaştırıcı güçlere karşı hâlâ savunmasız bir bölgede ABD dış politika hedeflerini açıklamaktadır. Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça, Arnavutluk, Kosova ve Makedonya, Sırbistan ve Karadağ'ın Arnavutça konuşulan bölgelerine yayın yapıyor (*VOA Broadcasting in Albanian*, 2020). Amerika'nın Sesi Arnavutça hizmeti, Elez Biberaj yönetiminde olan VOA Avrasya Direktörlüğü'nün bir parçasıdır. VOA'nın Avrasya yakın tarihli bir raporunda, Arnavutluk'taki VOA programları, "Arnavutluk, Kosova ve Makedonya, Sırbistan ve Karadağ'daki Arnavutluk bölgelerindeki diğer uluslararası haber yayıncılarından daha fazla insanı çekiyor ve etkiliyorlar" diye ifade edilmektedir (aktaran. Shkreli, 2017). Bu gerçek, Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça hizmeti Arnavutluk'ta yetişkinlerin yüzde 60,5'inin ve Kosova Cumhuriyeti'ndeki yetişkinlerin yüzde 64'ünün bir kitleye sahip olduğu tahmin edilen uluslararası anket kuruluşu Gallup World Poll National Survey 2016 raporu ile de doğrulandı. Raporda ayrıca, Arnavutluk'ta VOA Arnavutluk televizyon programını izleyen 5 izleyiciden 4'ünün bu yayını "çok güvenilir" olarak derecelendirdiğini belirttiler. Arnavutluk'ta Amerika'nın Sesi gibi bir yabancı haber ve bilgi programı, tüm Arnavut bölgelerine bu kadar büyük bir izleyici oranı çektiğinde uluslararası yayıncılık alanında son derece nadirdir - belki de benzeri görülmemiştir (Shkreli, 2017). Bunun nedenlerinden biri de Arnavutluk ve Kosova'daki medyayı, siyasi partilerin ve diğer ticari çıkarların kontrolü ve etkisine tabi olarak "yarı-özgür" olarak nitelendirilmesidir. Dolayısıyla, Amerika'nın Sesi'nin (VOA) Arnavutça hizmeti kuruluşundan beri çok popüler olmaya devam etmesinin Arnavutluk ve Kosova medya alanında her zaman başrol oynamasının ana nedeni olduğuna vurgulamak gerekmektedir. Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça Hizmetinin yıllar boyunca Arnavutların yaşadığı her yerinde - çoğu zaman zor şartlar altında - bilgilendirmek için yaptığı çalışmaların haklı

bir takdiridir. Hizmet kapsamını demokratik reformlar, etnik uzlaşma ve bölgesel işbirliği, hukukun üstünlüğünün önemi, yolsuzluk ve organize suçla mücadele odaklanıyor. Bütçe kesintileri nedeniyle 2013 yılında Amerika'nın Sesi kısa ve orta dalgada Arnavutça dil yayınının sonlandırdı (*VOA Reducing Radio Frequencies*, 2013).

Günlük (Ditari) programı - Günlük 30 dakikalık haber ve bilgi televizyon programıdır. Program Arnavutluk, Kosova, Makedonya, Karadağ ve Sırbistan'daki 41¹⁶ TV kanalında yayınlanıyor. Her pazarın ve nüfusun kendine özgü ihtiyaçları vardır ve yayın dili, programlarını buna göre uyarlar (*VOA Broadcasting in Albanian*, 2020). Bunun yanı sıra, "Günlük" haber programı Facebook üzerine de canlı olarak yayınlanmaktadır. "Günlük" isimli haber TV programı Balkanlar'da yaşayan tüm Arnavutlar için bütünleştirici bir haber modeli vardır. Haber programın ilk bölümü, küresel düzeyde günün ana haberlerine, dünyanın ana gelişmelerinin haberlerine ayrılmıştır. İkinci bölümde ise, Tiran, Priştine, Üsküp ve diğer şehirlerden muhabirlerin hazırladığı haberler yayınlanıyor ki bu haberler Arnavutluk'ta, Kosova'da ve Makedonya'da yaşayan Arnavutların günün gündemini içermektedir. Karadağ ve Preşeva Vadisinde yaşayan Arnavutlar için gelişmeler olduğunda bölgelerde muhabirlerin hazırladıkları haberlere de yer verilmektedir. Nerdeyse, farklı konular üzerine farklı söyleşiler yayınlanmaktadır. Bunun yanı sıra, çevre, kültür, bilim ve teknoloji ile sağlık hakkında haberler de sunulmaktadır. "Günlük" adlı haber programın 10'ncu yıldönümünde (2009) eski Arnavutluk Başbakanı Sali Berisha yaptığı açıklamada, "Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutçayı izliyorum, çünkü Arnavutluk, Kosova, Makedonya veya Diaspora 'da tüm Arnavutlar hakkında haber yapan tek medyadır", diye ifade etmektedir (*VOA's Albanian-language TV Program Celebrates 10th Anniversary*, 2009). Kosova eski Cumhurbaşkanı Fatmir Sejdiu bir röportajda "Kosova vatandaşları Amerika'nın Sesi (VOA) ile yaşadı" dedi. "VOA onların sesi haline geldi... VOA'nın mesajı her zaman barış ve özgürlüklerden biri olmuştur" diye ifade etmiştir (*VOA's Albanian-language TV Program Celebrates 10th Anniversary*, 2009).

Düzenli olarak hazırlanan TV programlarına ek olarak, Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça, Arnavutluk'taki en önemli medya kuruluşu olan News 24 ve Top Channel için özel raporlar (etkileşimli) sunmaktadır. Bu ülkelerin siyasallaştırılmış medya pazarlarında Amerika'nın Sesi (VOA) tarafsız, dengeli ve güvenilir bir haber ve bilgi

¹⁶TV kanalların listesi; (<https://www.zeriamerikes.com/z/1718/about>, 2020) (Erişim Tarihi, 25.06.2020)

kaynağı olarak kritik bir rol oynamaktadır. Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça, bölgedeki diğer tüm uluslararası yayıncılardan daha fazla yetiškine ulaşıyor. Yayının programlanması, TV'deki ve web'deki yerel medya tarafından yaygın bir şekilde dağıtılmaktadır (*VOA Broadcasting in Albanian, 2020*).

Amerika'nın Sesi (VOA) yayıncılığın verilerine göre, Amerika'nın Sesi Arnavutçanın hedef alanı, Arnavutluk, Kosova ve Makedonya'dır; haftalık izleyicilerin yüzdeleri de şöyledir: Arnavutluk'ta yüzde 60,5, Kosova'da yüzde 64, Makedonya'da yüzde 9,3. TV programının haftalık süresi ise 3 saat 40 dakikadır (*VOA Broadcasting in Albanian, 2020*). Amerika'nın Sesi'nin (VOA) Arnavutça dillindeki web sayfasının (zeriamerikes.com) ana sayfasında, "Ana Sayfa", "Kategoriler", "Günlük", "ABD Hükümetinin Tutumu" ve İngilizce Öğren" kategorileri yer almaktadır. "Ana Sayfada" linki aynı zamanda ana sayfa linki olarak açılmakta ve ana sayfa'da yer alan bütün haber içeriklerden oluşmaktadır. Haberler, Gündem, Odak, Amerika, Söyleşiler (siyasi gündemi konuşmak adına, ABD ve Arnavut dünyasını siyasi figürler ile gerçekleştiren söyleşiler), Balkanlar ve Terörizm küresel tehdit adlı alt başlıklar yer almaktadır. "Kategoriler" başlığı altındaki içerikler Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça servisinin hazırladığı, Amerika, Balkanlar, Avrupa, Dünya, Çevre, Kültür, Bilim ve teknoloji, Sağlık, Söyleşi ve Günlük kategorilerden içerikler yer almaktadır. "ABD Hükümetinin Tutumu" başlığı altında haberlerde ABD hükümetinin içindeki son gelişmeleri ve olayları ve Dünya siyasetindeki ABD hükümetinin tutumları, dış politikaları yer almaktadır.

Amerika'nın Sesi (VOA) haberlerinde Amerika'da yaşayan Arnavutlarının oradaki yaşamlarını, yürüttükleri faaliyetlerini ve siyasi gelişmelerindeki siyasi tutumlarını ortaya çıkararak yer veriyor. Örnek haber başlıkları "Amerikalı-Arnavutlar ve ABD'deki siyasi gerilimler (13.01.2021)", "Açılışın arifesinde, Amerikalı-Arnavutlar gelecek hakkında konuşuyor (16.01.2021)."

5.2.2.2. Amerika'nın Sesi (VOA) Boşnakça, Hırvatça ve Sırpça

Arnavutluk'un büyük komşusu Yugoslavya dağıldı. 1989'dan başlayarak, Slobodan Miloşeviç Belgrad'da kendi iktidar gücünü sürdürmek için Sırp milliyetçiliğinin ve etnik nefretinin alevlerini körüklemeye başladı. Çatışan milliyetçiler 1990'larda dört savaş çıkardı (Slovenya, Hırvatistan, Bosna ve Kosova). 1991-1995 yılları arasında Hırvatistan ve Bosna'daki ve 1999'da Kosova'daki savaşlar özellikle

yıkıcıydı. Slobodan Milošević, 1996 toplum ayaklanmaları destekleyen ve bağımsız yayın yapamaya çalışan Belgrad FM radyo istasyonunu, B92'yi kapatmaya karar verdi. Kasım 1996'da Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça hizmetinin genç ve enerjik yeni yöneticisi Maja Drucker, basit ama devrimci bir fikir ortaya koydu. Bazı VOA Sırpça hizmetini muhabirleri B92 radyosu için muhabirlik ve editörlük görevlerini üstlenmektedirler ve yayınları kapandı. Drucker soruyordu; neden hazırlanan haberler, söyleşiler ve genişletilmiş soru-cevap oturumları Amerika'nın Sesi kanalında yayınlanmıyor? Tüm dil hizmetlerinin Arnavutluk, Bosna, Hırvatistan, Makedonya ve Sırbistan'da (Karadağ dâhil) 185 FM veya TV yayını vardı vardı (Heil, 2003: 337-338). Bunun yanı sıra, 5 Aralık 1996 B92'nin yayınlarına yeniden başladığı gün, Amerika'nın Sesi (VOA) radyo ve TV yayınlarında saat 11: 30'da (Sırp yerel saati) eş zamanlı pilotluk haber yayını yapmaya başladı (*VOA Through the Years*, 2017).

Ocak 1997'ye gelindiğinde, Voice'un Sırbistan ve Karadağ'da programı yayınlayan yedi ofisi vardı (Cull, 2012, s. 110). VOA Sırp dili yayınlarını sadece Yugoslavya'da daha fazla dinleyiciye ulaşmak için kısa dalga ve orta dalgaya genişletmekle kalmadı, aynı zamanda Miloseviç'in bağımsız Sırp radyo istasyonunu B92'yi kapatmaya çalıştıktan sonraki on gün içinde bir Eutelsat TV uydu aktarıcıda Sırpça radyo yayınlarını eş zamanlı yayınlamak için zaman ayırdı (Price, 2002, s. 217)¹⁷.

Amerika'nın Sesi (VOA) asırlık Sırp-Hırvatça hizmeti için yeni personel ve yeni liderler topladı ve yeni multimedya operasyonlarına yönlendirdi. Balkanlardaki medyanın çoğu devlet kontrolündeydi veya milliyetçi siyasi liderler tarafından yönetiliyordu, ancak bağımsız FM radyo ve televizyon istasyonları da yayınlıyordu. Zorlukları gidermek ve programlamasını başarılı bir şekilde yeniden yayınlamak için Amerika'nın Sesi (VOA) ayrı Sırpça, Hırvatça ve Boşnakça Hizmetleri kurmaya karar verdi (Heil, 2003, s. 336). Hırvatistan, Bosna ve Kosova'daki savaşların yanı sıra Slobodan Milošević'in Sırbistan'daki yerel bağımsız medyayı kapatma kampanyası, Amerika'nın Ses (VOA), Arnavutça, Boşnakça ve Sırpça (Sırp-Hırvatçanın bölgesel varyantları) radyo –TV eş zamanlı programları başlatmasına neden oldu (Heil, 2003, s. 120).

Dolayısıyla, Amerika'nın Sesi (VOA) Sırp-Hırvatça hizmeti, Yugoslavya'nın dağılmasına eşlik eden savaşlarla daha iyi başa çıkmak için 1992'de Sırpça ve Hırvatça

¹⁷Yugoslavya'daki birkaç yüz bin ev, hükümet tarafından kontrol edilen yerel kablo veya karasal kanallardan bağımsız olarak uluslararası TV sinyalleri alabilen uydu antenleriyle donatılmıştı (Price, 2002, s. 297).

hizmetleri ayrıldı. 1996 yılında Sırpça servisi, ertesi yaz yeni kurulan Boşnakça yayında olduğu gibi günde yarım saat radyo-TV’da yayınlamaya başladı (Heil, 2003, s. 461). Ayrıca, bu ayrılmanın üç sebebi daha vardır: birinci, Sırpça ve Hırvatça dilleri arasındaki dilsel farklılıkların, Sırlara veya Hırvatlara hakaret etmeden VOA’nın ortak bir Sırp-Hırvat bölümünün varlığını imkânsız kıldığı iddia edildi. İkinci, Amerika’nın Sesi (VOA) programındaki olayların ve söyleşilerin kapsamı konusunda Hırvat karşıtı, Sırp yanlısı önyargı iddiası. Üçüncü ise, Amerika’nın Sesi’nin (VOA) Sırpça-Hırvatça bölümü tarafından istihdam edilen etnik Hırvat ve etnik Sırp sayısı arasındaki eşitsizliktir (Bentley, 1990: 2-4). Her iki hizmet de yayın saatlerini bölgeye yaydı ve VOA’nın Slovenya Servisi ile birlikte Balkanlar’daki dinleyicilere sürekli haber ve bilgi akışı sağladı (*VOA Through the Years*, 2017). Amerika’nın Sesi (VOA) tarafından üretilen programlamayı yürütmek için Hırvatça ve Sırpça hizmetleri için yerel radyo istasyonları ağı da kuruldu. 1 Ekim 1996’da Radyo 101 FM Amerika’nın Sesi (VOA) Hırvatça yayınına başladı ve Zagreb’deki programına uluslararası bir yayıncıdan programlamayı dahil eden ilk radyo istasyonu oldu. Aynı yıl, Amerika’nın Sesi (VOA) Sırpça hizmeti 30 dakikalık orta dalga radyo yayını eklediğinde günlük yayınlarını iki buçuk saate çıkardı. 1996 yılı sonunda, Miloseviç karşıtı gösteriler başladığında, Amerika’nın Sesi (VOA) Sırpça hizmeti 30 dakikalık TV programı olan Open Stüdyo’yu başlattı (*VOA Through the Years*, 2017).

Bir grup Bosnalı VOA’nın devletleri için çok kültürlü bir gelecek olması için Geoff Cowan’a başvurduğunda, küçük bir Amerika’nın Sesi (VOA) Boşnakça Servisi 1996 yılında kurdu ve hem Sırp hem de Hırvat lehçelerini, özel haberlerle yayına başlattı (Cull, 2012, s. 107). Dolayısıyla, yerel uydu radyo istasyonlarına iletilen 15 dakikalık canlı bir Amerika’nın Sesi (VOA) Boşnakça “yayın” hizmeti 22 Nisan 1996’da kuruldu. Amerika’nın Sesi (VOA) daha sonra Boşnakça programını 30 dakikaya çıkardı ve aynı yılın sonunda Boşnakça canlı TV yayınları başlattı (*VOA Through the Years*, 2017). Amerika’nın Sesi (VOA) Boşnakça hizmeti kurulmadan önce, Bosna savaşının en şiddetli döneminde, Amerika’nın Sesi Boşnakça hizmetini editörü olan Dzeilana Becanin, “Hırvatça hizmetinden meslektaşlarımız bize yayın zamanından verdiler, bilgisayarları paylaştılar, bu görevde çalışmak için bize tüm yardımı sergilediler” ifade etmektedir (Bahrapour, 2011).

Astra uyduları aracılığıyla TV'nin alt hatlarını (VOA'nın Sırp ve Boşnak eş zamanlı programları, hafta içi her akşam saat 11:00'den gece yarısına kadar yerel saatlerde) yerel olarak genişletildi (Heil, 1999). Jamie Metz göre, Amerikalı yayıncılar (Amerika'nın Ses VOA ve Radyo Özgür Avrupa RFE/RL) haftada yedi gün beş Balkan dillerinde günün 24 saati yayınlanmak üzere programlarını BBC, RFI ve DW ile koordine edilerek 8 Nisan 1999'da Ring Around Serbia isimli programını çevrimiçi olarak yayınlanmaya başladı. IPIG (International Public Information Group) ürünü olan Ring Around Serbia Programı ile Amerika Birleşik Devletleri, eski Yugoslavya'nın hedeflenen bölümlerine alternatif ve tarafsız sesler sunmaya çalıştı (Thompson, 2002: 54). Batı uluslararası yayıncıları haftada yaklaşık 250 saat boyunca Balkanlar'daki dinleyicilere hayati haberler ve bilgiler sağlıyordu. CNN'den farklı olarak, sözleri çatışmanın merkezinde veya yakınında bulunan insanların dillerinde yayınlandı: Arnavutça, Boşnakça, Hırvatça, Makedonca ve Sırpça. Monroe Price'nin belirttiği gibi, NATO müdahalesi sırasında Yugoslav hükümeti tüm uluslararası yayıncıları kapattı ve yerli radyo istasyonlarındaki uluslararası yayıncıların içeriklerini mümkün olduğunca yeniden yayınlanmasını yasakladı (Price, 2002, s. 218). Ekim 1998'de, NATO tehdit döneminde, o zamanki Sırp bilgi bakanı Aleksandar Vuciç Amerika'nın Sesi'nin Sırbistan'a karşı bir propaganda kampanyası yürüttüğünü iddia etti (Price, 2002, s. 218).

ABD Bilgi Ajansı (The United States Information Agency (USIA)) Balkan krizinde önemli bir rol oynadı. Amerika'nın Sesi (VOA), hem kısa dalga hem de bir dizi orta dalga vericisi üzerinden günde üç saat Sırpça ve her gün Hırvatça'da bir saat yayın yaparak öncülük etti. Slovenya'da da 40 dakika sürdü. VOA'nın Bosna'daki izleyicileri BBC'nin izleyicilerini gölgede bıraktı; Saraybosna şehrinin yüzde 32'si düzenli olarak dinliyordu (Cull, 2012, s. 107). ABD Bilgi Ajansı ve Washington, DC Intermedia Survey tarafından yapılan çalışmalar, VOA dinlemesinin mülteci krizinin zirvesi sırasında ne kadar yaygın olduğunu gösterdi. Mayıs ve Haziran aylarında Arnavutluk ve Makedonya'da yapılan araştırmalar neticesinde Arnavutluk'ta, mülteci yetişkinlerin yüzde 83'ünden fazlası en az haftada bir kez VOA'nın Arnavutça, Sırpça ve İngilizce hizmetlerine; Makedonya'da yaklaşık üçte ikisi başvurduğunu belirledi. Amerika'nın Sesi (VOA), büyük bir farkla, her iki ülkedeki mülteciler arasında önde gelen uluslararası bilgi kaynağıydı (Heil, 1999). Bunun yanı sıra, Amerika'nın Sesi (VOA), yabancı aile üyelerini bağlamak için mesaj toplamak ve yeniden yayınlamak için bir mülteci hattı kurdu (Cull, 2012, s. 107). Ayrıca,

Amerika'nın Ses (VOA) Sırpça hizmeti, Kosovalı Arnavutları ve Sırpı bir araya getiren yuvarlak masa tartışmalarının özelliğini yaptı (Cull, 2012, s. 152).

2001 yılında bir hafta içerisinde Balkan ülkelerinin liderleri Washington gelip Amerika'nın Sesi'ne (VOA) ziyarette bulunmak istediler. Frank Shkreli'nin belirttiği gibi hem kendi dillerinde hem de diğer balkan dillerindeki radyo ve TV hizmetleri için söyleşiler talep ettiler, çünkü Amerika'nın Sesi Balkan dillerindeki yayınları dinlendiğini ve izlendiğini biliyorlardı. Yapılan araştırmalar bunu kanıtıyor (Heil, 2003, s. 338):

- Mart – Haziran 1999'a kadar olan NATO bombalamaları sırasında Kosovalı Arnavutların yaklaşık yüzde 80'i, krizle ilgili en son haberler için haftada bir kere Amerika'nın Sesi'ni (VOA) dinledi.
- Ekim 2000 seçimleri ve Miloşević'in sonraki istifası sırasında, ankete katılan beş Sırp yetişkinden biri düzenli olarak Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça hizmetinin yayınlarını takip ettiğini söyledi.

Amerika'nın Sesi'nin (VOA) Yugoslav servisi 1940'larda başladı, ancak 1992 yılında Yugoslavya Sosyalist Federal Cumhuriyeti dağıtıldığında birkaç ayrı hizmete bölündü. Hırvatça hizmeti de bunlar arasındaydı. Amerika'nın Sesi (VOA) Hırvatça hizmeti eski Yugoslavya'nın kanlı bir şekilde dağılmasıyla başlayan ve Avrupa entegrasyonu ile sona eren 19 yıllık yayın tarihinden sonra 2011 yılında son buldu. Amerika'nın Sesi (VOA), İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana en acımasız savaşın Balkanlar'da şiddetlendiği bir dönemde 20 Şubat 1992'de Hırvatça Dil Hizmetini kurdu. 1943'ten beri bölgeye yayın yapan eski Yugoslav Servisi'nden ayrıldı, VOA Hırvat yayınları radyoda başladı, ancak hızla televizyona genişletildi. Amerika'nın Sesi (VOA) Hırvatçanın beş dakikalık TV NewsFlash'ı her gün sekiz bağlı kuruluş kanalında yayınlandı ve Amerikan iş, bilim, Amerikan kültürü ve siyaseti de dâhil olmak üzere Hırvat izleyicileriyle ilgili haberlere odaklandı. ABD, Hırvat ve dünya haberlerinin bir araya geldiği popüler Breakfast Show, bir gün kesintisiz olarak 19 yıl boyunca radyoda yayınlandı. Hırvatistan ve Bosna-Hersek'teki kısa dalga ve on bağlı FM istasyonunda bir akşam radyo programı yayınlandı (King, 2011). Amerika'nın Sesi (VOA) Hırvatça hizmetinin Avrupa entegrasyonu ile sona ermesi, bir yandan, misyonlarının tamamlandığı anlamına geliyordu (Bahrapour, 2011).

Amerika'nın Sesi (VOA), Bosna-Hersek'in önde gelen uluslararası yayıncısıdır ve ABD'den ve bölgeden haberler ve bilgiler vermektedir. Hizmet, televizyon odaklı çeşitli

multimedya programlaması sayesinde ABD'nin stratejik ilgi alanına giren bölgedeki karmaşık bir kitlenin bilgi ihtiyaçlarını başarıyla karşılayarak ABD dış politika çıkarlarını teşvik ediyor ve hala etnik çizgilere bölünmüş bir bölgedeki siyasi söylemi etkiliyor. İzleyicileri öncelikle Bosna-Hersek'te bulunurken, hizmetin ayrıca Sırbistan'ın Güney ve Kosova'nın bazı bölgelerinde ve ayrıca Batı Avrupa genelinde Bosna diasporası arasında TV ve çevrimiçi izleyiciler var. VOA Boşnakça, ABD politikaları ve eylemleri hakkında doğru bilgiler sağlayarak, Rus propagandasına ve Bosna'nın genç Müslüman nüfusunu radikalleştirmeye çalışan güçlere karşı bir denge sağlıyor. Servisin Washington, D.C.'deki muhabirleri, Amerika'nın demokratik deneyimini paylaşıyor ve Amerikan yaşamı, düşüncesi ve kurumları hakkındaki içeriğe odaklanıyor (*VOA Broadcasting in Bosnian*, 2020). Studio Washington - Pazartesten cumaya uydu ve Bosna-Hersek'teki 15 TV kanalında yayınlanan canlı, 30 dakikalık ABD ve bölgeden habercilerle yapılan röportajları içeren bir haber ve güncel olaylar televizyon programıdır (*VOA Broadcasting in Bosnian*, 2020). Studio Washington'ın ana odağı Amerikan ve Batı algıları ve dünyadaki, özellikle Bosna-Hersek'teki güncel gelişmeler hakkındaki yorumdur (*Studio Washington - O programı*, 2020).

Amerika'nın Sesi (VOA) Boşnakça hizmeti ayrıca ulusal Bosnalı kanal PBS ile haftalık 5-10 dakikalık canlı bağlantıdan interaktif bir program yürütmektedir. Pazartesi günleri ilk kez yayınlanıyor ve ABD'de izleyicileri etkileyen gelişmeler hakkında perspektifler sağlayarak Amerika Birleşik Devletleri'ndeki önemli siyasi ve sosyal konulara odaklanıyor. Hizmet ayrıca büyük ortak istasyonları ile bir ila üç diğer interaktif program yürütmektedir (*VOA Broadcasting in Bosnian*, 2020). Haziran 1996 yılında kurulan Amerika'nın Sesi (VOA) Boşnakça hizmetini hedef grubu Bosna-Hersek olmasına rağmen, haftalık 3 saat tutan programların haftalık izleyicileri dağılımını %19 Bosna-Hersek, %8.8 Sırbistan oluşturmaktadır (*VOA Broadcasting in Bosnian*, 2020). Buna ek olarak, VOA Bosnian, özellik bildirimleriyle TV kapsamını genişleten dinamik bir web sitesine sahiptir. Büyük ölçüde Facebook ve Twitter'in hâkim olduğu sosyal medya çıktısı, sürekli takipçi kazanan bir Instagram hesabı ile zenginleştirildi.

Amerika'nın Sesi'nin Boşnakça dillindeki web sayfasının (ba.voanews.com/) ana sayfasında, "Haber", "ABD", "Bosna-Hersek", "Medya Özgürlüğü", "Yolsuzluk", "Radikalleşme", "ABD Hükümetinin Tutumları" ve İngilizce Öğren" kategorileri yer almaktadır. "Ana Sayfada" linki aynı zamanda ana sayfa linki olarak açılmakta ve ana

sayfa'da yer alan bütün haber içeriklerden oluşmaktadır. Haberler, Medya Özgürlük, Kadın tarafı, Mülteci Tarafı, ABD, Bosna-Hersek ve Dünya haberleri alt kategori olarak yer almaktadır. “ABD Hükümetinin Tutumu” başlığı altında haberlerde ABD hükümetinin içindeki son gelişmeleri ve olayları ve Dünya siyasetindeki ABD hükümetinin tutumları, dış politikaları yer almaktadır. Ayrıca, Amerika'nın Sesi Boşnakça hizmeti, ülkedeki yolsuzluğu anlatmak ve gündeme getirme için “Ele Geçirilen Devlet” adlı projenin içeriklerini de bulunmaktadır. 2018 yılı içerisinde gerçekleşen bu proje kapsamında, Adalette, Hükümet kurumlarında, Toplumda yolsuzluğu anlatan içeriklere yer verilmektedir.

Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça hizmeti Sırbistan, Karadağ, Kosova, Bosna-Hersek, Hırvatistan ve Makedonya'da 10 milyondan fazla Sırp'a yayın yapıyor. Hizmet, bölge, Amerika Birleşik Devletleri ve dünya hakkında saygın bir tarafsız ve doğru bilgi kaynağı olarak görülen, bölgedeki lider uluslararası yayıncı olmaya devam ediyor. VOA'nın Sırpça servisi, demokratik değerleri, barış ve istikrarı, etnik uzlaşmayı, hukukun üstünlüğünü, insanlığı teşvik etmek için VOA'nın Batı Balkanlar'daki stratejik hedef kitlesini bilgilendirmek için Sırbistan ve Karadağ'ın yanı sıra Kosova ve Bosna-Hersek'in bazı bölgelerine yayın yapmaktadır. Ayrıca, azınlık hakları ve medya özgürlüğünün yanı sıra ABD dış politika çıkarlarını ve bölgesel ve küresel meseleler hakkındaki bakış açılarını açıklamaktadır. Bosna-Hersek'te Sırbistan, Karadağ, Kosova ve Sırp Cumhuriyeti'nde 45'e yakın TV bağlı istasyonu tarafından yürütülen hizmetin TV programları, ABD'li uzmanlar ve yetkililerle yüksek profilli röportajlar, önde gelen uzmanlar ve ABD hedef bölgedeki kültür ve sanatın yanı sıra Amerika'daki Sırp ve Karadağ diasporaları hakkında içerikler sunmaktadır. Yerel medya ortamının Rus yayıncıların daha fazla nüfuz etmesine maruz kalmasıyla birlikte, VOA'nın Sırp servisi, Balkan izleyicilerine küresel, bölgesel ve yerel konularda haber yapmada Amerikan bakış açısını sağlamaya devam ediyor (*VOA Broadcasting in Serbian*, 2020). Open Studio - Sırbistan, Kosova, Karadağ ve daha geniş Balkan bölgesindeki gelişmeleri geniş bir şekilde kapsayan 30 dakikalık günlük TV haber ve bilgi programıdır. Open Studio düzenli olarak ABD ve bölgeden haber yapımcılarına ev sahipliği yapmaktadır. Programlamanın ana odağı demokratik pekiştirme ve etnik uzlaşmadır (*VOA Broadcasting in Serbian*, 2020). Pazartesi - Cuma günleri açık olan TV şovu Open Studio'ya ek olarak, VOA Sırpça, Pazartesi-Çarşamba günleri ABD-Karadağ ilişkileri ve ABD'deki gelişmeler

hakkında kamu hizmeti RTCG (Radio Televizija Crna Gora) televizyona canlı, interaktif bağlantılar, Çarşamba günleri bilim, teknoloji ve tıp üzerine özel raporlar ve Perşembe günleri Amerika Birleşik Devletleri'nde siyaset ve toplum üzerine içerikler sunmaktadır. Bunun yanı sıra, Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça hizmetinin Salı günleri Sırp kamu yayıncısı RTS'ye ABD'nin konuları hakkında düzenli olarak haftalık özel bir rapor sunmaktadır (*VOA Broadcasting in Serbian*, 2020). From America - N1 TV için hem orijinal hizmet kaynaklı hem de VOA TV içerik sunan haftalık 15 dakikalık bir program.

1943 yılında kurulan (Sırpça-Hırvatça olarak) Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça hizmetini hedef alanın, Sırbistan, Karadağ, Kosova, Bosna-Hersek'in bazı bölümleri oluşturmaktadır. Haftada 2.75 saat (Pazartesi - Cuma günleri Open Studio, etkileşimler ve özel raporlar) yayınlanan programların haftalık izleyicisi: Sırbistan'da yüzde 26.1, Karadağ'da yüzde 30.3, Kosova'da yüzde 2.7 (Sırpça konuşanların yüzde 9.3'ü), Bosna-Hersek'te yüzde 13.9 oluşturmaktadır (*VOA Broadcasting in Serbian*, 2020).

Amerika'nın Sesi'nin Sırpça dillindeki web sayfasının (www.glasamerike.net/) ana sayfasında, “Haber”, “Kategoriler”, “ABD Hükümetinin Tutumları” ve “İngilizce Öğren” kategorileri yer almaktadır. “Ana Sayfada” linki aynı zamanda ana sayfa linki olarak açılmakta ve ana sayfa'da yer alan bütün haber içeriklerden oluşmaktadır. Haberler, Gündem, Odak, Amerika, Söyleşiler, İnsan Hakları alt başlıklar yer almaktadır. “Kategoriler” başlığı altındaki içerikler Amerika'nın Sesi Sırpça servisinin hazırladığı, Amerika, Balkanlar, Küresel Konular, Ekonomi, Kültür, Bilim ve teknoloji, Sağlık, Söyleşi, Spor ve Sosyal kategorilerden içerikler yer almaktadır. “ABD Hükümetinin Tutumu” başlığı altında haberlerde ABD hükümetinin içindeki son gelişmeleri ve olayları ve Dünya siyasetindeki ABD hükümetinin tutumları, dış politikaları yer almaktadır.

Yolsuzluk, Karadağ'ın sürdürülebilir ekonomik kalkınmasına ve ülkenin Avrupa entegrasyonuna engel teşkil ediyor. Siyasi olarak kutuplaşmış Karadağ toplumundaki kilit aktörler arasında fikir birliği var, ancak mevcut durumu ve gelecekteki yolsuzlukla mücadele eylemleri için stratejileri değerlendirme söz konusu olduğunda bir anlaşma yok. Bu konuyu gündeme getirmek ve tartışmak için Amerika'nın Sesi Sırpça hizmeti, “Karadağ ve Yolsuzluk” adlı Karadağ'daki yolsuzluk sorunu üzerine bir dizi içerikler hazırlamaktadır.

5.2.2.3. Amerika'nın Sesi (VOA) Makedonca

Kaçınılmaz olarak, Berlin Duvarı'nın yıkılmasından on yıl sonra, Amerika'nın Sesi (VOA) Balkanlar'a yönelik hizmetleri sürdürürken veya geliştirirken, Sovyetler Birliği ve Doğu Avrupa dillerinde on üç yayını azalttı. Bu arada, Amerika'nın Sesi (VOA) Makedonca hizmeti Ocak 1999 yılında yayına başladı (Heil, 2003, s. 461).

Amerika'nın Sesi (VOA), orijinal ve özel raporlar getiren ve ABD politikaları ve ülkenin Avrupa-Atlantik umutları hakkında uzman görüşleri sunan Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nin en iyi uluslararası yayıncısıdır. Platformlar arası programlama sayesinde hizmet, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki yaşam hakkında kapsamlı bir perspektif sunuyor ve ABD medya politikasını, Rus ve Çin medya propagandası ve İslam Devleti radikalleşmesine maruz kalan değişken bir bölgede açıklamaktadır (*VOA Broadcasting in Macedonian*, 2020). VOA Makedonca programları, vatandaşları genellikle bölgedeki kötü çıkarları olan dış oyuncular tarafından sağlanan dezenformasyona maruz bırakan zorlu bir medya ortamında gerçeğe dayalı bir alternatif olarak hizmet ediyor. VOA Makedonca, izleyicinin güncel olayları ve Amerikan politikaları ve kurumlarını daha iyi anlamasına önemli ölçüde katkıda bulunur. Haftalık yüzde 29,4 erişimle hizmet, insan hakları, mültecilerin durumu ve kadın hakları gibi çok çeşitli konularda haber yaparken, Amerika'nın hikayesini anlatan ve özgür basının ilkelerini örnekleyen haberlere kapsamlı bir şekilde yer veriyor. Sürekli ve güçlendirilmiş VOA Makedon programlamasının önemi, (*VOA Broadcasting in Macedonian*, 2020).

NewsFlash – Amerika'nın Sesi (VOA) Makedonya'nın uluslararası bir yayıncının yayınladığı tek düzenli Makedonca TV programıdır. 10 dakikalık program Pazartesi'den Cuma'ya ülke çapında Telma ve 24 Vesti'nin yanı sıra Makedonya'nın çeşitli bölgesel ve yerel istasyonlarında yayınlanacak. Program, Makedon diasporasının kapsamı da dahil olmak üzere ABD'den izleyicilere yönelik haberlere odaklanıyor. TV kapsamını genişleten Amerika'nın Sesi (VOA) canlı bir web sitesi tutmanın yanı sıra, ABD Haberlerine Bir Dakika adlı internet sitesinde yayınlana bir TV program sunmaktadır. Programın web sitesine yayınlanan ilgi çeken haberler Makedonya'da Time.mk gibi en popüler İnternet haber sitelerinde yayınlanmaktadır (*VOA Broadcasting in Macedonian*, 2020). Amerika'nın Sesi (VOA) Makedonca hizmeti, ilk kez gece haberleri için Telma TV ile haftalık etkileşimler düzenliyor. (*VOA Broadcasting in Macedonian*, 2020).

Ocak 1999 yılında kurulan Amerika'nın Sesi (VOA) Makedonca hizmetinin hedef alanı, Makedonya ve Makedonca konuşan azınlıklara sahip komşu ülkelerdir ve bunlardan yüzde 22'si haftada 1,05 saat yayınlanan TV programları izlemektedir (VOA *Broadcasting in Macedonian* , 2020). Amerika'nın Sesi'nin Makedonca dillindeki web sayfasının (mk.voanews.com) ana sayfasında, “Ana Sayfa”, “Kategoriler”, “ABD Hükümetinin Tutumları” ve İngilizce Öğren” kategorileri yer almaktadır. “Ana Sayfada” linki aynı zamanda ana sayfa linki olarak açılmakta ve ana sayfa’da yer alan bütün haber içeriklerden oluşmaktadır. Haberler, Gündem, Amerika, Kuzey Makedonya ve Dünya alt başlıklar yer almaktadır. “Kategoriler” başlığı altındaki içerikler Amerika'nın Sesi Makedonca servisinin hazırladığı, Amerika, Makedonya, Dünya, Siyaset, Ekonomi, Sana ve Eğlence, Bilim, Sağlık ve Söyleşi kategorilerden içerikler yer almaktadır. “ABD Hükümetinin Tutumu” başlığı altında haberlerde ABD hükümetinin içindeki son gelişmeleri ve olayları ve Dünya siyasetindeki ABD hükümetinin tutumları, dış politikaları yer almaktadır.

5.2.3. Batı Balkan dillerinde Sputnik haber ajansın tarihi, yayınları ve hedef kitlesi

Sputnik, 10 Kasım 2014'te Rossiya Segodnya tarafından kurulan Moskova merkezli uluslararası medya kuruluşudur. Dünyanın farklı bölgelerinde ofisleri bulunmaktadır. Sputnik, yayınlarnını 34 ülkeyi kapsayan 130 şehirde, günde toplam 800 saatin üzerinde internet sitesinden ve radyo istasyonlarından içerik üretmektedir. Radyo yayınlarnını FM, dijital DAB/DAB+ (Dijital Radyo Yayıncılığı), HD-Radyo gibi formatlarla yaparken, mobil platformlar ve internet üzerinden haber ve radyo yayıncılığı yapmaktadır (*About Us - Sputnik International*, 2020).

5.2.3.1. Sputnik Sırpça

Sputnik Sırpça hizmeti 20 Ocak 2015 tarihinde Radyo olarak başlamıştır. Batı Balkan ülkelerinde, Sputnik esas olarak çevrimiçi medyaya ek olarak bir radyo servisi de olan Sırpça hizmeti ile mevcuttur. Sputnik, Belgrad şehir yayıncısı “Studio B” gibi birçok yerel Sırp radyo programı tarafından devralınan “Radio Sputnik” i de başarıyla işletiyor. Sputnik burada hem Sırbistan hem de Bosna'dan birçok radyo istasyonuna yerel radyo yayınlarnını sunan Sırpça konuşulan Sputnik Serbia'dan geliyor.

Sputnik ayrıca hem Sırbistan'dan hem de Sırp Cumhuriyeti'nden bu dezenformasyon merkezinde ortaya çıkan diğer medyaların çoğaltmasıyla "Batı'ya karşı Rusya" hakkındaki anlatıların şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Sputnik Sırpça yayınının resmî açıklamasında, bu ajansın "haber yayınlayan, kendi internet portalı ve mobil uygulamaları olan, radyo yayınları yapan ve multimedya basın merkezi olan modern haber ajansı" olduğunu ifade ediyor ve uluslararası bir izleyici kitlesine yönelik dünya politikası ve ekonomisi ile ilgili haberleri kapsamaktadır.

Balkanlar'ı takip eden ünlü Alman DPA DPA (Deutsche Presse-Agentur) gazetecisi Thomas Brey uzun vadeli bir değerlendirmesi sonucunda Sputnik Sırpça'nın hedeflerini netleştirmektedir (Brey, 2018, s. 35):

- Anlaşılması ve onaylanması için Rus dış politikasının açıklanması;
- Rus silah teknolojisinin Batı'daki askeri teknolojiden üstün olduğunu, "kanıt" sağlayıcısı;
- Her şeyden önce: Eski Yugoslavya ülkelerini etkilemek:
 - Anlaşmazlığı ekmek ve Hırvatlarla karşı Sırlar, Sırlara karşı Arnavutlar, Sırlara karşı Karadağlılar gibi rakipleri oynamak veya güçlendirmek;
 - Brüksel'i münhasıran olumsuz bir şekilde sunarak eski Yugoslav devletleri ile, Karadağ (2017'den beri NATO üyesi) ve Makedonya (NATO ve AB'den davet) gibi, Avrupa-Atlantik yapıları arasındaki yakınlaşmanın önlenmesi;
 - Eski Yugoslavya'nın halef devletleri için Rusya ile yakın ekonomik iş birliğinin "Batı" ile işbirliğinden daha yararlı olduğunu kanıtlama girişimi.

Bununla birlikte, Sputnik haberlerinin eski Yugoslavya ile ilgili ana odak noktası, açıkça ulusal anlaşmazlıkları körüklemeye ve halef ülkelerin Batı ile bütünleşmelerini engelleme çabalarına yöneliktir. Son olarak, Karadağ'ın 2017'de NATO'ya katılmasıyla ciddi bir gerileme yaşadı. Makedonya ile Yunanistan arasındaki isim anlaşmazlığının sona ermesi ve bununla birlikte Üsküp'ün NATO ve AB ile yakınlaşması, Rusya'nın Balkan politikası için de açık bir yenilgidir. Ayrıca, Sputnik, Güneydoğu Avrupa'yı ABD ile Rusya arasında jeopolitik bir çatışma alanı olarak tasvir etmekten asla vazgeçmiyor.

Sputnik Sırbija, AB'yi ve ABD'yi Sırp kimliğini ve özerkliğini yok etmeye çalışan emperyalist güçler olarak çerçeveleyerek komplocu düşüncüyü teşvik ediyor. Haberler, 'Büyük Arnavutluk' tehdidi, 1999'da Belgrad'ın NATO bombalama kampanyası ve Eski

Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi'ni Sırp karşıtı bir girişim olarak çerçeveleyen bazı anlatıları geri dönüştürme eğilimindedir. Bu anlatılar sadece Batı'nın itibarını zedelemeye hizmet etmez; milliyetçi Sırp duygularını besleyerek, bölgedeki etnik gruplar arası gerilimleri ve kızgınlıkları da beslemektedir (Eisentraut ve Leon, 2018, s. 3).

Sputnik Sırpça yayını Balkanlarda yayınladığı haber içeriklerinde dezenformasyona da yer verildiğini ve bu konuda şüpheyle izlendiğini vurgulamak gerekmektedir. Diğer yandan, devlet propaganda hizmetlerinin sunan yayıncılar dünyanın geri kalanından gittikçe şüphecilik ve makul bir güvensizlik dozuyla görülse de Sırbistan'da durum tam tersinde. Resmi Rusya'nın standartları için tartışmasız savunuculuklara, sahte haberlerin ve yanlış bilgilerin düzenli olarak üretilmesine rağmen, Sırbistan'daki Sputnik, Sırp ana akım medyasının düzenli olarak yeniden yayınladığı tartışılmaz ve nesnel bir bilgi kaynağı olarak yaygın olarak kullanılıyor. Medyada, özellikle Sırpça konuşma alanında artan nüfuz nedeniyle, Sputnik ajansı bölge genelinde giderek daha fazla dikkat çekmektedir (*Response from the East: Invasion of Kremlin media in the Balkan*, 2018). Rusya'nın Sırbistan'daki enformasyon savaşı nispeten iyi belgelenmiş olsa da Balkanlar'daki diğer AB aday ülkelere, yani Arnavutluk, Makedonya ve Karadağ'a Rusya'nın müdahalesine daha az ilgi gösterildi.

Konrad Adenaur Stiftung tarafından 2018 yılında yayınlanan raporda, Sputnik Sırbija'nın yayın politikalarının vurgu noktalarını ortaya çıkarmaktadır: AB aday ülkeleri Rusya'nın birincil hedefleridir. Sputnik, doğrudan Moskova'dan yönetilen eski Rusya Sesi'nin kapanmasından kısa bir süre sonra 3 Şubat 2015'te Belgrad'da açıldı. Ajans şimdi dünyanın 30 ülkesinde faaliyet gösteriyor. Avrupa ofisleri arasında Fransa, Almanya, İtalya, İngiltere bulunmaktadır ve Balkanlar söz konusu olduğunda sadece Sırbistan'da faaliyet göstermektedir. Sputnik web sayfasının günde 50 ila 60 bin ziyareti olmasına rağmen, içeriği Sırbistan'da günlük 200 ila 300 kez alıntılanıyor, bu yüzden ajansın kurucuları memnunlar (*Response from the East: Invasion of Kremlin media in the Balkan*, 2018). Onlarca deneyimli yerel gazeteci, çevrimiçi hikâyeleri ve ülke çapında 20 istasyona ücretsiz olarak sunulan radyo haber bültenlerini yayınlamaktadır. Baş editör Ljubinka Milinčić'e¹⁸ göre, Sputnik, Moskova dinleyicisinden bağımsız olduğu

¹⁸Sputnik genel yayın yönetmeni Ljubinka Milinčić (1952), 2002'de Moskova'daki Sırbistan büyükelçiliğinde kültür ataşesi olarak çalıştı ve ulusal Sırp televizyon ağı RTS'de muhabir olarak Rusya'dan haber sundu. Moskova açısından, o bir "Rus yaşamının ansiklopedisidir"

konusunda ısrar etmesine rağmen, Sırp dinleyicilerine “Rus sesi”ni sunmaktadır (Byrne, 2017). Ajansının 2017’deki varlığı “Dünya, küresel siyasete ve tabii ki Rus iç ve dış politikasına farklı bir bakış açısından yoksun” diye değerlendiriliyor. Avrupa Parlamentosu’nun neden Sputnik’i bir “tehdit” olarak gördüğü sorulduğunda, “Sadece bir tekeli kırdık ve kimse tekelleri kırmayı sevmiyor. Bizden önce hiç kimse Reuters, BBC veya CNN gibi Batı medyasının doğruluğunu sorgulamadı. Bu yüzden sevilmediğimizi söylemeye gerek yok” diye nitelendiriyor (*Ljubinka Milinčić: Razbili smo monopol na istinu*, 2017). Sputnik Sırpça yayının baş editörü Ljubinka Miličić,

“Sırp kamuoyunda Rus faktörü artıyor, varlığımız gerektiği gibi hissediliyor, başarımızın nedeni bu. Tüm Sputnik’lerden burada işimiz en kolay... Sputnik olarak yeni dünya düzeninden memnun değiliz, neoliberalizme ve küreselleşmeye karşıyız ve Avrupa Birliği veya başka herhangi biri tarafından kullanılan bu dengesizlikler ve şantaj mekanizmaları olmadan tamamen farklı bir sistemi savunuyoruz” (*Response from the East: Invasion of Kremlin media in the Balkan*, 2018).

Rus çıkarlarının ve konumlarının koşulsuz savunmasının aksine, Sputnik bölgedeki ve genel olarak dünyadaki tüm sorunlar için Batı eyaletlerini tutkuyla suçluyor. Aynı zamanda Sputnik, Sırbistan’daki mevcut Batı karşıtı hissi, ana yazarları, köşe yazarları ve önyargılı yorumları ve uydurma haberleri ile daha da yoğunlaştırıyor (*Response from the East: Invasion of Kremlin media in the Balkan*, 2018). Resmi Rus devlet medya ajansı olarak tanımlanan tek medya kuruluşu olmasına rağmen, Sputnik Sırbistan’daki birçok politik muhafazakâr ve vatanseverlik odaklı çevrede çok popüler değil. Daha çok daha aşırı ve açık Rus yanlısı web sitelerini tercih eden veya kurmuş olanlar onu tercih etmektedirler (*Response from the East: Invasion of Kremlin media in the Balkan*, 2018).

Batı’nın tepkisi olarak değerlendirebileceğimiz BBC’nin Sırpça hizmetinin 2018 yılında yeniden açılmıştır (yedi yıl kapatıldıktan sonra, 2011’de kapatıldı). Sadece web içerikleri üreten BBC İngiltere hükümeti tarafından finanse edilen bütçesi ilk başta mütevazı olarak; yılda yaklaşık 600.000 ve BBC Sırbistan 20 yerel personel istihdam edecekti. BBC Sırpça hizmeti web sitesinde Kiril ve Latin iki farklı dil harfleriyle sunulmaktadır.

Rus devlete ait medya grubu Rossiya Segodnya, Kasım 2014’te çevrimiçi haber sitesi Sputnik’i yayınladı. O zamandan beri marka genişledi ve bugün dünya çapında

<https://www.vesti.rs/Moskva/Ljubinka-Milincic-enciklopedista-ruskog-zivota-2.html> (Erişim Tarihi, 25.06.2020).

30'dan fazla dilde haber raporları sunuyor. Belgrad merkezli haber odası geçtiğimiz dört yıldır Kiril ve Latin alfabelerinde Sırpça içerik sağlıyor ve böylece Batı Balkanlar'da geniş bir kitleye ulaşma potansiyeline sahip. Bölgedeki en popüler Rus devlet destekli medya organıdır ve içeriğinde bir dizi yerel ve bölgesel medya kuruluşu bulunmaktadır. Diğerleri Sputnik'ten haberleri yeniden yayınlamakta özgürdür ve içerik izleyicilere ve dolayısıyla editörlere çekici gelmektedir. Boşnakça, Hırvatça, Karadağca ve Sırp dilleri (genellikle BCMS olarak adlandırılır) arasındaki dil benzerlikleri nedeniyle, çevrimiçi haberleri ve radyo programları Sırbistan, Karadağ, Bosna-Hersek, Hırvatistan ve Kosova'nın Sırpça konuşan nüfusunda dinleyip okunabiliyor.

Sputnik Srbija, Sırpça dillindeki web sayfasının (rs-lat.sputniknews.com/) ana sayfasında, "Ana Sayfa", "Dünya", "Politika" ve "Ekonomi", "Hayat", "Kültür", "Silahlar" "Spor" ve "Mülimedya" kategorileri yer almaktadır. "Ana Sayfada" linki aynı zamanda ana sayfa linki olarak açılmakta ve ana sayfa'da yer alan bütün haber içeriklerden oluşmaktadır. Haberler, Gündem, Rusya, Analiz ve Düşünce ve Dünya alt başlıklar yer almaktadır. Gündemde olan haberler, Rusya'da gelişmeleri aktaran içeriklere rağmen Sputnik Srbija "Silahlar" kategorisi ilgi çekmektedir. Güneydoğu Avrupa'daki olası müttefikler için cazip kalabilmek için, Sputnik'in haberlerinin önemli bir bölümü, Rus askeri teknolojisinin iddia edilen üstünlüğüne ayrılmıştır.

Sputnik Srbija, radyoda da günün 24 saati yayın yapıyor. Radyo'da yayınlan programların içerikleri de Rusya ve Sırbistan alanında gerçekleşen siyaset, sosyal yaşam, kültür, sanat gibi konular yer almaktadır. Ayrıca, dünya ve bölgesel konularına ilişkin açıklamalarını, Rus başkentinin her köşesine göz atma, güzelliklerini ve geleneklerini tanıma, şehrin ruhunu ve Moskovalıların ruhunu hisse etme imkanını sunmaktadır

5.2.4. Batı Balkan dillerinde Anadolu Ajansı'nın (AA) tarihi, yayınları ve hedef kitle

Anadolu Ajansı'nın Balkan dillerinde yayınlarını incelediğimizde görüyoruz ki Anadolu Ajansı, Arnavutça, ortaklaşa Boşnakça-Hırvatça-Sırpça ve Makedonca dillerinde yayın sunmaktadır. Haberlerin içerikleri şu bölümler üzerinde sunulmaktadır: Türkiye, Balkanlar, Dünya, Politika, Ekonomi, Kültür, Spor, İnfografik, Video, Fotoğraf ve Analizler.

5.2.4.1. Anadolu Ajansı (AA) Arnavutça

1 Ekim 2014'te Anadolu Ajans Saraybosna'daki ofisinde Arnavutça yayına başladı. Tiran ve Priştine'deki varlığıyla Anadolu Ajans Arnavutça yayını 1 Ekim 2014-1 Ekim 2018 yılları içerisinde 37.029'u fotoğraf 17.483'ü ise video ile birlikte 68.503 haber yayınladı (*Servisi i AA-së në gjuhën shqipe shënon përvjetorin e katërt të funksionimit*, 2018). Dolayısıyla, AA, 1 Ekim 2014 tarihinde Arnavutça dilinde haber yayınlamaya başladı ve 9 Kasım 2015'te Üsküp'te AA yayın merkezini açtı. AA'nın dünyanın dört bir yanından gelen haberlerin yer aldığı Arnavutça hizmeti, ardından fotoğraf ve video içeriği, bölgedeki ve ötesindeki okuyucular da dahil olmak üzere Arnavut medyasına aktif ve daha yakın bir boyut kazandı. Bölgedeki varlığıyla AA'nın son beş yıldaki Arnavutça hizmeti, 41.000'in üzerinde fotoğraf galerisi ve 21.000'in üzerinde video olmak üzere Balkanlar, Türkiye ve dünyadan 84.000'den fazla haber yayınladı (Ademi, 2019).

AA Genel Müdür Yardımcısı ve Genel Yayın Yönetmeni Metin Mutanoğlu "Sadece Arnavutluk'tan AA, Türkiye'ye ayda en az 50 haber verdi. Bölgedeki bu sayı 200'e çıkıyor. AA, Türkiye ile Balkan ülkeleri arasında bağlantı köprüsü olarak görülüyor. Türkiye'nin mesajını Balkanlara iletmede çok önemli bir rol oynuyoruz, bunun tersi de geçerlidir. Türkiye'deki kültürel, turistik ve tarihi faaliyetleri bölge halkına tanıttıkça, bölgenin de kültürel, turistik ve tarihi faaliyetlerini de Türkiye ve dünyadaki tanıtımını destekliyoruz. Ayrıca bölgedeki şehirlerin kültürel ve tarihi geçmişini de destekliyoruz" diye vurguladı (Cukaj, 2019).

5.2.4.2. Anadolu Ajansı (AA) Boşnakça-Hırvatça-Sırpça (Ortaklaşa)

Anadolu Ajans'ının Boşnakça-Hırvatça-Sırpça yayını 11 Mart 2012 açıldı ve Anadolu Ajans ekipleri hem Bosna-Hersek'te hem de Karadağ, Hırvatistan, Slovenya ve Sırbistan'daki tüm önemli olayları takip etmek üzere sahadaydı (*Servisi i AA-së në BHS shënon 7-vjetorin e themelimit*, 2019). Anadolu Ajansı (AA) eski Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdürü Kemal Öztürk, AA'nın 100. Yıl Vizyonu kapsamında, Saraybosna'ya Balkanlar Bölge Müdürlüğü açmaya karar verdiklerini belirterek, "Saraybosna'dan Boşnakça-Sırpça-Hırvatça yayın yaparak bölgenin sesini dünyaya, dünyanın haberini de Balkanlar'a duyuracak ve böylece barışa, huzura ve dostluğa katkı sağlayacağız" ifade etmiştir (*Anadolu Ajans'ında Balkan açılımı*, 2012). "AA'nın 100. Yıl Vizyonu" diye adlandırdıkları projeye göre ajansın, 11 yabancı dilde yayın

kapsamında, Anadolu Ajansı farklı dillerde haber üretecek ilk yurt dışı temsilciliğini kurumsal olarak Bosna-Hersek'te açtı ve tüm Balkanlara hitap edecek AA Boşnakça-Hırvatça-Sırpça hizmeti sundu.

Anadolu Ajansı (AA) eski Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdürü Kemal Öztürk, “Boşnakça-Sırpça-Hırvatça haber merkezimiz, bu dil havzasındaki ülkelerle Türkiye arasında iyi ilişkilerin gelişmesine hizmet ederken, söz konusu ülkeler ve bilhassa Bosna-Hersek ulusunu oluşturan halklar arasındaki sorunların çözümüne de katkıda bulunur” nitelendirmektedir (*Anadolu Ajansı'nda Balkan açılımı* , 2012). Anadolu Ajansı'nın ortaklaşa olarak Boşnakça-Hırvatça-Sırpça olarak sunulsa da merkez ülke olarak Bosna-Hersek olarak belirlenmiştir diye nitelendirilebilir. Boşnakça, Hırvatça ve Sırpça dillerinde Anadolu Ajansı (AA) hizmeti son yıllarda birçok alanda en büyük bölgesel etkinlikler için küresel bir medya ortağı olmuştur (*BHS servis Anadolu Agency obilježava 7. godišnjicu osnivanja*, 2019).

5.2.4.3. Anadolu Ajansı (AA) Makedonca

Anadolu Ajansı (AA), 9 Kasım 2015 tarihinde Üsküp'e geçiş yaparak Arnavutça ile birlikte Makedonca yayına başladı. Kuruluşundan beri Anadolu Ajansı (AA) Makedonca hizmeti, bölgeden ve dünyanın dört bir yanından gelen haberlerin yayınlanması, ardından dünyanın dört bir yanından gelen ajans muhabirleri tarafından fotoğraf ve video içeriğinin yayınlanmasıyla, bölgedeki ve ötesindeki okuyucular da dâhil olmak üzere Makedon medya alanında aktif rol aldı. Anadolu Ajansı (AA) Makedonca hizmetinin kuruluşundan bu yana 52.029 haber, 20.069 fotoğraf galerisi ve 12.482 video yayınlandı (Fazlagic, 2019).

5.3. Batı Balkan Dillerinde Yayın Yapan Uluslararası Yayıncıların Haberlerdeki Stratejik Anlatıları

Uluslararası haber yayıncıların genellikle haberlerde stratejik anlatılar olarak nitelendirebileceğimiz içerikler yer vermektedirler. Uluslararası yayıncıların kullandıkları stratejik anlatılar desteklediği ülkenin dış politikasını da okuma fırsatı sunmaktadır. Ayrıca, stratejik anlatılar ülkenin bölgeye ya da ülkeye yönelik yumuşak güç stratejisini de ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, uluslararası yayıncılar sadece haber

vermekle kalmayıp haberlerin içerisinde anlatılara da yer vererek tutumunu sunmaktadırlar.

5.3.1. DW'nin Batı Balkan dillerinde stratejik anlatıları

Araştırmadan elde edilen verilere göre DW Balkan dillerindeki içeriklerini belli bir politikaya göre hazırlamaktadır. DW gündem dışındaki içeriklerde Batı Balkanlara yönelik belirli dış politika hedeflerine dayanarak çerçevelemektedir. Batı Balkanlara yönelik Almanya somut eylemlerle etkili dış politikasını sunmasının yanı sıra Batı Balkanlarının Avrupa entegrasyonu konusunda odaklanmaktadır. Bunun yanı sıra, DW Doğu ülkelerine Batı Balkanlara alan bırakmamak adına aynı değerleri paylaşan Avrupa Birliği ve ABD bölgeyle ilgili politikalarını birlikte yürütmelerine vurgulamaktadır. Ayrıca, AB Batı Balkanların ortak paydası olduğunu ortaya koyan DW, genişleme sürecinde ikili anlaşmazlıklar çözümsüz kalmamak adına Kosova-Sırbistan ve Kuzey Makedonya – Bulgaristan müzakerelerine önem vermektedir.

5.3.1.1. Almanya Batı Balkanlara yönelik etkili politikalar yürütmektedir

DW içeriklerde ortaya çıkan stratejik anlatıların biri de Almanya'nın bölgede yürüttüğü politikaların olumlu sunulması. Balkan dillerindeki DW Almanya'nın katkısını ve bu bölgede yürüttüğü farklı alanlardaki faaliyetlerde açık bir şekilde bahsedip olumlu yönde nitelendirilmektedir. İçeriklerde, genel olarak hem bölgeye hem de özel olarak devletlere yönelik anlatılara yer verilmektedir.

Bölgeyle ilgili Almanya'nın etkin politikalarını şu alt anlatılar üzerine Balkan dillerinde yayın yapan DW çerçevelemektedir: Batı Balkanlar'dan birçok işçi Almanya'ya çalışmaya gidiyor ve bu nedenle DW, oradaki çalışma politikaları hakkında haberler sunmaktadır. Araştırmada elde edilen verilere göre, DW Arnavutça "Olumlu İşçi Politikaları", "Almanca dil testi, aile birleşimi için bir şarttır"¹⁹; DW Sırpça, "Arnavutluk, Bosna-Hersek, Karadağ, Kosova, Kuzey Makedonya ve Sırbistan vatandaşları, niteliklerine bakılmaksızın, 2023 yılına kadar Almanya'ya iş için gelebilirler"; DW

¹⁹Maas: Nuk duhet t'i mbyllim sytë ndaj rrjedhjes së trurit nga Ballkani Perëndimor (29.10.2020). <https://www.dw.com/sq/maas-nuk-duhet-ti-mbyllim-syt%C3%AB-ndaj-rrjedhjes-s%C3%AB-trurit-nga-ballkani-per%C3%ABndimor/a-55433247> (Erişim Tarihi, 23.04.2021)

Boşnakça, “Almanya, Balkanlar'da sağlık personeli arıyor”²⁰; DW Makedonca, “Olumlu İşçi Politikaları”²¹, alt anlatılar çerçevesinde içeriklerini sunuyor.

DW Almanya'nın Batı Balkan ülkelerine yürüttüğü destek politikalarını öne çıkararak bölgenin Almanya için önemlilik arz ettiğini ortaya koymasını hedeflemektedir. DW Arnavutça, Kosova ve Arnavutluk ile ilgili içeriklerine yer vererek, “Almanya Avrupa entegrasyonu sürecinde Kosova'yı finansal destek sağlıyor”, “Almanya, Kosova vatandaşları için serbest vize uygulamasından yanadır”, “Kosova diasporası, Kosova'nın Almanya ile sahip olduğu tüm iyi ilişkilerin eksenidir”, “Kosova'da Almanya en büyük yabancı yatırımcısı”, “Almanya, AB'nin Arnavutluk ve Kuzey Makedonya ile müzakereleri başlatmaya kararlı” gibi alt anlatılar üzerine içeriklerini çerçevelemektedir. Batı Balkanlardan Almanya'ya çalışmaya giden ve oradaki çalışma koşullarıyla ilgilenen çok sayıda insan olduğu için DW Arnavutça, Almanya'da çalışmak için yerine getirilmesi gereken şartlar ve koşullar hakkında onları bilgilendirmeye çalışıyor. DW ayrıca Batı Balkanlar'da yaşayanlar için “olumlu işçi politikaları” olduğunu, ancak “Almanca dil testi aile birleşimi için bir şarttır” diye göz önünde bulundurarak vurgulamaktadır.

DW Arnavutça hizmeti, ayrıca Batı Balkan ülkeleriyle ikili ilişkileri vurgulayarak, yatırım ve kalkınma çabalarını vurgulamaktadır. Kosova'nın sürdürülebilir ekonomik kalkınmayı, Avrupa entegrasyonu reform sürecini, enerji yatırımlarını destekleyen “Almanya en büyük yabancı yatırımcı” olduğunu ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, Almanya'da yaşayan ve çalışan Kosova vatandaşlarının önemini ortaya koymak adına “Kosova diasporası, Kosova'nın Almanya ile sahip olduğu tüm iyi ilişkilerin eksenidir” diye vurgulanmaktadır.

DW'nin Almanya “Avrupa Birliği'nin en güçlü ülkesi” değerlendirmesine göre Almanya bu bölgenin AB entegrasyonuna ilişkin farklı destek politikalar geliştirerek özellikle Berlin Sürecine²² vurgulamak adına “Almanya, Batı Balkanlar'ı AB

²⁰Njemačka na Balkanu traži medicinsko osoblje (04.09.2020). <https://www.dw.com/bs/njema%C4%8Dka-na-balkanu-tra%C5%BEi-medicinsko-osoblje/av-54810338>. (Erişim Tarihi, 23.04.2021)

²¹ Бугарија мора да покаже лидерство на Западниот Балкан (16.12.2020). <https://bit.ly/3zLQOV4> (Erişim Tarihi, 23.04.2021)

²²Berlin Süreci, altı Batı Balkan ülkesi (WB6) - Arnavutluk, Bosna-Hersek (BH), Kosova, Makedonya, Karadağ ve Sırbistan - arasında bir araya gelmelerine ve Avrupa Birliği'ne (AB) katılma kriterleri yardımcı olma vizyonuyla bölgesel işbirliğini kolaylaştırmayı amaçlayan Alman liderliğindeki bir girişimdir. Almanya Başbakanı Angela Merkel tarafından 2014 yılında başlatılan Berlin sürecinin en önemli bileşeni, başlangıçta altı Batı Balkan ülkesini ulaştırma ve enerji alanlarında bir araya getirmeyi ve daha sonra bu

entegrasyonunu yerin getirmek için Berlin Sürecini yürütüyor” anlatımını kullanmaktadır. DW Arnavutçanın anlatımına dayanarak, “Almanya, AB’nin Arnavutluk ve Kuzey Makedonya ile müzakereleri başlatmaya kararlı” olduğunu anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra, Kosova’nın Avrupa entegrasyonu için önemli bir adım olarak değerlendirdiği vize serbestliğine ilişkin “Almanya, Kosova vatandaşları için serbest vize uygulamasından yanadır” anlatımı ortaya koyuyor içeriklerde.

Almanya’nın Batı Balkanlar’da sahip olduğu diğer siyasi tutumlardan biri de Kosova ile Sırbistan arasındaki diyalogdur. Konuyla ilgili DW Arnavutça hizmeti “Almanya, karşılıklı tanıma dahil tüm sorunları çözen yasal olarak bağlayıcı bir anlaşma istiyor” anlatımını geliştirerek Almanya’nın tutumunu da ortaya koymaktadır.

Tablo 9. *Deutsche Welle (DW) Arnavutça Almanya’nın bölgedeki tutumları ile ilgili anlatı*

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Almanya’nın bölge ile ilgili destek politikalar yürütmektedir	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Olumlu İşçi Politikaları ▪ Alman hükümeti, BH’in kalkınmasını destekliyor ▪ Batı Balkanlar göçmenleri için: Almanca dil testi, aile birleşimi için bir şarttır ▪ Almanya Avrupa entegrasyonu sürecinde Kosova’ya finansal destek sağlıyor ▪ Almanya, salgına karşı insani yardımda bulunuyor ▪ Almanya, AB’nin Arnavutluk ve K. Makedonya ile müzakereleri başlatmaya kararlı ▪ Almanya, Kosova vatandaşları için serbest vize uygulamasından yanadır ▪ Almanya, Batı Balkanlar’ı AB entegrasyonunu yerin getirmek için Berlin Sürecini yürütüyor. ▪ Kosova-Sırbistan müzakereleri: Almanya, karşılıklı tanıma, bağlayıcı bir anlaşma istiyor ▪ Kosova diasporası, Kosova’nın Almanya ile sahip olduğu tüm iyi ilişkilerin eksenidir ▪ Kosova’da Almanya en büyük yabancı yatırımcıdır 	Almanya, AB, Batı Balkanlar, Arnavutluk, Kosova, Kuzey MakedonyaSırbistan	15 3 Söyleşi, 12 Haber

bağlantıyı gençlik değişimi ve ekonomik iş birliğine genişletmeyi amaçlayan sözde “Bağlanabilirlik Gündemi”dir.

DW Sırpça hizmetinin anlatımını Sırbistan üzerine inşa etmektedir. DW Sırpça hizmeti Almanya'nın hem genel olarak hem de ülke bazındaki destek politikalarını ortaya koymak adına farklı anlatımlar geliştirmiştir. Almanya'nın Sırbistan'daki yatırımlarını ve ekonomik desteğini, Sırbistan'ının stratejik coğrafi konumunu ve yıllarca sürdüren iş birliğini vurgulamak adına “Sırbistan, Alman yatırımcılar için giderek daha ilginç hale geliyor”²³, “Almanya, Sırp ikili ortaklar arasında ilk sırada yer alıyor”, “Alman yatırımcıların katılımı, Sırbistan'ın ekonomik sürdürülebilirliğine önemli ölçüde katkıda bulunuyor” gibi anlatılar yer almaktadır.

DW Sırpça hizmeti Batı Balkanlarda gerçekleşen beyin göçüne de değinmektedir. Almanya Federal hükümet, Batı Balkanlar'ın AB perspektifi konusunda çok hevesli. Reformlar, Batı Balkanları yatırım ve AB ekonomik akışlarına entegrasyon için daha çekici hale getiriyor. Bu, nüfus için daha fazla refah ve gençler için önemli ölçüde daha iyi beklentiler anlamına gelir. Eğitim ve nitelikler bu ülkeleri iyileştirmenin anahtarıdır. Örneğin Almanya, ikili eğitim alanındaki diğer şeylerin yanı sıra Uluslararası İş Birliği Derneği GIZ aracılığıyla Batı Balkanlar'da faaliyet gösteriyor. Nitelikli insanların bu ülkelere dönebilmesi için eğitim fırsatlarımıza ve iş tecrübemize katkıda bulunmak istiyor. Ayrıca, Batı Balkanlar'da iş ve daha iyi bir yaşam arayan gençler için “Almanya: Batı Balkan gençler için en iyi fırsat²⁴” anlatının, onlara iyi yaşam ve çalışma koşulları sağlayan en iyi alternatif olduğunun vurgusu da var. Almanya'nın tutumunu ortaya koymak adına ve beyin göçünü durdurmak için geleceğe yatırım yapmak, geçmiş çatışmalarla uğraşmak ve tüm Batı Balkan ülkeleri için tam AB üyeliği olasılığını ortaya koymak adına DW Sırpça hizmeti “Balkanlar'a net bir mesaj gerekiyor: Siz AB'ye aitsiniz” anlatı üzerine ifade etmektedir²⁵. Bunun yanı sıra, Almanya, gerçek çalışma koşulları sunmakta ve bu sayede Batı Balkan ülkeleri vatandaşlarına Almanya'ya gelip çalışma fırsatı sunmaktadır: “Arnavutluk, Bosna-Hersek, Karadağ, Kosova, Kuzey

²³Frank Aleter: Srbija sve zanimljivija za nemačke investitore (10.02.2021). <https://www.dw.com/sr/frank-aleter-srbija-sve-zanimljivija-za-nema%C4%8Dke-investitore/a-56517208> (Erişim Tarihi, 23.04.2021).

²⁴Nemačka za bolju perspektivu mladih Zapadnog Balkana (28.10.2020). <https://www.dw.com/sr/nema%C4%8Dka-za-bolju-perspektivu-mladih-zapadnog-balkana/a-55421130> (Erişim Tarihi, 23.04.2021).

²⁵„Potrebna je jasna poruka Balkanu: Vi pripadate EU” (05.01.2021). <https://www.dw.com/bs/potrebna-je-jasna-poruka-balkanu-vi-pripadate-eu/a-56131200> (Erişim Tarihi, 23.04.2021)

Makedonya ve Sırbistan vatandaşları, niteliklerine bakılmaksızın, 2023 yılına kadar Almanya'ya iş için gelebilirler"²⁶.

Tablo 10. *Deutsche Welle (DW) Sırpça Almanya'nın bölgedeki tutumları ile ilgili anlatı*

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alman	İçerik Sayısı
Almanya'nın bölge ile ilgili destek politikalar yürütmektedir	<ul style="list-style-type: none">▪ Sırbistan, Alman yatırımcılar için giderek daha ilginç hale geliyor▪ Almanya-Sırp ikili ortaklar arasında ilk sırada▪ Alman yatırımı, Sırbistan'ın ekonomik sürdürülebilirliğine katkıda bulunuyor.▪ Balkanlar'a net mesaj gerekiyor: Siz AB'ye aitsiniz▪ Alman Bakışı: Geleceğe yatırım yapmak, geçmiş çatışmalarla uğraşmak ve tüm Batı Balkan ülkeleri tam AB üyeliği.▪ Almanya, Balkan gençler için en iyi iş fırsatı▪ Arnavutluk, Bosna-Hersek, Karadağ, Kosova, Kuzey Makedonya ve Sırbistan vatandaşları, niteliklerine bakılmaksızın, 2023 yılına kadar Almanya'ya iş için gelebilirler.▪ Berlin, BH'yi uluslararası siyasi gündeme geri döndürmek istiyor.	Almanya, AB, Batı Balkanlar Arnavutluk, Kosova, K. Makedonya, Sırbistan	7 3 Söyleşi, 4 Haber

Dayton Anlaşmaları Bosna-Hersek'teki savaşı sonlandırmasına ve barışın sağlanmasına rağmen, Bosna'nın siyasi çözümü işleyen bir devlete değil, engelli bir devlete yol açtı. DW Boşnakçanın odak noktası Almanya'nın Bosna-Hersek ile ilgili siyasi çabalarını ortaya koymaktır. DW Boşnakça, "Bosna-Hersek: Almanya ve ABD yeniden başlamakta cesaret etmek istiyor", "Berlin, Bosna-Hersek'i uluslararası siyasi gündeme geri döndürmek istiyor", "BH'de reform yapması gereken bir Alman²⁷", "Almanya BH'de inisiyatif alıyor"²⁸ alt anlatılar üzerine durmaktadır. Brüksel, Almanya

²⁶Zapadnom Balkanu potrebn radna mesta i perspektiva (30.10.2020). <https://www.dw.com/sr/zapadnom-balkanu-potrebn-radna-mesta-i-perspektiva/a-55442533> (Erişim Tarihi, 23.04.2021)

²⁷FAZ: Nijemac koji bi trebao reformirati BiH (07.01.2021). <https://www.dw.com/bs/faz-nijemac-koji-bi-trebao-reformirati-bih/a-56156369> (Erişim Tarihi, 23.04.2021)

²⁸Njemačka preuzima inicijativu u BiH (22.01.2021). <https://www.dw.com/bs/njema%C4%8Dka-preuzima-inicijativu-u-bih/a-56316027> (Erişim Tarihi, 23.04.2021)

ve ABD Bosna-Hersek'i işlevsel bir ülke ve AB entegre etme konusunda yeniden bir siyasi hareketlerine başlamaya cesaret etmek istiyor. Diğer tarafta ise Rusya, Bosna-Hersek'in ülke hassasiyetini görerek Berlin-Brüksel-Washington stratejisini bozacağını umuyorlar.

Tablo 11. *Deutsche Welle (DW) Boşnakça Almanya'nın bölgedeki tutumları ile ilgili anlatı*

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Almanya'nın bölge ile ilgili destek politikalar yürütmektedir	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sırbistan, Alman yatırımcılar için giderek daha ilginç hale geliyor ▪ Almanya ve ABD yeniden başlamaya cesaret etmek istiyor ▪ BH'de reform yapması gereken bir Alman ▪ Almanya BH'de inisiyatif alıyor ▪ Almanya Balkanlar'da sağlık personeli arıyor. ▪ Berlin, BH'yi uluslararası siyasi gündeme geri döndürmek istiyor. 	Almanya, ABD, Batı Balkanlar, Bosna-Hersek	5 1 Söyleşi, 4 Haber

DW Makedonca hizmetini içeriklerde oluşturduğu anlatıları Almanya bölgeyle ilgili genel olarak bakış açısı ve bölgeden Almanya'ya çalışmaya giden vatandaşların iş imkanları ve koşullarını ifade etmektedirler. Almanya bölgenin ortak paydası olarak nitelendirilen AB entegrasyonu DW Makedonca hizmetinin “Alman bakışı. Geleceğe yatırım yapmak, iyi komşuluk ilişkileri geliştirmek ve geçmişin sorunlarını bir kenara bırakmak ve bölge ülkelerinin AB entegrasyonunu hızlandırmak” anlatısı geliştirerek ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, “Olumlu işçi politikaları” ve “Batı Balkanlardan Almanya'daki işçilerin durumu iyi” anlatımını oluşturarak Almanya'nın iş ve daha iyi yaşam için güzel bir fırsat olarak tanıtılmaktadır.

Tablo 12. *Deutsche Welle (DW) Makedonca Almanya'nın bölgedeki tutumları ile ilgili anlatı*

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Almanya'nın bölge	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Olumlu işçi şartları ▪ ABD ve İngiltere BH'e yardım etmek için “irade ortakları” arıyorlar. Almanya hazır. 	Almanya, ABD, Batı Balkanlar,	5 1 Söyleşi

ile ilgili destek politikalar Yürütmektedir	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Alman bakışı. Geleceğe yatırım yapmak, iyi komşuluk ilişkileri geliştirmek ve geçmişin sorunlarını bir kenara bırakmak ve bölge ülkelerinin AB entegrasyonunu hızlandırmak ▪ B. Balkanlar işçilerin Almanya'da durumu iyi 	Bosna-Hersek	4 Haber
---	--	--------------	---------

Tablo 12. *Deutsche Welle (DW) Makedonca Almanya'nın bölgedeki tutumları ile ilgili anlatı (Devam)*

Genel olarak bakıldığında DW'nin, hem Batı Balkanların Almanya'nın dış politikasında önemli yer verdiğini hem bölgede aktif bir şekilde faaliyetler yürüterek özellikle bölgenin AB entegrasyonu konusunda desteklediğini göstermek adına içerikler üretmektedir. “Alman bakışı, geleceğe yatırım yapmak, iyi komşuluk ilişkileri geliştirmek ve geçmişin sorunlarını bir kenara bırakmak ve bölge ülkelerinin AB entegrasyonunu hızlandırmak”, “Almanya çevre koruma, iklim, hukukun üstünlüğünün güçlendirilmesi veya ikili eğitim alanlarında yardımcı oluyor”, “Almanya, Batı Balkanlar’ı AB entegrasyonunu yerin getirmek için Berlin Sürecini yürütüyor”, alt anlatılar çerçevesinde bölgedeki somut eylemlerini bölgedeki halkı DW Balkan dillerindeki DW yayınlarıyla bilgilendirmektedir.

5.3.1.2. Doğu ülkelerine boş alan bırakmamak adına, AB ile ABD birlikte yürümeli

Balkan dillerindeki DW yayınlarında Doğu ülkelerinin Balkanlardaki faaliyetlerine karşı olduklarını net bir şekilde ifade edilmektedirler. Ayrıca, DW ortak değerleri paylaşan AB ile ABD Balkanlara yönelik politikalarını birlikte yürütmeye çağırıyor. Bu ülkelerde daha fazla ekonomik büyüme ve demokrasi için ABD ve AB'nin birlikte çalışması; AB ve ABD aynı değerleri paylaşıyor ve birlikte çalışmalı ki Balkanlar bizden farklı kurallarla oynayan Rusya, Çin ve hatta Türkiye'nin etkisi altında kalmasın; Batılı ülkeler, ortaklık ve şeffaflığa dayalı demokrasiler olduğunu vurgulayan DW, doğudaki otokratik devletler olarak nitelendirmektedir.

DW Doğu ülkelerinin Batı Balkanlarda nüfuz etmesinin etkenlerinde bir AB bölgede politikaları. Doğu ülkelerini gelişmelerden yararlanarak (aşırı diplomasisi) bölgedeki varlığını göstermeye ve sürdürmeye eğilimli olduğunu ortaya koyulmaktadır.

DW Arnavutça hizmetinin, “Çin korona sayesinde etkisini artırıyor”²⁹, “Çin veya Rus etkisi altında bırakmak Batı’nın stratejik bir hatasıdır, AB, en azından Karadağ’ın üyeliğini hızlandırmalı”, “Sırpların Avrupa Birliği’ne olan güveni azalıyor; Çin bu durumdan siyasi olarak yararlanmaya çalışıyor”, “Sırbistan Rusya’dan aşı alıyor ama ülke olarak AB’ye yönlüdür”, “Batı bizi kabul etmeyecek, Doğu gitmemize izin vermeyecek” alt anlatılarıyla bölgede Çin ve Rus bölgede jeopolitiğini göz önünde bulundurarak AB’ye yönelik bölgenin üyelik sürecinde hızlandırılması gereksinimini vurgulayarak bölgeyle olan politikalarını eleştirmektedir.

Ayrıca oluşturulan anlatılara göre Sırp devleti ikili oyun oynayan devlet olmaya devam ediyor. Anlatılar, Sırbistan’ın Çin ve Rusya ile de iyi ilişkileri olduğunu, ancak Avrupa Birliği ile ilişkilerini koparmadığını ortaya koymaktadır.

Tablo 13. *Deutsche Welle (DW) Arnavutça Doğu ülkelerinin bölgedeki bulunması ile ilgili anlatı*

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Doğu ülkeleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ AB, B.Balkanlar’da güvenli aşılama kaynağı sağlıyor ▪ Çin’in aşı propagandası 	Avrupa Birliği,	11
Bölgede alan Aramaktadır	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bosna-Hersek Rusya karşıtı ▪ Çin veya Rus etkisi altında bırakmak Batı’nın stratejik bir hatasıdır; AB, en azından Karadağ’ın üyeliğini hızlandırmalı ▪ Sırpların Avrupa Birliği’ne olan güveni azalıyor; Çin bu durumdan siyasi olarak yararlanmaya çalışıyor. ▪ Rusya Dayton Anlaşmasını destekliyor, Dodiki de ▪ Sırbistan Rusya’dan aşı alıyor ama ülke olarak AB’ye yönlüdür; ▪ “Batı bizi kabul etmeyecek, Doğu gitmemize izin vermeyecek.” ▪ Acil Durumlarda kaybeden AB, kurtarıcı olarak Çin ▪ Balkanlar’da Rus gazı için rekabet 	Rusya, Çin, Sırbistan, Bosna-Hersek, Batı Balkanlar	3 Analiz 8 Haber

²⁹Opinion: Kina rrit influencën për shkak të Coronës (31.01.2021). <https://www.dw.com/sq/opinion-kina-rrit-influenc%C3%ABn-p%C3%ABr-shkak-t%C3%AB-coron%C3%ABs/a-56390666> (Erişim Tarihi, 23.04.2021)

DW Sırpçanın alt anlatıları anlaşıldığı gibi, doğu ülkeleri Sırbistan üzerine jeopolitiğini yürütmektedirler; “Balkanlar, Avrupa’ya açılan Çin Kapısı”, “Rusya ve Çin’in aşıları yardımıyla jeopolitiğini sürdürüyor³⁰”, “Doğunun Batısı, Batının Doğusu olarak gördükleri bu bölgede sağlık krizi jeopolitik gerilimler olmadan geçemezdi”, “Rusya; Balkanlar’daki tüm krizleri Batı ile birlikte çözdük”, “Batı Balkanlar’ın ‘yeni İpek Yolu’ üzerinde bir durak değil, Avrupa’nın bir parçasıdır”³¹, “Çin Halk Cumhuriyeti için Sırbistan, Avrupa’da bir köprü başıdır”.

DW Sırpçanın oluşturduğu anlatılardan yola çıkarak, Çin’in Batı Balkanlar’da özellikle Sırbistan’da yoğun yatırımlar yaptığı görülüyor. Silahlanmaya kadar çeşitli altyapı yatırımlarında kapılarını Çin’e açan Sırbistan, Çin’den gelen aşılar sayesinde Batı Balkanlar’daki diğer ülkelere kıyasla nüfusun aşılama konusunda en erken başlamıştır. DW Sırpça, Brüksel’in endişeli olması gerektiğini vurgulayarak Sırbistan’ın Çin’e karşı olan tutumu şu bileşenden dolayı etkileyemez: birincisi, Sırbistan’ın AB’ye üyeliği uzun bir süreçte gerçekleşecek; ikincisi, Çin yatırımları ve kredileri ülke için cazip, çünkü siyasi şartlar olmaksızın onaylanıyor; üçüncüsü, farklı “stratejik ortaklar” arasında denge politikası kurmak³².

Tablo 14. *Deutsche Welle (DW) Sırpça Doğu ülkelerinin bölgedeki bulunması ile ilgili anlatı*

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Doğu ülkeleri	▪ Balkanlar, Avrupa’ya açılan Çin Kapısı.	AB,	11
Bölgede alan	▪ Batı Balkanları büyüyen Çin ve Rus etkisine teslim etmek Batı’nın stratejik bir hatasıdır.	Rusya,	4 Analiz
Aramaktadır	▪ AB’nin aşı dağıtımındaki hataları Balkan ülkelerini Çinlilerin kucaklaşmasına itiyor	Çin,	7 Haber
	▪ Rusya ve Çin aşılarının yardımıyla jeopolitiğini sürdürüyor.	Sırbistan,	
	▪ Doğunun Batısı, Batının Doğusu bu bölgede sağlık krizi jeopolitik gerilimler olmadan geçemezdi.	Bosna- Hersek, Batı Balkanlar	

³⁰Kineska i ruska korona-diplomatija (09.02.2021). <https://www.dw.com/sr/kineska-i-ruska-korona-diplomatija/a-56507939> (Erişim Tarihi, 23.04.2021)

³¹Dokumentarni film DW: Kineska kapija do Evrope (20.02.2021). <https://www.dw.com/sr/dokumentarni-film-dw-kineska-kapija-do-evrope/a-56632849> (Erişim Tarihi, 23.04.2021)

³²Kinesko „tiho oružje“ za Srbiju (14.10.2020). <https://www.dw.com/sr/kinesko-tiho-oru%C5%BEje-za-srbiju/a-55273442> (Erişim Tarihi, 23.04.2021)

- Amerikalılar ve diğer tüm ilgili güçler, bölgede Rusya ile de uğraştıklarını hissetmeliler.
- Rusya; Balkanlar'daki tüm krizleri Batı ile çözdük, 'biz buradayız ve iş birliği yapacağız.
- Sırp ekonomisinde Çin yatırımları önemli bir rol oynuyor; Brüksel sadece endişelenebilir
- Batı Balkanlar'ın 'yeni İpek Yolu' üzerinde bir durak değil, Avrupa'nın bir parçasıdır.
- Çin için Sırbistan, Avrupa'da bir köprü başıdır.

Tablo 14. *Deutsche Welle (DW) Sırpça Doğu ülkelerinin bölgedeki bulunması ile ilgili anlatı (Devam)*

DW Boşnakçada bu konuda şu alt anlatılar yer almaktadır: “Sırbistan ejderhanın yuvasında”³³. “Yardım Batı’dan değil Doğu’dan geldi – Çin’den. Sonuç: Sırbistan Doğu’ya dönüyor³⁴”, “Çin aşıları: Brüksel ile oyunda Sırbistan’ın bir aracı (kozu)”. Sırbistan Çin aşıları ve yatırımlarını Avrupa Birliği ile yürüttüğü müzakerelerde bir koz olarak kullanıyor. Çin ve Rusya, Batı Balkanlar’daki etkilerini Sırbistan üzerinden genişletme eğiliminde olsalar da DW’nin anlatısı her zaman Sırbistan’ı Avrupa Birliği’ne üyeliğini isteyen bir ülke olarak vurguluyor. Dolayısıyla Çin bir ejderha olarak görülüyor ve Sırbistan’ı yuvasına çekiyor. DW, içeriğinde her zaman Brüksel’i, Batı Balkanlar’daki Çin ve Rus etkisi konusunda endişe duymaya çağırılmaktadır.

Tablo 16. *Deutsche Welle (DW) Boşnakça Doğu ülkelerinin bölgedeki bulunması ile ilgili anlatı*

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alman	İçerik Sayısı
Doğu ülkeleri	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sırbistan ejderhanın yuvasında ▪ Çin ve Rus korona diplomasisi 	AB, Rusya,	5
Bölgede alan Aramaktadır	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sırbistan: Jeopolitik değil, hayat meselesi (korona diplomasisi) ▪ Yardım Batı’dan değil Doğu’dan geldi – Çin’den. Sonuç: Sırbistan Doğu’ya dönüyor. ▪ Çin aşıları: Brüksel ile oyunda Sırbistan’ın bir aracı (kozu) 	Çin, Sırbistan,	5 Haber

³³Srbija u zmajevom gnijezdu (15.02.2021). <https://www.dw.com/bs/srbija-u-zmajevom-gnijezdu/a-56572784> (Erişim Tarihi, 23.04.2021)

³⁴Kina spasava Srbiju (26.01.2021). <https://www.dw.com/bs/kina-spasava-srbiju/a-56337012> (Erişim Tarihi, 23.04.2021)

DW Makedonca hizmetinin içeriklerinde de Rusya ve Çin'in Batı Balkanlar'daki etkisine dikkat çekilmektedir. DW Makedoncanın alt anlatıları: “Doğu Batı Arasında Balkanlar”, “Çin, Karadağ'ın dış borcunun %25'ine sahipken Çin etkisinden kaçınmak zordur”, “Sırbistan aşılanıyor: Rusya ve Çin Batı'ya ulaştı”.

Tablo 15. *Deutsche Welle (DW) Makedonca Doğu ülkelerinin bölgedeki bulunması ile ilgili anlatı*

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Doğu ülkeleri	▪ Doğu Batı Arasında Balkanlar	Avrupa Birliği,	3
Bölgede alan	▪ Çin ve Rus korona diplomasisi	Rusya, Çin,	
Aramaktadır	▪ Çin, Karadağ'ın dış borcunun %25'ine sahipken Çin etkisinden kaçınmak zordur.	Sırbistan, Karadağ	2 Haber
	▪ Sırbistan aşılanıyor: Rusya ve Çin Batı'ya ulaştı.		1 Analiz

DW, AB ve ABD aynı değerleri paylaştıkları için iş birliği yapmalıdır ki, onlarınkinden farklı kurallarla oynayan Rusya, Çin ve belki de Türkiye'nin etkileri Balkanlar'da hüküm sürmesin diye nitelendirmektedir. Bilindiği gibi ABD bölgede etkili bir ülke ve çözüm üretmek adına politikalar geliştirmektedir. DW, özellikle Bosna-Hersek'i işlevsel bir ülke olmasına yönelik çalışmaların neticesinde AB-Biden yönetimi iş birliği koşunda ile daha yakın olarak görmektedirler. Biden bölgeyle önceden ilgilendiği için DW, AB bu fırsatı kaçırmaması gerektiğini ve ABD yönetim ile politika geliştirmelerini alt anlatılar üzerine sunmaktadır: “Bosna-Hersek'teki Biden işleri durma noktasından başlatabilir”³⁵, “Eskisinden daha fazla ilgi: Biden yönetiminde”, “Biden, BH ve Balkanların Avrupalılarla birlikte ele alınacak”, “Hedef: NATO ve AB üyeliği”.

5.3.1.3. Batı Balkanlar'ın ortak paydası: AB entegrasyonu

Balkan dillerindeki DW web sitelerinde, Batı Balkanların Avrupa entegrasyonu ile ilgili haberleri, röportajları veya analizleri sıklıkla okuyabiliyoruz. Hem Almanya'nın hem de Avrupa Birliği'nin hedefi Batı Balkanlar'ın Avrupa Birliği'ne entegre olması,

³⁵Švarc-Šiling: Bajden bi u BiH mogao da pokrene stvari s mrtve tačke (18.12.2020). <https://www.dw.com/sr/%C5%A1varc-%C5%A1iling-bajden-bi-u-bih-mogao-da-pokrene-stvari-s-mrtve-ta%C4%8Dke/a-55985417> (Erişim Tarihi, 23.04.2021)

aksi takdirde Çin ve Rusya gibi doğu ülkeleri için alan yaratılıyor. Bu nedenle DW, Batı Balkanlar'ın Avrupa entegrasyonu ile ilgili haberlere çok yer vermektedir, çünkü Avrupa Birliği'nin en büyük ve en güçlü devleti olarak (DW haberlerinde sıklıkla ifade edildi gibi) bu bölgenin entegre olmanın yükünü taşımaktadır.

DW içeriklerde hem Avrupa Entegrasyonu konusunda siyasi çabalarını öne sürmektedir hem de bu sürecin sorunlarını da tartışmaktadır. Balkan dillerinde DW, “Çiçekler” ve “dikenler” arasında, Batı Balkanlar için AB'ye giden yol”, “Balkanlar: AB labirentinde kaybolan bir bölge”, “Genişleme politikasında daha fazla AB kampının birbirini bloke etmesi Batı Balkanlar için trajik”, “Tarihsel anlaşmazlıklar kriter olsaydı, AB'nin sıfır üyesi olurdu”, gibi alt anlatılarıyla Batı Balkanların Avrupa Birliği doğru yolun çelişkili olduğunu ve ortadaki engelleri tartışmaktadır.

DW Arnavutça Kosova ve Arnavutluk'un bu süreçteki konumunu sunarken “Kosova için vize serbestliği”, “Gerekli reformların yapılması için destek”, “Arnavutluk: Organize suç ve yolsuzluğa karşı reformların sürdürülmesi, adalet reformunun tamamlanması, siyasi yaşamın normalleşmesi”, “Bulgaristan ve Hollanda, Arnavutluk ve Kuzey Makedonya ile üyelik müzakerelerinin başlamasını engelliyor” gibi alt anlatılar üzerine durmaktadır.

Tablo 16. *Deutsche Welle (DW) Arnavutça Avrupa Entegrasyonu ile ilgili anlatı*

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Avrupa Birliği Entegrasyon Sürecinde Sorunlar ve Çözümler	<ul style="list-style-type: none"> ▪ AB genişleme sürecinde ikili anlaşmazlıklar çözümsüz kalmamalıdır ▪ Batı Balkanlar'ın ortak paydası: AB katılımı ▪ Bulgaristan Kuzey Makedonya'nın entegrasyonuna veto, Hollanda Arnavutluk'a ▪ Kosova için vize serbestliği. ▪ Gerekli reformların yapılması için destek ▪ Bosna-Hersek'in sorunları Avrupa'nın Sorunlarıdır ▪ Arnavutluk: Organize suç ve yolsuzluğa karşı reformların sürdürülmesi, adalet reformunun tamamlanması, siyasi yaşamın normalleşmesi 	AB, Arnavutluk, Kuzey Makedonya, Kosova, Sırbistan, Karadağ, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Hollanda	18 7 Söyleşi 3 Analiz 9 Haber

DW Boşnakça hizmetinin Bosna-Hersek'in hem devlet olarak çözüm arayışını hem de Avrupa Entegrasyonu ile ilgili anlatılarını geliştirmektedir: “Bosna-Hersek işlevsel ve Avrupa entegrasyonu konusunda diğer ülkeleri yakalaması”, “Bosna-Hersek Avrupa Sorundur ve Avrupa ilgilenmesi gerekiyor” gibi anlatılar üzerine durarak Bosna-Hersek'in hedefi Avrupa Birliği olması ve bu yolculuğun sonuna ancak AB ile yol kastederek ulaşabilir vurgusunu yapmaktadır. Bunun yanı sıra, Bosna-Hersek işlevsel bir ülke konumuna düşmüşse de AB önerdiği reformları yapmak suretiyle diğer AB üyeliği konusunda Batı Balkan ülkelerinde bir farkı kalmaz.

Tablo 17. *Deutsche Welle (DW) Boşnakça Avrupa Entegrasyonu ile ilgili anlatı*

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Avrupa Birliği Entegrasyon Sürecinde Sorunlar ve Çözümler	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Fransız vatandaşları Sırbistan, BH ve komşu bölgelerin AB'ye katılımına karşı çıkıyorlar. ▪ Sırbistan olumlu ilerleme kaydetti, yeterli değil. ▪ Hırvatistan Schengen'e hazır değil; ▪ Saatli bomba olarak Bosna-Hersek. ▪ Bosna-Hersek işlevsel ve Avrupa entegrasyonu konusunda diğer ülkeleri yakalaması ▪ Karadağ'ın hedefi NATO ve AB ▪ Batı Balkan ülkelerine Avrupa Ekonomik Alanı'na üye olmalarına izin verilmelidir ▪ Federalizm son 25 yıldır BH'de barışı koruyor ve bunu sorgulayan ateşle oynuyor. 	AB, Arnavutluk, Kuzey Makedonya, Kosova, Sırbistan, Karadağ, Fransa, Almanya, Rusya, Türkiye, Çin	8 1 Söyleşi 7 Haber

DW Sırpça hizmetinin içeriğinde sıklıkla Batı Balkanlar'ın AB'ye entegrasyonunu tartışıyor. Ayrıca, Batı Balkan ülkelerinin geçmesi gereken zorlukları ve entegrasyon için bir koşul olarak yerine getirilmesi gereken reformları da vurguluyor. “Belgrad'dan Tiran'a döviz büroları Euro, dolar ve İsviçre frangı sunuyor, ancak ruble veya Türk lirası değil”, ancak bölgedeki ülkelerin Avrupa Ekonomik Alanı'na katılmaya hazırlanmaları gerektiği fikri, Belgrad'dan Tiran'a kadar çoğu kez reddedildi³⁶⁷. Balkanlar için “gerçekçi çözümler” gerekiyor; Avrupa Birliği'nin Batı Balkanlar'daki altı ülkeye, hatta bazılarına

³⁶⁷Proširenje EU je mrtvo, šta dolazi umesto toga? (02.01.2021) <https://www.dw.com/sr/pro%20C5%A1irenje-eu-je-mrtvo-%20C5%A1ta-dolazi-umesto-toga/a-56114841> (Erişim Tarihi, 23.04.2021)

genişlemesi sorununu açtı. Konuşmalarda bundan bahsedildiğini, ancak “artık kimsenin buna inanmadığını ve önümüzdeki on yıl içinde Balkan ülkelerinin AB'ye girmesinin son derece gerçekçi görülmediğini” vurgulanmaktadır³⁷.

“Çiçekler” ve “dikenler” arasında, Batı Balkanlar AB'ye giden yolda biraz düz bir yola ulaşabilecek mi? Ama dikenli bir yol 2020'nin sonunda işler dururken, planlanan engellemeyi kaldırma ve hızlandırma gerçekleşmedi. Tüm açık fasıllara rağmen Karadağ, hukukun üstünlüğünün en önemli alanlarındaki reformlar söz konusu olduğunda hala “istenilen ilerleme düzeyine” ulaşamıyor. Sırbistan, katılım müzakerelerinin başlamasından bu yana ilk kez geride bıraktığımız yılda tek bir fasıl açmadı. Hukukun üstünlüğü, Avrupa entegrasyonu yolunda Belgrad ve Podgorica için olduğu kadar toplumun demokratikleşmesi için de “boynuna takılan bir taşır”. BH'nin hâlâ Avrupa Komisyonu tarafından üyelik müzakerelerini değerlendirecek bir konuma getirmek için belirlediği 14 öncelikli görevi bulunuyor. BH liderlerinin iyimserliği dışında, geçen yıl ülkede BH'yi AB üyeliğine aday gösteren çok az şey var ve yapılıyor. Kosova'daki derin siyasi bölünmeler, her iki tarafın da Avrupa entegrasyonu yolunda ilerlemesinin koşullarından biri olan Belgrad ile diyalogda olduğu gibi, Priştine'nin reformları sonuna kadar uygulamaya başlamasını engellemektedir. Arnavutluk, hukukun üstünlüğü ve ülkedeki yolsuzlukla mücadele alanında daha fazla ilerleme isteyen Hollanda, Fransa ve Danimarka'dan gelen taleplerle “engellenmiş” kalırken, Kuzey Makedonya, istenip teslim edildikten sonra bir kez daha kapanmanın arkasında kaldı. Bu kez Bulgaristan'ın ülkenin kültürel ve tarihi kimliğine itirazları nedeniyle.³⁸

DW Sırpça ise Sırbistan'ın bu konuda ilerleyişini “Sırbistan ilerleme kaydetti ama yeterli değil” ve Fransa'nın Balkanlar ile pek ilgilenmediği vurgulamak adına “Fransızlar Balkanlar'ı pek önemsemiyor”, “Fransız vatandaşları genellikle Sırbistan, BH ve komşu bölgelerin AB'ye katılımına karşı çıkıyorlar” alt anlatılar kurgulamaktadır.

³⁷Za Balkan su potrebnna „realistična privremena rešenja“ (14.01.2021). <https://www.dw.com/sr/za-balkan-su-potrebnna-realisti%C4%8Dna-privremena-re%C5%A1enja/a-56223819> (Erişim Tarihi, 23.04.2021)

³⁸Još jedna trnovita godina za Zapadni Balkan i proširenje (27.12.2020). <https://www.dw.com/sr/jo%C5%A1-jedna-trnovita-godina-za-zapadni-balkan-i-pro%C5%A1irenje/a-56065570> (Erişim Tarihi, 23.04.2021)

Tablo 18. *Deutsche Welle (DW) Sırpça Avrupa Entegrasyonu ile ilgili anlatı*

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alman	İçerik Sayısı
Avrupa Birliği Entegrasyon Sürecinde Sorunlar ve Çözümler	<ul style="list-style-type: none">▪ Karadağ'ın yolu NATO ve AB.▪ Sırbistan ve komşu ülkeler Birliğe sadece mali ve ekonomik olarak mı katılmalı?▪ Türkiye, Rusya veya Çin, bölgede neredeyse hiçbir ekonomik rol oynamamaktadır. Belgrad'dan Tiran'a döviz büroları euro, dolar ve İsviçre frangı sunuyor, ancak ruble veya Türk lirası değil.▪ Balkan ülkelerinin AB'nin iç pazarına tam üye haklarıyla girmesine izin vermektir.▪ “Ağır bavulu” ile bile AB yolunda. Batı Balkanlar yolun güllerle dolu olmasını beklemiyorlardı da bu kadar dikenli olmasını mı bekliyorlardı?▪ AB Batı Balkanlar'da bir boşluk bırakırsa, AB'nin demokratik değerlerini paylaşmayan diğer güçler de bu boşluğa girecek▪ Fransızlar Balkanlar'ı pek önemsemiyor.▪ AB, Balkanlar'daki siyasi oyunun bir parçası değil, Balkanların hedefi olmalıdır.▪ Sırbistan karışık bir tablo çiziyor▪ Bulgaristan ve Hollanda, Arnavutluk ve Kuzey Makedonya ile üyelik müzakerelerinin başlamasını engelliyor. Almanya, AB başkanlığı olarak arabuluculuk yapmaya çalıştı.	AB, Arnavutluk, Kuzey Makedonya, Kosova, Sırbistan, Karadağ, Bulgaristan, Fransa, Almanya, Rusya, Türkiye, Çin	14 4 Söyleşi 10 Haber

DW Makedonca, genel Batı Balkanların Avrupa üyeliği ile ilişkili genel anlatıların yanı sıra özellikle Kuzey Makedonya'nın bu süreçteki ilerleme yolunu “Kuzey Makedonya'nın 15 yıldır AB'deki belirsizliğin kurbanı”, “Yunanistan, AB yolunda Kuzey Makedonya'nın en iyi müttefiki olabilecek”, “Makedonya'nın entegrasyon yolunda “Balkan lideri” sunarak, aynı anda Avrupa Birliğinin Kuzey Makedonya'ya karşı tutumunu eleştirmektedir.

DW Makedonca hizmeti, oluşturulan anlatı aracılığıyla Batı Balkanlar'ın AB entegrasyonunun zorluğunu ve önemini de vurgulamaktadır; “Yunanistan, Batı Balkanlar'ın Avrupa entegrasyonunu destekliyor”, “Çiçekler” ve “dikenler” arasında,

Batı Balkanlar için AB’ye giden yol”, “Genişleme politikasında daha fazla AB kampının birbirini bloke etmesi Batı Balkanlar için trajik”, “Bulgaristan AB genişlemesini rehin tutuyor”, “Balkanlar: AB labirentinde kaybolan bir bölge”, “Tarihsel anlaşmazlıklar kriter olsaydı, AB'nin sıfır üyesi olurdu”, “Bölge, AB’nin ‘yumuşak çekirdeği’dir”, “Batı Balkanlar’a genişlemesinin hem Almanya'nın hem de AB’nin çıkarına”.

Tablo 19. *Deutsche Welle (DW) Makedonca Avrupa Entegrasyonu ile ilgili anlatı*

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Avrupa Birliği Entegrasyon Sürecinde Sorunlar ve Çözümler	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kuzey Makedonya’nın 15 yıldır AB’deki belirsizliğin kurbanı ▪ Avrupa Ekonomik Bölgesi, AB üyeliğinin yerini tutamaz ▪ Yunanistan, Batı Balkanlar’ın Avrupa entegrasyonunu destekliyor ▪ Yunanistan, AB yolunda K. Makedonya’nın en iyi müttefiki olabilecek. ▪ Avrupa Ekonomik Alanına üyelik, sunulan yeni alternatif ▪ “Çiçekler” ve “dikenler” arasında, Batı Balkanlar için AB’ye giden yol. ▪ Bölge, Avrupa’nın coğrafi, tarihi ve kültürel bir parçasıdır. ▪ Genişleme politikasında daha fazla AB kampının birbirini bloke etmesi Batı Balkanlar için trajik ▪ Makedonya'nın entegrasyon yolunda “Balkan lideri” ▪ BH’nin sorunları, Avrupa’nın çözebileceği sorun. ▪ Bulgaristan AB genişlemesini rehin tutuyor ▪ Balkanlar: AB labirentinde kaybolan bir bölge ▪ Tarihsel anlaşmazlıklar kriter olsaydı, AB’nin sıfır üyesi olurdu. ▪ Bölge, AB’nin “yumuşak çekirdeği”dir. ▪ Batı Balkanlar’a genişlemesinin hem Almanya’nın hem de AB’nin çıkarına 	AB, Arnavutluk, Kuzey Makedonya, Kosova, Sırbistan, Karadağ, Fransa, Almanya, Rusya, Türkiye, Çin	32 3 Söyleşi 27 Haber 2 Analiz

Batı Balkanların Avrupa entegrasyonunu kolaylaştıran herhangi bir girişim memnuniyetle karşılanmaktadır, çünkü devletler arasındaki iyi ilişkiler bu işi kolaylaştırmaktadır. Ortak pazar girişimi ve vatandaşların sadece nüfus cüzdanı ile dolaşımının kolaylaştırılması, DW tarafından Avrupa entegrasyonuna yönelik bir uygulama olarak değerlendirildi. “Mini Schengen: Avrupa Birliği için bir egzersiz”, “Batı Balkanlar ortak bir bölgesel pazar oluşturmaya yaklaşıyor”, “Engeller yerine köprüler”, “Ekonomik çıkarlar siyasi sorunlarına da çözüm kapısını açar” alt anlatılar üzerine DW Mini-Schengen’in siyasi ablukaları kaldıracağını vurgulayarak önemliliğine odaklanmaktadır.

5.3.1.4. İkili anlaşmazlıklar AB’ye taşınmamalı: Kosova-Sırbistan Diyalogu³⁹ ve Kuzey Makedonya-Bulgaristan Anlaşmazlığı⁴⁰

Batı Balkan devletleri arasındaki sorunlar, Avrupa entegrasyonu için zorluklar olmaya devam ediyor. Bu nedenle, Avrupa Birliği’nin inisiyatifinde, sorunun gelecek için istikrarlı bir düzeyde çözmek için Kosova-Sırbistan diyalogu düzenleniyor. Makedonya ile Bulgaristan arasında tarih ve dil konusundaki anlaşmazlıklar da bölgenin Avrupa entegrasyonu için başka bir zorluk oluşturuyor.

Balkan Dillerinde DW, “Almanya ile birlikte Biden yönetimi, Sırbistan üzerindeki baskıyı artırıyor”, “ABD’nin dış politikanın pozisyonu; Sırbistan ve Kosova’yı karşılıklı olarak tanıma”, “Kosova, sadece ABD tarafından değil, aynı zamanda birçok AB üye devleti tarafından desteklenmektedir”, “AB tarafından yürütülen müzakerelere ABD tarafından destek ve işbirliği”, alt anlatılar çerçevesinde müzakereler AB ve ABD’nin işbirliği kapsamında yürütülmeli ve en kısa sürede ikili ülke arasındaki sorunun karşılıklı tanımayla son bulmasını vurgulamaktadır. Ayrıca, “Diyalog sürecinin alternatifi yok”, “Kosova’nın Avrupa yolu, Sırbistan ile ilişkilerin kapsamlı bir şekilde normalleşmesiyle açılıyor”, “Sırbistan, Kosova’nın bağımsızlığının geri alınamayacağını biliyor”, alt

³⁹Diyalog süreci, Kosova’nın bağımsızlık ilanına ilişkin UAD tavsiye görüşünü memnuniyetle karşılayan ve AB’nin Kosova-Sırbistan diyalogunu kolaylaştırmaya hazır olmasını memnuniyetle karşılayan BM Genel Kurulu Kararının ardından 8 Mart 2011’de başladı. Bu sürecin başlangıcından bu yana, biçimi, başlangıçta teknik diyalog olarak adlandırılardan, resmi olarak 19 Ekim 2012’de başlayan ilişkilerin normalleşmesi için sözde siyasi diyaloga dönüştü. Diyalog kapsamında, yeni müzakere edilen anlaşmalar ve uygulama planları da dahil olmak üzere şimdiye kadar yaklaşık 35 anlaşmaya varıldı.

⁴⁰Bulgar hükümeti AB’nin kuzey Makedonya ile üyelik müzakerelerini aday ülke tarihsel ve dilsel olarak Bulgaristan’ın bir parçası olduğunu kabul edene kadar askıya almasını istiyor.

anlatılar ile iki ülke arasında çözümü hem AB üyeliğine yol açmaktadır hem de bu sürecin alternatifi olmadığını ortaya koyulmaktadır.

Tablo 20. *Deutsche Welle (DW) Arnavutça Kosova-Sırbistan diyalogu ile ilgili anlatı*

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Kosova-Sırbistan Müzakerelerine Çözüm	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kosova-Sırbistan diyalogu için AB-ABD iş birliği. ▪ Pek çok engeli olan uzun bir yolculuktur ▪ İstikrarlı anlaşma, AB üyelik umutlarını sağlayacak ve bölgesel istikrara katkıda bulunacak ▪ Koşullar altında karşılıklı tanımaya ikna etmelidir ▪ Güney Sırbistan'daki Arnavutlar meselesi Belgrad-Priştine Diyaloguna dahil edilsin ▪ Sırp Belediyeler Birliği olmadan Kosova-Sırbistan anlaşması olamaz 	Kosova, Sırbistan, AB, ABD, Almanya	7 1 Analiz 6 Haber

Tablo 21. *Deutsche Welle (DW) Sırpça Kosova-Sırbistan diyalogu ile ilgili anlatı*

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Kosova-Sırbistan Müzakerelerine Çözüm	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Almanya ile Biden yönetimi, Sırbistan üzerindeki baskıyı artırıyor. ▪ Fransa ve Sırbistan'ın geleneksel olarak iyi ilişkileri vardır. ▪ Diyalog sürecinin alternatifi yok. ▪ ABD'nin dış politikanın pozisyonu; Sırbistan ve Kosova'yı karşılıklı olarak tanıma. ▪ Kosova, sadece ABD tarafından değil, aynı zamanda birçok AB üye devleti tarafından desteklenmektedir. ▪ AB statüsü açısından tarafsız olmalıdır, ancak bu onun üyeleri için geçerli olduğu anlamına gelmez. ▪ AB tarafından yürütülen müzakerelere ABD'den destek ve işbirliği. ▪ Kosova'nın Avrupa yolu, Sırbistan ile ilişkilerin kapsamlı bir şekilde normalleşmesiyle açılıyor. ▪ Sırbistan, Kosova'nın bağımsızlığının geri alınamayacağını biliyor. 	Kosova, Sırbistan, AB, ABD, Almanya	5 1 Analiz 3 Haber 1 Söyleşi

DW Makedonca hizmeti, K. Makedonya-Bulgaristan kimlik ve dil konusundaki anlaşmazlığını tartışarak çözüm üretmek adına haberler sunmaktadır. “Bulgaristan ve Makedonya konuşmayan anne-kız gibi”, “Bulgaristan'ın (veto) yaptığı son derece tehlikeli”, “Bulgaristan Batı Balkanlar'da önderlik göstermeli”, “AB için bir engel olarak Bulgaristan ile anlaşmazlık” alt anlatılar üzerine Bulgaristan'ının bu konuda eleştirerek Batı Balkanlara yönelik Avrupa Birliği genişletmesini engellediğini vurgulamaktadır. Ayrıca, bu anlaşmazlığın çözüme uğramak adına Almanya'nın çabasını da şu alt anlatılar üzerine sergilemektedir; “K. Makedonya'nın AB'ye giden dikenli yolunda Almanya'dan sürekli destek geliyor”, “Almanya: İkili anlaşmazlıkları Avrupa düzeyine taşımayacağız”, “Almanya: Uzlaşma, bölge için önemli”, “Almanya'nın çözüm için diplomatik uğraşı”.

Tablo 22. *Deutsche Welle (DW) Makedonca Kuzey Makedonya- Bulgaristan anlaşmazlığı ile ilgili anlatı*

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alman	İçerik Sayısı
K. Makedonya- Bulgaristan Anlaşmazlığın Çözüm bulunması	<ul style="list-style-type: none"> ▪ AB için bir engel olarak Bulgaristan ile anlaşmazlık ▪ Kuzey Makedonya'nın AB'ye giden dikenli yolunda Almanya'dan sürekli destek geliyor. ▪ Bulgaristan ile Makedonya arasında Soğuk Savaş ▪ Bulgaristan ve Makedonya konuşmayan anne-kız gibi. ▪ Bulgaristan'ın (veto) yaptığı son derece tehlikeli ▪ Bulgaristan Batı Balkanlar'da önderlik göstermeli ▪ Avrupa süreci, Avrupa veya Batı Balkanlar'daki hiçbir ülkeye şantaj içermemelidir. ▪ Almanya: İkili anlaşmazlıkları Avrupa düzeyine taşımayacağız. ▪ Almanya: Uzlaşma bölge için önemli ▪ Almanya'nın çözüm için diplomatik uğraşı. 	AB Almanya, Makedonya, Bulgaristan	26 18 Haber 5 Analiz 3 Söyleşi

5.3.2. Amerika'nın Sesi'nin (VOA) Batı Balkan dillerinde stratejik anlatıları

Araştırmada elde edilen verilere göre Amerika'nın Sesi (VOA) Balkan dillerindeki içeriklerini belli bir politikaya dayanarak ve ABD'nin bölgeyle ilgili siyasi tutumlarını ortaya koyma adına hazırlamaktadır. Batı Balkanlar'daki siyasi ve uluslararası gelişmelerin baş aktörlerinden biri kuşkusuz ABD'dir. Yugoslavya'nın yıkılmasıyla

başlayan savaşların sona ermesine katkı sağlamış ve ayrıca, ABD sayesinde Bosna'da barış sağlandı Kosova da bağımsızlığını kazanmıştır. Ayrıca, bugün bile ABD, Batı Balkan devletlerinin konsolidasyonuna katkıda bulunuyor.

Amerika'nın Sesi'nin (VOA), günlük siyasetin dışında, esas olarak Batı Balkanlar ile ilgili içeriği araştırırken, ABD'nin Batı Balkan devletlerinin müttefiki olduğu ana anlatısını geliştirir. Ayrıca, içeriğinde Amerika'nın Balkanlar'da barışın sağlanmasında oynadığı rolü her zaman vurgulamaktadır. Amerika'nın Sesi'nin (VOA) içeriğinin odaklandığı bir diğer konu ise başta Rusya ve Çin olmak üzere doğu devletlerinin nüfuzuna izin verilmemesi. Ayrıca Amerika'nın Sesi'nin (VOA) geliştirdiği diğer anlatılardan biri de bölgede barış ve refahı sağlayacak tek çözüm olarak görülen Batı Balkanların Avrupa entegrasyonudur. Amerika'nın Sesi burada her zaman ABD'nin bu süreçte oynadığı ve oynaması gereken rolü vurgulamaktadır. Amerika'nın Sesi, Batı Balkanlar üzerine hazırladığı içeriğinde ayrıca sorun yaratan iki konuya da odaklanıyor: Kosova-Sırbistan diyalogu ve Kuzey Makedonya-Bulgar anlaşmazlığı.

5.3.2.1. ABD Batı Balkan ülkelerinin müttefikidir

Amerika'nın Sesi'nin (VOA) sunduğu içeriklerde anlatılardan biri de ABD Batı Balkan ülkelerinin müttefikidir. Balkan dillerindeki Amerika'nın Sesi (VOA) ABD'nin katkısını ve bölgede farklı alanlarda yürüttüğü faaliyetlerden bahsedip olumlu yönde sunmaktadır. İçeriklerde genel olarak Batı Balkanlara yönelik tutumlarına ve özel olarak ülkelere yönelik geliştirdiği politikalarına yer verilmektedir.

Amerika'nın Sesi'nin (VOA) Arnavutça hizmetinde geliştirdiği anlatı bölgeyi kapsayan tutumlar ve Kosova, Arnavutluk, Bosna ve Kuzey Makedonya üzerindeki ABD'nin rolü vurgulamaktadır. ABD'nin Batı Balkanlar'daki varlığının önemini ve gerekliliğini vurgulamak için Amerika'nın Sesi tarafından Arnavut dilinde hazırlanan içeriğe siyasi angajmanını vurgulamaktadır. Joe Biden, Batı Balkanların tarihini iyi biliyor ve bölgedeki sorunları çözmek için bu çok önemliliği olduğunu, "Biden bölgeyi iyi tanıyor⁴¹" anlatısını ortaya koymaktadır. "Balkanlar'ın sorunları çözmek için gerekli olan Amerikan angajmanı⁴²" anlatı üzerine Balkanlar'ın geriye kalan sorunlarını

⁴¹Kurti: Me administratën Biden do të jetë ndryshe (25.01.2021). <https://www.zeriamerikes.com/a/kosovo-politics/5751163.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁴²Seancë në Kongres: Angazhimi amerikan, i nevojshëm për zgjidhjen e problemeve të Ballkanit (09.12.2020). <https://www.zeriamerikes.com/a/5692563.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

çözmenin temel ön koşulu, Amerika'nın Avrupalı müttefikleriyle iş birliği içinde bölgede yeniden angajmana girmesi olduğunu nitelendirmektedir. ABD, Avrupalılarla işbirliği içinde iki potansiyel müttefiki - Kosova ve Bosna - egemenliğini ve toprak bütünlüğünü kurtarabilir ve Sırbistan'ın otokrasi ve savaş mirasından kaçmasına yardım edebilir. Batı Balkanlar'a Amerikan yaklaşımının temelleri, Avrupa entegrasyonunun desteklenmesi, Batı Balkanlar'da NATO üyeliği isteyen ülkelere NATO üyeliğinin desteklenmesi, Batı Balkan ülkelerinin birlikte çalışmak için birlikte çalıştıkları bir sürecin desteklenmesi: "ABD: B. Balkanları AB ve NATO üyeliği, ülkelerin içinde barış, istikrar ve refah"⁴³".

Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça hizmetinde yayınlanan içeriklerde vurgulanan bir diğer unsur ise ABD'nin Batı Balkan ülkelerine ayrı olarak katkısı. "ABD sayesinde Kosova ve İsrail diplomatik ilişkiler kurdu"⁴⁴ anlatımı çerçevesinde, iki taraf da ABD'ye teşekkür ederek, onların katılımı olmadan bugünkü olayın mümkün olmayacağını vurgulandı. Anlaşmanın bir parçası da İsrail'in Kosova'nın tanınması ve diplomatik ilişkilerin kurulmasına ilişkin anlaşmasıydı. Ayrıca Kosova'nın bağımsızlığına Amerikan desteğini vurgulamak adına, "Biden, Kosova'nın özgürlük ve bağımsızlığının en güçlü destekçilerinden biri"⁴⁵ anlatısı içeriklerde sunuldu. Bunun yanı sıra, ABD'nin Kosova'ya askeri ve ekonomik desteği de şu iki anlatıdan ortaya çıkıyor: "Kosova Güvenlik Güçleri ABD ordusuyla uluslararası misyonlarda birlikte yer alacak"⁴⁶ ve "ABD'nin Kosova'da ekonomik kalkınmasını desteklemektedir"⁴⁷.

Kuzey Makedonya birçok alanda birçok reformu hayata geçirdi ve geride bıraktığımız yılda entegrasyon müzakerelerinin ana fasıllarının açılacağı konusunda ısrarlı olmasına rağmen Bulgaristan vetosu engel oldu. Fakat, "ABD'nin yardımıyla Kuzey Makedonya, Mart 2020'de NATO'nun Kuzey Atlantik İttifakı'nın 30. üyesi oldu"⁴⁸ anlatısıyla Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça hizmeti K. Makedonya'nın NATO

⁴³Palmer: SHBA shpreson që BE të hapë Konferencën Ndërqeveritare për Shqipërinë (04.12.2020). <https://www.zeriamerikes.com/a/5687544.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁴⁴Kosova dhe Izraeli vendosën marrëdhëniet diplomatike (01.02.2021). <https://www.zeriamerikes.com/a/kosovo-israel/5759557.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁴⁵Çfarë pret Kosova nga administrata e re amerikane? (19.01.2021). <https://www.zeriamerikes.com/a/5743760.html>

⁴⁶Kosovë: Parlamenti miraton dërgimin e FSK-së në misionë paqeruajtëse përkrah Shteteve të Bashkuara (05.01.2021). <https://www.zeriamerikes.com/a/kosovo-security-forces-/5725667.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁴⁷Shtetet e Bashkuara dhe Kosova me marrëveshje për nxitje investimesh (31.12.2020). <https://www.zeriamerikes.com/a/us-kosovo/5719767.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁴⁸25 vjet marrëdhënie diplomatike SHBA - Maqedoni e Veriut (22.12.2020). <https://www.zeriamerikes.com/a/5709073.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

üyeliği konusundaki rolünü ifade etmektedir. Son yirmi yılda Bosnalı politikacılar, anayasa değişikliği ve Avrupa Birliği'ne entegre olmak için gereken reformları gerçekleştirme çabalarında başarısız oldular. “ABD'nin tutumu, Bosna ve Hersek'in egemenliğine ve toprak bütünlüğüne saygı ve desteğe dayanan Dayton Anlaşmasını⁴⁹ desteklemektir⁵⁰”. Dayton Anlaşması ve Bosna-Hersek anayasası ayrılmaya izin vermez. ABD barışın sağlanmasında kilit bir rol oynadı, ancak Bosna'nın uzun vadeli hedefi her zaman Avrupa entegrasyonu olmuştur.

Tablo 23. Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça ABD Batı Balkan ülkelerinin müttefikidir ile ilgili anlatı

Anlatı	Alt-anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
ABD	▪ ABD sayesinde Kosova ile İsrail diplomatik ilişki kurdular	ABD, AB, Batı	19
Batı Balkan ülkelerinin müttefikidir	▪ Biden bölgeyi iyi tanıyor ▪ ABD Makedonya'nın NATO ve AB katılımı destekliyor ▪ Biden, Kosova'nın özgürlük ve bağımsızlığının en güçlü destekçilerinden biri olarak görülüyor. ▪ Kosova Güvenlik Güçleri ABD ordusuyla uluslararası misyonlarda birlikte yer alacak ▪ ABD'nin Kosova'da ekonomik destek sağlıyor ▪ ABD'nin yardımıyla K. Makedonya, 2020'de NATO'nun 30. üyesi oldu ▪ Bölgede sorunlarını çözmek için gerekli ABD angajmanı ▪ ABD vizyonu: Batı Balkanları AB ve NATO üyeliği, ülkelerin kendi içinde barış, istikrar ve refah ▪ ABD Bosna'da barışı sağladı, hedefi AB entegrasyonu ▪ ABD, Bosna Hersek'in egemenliğine ve toprak bütünlüğüne dayanan Dayton Anlaşmaya desteklemektir	Balkanlar, Arnavutluk Kosova, Kuzey Makedonya a Bosna Hersek	3 Söyleşi, 16 Haber

⁴⁹Dayton Anlaşması, 1991-1995 tarihleri arasındaki Hırvatistan Savaşı ve Bosna Savaşı'nı sona erdiren antlaşmadır. Bosna-Hersek Cumhuriyeti Devlet Başkanı Aliya İzzetbegović, Yugoslavya Federal Cumhuriyeti Devlet Başkanı Slobodan Milošević ve Hırvatistan Devlet Başkanı Franjo Tuđman tarafından Kasım 1995'te ABD'nin Ohio eyaletindeki Dayton kenti yakınında uzlaşma sağlanmış ve 14 Aralık 1995 tarihinde de antlaşma resmen imzalanmıştır. Bu antlaşmanın arkasından 1996'da bölgelere NATO güçleri gönderilmiştir. Bu antlaşma ile Bosna-Hersek kantonlara bölünmüş ve ülkenin %49'unu Sırp Cumhuriyeti (Republika Srpska) %51'ini Bosna-Hersek Federasyonu'nun (FBiH) kontrol etmesi öngörülmüştür.

⁵⁰25 vjet pas përfundimit të luftës së Bosnjës (21.11.2020). <https://www.zeriamerikes.com/a/5671494.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça hizmeti anlatisını Sırbistan üzerinde oluşturmaktadır. VOA, Balkanlar'daki ABD etkisini ve Avrupa Birliği ile işbirliğini vurgulamak için içerikler sunmaktadır. Joe Biden'in ABD Başkanı olarak gelişi "Batı Balkanlar'ın Avrupa entegrasyonunun olası bir hızlandırılması anlamına gelmektedir⁵¹". ABD-AB ortaklığı, yükümlülüklerin karşılıklı olarak yerine getirilmesi ilkesine dayanmaktadır. "Balkanlar'da veya diğer konularda, Amerika Birleşik Devletleri ile Avrupa Birliği arasında güçlü ve etkili bir ortaklık, her iki tarafın da yükümlülüklerini yerine getirmesi ilkesine dayanmaktadır⁵²". Ayrıca, Bosna-Hersek'te Dayton Anlaşması sayesinde barış sağlandığı⁵³ ve Karadağ'ın yolsuzluk ve AB yolculuğunda ABD destek olduğunu⁵⁴ vurgulayan içeriklere yer verilmektedir. Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça hizmeti, Sırbistan ile ABD arasındaki ilişkilerin anlatıldığı içeriklere özel bir yer ayırıyor ve bu ülkelerin uzun bir tarihsel dönem boyunca ilişkileri olduğunu ve birbirlerinin dostu olarak kabul edildiğini vurgulamaktadır. Sırbistan ile ABD arasındaki dostluğun 140 yıldır sürdüğünü, iki ülkenin müttefik olduklarını Sırbistan, "ABD ile 140 yıllık diplomatik ilişkilerden⁵⁵" memnun olmalı ifade edilmektedir. Ayrıca, "ABD'nin Sırbistan ile ilişkileri geliştirmeye, Sırbistan'ı ortak olarak görmeye ve Sırbistan'ın AB'ye katılım hedefini tam olarak desteklemeye devam edeceğine⁵⁶" dikkat çekilmektedir. Sırbistan'ın ABD'nin dikkat edeceği ülkeler arasında yer aldığını vurgulanmaktadır.

⁵¹Hamilton: Evropa ne može da bude celovita, ni slobodna bez integracije Balkana (12.02.2021). <https://www.glasamerike.net/a/intervju/5776036.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁵²Džozef: Partnerstvo SAD i EU počiva na principu uzajamnog ispunjavanja obaveza (05.12.2020). <https://www.glasamerike.net/a/sad-eu-saradnja-transatlantska-saradnja/5688287.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁵³Bajden: Slavimo Dejton, ali predstoji još posla (14.12.2020). <https://www.glasamerike.net/a/bajden-reakcija-dejton-godisnjica/5698666.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁵⁴Ambasada: Korupcija usporila integracije Crne Gore, SAD očekuju borbu nove vlade (09.12.2020). <https://www.glasamerike.net/a/ambasada-sad-neosnovane-optuzbe-novinarke-rtcg-protiv-ambasadorke-rajke/5692832.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁵⁵140 godina diplomatskih odnosa: Polovina građana Srbije očekuje bolje odnose sa SAD (28.01.2021). <https://www.glasamerike.net/a/polovina-gradjana-srbije-ocekuje-bolje-odnose-sa-sad/5755008.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁵⁶Ambasador Godfri: Nova američka administracija podržava normalizaciju odnosa Beograda i Prištine (21.01.2021). <https://www.glasamerike.net/a/godfri-i-mali--sporazum-o-podsticanju-investicija-sad-u-srbiji/5746251.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

Tablo 24. Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça ABD Batı Balkan ülkelerinin müttefikidir ile ilgili anlatı

Anlatı	Alt-anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
ABD bölgede destek politikalar yürütmektedir	<ul style="list-style-type: none">▪ ABD B. Balkanların AB entegrasyonun hızlandırarak▪ ABD sayesinde Kosova ile İsrail ile ilişkiler kurdu.▪ Sırbistan ile 140 yıllık diplomatik ilişkiler▪ ABD, Sırbistan'da ekonomik işbirliğini, bölgesel istikrarı ve demokratik değerleri sürdürmektedir▪ ABD'nin Sırbistan'ın AB'ye katılımı destekleyecek▪ Dayton Anlaşmaları BH'e barış getirdi ve egemenliğini, toprak bütünlüğünü ve bağımsızlığını yeniden teyit etti. Ancak adaleti, uzlaşmayı ve işleyen çok ırklı bir BiH çalışmalarının bitmemiş olduğu açıktır▪ ABD Karadağ'ın yolsuzlukla mücadelesine destek.▪ Balkanlarda ABD-AB ortaklığı, yükümlülüklerin karşılıklı olarak yerine getirilmesi dayanmaktadır.▪ ABD Batı Balkanlar vizyonu: istikrar, refah ve AB entegrasyonu	ABD, AB, Batı Balkanlar, Kosova, Bosna Hersek	17 3 Söyleşi, 14 Haber

ABD'nin Batı Balkanlar'daki rolünün Amerika'nın Sesi (VOA) Boşnakça dilindeki anlatısı iki açıdan yapılandırılmıştır: ABD'nin Bosna'daki rolü ve genel olarak Batı Balkanlara yönelik politikaları. Genel olarak Batı Balkanlara yönelik politikalarını incelerken “ABD ve Avrupa, Balkanlar'daki sorunları çözmek için birlikte çalışacak⁵⁷” ve böylelikle ABD yönetimin Batı Balkanlar'a yönelik politikaları Brüksel ile daha yakından koordine etmesini beklenebilir. Gerçek şu ki, Batı Balkan ülkeleri, özellikle Kosova ve Bosna gibi ABD'nin projeleri olan ülkeler, Avrupa-Atlantik kurumlarına daha derin entegrasyon istemektedirler. Ayrıca, Balkanlar'ın ABD dış politikasının odak noktasında olmadığı, ancak AB ile daha fazla işbirliğine de ihtiyaç olduğu konusunda değerlendirilmektedir: “ABD dış politikası: Balkanlar bir öncelik değil, ancak bazı çözümler mümkün⁵⁸”. Bosna-Hersek'teki rolünü incelerken “ABD: Bosna-Hersek'te

⁵⁷Analitiçari: SAD i Evropa će zajedno rješavati probleme na Balkanu (12.02.2021). <https://ba.voanews.com/a/sad-evropa-problemi-balkan-rjesavanje/5775975.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁵⁸Vanjska politika SAD: Balkan nije prioritet, ali neka rješenja su moguća (16.02.2021). <https://ba.voanews.com/a/vanjska-politika-sad-balkan-nije-prioritet-ali-neka-rje%C5%A1enja-su-mogu%C4%87a/5776861.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

uzlaşmaya ve güven inşasına katkıda bulunan amaçlı faaliyetleri desteklemektedir” ve “ABD, BH’deki turizme maddi destek⁵⁹” sağladığını vurgulamaktadır.

Tablo 25. Amerika’nın Sesi (VOA) Boşnakça ABD Batı Balkan ülkelerinin müttefikidir ile ilgili anlatı

Anlatı	Alt-anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
ABD bölgede destek politikalar yürütmektedir	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ABD ve Avrupa, Balkanlar’daki sorunları çözmek için birlikte çalışacak ▪ ABD: Bosna Hersek’te uzlaşmaya ve güven inşasına katkıda bulunan amaçlı faaliyetleri desteklemektedir ▪ ABD, BH’deki turizme maddi destek ▪ ABD: Balkanlar bir öncelik değil, ancak bazı çözümler mümkün 	ABD, Batı Balkanlar, Bosna Hersek	4 2 Analiz, 2 Haber

Makedonca dilindeki Amerika’nın Sesi, anlatı içeriğini esas olarak ABD-K. Makedonya ilişkilerine veya daha özel olarak ABD’nin K. Makedonya devletine yönelik politikalarına odaklanmaktadır. 25 yıllık değişimde, güvenli ve müreffeh bir Kuzey Makedonya hedefinin aynı kaldığını ve ülke için umutlarımızın Avrupa-Atlantik entegrasyonu yolunda olduğunu ifade edilen ABD politikası “Birleşik Devletler şimdiye kadar bağımsızlığından NATO üyeliğine kadar Kuzey Makedonya’nın büyük dostları olduğunu kanıtladığını⁶⁰” vurgulamaktadır. ABD-Kuzey Makedonya dostluğunu ortaya koymak adına “ABD'nin Başkanın kim olduğuna bakılmaksızın Kuzey Makedonya’nın dostu olduğunu” anlatısını sunmaktadır. NATO üyeliği sadece Kuzey Makedonya için değil, bölge için de daha fazla istikrar getirecek⁶¹. “NATO daha güçlü bir demokrasiyi, daha fazla bireysel özgürlükleri ve hakları destekliyor ve şimdi Kuzey Makedonya üye

⁵⁹SAD donira 20 miliona dolara turizmu u BiH (25.01.2021). <https://ba.voanews.com/a/sad-usaid-bih-donacija-turizam/5750576.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁶⁰Што мислат Македонците - дали промената на власта во Вашингтон ќе значи и промена на односот кон Скопје? (10.11.2020). <https://mk.voanews.com/a/5655500.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁶¹Охрабрена сум дека лидерите на Северна Македонија ќе ја исчистат корупцијата, рече Лора Купер, заменик-помошник секретар за одбрана на САД (25.09.2020). <https://mk.voanews.com/a/laura-cooper-pentagon-north-macedonia-us/5597593.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

olduğuna gore bu hakları korumakla yukumlu⁶²”. Amerika’nın Sesi (VOA) Makedonca hizmeti, “ABD'nin hem Balkanlar hem de Kuzey Makedonya için her zaman stratejik bir ortak olduğunu”⁶³ vurgulamaktadır.

Tablo 26. Amerika’nın Sesi (VOA) Makedonca ABD Batı Balkan lkelerinin müttefikidir ile ilgili anlatı

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
ABD bölgede destek politikalar yürütmektedir	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ABD K. Makedonya’nın AB yeliğini destekliyor ▪ ABD ve K. Makedonya, 5G teknolojilerinin güvenliği için anlaşma ▪ ABD balkanlardaki odak noktası: Kosova-Sırbistan diyalogunun devamı ve Bosna sorunu ve geleceği ▪ ABD bağımsızlığından NATO yeliğine kadar K. Makedonya'nın büyük dostları olduğunu kanıtladı. ▪ NATO güçlü demokrasiyi, bireysel özgürlükleri ve hakları destekliyor ve K. Makedonya ye olduğuna göre bu hakları korumakla yükümlü. 	ABD, Batı Balkanlar, K. Makedonya	12 3 Söyleşi 9 Haber

5.3.2.2. Doğu lkelerinin bölgedeki nüfuzu tehlikeli

Balkan dillerindeki Amerika’nın Sesi (VOA) Doğu lkelerinin bölgedeki nüfuzuna karşı olduklarını ve tehlike teşkil ettiğini net bir şekilde ifade etmektedirler. Başta Rusya ve Çin olmak üzere doğu devletlerinin etkisi, Batı Balkan devletlerinin Avrupa ve NATO yapılarına entegre olmaması üzerindeki etkilerini ima etmektedir. Bu nedenle ABD’nin rolü bu devletlerin etkisini nötralize etmek ve bölgenin Avrupa entegrasyonuna engel olmalarına izin vermemektir. Balkan dillerinde içeriklerde Amerika’nın Sesi (VOA) Sırbistan’ın Rusya ve Çin ile olan iyi ilişkilerine odaklanıyor ve içeriğin bu anlatılar üzerine çerçevelemektedir.

Amerika’nın Sesi (VOA) Arnavutça hizmetinin anlatısını Sırbistan, AB’ye entegre olma arzusunu, Kosova’nın bağımsızlığını tanımayı reddetmesini destekleyen “Rusya ve

⁶²Северна Македонија има обврска кон НАТО да инвестира во граѓаните, велат од Пентагон (01.10.2020). <https://mk.voanews.com/a/pentagon-nato-macedonia-/5605225.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁶³Македонски аналитичари: САД ќе останат наш стратешки партнер без оглед на исходот од изборите таму (23.09.2020). <https://mk.voanews.com/a/5594664.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

Çin ile olan geleneksel bağlarla dengelemeye çalıştığı⁶⁴ çerçevesinde oluşturmaktadır. Rusya, Sırbistan'ı jeopolitik etki alanı içinde tutmaya çalışarak “Sırbistan hariç Balkanlar'daki Çin etkisi görünmezdir⁶⁵” vurgusunu ortaya koymaktadır. 1990'ların savaşlarının sona ermesinden sonra Washington Balkanlar'dan çekilirken, Moskova ve Pekin boşluğu doldurmak için acele etti. Çin bunu milyarlarca dolarlık ekonomik programıyla, Rusya ise siyasi baskıyla, özellikle de geleneksel Slav müttefikleri Sırbistan aracılığıyla yaptı⁶⁶.

Tablo 27. Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça Doğu Ülkelerinin Bölgedeki nüfuzu tehlikeli ile ilgili anlatı

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Doğu ülkeleri Bölgede alan aramaktadır	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sırbistan Rusya ve Çin ile geleneksel bağlarını dengeliyor ▪ Sırbistan hariç Balkanlar'daki Çin etkisi görünmezdir ▪ ABD, stratejik ortaklarını Pekin etkilerinden uzak tutmaya çalışıyor ▪ 1990'ların savaşlarının sona ermesinden sonra Washington Balkanlar'dan çekilirken, Moskova ve Pekin boşluğu doldurmak için acele etti 	ABD, Rusya, Çin, Sırbistan, Batı Balkanlar	3 Haber

Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça hizmeti, Batı Balkanlar'da Rusya ve Çin'in baş kahramanı Sırbistan olduğu için içeriğinde bu konuya daha fazla yer ayırıyor. Sırbistan ve Rusya arasında kardeşçe dostluğunu ifade etmek için “Rusya, uzun süredir devam eden kardeşlik, kültürel ve manevi yakınlık geleneklerine dayanan Sırbistan ile ilişkilere çok değer vermektedir”⁶⁷ anlatısını ortaya koymaktadır. Ayrıca, Sırbistan vatandaşları “Rusya ve Çin'i en büyük dostları⁶⁸” olarak tanımlıyor ve Rusya ile iş birliğini güçlendirmeyi

⁶⁴Rusia do të hapë zyrën e ministrisë së Mbrojtjes në Serbi (20.10.2020). <https://www.zeriamerikes.com/a/russia-serbia/5628817.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁶⁵“Nisma 17+1”, Ekspertët: Ndikimi i Pekinit në Shqipëri i padukshëm (08.10.2020). <https://www.zeriamerikes.com/a/5613888.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁶⁶Pompeo: Shtetet e Bashkuara mbeten të përkushtuara ndaj Ballkanit (02.10.2020). <https://www.zeriamerikes.com/a/us-Balkans-/5606491.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁶⁷Putin povodom Dana državnosti: Bratsko prijateljstvo Srbije i Rusije (12.02.2021). <https://www.glasamerike.net/a/vu%C4%8Di%C4%87-putin-har%C4%8Denko/5775624.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁶⁸Više od polovine građana Srbije ne podržava članstvo u EU (20.11.2020). <https://www.glasamerike.net/a/istravanje-beogradski-centar-za-bezbednosnu-politiku-eu/5670538.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

devletin en önemli dış politika öncelikleri olarak görüyorlar. Dış politikanın bu toplulukla uyumlaştırılması anlamına gelen Avrupa Birliği'ne katılma yolunda olmasına rağmen, "Sırbistan Rusya ile yakın siyasi-ekonomik-askeri bağlarını sürdürmektedir"⁶⁹. Amerika'nın Sesi (VOA) içeriklerinde Sırbistan'ın Rusya ve Çin ile yakı ilişkilerini eleştirerek Avrupa Birliğine yönelik saf tutmaya çağırıyor çünkü Rusya ve Çin güvenebileceği ülkeler değildir; "Sırp liderler, Putin ve Ping'in dostları olmadığını kabul etmeli". Rusya gibi otoriter rejimlerin zararlı etkisinin sonuçları sadece Sırbistan için geçerli değil. Ne yazık ki, AB şu anda Batı Balkanlar'ın daha güvenli ve daha demokratik bir rejim inşa etmesine yardım etmeye çalışırken, Putin'in rejimi yıkıcı bir gündemi teşvik ediyor, bölünmeleri ve etnik gerilimleri körükliyor. Putin ve ortakları, bölgenin demokratik ilerlemesini boğmak ve Batı entegrasyonunu engellemek istemektedir. Aynı zamanda Çin Komünist Partisi, jeopolitik kazanç için kullanabilmesi için bölgede zayıflıklar yaratmaya çalışıyor. Batı Balkanlarda Sayın Putin ve Komünist "Çin" tarafından istismar edilecek bir siyasi boşluk bırakılmamalı diye vurgulanmaktadır⁷⁰. "Sırbistan bir gün dış politikasını kiminle uyumlu hale getireceğine karar vermek zorunda kalacak - Avrupa Birliği veya Rusya"⁷¹ ifade edilerek Sırbistan'ın bir seçim yapma durumunda kалаğının vurgusunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, Çin Batı Balkanları, Akdeniz ve Avrupa'nın geri kalanıyla olan bağlantısı nedeniyle "İpek yolu" girişiminin anahtarı olarak görmektedir.⁷² Önde gelen ülkeler de Sırbistan oluyor çünkü "Çin Sırbistan'ı İpek Yolu girişiminin bir parçası olarak görmektedir".

Tablo 28. Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça Doğu Ülkelerinin Bölgedeki nüfuzu tehlikeli ile ilgili anlatı

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Doğu ülkeleri Bölgede	▪ Sırbistan Rusya ile yakın siyasi-ekonomik-askeri bağlarını sürdürmektedir.	AB, Rusya, Çin,	14

⁶⁹Šta je svrha Lavrovljeve posete delu Balkana? (16.12.2020). <https://www.glasamerike.net/a/lavrov-srbija-bih-hrvatska-poseta/5701862.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁷⁰Srpski lideri da priznaju da Putin i Ši nisu njihovi prijatelji (08.12.2020). <https://www.glasamerike.net/a/odbor-za-spoljne-poslove-balkan-rasprava/5691978.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁷¹Fon Kramon: Razočaravajuća solidarnost Srbije sa Rusijom povodom rezolucije o Krimu (11.12.2020). <https://www.glasamerike.net/a/intervju-viola-fon-kramon-evropski-parlament-zapadni-balkan/5694745.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁷²Autorka izveštaja o kineskom uticaju u Srbiji: Kad se zajmovi predstavljaju kao investicije (29.09.2020). <https://www.glasamerike.net/a/csis-izvestaj-srbija-kina-vucic/5602124.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

alan	▪ Sırbistan, AB veya Rusya arasında seçim yapması gerekecek.	Sırbistan,	11 Haber
aramaktadır	▪ Sırp liderler, Putin ve Ping'in dostları olmadığını kabul etmeli.	Batı	3 Söyleşi
	▪ Sırbistan vatandaşları Rusya ve Çin'i en büyük dostları olarak görüyorlar	Balkanlar	
	▪ Çin Sırbistan'ı Kuşak Yolu girişiminin bir parçası olarak görmektedir		
	▪ B. Balkanlar, Akdeniz ve Avrupa bağlantısı nedeniyle Çin "İpek Yolu" girişiminin anahtarıdır		

Tablo 28. Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça Doğu Ülkelerinin Bölgedeki nüfuzu tehlikeli ile ilgili anlatı (Devam)

Amerika'nın Sesi (VOA) Boşnakça hizmetinin içeriklerinde Rusya'nın Bosna-Hersek üzerindeki etki politikaları ve yansımaları yer almaktadır. Genel çerçevede Bosna-Hersek'in Avrupa yapılanmalarına ve ülkenin işlevsel durumun devam etmesine ilişkin politikalar yürüttüğünü vurgulanmaktadır. Rusya'nın karmaşık bir sosyal, siyasi ve ekonomik ortam, devletin stratejik yönelim eksikliği ve Avrupa-Atlantik entegrasyonu konusundaki bölünmeleri kullanarak istikrarı bozma şekilde hareket ettiği belirtildi. Rusya, Batı Balkanlar'daki konumunu yalnızca Batı Balkanlar büyük bir ekonomik ve siyasi kazanç temsil ettiği için değil, aynı zamanda Batı'ya önemli bir oyuncu olmaya devam ettiğinin sinyalini vermeye çalışıyor⁷³. Rusya Bosna-Hersek'i donmuş bir devlet olarak istiyor işlevsel bir devlet olarak değil ve NATO üyesi olmaması⁷⁴. Altı Batı Balkan ülkesinden Bosna-Hersek Rus etkisine karşı en savunmasız olan ülkedir diye vurgulanmaktadır. Amerika'nın Sesi içeriklerine göre, Çin'in aşılması diplomatik bir araç olarak kullandığını ve diğer ülkelerin gözüne girmeye çalıştığını, aynı zamanda Batı ile aralarındaki anlaşmazlıkları artırmaya çalıştığını belirtiyor. Çin'in Balkanlar'daki lider ortağı Sırbistan'ın aksine Bosna Hersek'te çok fazla Çin projesi ve yatırımı yok⁷⁵.

⁷³Džaferović i Komšić odbili sastanak sa Lavrovom (15.12.2020). <https://ba.voanews.com/a/lavrov-posjeta-bih-predsjednistvo/5699901.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁷⁴Analitičari: Rusija želi BiH kao zamrznutu državu (18.12.2020). <https://ba.voanews.com/a/rusija-bih-lavrov/5704770.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁷⁵Pandemijska diplomatija: Kina vakcinama jača uticaj na Balkanu (19.02.2021). <https://ba.voanews.com/a/pandemija-diplomatija-kina-vaccine-uticaj-balkan/5784659.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

Tablo 29. Amerika'nın Sesi (VOA) Boşnakça Doğu Ülkelerinin Bölgedeki nüfuzu tehlikeli ile ilgili anlatı

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Doğu ülkeleri Bölgede alan aramaktadır	<ul style="list-style-type: none">▪ Rusya BH'yi donmuş bir devlet olarak istiyor işlevsel bir devlet olarak değil.▪ Rusya Bosna Hersek'in NATO üyesi olmamasını istiyor▪ Altı Batı Balkan ülkesinden BH Rus etkisine karşı en savunmasız olan ülke▪ Çin, Balkanlar'daki etkisini aşularla güçlendiriyor.	Rusya, Çin, Bosna Hersek, Batı Balkanlar	3 Haber

Amerika'nın Sesi (VOA) Makedonca hizmetinin sunduğu içeriklerde iki ana konuya vurgu yapmaktadır: birincisi, Çin'in bölgede daha fazla aşı vaadi, Pekin'in etkisini güçlendirme girişimi olarak görülüyor⁷⁶ ve Rusya'nın Batı Balkanlar'daki nüfuzu nedeniyle yaptırıma tabi tutulması gerektiğini vurgulamaktadır. ABD ve Batı Balkanlar'ın Rusya'nın bölgedeki kötü etkisine karşı yaptırımlar uygulaması gerektiğini söyleyerek "ABD, Avrupa ile inanılan ortak değerler ve çıkarları nedeniyle tepkiyi ortaya koyması gerekmektedir"⁷⁷ diye ifade edilmektedir.

Tablo 30. Amerika'nın Sesi VOA) Makedonca Doğu Ülkelerinin Bölgedeki nüfuzu tehlikeli ile ilgili anlatı

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Doğu ülkeleri Bölgede alan aramaktadır	<ul style="list-style-type: none">▪ Çin'in aşı diplomasisi: Pekin'in etkisini güçlendirme girişimi▪ Rusya'nın Batı Balkanlar'daki nüfuzu nedeniyle yaptırıma tabi tutulması gerekmektedir	Rusya, Çin, Batı Balkanlar	2 Haber

⁷⁶Заев на самитот „17+1“ организиран од Кина (09.02.2021). <https://mk.voanews.com/a/5771394.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁷⁷Русија треба да се санкционира за влијанието на Западен Балкан, рече заменик-државниот секретар на САД Стивен Биган (18.11.2020). <https://mk.voanews.com/a/russia-macedonia-us-/5667702.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

5.3.2.3. Avrupa entegrasyonuna ABD'nin desteğiyle

Balkan Dillerindeki Amerika'nın Sesi (VOA) web sayfalarında yayınlanan içeriklerde, Batı Balkanların Avrupa entegrasyonu ile ilgili haberler, söyleşiler ve analizler sıklıkla yer almaktadır. ABD'nin bölge ile ilgili politikasına göre Batı Balkanların Avrupa Birliğine entegre olması, aksi takdirde Çin ve Rusya etkisi altına kalma riski ortaya çıkmaktadır. Bölgenin Avrupa Birliği yolculuğunda ABD'nin rol üstlenmesi gerektiğini vurgulanmaktadır.

Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça hizmetinin sunduğu içeriklerde Avrupa Birliği entegrasyonuna sürecindeki sorunlara ve çözümler yer verilmektedir. Amerika'nın Sesi (VOA) Batı Balkanlar'daki sorunların çözümü Avrupa Birliği'nin sorumluluğundadır ve çözümlerinin bloğun gelecekteki uluslararası rolü için elzem olduğudur⁷⁸ diye nitelendirmektedir. Bunun yanı sıra, ABD'nin de rolünü eklemek adına AB'nin Batı Balkanlar'a genişlemesi derin bir kriz içinde ve bu konu ABD'nin desteği olmadan sonuca bağlanamaz diye ifade edilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği, özellikle Balkanlar'da birlikte çalışmalıdır⁷⁹ vurgusunu da ortaya koymaktadır. Avrupa Birliği sürecindeki sorunları ve çözümleri tartışırken "Kosova'nın Avrupa yolu, Sırbistan ile ilişkilerin kapsamlı bir şekilde normalleştirilmesinden de geçmektedir"⁸⁰ diye ifade edilmektedir. Ayrıca, AB ve üye ülkeleri, Kosova'nın AB'nin politika ve ilkelerine uyum sağlayarak AB yolunda ilerleme kaydetmesini beklemektedir⁸¹.

Bunun yanı sıra, Kosova ile Sırbistan arasındaki ilişkilerin normalleşmesiyle ilgili olarak, Avrupa Birliği'nin bu iki ülkeye bir gelecek sunabilecek tek kurum olduğunu ifade edilmektedir. Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça içeriği, Arnavutluk ve Kuzey Makedonya'nın Avrupa Birliği'ne katılım müzakerelerinin başlatılması konusundaki başarılarını ve zorluklarını da vurgulamaktadır: Arnavutluk- Kuzey Makedonya: İki ülke arasındaki ilişkiler, Avrupa Birliği'ne yönelik ortak yolculuğun yanı sıra mükemmel

⁷⁸Borrell: Zgjidhja e problemeve në Ballkan, thelbësore për rolin e BE-së në botë (01.12.2020). <https://www.zeriamerikes.com/a/eu-western-balkans/5683396.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁷⁹Analistë evropianë dhe amerikanë për qasjen transatlantike ndaj Ballkanit pas 20 janarit (14.02.2021). <https://www.zeriamerikes.com/a/western-balkans/5737720.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁸⁰BE: Kosova të angazhohet në bisedimet me Serbinë (15.02.2021). <https://www.zeriamerikes.com/a/eu-kosovo/5778649.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁸¹BE: Nuk po i themi Kosovës çfarë të bëjë – por të rreshtohet me ne (02.02.2021). <https://www.zeriamerikes.com/a/eu-kosovo-israel/5762041.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

olarak nitelendiriliyor⁸². Arnavutluk'un diğer görevleri arasında adalet reformunun sürdürülmesi, suç ve yolsuzlukla mücadele, Venedik Komisyonu'nun tavsiyelerine göre medya yasasının gözden geçirilmesi, sığınmacıların sayısının azaltılması, azınlıkların mülkiyet haklarına saygı gösterilmesi vb. yer alıyor⁸³.

Tablo 31. Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça Avrupa Entegrasyonuna ABD'nin desteğiyle ilgili anlatı

Anlatı	Alt anlatı	Ele alınan	İçerik sayısı
Avrupa Birliği Entegrasyon Sürecinde Sorunlar ve Çözümler	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kosova'nın Avrupa yolu, Sırbistan ile ilişkilerin normalleştirilmesinden geçmektedir ▪ Arnavutluk-Kuzey Makedonya AB ortak yolculuk ve ikili ilişkilerde mükemmel olarak nitelendirildi ▪ Kosova'nın AB'nin politika ve ilkelerine uyum sağlayarak AB yolunda ilerleme kaydetmesini beklenmektedir ▪ AB'nin Batı Balkanlar'a genişlemesi derin bir kriz içinde ve bu konu ABD'nin desteği olmadan sonuca bağlanamaz. ▪ Arnavutluk AB koşulları: yargı reformu, medya kanunu, azınlık hakları, yolsuzlukla mücadele ▪ Batı Balkanlar'daki sorunların çözümü Avrupa Birliği'nin sorumluluğundadır ▪ İtalya Arnavutluk ve K. Makedonya AB üyeliğini destekliyor 	AB, ABD, Batı Balkanlar Arnavutluk, Kuzey Makedonya, Kosova,	10 10 Haber

Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça hizmetinin sunduğu içeriklerde Sırbistan'ın AB yolculuğundaki sorunlarına ve çözümlerine yer vermektedir. Amerika'nın Sesi Batı Balkanları AB parçası görmek istediğini söylemini oluşturmaktadır; "Batı Balkanların geleceği münhasıran AB ile ilişkilidir⁸⁴", "Bölge bu Avrupa Komisyonu'nun önceliğidir:

⁸²Tirana dhe Shkupi diskutojnë për integrim në Bashkimin European (05.02.2021). <https://www.zeramerikes.com/a/5766938.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁸³Integrimi i Shqipërisë në BE, një rrugëtim i vështirë (31.12.2020). <https://www.zeramerikes.com/a/5720112.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁸⁴Lene: Budućnost Zapadnog Balkana isključivo vezana za EU (15.01.2021). <https://www.glasamerike.net/a/intervju-stefan-lene-zapadni-balkan/5737870.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

AB, Batı Balkanların geleceğidir ve bu Avrupa Komisyonu'nun görev süresinin ilk gününden itibaren bölgenin önceliklerden biri olduğu açıktır. Altı ülkenin-Sırbistan, Kosova, Karadağ, BH, Kuzey Makedonya ve Arnavutluk - daha iyi ilişkilerin olması ve bölge ülkeleri ile AB arasındaki ekonomik farklılıkların azaltılması gerektiğini vurgulamaktadır. Amerika'nın Sesi (VOA) Sırbistan'ın Avrupa Birliği yolculuğundaki politikalarını sorgulamaktadır. "Resmi Belgrad hala AB yolunda mı?⁸⁵". Rusya'nın Sırbistan'ın yardımıyla ve Sırp Ortodoks Kilisesi aracılığıyla Balkanlar'daki nüfuzunu nasıl genişletmeyi başardığını ve bugün Sırbistan, bir yandan Rusya ve Çin'e güvenirken, diğer yandan Avrupa yanlısı bir taahhütte bulunarak bölgede nüfuzunu yeniden kazanmaya çalışmaktadır. "Bu ikilemi çözene kadar Sırbistan Avrupa'nın ayrılmaz bir parçası olamaz." Batılı liderler, Sırbistan'ın Avrupa'ya ait olduğuna dikkat çekerek, demokratik süreçlere ve piyasa ekonomisine yönelmeye çağırıyor, Batı Balkanlar'ın daha fazla istikrarının büyük ölçüde Rusya'nın Bosna-Hersek'teki müdahalesine bağlı olabileceğine işaret edilmektedir⁸⁶. Her ne kadar en üst düzey yetkililer Avrupa entegrasyonunun Sırbistan'ın önceliği olduğunu her yıl tekrarlasalar da uygulama oldukça farklı, Belgrad Avrupa'dan gittikçe uzaklaşıyor, Çin ve Rusya'ya daha yakın görünüyor; "Sırbistan AB yolunda Türkiye senaryosu mu bekliyor⁸⁷" diye sorgulamaktadır Amerika'nın Sesi (VOA). Ayrıca Sırbistan, Batılı ortaklar ve Avrupa Birliği tarafından, üyeliğini arzuladığı ülkeler bloğu ile tutarsız dış politikası ve ayrıca Rusya ve Çin ile yakın ekonomik ve askeri-teknik iş birliği nedeniyle defalarca eleştirildi.

Avrupa Komisyonu'nun Kuzey Makedonya ve Arnavutluk ile katılım müzakerelerini başlatmaya hazır olduğunun defalarca vurgulanmasına rağmen, bu henüz gerçekleşmedi. Her ne kadar çok sayıda uluslararası faktörün tahminlerine göre bunun için tüm koşullar sağlanmış olsa da iki ülke bu sözün yerine getirilmesi için neredeyse bir yıldır bekliyor. Ancak, Kuzey Makedonya söz konusu olduğunda, son engel, iki komşu ülkenin sahip olduğu açık tarihsel ve dilsel sorunlar nedeniyle ülkenin Avrupa Birliği ile müzakerelerin başlamasını onaylamayan Bulgaristan tarafından indirildi. Kosova ve

⁸⁵Da li je zvanični Beograd i dalje na putu ka EU? (31.12.2020). <https://www.glasamerike.net/a/evrointegracije-srbija-eu-pregovori-napredak/5720212.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁸⁶Kurt Volker: Zapadni Balkan nazaduje (31.12.2020). <https://www.glasamerike.net/a/intervju-kurt-volker-zapadni-balkan-nazaduje/5718756.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁸⁷Srbiju čeka turski scenario na putu ka EU (31.12.2020). <https://www.glasamerike.net/a/srbiju-ceka-turski-scenario-na-putu-ka-eu/5719845.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

Bosna-Hersek, Avrupa Birliği üyelik müzakerelerine henüz resmi olarak başlamamış olan ve onları potansiyel aday olarak gören Batı Balkan ülkeleridir. Kosova'ya gelince, iki taraf aynı yılın Nisan ayında yürürlüğe giren İstikrar ve Ortaklık Anlaşmasını Şubat 2016'da imzaladı. Avrupa Komisyonu tarafından Şubat 2018'de yayımlanan bir belge olan "Genişleme Stratejisi"nde Kosova, Birliğe üyelik olasılığı olan altı Balkan ülkesinden biri olarak listeleniyor. Sırbistan ile ilişkilerin normalleşmesi ve bu konuda kapsamlı bir anlaşmaya varılması, her iki ülkenin Avrupa entegrasyonu yolunda ilerlemenin kilit koşullarından biri. Kosova vatandaşları, AB üye ülkelere seyahatleri büyük ölçüde kolaylaştıran serbest vize uygulamasının faydalarından hâlâ yararlanamıyor. Aynı zamanda, uluslararası toplum Bosna-Hersek'i Avrupa Birliği'nin Batı Balkanlar'daki angajmanındaki en büyük zorluklardan biri olarak görüyor. Üç kurucu halkın - Boşnaklar, Hırvatlar ve Sırlar - siyasi liderlerinin sürekli kavgalarıyla sarsılan işlevsiz bir devlet olarak tanımlandı⁸⁸. Karadağ'ın Avrupa-Atlantik geleceğinin alternatifi yok: Karadağ'ın Avrupa-Atlantik ve Avrupa geleceğinin alternatifi yoktur ve dış politika yönünün birincil önceliği olmaya devam etmektedir⁸⁹.

Tablo 32. Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça Avrupa Entegrasyonuna ABD'nin desteğiyle ilgili anlatı

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Avrupa Birliği Entegrasyon Sürecinde Sorunlar ve Çözümler	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ABD B. Balkan AB katılım sürecini AB ve Almanya ile yürütecek ▪ Savaş suçlarını yüceltmek Avrupa değerlerine aykırıdır ▪ Batı Balkanların geleceği AB ile ilişkilidir ▪ Resmi Belgrad hala AB yolunda mı? ▪ Doğu (Rusya ve Çin) ve Batı (AB) ikilemi çözene kadar Sırbistan Avrupa'nın bir parçası olamaz. ▪ Sırbistan AB yolunda Türk senaryosu mu bekliyor ▪ Sırbistan AB'ye katılarak NATO şemsiyesi altına giriyor 	AB, ABD, Almanya, Batı Balkanlar, Sırbistan, Karadağ, Kosova, Rusya, Çin	16, 15 Haber, 1 Söyleşi

⁸⁸Medlin Olbrajt: Potrebno čvršće sarađivati sa EU na Zapadnom Balkanu (08.12.2020). <https://www.glasamerike.net/a/odbor-za-spoljne-poslove-administracija-politika-zapadni-balkan/5690710.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁸⁹Darmanović u UN: Evroatlantska budućnost Crne Gore nema alternativu (29.09.2020). <https://www.glasamerike.net/a/darmanovi%C4%87-u-un-evroatlantska-budu%C4%87nost-crne-gore-nema-alternativu/5602352.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

- ABD: B. Balkanlarda AB ile çalışmamız gerekiyor
- Batı Balkanlar Avrupa Komisyonu'nun önceliğidir
- Karadağ: Sınırlı ilerleme - ifade özgürlüğü dışında, parlamento reforma bağlılık gösterecek
- Karadağ'ın Avrupa-Atlantik'in alternatifi yok

Tablo 32. Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça Avrupa Entegrasyonuna ABD'nin desteğiyle ilgili anlatı (Devam)

Amerika'nın Sesi (VOA) Boşnakça hizmetinin sunduğu içeriklerde, Avrupa Birliği entegrasyonu konusundaki Bosna-Hersek'in sorunları ve çabalarını ortaya koymaktadır. Bosna-Hersek AB entegrasyonu "Dayton'dan Brüksel'e – refaha ve güvenliğe giden bir yol" olarak nitelendirilmektedir. Ayrıca, Bosna-Hersek, AB aday statüsü kazanma şartlarının yerine getirmeye devam ediyor çünkü Avrupa entegrasyonu BH için kilit öneme sahip.

Tablo 33. Amerika'nın Sesi (VOA) Boşnakça Avrupa Entegrasyonuna ABD'nin desteğiyle ilgili anlatı

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Avrupa Birliği Entegrasyon Sürecinde Sorunlar ve Çözümler	<ul style="list-style-type: none"> ▪ BH için Dayton'dan Brüksel'e - refah ve güvenliğe giden bir yol ▪ Yolsuzlukla mücadele olmadan AB adaylığı da olmaz ▪ Avrupa entegrasyonu BH için kilit öneme sahip ▪ BH, AB aday statüsü kazanma şartlarını yerine getirmeye devam ediyor ▪ Ortak Pazar Batı Balkanların AB üyelik süreçlerin parçası ▪ AB-BH: Yatırımlarımız için yetersiz reformlar ▪ BH'nin ilerleme kaydetmesi gereken 14 öncelik 	AB, ABD, Bosna Hersek Batı Balkanlar	10 9 Haber 1 Söyleşi

Amerika'nın Sesi (VOA) Makedonca hizmetinin sunduğu içeriklerde Kuzey Makedonya'nın Avrupa Birliği önemini ifade etmektedir. Kuzey Makedonya ile müzakerelerin başlamasının AB'nin bölge genelindeki güvenilirliğinin korunmasına katkıda bulunacağıdır. ABD, Avrupa entegrasyon süreçlerinde Kuzey Makedonya'nın

güçlü bir müttefiki ve destekçisi olmaya devam ediyor⁹⁰. Yunanistan, Kuzey Makedonya'nın Avrupa aspirasyonu destekleyecektir⁹¹. AB'ye giden yolun yolsuzlukla mücadele ve hukukun üstünlüğüne bağlı olacağını: hukukun üstünlüğü, yolsuzlukla mücadele ve medya özgürlüğü alanlarında ilerlemenin Kuzey Makedonya'nın AB'ye katılım sürecinde çok önemli olacağını. Kuzey Makedonya ve diğer Batı Balkan ülkeleri, AB dışındaki bir dizi etkili ülkenin odak noktasıdır. Bu, çıkarları ve siyasi yaklaşımları genellikle AB'den çok farklı olan bir grup aktör için bölgenin jeopolitik önemini vurgulamaktadır.⁹² Bulgaristan ile Kuzey Makedonya arasındaki anlaşmazlığın AB üyelik süreci dışında çözüleceğini: Kuzey Makedonya'nın Avrupa Birliği üyeliği ortak hedefine ulaşmak için üyelik süreci dışındaki ikili anlaşmazlıkları çözmeye çağırıldığını. Genişleme süreci bölge genelinde uzun vadeli barış, istikrar ve refahı teşvik ediyor⁹³. AB üyelik sürecinin gerekli reformların yapılmasına ve ikili sorunların ikili olarak çözülmesine bağlı olması gerektiğini vurgulanmaktadır.⁹⁴ Brüksel, Balkanları AB'nin bir parçası olarak ele almalı. Brüksel'i Batı Balkanlar'ı bir Avrupa komşusu olarak değil, AB'ye ait ve AB'nin bir parçası olacak bir bölge olarak görmeye gerekmektedir.⁹⁵

Tablo 34. Amerika'nın Sesi (VOA) Makedonca Avrupa Entegrasyonuna ABD'nin desteğiyle ilgili anlatı

Anlatı	Alt-anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Avrupa Birliği Entegrasyon Sürecinde Sorunlar	<ul style="list-style-type: none"> ▪ K. Makedonya'da: Avrupa şüpheliği ve Rusya'ya destek artıyor ▪ K. Makedonya ve Bulgaristan, Avrupa bağlamında bir çözüm bulmalıdır 	AB, ABD, Batı Balkanlar, Makedonya	19 13 Haber 6 Söyleşi

⁹⁰Димитров и Османи во мисија за деблокирање на преговорите со ЕУ (26.01.2021). <https://mk.voanews.com/a/5752533.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁹¹Грција ќе ја поддржи европската аспирација на Северна Македонија (14.01.2021). <https://mk.voanews.com/a/voa-macedonian-greece-macedonia-osmani-athens-visit/5737381.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁹²Патот кон ЕУ ќе зависи од борбата против корупцијата и од владеење на правото, порача Сузана Шуц, директорка за Западен Балкан на Германија (21.09.2020). <https://mk.voanews.com/a/germany-macedonia-eu-/5592160.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁹³Спорот меѓу Бугарија и Северна Македонија да се решава надвор од пристапниот процес за ЕУ, порача Стејт департаментот (18.11.2020). <https://mk.voanews.com/a/us-macedonia-bulgaria-eu-/5667630.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁹⁴Северна Македонија направи доволно реформи да го оправда одржувањето на Меѓувладината конференција, рече Палмер (04.12.2020). <https://mk.voanews.com/a/palmer-macedonia-eu-bulgaria/5687453.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁹⁵Пендаровски: Брисел да го третира Балканот како дел кој припаѓа во ЕУ (07.12.2020). <https://mk.voanews.com/a/5690372.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

- ve Çözümler
- K. Makedonya ile müzakerelerin başlamasının AB'nin Bulgaristan bölgesindeki güvenilirliğinin korunmasına katkıda bulunacağıdır
 - ABD, Avrupa katılım sürecinde K. Makedonya'nın güçlü bir destekçisi olmaya devam ediyor.
 - Yunanistan, Makedonya'nın AB yoluna destek
 - Brüksel Batı Balkanlar'ı bir Avrupa komşusu olarak değil, AB'ye ait bir parçası olarak görmeye
 - AB üyeliği temel ortak çıkarımız
 - Bulgaristan ile K. Makedonya anlaşmazlığın AB üyelik süreci dışında çözüleceğini
 - Başarılı Berlin Süreci, AB sürecine olumlu bir ivme kazandıracak

Tablo 34. *Amerika'nın Sesi (VOA) Makedonca Avrupa Entegrasyonuna ABD'nin desteğiyle ilgili anlatı (Devam)*

5.3.2.4. Kosova-Sırbistan Diyalogu, K. Makedonya-Bulgaristan anlaşmazlığı ve Bosna-Hersek'in durumu

Kosova ile Sırbistan arasındaki ilişkilerin normale dönmesi Balkanlar'daki en karmaşık süreç. Karmaşık ama mevcut kapsamında tutulur ve öngörüldüğü haliyle çözümlenebilirse Balkanlardaki fırsat kollayan kriz ve diğer sorunların çözümüne de katkıda bulunabilir. Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça ve Sırpça hizmetlerinde, bu konuya ilişkin içerikler sunmaktadır. Ayrıca ABD'nin konuyla ilgili tutumunu da ortaya koymaktadır.

Anlaşmanın her iki ülke için önemini vurgulamak için Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça ilişkilerin normalleşmesi, her iki tarafın entegrasyon süreçleri için bir koşuldur diye vurgulamaktadır. Kosova ile Sırbistan arasında siyasi normalleşme olmadan ekonomik normalleşme olmaz⁹⁶, anlatisını sunmaktadır. Amerika'nın Ses (VOA) Arnavutça, sorunun çözümünde AB ile ABD arasındaki iş birliğinin rolünü de vurguluyor; "AB- ABD ile iş birliği, Kosova-Sırbistan anlaşması için çok önemli"⁹⁷.

⁹⁶Lajçak: Nuk ka normalizim ekonomik pa normalizim politik ndërmjet Kosovës dhe Serbisë (12.02.2021). <https://www.zeriamerikes.com/a/eu-kosovo-serbia/5734806.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁹⁷Lajçak: Bashkëpunimi me SHBA, shumë i rëndësishëm për një marrëveshje Kosovë-Serbi (20.11.2020). <https://www.zeriamerikes.com/a/5669876.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

Bunun yanı sıra, Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça ABD'nin konuyla ilgili tutumunu ortaya koyarken ABD olmadan bir çözüme ulaşamayacağını da vurgulamaktadır. Amerikan taahhüdü olmadan Brüksel'in müzakere sürecini sonuçlandırması pek olası değildir⁹⁸; ABD, Kosova-Sırbistan sorununun çözümünde aktif rol oynamalı⁹⁹; ABD, Kosova-Sırbistan sorununun çözümünde aktif rol oynamalı¹⁰⁰. Sırbistan ve Kosova ile karşılıklı tanıma odaklı bir anlaşmaya varmaya çağırıldı¹⁰¹.

Tablo 35. Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça Kosova-Sırbistan Diyalogu ile ilgili anlatı

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Kosova-Sırbistan Müzakerelerine Çözüm	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kosova-Sırbistan ilişkilerinin normalleşme süreci ▪ Biden, Kosova-Sırbistan karşılıklı tanıma çağrısında bulundu ▪ İlişkilerin normalleşmesi, her iki tarafın AB entegrasyon süreçleri için bir koşuldur. ▪ Amerikan taahhüdü olmadan Brüksel'in müzakere sürecini sonuçlandırması pek olası değildir ▪ AB- ABD ile işbirliği, Kosova-Sırbistan anlaşması için çok önemli 	Kosova, Sırbistan, AB, ABD	8 Haber

Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça, Kosova ile Sırbistan arasında bir anlaşmaya varılmasının önemine ve bu anlaşmanın getireceği faydalara da odaklanmaktadır. Bir anlaşmaya varmada kilit rol oynayacak olan aktörler da vurgulanıyor. ABD'nin Sırbistan ve Kosova'nın karşılıklı olarak tanınmasını iki taraf arasındaki anlaşmazlığa kalıcı bir çözüm olarak gördüğü açıktır¹⁰². Belgrad ve Priştine arasındaki diyalog, ABD'nin

⁹⁸Analistët për qasjen e administratës Biden ndaj bisedimeve Kosovë-Serbi (05.01.2021). <https://www.zeriamerikes.com/a/5725453.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

⁹⁹Engel: SHBA duhet të luajë rol aktiv për zgjidhjen e çështjes Kosovë-Serbi (19.10.2020). <https://www.zeriamerikes.com/a/5640536.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

¹⁰⁰Engel: SHBA duhet të luajë rol aktiv për zgjidhjen e çështjes Kosovë-Serbi (29.10.2020). <https://www.zeriamerikes.com/a/5640536.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

¹⁰¹Biden, thirrje për njohje të ndërsjellë Kosovë-Serbi (07.02.2021). <https://www.zeriamerikes.com/a/5768592.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

¹⁰²Uzajamno priznanje Kosova i Srbije - poznat stav američke administracije (13.02.2021). <https://www.glasamerike.net/a/sjedinjene-dr%25BEave-kosovo-diplomatija-srbija-sporazum-dijalog/5776471.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

desteğiyle AB tarafından yönetilecek¹⁰³. Bölgedeki Amerikan-Avrupa angajmanında ilk sırada Sırbistan ve Kosova arasındaki ilişkiler: Batı Balkanları mümkün olan en kısa sürede Avrupa-Atlantik entegrasyonuna entegre etmek olacaktır. Sırbistan ile Kosova arasındaki ilişkilerin normalleştirilmesine ilişkin müzakereler gündemin ilk sırasında yer alıyor¹⁰⁴. AB'nin arabuluculuğunda diyalog, Kosova-Sırbistan anlaşması için tek geçerli seçenektir¹⁰⁵. Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça ayrıca diyalogda Çin ve Rusya'nın etkisine de yer vererek, Rus etkisinin Kosova ile Sırbistan arasında bir anlaşmaya varılmamasında etkili olduğunu vurguluyor. Sırbistan ve Kosova arasındaki anlaşma, yalnızca Çin ve Rusya'nın etkisinin azalması durumunda uygulanabilir. Uygulanması halinde, Sırbistan ve Kosova arasında ABD'nin aracılık ettiği ekonomik normalleşme anlaşması, her iki ülkenin ekonomileri ve daha geniş Balkanlar için son derece faydalı olabilir, ancak Çin ve Rusya'nın bölgede sahip olduğu etki azaltılırsa¹⁰⁶.

Tablo 36. Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça Kosova-Sırbistan Diyalogu ile ilgili anlatı

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Kosova-Sırbistan Müzakerelerine Çözüm	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ABD: Kosova ve Sırbistan'ın karşılıklı tanınması ▪ Belgrad ve Priştine arasındaki diyalog, ABD'nin desteğiyle AB tarafından yönetilecek ▪ Sırbistan ve Kosova vatandaşları diyaloga destek ▪ Bölgedeki Amerikan-Avrupa angajmanında ilk sırada Sırbistan ve Kosova arasındaki ilişkiler ▪ AB'nin arabuluculuğunda diyalog, Kosova-Sırbistan anlaşması için tek geçerli seçenektir ▪ Sırbistan ve Kosova arasındaki anlaşma, Çin ve Rusya'nın etkisinin azalması durumunda yürür 	Kosova, Sırbistan, AB, ABD, Çin, Rusya	11 10 Haber 1 Söyleşi

¹⁰³Brisel redefinişe odnose sa Vašingtonom: Dijalog Beograda i Prištine vodiće EU uz podršku SAD (08.12.2020). <https://www.glasamerike.net/a/brisel-vasington-odnosi/5692011.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

¹⁰⁴Vejvoda: Odnosi Srbije i Kosova na prvom mestu u američko-evropskom angažovanju u regionu (07.12.2020). <https://www.glasamerike.net/a/intervju-ivan-vejvoda-balkan-saradnja-sad-i-eu-srbija-kosovo/5690070.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

¹⁰⁵“Dijalog, uz posredstvo EU, jedina održiva opcija za sporazum Kosova i Srbije” (21.10.2020). <https://www.glasamerike.net/a/sb-un-dijalog-srbija-kosovo-eu/5630474.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

¹⁰⁶Vesli Klark: Sporazum Srbije i Kosova koristan samo uz smanjen uticaj Kine i Rusije (02.10.2020). <https://www.glasamerike.net/a/intervju-general-vesli-klark-srbija-kosovo/5605328.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

Amerika'nın Sesi (VOA) Makedonca hizmeti, sunduğu içeriklerde Kuzey Makedonya-Bulgaristan tarihi ve dil anlaşmazlığına değinmektedir. İncelenen içeriklerde genel olarak Kuzey Makedonya'ya karşı Bulgaristan vetosu bir hata olduğunu ve tarih ve dille ilgili anlaşmazlıkları olumlu bir şekilde çözümlenmesine ilişkin anlatılar sunmaktadır; Hiçbir AB üye devleti, mantıksız taleplerde bulunarak halkımızın Avrupalı geleceğini tehlikeye atmamalıdır¹⁰⁷. Bulgaristan sorunu dürüst diyalogla çözülebilir¹⁰⁸. Bulgar vetosunun ardından Kuzey Makedonya bir strateji oluşturmalı: Bulgaristan ile müzakereler kesintiye uğramamalı ve karşılıklı olarak kabul edilebilir bir çözüm bulunana kadar devam etmeli¹⁰⁹. Bulgaristan sorumsuz bir jeostratejik hata yaptı: Makedonya'nın geleceği Avrupalı olduğu için Bulgaristan Cumhuriyeti'nin vetosunun sorumsuz bir jeostratejik hata olduğunu belirtti¹¹⁰.

Tablo 37. Amerika'nın Sesi (VOA) Makedonca K. Makedonya- Bulgaristan anlaşmazlığı ile ilgili anlatı

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
K. Makedonya – Bulgaristan anlaşmazlığı	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dilimizin kimlik nitelikleri ve tarih ile ilgili tartışmalar gerçekten çağdışıdır ve Avrupa-Atlantik değerlerine ve uluslararası hukuka aykırıdır ▪ Hiçbir AB üye devleti, mantıksız taleplerde bulunarak halkımızın Avrupalı geleceğini tehlikeye atmamalıdır ▪ Bulgaristan sorunu dürüst diyalogla çözülebilir ▪ Bulgaristan sorumsuz bir jeostratejik hata yaptı ▪ ABD: Bulgaristan vetosu bir trajedidir 	AB, Makedonya Bulgaristan	10 6 Haber 4 Söyleşi

¹⁰⁷Официјалните преговори со Бугарија завршија, ќе продолжат по нивните избори во април, рече Заев (18.01.2021). <https://mk.voanews.com/a/veto-bulgaria-macedonia-/5741963.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

¹⁰⁸Ексклузивно: Интервју со Министерот за внатрешни работи на Северна Македонија (25.12.2020). <https://mk.voanews.com/a/spasovski-oliver-interview-/5713516.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

¹⁰⁹Аналитичари: По бугарското veto, Северна Македонија, мора да изгради стратегија (14.12.2020). <https://mk.voanews.com/a/voa-macedonian-voa-macedonian-experts-what-is-next-after-bulgarian-veto/5699278.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

¹¹⁰Влада: Бугарија направи неодговорна геостратешка грешка (08.12.2020). <https://mk.voanews.com/a/5691815.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

Amerika'nın Ses (VOA) Boşnakça, Bosna'nın geneli ve siyasi ve ekonomik durumu hakkında çeşitli içerikler yayınlamaktadır. Dolayısıyla, ABD rolünü vurgulamak için Amerika'nın Sesi (VOA) Boşnakça şu anlatıları sunmaktadır; ABD: Bosna Hersek devletinin statüsü söz konusu değil: Rusya her zaman Barış Uygulama Konseyi'ne karşı ve Sırp Cumhuriyeti'nin yanındadır. Ayrıca Rusya, BH'nin NATO'ya girmesine şiddetle karşı çıkıyor¹¹¹: ABD hükümeti USAID ve diğer kurumlar aracılığıyla, yargının yolsuzluk ve organize suçla etkin bir şekilde mücadele etmesine yardımcı olmak için BH'ye çok ihtiyaç duyulan desteği sağlıyor¹¹². Dayton Anlaşması'nın barışı koruduğunu ve BH'nin Avrupa Birliği'ne ve BH'ye doğru ilerlemesini sağladığını vurguladı. Vatandaşlar, Avrupa-Atlantik topluluğunun bir üyesi olan istikrarlı ve müreffeh demokratik bir BH'de daha parlak bir geleceği hak ediyor ve ABD bu çabaları desteklemektedir¹¹³. Güçlü bir AB-ABD ortaklığı da Bosna-Hersek'te uzlaşmayı desteklemek, yönetimi iyileştirmek ve Avrupa yolundaki reform hedeflerini tamamlayan BH-NATO Reform Programı da dahil olmak üzere kilit reformları teşvik etmek için çok önemli¹¹⁴. Bunun yanı sıra, Bosna-Hersek'in barışı için nelere dikkat edilmesi gerektiği konuları sunarken şu içerikler oraya çıkmaktadır; Barışçıl bir Bosna-Hersek'te nefret söylemi veya güvensizlik ve korku anlatılarının yeri yoktur¹¹⁵. Yolsuzluk Bosna-Hersek için varoluşsal bir tehdittir¹¹⁶. Bosna-Hersek'te etnik bölünmeler, ayrımcılık ve azınlıkların ve sığınmacıların hakları konusunda ciddi endişeler var ve medya baskı altında kalmaya devam ediyor¹¹⁷.

¹¹¹Ambasada SAD: Status države Bosne i Hercegovine nije upitan (04.12.2020). <https://ba.voanews.com/a/ambasada-sad-bih-status-neupitan/5687070.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

¹¹²USAID BIH izvještaj: Pravosuđe stagnira (26.11.2020). <https://ba.voanews.com/a/bih-pravosudje-usaid-izvjestaj/5677337.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

¹¹³25 godina od potpisivanja Dejtonskog sporazuma: Poruke domaćih i stranih zvaničnika (14.12.2020). <https://ba.voanews.com/a/dejton-sporazum-mir-bih/5698505.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

¹¹⁴Sattler i Nelson: Podržaćemo „bržu tranziciju BiH od Daytona ka Briselu” (14.12.2020). <https://ba.voanews.com/a/sattler-nelson-bih-dayton-brisel/5698743.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

¹¹⁵UN: Odbijamo negiranje genocida, ratnih zločina te veličanje ratnih zločinaca u BiH (04.02.2021). <https://ba.voanews.com/a/un-bih-velicanje-ratnih-zlocinaca/5765087.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

¹¹⁶Erik Larson: Očekujem optužnice za svaki slučaj korupcije u KS, prestanite saradivati s korumpiranim političarima (29.12.2020). <https://ba.voanews.com/a/larson-korupcija-bih-ured-sarajevo/5717337.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

¹¹⁷Human Rights Watch o ljudskim pravima u BiH (18.01.2021). <https://ba.voanews.com/a/hrw-lljudska-prava-bih/5737341.html> (Erişim Tarihi, 23.08.2021)

Tablo 38. Amerika'nın Sesi (VOA) Boşnakça Bosna-Hersek'in durumu ile ilgili anlatı

Anlatı	Alt-anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Bosna Hersek'in durumu	<ul style="list-style-type: none">▪ Kapsayıcı, barışçıl bir Bosna-Hersek'te nefret söylemi veya güvensizlik ve korku anlatılarının yeri yoktur▪ NATO yolunda reformlar, yargı reformu, Seçim sistem değişikliği. Göçmenler için adil sorumluluk▪ Bosna-Hersek'te etnik bölünmeler, ayrımcılık ve azınlıkların ve sığınmacıların hakları konusunda ciddi endişeler var▪ Yolsuzluk Bosna için varoluşsal bir tehdittir▪ Gençlerin üçte biri BH'nin hayatta kalacağına inanmıyor▪ Güçlü bir AB-ABD ortaklığı da Bosna-Hersek'te uzlaşmayı desteklemek, yönetimi iyileştirmek ve Avrupa yolundaki reformları teşvik etmek için çok önemli▪ ABD: Bosna Hersek devletinin statüsü söz konusu değil▪ ABD: Dayton Anlaşması'nın barışı koruduğunu ve BH'nin Avrupa Birliği'ne (AB) doğru ilerlemesini sağladı▪ Rusya her zaman Barış Uygulama Konseyi'ne karşı ve Sırp Cumhuriyet'in yanındadır	Bosna Hersek, AB, ABD, Rusya	11 10 Haber 1 Söyleşi

5.3.3. Sputnik'in (Sırpça) Batı Balkan dillerinde stratejik anlatıları

Rus devletine ait bir haber ajansı olan Sputnik, Balkan Dillerindeki haber sitesi platformu ve radyo yayın hizmetini sadece Sırpça dilinde sunmaktadır. Batı Balkanlar'da yayın için yalnızca Sırp dilinin seçilmesi, Sırbistan ve Rusya'nın geleneksel olarak yakın siyasi ve devlet bağları olduğunun göstergesidir. Ayrıca Sırp dilinin, sadece Arnavutluk'un dışarıda bırakıldığı Boşnakça, Makedonca ve Hırvat dillerine olan benzerliğinden dolayı Batı Balkanlar'da en çok anlaşılabilir dil olduğu söylenebilir. Sputnik Sırbistan, Batı Balkanlar hakkında henüz çözülmemiş bazı önemli konulara odaklanan çeşitli haberler ve radyo programları hazırlamaktadır. Sputnik Sırbistan'ın özel bir odak noktası, Kosova'nın devlet olma meselesine ve Bosna Hersek'teki Sırp Cumhuriyeti'nin (Republika Srpska) durumu. Araştırmanın sağladığı verilere dayanarak, Sputnik Sırbistan'ın stratejik anlatısının Rus ve Çin yatırım politikalarının pozitifliğine, Avrupa

Birliği'nin Batı Balkanlar'daki etkisizliğine, ABD politikalarına özen gösterilmesine ve Kosova devleti örneğine odaklandığı sonucuna varıyoruz.

5.3.3.1. Rusya'nın politikalarına ve Çin'in yatırımlarına olumlu bakış

Sputnik Sırbija, bir ülkenin Rusya ve Çin ile daha derin ilişkileri varsa elde edeceği iyi ilişkiler, iş birliği ve faydalar hakkında içerik üretiyor. Sırbistan ve BH'deki Sırp Cumhuriyeti'nin Rusya'nın sempatizanı olarak sunulduğu ve bu iki ülkede AB ve NATO'ya katılım konusundaki olası umutları söndürmeye çalışan birçok içeriğinin olduğu ortaya çıkmaktadır. Sputnik Sırbija'nın içeriği, Sırbistan'daki ana akım ve hükümet yanlısı medya kuruluşları tarafından desteklenen ve ağırlıklı olarak Kosova sorununa odaklanan anlatıların tonuyla da ilişkilidir. Rusya, Kosova meselesi konusunda Sırp'ların tarafının tutarken, Batı'nın Kosova'daki Arnavutları desteklediği belirtiliyor.

Sputnik Sırbija'nın stratejik anlatısına göre, Rusya, Balkanlar'ın Batılı devletlerin bir kolonisi haline geldiğini ima ederek, dekolonize edilmiş bir Balkanlar istiyor; “Rusya Balkanlar'da dekolonizasyondan yana. Balkanlarda Batı'nın tapusu yoktur”¹¹⁸. Ayrıca, Rusya'nın Batı Balkanlar ile ilgili endişelerini sunmak adına “Rusya, Balkanlar'daki istikrarsız durumdan endişeli”¹¹⁹ ve NATO ittifakını saldırgan ve bulunulduğu yerlerde de istikrarsızın sebebi olarak görüldüğu anlatısı içeriklerde yer almaktadır.

Batı Balkanlar'daki Rus politikalarına ilişkin anlatıdan Rusya'nın diğer ülkelere karşı tutumunu da öğreniyoruz. Karadağ'a yönelik yakınlığı göstermek için “Karadağ herkesle, özellikle Rusya ile en iyi ilişkileri istiyor”¹²⁰. Karadağ, herkesle, özellikle de geleneğimizin ruhuna uygun olarak Rusya ile en iyi ilişkileri istediğini vurgulamaktadır. Bosna-Hersek' meselesiyle ilgili ise, Rusya'nın Dayton Anlaşmanın garantörü olarak Rusya'nın BH'nin temel egemenlik ve toprak bütünlüğu ilkelerini, üç kurucu halkın eşitliğini ve geniş yetkilere sahip iki oluşumu desteklemektedir. Mevcut düzendeki herhangi bir değişikliğin, ancak üç halk ve iki varlık arasında dış faktörlerin hiçbir etkisi

¹¹⁸„Lavrov NATO-u: Dalje ruke od Srpske!”: Šta Hrvati poručuju (20.12.2020). <https://rs-lat.sputniknews.com/20201220/lavrov-nato-u-dalje-ruke-od-srpske-sta-hrvati-porucuju-ovakvom-interpretacijom-lavrova-video-1124150883.html> (Eriřim Tarihi, 20.11.2021)

¹¹⁹Rusija je oslobodila svet od zapadnog ropstva kao nekad od Hitlerova (09.01.2021). <https://rs-lat.sputniknews.com/20210109/rusija-je-oslobodila-svet-od-zapadnog-ropstva-kao-nekad-od-napolenovog-i-hitlerovog-1124321685.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹²⁰Krivokapić: Crna Gora želi najbolje odnose sa svima, a posebno sa Rusijom (17.12.2020). <https://rs-lat.sputniknews.com/20201217/krivokapic-crna-gora-zeli-najbolje-odnose-sa-svima-a-posebno-sa-rusijom--u-duhu-nase-tradicije-1124132244.html> (Eriřim Tarihi, 20.11.2021)

olmaksızın eşit bir anlaşmanın sonucu olarak mümkün olduğunu kaydederek Rusya'nın BH'deki barış anlaşmasının uygulanmasına sürekli olarak katkıda bulunmaya devam etmeyi ve bu ülkedeki tüm halklarla yapıcı iş birliğini güçlendirmeyi planladığını sunulmaktadır.¹²¹

Kosova sorunu, anlatıda büyük ölçüde mevcut olan konudur. Bölgenin ana istikrarsızlık kaynağı olarak sunulan Kosova sorunu ile ilgili Rusya'nın pozisyonu Belgrad'ın çıkarlarına uygun ve uluslararası hukuk çerçevesinde uzun vadeli kalıcı bir çözüm¹²² anlatısı sunulmaktadır. Kosova sorununa uzun vadeli ve adil bir çözümün ancak uluslararası hukuk, yani BM temelinde mümkün olduğuna dikkat çekmektedir. Belgrad'ın Priştine ile diyalogdaki yaklaşımının adil olduğunu ve BM Güvenlik Konseyi tarafından onaylanabilecek ve en başta Belgrad'ın ulusal çıkarlarını tatmin edecek bir çözüme ulaşılmasını tutumu sunulmaktadır. “Sözde” Kosova'nın uluslararası kurumlara katılımını engelleme ve Kosova'nın “sözde” bağımsızlığının tanınmasını daha da genişletmeyi amaçlayan faaliyetlerine de dikkat çekmektedir¹²³.

Önde çıkan diğer bir anlatı Büyük Arnavutluk'un yaratılmasıdır. Arnavutların bölgedeki medeni haklarını koruma ve geliştirme arayışı olarak sunulmaktadır. Bu aynı zamanda bölgedeki diğer ülkelerin ulusal egemenliğine yönelik bir tehdit olarak gösterilmektedir. Ayrıca, “Büyük Arnavutluk” sadece Karadağ ve Makedonya ile etnik gerilimler ve toprak anlaşmazlıkları nedeniyle bir istikrarsızlık faktörü olarak değil, aynı zamanda Kosova ve Arnavutluk'un muhtemel birleşmesi olarak da görülüyor. Ayrıca, Sırbistan ile Sırp Cumhuriyeti'nin olası birleşmesini de haklı çıkarmak için kullanılıyor. Konuyla ilgili Rusya tutumunu ortaya koyan Sputnik Serbija, Kosova ve Arnavutluk'un birleşmesi Balkanları tehdit eden bir provokasyon¹²⁴ olarak nitelendirmektedir. Ayrıca, “Büyük Arnavutluk” fikri (Sputnik Serbija anlatısına göre

¹²¹Ruski ambasador u UN predložio razgovor o zatvaranju kancelarije visokog predstavnika u BiH (07.11.2020). <https://rs-lat.sputniknews.com/20201106/ruski-ambasador-u-un-predlozio-razgovor-o-zatvaranju-kancelarije-visokog-predstavnika-u-bih-1123793383.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹²²Dan diplomata Rusije: Odavanje pošte Nikolaju Hartvigu (10.02.2021). <https://rs-lat.sputniknews.com/20210210/dan-diplomata-rusije-odavanje-poste-nikolaju-hartvigu-video-stefan-djuric-1124579615.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹²³Pravično rešenje kosovskog* pitanja moguće samo na osnovu rezolucije 1244 (09.02.2020). <https://rs-lat.sputniknews.com/20210209/bocan-harcenko-pravicno-resenje-kosovskog-pitanja-moguće-samo-na-osnovu-rezolucije-1244-1124577608.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹²⁴Rusija o referendumu za ujedinjenje Kosova i Albanije: Provokacija koja ugrožava Balkan (22.01.2021). <https://rs-lat.sputniknews.com/20210122/rusija-o-referendumu-za-ujedinjenje-kosova-i-albanije-provokacija-koja-ugrozava-balkan-1124447365.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

Kosova ve Arnavutluk ‘Büyük Arnavutluk’ çizgisini zorlamaya devam ediyor) için de Balkanlar’da barış ve istikrar için gerçek bir tehdit oluşturduğunu¹²⁵ ifade edilmektedir.

Çinli şirketlerin Batılı şirketler kadar gelişmiş olağanüstü teknolojilere sahip olduğunu ve Sırbistan’ın bir tarım ülkesi olarak Çin pazarının ihtiyaç duyduğu malları üretme potansiyeline sahip olduğuna inanarak, Çin’in bu ülkelerle olan iş birliğinin güçlendirilmesini gerektiği¹²⁶ anlattığını sunmaktadır.

Tablo 39. *Sputnik Sırpça Rusya ve Çin ile ilgili anlatı*

Anlatı	Alt-anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Rusya’nın Politikalarına ve Çin’in yatırımlarına olumlu bakış	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rusya (Kosova): Belgrad’ın çıkarlarına uygun ve uluslararası hukuk çerçevesinde kalıcı bir çözüm ▪ Rusya, Balkanlar’daki istikrarsız durumdan endişeli ▪ Kosova sorununa adil bir çözüm ancak 1244 sayılı Karar temelinde mümkündür ▪ Kosova ve Arnavutluk’un birleşmesi Balkanlara tehdit ▪ Rusya: Balkanlarda Batı’nın tapusu yoktur ▪ Karadağ herkesle, özellikle Rusya ile iyi ilişkiler istiyor ▪ Rusya’nın BH’nin temel egemenlik ve toprak bütünlüğü ilkelerini, üç kurucu halkın eşitliğini ve geniş yetkilere sahip iki oluşumu desteklemektedir ▪ Büyük Arnavutluk Balkanlar’da barış ve istikrar için gerçek bir tehdit oluşturuyor ▪ Kırım’ın Kosova’dan farklı olarak referandum sonucunda Rusya’nın parçası oldu ▪ Kosova terörizmin kalesi olmaya devam ▪ Sırbistan’ın bir tarım ülkesi olarak Çin pazarının ihtiyaç duyduğu malları üretme potansiyeline sahip ▪ Çin ve Batı yatırımlarının mekanizmasının benzer olduğunu, sadece Çin kredilerinin daha uygun olduğunu ve hala siyasi koşullar olmadan devam ettiğini gösteriyor 	Rusya, Çin, Kosova, Sırbistan Bosna- Hersek Batı Balkanlar	14 3 Söyleşi 11 Haber

¹²⁵Priştina i Tirana guraju „velikoalbansku ideju“ ma čime to to maskirali (05.01.2021). <https://rs-lat.sputniknews.com/20201012/moskva-pristina-i-tirana-guraju-velikoalbansku-ideju-ma-cime-to-maskirali-1123568223.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹²⁶Kinu kovid ne koči: Sa Srbijom ugovoren posao od 3,2 milijarde evra otvorena i za izvoz hrane (10.02.2021). <https://rs-lat.sputniknews.com/20210210/kina-kovid-nema-kocenja-srbija-ugovor-posao-32-milijarde-evra-otvorena-vrata-izvoz-hrane-1124581674.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

5.3.3.2. Avrupa Birliği politikaları yetersiz

Sputnik Sırpça, güvenlik, politika, diplomasi vb. konularda Batı'nın ve AB'nin bölgedeki varlığını hegemonik olarak görüyor. Bunun nedeni, AB'nin Batı Balkanlar'daki siyasi ve sosyal olaylar açısından bir yaratıcı, kilit oyuncu ve karar verici olmasıdır. Avrupa Birliği genişleme konusunda karışık sinyaller göndermektedir. Beklemeye alınırken, Brüksel'den iç meseleler, bölgesel gerilimler ve uluslararası ilişkilerin yönleri hakkında sürekli talep akışı nedeniyle Batı Balkan ülkelerinin katılımı zorlaşıyor.

Sputnik Sırpça içeriklerden çıkan anlatılar "Batı Balkanların genişlemesi Avrupa Birliği için bir öncelik değil¹²⁷", "Balkanlar için AB: Tüm koşulları yerine getirin ve - sizi kabul etmeyeceğiz!"¹²⁸. AB artık genişleme kapasitesine sahip olmadığını, ancak yine de bir "genişleme politikası" sürdürüyor. Bu nedenle Batı Balkanlar olarak bilinen bölgemizin tüm ülkeleri aynı çatı altına alınıyor ve genişleme kararları erteleniyor. Ayrıca, Sputnik Sırpça'nın K. Makedonya'nın AB üyeliğe yönelik müzakereleri başlatması için Bulgaristan'ın veto hakkını kullanması, AB'nin bir zayıflığı olarak değerlendirildi. Bulgar vetosu yalnızca AB'nin Batı Balkanlar'a yaklaşımının ve Avrupa perspektifinin tutarsızlıklarını vurguladı¹²⁹. Bu vesileyle Bulgaristan, Makedonların tarihi ve kültürel kimliğine itiraz ederek Bulgaristan ile Kuzey Makedonya arasındaki anlaşmazlık, Makedonların AB ile müzakerelere başlamasının önünde ciddi bir engel teşkil etmektedir. Ayrıca Sputnik Sırpça, K. Makedonya, Makedonların tarihi ve kültürel kimliğini kabul etmeyen bir AB istemediklerini¹³⁰ anlattığını sunmaktadır.

Avrupa entegrasyonunda Sırbistan'ın tarafını tutmak ve AB'nin gerektirdiği koşulları eleştirmek için Sputnik Sırpça, Kosova'nın Sırbistan'ın entegrasyonunu tanımamasının şartlılığını tartışmaktadır. Sputnik'in anlatısına göre, "Kosova'nın

¹²⁷Predsednik Slovenije Borut Pahor rekao je da Evropskoj uniji trenutno nije prioritet proširenje zemljama Zapadnog Balkana (11.12.2020). <https://rs-lat.sputniknews.com/20201211/predsednik-slovenije-evropskoj-uniji-nije-prioritet-prosirenje-zemljama-zapadnog-balkana-1124070929.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹²⁸Nova politika EU za Balkan: Ispunite sve uslove i - nećemo vas primiti! (07.12.2020). <https://rs-lat.sputniknews.com/20201207/nova-politika-eu-za-balkan-ispunite-sve-uslove-i---necemo-vas-primiti-1124036296.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹²⁹Izveštaj iz Brisela: Politika proširenja EU udarila u zid i ne služi svrsi (18.01.2021). <https://rs-lat.sputniknews.com/20210118/izvestaj-iz-brisela-politika-prosirenja-eu-udarila-u-zid-i-ne-sluzi-svrsi-1124402944.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹³⁰Zaev: Ne želimo EU koja nas ne priznaje kao Makedonce (26.12.2020). <https://rs-lat.sputniknews.com/20201226/zaev-ne-zelimo-eu-koja-nas-ne-priznaje-kao-makedonce-1124199926.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

Sırbistan'ın entegrasyonu için bir ön koşul olması adil değil¹³¹” ve bu süreçte Sırbistan'a yapılan bir haksızlık olarak görülüyor. Bunun yanı sıra hem Washington hem de Brüksel Sırbistan'dan Kosova ile yasal olarak bağlayıcı bir “Normalleşme Anlaşması” imzalamasını isteyecek, bunun özü Sırbistan'ın fiili ve hukuki olarak Kosova'yı bağımsız ve egemen bir devlet olarak tanınması. Kosova nedeniyle Sırbistan'a en büyük baskıların ABD ve Almanya tarafında uygulanacağını ifade etmektedir. Sırbistan'da bunun yeniden Amerikan emperyalist politikasının Balkanlar'daki ana hedefi olacağı endişesine yol açtığını vurgulanmaktadır¹³². Sputnik Sırpça, Kosova'nın devletliğini itibarsızlaştırmak için genellikle “Kosova ne Sırbistan için ne de AB ve çoğu uluslararası örgüt için bir devlet değildir¹³³” anlatısını sunmaktadır.

AB'ye göre, Rusya ve Çin ile iş birliği yapmamalısınız uyarısını, Sputnik'e göre “Çin serçesini Avrupa güvercinine tercih ediyoruz” diyerek, Avrupa Birliği üyeliğini bekleyen Batı Balkan ülkelerinin Pekin'den seve seve para aldıklarını ve Brüksel'in uyarılarına aldırış etmediklerini ifade etmektedir¹³⁴.

Sputnik Sırpça ayrıca, Batı Balkanlar'daki Batı politikasını da eleştiriyor ve önce onları böldüğünü ve şimdi onları birleştirmeye çalıştığını vurguluyor. “Önce Yugoslavya'yı parçalıyorlar, şimdi de bölgeyi birleştiriyorlar¹³⁵” anlatısı üzerine eleştiriler sunulmaktadır. Dolayısıyla Sputnik Sırpça, bu bölgenin serüvenini anlatırken Timothy Less'in Eu-goslavya (Sputnik ifadesiyle) kavramını da tartışmaktadır. Eugoslaviye, Güneydoğu Avrupa'dan Batı Balkanlar yoluyla nasıl geldi? Güneydoğu Avrupa adıyla başladı. AB ve NATO'nun genişlemesi nedeniyle Güneydoğu Avrupa “çok geniş” hale geliyor ve “daha dar” anlamına gelen bir terim aranıyor. Yeni anlam

¹³¹Mađarska: Nije fer da Kosovo bude preduslov za integracije Srbije (31.10.2020). <https://rs-lat.sputniknews.com/20201031/madjarska-nije-fer-da-kosovo-bude-preduslov-za-integracije-srbije-1123714225.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹³²SAD i Nemačke vršice se najveći pritisci na Srbiju zbog KiM (12.02.2021). <https://rs-lat.sputniknews.com/20210212/iz-sad-i-nemacke-vrsice-se-najveci-pritisci-na-srbiju-zbog-kim--1124595880.html>

¹³³Bivša albanska ministarka: Kosovo ni za EU nije država (17.12.2020) . <https://rs-lat.sputniknews.com/20201217/bivsa-albanska-ministarka-kosovo-ni-za-eu-nije-drzava-1124125039.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹³⁴Velikodusna ponuda EU Srbiji - milijarde kojih nema al' da se manemo Kine (10.10.2020). <https://rs-lat.sputniknews.com/20201010/velikodusna-ponuda-eu-srbija-milijarde-kojih-nema-manemo-kine-1123550538.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹³⁵Šta se krije iza strategije Zapada: Prvo rasturaju Jugoslaviju, a sad spajaju region (15.10.2020). <https://rs-lat.sputniknews.com/20201015/sta-se-krije-iza-strategije-zapada-prvo-rasturaju-jugoslaviju-a-sad-spajaju-region-video-1123591969.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

aynı zamanda yeni içerik anlamına geliyor, bu nedenle hiçbir zararı olmayan “mini-Schengen” ve “bölgesel bağlantı” fikirleri ortaya çıkıyor, ancak mevcut siyasi koşullarda zamana ne kadar dayanacağı ve uygulanabilirliği kesinlikle açık. Timothy Les sabırsız, bu yeni içeriğe bazı unsurların daha eklenmesini ve halen Batı Balkanlar olarak işaretlediğimiz şeyin “Eugoslavya” olmasını istiyor. Yani formül, eski Yugoslavya’nın eksi Hırvatistan ve Slovenya’nın yanı sıra AB’nin himayesindeki Arnavutluk’un bir tür birlik halinde düzenlenmesidir. Bölgenin Yugoslavya’nın kıta ittifakına tam üyeliği anlamına gelmeyecek, ancak Brüksel’in bölgesel ilişkileri yorumlama ve siyasi süreçleri yönlendirme konusundaki himayesi ve yetkisi anlamına gelecektir. Yeni “Batı Balkan Birliği”nin merkezi, Sırbistan’a “ödül” olarak gelen Belgrad’da olmalıdır. Karşılığında, Sırbistan’ın kendisini Rusya, Çin ve Türkiye’den uzaklaştırmasının ve aynı zamanda “Belgrad’ı Kosova’nın bağımsızlığını tanımaya ikna etmesinin” bir yolu olarak değerlendirilmektedir¹³⁶. Timothy Les göre, Batı Balkanlar bölgesinin ABD Başkanı Joseph Biden’ın görev süresi boyunca Belgrad başkanlığındaki AB ile yakından bağlantılı yeni bir “altı uluslu” çok ırklı varlık haline gelebilecek.

Tablo 40. *Sputnik Sırpça Avrupa Politikaları ile ilgili anlatı*

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Avrupa politikaları yetersiz	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kosova ve Metohija yüzünden Sırbistan'a en büyük baskı ABD ve Almanya'dan gelecek ▪ “Büyük Arnavutluk” kavramının ne Doğu tarafından ne de Batı tarafından desteklenmektedir ▪ Bulgar vetosu AB’nin Batı Balkanlar’a yaklaşımının ve Avrupa perspektifinin tutarsızlıklarını vurguladı ▪ Batı Balkanlar için AB rampası ▪ Bizi Makedon olarak tanımayan bir AB istemiyoruz ▪ Kosova, ne Sırbistan için ne de AB ve çoğu uluslararası örgüt için bir devlet değildir ▪ B. Balkanların genişlemesi AB için bir öncelik değil ▪ Balkanlar için AB: Tüm koşulları yerine getirin ve - sizi kabul etmeyeceğiz! 	AB, Sırbistan, K. Makedonya Batı Balkanlar Kosova Bulgaristan	16 10 Haber 1 Söyleşi 5 Analiz

¹³⁶Kako se od jugoistočne Evrope, preko Zapadnog Balkana došlo do EUgoslavije (08.12.2020). <https://rs-lat.sputniknews.com/20201207/kako-se-od-jugoistocne-evrope-preko-zapadnog-balkana-doslo-do-eugoslavije-video-1124027019.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

- Batı: Önce Yugoslavya'yı parçalıyorlar, şimdi de bölgeyi birleştiriyorlar
- AB'ye göre, Rusya ve Çin ile işbirliği yapılmamalı
- Kosova'nın Sırbistan'ın entegrasyonu için bir ön koşul olması adil değil
- Güneydoğu Avrupa'dan Batı Balkanlar= Eugoslaviye

Tablo 40. *Sputnik Sırpça Avrupa Politikaları ile ilgili anlatı (Devam)*

5.3.3.3. ABD'nin bölgedeki politikaları: Sırp karşıtı

Batı Balkanlar'daki ABD politikası, Sputnik'in Sırpçanın içeriğinde önemli bir yer kaplıyor. Amerikan politikaları da tartışılmakta, eleştirilmekte ve değerlendirilmekte ve Sputnik'in politikalarına dayalı olarak bu politikalar hakkında Sırpça dilindeki yayınlarda anlatılar oluşturulmaktadır. Sputnik Sırpça, esas olarak Sırbistan'ın çıkarları üzerine yorum yaparak kamuoyunun dikkatini ABD politikalarına çekiyor.

Sputnik Sırpça, ABD politikalarını Sırp karşıtı olarak değerlendiriyor ve içeriklerdeki anlatılar üzerine sumaktadır. Beyaz Saray, Batı Balkanlar'ın Amerikan dış politikasının altı önceliği arasında olduğunu duyurduktan sonra Sırbistan'ın özellikle Kosova konusunda yeni zorluklara hazır olması gerektiği anlamına gelmektedir diye nitelendiriyor Sputnik. Ayrıca, Sputnik anlatısına göre, Batı Balkanları öncelik sırasında alınması stratejik çıkarlar konusunda anlaşmazlıkların olduğu İran ve Ukrayna ile gitmek çok daha zor olması, Batı Balkanlar'ı listeye almak anlaşılabilir¹³⁷. Amerika hala Belgrad ve Priştine'nin yanı sıra BH'de işlevsel bir devletin karşılıklı tanınmasını istiyor, ancak her iki meseleye de herhangi bir çözüm dayatma planı veya hırsı yok¹³⁸. Biden 1990'ların gündemine geri dönüyor: Bağımsız bir Kosova'dan çok Sırp Cumhuriyet'in ortadan kaldırılmasıyla ilgileniyorlar¹³⁹. Washington ve Brüksel anlaşmayı yeniledi – Sırbistan ve Kosova için neler hazırlanıyor. “Brüksel, Kosova sorununun tam uluslararası yasal

¹³⁷Iznenadjenje bela kuća srbija biti spremna novi izazovi Kosovo (28.01.2021). <https://rs-lat.sputniknews.com/20210127/iznenadjenje-bela-kuca-srbija-biti-spremna-novi-izazovi-kosovo-1124485177.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹³⁸Možemo da odahnemo: Bajdenova administracija neće ulaziti u avanturu na Balkanu (21.01.2021). <https://rs-lat.sputniknews.com/20210121/mozemo-da-odahnemo-bajdenova-administracija-neece-ulaziti-u-avanture-na-balkanu-video-1124441394.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹³⁹Kovačević: Ujedinjuju se snage koje smatraju da RS ne treba da postoji (15.01.2021). <https://rs-lat.sputniknews.com/20210115/kovacevic-ujedinjuju-se-snage-koje-smatraju-da-rs-ne-treba-da-postoji-1124378240.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

kapasiteye sahip iki eşit taraf arasında bir anlaşma anlamına gelen yasal olarak bağlayıcı bir anlaşma ile çözülmesi gerektiği görüşüyle, Almanya'nın önde gelen bir role sahip olduğu pozisyonlarda tam inisiyatife sahip olacak. Avrupa yaklaşımına ve diyalogun Kosova'nın bağımsızlığının tanınmasına yönelik olması gerektiği görüşüne bağlı kalacaktır¹⁴⁰.

Sputnik Sırpça Amerika'nın Batı Balkanlardaki sorunları çözmek adına dönüşü Kosova ve Bosna-Hersek odak noktaları olmaları beklenmektedir. Ancak, Sputnik anlatısına göre İster Kosova'da ister BH'de olsun, Sırpların rızası olmadan hiçbir şeyin olamayacağıdır¹⁴¹. ABD Sırbistan'a olgunlaşmamış bir ulus olarak davranıyor: Rus ve Çin nüfuzu Batı ideallerine ve hedeflerine duyduğu sempatiden uzaklaştırmak için Sırbistan'da bir dezenformasyon kampanyası kullandığını ve aynı zamanda demokratik kurumları baltaladığını nitelendirmektedir. Sırp devletine yardım eden Rusya'nın etkisi, Sırp halkının tarihinde kalıcı olarak yazılan bir şeydir. AB'ye ve ABD'ye yönelirsek, Rusya ve Çin ile geleneksel dostluğumuzdan vazgeçersek ne elde edebilecek. Çin muhtemelen Sırbistan'ın jeopolitik önemini diğerlerinden biraz daha iyi anlayarak buraya yatırım yapmak için gelmesi tesadüf değil, Batı bunu ancak Rusya ve Çin'in çıkarlarından sonra fark etti. Bu bölge jeostratejik olarak çok önemlidir, çünkü tüm kara, hava ve nehir yolları buradan geçer ve Balkanlar'ı kim kontrol ederse, Akdeniz'i ve Orta Doğu ve Rusya'ya giden yolları da kontrol eder¹⁴².

Rusya'nın Batı Balkanlar'da Sırpça yayın yapan medya aracılığıyla yaydığı temel dezenformasyon, "ABD ve NATO'nun şeytanlaştırılması, AB'nin zayıf ve bölünmüş olarak sunulması, Rusya'nın askeri gücünü ve Rusya'nın üstünlüğünü yüceltmesi" şeklinde ifade ediliyor. Sırbistan, BH ve Karadağ nüfusunun AB'ye katılmak istediğini gösteren kamuoyu anketlerinin verilerine bakılmaksızın Sırbistan'da, AB ve NATO'nun popülaritesinin azaldığını Rusya ve Çin hakkında olumlu görüş hakimdir. Sırp dilindeki

¹⁴⁰Vašington i Brisel obnovili pakt — šta se sprema Srbiji i Kosovu i Metohiji (14.01.2021). <https://rs-lat.sputniknews.com/20210114/vasington-i-brisel-obnovili-pakt--sta-se-sprema-srbiji-i-kosovu-i-metohiji-1124374190.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹⁴¹Sve od Srba zavisi! Veliki povratak Amerike krenuće od BiH ili Kosova (29.12.2020). <https://rs-lat.sputniknews.com/20201229/sve-od-srba-zavisi-veliki-povratak-amerike-krenuce-od-bih-ili-kosova-1124218745.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹⁴²Poslednja poruka iz Amerike u prevodu znači: Srbija je nedorasla (26.12.2020). <https://rs-lat.sputniknews.com/20201226/poslednja-poruka-iz-amerike-u-prevodu-znaci-srbija-je-nedorasla-video-1124202267.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

medyada Rusya en olumlu şekilde sunuluyor¹⁴³. Amerikalıların NATO'yu güçlendirmede ve BH'yi, yani tüm Balkanları NATO'ya çekmede ve Rusların da burada NATO ile bir sınır inşa etmede çıkarları var¹⁴⁴.

Sputnik Sırpça ABD'nin Batı Balkanlardaki politikası Sırp karşıtı olduğu anlattığını sunmaktadır. ABD hedefleri: Balkanlar'daki Sırp çıkarlarını kırmak. Aslında Sırp Cumhuriyeti'ni kırmadan ve Sırbistan'ı sözde Kosova'yı tanımaya ve Sırp çıkarlarını kırmaya zorlamadan Balkanları fethedemeyeceklerine inandıkları görülüyor. ABD'nin Sırbistan'a sunacağı hiçbir şey yok. Şimdiye kadar sunulanlar Avrupa entegrasyonu artık işlevsel¹⁴⁵. ABD, Rusya ve Çin'in Batı Balkanlar'daki etkisini azaltmak ve Sırbistan'ı Kosova'nın bağımsızlığını tanımaya zorlamak için Avrupa Birliği ile birleşmeli, Sırbistan'ın daha ileri gitmesi ve Kosova'nın bağımsızlığını tanımamasının zamanı geldi, çünkü Kosova'nın dünya örgütlerine katılımını engellemek Sırbistan'ın Avrupa Birliği'ne katılımını yavaşlatmaktan başka bir şey değil. Rusya ve Çin'in bölgeyi Avrupa Birliği'nin zayıf noktası olarak gördüğüne ve ABD'nin bu iki ülkenin etkisini önlemeye odaklanması gerektiğine inanıyor. "Sırbistan, Putin ve Xi Jinping'in onun arkadaşları olmadığını anlamalı¹⁴⁶. Sırbistan Avrupa'da Venezuela olmamalı: Kremlin'in Balkanlar'daki herhangi bir sorunu çözmekten hiçbir faydası yok. Sırbistan kendini Avrupa'da Venezüella'nın konumuna sokmamalı ve başka dostları ya da ortakları olmayan, sadece Moskova'yı bulmalı¹⁴⁷.

ABD, barışı koruma misyonları aracılığıyla Kosova'yı arka kapıdan NATO'ya sokmaya çalışıyor. Amerikan tarafının önümüzdeki dönemde Kosova'nın bağımsızlığını yasallaştırmaya ve bu unsuru NATO'ya dahil etmeye çalışacağına dair bir mesajdır.

¹⁴³Nato optuzio Rusiju da vodi kampanju dezinformacija na Zapadnom Balkanu (21.12.2020). <https://rs-lat.sputniknews.com/20201221/nato-optuzio-rusiju-da-vodi-kampanju-dezinformacija-na-zapadnom-balkanu-1124160871.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹⁴⁴Dejtonski sporazum danas ne bi potpisali ni oni koji su to u Dejtonu uradili (20.12.2020) . <https://rs-lat.sputniknews.com/20201220/dejtonski-sporazum-danas-ne-bi-potpisali-ni-oni-koji-su-to-u-dejtonu-uradili-ali---bolji-ne-nude-bra-1124140665.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹⁴⁵Povampireni opasni ciljevi SAD: Pokorili bi Balkan slamanjem interesa Srba sa obe strane Drine (09.12.2020). <https://rs-lat.sputniknews.com/20201209/povampireni-opasni-ciljevi-sad-pokorili-bi-balkan-slamanjem-interesa-srba-sa-obe-strane-drine-1124046564.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹⁴⁶Albanskih lobista Bajdena: Spreći uticaj Rusije i Kine nateraj Srbiju da prizna Kosovo (08.12.2020). <https://rs-lat.sputniknews.com/20201208/plan-albanskih-lobista-za-bajdena-spreći-uticaj-rusije-i-kine-nateraj-srbiju-da-prizna-kosovo-1124042801.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹⁴⁷Americki general: Srbija da ne bude Venecuela u Evropi (17.11.2020). <https://rs-lat.sputniknews.com/20201117/americki-general-bez-crvenih-linija-dati-prostora-liderima-beograda-i-pristine-kosovo-1123881246.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

Kosova'yı tanımayan NATO ülkelerinin buna tepki gösterebileceğine inanıyor, çünkü Kosova devlet olma özelliklerine sahip değil diye değerlendirmektedir¹⁴⁸.

Sputnik Sırpça içeriklerden çıkan anlatısına göre, ABD'nin Bosna-Hersek'teki politikaları Sırp Cumhuriyet'ine karşı olduklarını okuyabiliyoruz. Biden Boşnak rüyasını gerçekleştirmek ve Sırp'ları NATO'ya girmeye zorlamak istiyor. BH'nin tamamının NATO ve Avrupa Birliği'ne doğru ilerlemesini sağlamanın Amerika'nın çıkarına olduğu ve özünün Sırp Cumhuriyeti'nin çıkarlarına karşı odaklandığı belirtiliyor¹⁴⁹.

Tablo 41. *Sputnik Sırpça ABD'nin Politikaları ile ilgili anlatı*

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
ABD'nin bölgedeki politikalarına dikkat	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Belgrad ile Priştine arasında kapsamlı bir anlaşmaya varılması. Sırbistan üzerine baskı ▪ Biden Yönetimi: Bağımsız bir Kosova'dan çok Sırp Cumhuriyet'in ortadan kaldırılmasıyla ilgileniyor ▪ ABD'nin büyük dönüşü BH veya Kosova'dan başlayacak ▪ ABD Sırbistan'a olgunlaşmamış bir ulus olarak davranıyor ▪ Dayton Anlaşmaları barış getirdi ama iş bitmedi ▪ ABD hedefleri: Balkanlar'daki Sırp çıkarlarını kırmak ▪ Arnavut lobiciler Biden'a: Rusya ve Çin'in etkisini önleyin, Sırbistan'ı Kosova'yı tanımaya zorlayın ▪ Kremlin'in Balkanlar'daki herhangi bir sorunu çözmekten hiçbir faydası yok ▪ Sırbistan Avrupa'da Venezuela olmamalı ▪ Soğuk Savaş'tan bu yana "Rusya'yı dizginleme" stratejisi devam ediyor, değişen taktikler ▪ ABD politikası: Sırp Cumhuriyeti'nin çıkarlarına karşıdır ▪ ABD, barışı koruma misyonları aracılığıyla Kosova'yı arka kapıdan NATO'ya sokmaya çalışıyor 	ABD, Kosova, Sırbistan, Sırp Cumhuriyeti, Rusya, Çin	24, 17 haber, 6 Analiz, 1 Söyleşi

¹⁴⁸Amerika preko mirovnih misija pokušava da uvede Kosovo u NATO (07.01.2021). <https://rs-lat.sputniknews.com/20210107/amerika-preko-mirovnih-misija-pokusava-da-uvede-kosovo-u-nato-na-mala-vrata--1124297345.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹⁴⁹Bajden želi da ispuni bošnjački san i natera Srbe u NATO (21.10.2020). <https://rs-lat.sputniknews.com/20201021/bajden-zeli-da-ispuni-bosnjacki-san-i-natera-srbe-u-nato-1123636523.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

5.3.3.4. “Sözde” Kosova

Sputnik Sırpça'nın içeriği, Sırbistan'daki ana akım ve hükümet yanlısı medya kuruluşları tarafından desteklenen ve ağırlıklı olarak Kosova sorununa odaklanan anlatıların tonuyla da ilişkilidir. Sputnik'in sunduğu içerik, Kosova devletine karşı olumsuz tonlar sunmaktadır. Sputnik, Kosova ile ilgili sunduğu içeriklerde Kosova devletini tanımayarak ona farklı terimlerle hitap ediyor; Sırbistan'ın güneybatısı, sözde Kosova, tek taraflı bağımsızlığı ilan eden ülke, Kosova ve Metohija (Yugoslavya dönemindeki adı) vb. Sputnik Sırpça, Kosova ve onunla bağlantılı olarak meydana gelen gelişmeler üzerine oluşturulan anlatıda devletliğini itibarsızlaşmaya çalışmaktadır.

Kosova Sorununa odaklanan Sputnik Sırpça, “Kosova AB'nin başına bela olan bir sorun¹⁵⁰” diye nitelendirerek sorunu çözmek için doğru adresin Güvenlik Konseyi (Sırbistan'ının müttefiklerinin Rusya ve Çin üye olduğu) ve 1244 sayılı Karar olduğunu vurgulamaktadır. Dolayısıyla, sorunun üstesinde gelmek adına ABD ve AB çabasını ortaya koyarak “ABD ve AB, Kosova sorununu çözmek için birlikte çalışıyor”¹⁵¹ anlatısını sunmaktadır. Ayrıca, Kosova, bugün onu yönetenlerin elinde asla kalmaması gereken bir Sırbistan bölgesidir. Priştine, temel hakları, hukukun üstünlüğünü, demokratik kurumların işleyişini ortadan kaldırır. İnsan ticareti var, organ ticareti var. “Kosova, bugün Balkanlar'daki yaraların kanseridir” diye nitelendiriyor Sputnik¹⁵². Sputnik, Kosova'nın kime aittir ve kime ait olması gerektiği konusunda bir kamuoyu oluşturmaya çalışıyor. Sputnik'e göre, Sırbistan haklı olarak Kosova'nın Sırp'ların olduğunu iddia edebilir, bunu takip eden anlaşmazlıklar ne olursa olsun. Eğer Kosova Sırp'ların değilse o zaman bunun “başarısız bir proje” olarak kaldığını göstermektedir. Bu tür Kosova sadece bir “NATO tutsağı” değil, aynı zamanda yetkilerini ve “devlet kurumlarını” yasadışı işlerini "büyütmek" için kullanan suç çetelerinin bir “tutsağı”dır¹⁵³.

¹⁵⁰Formula za Kosovo: Makron poseže za „inovativnim rešenjem“, Putin ga čeka na — pravoje adresi (07.02.2021). <https://rs-lat.sputniknews.com/20210207/formula-za-kosovo-makron-poseze-za-inovativnim-resenjem-putin-ga-ceka-na-pravoje-adresi-video-1124559634.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹⁵¹Palmer: SAD i EU zajedno rade na rešavanju kosovskog pitanja (16.12.2020). <https://rs-lat.sputniknews.com/20201216/palmer-sad-i-eu-zajedno-rade-na-resavanju-kosovskog-pitanja-1124121662.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹⁵²„Kosovo je mafijaška država“: Evropski poslanik žestoko kritikovao Prištinu (10.12.2020). <https://rs-lat.sputniknews.com/20201210/kosovo-je-mafijaska-drzava-evropski-poslanik-zestoko-kritikovao-pristinu-1124063082.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹⁵³Čije je Kosovo – de jure i de fakto? (31.01.2021). <https://rs-lat.sputniknews.com/20210131/cije-je-kosovo-de-jure-i-de-fakto-video-1124510651.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

Bunun yanı sıra, Kosova Sırpların bir kimlik temeli olduğunu Kosova dikeydir, geçmişi tasarlayan ve aynı zamanda onsuz geleceği olmayan bir şeydir”¹⁵⁴.

Kosova-Sırbistan diyalogu, Sputnik Sırçanın ele aldığı diğer konulardan biridir. ABD ve AB tarafından sunulan Kosova bağımsız devlet olarak tanınması Sırbistan karşıtı bir teklif olarak değerlendirilmektedir. Karşılıklı tanıma, Sırbistan karşıtı bir fikir olduğunu ve bunu gerçekleştirilmeden ne Sırbistan ne de Kosova Avrupa Birliği'ne giremeyecek, ayrıca Kosova Birleşmiş Milletler ve NATO'ya da üye olamayacak¹⁵⁵ diye nitelendirilmektedir. Sırbistan'ın Kosova ile toprakları kabul ederek veya değiştirerek veya Kosova'nın bağımsızlığını ve Sırp toplumu için özerkliği tanıyarak bir uzlaşma bulma önerisi son derece kaba olarak değerlendirmektedir. Bu daha bir uzlaşma olarak adlandırılırsa da Sırbistan'a teslim olması teklif edilmesi olarak nitelendiriliyor¹⁵⁶.

Tablo 42. *Sputnik Sırçça Kosova Sorunu ile ilgili anlatı*

Anlatı	Alt-anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Kosova-Sırbistan sorunu ve çözümü	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kosova AB'nin başına bela olan bir sorun ▪ Büyük Arnavutluk Sırplarla müzakerelerin çökmesi anlamına gelecek ▪ ABD ve AB, Kosova sorununu çözmek için birlikte çalışıyor ▪ Kosova “başarısız bir proje”, Sırbistan haklı olarak Kosova'nın Sırp olduğunu iddia edebilir ▪ Sırbistan'ın Kosova'nın tanınması teslim olması demek ▪ Karşılıklı tanıma, Sırbistan karşıtı bir fikir ▪ Sırplara karşı ortak AB-Washington gücü ▪ “Kosova bir mafya devletidir” ▪ Kosova bizim kimliğimiz, kaybedersek bir geleceğimiz olduğundan emin değilim 	Kosova Sırbistan ABD AB	10 6 Haber 3 Analiz 1 Söyleşi

¹⁵⁴<https://rs-lat.sputniknews.com/20201122/mitropolit-porfirije-kosovo-je-nas-identitet-nisam-siguran-da-imamo-buducnost-ako-ga-izgubimo-1123932037.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹⁵⁵Antisrpski plan Međunarodne krizne grupe: Nužno je međusobno priznanje Srbije i Kosova (26.01.2021). <https://rs-lat.sputniknews.com/20210126/antisrpski-plan-medjunarodne-krizne-grupe-nuzno-je-medjusobno-priznanje-srbije-i-kosova-1124470707.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

¹⁵⁶Srbiji nude da kapitulira: „Kompromis“ je priznanje Kosova i razmena teritorija (26.01.2021). <https://rs-lat.sputniknews.com/20210126/srbiji-nude-da-kapitulira-kompromis-je-priznanje-kosova-i-razmena-teritorija-1124474700.html> (Erişim Tarihi, 20.11.2021)

5.3.4. Anadolu Ajansı'nın (AA) Batı Balkan dillerinde stratejik anlatıları

Araştırmada elde edilen verilere göre, Anadolu Ajansı (AA) Balkan dillerindeki içeriklerini belirli bir politikaya dayanarak ve Türkiye'nin bölgeyle ilgili ilişkilerini ortaya koymak adına hazırlanmaktadır. Bilindiği üzere, Türkiye Batı Balkanlarla uzun süren tarihsel ilişkileri olduğunu ve bu geçmişin bağlantıları üzerine uluslararası yayıncılık içerikleriyle yeniden güçlendirmeye yönelik eğilimler olarak nitelendirilebilir. Ortak geçmiş, Anadolu Ajansı'nın (AA) Türkiye ile Batı Balkan ülkeleri arasındaki ilişkileri yeniden kurmak için kullandığı temel unsurlardır.

Anadolu Ajansı'nın (AA) içerikleri ağırlıklı olarak Türkiye'nin Batı Balkanlar'a yönelik dış politikası, Batı Balkan ülkeleriyle ilişkileri, bu alandaki çeşitli yatırımlara odaklanmaktadır. Türkiye, bölgenin Avrupa Birliği ve NATO entegrasyonunda bir katılımcı olmasa da Anadolu Ajansı (AA) bu gelişmelerle ilgili haberlere Türkiye'nin Avrupa entegrasyonu ve NATO üyeliği girişimlerini desteklediğini vurgulayarak yer veriyor. Türkiye'nin Balkanlar'daki rolüne ilişkin içerik açısından bunu dört kategoriye ayırabiliriz: ülkelerle ilişkileri, FETÖ meselesi, insani yardım ve eğitime yatırım.

5.3.4.1. Türkiye bölgenin dostu ve kardeşidir

Anadolu Ajansı'nın (AA) 'Türkiye bölgenin dostu ve kardeşidir' anlatısını ortaya koymak adına içerikler üretmektedir. Anadolu Ajansı (AA), Türkiye'nin bölgeyle ilişkilerini ve bölgede farklı alanlarda yürüttüğü faaliyetlerden bahsedip olumlu yönde sunmaktadır. İçeriklerde genel olarak Batı Balkanlara yönelik tutumlarını ve özel olarak ülkelere yönelik geliştirdiği ilişki boyuttaki politikalarına yer verilmektedir.

Anadolu Ajansı (AA) Arnavutça hizmetinde geliştirdiği anlatım bölgeyi kapsayan tutumlar ve Arnavutluk, Kosova ve K. Makedonya üzerindeki rolünü ve ilişkilerini vurgulamaktadır. Anadolu Ajansı (AA), genel olarak Arnavutlar ve özelde Arnavutluk ile olan ilişkileri vurgulayan içeriklere odaklanmaktadır. Türkiye Arnavut kardeşlerin yanında olmaya devam edecek ve her zaman ortak bir gelecek ve ortak bir refah inşa etmeye yönelik çabalar olacağını¹⁵⁷ anlatısı içeriklerde yer almaktadır. Bunun yanı sıra, Arnavutluk bizim dostumuz ve kardeş ülkemizdir. Yaklaşık 30 yıldır çok yakın ilişkiler

¹⁵⁷“Turqia do të vazhdojë të qëndrojë pranë vëllezërve shqiptarë” (17.02.2021). <https://www.aa.com.tr/sq/balkani/turqia-do-t%C3%AB-vazhdoj%C3%AB-t%C3%AB-q%C3%ABndroj%C3%AB-pran%C3%AB-v%C3%ABllez%C3%ABrve-shqiptar%C3%AB/2148248> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

ve her geçen gün daha da büyüyen sıcak ilişkileri var¹⁵⁸ ve iki ülke arasındaki siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkiler uzun süredir gelişmeye devam ediyor. Bilindiği gibi Balkanlar'da ne kadar Arnavut varsa Türkiye'de o kadar Arnavut asıllı vatandaş yaşıyor. Bu, tarihi bağlar nedeniyle Arnavut kardeşlerimizle bir arada yaşamayı, birbirimizin kültürünü dostane bir şekilde yaşatmayı başardık ve etmeye devam ediyoruz¹⁵⁹ ve Türkiye, Arnavutluk'u Balkanlar'da kalıcı barış ve istikrarın sağlanmasında stratejik öneme sahip bir ülke olarak görüyor. Ayrıca, Türkiye-Arnavutluk dostane ilişkilerinin geliştirmesinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın da etkisi¹⁶⁰ olduğunu vurgulanmaktadır. Bunun yanı sıra, Arnavutluk ve Türkiye, NATO'nun güvenilir ortaklarıdır ve Avrupa Birliği'ne (AB) üyelik hedeflerine ulaşmak için yoğun bir şekilde çalışmaktadırlar¹⁶¹ anlatısı da içeriklerde yer almaktadır. Türkiye Kosova ilişkilerinde 'Türk toplumu, Kosova ile Türkiye arasındaki köprünün sarsılmaz temeli¹⁶²' anlatısı Anadolu Ajansı'nın (AA) içeriklerinde yer almaktadır.

Anadolu Ajansı'nın (AA) içeriklerde odaklandığı diğer bir konu ise FETÖ meselesidir. AA'nın hazırladığı içeriklerde FETÖ örgütünün Batı Balkan ülkelerinde (özellikle Arnavutluk'ta) etkili olması nedeniyle, FETÖ örgütünün yarattığı tehlike ve Batı Balkan ülkelerine verebileceği zararlar her zaman vurgulanmaktadır. FETÖ faaliyet gösterdiği tüm ülkeler için tehdit oluşturduğunu ve buldukları ülkelerde uzun süre faaliyette buldukları için o ülkelerin vatandaşları olan çocuklarını da edinmişler, onları örgütün çalışanı haline getirmişlerdir ve onların yetiştirdiği ülkelerin vatandaşı olan bazı üyeleri de (FETÖ) dikkate alınmalıdır¹⁶³. FETÖ'nün Türkiye'de darbe yapmaya çalışan

¹⁵⁸<https://www.aa.com.tr/sq/balkani/kryeparlamentari-turk-sentop-n%C3%AB-shqip%C3%ABri-po-zhvilohet-nj%C3%AB-hetim-p%C3%ABr-pastrim-parash-lidhur-me-feto-n/2135574> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁵⁹Kryeparlamentari turk Şentop: Në Shqipëri po zhvilohet një hetim për pastrim parash lidhur me FETÖ-n (05.02.2021). <https://www.aa.com.tr/sq/balkani/kryeparlamentari-turk-sentop-vizit%C3%AB-n%C3%AB-qtetin-e-shkodr%C3%ABs/2135526> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁶⁰Rama: Erdoğan është pjesë e miqësisë tradicionale mes dy vendeve (11.01.2021). <https://www.aa.com.tr/sq/balkani/rama-erdogan-%C3%ABsht%C3%AB-pjes%C3%AB-e-miq%C3%ABsis%C3%AB-tradicionale-mes-dy-vendeve/2106098> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁶¹Ruçi: Shqipëria dhe Turqia janë partnerë të besueshëm në NATO (04.02.2021). <https://www.aa.com.tr/sq/balkani/ruci-shqip%C3%ABria-dhe-turqia-jan%C3%AB-partner%C3%AB-t%C3%AB-besuesh%C3%ABn-n%C3%AB-nato/2133688> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁶²'Komuniteti turk, themeli i palëkundur i urës mes Kosovës dhe Turqisë" (12.02.2021). <https://www.aa.com.tr/sq/balkani/komuniteti-turk-themeli-i-pal%C3%ABkundur-i-ur%C3%ABs-mes-kosov%C3%ABs-dhe-turqis%C3%AB/2142475> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁶³Kryeparlamentari turk në Shqipëri: FETÖ përbën kërcënim për të gjitha vendet ku operon (05.02.2021). <https://www.aa.com.tr/sq/balkani/kryeparlamentari-turk-n%C3%AB-shqip%C3%ABri-feto-p%C3%ABrb%C3%ABn-k%C3%ABrc%C3%ABnim-p%C3%ABr-t%C3%AB-gjitha-vendet-ku-operon/2135227> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

uluslararası bir terör örgütü olduğunu vurgulayarak, bu örgütün faaliyet gösterdiği her ülkede devleti hedef aldığını göz önünde bulunarak Arnavutluk¹⁶⁴, K. Makedonya¹⁶⁵ ve Kosova¹⁶⁶ için tehdit ve tehlike oluşturmaktadır.

AA'nın Arnavutça içeriklerinde yayınlanan içeriklerde oluşturduğu bir diğer anlatı ise Türkiye'nin Batı Balkan ülkelerinin eğitimine yatırım yaptığı yönünde. Anadolu Ajansı (AA), Maarif Vakfı'nın Arnavutluk'taki okullarında bir aile gibi olduğunu¹⁶⁷, Kuzey Makedonya'da Türkçe eğitimi veren ilkokullara TİKA desteği¹⁶⁸, Türk KFOR, Kosova'da eğitimi destekliyor¹⁶⁹ anlatılar çerçevesinde içerikler sunmaktadır.

Türkiye'nin dış politikasının stratejik bir parçası olan insan, Anadolu Ajansı (AA) Batı Balkan ülkelere Türk insani yardımını içeren haberler de yer vermektedir. Türkiye, kuzey Makedonya'dan gelen dostlarının yanında olmaya devam edecek¹⁷⁰ ve Türk Kızılay'ı Kosova'daki ailelere yardım ediyor¹⁷¹ anlatıları çerçevesinde içerikler üretilmektedir.

Batı Balkanlar'daki İslam dininin ve dini kurumların Türkiye ve Türk dini kurumları ile ilişkilendirilmesi ihtiyacı da vurgulanmaktadır. Anadolu Ajansı (AA), Türkiye, Arnavutluk'un kültürel mirası olan camilerin görkemini restore etmek için

¹⁶⁴Kryeparlamentari turk Şentop: Në Shqipëri po zhvillohet një hetim për pastrim parash lidhur me FETO-n (05.02.2021). <https://www.aa.com.tr/sq/ballkani/kryeparlamentari-turk-sentop-n%C3%AB-shqip%C3%ABri-po-zhvillohet-nj%C3%AB-hetim-p%C3%ABr-pastrim-parash-lidhur-me-feto-n/2135574> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁶⁵Kryeparlamentari turk Şentop parlajmëron Maqedoninë e Veriut në lidhje me FETO-n (21.12.2020). <https://www.aa.com.tr/sq/ballkani/kryeparlamentari-turk-sentop-parlajm%C3%ABron-maqedonin%C3%ABe-veriut-n%C3%AB-lidhje-me-feto-n/2084255> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁶⁶Çavuşoğlu: FETO është një kërcënim dhe rrezik shumë serioz për Kosovën (28.12.2020). <https://www.aa.com.tr/sq/ballkani/cavusoglu-feto-%C3%ABsht%C3%AB-nj%C3%AB-k%C3%ABrc%C3%ABnim-dhe-rrezik-shum%C3%AB-serioz-p%C3%ABr-kosov%C3%ABn/2091174> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁶⁷“Në shkollat e Fondacionit Maarif në Shqipëri jemi si një familje” (23.01.2021). <https://www.aa.com.tr/sq/ballkani/n%C3%AB-shkollat-e-fondacionit-maarif-n%C3%AB-shqip%C3%ABri-jemi-si-nj%C3%AB-familje/2120212> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁶⁸TİKA mbështetje për shkollat fillore që japin arsim në gjuhën turke në Maqedoninë e Veriut (27.10.2020). <https://www.aa.com.tr/sq/ballkani/tika-mb%C3%ABshtetje-p%C3%ABr-shkollat-fillore-q%C3%AB-japin-arsim-n%C3%AB-gjuh%C3%ABn-turke-n%C3%AB-maqedonin%C3%ABe-veriut/2020807> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁶⁹KFOR-i turk mbështetje për arsimin në Kosovë (01.10.2020). <https://www.aa.com.tr/sq/ballkani/kfor-i-turk-mb%C3%ABshtetje-p%C3%ABr-arsimin-n%C3%AB-kosov%C3%AB/1992319> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁷⁰Turqia dhe Maqedonia e Veriut nënshkruajnë memorandum mirëkuptimi në fushën e bujqësisë. (21.01.2021). <https://www.aa.com.tr/sq/ballkani/turqia-dhe-maqedonia-e-veriut-n%C3%ABnshkruajn%C3%AB-memorandum-mir%C3%ABkuptimi-n%C3%AB-fush%C3%ABn-e-bujq%C3%ABsis%C3%AB/2117901> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁷¹Gjysmëhëna e Kuqe e Turqisë ndihmon familjet në Kosovë (20.01.2021). <https://www.aa.com.tr/sq/ballkani/gjysm%C3%ABh%C3%ABna-e-kuqe-e-turqis%C3%AB-ndihmon-familjet-n%C3%AB-kosov%C3%AB/2117252> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

yatırım yaptı¹⁷² ve Makedonya İslam Cemaati Türkiye Diyanetiyle yakın ilişki içindedir, olmuştur ve olmaya da devam edecektir¹⁷³ anlatılar çerçevesinde oluşturmaktadır.

Tablo 43. Anadolu Ajansı (AA) Arnavutça Türkiye bölgenin dostu ve kardeşidir ile ilgili anlatı

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayıları
Türkiye bölgenin dostu ve kardeşidir	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Türkiye Arnavut kardeşlerin yanında olmaya devam edecek ▪ Türkiye, Kosova'daki Türk toplumunun her zaman yanında olacaktır ▪ Türk toplumu, Kosova ile Türkiye arasındaki köprünün sarsılmaz temeli ▪ Arnavutluk bizim dostumuz ve kardeş ülkemizdir ▪ Türkiye, Arnavutluk'u Balkanlar'da kalıcı barış ve istikrarın sağlanmasında stratejik öneme sahip bir ülke olarak görüyor ▪ Türkiye, Arnavutluk ve Arnavut halkının değerli bir dostudur ▪ Arnavutluk ve Türkiye NATO'da güvenilir ortaklardır ▪ Erdoğan, Arnavutluk-Türkiye arasında geleneksel dostluğun bir parçası ▪ Karadağ ve Türkiye, güçlü bir parlamenter işbirliği eşliğinde mükemmel ikili ilişkilere sahip ▪ Türkiye, K. Makedonya'daki dostlarının yanında olmaya devam edecek ▪ Türkiye, Türk Kızılay'ı insani yardımında bulunuyor ▪ TİKA yardıma ihtiyacı olan alanlara yatırım yapıyor ▪ Türkiye, Arnavutluk'un kültürel mirası olan camilerin görkemini restore etmek için yatırım yaptı ▪ FETÖ faaliyet gösterdiği tüm ülkeler için tehdit oluşturuyor 	Türkiye, Kosova, Arnavutluk, K. Makedonya	32 1 Söyleşi, 33 Haber

¹⁷² Rama: Pritja në Turqi është një vlerësim i jashtëzakonshëm për Shqipërinë (15.01.2021). <https://www.aa.com.tr/sq/balkani/rama-pritja-n%C3%AB-turqi-%C3%ABsht%C3%AB-nj%C3%AB- vler%C3%ABsim-i-jasht%C3%ABzakonsh%C3%ABm-p%C3%ABr-shqip%C3%ABrin%C3%AB- /2110916> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁷³Fetahu: Në Maqedoninë e Veriut i domosdoshëm bashkëpunimi serioz midis bashkësive fetare (04.12.2020). <https://www.aa.com.tr/sq/balkani/fetahu-n%C3%AB-maqedonin%C3%AB-e-veriut-i- domosdosh%C3%ABm-bashk%C3%ABpunimi-serioz-midis-bashk%C3%ABsive-fetare/2065484> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

-
- FETÖ, Kosova için çok ciddi bir tehdit ve tehlikedir
 - Maarif Vakfı'nın Arnavutluk'taki okullarda aile gibi
 - Makedonya İslam Cemaati Türkiye Diyanetiyle yakın ilişki içindedir, olmuştur ve olmaya da devam edecektir
-

Tablo 43. *Anadolu Ajansı (AA) Arnavutça Türkiye bölgenin dostu ve kardeşidir ile ilgili anlatı (Devam)*

Anadolu Ajansı (AA) Boşnakça-Hırvatça-Sırpça hizmetinin içeriklerinde genel olarak Türkiye'nin ülkelere yönelik faaliyetleri yer almaktadır. Bölgede eğitim, insani yardım ve siyasi tutumları ve çabalarını içeren haberler yayınlanmaktadır. Bosna-Hersek'i merkezine alan hizmet, Sırbistan ile ilgili içeriklere de yer vermektedir ve Hırvatistan haberlerine de daha az yer ayırmaktadır. Boşnakların eğitimine Türk yatırımlarını vurgulamak adına 'Eğitim desteği¹⁷⁴' ve 'Türkiye Saraybosna kantonu eğitim sisteminin iyileştirilmesine yardımcı olacak' anlatılarını sunmaktadır¹⁷⁵. İnsani yardımlarına yönelik içeriklerde de 'Bosna'da göçmenler ve aileler için Türk yardımı¹⁷⁶', 'Türk Kızılay'ının insani yardımı¹⁷⁷', 'Türkiye salgın sırasında Karadağ'a da yardım etti'¹⁷⁸ ve 'İHH, Tuzla'daki göçmenlere sıcak yemek dağıttı' gibi örnekler üzerine Anadolu Ajansı (AA) bölgede Türkiye'nin insani yardımında bulunduğunu vurgulamasını yapmaktadır.

Türkiye siyasi tutumlarını ve geliştiği politikaları ortaya koyan haberler yayınlanmaktadır. Türkiye, Arnavutluk'un AB üyeliğini ve Avrupa-Atlantik kurumlarıyla entegrasyonunu desteklemeye devam ediyor. Balkanlar'ın ve özellikle dost

¹⁷⁴Ogranak AK Partije iz Ankare opremio prvu naučnu učionicu u Novom Pazaru (28.11.2020). <https://www.aa.com.tr/ba/balkan/ogranak-ak-partije-iz-ankare-opremio-prvu-nau%C4%8Dnu-u%C4%8Ddionicu-u-novom-pazaru/2059173> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁷⁵Hota-Muminović sa turskim atašcom za obrazovanje: Turska će pomoći da se unaprijedi obrazovni sistem KS (28.01.2021). <https://www.aa.com.tr/ba/balkan/hota-muminovi%C4%87-sa-turskim-ata%C5%A1eom-za-obrazovanje-turska-%C4%87e-pomo%C4%87i-da-se-unaprijedi-obrazovni-sistem-ks/2126100> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁷⁶Pomoć turskog udruženja Sadakatasi za migrante i porodice u Srebrenici (18.01.2021). <https://www.aa.com.tr/ba/balkan/pomo%C4%87-turskog-udru%C5%BEenja-sadakatasi-za-migrante-i-porodice-u-srebrenici-/2114100> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁷⁷Dva kamiona humanitarne pomoći Crvenog polumjeseca Turske stigla u BiH (22.12.2020). <https://www.aa.com.tr/ba/balkan/dva-kamiona-humanitarne-pomo%C4%87i-crvenog-polumjeseca-turske-stigla-u-bih/2085394> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁷⁸Krivokapić: Turska pomogla Crnoj Gori i u doba pandemije (18.12.2020). <https://www.aa.com.tr/ba/balkan/krivokapi%C4%87-turska-pomogla-crnoj-gori-i-u-doba-pandemije/2081765> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

ve kardeş Arnavutluk'un istikrarının Türkiye'nin dış politika önceliklerinden biri¹⁷⁹. Türkiye, Balkanlar'da kalıcı barış ve istikrar için Arnavutluk'u stratejik açıdan önemli bir ülke olarak görüyor¹⁸⁰. Türkiye Cumhurbaşkanı'nın Sırbistan'ın çok iyi bir dostu olduğunu ve Sırbistan'a büyük saygı duyduğunu¹⁸¹ ve Sırbistan açısından Türkiye dünyanın en önemli güçlerinden biri¹⁸² olduğunu vurgulanmaktadır. Ayrıca, Bosna-Hersek, Sırbistan ve Türkiye ile Bosna-Hersek, Hırvatistan ve Türkiye arasındaki üçlü toplantıların, açık sorunları çözmek ve karşılıklı iş birliğini geliştirmek için iyi bir format olduğu vurgusunu içeren haberlere yer verilmektedir¹⁸³.

Tablo 44. Anadolu Ajansı (AA) Boşnakça-Hırvatça-Sırpça Türkiye bölgenin dostu ve kardeşidir ile ilgili anlatı

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayıları
Türkiye bölgenin dostu ve kardeşidir	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Türkiye Saraybosna Kantonunda eğitim sistemine destek ▪ Karadağ ve Türkiye, mükemmel ikili ilişkilere sahip ▪ Türkiye, Türk Kızılay'ı (vb.) insani yardımında bulunuyor ▪ TİKA yardıma ihtiyacı olan alanlara yatırım yapıyor ▪ Türkiye- BHS: Üçlü toplantılar açık sorunları çözmek için iyi bir format ▪ Sırbistan: Türkiye dünyanın en önemli güçlerinden biri ▪ Türkiye, Balkanlar'da kalıcı barış ve istikrar için Arnavutluk'u önemli bir ülke olarak görüyor. ▪ FETÖ faaliyet gösterdiği tüm ülkelerde tehdit oluşturuyor ▪ FETÖ, Kosova için çok ciddi bir tehdit ve tehlikedir 	Türkiye, Kosova, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Sırbistan	20 Haber

¹⁷⁹Predsjednik turskog parlamenta Mustafa Sentop u posjeti Albaniji: Potvrda dobre bilateralne saradnje. (04.02.2021). <https://www.aa.com.tr/ba/politika/predsjednik-turskog-parlamentamustafa-sentop-u-posjeti-albaniji-potvrda-dobre-bilateralne-saradnje/2134430> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁸⁰Sentop posjetio Skadar: Turska vidi Albaniju kao strateški važnu zemlju za trajni mir i stabilnost na Balkanu (05.02.2021). <https://www.aa.com.tr/ba/politika/sentop-posjetio-skadar-turska-vidi-albaniju-kastrate%20A1ki-va%20Benu-zemlju-za-trajni-mir-i-stabilnost-na-balkanu/2135481> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁸¹Vučić nakon susreta s Erdoanom: Razgovarano o gradnji auto-puteva i industrijske zone (25.09.2020). <https://www.aa.com.tr/ba/politika/vu%20C4%8Di%20C4%87-nakon-susreta-s-erdoanom-razgovarano-o-gradnji-auto-puteva-i-industrijske-zone/1985715> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁸²Vučić u Istanbulu: Turska je jedna od najznačajnijih sila u svijetu (25.09.2020). <https://www.aa.com.tr/ba/politika/vu%20C4%8Di%20C4%87-u-istanbulu-turska-je-jedna-od-najzna%20Dajnijih-sila-u-svijetu/1985238> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁸³Džaferović se sastao s Kocom: Trilateralni sastanci dobar format za rješavanje otvorenih pitanja (15.09.2020). <https://www.aa.com.tr/ba/balkan/d%20C5%BEaferovi%20C4%87-se-sastao-s-kocom-trilateralni-sastanci-dobar-format-za-rje%20A1avanje-otvorenih-pitanja/1974344> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

Arnavutça ve Makedonca haberler Anadolu Ajansı (AA) Üsküp'teki merkez tarafından hazırlandığı için bu iki dildeki içerikler birbirine benziyor. Makedonca dilindeki Anadolu Ajansı (AA), Türkiye'nin Makedonya ile ilişkilerine, bu ülkeye yapılan yardımlara ve FETÖ örgütünün yarattığı tehlikeye odaklanıyor. Uluslararası bir karaktere sahip olan FETÖ örgütünün tek hedefi Türkiye değil, Arnavutluk¹⁸⁴, K. Makedonya¹⁸⁵ ve Kosova'daki varlığı tehdit ve tehlike oluşturduğu vurgusunu içeriklerden okuyabiliyoruz.

Arnavutluk ve Türkiye güvenilir NATO ortakları olduğunu ve NATO'nun iki müttefiki olarak işbirliği deneyimi ve Arnavutluk ile Türkiye arasındaki stratejik ortaklık, güvenlik ve barış için ortak çabalar için önemli bir platform olmaya devam ediyor¹⁸⁶. Kuzey Makedonya Cumhuriyeti, Balkanlar'ı ve Avrupa'yı güvence altına alan bir ülkedir. Kuzey Makedonya Cumhuriyeti sadece Balkanlar ve Avrupa için değil, tüm dünya için örnek bir yapıdır. Bu ülke, birçok farklı etnik kökenden insanın yaşadığı yerleşik çevreye bir örnektir¹⁸⁷. Türkiye, Kuzey Makedonya'nın güçlü bir ekonomik ortağıdır¹⁸⁸. Müreffeh bir Türkiye, Balkanlar'da güvenlik, barış ve refahın garantisidir. Türkiye, Balkan ülkelerinin daha geniş Asya bölgesine açılan kapısıdır¹⁸⁹. Türkiye, AB'nin Üsküp ve Tiran ile üyelik müzakerelerini başlatma kararını memnuniyetle karşılıyor ve destekliyor¹⁹⁰.

Türkiye, dost, kardeş ülkelerin kalkınmasını teşvik eden bir ülke, özellikle ekonomik açıdan kalkınmalarında onlara destek oluyor. Türkiye, dış politika perspektifini ortaya koyarak, halkın önceliğini vurguluyor ve insani yardıma öncelik veriyor¹⁹¹. Anadolu Ajansı (AA) Makedonca, Kuzey Makedonya'da derslerin Türkçe öğretildiği

¹⁸⁴Шентоп: “Како што е присутна во повеќето земји на Балканот, ФЕТО е присутна и во Албанија” (04.02.2021) . <https://tinyurl.com/2p9c8pru> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁸⁵Претседателот на турскиот Парламентот, Шентоп, ја предупреди Северна Македонија за ФЕТО (21.12.2020). <https://tinyurl.com/4eexrd83> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁸⁶Албанскиот претседател Мета се состана со претседателот на турскиот Парламент, Шентоп (04.02.2021). <https://tinyurl.com/yckw622x> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁸⁷Шентоп: „Република Северна Македонија е држава која ги осигурува Балканот и Европа“ (21.12.2020). <https://tinyurl.com/2p9c53wm> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁸⁸Средба Чавушоглу - Османи: „Турција е силен економски партнер на Северна Македонија“ (06.11.2020). <https://tinyurl.com/yckzmvmx> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁸⁹Претседателот на турскиот Парламентот, Шентоп, ја предупреди Северна Македонија за ФЕТО (21.12.2020). <https://tinyurl.com/4eexrd83> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁹⁰Чавушоглу: „Ја поздравуваме одлуката на ЕУ да започне пристапни преговори со Скопје и Тирана“ (06.11.2020). <https://tinyurl.com/3bycb4e4> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁹¹Претседателот на Собранието на Турција, Шентоп, за АА зборуваше за средбите во Северна Македонија (22.12.2020). <https://tinyurl.com/2s46zdjp> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

ilkokullara TİKA'dan destek¹⁹²¹⁹³¹⁹⁴ ve İBU, Balkanlar'daki akademik eğitim merkezlerinden biri oldu anlatısı çerçevesinde hem insani yardımındaki faaliyetlerini hem de eğitim konusundaki desteğini ortaya koymaktadır.

Tablo 45. *Anadolu Ajansı (AA) Makedonca Türkiye bölgenin dostu ve kardeşidir ile ilgili anlatı*

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayıları
Türkiye bölgenin dostu ve kardeşidir	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Türkiye Arnavut kardeşlerin yanında olmaya devam edecek ▪ Arnavutluk bizim dostumuz ve kardeş ülkemizdir ▪ Türkiye, Arnavutluk'u Balkanlar'da kalıcı barış ve istikrarın sağlanmasında stratejik öneme sahip bir ülke olarak görüyor ▪ Türkiye, Arnavutluk ve Arnavut halkının değerli bir dostudur ▪ Arnavutluk ve Türkiye NATO'da güvenilir ortaklardır ▪ Türkiye, dost, kardeş ülkelerin kalkınmasını teşvik eden bir ülke ▪ Güçlü bir Türkiye, Balkanlar'da güvenlik, barış ve refahın garantisidir ▪ Kuzey Makedonya Cumhuriyeti, Balkanlar'ı ve Avrupa'yı güvence altına alan bir ülkedir ▪ Türkiye, Kuzey Makedonya'nın güçlü bir ekonomik ortağıdır ▪ Türkiye, Türk Kızılay'ı (vb.) insani yardımında bulunuyor ▪ TİKA genellikle yardıma ihtiyacı olan alanlara yatırım yapıyor ▪ FETÖ faaliyet gösterdiği tüm ülkeler için tehdit oluşturuyor ▪ FETÖ, Kosova için çok ciddi bir tehdit ve tehlikedir ▪ Makedonya İslam Cemaati Türkiye Diyanetiyle yakın ilişki içindedir, olmuştur ve olmaya da devam edecektir 	Türkiye, Kosova, Arnavutluk Makedonya	19 19 Haber

¹⁹²Поддршка од ТИКА за основните училишта во Северна Македонија, каде што се одвива настава на турски јазик (27.10.2020). <https://tinyurl.com/3ccw2x7t> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁹³ТИКА опреми училиште во дојранско Гопчели (10.10.2020). <https://tinyurl.com/2p949vdz> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁹⁴Поддршка од ТИКА за основните училишта во Северна Македонија во борбата против Ковид-19 (02.10.2020). <https://tinyurl.com/yckkpk6e> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

5.3.4.2. Avrupa entegrasyonu bölgenin istikrarı için önemli

Anadolu Ajansı (AA), Türkiye'nin Batı Balkan ülkeleriyle doğrudan ilişkilerine daha fazla odaklandığından diğer gelişmeleri de yakından takip ediyor. Türkiye, Batı Balkanlar'ın Avrupa entegrasyon sürecine doğrudan katılmasa da bu girişimi desteklemektedir. Anadolu Ajansı (AA) Arnavutça hizmetinde, bölgenin AB'ye entegrasyonuna ilişkin önemine ve bu girişimi destekleyen ülkelere ilişkin içeriğe odaklanmaktadır. Kuzey Makedonya'nın NATO üyeliği, bölgemizi çok daha güvenli hale getiren mükemmel bir başarıdır. Tüm bölgenin AB üyeliği, bölgenin kalkınmasının garantisidir¹⁹⁵. Almanya, Kosova'yı Avrupa Birliği'nde bir geleceğe uygun hale getiren reformlar yolunda desteklemeye devam edecek¹⁹⁶. Kuzey Makedonya, AB ile üyelik müzakerelerine başlamaya hazır¹⁹⁷. Macaristan, Batı Balkanların Avrupa entegrasyonunu destekliyor¹⁹⁸. Almanya: İkili sorunlarda anlaşılmalısınız¹⁹⁹. Tüm bölgenin geleceği AB'dedir ve bölgeyi AB'ye yakınlaştırmak stratejik çıkarındadır²⁰⁰.

Tablo 46. Anadolu Ajansı (AA) Arnavutça Avrupa Birliği entegrasyonu ile ilgili anlatı

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayıları
Avrupa Birliği'ne entegrasyonun alternatifi yoktur	<ul style="list-style-type: none">▪ AB'ye tam üyelik, alternatifi olmayan bir süreçtir.▪ Macaristan, B. Balkanların Avrupa katılım destekliyor▪ Almanya, Kosova'yı AB'ye yaklaştırmak maddi destek sağlamaktadır	AB, Kosova, Arnavutluk, Makedonya, Bosna-Hersek	14 14 Haber

¹⁹⁵“Bashkëpunimi mes Shqipërisë dhe Maqedonisë së Veriut duhet të zgjerohet”. (05.02.2021). <https://www.aa.com.tr/sq/balkani/-bashk%C3%ABpunimi-mes-shqip%C3%ABris%C3%AB-dhe-maqedonis%C3%AB-s%C3%AB-veriut-duhet-t%C3%AB-zgjerohet-/2135026> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁹⁶Gjermania ofron 72.1 milionë euro për të sjellë Kosovën më afër BE-së (09.12.2020). <https://www.aa.com.tr/sq/balkani/gjermania-ofron-721-milion%C3%ab-euro-p%C3%abr-t%C3%ab-sjell%C3%ab-kosov%C3%abn-m%C3%ab-af%C3%abr-be-s%C3%ab/2071115> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁹⁷Takim Pendarovski-Lajçak: Maqedonia e Veriut shembull pozitiv në rajon (08.10.2020). <https://www.aa.com.tr/sq/balkani/takim-pendarovski-lajcak-maqedonia-e-veriut-shembull-pozitiv-n%C3%AB-rajon/1999875> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁹⁸“Hungaria mbështet integrimin evropian të Ballkanit Perëndimor”. (12.02.2021). <https://www.aa.com.tr/sq/balkani/hungaria-mb%C3%ABshtet-integrimin-evropian-t%C3%AB-ballkanit-per%C3%ABndimor/2142732> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

¹⁹⁹Merkel për Ballkanin Perëndimor: Duhet të dakordoheni (10.11.2020). <https://www.aa.com.tr/sq/balkani/merkel-p%C3%ABr-ballkanin-per%C3%ABndimor-duhet-t%C3%AB-dakordoheni/2038882> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

²⁰⁰Varhelyi: Ballkani Perëndimor interes strategjik për BE-në (07.10.2020). <https://www.aa.com.tr/sq/balkani/varhelyi-ballkani-per%C3%ABndimor-interes-strategjik-p%C3%ABr-be-n%C3%AB/1998781> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

-
- Almanya: Birbiriyle anlaşmalısınız
 - K. Makedonya: Almanya ile mükemmel işbirliği devam ediyor
 - Kuzey Makedonya, AB ile üyelik müzakerelerine başlamaya hazır
 - AB ile önümüzdeki yıllarda ortak yol, "bölge için yeni bir ekonomi inşa etme yolu, bölgenin bütün bağlantı ağını inşa etme yoludur".
 - Batı Balkanlar'ın AB için stratejik ilgisidir.
 - Bosna - Hersek'inin geleceği Avrupa'dır
-

Tablo 46. Anadolu Ajansı (AA) Arnavutça Avrupa Birliği entegrasyonu ile ilgili anlatı (Devam)

Anadolu Ajansı (AA) Boşnakça-Hırvatça-Sırpça hizmeti, devletlerin desteğini ve bölgenin Avrupa entegrasyonunun önemini sunmaya çalışır. AB'nin Batı Balkanlar'a genişlemesi kilit bir konu²⁰¹. Bosna – Hersek'in hem coğrafi hem de medeniyet olarak Avrupa'ya ait olduğunu ve en fazla sayıda BH vatandaşının bu yola bağlı olduğunu ve bu yolu hızlandırmak için gerekli tüm adımları atmaya hazır olduklarını yinelediklerini²⁰². Batı Balkan vatandaşlarının Avrupa'nın bir parçası olduğunu ve Balkan ülkelerinin ilerlemesine yardımcı olmanın ortak çıkarlarına olduğunu²⁰³ anlatısı sunulmaktadır. Slovakya, Sırbistan'ın Avrupa entegrasyonunu destekliyor²⁰⁴. Sırbistan'ın AB üyeliği önemli bir dış politika önceliği olmaya devam ediyor ve Sırbistan ciddi ve sorumlu bir şekilde yaklaştığı reformlara bağlı²⁰⁵. Ayrıca, Sırbistan, ülkenin Avrupa Birliği'ne entegrasyon sürecini hızlandırmak istiyor, ancak aynı zamanda, tüm bölgenin refahı ve istikrarı için son derece önemli olduğu için, Birliğin, özellikle Kuzey Makedonya ve

²⁰¹Grić Radman i Korčok: Proširenje EU na zapadni Balkan ključna je tema (15.02.2021). <https://www.aa.com.tr/ba/balkan/grli%C4%87-radman-i-kor%C4%8Dok-pro%C5%A1irenje-eu-na-zapadni-balkan-klju%C4%8Dna-je-tema/2145936> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

²⁰²Tegeltija: Varhelyi potvrdio opredijeljenost da BiH do ljeta 2021. dobije kandidatski status. (09.10.2020). <https://www.aa.com.tr/ba/balkan/tegeltija-varhelyi-potvrdio-opredijeljenost-da-bih-do-ljeta-2021-dobije-kandidatski-status-/2001387> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

²⁰³Evropska komisija: Gospodarski i investicijski plan za potporu oporavku i konvergenciji zapadnog Balkana (06.10.2020). <https://www.aa.com.tr/ba/ekonomija/evropska-komisija-gospodarski-i-investicijski-plan-za-potporu-oporavku-i-konvergenciji-zapadnog-balkana/1997857> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

²⁰⁴Korčok: Slovačka podržava evrointegracije Srbije (08.02.2021). <https://www.aa.com.tr/ba/politika/kor%C4%8Dok-slova%C4%8Dka-podr%C5%BEava-evrointegracije-srbije/2138030> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

²⁰⁵Srbija: Vučić sa ambasadorima zemalja EU razgovarao i o stabilnosti u regiji (08.12.2020). <https://www.aa.com.tr/ba/politika/srbija-vu%C4%8Di%C4%87-sa-ambasadorima-zemalja-eu-razgovarao-i-o-stabilnosti-u-regiji/2069971> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

Arnavutluk'un Birliğe katılımını güçlü bir şekilde destekliyor²⁰⁶. İsveç Krallığı, Avrupa Birliği'nin (AB) Batı Balkanlar'a genişlemesinin bir savunucusudur ve Avrupa entegrasyonu yolunda Bosna-Hersek'i güçlü bir şekilde desteklemektedir²⁰⁷. Türkiye, AB'nin Tiran ve Üsküp ile üyelik müzakerelerini temelde başlatma kararını memnuniyetle karşılıyor²⁰⁸.

Tablo 47. Anadolu Ajansı (AA) Boşnakça-Hırvatça-Sırpça Avrupa Birliği entegrasyonu ile ilgili anlatı

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Avrupa Birliği entegrasyonun alternatifleri yoktur	<ul style="list-style-type: none"> ▪ AB'nin Batı Balkanlar'a genişlemesi kilit bir konu ▪ Slovakya, Sırbistan'ın Avrupa katılımını destekliyor ▪ Avrupa Birliği'ne tam üyelik, alternatif olmayan bir süreçtir. ▪ Sırbistan'ın AB üyeliği önemli bir dış politika önceliği ▪ Sırbistan AB'ye komşu ülkelerin katılımını destekliyor ▪ Macaristan, B. Balkanların Avrupa katılımı destekliyor ▪ Türkiye: Sınırlarımıza duvar örmenin sorunlarına çözüm bulamıyoruz. ▪ BH'nin hem coğrafi hem de medeniyet olarak Avrupa'ya ait olduğun ▪ Batı Balkan vatandaşlarının Avrupa'nın bir parçasıdır 	AB, Batı Balkanlar, Kosova, Bosna-Hersek	9 Haber

Anadolu Ajansı (AA) Makedonca hizmeti, daha çok Kuzey Makedonya'nın AB'ye entegrasyonuna odaklanıyor. Bulgaristan'ın stratejik çıkarı Kuzey Makedonya'nın AB'nin bir parçası olması. Kuzey Makedonya'nın stratejik çıkarı AB'de olmaktır²⁰⁹. Bulgaristan Cumhuriyeti'nin vetosu sorumsuz bir jeostratejik hatadır²¹⁰. Kuzey

²⁰⁶Brnabić: Srbija podržava pristup EU i susednih zemalja (10.11.2020). <https://www.aa.com.tr/ba/politika/brnabi%C4%87-srbija-podr%C5%BEava-pristup-eu-i-susednih-zemalja-2038858> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

²⁰⁷Švedska pozdravlja napredak BiH na evropskom putu i poziva bh. lidere da “održite taj zamah” (06.11.2020). <https://www.aa.com.tr/ba/politika/%C5%A1vedska-pozdravlja-napredak-bih-na-evropskom-putu-i-poziva-bh-lidere-da-odr%C5%BEe-taj-zamah-1997755> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

²⁰⁸Cavuosoglu: Ne možemo pronaći rješenje za probleme gradeći zidove na našem granicama (06.11.2020). <https://www.aa.com.tr/ba/turska/cavuosoglu-ne-mo%C5%BEemo-prona%C4%87i-rje%C5%A1enje-za-probleme-grade%C4%87i-zidove-na-na%C5%A1im-granicama/2034404> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

²⁰⁹Европатеникот Кучук: „Стратешки интерес на Бугарија е Северна Македонија да биде дел од ЕУ“ (17.02.2021). <https://tinyurl.com/fvyatwss> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

²¹⁰Влада на РСМ: „Ветото на Република Бугарија е неодговорна геостратешка грешка“ (08.12.2020). <https://tinyurl.com/2p8a3sr6> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

Makedonya, AB ile İlk Hükümetler arası Konferansı düzenlemeyi kesinlikle hak ediyor²¹¹. Anadolu Ajansı (AA) Batı Balkan ülkelerinin AB'ne üye olma konusundaki destekleyen ülkelere de içeriklerde yer vermektedir. Yunanistan: AB üyeliği yolunda Bosna-Hersek'i ve bölge ülkelerini desteklemeye devam ediyor. Macaristan Kuzey Makedonya Cumhuriyeti ile Avrupa Birliği arasında herhangi bir gecikme olmaksızın müzakereleri başlatma konusundaki desteğini esirgemiyor²¹².

Tablo 48. *Anadolu Ajansı (AA) Makedonca Avrupa Birliği entegrasyonu ile ilgili anlatı*

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Avrupa Birliği entegrasyonu nun alternatifi yoktur	<ul style="list-style-type: none"> ▪ AB müzakere süreci birçok reform ve birçok değişiklik gerektiriyor ▪ Bulgaristan'ın stratejik çıkarı Kuzey Makedonya'nın AB'nin bir parçası olması ▪ Bosna - Hersek'inin geleceği Avrupa'dır ▪ Almanya: Birbiriyle anlaşmalısınız ▪ Bulgaristan Cumhuriyeti'nin vetosu sorumsuz bir jeostratejik hatadır ▪ Macaristan, B. Balkanların Avrupa katılımını destekliyor ▪ Yunanistan: AB üyeliği yolunda BH'yi ve bölge ülkelerini desteklemeye devam ediyoruz 	AB, Almanya K. Makedonya Bosna-Hersek Macaristan Yunanistan	9 9 Haber

5.3.4.3. ABD ve NATO için bölge önemlidir

Anadolu Ajansı (AA), Balkan dillerinde yayımlanan içeriğinde de ABD ve NATO'nun Batı Balkanlar'a yönelik rolünü ve politikalarını ortaya koyuyor. Bu alanın ABD ve NATO için önemi de vurgulanıyor. Aynı zamanda ABD'nin Batı Balkanlar'daki sorunları çözme çabalarına ve NATO'nun bölge halkı için barışı sağlamaya yönelik çabalarına da dikkat çekiyor.

ABD, Batı Balkanlar'daki en önemli siyasi aktördür ve siyasi çabaları Arnavutça Anadolu Ajansı'nın (AA) içeriklerinde yer almaktadır. Bölgede ve ötesinde barış ve istikrara katkıda bulunacak nihai bir anlaşmaya (Kosova-Sırbistan arasında) ancak

²¹¹Османи: „Северна Македонија недвосмислено заслужува одржување на Првата меѓувладина конференција со ЕУ“ (10.12.2020). <https://tinyurl.com/b6nbbfa6> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

²¹²Османи: „Ја ценеме принципиелната поддршка на Унгарија за старт на преговорите на РСМ со ЕУ“ (17.12.2020). <https://tinyurl.com/28bt4zd4> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

ABD'nin katılımı ve karşılıklı tanımanın olması gerektiğine dair sarsılmaz duruşuyla ulaşılabilir²¹³. NATO ve ABD ile stratejik ortaklık Balkanlar için çok önemli²¹⁴. ABD-Arnavutluk ilişkisi gelecekte daha da güçlenecek²¹⁵. Ayrıca bölgede barış ve güvenliğin korunmasında NATO'nun rolünü ve bunun bir parçası olmanın önemini vurgulanır. Batı Balkanların istikrarı ve güvenliği NATO için önemlidir²¹⁶. Kuzey Makedonya ve Karadağ'ın NATO'ya üyeliğinin ve işleyişinin İttifak'ta büyük veya küçük olmadığını, ancak eşit oy ve eşit sorumluluklara sahip eşit devletlerden oluşan bir aile olduğunun bir göstergesi olduğunu vurgulandı²¹⁷. Kuzey Makedonya, Balkanlar'da barış, güvenlik ve istikrar anlamına gelen bir ülke olarak NATO'daki yerini alıyor.

Tablo 49. Anadolu Ajansı (AA) Arnavutça ABD ve NATO ile ilgili anlatı

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alman	İçerik Sayıları
ABD ve NATO üyeliği	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Batı Balkanların istikrarı ve güvenliği NATO için önemlidir ▪ Kuzey Makedonya ve Karadağ'ın NATO'ya üyeliğinin bölgede iyi bir ivme ▪ K. Makedonya-NATO: Balkanlar'ın daha müreffeh bir ülke olmasına yardımcı olmak için bölgesel istikrara katkıda bulunmak ▪ NATO ve ABD ile ortaklık Balkanlar için çok önemli ▪ Makedonya: Diplomasimizin en önemli dayanaklarından ABD ile stratejik ortaklık 	ABD, NATO Arnavutluk K. Makedonya Karadağ	7 7 Haber

²¹³Haradinaj-Stublla mirëpret letrën e presidentit Biden për arritjen e njohjes reciproke me Serbinë (07.02.2021). <https://www.aa.com.tr/sq/ballkani/haradinaj-stublla-mir%C3%ABpret-letr%C3%ABn-e-presidentit-biden-p%C3%ABr-arritjen-e-njohjes-reciproke-me-serbin%C3%AB/2136738> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

²¹⁴Meta: NATO-ja dhe partneriteti strategjik me SHBA-në janë shumë të rëndësishme për Ballkanin (03.02.2021). <https://www.aa.com.tr/sq/ballkani/meta-nato-ja-dhe-partneriteti-strategjik-me-shba-n%C3%AB-jan%C3%AB-shum%C3%AB-t%C3%AB-r%C3%ABnd%C3%ABSishme-p%C3%ABr-ballkanin/2133021> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

²¹⁵"Marrëdhënia SHBA-Shqipëri do forcohet edhe më shumë në të ardhmen" (15.10.2020). <https://www.aa.com.tr/sq/ballkani/marr%C3%ABdh%C3%ABnia-shba-shqip%C3%ABri-do-forcohet-edhe-m%C3%AB-shum%C3%AB-n%C3%AB-t%C3%AB-ardhmen-/2007382> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

²¹⁶"Stabiliteti dhe siguria e Ballkanit Perëndimor është e rëndësishme për NATO-n" (20.01.2021). <https://www.aa.com.tr/sq/ballkani/-stabiliteti-dhe-siguria-e-ballkanit-per%C3%ABndimor-%C3%ABSht%C3%AB-e-r%C3%ABnd%C3%ABSishme-p%C3%ABr-nato-n-/2116547> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

²¹⁷"Maqedonia e Veriut në NATO, impuls i ri në bashkëpunimin rajonal". (25.12.2020). <https://www.aa.com.tr/sq/ballkani/maqedonia-e-veriut-n%C3%AB-nato-impuls-i-ri-n%C3%AB-bashk%C3%ABpunimin-rajonal/2088634> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

-
- Kosova-Sırbistan: Bölgede barış ve istikrara katkıda bulunacak nihai bir anlaşmaya ancak ABD'nin katılımı ve karşılıklı tanınmanın olması ile ulaşılabilir
 - ABD-Arnavutluk ilişkisi gelecekte daha da güçlenecek
-

Tablo 49. Anadolu Ajansı (AA) Arnavutça ABD ve NATO ile ilgili anlatı (Devam)

Anadolu Ajansı (AA) Boşnakça-Sırpça-Hırvatça hizmetinde, ABD'nin bölgedeki politikalarına yönelik içeriklere yer vermektedir. ABD ekonomik işbirliğini, bölgesel istikrarı ve demokratik değerleri ilerletme kararlılığını sürdürmekle birlikte, Sırbistan'ın Avrupa entegrasyonu hedefini desteklemekte kararlı²¹⁸. ABD'nin Bosna-Hersek'te barış ve istikrarın sağlanmasındaki kilit rolünü vurgularken önemli reform süreçlerinin uygulanmasındaki yardımlarını da ortaya koymaktadır²¹⁹. Anadolu Ajansı (AA) (BHS) NATO'nun ülkeler ile ilişkilerini sunuyor. NATO, Sırbistan'a ortağı olarak değer veriyor ve askeri tarafsızlığına saygı duyuyor. Sırbistan'ın bölgede barış ve istikrar için önemini de altı çizildi²²⁰. Kuzey Atlantik İttifakına üye olmanın bölgede siyasi ve ekonomik öngörülebilirliğin yanı sıra daha fazla istikrar ve güvenliğe katkıda bulunduğunu vurgulandı²²¹. Karadağ NATO üyeliğine bağlılığını koruyor²²². Bosna-Hersek ve NATO'nun güçlü bir ortaklığı var²²³. Dış politika hedefleri AB ve NATO üyeliğidir ve Rusya, Bosna-Hersek'in Avrupa-Atlantik ittifaklarına giden yolunu bir şekilde

²¹⁸Biden pisao Vučiću: SAD ostaju posvećene regionalnoj stabilnosti i podršci Srbiji na putu ka EU (07.02.2020). <https://www.aa.com.tr/ba/politika/biden-pisao-vu-c4%8Di%C4%87u-sad-ostaju-posve%C4%87ene-regionalnoj-stabilnosti-i-podr%C5%A1ci-srbiji-na-putu-ka-eu/2136522> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

²¹⁹Članovi Predsjedništva BiH razgovarali s pomoćnikom američkog državnog sekretara Philipom Reekerom (20.11.2020). <https://www.aa.com.tr/ba/politika/%C4%8Dlanovi-predsjedni%C5%A1tva-bih-razgovarali-s-pomo%C4%87nikom-ameri%C4%8Dkog-dr%C5%BEavnog-sekretara-philipom-reekerom/2050750> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

²²⁰Beograd: Vučić i Burk razgovarali o saradnji Srbije i NATO-a (21.01.2021). <https://www.aa.com.tr/ba/politika/beograd-vu-c4%8Di%C4%87-i-burk-razgovarali-o-saradnji-srbije-i-nato-a/2118435> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

²²¹Bečić - Osmani: Crna Gora i Sjeverna Makedonija dijele viziju zajedničke evropske budućnosti (22.01.2021). <https://www.aa.com.tr/ba/politika/be-c4%8Di%C4%87-osmani-crna-gora-i-sjeverna-makedonija-dijele-viziju-zajedni%C4%8Dke-evropske-budu%C4%87nosti/2119599> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

²²²Krivokapić – Stoltenberg: Crna Gora ostaje posvećena članstvu u NATO-u (15.12.2020). <https://www.aa.com.tr/ba/politika/krivokapi-c4%87-stoltenberg-crna-gora-ostaje-posve%C4%87ena-%C4%8Dlanstvu-u-nato-u/2078061> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

²²³Susret Turković - Edwards: Bosna i Hercegovina i NATO imaju snažno partnerstvo (02.12.2020). <https://www.aa.com.tr/ba/politika/susret-turkovi-c4%87-edwards-bosna-i-hercegovina-i-nato-imaju-sna%C5%BEo-partnerstvo/2063521> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

durdurmaya çalışıyor²²⁴ gibi anlatılar Bosna-Hersek'in NATO üyeliğinin önemini vurgulamaktadır

Tablo 50. Anadolu Ajansı (AA) Boşnakça-Hırvatça-Sırpça ABD ve NATO ile ilgili anlatı

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayıları
ABD ve NATO üyeliği	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Karadağ NATO üyeliğine bağlılığını koruyor ▪ ABD, bölgesel istikrar ve Sırbistan'ı AB yolunda destekleme kararlılığını sürdürüyor ▪ ABD'nin Bosna-Hersek'te barış ve istikrarın sağlanmasındaki kilit rolü vardır. ▪ NATO Sırbistan'a ortağı olarak değer veriyor ▪ NATO üyesi olmanın üye daha fazla istikrar ve güvenliğe katkıda bulunmaktadır. ▪ Rusya, Bosna Hersek'i NATO ittifakında durdurmaya yönelik girişimleri var. ▪ Bosna-Hersek ve NATO'nun güçlü bir ortaklığı var 	ABD, NATO K. Makedonya Karadağ Bosna-Hersek Sırbistan	8 8 Haber

Anadolu Ajansı (AA) Makedonca hizmeti, Kuzey Makedonya'nın NATO üyesi olmanın avantajlarını ortaya koymak adına içeriklerde anlatılar geliştirmektedir. Kuzey Makedonya Balkanlar'da barış, güvenlik ve istikrar anlamına gelen bir ülke olarak NATO'da yerini almıştır ve taahhüdümüz bölgemizin istikrarına yatırım yapmak, bölgesel istikrara katkıda bulunmaktadır²²⁵. Kuzey Makedonya'nın NATO üyeliği bölgesel işbirliğine yeni bir ivme kazandırıyor²²⁶. NATO sayesinde K. Makedonya gelişmiş kriz müdahale yetenekleri inşa ediyor²²⁷. ABD, bölgesel istikrara ve Sırbistan'ın AB yolundaki desteğine bağlılığını sürdürüyor. ABD, Sırbistan'ın Avrupa entegrasyon hedefini

²²⁴Džaferović o odbijanju susreta s Lavrovom: Željeli smo očuvati dostojanstvo i ponos BiH (15.02.2020). <https://www.aa.com.tr/ba/politika/d%C5%BEaferovi%C4%87-o-odbijanju-susreta-s-lavrovom-%C5%BEeljeli-smo-o%C4%8Duvati-dostojanstvo-i-ponos-bih/2077263> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

²²⁵Испратен првиот контингент на Армијата на Северна Македонија во Мисијата на НАТО во Косово (17.10.2020). <https://tinyurl.com/4k7tr8c5> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

²²⁶Шекеринска - Ињац: Членството на Северна Македонија во НАТО нов импулс во регионалната соработка (25.12.2020). <https://tinyurl.com/mpms2hmz> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

²²⁷Шекеринска: „Со НАТО поддршка градиме напредни капацитети за кризни состојби" (26.11.2020). <https://tinyurl.com/29mbv576> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

desteklemekte ve gerekli reformları başlatmakta ve Kosova ile karşılıklı tanıma odaklı kapsamlı bir normalleşme anlaşmasına varmakta kararlılığını koruyor²²⁸.

Tablo 51. Anadolu Ajansı (AA) Boşnakça-Hırvatça-Sırpça ABD ve NATO ile ilgili anlatı

Anlatı	Alt anlatı	Ele Alınan	İçerik Sayıları
ABD ve NATO üyeliği	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Batı Balkanların istikrarı ve güvenliği NATO için önemlidir ▪ Kuzey Makedonya ve Karadağ'ın NATO'ya üyeliğinin bölgede iyi bir ivme ▪ NATO: Ordumuz küresel güvenlik, barış ve istikrara katkıda bulunmaya devam edecektir ▪ NATO desteğiyle, gelişmiş kriz müdahale yetenekleri inşa ediyoruz ▪ NATO ve ABD ile stratejik ortaklık Balkanlar için çok önemli ▪ ABD, bölgesel istikrara ve Sırbistan'ın AB yolundaki desteğini sürdürüyor 	ABD, NATO Sırbistan K. Makedonya Karadağ	6 6 Haber

²²⁸Бјден му пиша на Вучиќ: „САД остануваат посветени кон регионалната стабилност и поддршката на Србија на патот кон ЕУ“ (07.02.2021). <https://tinyurl.com/2s3trt7u> (Erişim tarihi, 12.11.2021)

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Uluslararası yayıncılık, farklı ülkelerin kamu diplomasisinin iletişiminde her zaman önemli bir rol oynamıştır. Uluslararası yayıncılık, ülkelerin dışındaki yabancı halklarıyla ve kendi diasporasıyla iletişim kurabildikleri ilk başvurulan yöntemler olarak kabul edilebilir. Ülkelerinin imajını ve politikalarını yansıtmak için ülkeler (özellikle Batı Ülkeleri) dünyanın farklı dillerinde ve bölgelerinde yayın yaparak uluslararası yayıncılığı kullanmışlardır. Bu çalışma, Batı Balkanlar'daki uluslararası yayıncıların içeriklerine, özellikle uluslararası yayıncıların Batı Balkanlar'a yönelik stratejik anlatılarına (Miskimmon vd., 2013) odaklanmaktadır. Batı Balkanlar'da, küçük bir alanda birkaç halkın yaşadığı göz önünde bulundurarak, uluslararası yayıncıların bu dillerde sunduğu anlatıların net bir resmini oluşturmak için bu halkların dillerindeki uluslararası yayıncıların içeriğine odaklanılmıştır. Uluslararası yayıncıların Batı Balkan dillerindeki içeriklerinde oluşturdukları stratejik anlatılar, o uluslararası yayıncıların ev sahibi ülkelerinin kamu diplomasisi bağlamındaki siyasi tutumlarını da yansıtmaktadır. Böylece, bu stratejik anlatılar aracılığıyla, ülkelerinin genel olarak Batı Balkanlar'a ve özel olarak oluşturan devletlerine yönelik dış politikaları okunabilir.

Aristo'nun insan "doğa gereği politik bir varlık"tır yaklaşımına dayanarak, politika hem toplum ve toplumsal ilişkilerde hem de iktidar ve devlet katında var olan bir olgudur. Siyaset, *polis* içinde yaşamayı düzenlemede rol oynamasının yanı sıra, polis dışında şehir-devletlerle ilişki kurma ihtiyacını da hissetmiştir. Diğer şehir devletleri ile polis dışında ilişki kurma ihtiyacı, günümüzde kullanılan şekliyle 15.-16. yüzyıllarda ulus-devletin oluşumuna dayansa da özünde uluslararası ilişkiler kavramını doğurmuştur. Uluslararası ilişkiler esas olarak tüm alanlarda (siyaset, ekonomi, eğitim) devletlerarası ilişkileri içerirken, uluslararası politika resmi devlet organları aracılığıyla gerçekleştirilen devletlerarası ilişkileri içermektedir. Dış politika ve uluslararası politika aynı olarak görülse de uluslararası politika iki veya daha fazla devletin uluslararası arenadaki ilişkilerini incelerken, dış politika ise uluslararası siyasi sorunlara belli bir devletin veya devletlerin amaçların, hedeflerin ve tutumların açısını bakmaktadır. Dolayısıyla dış politika, bir devletin kendi sınırların dışındaki menfaatlerini gerçekleştirmek ya da diğer devletler ile ilişkileri açısından aldığı kararlar ve giriştiği çabalar olarak tanımlanır. Devletler arasındaki uluslararası ilişkilerin gelişmesini sağlayan araçlardan biri de

diplomasidir. Dış politikanın odak noktası olan devletler arasındaki etkileşime dayanan diplomasi, bir görüşme sanatı (iletişim yöntemi) olarak nitelendirilmektedir. Modern diplomasi Avrupa’da Rönesans döneminde doğmuş olsa da eski kabileler veya topluluklar eski çağlardan beri kendi aralarındaki ilişkileri düzenlemiştir. Bu nedenle diplomasi eski bir kurum olarak kabul edilir. Tarihsel olarak diplomasi, antik Yunan, Roma, Bizans diplomasisi, 15-16 yüzyılın diplomasisi, 18. yüzyılda yerleşik diplomasisi ve günümüz diplomasisi farklı nitelikler taşımaktadır. Birinci Dünya Savaşı, yeni yöntemlerin benimsendiği eski diplomasiden yeni diplomasiye geçiş noktası olarak değerlendirilmektedir. Eski diplomasi kişisel, resmi ve gizlilik içinde yürütülmekteyken, yeni diplomasi ise açıklık ve iş birliği ile daha fazla ilişkilendirildi. Antik Yunan’da başlayıp ve modern uluslararası ilişkilerin şekillenmeye başladığı 15.yüzyıldan itibaren tarihsel süreç içerisinde farklı diplomasi türleri (ad-hoc, ikili, çok taraflı, parlamenter, sessiz, zirve diplomasisi) uygulanmıştır. On dokuzuncu yüzyılın sonuna kadar dış politika bazı yönlerde hala oldukça basit olması nedeniyle kamuoyu çoğu zaman ciddiye alınmamıştır. 1880’lerde durum değişmeye başladığını, 1914 yılında diplomatların gözünde ikinci bir rol oynayan kamuoyu uluslararası ilişkilerde muazzam bir yere sahip ve giderek artan bir rol oynamaya başlamıştır. Avusturya diplomatı Metternich (Hamilton ve Langhorne, 2011, s. 129) kendi anılar kitabında, “kamuoyu tüm araçların en güçlüsüdür; din gibi, idari tedbirlerin hiçbir etkisinin olmadığı en gizli girintilere nüfuz eder; kamuoyunu küçümsemek, ahlaki ilkeleri küçümsemek kadar tehlikelidir”; diye ifade ederken kamuoyunu basın ve broşürlerde, üniversitelerde, siyasal ve sosyal kurumlarda, salonlarda yayınlanan fikirlerin birleşimi olarak nitelendirildi. İletişimin teknolojik gelişimi, kamuoyunun ülke içindeki ve dışındaki siyasi gelişmeler hakkında bilgi almasını sağladı ve böylelikle kamuoyunun rolünü etkin kılmıştır. Bunun farkına varan ülkeler, kültürlerini yurtdışındaki tanıtılması niteliğinde “kültürel diplomasi” olarak adlandırılacak uygulamasını 19. yüzyılın sonuna doğru faaliyete geçirmiştir. Diplomasi kamuoyunun hayatını etkilediği için daha açık bir şekilde geliştirilmeli ve kamuoyu bunun bir parçası haline getirilmelidir diye nitelendirildi. Dolayısıyla, kamu diplomasisi kavramının ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Kamu diplomasisinin evrensel olarak kabul edilmiş bir tanımı olmamasına rağmen dış politika oluşumunda kamuoyunun tutumları ya da diğer ülkelerdeki kamuoyunun etkilenmesi olarak nitelendirilmektedir. Kamu diplomasisi kavramı 1950’lerde

propagandaya kaydığı için, Gullion'un 1960'taki tanımı, kamu diplomasisini İkinci Dünya Savaşı gelen negatif ilişkileriyle yüklü olan teriminden ayırdı. Dolayısıyla, farklı tanımları olmasına rağmen kamu diplomasisi, yabancı kamuoyunu ve kamuoyu vasıtasıyla devletin de düşüncelerini ve politikalarını etkilemek adına yabancı kamuoyu ile yapılan doğrudan iletişimidir. 1972 yılında akademi literatürde kullanılan bu terim Soğuk Savaş döneminde işlerlik kazanmıştır. İletişim teknolojilerin gelişmesi ve yayılması, İkinci Dünya Savaşı sonrasında oluşan yeni devletler ve onların kendi politikalarını, kültürlerini, geleneklerini ve profillerini gösterme ihtiyacı, demokrasi arenasında ideolojik mücadelelerin rekabetti ve kamuoyu oluşturmasında algıların gerçeklik kadar önemliliği kamu diplomasisi uygulanmasını gerektiren sebeplerdir. Dış siyasette ve uluslararası ilişkilerde arzulanan hedeflere ulaşmak ve ilişkiler kurmak adına güç temel unsurlardan biridir. Yumuşak gücün bütün stratejik planların bir parçası olduğunu göz önünde bulundurursak kamu diplomasisi ilkelerin yumuşak güçlerinin manifestosu olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla, kamu diplomasisi devletlerin yumuşak gücün sürdürülmesinde ve teşvik etmesinde katkıda bulunan tüm faaliyetlerini içermektedir. Eski kamu diplomasisi genel olarak devlet veya devlet kurumlarından yürütürken yeni kamu diplomasi ise devlet dışı aktörlerin faaliyetlerinden oluşturmaktadır. Yeni kamu diplomasisi dinleme ve anlama stratejisini öne sürerek ilişki geliştirmeye yani diyaloga dayalı bir model sunmaktadır. Bunun yanı sıra, kamu diplomasisi, ülkeyle ilgili tutumlarını güçlendirmek veya değiştirmek amacıyla bilgi ve fikirlerin dış kamuoyuna iletilmesi ile ilgili olan kavramlarla (dış politika, propaganda, halkla ilişkiler, ulus markalaşması) benzetilmektedir. Kamu diplomasisi, dış politikanın destekleyici ve strateji unsurudur; propaganda tek yönlü iletişimi kullanırken kamu diplomasisi iki yönlü yani diyaloga dayanmaktadır; ulus markalaşması pazarlama ile iç içe geçtiği, ekonomik amaçlar taşıdığı, kamu diplomasisi ise uluslararası ilişkilerde yer aldığını ve çoğu politik amaçlar etrafında şekillenmektedir; kamu diplomasisi sadece halkla ilişkiler değildir, ayrıca, politikalar için uygun bir ortam yaratan uzun vadeli ilişkiler kurmayı içermektedir. Başka bir ülkenin halkını etkilemeye amaçlayan kamu diplomasisi farklı uygulama alanlarda toplumlarla iletişim kurmaktadır. Uluslararası ilişkilerin merkezi bir bileşeni olan kültür kamu diplomasisi için ideal bir ortam oluşturmaktadır. Ayrıca, kültürel araçların yanı sıra, kamu diplomasisi değişim ve burs programlarıyla katkıda bulunan eğitim faaliyetlerini de kapsamaktadır. Kamu diplomasisi, lobicilik ve savunuculuk

açısından da kullanılmaktadır. Dinin barış yapımındaki etkisi kamu diplomasisi kullanımında doğal gücünü teşkil etmektedir.

Kamu diplomasisi politik olduğu kadar da iletişimsel bir süreç olduğunu vurgulamamız gerekiyor. Enformasyonun kullanılabilirliği, erişimi ve sağlama hızı bir iletişim süreci olan kamu diplomasisinin kullanımında etki eden unsurlardır. Kamu diplomasisi iletişim açısından diyalog olmak üzere iki yönlü iletişim biçimini benimser. Dolayısıyla, kamu diplomasisi uygulamasında günlük iletişim, stratejik iletişim ve ilişkilerin geliştirilmesi gibi üç boyutlu iletişim kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra, kamu diplomasisin tek yön veya monolojik, iki yönlü veya diyalojik ve işbirlikçi iletişim katmanları vardır. Ayrıca, kamu diplomasisi siyasal iletişim alanı içerisinde yer almaktadır. Politika ile ilgilenenler ve kamuoyuyla iletişime geçmek isteyenler için kitle iletişim araçları (medya) onlar tarafından kullanılabilir en uygun araçtır. Böylelikle, kamu diplomasisi; devlet, medya ve kamuoyu arasında ilişkiye dayanmaktadır. Kendi amaçlarına ulaşmak için medyayı kullanan kamu diplomasisi, medyatikleşen kamu diplomasisine dönüştü. Böylelikle, medyatikleşen kamu diplomasisinde uluslararası medya haber gündemini belirleme ve çerçeveleme konusunda rakip ülkeler arasında stratejik bir yarışma olarak nitelendirildi. Bir devletin ulusal hedeflerini, politikalarını ve kültürlerini tanıtmaya ve geliştirmeye yönelik faaliyetlerini başarmak adına uluslararası yayıncılık uygun bir araç olarak görünmektedir. Dolayısıyla, uluslararası yayıncılık diğer ülkelerdeki kitleye ulaşan yayıncılıktır. Bu kapsamda, uluslararası yayıncılığın, hedef toplumlardaki farklı tutumları değiştirmek, kamuoyunun görüşmelerinin oluşmasında ve yayın yapan ülkenin ulusal amaçlarına ulaşmak için ve yumuşak gücü ileri sürmek gibi farklı işlevlere sahiptir. Kamu diplomasisi bağlamında yayın yapan uluslararası yayıncılar genel olarak devlete bağlıdır. Uluslararası yayıncılık serüveninin ne zaman başladığına dair bazı görüşler vardır. 1901 yılında Marconi tarafından radyo dalgalarıyla sinyal iletimi ilk uluslararası yayın olarak kabul ediliyor. Ayrıca, 1915 yılında Almanya uluslararası radyo yayını kullanan ilk ülke olarak kabul edilebilir. Bunun yanı sıra, Rusya, Ekim Devrimi ile ilgili gerçekleri açıklamak adına 1917 yılında uluslararası radyo yayıncılığı kullananlar arasında yer almaktadır. 20. yüzyılın ilk 20 yılında pek çok deney ortaya çıkmasına rağmen, ilk kalıcı uluslararası yayın kuruluşu 1927 yılında Hollanda tarafından kurulmuştur. Bu önemli bir adım olarak değerlendirildi çünkü gelecek yıllarda birçok ülke benzerini kurmuştur; 1929'da Almanya, 1931'de Fransa, 1932'de Büyük Britanya

(BBC). Bu kapsamda, diplomasinin uzantısı olarak tasarlanmış bir uluslararası propaganda aracı olarak radyoyu ilk gören ve geliştiren Nazilerdi. Uzun yıllar boyunca uluslararası yayıncılık kısa dalga yayınlarıyla eşanlamlıydı. Uluslararası radyonun büyümesi çeşitlenmeye de yol açtı; ulusal devletler, dini organizasyonlar, ticari amaçlı yayınlar yer almıştır. Bunun yanı sıra, yayın yaptıkları diller çoğalmaya başlamıştır. İkinci Dünya Savaşı uluslararası yayıncılık alanında büyük bir büyümeye sebep oldu ki savaş çabalarına bağlı olduğu nitelendirilmektedir. Bu dönemde, Amerika'nın Sesi (VOA) ABD'ni simgesiydi, en büyük yayın kuruluşu olan BBC birçok dilde yayınlarını genişlemiştir. İkinci Dünya Savaşı ve ardından Soğuk Savaş döneminde uluslararası radyo yayıncılığı uluslararası propaganda ve kamu diplomasisini domine etmiştir. Soğuk Savaş döneminde televizyonun ortaya çıkmasıyla birlikte, uluslararası yayıncılık alanında yeni imkanların müjdesi olarak nitelendirdi ancak uluslararası radyo yayıncılığı Soğuk Savaşın en önemli aracı olmaya devam etti. Uluslararası yayıncılığın radyodan televizyona geçince uluslararası yayıncılığın tanımı gelişerek ulusal sınırları aşan televizyon olarak nitelendirdi. 11 Eylül saldırı sonrasında uluslararası yayıncılıkta gelişmeler ortaya çıkmıştır. 1995 yılında kurulan El Cezire (Al Jazeera) farklı ses getirmeye çalışırken, Rusya'nın RT (Russia Today) ve Çin'in CCTV kanalları da uluslararası yayıncılığın yeni üyeleri olarak ortaya çıkmıştır. Uzun ömürlü uluslararası yayıncıların, daha sonra yayın yapmaya başlayan yeni yayıncılara karşı avantajları vardır. Kamu diplomasisi bileşeni olan uluslararası yayıncılık CNN International, Sky News gibi uluslararası alanda yayın yapan ticari yayıncıları dahil edilmezken Amerika'nın Sesi, BBC, Deutsche Welle (DW) gibi devlet destekli yayıncılar yer almaktadır. Dolayısıyla, uluslararası yayıncılığın hedeflediği iki farklı hedef kitlesi var: ilki, ülkenin diasporasıyla bağlarını koparmamak, kültürlerini unutmamak, ülkeleriyle gelişmelerden haberdar etmek adına yayınlar yapmak ve ikincisi, dünya kamuoyuna hitaben, izlediği politikaları, ülke imajını geliştirmek, dil ve kültür öğelerini tanıtmak adına hedef ülkenin dillerinde yayın yapmak. Uluslararası yayıncılık farklı işlevleri olmasına rağmen sahip olabileceği en önemli üç işlevi şunlardır; otoriter ülkelerde bölge ile ilgili çok yönlü haber sunarak telafi edici işlevini yerine getirir; uluslararası ve bölgesel konuları tartışmak adına bir platform oluştururken diyalog işlevini ortaya koyar; kriz ve savaş bölgelerinde, çatışan tarafların manipüle girişimlerini azaltmak adına objektif enformasyon göndererek krize müdahale işlevini yapmaktadır. Dolayısıyla, yayın yapan ülkenin stratejik ve ekonomik

çıkarları yayın dili seçiminde de etkilemektedir. Bağımsızlık, uluslararası yayıncılığın güvenilirliğini garanti eden ve itibarın temelini oluşturmaktadır. Dolayısıyla, uluslararası yayıncıların güvenilir bir dil sunması ve güvenilir bir haber kaynağı olmasıdır hedefi. Uluslararası yayıncılık örnekleri açısından en uzun ömürlü ve itibarlı olanları BBC, Amerika'nın Sesi (VOA) ve Deutsche Welle (DW)'i ile başlayıp daha yeni olanlarını El Cezire (Al Jazeera), Russia Today (RT), CCTV'yi örnek olarak sunabiliriz. Xu ve Wang, devlete bağlı mevcut uluslararası yayıncıların büyük ölçüde, aktörlerin kamu diplomasisi için açık veya dolaylı olarak medya kuruluşlarını kullandığı üç jeopolitik gruba girdiğini savunuyorlar. *Revizyonist Dünya Güçleri*: Batılı aktörlerin egemen olduğu mevcut medya sisteminde ülkelerinin yeterince temsil edilmediği ve yanlış tanımlandığı fikri olan Batı hegemonyasına karşı olan Çin ve Rusya tarafından finanse edilen ve siyasi olarak denetlenen uluslararası yayıncılar yer almaktadır. *Bölgesel Aktörler (Meydan Okuyanlar)*: Bu grup, İran, Suudi Arabistan, Katar, Türkiye ve Venezuela gibi otoriter ve yarı otoriter ülkeler tarafından işletilen uluslararası yayıncıları içermektedir. Özellikle Ortadoğu'da Katar tarafından finanse edilen Al-Jazeera, Suudi monarşisi tarafından finanse edilen Al-Arabiya, İran devletine ait Press TV'si ve Türkiye'nin TRT World'ü, kendi ülkeleri ve bölgesel rekabetler için kamu diplomasisinin bir koludur. *Liberal Demokrasiler*: liberal demokratik ülkelerdeki uluslararası yayıncılarda oluşan bu grup hükümet müdahalesinden bağımsız olarak yönetiliyor. Finansman yapıları arasında devlet mülkiyeti (örn. France 24), kamu finansmanı (örn. Japonya'nın NHK'si) ve özel mülkiyet (örn. İsrail'in i24News) yer almaktadır. Bu gruptaki birçok yayın kuruluşu, editöryal bağımsızlıkları ve ilgili ülkelerin uzun süredir devam eden özgür konuşma geleneği nedeniyle tamamen devlete bağlı olarak kabul edilmez. Buradaki devlet bağlantısı, ilgili ülkelerin kamu diplomatik misyonlarıyla olan bağlarına atıfta bulunarak, belirsiz bir şekilde tanımlanmıştır. Avrupa'da ilgili yayın organları arasında France 24, Deutsche Welle (DW), Euronews ve BBC bulunmaktadır. Asya'da, Kore'nin Arirang News ve Japonya'nın NHK'si ve Birleşik Devletlerde, Amerika'nın Sesi (VOA) yer almaktadır (Xu ve Wang, 2022, s. 358-359). Cull, bu örgütlerin çoğu nesnel olmayı amaçlamasına rağmen, "haberlerin kaçınılmaz olarak çıkış noktası tarafından renklendirildiğini" savunmaktadır (Cull, 2019: 108). Enformasyon teknolojik devrimiyle birlikte uluslararası yayıncılık statik kısa radyo tabanlı bir örnekten güçlü bir multimedya dönuştü. Uluslararası yayıncılık, daha fazla insana ulaşmak adına web

yayıncılığını kullanarak alıcılara, programlarını dinleme, izleme hatta indirme imkanını sunmaktadır. İnternet ve sosyal medyanın, uluslararası yayıncılık için içerik üretme ve paylaşma kaynaklarını çoğalttığını ve yayıncılık kapsamını genişlettiği açıktır.

Batı Balkanlar ya da Batı Balkanlar 6 (WB6) olarak adlandırılan bölge Arnavutluk, Bosna-Hersek, Karadağ, Kosova, K. Makedonya ve Sırbistan'dan oluşmaktadır. Batı Balkanlar özelliklerinden dolayı karşılatırılmalı bir bakış açısı kullanılarak analiz edilmek için önemli bir bölgeyi temsil etmektedir. Bölge ülkelerinin, demokratik süreçleri, hükümet ve kurumsal varlıkların şekli, sosyal bölümlerin varlığı (din, etnik, dil) ve siyasi gelişmeler açısından ilginç öğeler sunmaktadır. Batı Balkanların ulus devletleri (Arnavutluk hariç), 1991-1999 yılları arasında gerçekleşen etnik çatışmalar neticesinde ve Yugoslavya'nın dağılmasıyla ortaya çıkmaktadır. Yugoslavya'nın dağılmasıyla ortaya çıkan ulus devletlerinin, sosyalist, devlet tarafından işletilen bir ekonomiden, özelleştiren, pazar güdümlü bir ekonomi sürecinden geçti. Politik olarak da yeni ulus-devletler bir ulus-kimlik üretimine dahil oldular. Batı Balkan ülkeleri Avrupa'nın bir parçası olarak görüldükleri ve Avrupa entegrasyon sürecinin bir parçasıdır. Bugün küçük ulus devletlerden oluşan ve farklı din, dil ve etnisiteyi içinde barındıran Batı Balkanlar uluslararası yayıncıların ilgi noktası olmuştur. Bazı dönemlerde ideolojik çatışmalarına karşı içerikler üretirken, bazı dönemlerde de bölgede krizleri çözmek için içerik üretmişlerdir. Son dönemlerde de bölgeyi Avrupa Birliği ile yakınlaştıran içeriklere yer vermektedirler. Diğer çalışmalar ağırlıklı olarak birkaç uluslararası yayıncının tek bir dilde veya benzer dillerdeki içeriğine odaklanırken, bu çalışma o bölgede politika geliştiren ülkelerin uluslararası yayıncılarının bölgenin tüm dillerinde (Arnavutça, Boşnakça, Makedonca, Sırpça) içeriklerini ele almaktadır. Çalışma, Amerika Birleşik Devletleri, Almanya ve Rusya gibi o alanda önemli rol oynayan ülkelerin uluslararası yayıncılarının yayıncılık politikalarını veya stratejik anlatılarını ele almaktadır. Destekleyen ülkelerinin uluslararası yayıncıları tarafından oluşturulan stratejik anlatılar o ülkenin bölge ile ilgili dış politika tutumlarını ve stratejilerini okumaya sağlamaktadır.

BBC Sırpça-Hırvatça hizmeti 15 Eylül 1939 yılında ve BBC Arnavutça hizmeti 12 Ekim 1940 yılında radyo olarak başlatarak Batı Balkan dillerinde yayınlarını ilk başlatan uluslararası yayıncı olarak geçmektedir. Arkasında, Amerika'nın Sesi (VOA) kurulma aşaması yıllarında Arnavutça 1943, Sırpça-Hırvatça hizmetlerini de 1943 yılında kurulmuştur.

Batı Balkanlarda ise Deutsche Welle (DW) web üzerine Arnavutça, Boşnakça, Hırvatça ve Sırpça yayın yapmaktadır. Arnavutça, Hırvatça ve Sırpça 1992 yılında, Makedonca ise 1969 yılında radyo olarak yayınlarını başlatmıştır. Web sitede yer alan içerikler genel olarak bölge ile ilgili haberleri içermektedir. Bunun yanı sıra bölgede yaşanan siyasi gelişmeler ile ilgili Almanya'nın düşüncesini, katkısını da yansıtmak adına haberler sunmaktadır. Batı Balkanlardan Almanya'da yaşamaya ve çalışmaya giden vatandaşları ile ilgili haberlere de yer vermektedir. Deutsche Welle'nin (DW) Batı Balkanlara yönelik içeriklerde de Avrupa entegrasyonu, katılma süreçleri ile ilgili de haberler yer almaktadır. Web sitede Almanca dilini öğrenmek isteyenler için de önemli bilgiler ve imkanlar sunulmaktadır. DW Arnavutçanın içerik gündemi kriz ve çatışmalarından Avrupa entegrasyonu perspektifi çerçevesinde değerlendirmektedir. Son yıllarda Arnavut dünyasında gündem yaratmış gelişmelere; Arnavutluk'ta 1997 çıkan iç savaş, 1998-1999 Kosova Savaşı, 2000-2001 Sırbistan güneybatısındaki çıkan çatışma (Arnavutların yaşadığı bölge), 2001 Makedonya'da etnik gruplara (Makedon-Arnavut) arasında çıkan çatışmaya odaklanmıştır. DW Arnavutçanın ilgi duyulmasının nedenlerinden biri de Arnavut vatandaşları kendi devletini ve hükümeti Batı göz önündeki itibarı çerçevesinde değerlendirmektedir. DW Arnavutça, taleplerini ve tercihlerini iyi okuyarak bölgenin Avrupa entegrasyonuna odaklanmasından yana karşılaştığı sorunları ve deneyimleri somut bir şekilde tartışarak içeriklerde yer vermektedir. Arnavut dilindeki DW, yerel medyaya konsolidasyon, tarafsızlık ve gazetecilik standartları konusunda da yardımcı olmuştur. DW Arnavutça, Batı Balkan ülkeleri arasında iyi komşuluk, serbest dolaşım, insan haklarına ve özgürlüklerine saygı odaklanmaktadır. Bu hedeflere ulaşmak için DW Arnavutça ve Sırpça hizmetlerini birlikte önceden hazırladığı "Adımlar (Hapat)" programını ve bölgedeki etnisiteler arasında milliyetçi duygularını bastırmak adına bölgeden genç gazetecileri birlikte çalışarak eğitim, iklim, çevre haberlerine odaklanan Balkan Booster programını sunmaktadır. Bugünlerde DW Arnavutça, internet (web sayfa) üzerine ve iş birliği yaptığı Arnavut televizyonlar aracılığıyla haber, yorum ve bilgiler sunmaktadır.

Tarihsel olarak bakıldığında Eski Yugoslavya'nın dağılmasında diğer uluslararası yayıncılar gibi DW de bölgenin dillerindeki yayınları önemli işler yaptığını söyleyebiliriz. 1999 yılında diğer uluslararası yayıncıları ile Ring Around Serbia programını hazırlayıp çevrimiçi olarak yayınlandı. DW Sırpça-Hırvatça 1992 yılında

radio yayınlarını başlamasına rağmen gerçekleşen savaş nedeniyle yayınlarını ayrı olarak yaptılar. DW Sırpça web üzerinde içerikler üretmektedir ve ülkedeki televizyon kanallarıyla olan iş birliği canlı bağlantılar kurarak haberler ve yorumlar sunmaktadır. DW Boşnakça, 1997 yılında yayınları başlatırken bugünlerde ise web ve TV içerikler sunmaktadır. DW Makedonca ise 1969 yılında yayınlarını başlayıp web ve TV içerikler yayınlamaktadır.

Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça, Boşnakça, Sırpça ve Makedonca web ve TV tabanlı içerikler üretmektedir. Arnavutça ve Sırpça 1943, Boşnakça 1996 (Sırpça hizmetinden ayrılarak) ve Makedonca ise 1999 yılında yayınlarını başlamıştır. ABD politikaları ve eylemleri hakkında doğru bilgiler sağlayarak, Rus propagandasına karşı içerikler üretmektedir.

Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça radyo olarak, Amerika'nın Sesi'nin (VOA) çok az dilde yayınladığı bir zamanda 1943 yılında başlaması ABD'nin Arnavut ulusunun bağımsızlık ve demokratik isteklerine verdiği öneminin kanısındır. Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça, Arnavut halkının tarihindeki en önemli olaylara tanık oldu ve güvenilir bir haber kaynağı olarak hizmet etmiştir. Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça, Arnavutluk'un komünizmin karanlık döneminden kopma 1991 yıllarında önemini ortaya koymuştur. Ayrıca, 1997 yılında Arnavutluk'ta çıkan iç savaş (sivil) döneminde Amerika'nın Sesi (VOA) oradaydı. Kosova savaşının patlak vermesiyle 1998 yılında Amerika'nın Sesi (VOA) önemli bir haber kaynağı rolünü üstlendi. Yerel medya her zaman hükümete bağlı olduğundan dolayı, Amerika'nın Sesi (VOA) Arnavutça güvenilir bir haber kaynağı olarak görülmüştür. Demokratik reformlar, etnik uzlaşma, yolsuzluk ve organize suç ile mücadele konularına odaklanmaktadır. Amerika'nın Sesi (VOA) bugünlerde ise web içerikli yayınlar ve Arnavutluk, Kosova, Karadağ, K. Makedonya'da yayınlanan günlük haber bülteni sunmaktadır. Haber bülteni, ABD'den ve uluslararası olaylar ile ilgili haberlerin yanı sıra Batı Balkanlarda yaşayan Arnavutlarla ilgili haberlere yer vermektedir. Ayrıca, ABD'de yaşayan Arnavut diasporasıyla ilgili içerikler de üretmektedir.

Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça ve Hırvatça Yugoslavya dağılmasına eşlik eden savaşlarda bağımsız haber sağlamak adına 1992 yılında yayınlarına ayrı ayrı olarak başladı. Hırvatistan, Bosna ve Kosova'daki savaş sırasında dönemin rejimi tarafından Sırbistan'da birçok yerel medyayı kapatılsa da, Amerika'nın Sesi (VOA) yaşanan

gelişmeler hakkında haberler yayınlamayı sürdürmüştür. NATO müdahalesi sırasında Sırbistan'a karşı propaganda kampanyası yürüttüğünü iddia ederek tüm uluslararası yayıncılar kapatıldı ve yerli radyolarda uluslararası yayıncıların içerikleri yasaklandı. Dolayısıyla, Amerika'nın Sesi (VOA) Yugoslav servisi 1940'ta başladığını, 1992 yılında Sırpça ve Hırvatçaya ayrılmıştır, 1996 yılında ise Boşnakça da ayrı olarak yayına başlamıştır. Sırpça servisinin Hırvatça servisinden ayrılmasının nedeni, Sırbistan ve Hırvatistan arasındaki savaş sırasında bir yayın kanalında tarafsızlığı sürdürmenin imkânsız olmasıdır. Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça hizmeti Kosovalı Arnavutları ve Sırları bir araya getirip yuvarlak masa tartışma programlarını gerçekleştirdi. Hırvatça hizmeti, Yugoslavya'nın dağılmasıyla birlikte ülkenin AB üyeliği ile biten 19 yıllık tarihiyle 2011 yılında son buldu.

Yayınlamaları devam eden Amerika'nın Sesi (VOA) Boşnakça hizmeti, Bosna-Hersek, Güney Sırbistan ve Kosova'nın bir kısmına yönelik içerikler üreterek ABD politikalarını doğru bir şekilde aktarmak ve Rus propagandasına karşı odaklanmaktadır. Bosna-Hersek'teki iş birliği olan TV kanallarında yayınlanan günlük bir haber bülteni sunmaktadır ve canlı bağlantılar gerçekleştirilmektedir. Ayrıca dinamik bir web sitesine sahip olan sosyal medya hesaplarında da hareketlilikle zenginleşmektedir.

Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça hizmeti, Sırbistan, Bosna-Hersek, Karadağ, Kosova ve Sırp Cumhuriyet'inde bulunan TV kanallarıyla iş birliğinde bölgede Amerikan politikasını ve Sırbistan ve Karadağ diasporası ile ilgili içerikler sunmaktadır. Ayrıca, günlük 30 dakikalık haber bülteni hazırlayan Amerika'nın Sesi (VOA) Sırpça hizmeti, ülkede ve bölgede demokrasinin pekiştirilmesi ve etnisiteler arasında uzlaşım gibi konulara odaklanmaktadır.

Amerika'nın Sesi (VOA) Makedonca, platformlar arasında yayınlar sayesinde, günlük haber programını sunup Rus ve Çin propagandasına karşı ve bölgede ABD'nin yürüttüğü politikalarına odaklanmaktadır. Ayrıca, hem web sayfasında ABD, bölge ve Dünya ile ilgili haberler sunulmaktadır hem de iş birliği sürdürdüğü ülkedeki TV kanallarıyla etkileşimler sağlamaktadır.

Sputnik Sırpça hizmeti, çevrimiçi içeriklerinin yanı sıra radyo yayınlarını da 2015 yılında başlatıp Sırbistan ve Bosna-Hersek'teki Sırpça konuşulan birçok radyo istasyonunda yayımlanmaktadır. Genel olarak bakıldığında, Sputnik Sırpça hizmetinin hedefleri; bölgede Rus politikasını açıklamak, eski Yugoslavya ülkelerini etkilemek, Batı

Balkan ülkelerinin birbirlerine düşürmek, bölgenin AB yakınlaşmasını önlemek, Rus ile ilişkilerin Batı ile ilişkilerinden daha yararlı olduğu girişimi gibi konular irdelenmektedir. Ayrıca, Sırp milliyetçi duygularını besleyerek, AB ve ABD'nin politikalarının Sırp karşıtı olduklarını sunmaya çalışmaktadır. Bunun yanı sıra, Sputnik Sırpça hizmeti, dezenformasyona yer verdiği için bölgede şüpheyle izlendiğini de vurgulamak gerekmektedir. Neoliberalizme, küreselleşmeye ve Batı karşıtı olarak kendini nitelendirilen Sputnik Sırpça, içeriklerini de bu yönde sunmaktadır. Sputnik Sırpça, çevrimiçi üzerine içerikler ve 24 saatlik radyo yayını sunmaktadır. İçerikleri Latin ve Kiril alfabesiyle sunulmaktadır. Ayrıca, Sputnik Sırpça Batı Balkanlarda yayınlarını başladıktan sonra, 2011 yılında yayınlarını kapatın BBC, 2018 yılında Sırpça hizmetini yeniden açtı. BBC Sırpça da içeriklerini Latin ve Kiril alfabesiyle sunmaktadır.

Anadolu Ajansı (AA), Balkan dillerindeki yayınlarıyla Türkiye ile Batı Balkan ülkeleri arasında bir köprü görevini üstlenmektedir. Türkiye'nin mesajını Balkanlara iletmede çok önemli bir rol oynayan Anadolu Ajansı (AA), bölgenin de şehirlerin kültürel ve tarihi geçmişine odaklanmaktadır. Anadolu Ajansı, Arnavutça, ortaklaşa Boşnakça-Hırvatça-Sırpça ve Makedonca dillerinde yayın sunmaktadır. Haberlerin içerikleri şu bölümler üzerinde sunulmaktadır: Türkiye, Balkanlar, Dünya, Politika, Ekonomi, Kültür ve Spor.

Stratejik anlatılarına bakıldığında ise Deutsche Welle (W), Almanya'nın Batı Balkanlara yönelik belirli dış politikalarına dayanarak çerçevelemektedir. İçeriklerde, bölgede Almanya'nın faaliyetleri ve ülkeler bazındaki desteklerine yer vererek olumlu yönde nitelendirilmektedir. Batı Balkanlardan pek çok işçi Almanya'da çalışmaya gittiğinden dolayı Balkan dillerindeki DW onların çalışma koşulları ve imkanları hakkında bilgilendirmeye yönelik içerikler sunmaktadır. DW ayrıca anlatısında Almanya'nın bölgenin Avrupa entegrasyonundaki rolüne odaklanıyor ve bunu çok önemli olarak değerlendiriyor. Almanya'nın Batı Balkan ülkelerinin entegrasyon sürecindeki tutumunu ve bu konudaki yürüttüğü somut politikalar da vurgulanmaktadır. Doğu ülkelerini otokratik devletler ve Batı değerlerini taşımadığını belirtilen DW, AB ve ABD politikalarını birlikte yürütmelerini vurgulamaktadır ki Batı Balkanlar Rusya, Çin ve Türkiye'nin etkisi altında kalmasın diye yayın politikalarını oluşturmaktadır. Batı Balkan ülkeleri arasındaki DW anlatısına göre, doğu devletlerinin yatırım ve dostluk yoluyla yayılmasını ve nüfuz etmesini sağlayan ülke Sırbistan'dır. Bu nedenle, DW

anlatısında her zaman doğu ülkelerin etkisine dikkat çekiyor ve AB’yi entegrasyon sürecini ilerletmeye, Sırbistan’ın mümkün olan en kısa sürede AB’ye entegrasyonuna ilişkin odaklanmaya çağırıyor. DW’nin içeriklerinden çıkan diğer bir strateji anlatı ise; “Avrupa Entegrasyonu Batı Balkanların ortak paydası”dır. DW’nin anlatımı, Batılı lkelerin Avrupa entegrasyon sürecindeki zorluklarını, Almanya’nın bu süreçteki rolünü ve Batı Balkan lkelerinin AB’ye entegrasyonunun önemini sunarken, öte yandan Rus ve Çin etkisi için alan yaratılıyor diye de vurgusunu ortaya koymaktadır. Batı Balkanların sorunları Avrupa’nın sorunlarıdır vurgusunu yapan DW, Batı Balkanlarda ikili anlaşmazlıkların (Kosova-Sırbistan Diyaloğu ve K. Makedonya – Bulgaristan anlaşmazlığı) zlmesine yönelik anlatılar geliştiğini değerlendirebiliriz. Çünkü bu anlaşmazlıklar entegrasyon sürecini engellemektedir. Kosova-Sırbistan diyaloğu üzerindeki anlatılar genelde Sırbistan’a Kosova’yı ülke olarak tanınmasına yönelik üzerine bir baskı uygulanıp zme odaklandığını; K. Makedonya-Bulgaristan dil ve tarih anlaşmazlığı konusunda ise ikili görüşmeler neticesinde bir anlaşmaya varılması gerektiğini ifade edilmektedir.

Amerika’nın Sesi’nin (VOA) anlatıları Batı Balkanlar’daki siyasi gelişmelerin baş aktörü olan ABD’nin bölgede yürüttüğü politikalarına odaklanmaktadır. Böylelikle, Amerika’nın Sesi (VOA) kendi içeriklerinde Amerika bölgenin müttefikidir anlatısını geliştirerek ABD’nin bölgede ülkelere yönelik siyasi ve ekonomik desteğini ortaya koymaktadır. Batı Balkanların barışı ve istikrarı ABD sayesinde sağlandığını vurgulayan Amerika’nın Sesi (VOA), bölgede farklı alanlarda yürüttüğü faaliyetlerden bahsedip olumlu yönde sunmaktadır. Amerika’nın Sesi (VOA), ayrıca ABD’nin Batı Balkan lkeleriyle ilişkilerine odaklanıp, diplomatik ilişkilere, sorunların üzümünde ABD’nin etkisi, ekonomik yatırımlar vb. vurgu yapmaktadır. Bunun yanı sıra, Amerika’nın Sesi’nin (VOA) geliştirdiği anlatılardan biri de Doğu lkelerinin nüfuzunun tehlikeleridir. Amerika’nın Sesi (VOA) anlatılarına göre, başta Rusya ve Çin olmak üzere doğu devletlerinin Batı Balkan devletlerinin AB ve NATO yapılarına entegre olmaması etkileri ortaya çıkmaktadır ki ABD’nin rolü bu ülkelerin etkisi azaltmak AB entegrasyonuna engel olmalarına izin vermemektir. Amerika’nın Sesi (VOA) Batı Balkanlarda Rusya’nın ve Çin’in nüfuz etmesine izin veren ülkelerden Sırbistan olduğunu vurgulayarak o çerçevede anlatıyı sunmaktadır. Rusya, Bosna’nın devlet hassasiyetinden yararlanarak nüfuzunu genişlettiğini vurgulayarak içeriklerde Rusya’nın Bosna’daki etkisine de yer

vermektedir. Bunun yanı sıra, Amerika'nın Ses (VOA), Batı Balkanların Çin ve Rusya etkisinde kalmamak adına AB entegrasyonun gerçekleştirilmesi gerektiği vurgusunu yapmaktadır. Amerika'nın Sesi (VOA) oluşturduğu anlatılarında bunun gerçekleşmesi için ABD desteğine ihtiyacı olduğunu ortaya koymaktadır. Amerika'nın Sesi'nin içeriği, Batı Balkan ülkelerinin AB'nin bir parçası olmak için izlemeleri gereken reformları ve yolları da vurgulamaktadır. Amerika'nın Sesi (VOA) Batı Balkanlar'daki ikili anlaşmazlar üzerinde de durarak Kosova-Sırbistan diyalogunun sonuçlanması için de AB kapasitesinin açılması demektir anlatıyı oluşturmaktadır. Diğer tarafta K. Makedonya- Bulgaristan dil ve tarih anlaşmazlığının olumlu bir şekilde çözülmesine yönelik adımlar atılmasını gerekliliğine vurgu yapmaktadır.

Sputnik Sırpça anlatıları genelde Rusya'nın bölgedeki politikaları, diğer uluslararası aktörlerin bölgedeki politikalarına odaklanmaktadır. Ayrıca, Sputnik Sırpçanın Sırp Cumhuriyet'ine ve Kosova'ya odaklanmaktadır. Sputnik Sırpça, Rusya ve Çin ile ilişkilerini sürdüren Batı Balkan ülkeler için daha faydalı olabileceğini öne sürmektedir. Ayrıca, Rusya bölgeyi bir Batı'nın kolonisi olarak değil de istikrarlı bir böge olarak nitelendirip politikasını o yönde yürüttüğü vurgusunu ortaya koymaktadır. Karadağ'a yakın olan, Bosna-Hersek'in toprak bütünlüğünü koruyan, Kosova'yı de Batı Balkanların istikrarsızlığın ana kaynağı olarak gören Rusya'nın politikasını Sputnik Sırpçanın oluşturduğu anlatılar üzerine okuyabiliyoruz. Sputnik Sırpça, Batı'nın ve AB'nin bölgedeki varlığını hegemonik olarak değerlendirirken bölgenin Avrupa Birliği entegrasyonuna yönelik politikalarına karşı olduklarını ifade etmektedirler. AB'nin beceriksizliğini ve çeşitli koşullarının (Sırbistan Kosova'yı ülke olarak tanıması) öne sürülmesini her zaman vurgulayan Sputnik Sırpça, Batı Balkanlar'ın Avrupa entegrasyonunun karşı anlatısını oluşturmaktadır. Sputnik Sırpçanın anlatısına göre, Sırbistan Avrupa entegrasyon sürecinde baskı gören ülke olarak ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, Sputnik Sırpça, ABD'nin bölgedeki politikaları Sırp ve Rus karşıtı olarak sunmaktadır. Kosova sorunun çözümünde Kosova'yı desteklediğini, Bosna-Hersek politikalarına Sırp Cumhuriyet'ine karşı politikalar yürüttüğünü, Avrupa entegrasyonu sürecinde Sırbistan baskı politikalar gerçekleştiği Sputnik Sırpçanın oluşturduğu anlatılar neticesinde ABD'nin politikaları Sırp karşıtı olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Sputnik Sırpça, Kosova'ya karşı olumsuz anlatılar oluşturmaktadır. Kosova ülke olarak tanımsızın "sözde Kosova", "Güneybatı Sırbistan", "tek taraflı bağımsızlığını ilan

eden” gibi tanımlar üzerine hitap etmektedir. Böylelikle, Kosova'nın devletliğin itibarsızlaştırmaya yönelik anlatılar oluşturan Sputnik Sırpça, Kosova'nın Batı Balkanların kanseri olarak nitelendirmektedir.

Anadolu Ajansı'nın (AA) stratejik anlatılarına göre Türkiye bölgenin hem dostu hem kardeşidir. Batı Balkan halkları ile Türk halkı arasındaki asırlık ilişkiler nedeniyle, bu anlatı yayınlanan haberlerin temelini oluşturmaktadır. Anadolu Ajansı'nın (AA) yayınları geçmişin bağlantıları üzerine içerikleriyle yeniden güçlendirmeye yönelik eğilimler olarak nitelendirilebilir. Anadolu Ajansı'nın (AA) anlatılarına göre, Türkiye'nin Balkanlar'daki yürüttüğü politikalar dört kategoriye sınıflandırılabilir: Batı Balkan ülkelerle olan ilişkileri, FETÖ meselesi, insani yardım faaliyetleri ve bölgede eğitim konusundaki yatırımları. Arnavutluk bizim dostumuz ve kardeş ülkemizdir ve Türkiye, Arnavutluk'u Balkanlar'da kalıcı barış ve istikrarın sağlanmasında stratejik öneme sahip bir ülke olarak görüyor anlatıları çerçevesinde Arnavutları kardeş olarak gördüğünü ve ilişkilerin bu çerçevede gelişeceğini vurgulanmaktadır. FETÖ örgütünün yarattığı tehlike ve Batı Balkan ülkelerine verebileceği zararlar her zaman vurgulanmaktadır. Bu örgütün faaliyet gösterdiği her ülkede devleti hedef aldığını göz önünde bulunarak Arnavutluk, K. Makedonya, Kosova için tehdit oluşturmaktadır altı çizilmektedir. Anadolu Ajansı (AA), insan merkezli Türk dış politika stratejisini temel alarak, Türkiye'nin insani yardım dernekleri aracılığıyla Batı Balkan halklarına yardım ettiği anlatısına özel bir yer ayırıyor. Yayınlanan içeriklerde Türk Kızılay'ı gibi Türk derneklerinin insani yardımları ile TİKA'nın çeşitli yardım ve projelerine her zaman yer verilmektedir. Anadolu Ajansı'nın yayınlanan içeriklere odaklandığı bir diğer konu ise eğitime yapılan yatırımlardır. Maarif Vakfı'nın Arnavutluk ve Makedonya'daki okulları ve üniversiteleri ile Uluslararası Balkan Üniversitesi, bir eğitim modeli ve Türk eğitim seviyesinin bir yansıması olarak sunulmaktadır. Bunun yanı sıra, Türkiye, Batı Balkanlar'ın AB entegrasyon sürecinin bir parçası olmasa da bir şekilde bu süreci çeşitli şekillerde desteklemektedir anlatısı sunulmaktadır. Fakat, NATO'nun en önemli üyelerinden biri olduğu için bölgeye yönelik NATO politikalarına daha fazla odaklanıp NATO şemsiye altındaki ilişkilerini değerlendirmektedir.

Sonuç olarak, Batı Balkan dillerinde yayın yapan uluslararası yayıncılarının stratejik anlatılarını dört başlığı altında nitelendirebiliriz:

1. Ülkenin politikalarını, tutumlarını, faaliyetlerini ve genel olarak bölgede katkısını ortaya koymak; (DW: Almanya bölgede etkin politika yürütmektedir; Amerika'nın Sesi (VOA): ABD bölgenin müttefikidir, Sputnik: Rusya ile ilişkilerin sürdürülmesi faydalıdır; AA: Türkiye bölgenin dostu ve kardeşidir).

2. Bölgede gelişen ve bölgeye ilişkin uluslararası politikalarına yönelik tutumları; (DW: Almanya Batı Balkanlarının AB entegrasyonuna ilişkin somut politikalar yürütmektedir; Amerika'nın Sesi (VOA): Bölgenin AB entegrasyonuna ilişkin ABD'nin desteğiyle neticede ulaşabilir; Sputnik: AB entegrasyonu belirsiz ve yetersiz; AA: Türkiye bölgenin istikrarını düşünmektedir).

3. Bölgede nüfuz eden diğer uluslararası aktörlere karşı tutumları ve politikaları; (DW: AB (en güçlü ülkesi Almanya) ve ABD, Batı değerleri taşımayan Doğu ülkelere karşı birlikte politika yürütmesi gerekiyor; Amerika'nın Sesi (VOA): Doğu ülkelerinin bölgedeki nüfuzu tehlikelidir; Sputnik: Batı Balkanlar Batı'nın tapusu değildir; AA: Türkiye'nin bölgeyle kültürel bağları vardır).

4. Bölgede ülkeler arasındaki anlaşmazlıkların çözümü; (DW: İkili anlaşmazlıklar Avrupa Birliğinde taşınmamalı; Amerika'nın Sesi (VOA): Kosova-Sırbistan ve K. Makedonya-Bulgaristan anlaşmazlıklar çözümlenmelidir; Sputnik: Kosova Batı Balkanların kanseridir; AA: Türkiye bölgenin barış içinde olması için çabalamaktadır).

KAYNAKÇA

- Abrahams, F. C. (2015). *Modern Albania: From Dictatorship to Democracy in Europe*. New York University Press.
- Adcock, F. E. (1948). The Development of Ancient Greek Diplomacy. *L'antiquité classique*, 17(1), 1–12.
- Ademi, B. (2019). *Qendra e publikimeve e AA-së në gjuhën shqipe shënon përvjetorin e pestë*. aa.co.tr./sq. <https://www.aa.com.tr/sq/ballkani/qendra-e-publikimeve-e-aa-së-në-gjuhën-shqipe-shënon-përvjetorin-e-pestë/1598519>
- Adesina, O. S. (2017). Foreign policy in an era of digital diplomacy. *Cogent Social Sciences*, 3, 1297175.
- Akarcılı, S. (2003). *Radyo ve Televizyonda Türk Dış Yayınları*. İmaj Yayıncılık.
- Alexandru, A. (2015). *Twiplomacy 2015 report: Twitter is the channel of choice for digital diplomacy*. Digital Diplomacy. <http://digitaldiplomacy.ro/twiplomacy-2015-twitter-este-canalul-ales-pentru-diplomatie-digitala/#>
- Ammon, J. R. (2001). *Global Television and the Shaping of World Politics: CNN, Telediplomacy, and Foreign Policy*. McFarland ve Company, Inc., Publishers.
- Anderson, M. S. (2013). *The Rise of Modern Diplomacy: 1450-1919*. Routledge.
- Anholt, S. (2007). *Competitive Identity: The New Brand Management for Nations, Cities and Regions*. Palgrave Macmillan.
- Anholt, S. (2010). *Places: Identity, Image and Reputation*. Palgrave Macmillan.
- Antoniades, A., Miskimmon, A., ve O'Loughlin, B. (2010). *Great Power Politics and Strategic Narratives* (Sayı 7). University of Sussex.
- Aoki-Okabe, M., Makita, T., ve Kawamura, Y. (2010). "Germany in Europe", "Japan and Asia": National Commitments to Cultural Relations within Regional Frameworks. İçinde J. C. E. Gienow-Hecht ve M. C. Donfried (Ed.), *Searching for Cultural Diplomacy* (ss. 212–240). Berghahn Books.
- Arı, B. (2004). Early Ottoman Diplomacy: Ad Hoc Period. İçinde A. N. Yurdusev (Ed.), *Ottoman Diplomacy: Conventional or Unconventional?* (ss. 36–65). Palgrave MacMillan.
- Arı, T. (1999). *Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika* (3. baskı). Alfa Yayınları.

- Atabay, M. (2012). *20'nci Yüzyılda Türkiye ve Balkanlar (savaş, barış, Göç ve Dramın Tarihi)*. Kriter Yayınevi.
- Atabek, N. (2002). Kamuoyu, Medya ve Demokrasi. *Kurgu Dergisi*, 19, 223–238.
- Awad, G. (2005). Aljazeera.net: Identity Choices and the Logic of the Media. İçinde M. Zayani (Ed.), *The Al Jazeera Phenomenon: Critical Perspectives on New Arab Media* (ss. 80–90). Pluto Press.
- Ayata, A. (2015). Kosova: Sonun Başlangıcı / Kosovo: Beginning of the End. *Akademik Hassasiyetler*, 2(3), 133–145.
- Aydemir, E. (2013). *Siyasal İletişimi Yeniden Okumak*. Üçdal Neşriyat.
- Aydemir, E. (2016). *Dış Politikada Yumuşak Güç ve Medya*. Kalkedon Yayınları.
- Ayish, M. I. (1991). Foreign Voices as People's Choices; BBC Popularity in the Arab World. *Middle Eastern Studies*, 27(3), 374–389.
- Badie, B., Berg-Schlosser, D., ve Morlino, L. (2011). Introduction to Political Science. İçinde *International Encyclopedia of Political Science* (ss. li–lxvii). SAGE Publications.
- Bahram Maskanian. (2018). *Definition of Politics*. <https://venusproject.org/keywords/definition-of-politics.html>.
- Bahrampour, T. (2011). Success is Bittersweet for VOA's Croation Journalists. *The Washington Post*.
- Bal, E. (2018). Kamuoyu Oluşumunda Güçlü Bir Unsur Olarak Dış Yayıncılık ve Dış Yayıncılıkta İçeriğin Önemi. *Humanities Sciences (NWSAHS)*, 13(3), 74–83.
- Barghoorn, F. C. (1960). *Soviet Cultural Offensive: The Role of Cultural Diplomacy in Soviet Foreign Policy*. Princeton University Press.
- Barston, R. P. (2014). *Modern Diplomacy* (4. baskı). Routledge.
- Bátora, J. (2017). *Diplomacy and People*. Oxford University Press.
- Bechev, D. (2009). *Historical Dictionary of the Republic of Macedonia*. The Scarecrow Press.
- Bentley, H. D. (1990). *Views on the Serbo-Croatian Language Service at the Voice of America*. U.S. Government Printing Office.
- Berg, J. S. (2008). *Broadcasting on the Short Waves: 1945 to Today*. McFarland ve Company, Inc., Publishers.
- Beriker, N. (2009). Uyuşmazlıkların Barışçıl Çözümü ve Liberal Uluslararası İlişkiler

- Kuramı: Dış Siyaset Araçlarına Bütüncül Bir Yaklaşım. İçinde N. Beriker (Ed.), *Çatışmadan Uzlaşmaya: Kuramlar, Süreçler ve Uygulamalar* (1. baskı). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Berridge, G. R. (2004). *Diplomacija: Teorija i Praksa*. Fakultet političkih znanosti.
- Berridge, G. R., ve James, A. (2003). *A Dictionary of Diplomacy* (2. baskı). Palgrave MacMillan.
- Berridge, G. R., Keens-Soper, M., ve Otte, T. G. (2001). Introduction. İçinde G. R. Berridge, M. Keens-Soper, ve T. G. Otte (Ed.), *Diplomatic Theory from Machiavelli to Kissinger*. Palgrave MacMillan.
- Biberaj, E. (1998). *Albania in Transition: The Rocky Road to Democracy*. Westview Press.
- Biberaj, E. (2018). *75 Vjet i Shërbimit Shqip të "Zërit të Amerikës" me transmetime në Gjuhën Shqipe*. limit.al. <http://limit.al/2018/05/12/75-vjet-i-sherbimit-shqip-te-zerit-te-amerikes-me-transmetime-ne-gjuhen-shqipe/>
- Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi: Teknikler ve Örnek Çalışmalar*. Siyasal Kitabevi.
- Bjola, C. (2017). *Digital diplomacy 2.0 pushes the boundary*. globaltimes.cn. <http://www.globaltimes.cn/content/1073667.shtml>
- Bjola, C., Cassidy, J., ve Manor, I. (2019). Public diplomacy in the digital age. *The Hague Journal of Diplomacy*, 14(1–2), 83–101.
- Bjola, C., ve Holmes, M. (2015). *Digital Diplomacy: Theory and Practice* (C. Bjola ve M. Holmes (Ed.)). Routledge.
- Black, J. (2010). *A History of Diplomacy* (1. baskı). Reaktion Books Ltd.
- Bogdani, M., ve Laughlin, J. (2007). *Albania and the European Union: The Tumultuous Journey towards Integration and Accession*. I.B. Tauris.
- Bollier, D. (2003). *The Rise of Netpolitic: How the Internet Is Changing International Politics and Diplomacy*. The Aspen Institute.
- Bostancı, M. (2012). *Kamu Diplomasisinde Medyanın Rölü ve Önemi*. Anahtal Kitaplar.
- Boudana, S., ve Segev, E. (2017). The Bias of Provocation Narratives in International News. *The International Journal of Press/Politics*, 22(3), 314–332.
- Bougarel, X. (2018). *Islam and Nationhood in Bosnia-Herzegovina: Surviving Empires*. Bloomsbury Publishing Plc.

- Bound, K., Briggs, R., Holden, J., ve Jones, S. (2007). *Cultural Diplomacy*. Demos.
- Brey, T. (2018). Russische Medienmacht und Revisionismus in Serbien. *SÜDOSTEUROPA Mitteilungen*, 26–41.
- Browne, D. R. (1982). *International Radio Broadcasting: The Limits of the Limitless Medium*. Praeger.
- Brüggemann, M., ve Schulz-Forberg, H. (2009). Becoming pan-European?: Transnational media and the European public sphere. *International Communication Gazette*, 71(8), 693–712.
- Bumbus, B., ve Skelt, B. (1984). *Seventy Years of International Broadcasting*. UNESCO.
- Byrne, A. (2017, Mart 19). *Kremlin-backed media adds to western fears in Balkans*. ft.com. <https://www.ft.com/content/3d52cb64-0967-11e7-97d1-5e720a26771b>
- Camaj, L. (2008). The New World Order and the “Voices“: International Radio Broadcasters after the Cold War. *International Association for Media and Communication Research (IAMCR)*.
- Campbell, B. (2001). Diplomacy in the Roman world (c.500 BC-AD 235). *Diplomacy and Statecraft*, 12(1), 1–22.
- Carpenter, M., ve Boduszynski, M. P. (2018). *Does the West Have a Vision for the Western Balkans?* warontherocks.com. <https://warontherocks.com/2018/04/does-the-west-have-a-vision-for-the-western-balkans/>
- Castells, M. (2008). The New Public Sphere: Global Civil Society, Communication Networks, and Global Governance. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 78–93.
- Čegorović, N. (1993). Montenegrin Identity: Past, Present and Future. *Journal of Area Studies*, 1(3), 129–136.
- Ceyhan, A. İ. (2018). *Siyasal İletişimde Kamu Diplomasisi*. Akademisyen Kitabevi.
- Chernenko, E. (2013). *Digital diplomacy: Threat or opportunity?* . https://www.rbth.com/international/2013/03/14/digital_diplomacy_threat_or_opportunity_23865.html
- Christodoulides, N. (2005). *Internet and Diplomacy*. <http://americandiplomacy.web.unc.edu/2005/03/internet-and-diplomacy/>
- Cleary, J. (2008). Radio Free Europe. İçinde L. L. Kaid ve C. Holtz-Bacha (Ed.), *Encyclopedia of Political Communication, Vol. 2* (ss. 698–699). Sage Publications.

- Cohen, R. (2013). Diplomacy through the Ages. İçinde P. Kerr ve G. Wiseman (Ed.), *Diplomacy in a Globalizing World* (ss. 15–29). Oxford University Press.
- Cohen, Y. (1986). *Media Diplomacy: The Foreign Office in the Mass Communication Age*. FRANK CASS AND COMPANY LIMITED.
- Constantinou, C. M. (1996). *On the Way to Diplomacy*. University of Minnesota Press.
- Conway, M. (2008). Broadcast Journalism. İçinde W. Donsbach (Ed.), *The International Encyclopedia of Communication* (ss. 370–372). Blackwell Publishing Ltd.
- Corneliu, B., ve Jiang, L. (2015). Social Media and Public Diplomacy: A Comparative Analysis of the Digital Diplomatic Strategies of the EU, US and Japan in China. İçinde B. Corneliu ve M. Holmes (Ed.), *Digital Diplomacy: Theory and Practice* (ss. 71–88). Routledge.
- Corneliu, B., ve Manor, I. (2016). *10 Tips to Increase ROI on #DigitalDiplomacy*. <https://digdipblog.com/2016/12/03/10-tips-to-increase-roi-on-digitaldiplomacy/>
- Corneliu, B., ve Markus, K. (2018). *Understanding International Diplomacy: Theory, Practice and Ethics* (2. baskı). Routledge.
- Cowan, G., ve Arsenault, A. (2008). Moving from Monologue to Dialogue to Collaboration: The Three Layers of Public Diplomacy. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 10–30.
- Cowan, G., ve Cull, N. J. (2008). Public diplomacy in a changing word. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 6–8.
- Crick, B. (2004). Politics as a Form of Rule: Politics, Citizenship and Democracy. İçinde A. Leftwich (Ed.), *What is Politics* (ss. 67–85). Polity Press.
- Cukaj, F. (2019). “AA shihet si ura lidhëse midis Turqisë dhe vendeve të Ballkanit”. [aa.com.tr/sq. https://www.aa.com.tr/sq/balkani/aa-shihet-si-ura-lidhëse-midis-turqisë-dhe-vendeve-të-ballkanit/1653778](https://www.aa.com.tr/sq/aa-shihet-si-ura-lidhëse-midis-turqisë-dhe-vendeve-të-ballkanit/1653778)
- Cull, N. J. (2008a). Public diplomacy: Taxonomies and histories. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 31–54.
- Cull, N. J. (2008b). *The Cold War and The United States Information Agency*. Cambridge University Press.
- Cull, N. J. (2008c). Voice of America. İçinde W. Donsbach (Ed.), *The International Encyclopedia of Communication* (ss. 5327–5329). Blackwell Publishing Ltd.
- Cull, N. J. (2009a). How We Got Here. İçinde P. Seib (Ed.), *Toward a New Public*

- Diplomacy* (ss. 23–47). Palgrave MacMillan.
- Cull, N. J. (2009b). *Public Diplomacy: Lessons from the Past*. Figueroa Press.
- Cull, N. J. (2009c). Public Diplomacy before Gullion: The Evolution of a Phrase. İçinde N. Snow ve P. M. Taylor (Ed.), *Routledge Handbook of Public Diplomacy* (ss. 19–23). Routledge.
- Cull, N. J. (2010). Public diplomacy: Seven lessons for its future from its past. *Place Branding and Public Diplomacy*, 6(1), 11–17.
- Cull, N. J. (2012). *The Decline and Fall of the United States Information Agency - American Public Diplomacy, 1989–2001* (1. baskı). Palgrave Macmillan US.
- Cull, N. J. (2013). The Long Road to Public Diplomacy 2.0: The Internet in US Public Diplomacy. *International Studies Review*.
- Cull, N. J. (2019). *Public Diplomacy: Foundations for Global Engagement in the Digital Age*. Polity Press.
- Cummings, M. C. (2009). *Cultural Diplomacy and the United States Government: A Survey / Americans for the Arts* (s. 15). American for the Arts. <https://www.americansforthearts.org/by-program/reports-and-data/legislation-policy/naappd/cultural-diplomacy-and-the-united-states-government-a-survey>
- Cummings, R. H. (2009). *Cold War radio: The Dangerous History of American Broadcasting in Europe, 1950–1989*. McFarland ve Company, Inc., Publishers.
- Çuvalo, A. (2007). *Historical Dictionary of Bosnia and Herzegovina* (2. baskı). The Scarecrow Press.
- d’Hooghe, I. (2015). *China’s Public Diplomacy*. Brill Nijhoff.
- Dajani, D., Gillespie, M., ve Crilley, R. (2021). Differentiated visibilities: RT Arabic’s narration of Russia’s role in the Syrian war. *Media, War & Conflict*, 14(4), 437–458.
- Danan, L. (2013). Shaping the Narrative of Religious Freedom. İçinde P. Seib (Ed.), *Religion and Public Diplomacy* (ss. 181–213). Palgrave Macmillan.
- Dar, A. I., ve Sayed, J. A. (2017). Diplomacy in Islam. *Asian Journal of Science and Technology*, 8(9), 5616–5618.
- Daskalovski, Z. (2019). Republic of Macedonia or North Macedonia? *Insight Turkey*, 21(2), 63–73.
- de Lima Jr, A. (2007). The Role of International Educational Exchanges in Public Diplomacy. *Place Branding and Public Diplomacy*, 3, 234–251.

- de Wit, H. (2002). *Internationalization of Higher Education in the United States of America and Europe: A Historical, Comparative, and Conceptual Analysis*. Greenwood Press.
- Demir, V. (2012). *Kamu Diplomasisi ve Yumuşak Güç*. Beta.
- Denny, F. M. (1977). Ummah in the Constitution of Medina. *Journal of Near Eastern Studies*, 36(1), 39–47.
- Diamanti, I. (2011). Public Opinion. İçinde *International Encyclopedia of Political Science* (ss. 2167–2172). SAGE Publications.
- Djerejian, E. P. (2003). *Changing Minds Winning Peace: A new Strategic Direction for U.S. Public Diplomacy in the Arab & Muslim World*.
- Dursun-Özkanca, O. (2019). The Western Balkans in the Transatlantic Security Context: Where do we go from here? *Insight Turkey*, 21(2), 107–128.
- Eilers, C. (2009). Introduction. İçinde C. Eilers (Ed.), *Diplomats and Diplomacy in the Roman World* (ss. 1–14). Brill.
- Eisentraut, S., ve Leon, S. de. (2018). *Propaganda and Disinformation in the Western Balkans: How the EU Can Counter Russia's Information War*. https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=33dbbc29-eb30-e4ec-39c8-a4c976319449&groupId=252038
- Ekinci, M. U. (2014a). *Bosna-Hersek Siyasetini Anlama Kılavuzu*.
- Ekinci, M. U. (2014b). *Karadağ Siyasetini Anlama Kılavuzu*.
- Ekinci, M. U. (2014c). *Makedonya Siyasetini Anlama Kılavuzu*.
- Ekinci, M. U. (2014d). *Sırbistan Siyasetini Anlama Kılavuzu*.
- El-Nawawy, M. (2006). US public diplomacy in the Arab world. *Global Media and Communication*, 2(2), 183–203.
- Emin, N. (2014a). *Arnavutluk Siyasetini Anlama Kılavuzu*.
- Emin, N. (2014b). *Kosova Siyasetini Anlama Kılavuzu* (C. 42). SETA (Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı).
- Entman, R. M. (2008). Theorizing Mediated Public Diplomacy: The U.S. Case. *The International Journal of Press/Politics*, 13(2), 87–102.
- Eren, E. (2019). Medya Diplomasisi Aktörü Olarak TRT ve Balkanlardaki Örnek Faaliyetleri. *TRT Akademi*, 4(7), 26–41.
- Ertekin, B. A. (2012). Uluslararası Sistemde Görsel-İşitsel Medyanın Kamu Diplomasisi

- ve Kamuoyu Yaratmadaki Önemi: TRT'nin Türkçe Dışında Yayın Yapan Kanalları Üzerine bir İnceleme. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 323–354.
- Ertekin, B. A. (2019). Uluslararası Siyasette Siyasi Manevra Aracı Olarak Gündem Değiştirme: Donald John Trump'ın Twitter Diplomasisi ve Uluslararası Siyaseti. *International Journal of Scientific and Technological Research*, 5(8), 104–142.
- Erzen, M. Ü. (2012). *Kamu Diplomasisi*. Derin Yayınları.
- Fahmy, S., Wayne, W., ve Nisbet, E. C. (2012). Mediated public diplomacy: Satellite TV news in the Arab world and perception effects. *International Communication Gazette*, 74(8), 728–749.
- Farnel, F. (1994). *Lobicilik: Müdahale Stratejileri ve Teknikleri*. Les Editions d'Organisation.
- Fazlagic, A. (2019). *Сервисот на АА на македонски јазик одбележува четири години постоење*. aa.com.tr/mk. <https://www.aa.com.tr/mk/балкан/сервисот-на-аа-на-македонски-јазик-одбележува-четири-години-постоење/1639985>
- Fiedler, A., ve Frère, M.-S. (2016). “Radio France Internationale” and “Deutsche Welle” in Francophone Africa: International Broadcasters in a Time of Change. *Communication, Culture & Critique*, 9, 68–85.
- Fisher, A. (2013a). *Collaborative Public Diplomacy-How Transnational Networks Influenced American Studies in Europe*. Palgrave Macmillan US.
- Fisher, A. (2013b). *The use of Social Media in Public Diplomacy: Scanning e-diplomacy by Embassies in Washington DC*. <https://blogs.gwu.edu/ipdgcsmartpower/2013/02/19/the-use-of-social-media-in-public-diplomacy-scanning-e-diplomacy-by-embassies-in-washington-dc/>
- Fitzpatrick, K. R. (2011). *U.S public diplomacy in a post-9/11 world: From messaging to mutuality*. Figueroa Press.
- Fitzpatrick, K. R. (2013). Public Diplomacy and Ethics: From Soft Power to Social Conscience. İçinde R. S. Zaharna, A. Arsenault, ve A. Fisher (Ed.), *Relational, Networked and Collaborative Approaches to Public Diplomacy: The Connective Mindshift* (ss. 29–43). Routledge.
- Fletcher, C. (2015). *Diplomacy in Renaissance Rome: The Rise o the Resident Ambassador*. Cambridge University Press.
- Fortner, R. S. (1994). *Public Diplomacy and International Politics: The Symbolic*

- Constructs of Summits and International Radio News*. Praeger Publishers.
- Freedman, L. (2006). Networks, culture and narratives. *The Adelphi Papers*, 45(379), 11–26.
- Fuga, A. (2008). *Media, politika, shoqëria (1990-2000)-Ëkja nga Kompleksi i Rozafës*. Dudaj.
- Gienow-Hecht, J. C. E., ve Donfried, M. C. (2010). The Model of Cultural Diplomacy: Power, Distance and the Promise of Civil Society. Içinde J. C. E. Gienow-Hecht ve M. C. Donfried (Ed.), *Searching for Cultural Diplomacy* (ss. 13–32). Berghahn Books.
- Gilboa, E. (2000). Mass Communication and Diplomacy: A Theoretical Framework. *Communication Theory*, 10(3), 275–309.
- Gilboa, E. (2001). Diplomacy in the media age: Three models of uses and effects. *Diplomacy & Statecraft*, 12(2), 1–28.
- Gilboa, E. (2002a). *Global Communication and Foreign Policy*. <http://tadpisim.kinneret.ac.il/88126.pdf>
- Gilboa, E. (2002b). Real-Time Diplomacy: Myth and Reality. Içinde E. H. Potter (Ed.), *Cyber-Diplomacy: Managing Foreign Policy in the Twenty-first Century* (ss. 83–109). McGill-Queen’s University Press.
- Gilboa, E. (2003). Television News and U.S. Foreign Policy: Constraints of Real-Time Coverage. *Harvard International Journal of Press/Politics*, 8(4), 97–113.
- Gilboa, E. (2006). Public Diplomacy: The Missing Component in Israel’s Foreign Policy. *Israel Affairs*, 12(4), 715–747.
- Gilboa, E. (2008). Searching for a Theory of Public Diplomacy. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 55–77.
- Gladstone, W. E. (2004). The Neutrality of Belgium (House of Commons, August 8 and 10, 1870). Içinde E. Jones (Ed.), *Selected Speeches on British Foreign Policy 1738-1914*. The Project Gutenberg eBook.
- Glassgold, S. M. (2004). *Public Diplomacy - The Evolution of Literature*. US Center for Public Diplomacy.
- Godding, G. A. (1959). *Broadcasting Without Barriers*.
- Golan, G. J. (2013). An Integrated Approach to Public Diplomacy. *American Behavioral Scientist*, 57(9), 1251–1255.

- Golan, G. J., Manor, I., ve Arceneaux, P. (2019). Mediated Public Diplomacy Redefined: Foreign Stakeholder Engagement via Paid, Earned, Shared, and Owned Media. *American Behavioral Scientist*.
- Goldburg, D. (1991). Albanian Anecdotes. *USIA WORLD, Volume 10, Nr. 4*.
- Goldstein, E. (1996). The Origins of Summit Diplomacy. İçinde D. H. Dunn (Ed.), *Diplomacy at the highest level : the evolution of international summitry* (ss. 23–37). macmillan Press.
- Gonesh, A., ve Melissen, J. (2005). *Public Diplomacy: Improving Practice*. Netherlands Institute of International Relations Clingendael.
- Gönlübol, M. (2000). *Uluslararası Politika* (5. baskı). Siyasal Kitabevi.
- Gouveia, P. F. de. (2006). The Future of Public Diplomacy. İçinde J. Noya (Ed.), *The Present And Future Of Public Diplomacy: A European Perspective. The 2006 Madrid Conference on Public Diplomacy*. Real Instituto Ercano.
- Graber, D. A., ve Smith, J. M. (2005). Political Communication Faces the 21st Century. *Journal of Communication, 55*(3), 479–507.
- Graham, S. E. (2008). US public diplomacy in the Asia Pacific: Opportunities and challenges in a time of transition. *Place Branding and Public Diplomacy, 4*(4), 336–356.
- Gregory, B. (2011). American Public Diplomacy: Enduring Characteristics, Elusive Transformation. *The Hague Journal of Diplomacy, 6*(3), 351–372.
- Groebel, J. (2000). *Die Rolle des Auslandsrundfunks :Eine Vergleichende Analyse der Erfahrungen und Trends in fünf Ländern*. <http://sowiport.gesis.org/search/id/gesis-solis-00291363>
- Hachten, W. A., ve Scotton, J. F. (2016). *The World News Prism: Digital, Social and Interactive* (9. baskı). Wiley-Blackwell.
- Hacker, K. L., ve Mendez, V. R. (2016). Toward a Model of Strategic Influence, International Broadcasting, and Global Engagement. *Media and Communication, 4*(2), 69.
- Hafez, K. (2005). *Mythos Globalisierung: Warum die Medien nicht grenzenlos sind*. VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Hagström, L., ve Gustafsson, K. (2019). Narrative Power: How Storytelling Shapes East Asian International Politics. *Cambridge Review of International Affairs, 32*(4), 387–

406.

- Haigh, A. (1974). *Cultural Diplomacy in Europe*.
- Hale, J. (1975). *Radio Power: Propaganda and International Broadcasting*. Temple University Press.
- Hallahan, K., Holtzhausen, D., van Ruler, B., Verčič, D., ve Sriramesh, K. (2007). Defining Strategic Communication. *International Journal of Strategic Communication*, 1(1), 3–35.
- Hallams, E. (2010). Digital Diplomacy: The Internet, The Battle for Ideas ve US Foreign Policy. *CEU Political Science Journal*, 5(4), 538–574.
- Ham, P. van. (2001). The Rise of the Brand State: The Postmodern Politics of Image and Reputation. *Foreign Affairs*, 80(5), 2.
- Ham, P. van. (2010). *Social Power in International Politics*. Routledge.
- Hamilton, K., ve Langhorne, R. (2011). *The Practice of Diplomacy: Its Evolution, Theory and Administration* (2. baskı). Routledge.
- Hanson, F. (2010). *A Digital DFAT: Joining the 21st Century* (Sayı November, ss. 1–15). Lowy Institute for International Policy.
- Hanson, F. (2012). *Baked in and wired: eDiplomacy@State* (ss. 1–41). Brookings Institution.
- Hayden, R. M. (2013). Introduction. İçinde R. M. Hayden (Ed.), *From Yugoslavia to the Western Balkans: Studies of a European Disunion, 1991–2011* (ss. ix–xviii). Brill.
- Heil, A. (1999). *In Kosovo War, VOA and Other International Broadcasters Played a Key Behind-the-Scenes Role*. WRMEA (Washington Report on Middle East Affairs). <https://www.wrmea.org/1999-september/in-kosovo-war-voa-and-other-international-broadcasters-played-a-key-behind-the-scenes-role.html>
- Heil, A. (2003). *Voice of America: A History*. Columbia University Press.
- Heywood, A. (2000). *Key Concepts in Politics*. Macmillan Palgrave.
- Heywood, A. (2013). *Politics* (4.). Palgrave MacMillan.
- Hinchman, L. P., ve Hinchman, S. K. (1997). *Memory, Identity, Community: The Idea of Narrative in the Human Sciences*. <https://philpapers.org/rec/HINMIC>
- Hocking, B. (2016). Diplomacy and Foreign Policy. İçinde C. M. Constantinou, P. Kerr, ve P. Sharp (Ed.), *The SAGE Handbook of Diplomacy* (ss. 67–78). Sage Publications.

- Hocking, B., ve Melissen, J. (2015). *Diplomacy in the Digital Age*.
- Holmes, M. (2015). Digital Diplomacy and International Change Management. İçinde B. Corneliu ve M. Holmes (Ed.), *Digital Diplomacy: Theory and Practice* (ss. 13–32). Routledge.
- Holsti, K. J. (1964). The Concept of Power in the Study of International Relations. *Background*, 7(4), 179–194.
- Holsti, O. R. (1992). Public Opinion and Foreign Policy: Challenges to the Almond-Lippmann Consensus Mershon Series: Research Programs and Debates. *International Studies Quarterly*, 36(4), 439–466.
- Huijgh, E. (2013). Changing Tunes for Public Diplomacy: Exploring the Domestic Dimension. *Journal for Public Diplomacy*, 2(1), 62–73.
- Hurn, B. J., ve Tomalin, B. (2013). Cross-cultural communication: Theory and practice. İçinde *Cross-Cultural Communication: Theory and Practice*. Palgrave Macmillan.
- Ioffe, J. (2010). *What Is Russia Today?*
https://archives.cjr.org/feature/what_is_russia_today.php
- Iosifidis, P., ve Wheeler, M. (2016). Public Diplomacy 2.0 and the Social Media. İçinde P. Iosifidis ve M. Wheeler (Ed.), *Public Spheres and Mediated Social Networks in the Western Context and Beyond* (ss. 149–173). Palgrave Macmillan UK.
- İskit, T. (2012). *Diplomasi: Tarihi, Teorisi, Kurumları ve Uygulaması* (4. baskı). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- İzeti, M. (2013). *Balkanlar'da Tasavvuf* (1. Baskı). İnsan Yayınları.
- James, A. (1980). Diplomacy and International Society. *International Relations*, 6(6), 931–948.
- Jelavich, B. (1983). *History of the Balkans, Volume 1: Eighteenth and Nineteenth Centuries*. Cambridge University Press.
- Jelisić, J. (2012). Developing Public Diplomacy for Supporting EU Accession: Lessons to Be Learned at the Western Balkans. İçinde M. Andrić ve A. Gustović-Ercegovac (Ed.), *13th CEI DUBROVNIK DIPLOMATIC FORUM* (ss. 33–54). Diplomatic Academy Ministry of Foreign and European Affairs Republic of Croatia.
- Jirik, J. (2008). China Central Television Channel 9 (CCTV-9). İçinde W. Donsbach (Ed.), *The International Encyclopedia of Communication* (ss. 458–460). Blackwell Publishing Ltd.

- Johnston, D., ve Cox, B. (2003). Faith-Based Diplomacy and Preventive Engagement. İçinde Douglas Johnston (Ed.), *Faith-Based Diplomacy: Trumping Realpolitik* (ss. 11–23). Oxford University Press.
- Jones, W. S. (1985). *The Logic of International Relations* (5. baskı). Little, Brown and Company.
- Jönsson, C. (2016). Diplomacy, Communication and Signaling. İçinde C. M. Constantinou, P. Kerr, ve P. Sharp (Ed.), *The SAGE Handbook of Diplomacy* (ss. 79–91). SAGE Publications.
- Kaarbo, J., ve Ray, J. L. (2011). *Global Politics* (10. baskı). Cengage Learning.
- Kaid, L. L. (2008). Radio, Politics and. İçinde L. L. Kiad ve C. Holtz-Bacha (Ed.), *Encyclopedia of Political Communication, Vol. 2* (ss. 696–697). Sage Publications.
- Kapani, M. (2007). *Politika Bilimine Giriş* (19. baskı). Bilgi Yayınevi.
- Kaufman, E. (2002). A Broadcasting Strategy to Win Media Wars. *The Washington Quarterly*, 25(2), 115–127.
- Kelley, J. R. (2010). The New Diplomacy: Evolution of a Revolution. *Diplomacy & Statecraft*, 21(2), 286–305.
- Kertesz, S. D. (1959). Diplomacy in the Atomic Age. *The Review of Politics*, 21(1), 151–187.
- King, K. (2011). *VOA Ends Croatian Broadcasts*. insidevoa.com. <https://www.insidevoa.com/a/voa-ends-croatian-broadcasts-----134407798/178578.html>
- Kılıç, E. A. (2015). Bir Kamu Diplomasisi Aracı olarak TRT Kurumu. İçinde M. Şahin ve B. S. Çevik (Ed.), *Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi* (ss. 365–390). Nobel Yayın.
- Kılıçarslan, E. (2019). *Küreselleşme Sürecinde Devletlerarası İlişkiler Siyasal İletişim ve Kamu Diplomasisi*. Paradigma Akademi.
- Koneska, C. (2019). The Macedonia Name Dispute: A Few Drivers and Spoilers of Success. *Insight Turkey*, 21(2), 51–61.
- Kraidy, M. M. (2008). Arab Satellite TV News. İçinde W. Donsbach (Ed.), *The International Encyclopedia of Communication* (ss. 197–199). Blackwell Publishing Ltd.
- Krenn, M. L. (2017). *The History of United States Cultural Diplomacy: 1770 to the*

- Present Day*. Bloomsbury Publishing Plc.
- Lage, O. Da. (2005). The Politics of Al Jazeera or the Diplomacy of Doha. İçinde M. Zayani (Ed.), *The Al Jazeera Phenomenon: Critical Perspectives on New Arab Media* (ss. 49–65). Pluto Press.
- Leira, H. (2016). A Conceptual History of Diplomacy. İçinde C. M. Constantinou, P. Kerr, ve P. Sharp (Ed.), *The SAGE Handbook of Diplomacy* (ss. 28–38). SAGE Publications.
- Leonard, M. (2002a). Diplomacy by Other Means. *Foreign Policy* (132), 48–56.
- Leonard, M. (2002b). *Public Diplomacy*. The Foreign Policy Centre.
- Limboung, P. (2014). Social Media – Chances and Challenges for International Broadcasting. *Global-ICT*. <https://connect-world.com/social-media-chances-and-challenges-for-international-broadcasting/>
- Lippmann, W. (1998). *Public Opinion* (2. baskı). Transaction Publishers.
- Loskota, B., ve Flory, R. (2013). Why Religion Still Matters in the World. İçinde P. Seib (Ed.), *Religion and Public Diplomacy* (ss. 9–26). Palgrave Macmillan.
- Lüpfkens, M. (2018). *Twiplomacy Study 2018*. <https://twiplomacy.com/blog/twiplomacy-study-2018/>
- Luke, C. M., ve Kersel, M. M. (2013). *U.S. Cultural Diplomacy and Archaeology: Soft Power, Hard Heritage*. Routledge.
- Mahbubani, K. (2013). Multilateral Diplomacy. İçinde A. F. Cooper, J. Heinge, ve R. Thakur (Ed.), *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy* (ss. 1–11). Oxford University Press.
- Maley, W. (2016). Quiet and Secret Diplomacy. İçinde C. M. Constantinou, P. Kerr, ve P. Sharp (Ed.), *The SAGE Handbook of Diplomacy* (ss. 451–461). Sage Publications.
- Malone, G. (2005). Managing Public Diplomacy. *Washington Quarterly*, 8(3), 199–213.
- Manor, I. (2015). *In Light of Digital Diplomacy- Are We in Need of New Communication Models?* <https://digdipblog.com/2015/02/17/in-light-of-digital-diplomacy-are-we-in-need-of-new-communication-models/>
- Manor, I. (2019). *The Digitalization of Public Diplomacy*. Palgrave MacMillan.
- Manor, I., ve Segev, E. (2015). America's Selfie: How the US Portrays Itself on its Social Media Accounts. İçinde B. Corneliu ve M. Holmes (Ed.), *Digital Diplomacy: Theory and Practice* (ss. 103–122). Routledge.

- Marshall, G. (2005). *Sosyoloji Sözlüğü* (2. baskı). Bilim ve Sanat Yayınları.
- Marshall, J. A., ve Farr, T. F. (2009). Public Diplomacy in an Age of Faith. İçinde P. Seib (Ed.), *Toward a New Public Diplomacy: Redirecting U.S. Foreign Policy* (ss. 195–216). Palgrave Macmillan.
- Martelanc, T., Splichal, S., Pavliç, B., Ferligoj, A., Batagelj, V., ve Murko, M. D. (1977). *External Radio Broadcasting and International Understanding: Broadcasting to Yugoslavia*. UNESCO.
- Mattina, L. (2011). Lobbying. İçinde *International Encyclopedia of Political Science*, Vol. 4 (ss. 1225–1230). SAGE Publications.
- Mattingly, G. (1988). *Diplomacy in Renaissance*. Dover Publications.
- McCarthy, J., ve Jenner, C. (2011). *Brave New World Service: A Unique Opportunity for the BBC to Bring the World to the UK*. Commonwealth Broadcastin Association.
- McDowell, M. (2008). Public Diplomacy at the Crossroads: Definitions and Challenges in an “Open Source” Era. *The Fletcher Forum of World Affairs*, 32(3), 7–15. http://www.eastwestcoms.com/images/public_diplomacy.pdf
- McMurry, R. E., ve Lee, M. (1947). *The Cultural Approach: Another Way in International Realations*. The University of Carolina Press.
- McNair, B. (2003). *An Introduction to Political Communication* (3. baskı). Routledge.
- McPhail, T. L. (2014). *Global Communication: Theories, Stakeholders and Trends* (4. baskı). John Wiley & Sons, Inc.
- Melissen, J. (2005). The New Public Diplomacy: Between Theory and Practice. İçinde J. Melissen (Ed.), *The New Public Diplomacy - Soft Power in İnternational Relations* (ss. 3–27). Palgrave MacMillan.
- Melissen, J. (2011). *Beyond the New Public Diplomacy*. Netherlands Institute of International Relations ‘Clingendael’.
- Melissen, J. (2013a). Public Diplomacy. İçinde P. Kerr ve G. Wiseman (Ed.), *Diplomacy in a Globalizing World* (ss. 192–208). Oxford University Press.
- Melissen, J. (2013b). Public Diplomacy. İçinde A. Cooper, J. Heine, ve R. Thakur (Ed.), *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy* (ss. 436–452). Oxford University Press.
- Mickelson, S. (1983). *America’s Other Voice: The Story of Radio Free Europe and Radio Liberty*. Praeger Publishers.

- Millar, F. (1988). Government and Diplomacy in the Roman Empire during the First Three Centuries. İçinde *Source: The International History Review* (C. 10, Sayı 3).
- Miller, J. D. B. (1962). *The Nature of Politics*. Duckworth.
- Miskimmon, A., O'Loughlin, B., ve Roselle, L. (2013). *Strategic Narratives: Communication Power and the New World Order*. Routledge.
- Morgenthau, H. J. (1997). *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace* (6. baskı). Peking University Press.
- Morrison, K. (2009). *Montenegro: A Modern History*. I.B. Tauris.
- Morrison, K. (2018). *Nationalism, Identity and Statehood in Post-Yugoslav Montenegro*. Bloomsbury Publishing Plc.
- Mosley, D. J. (1971). Diplomacy and Disunion in Ancient Greece. *Phoenix*, 25(4), 319.
- Mowlana, H. (1996). *Global Communication in Transition: The End of Diversity*. SAGE Publications.
- Muka, A. (2012). *Ja si dua të Informohem: Deutsche Welle në Shqip, një zë European në dy dekada, 1992-2012*. Instituti Shqiptar i Medias.
- Murphy, J. (2008). Engagement. İçinde J. Welsh ve D. Fearn (Ed.), *Engagement: Public Diplomacy in Gloabalised World* (ss. 6–15). Foreign and Commonwealth Office.
- Mutlu, E. (2001). Ne Olacak Bu Kamu Yayıncılarının Hali. İçinde B. Kejanlıoğlu, S. Çelenk, ve G. Adaklı (Ed.), *Medya Politikaları* (ss. 23–78). İmge Kitabevi.
- Mytton, G. (2008). BBC World Service. İçinde W. Donsbach (Ed.), *The International Encyclopedia of Communication* (ss. 317–321). Blackwell Publishing Ltd.
- Nason, J. O. H. (1977). International Broadcasting as an Instrument of Foreign Policy. *Millennium: Journal of International Studies*, 6(2), 128–145.
- Nicolson, H. (1942). *Diplomacy*. Oxford University Press.
- Nicolson, H. (2001). *The Evolution of Diplomatic Method*. University of Leicester. <https://lra.le.ac.uk/handle/2381/4809>
- Nye, J. S. (2002). *The Paradox of American Power: Why the World Only Superpower Can't Go It Alone*. Oxford University Press.
- Nye, J. S. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics* (1. baskı). Public Affairs.
- Nye, J. S. (2008a). Foreword. İçinde Y. Watanabe ve D. L. McConnell. (Ed.), *Soft Power Superpowers : Cultural and National Assets of Japan and the United States* (ss. ix–

- xiv). M.E. Sharpe.
- Nye, J. S. (2008b). Public Diplomacy and Soft Power. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 94–109.
- Nye, J. S. (2010). Responding to my Critics and Concluding Thoughts. İçinde I. Parmar ve M. Cox (Ed.), *Soft Power and U.S. Foreign Policy: Theoretical, Historical and Contemporary Perspectives* (ss. 215–227). Routledge.
- Nye, J. S. (2011). *The Future of Power*. PublicAffairs.
- Nye, J. S. (2019). Soft Power and Public Diplomacy Revisited. *The Hague Journal of Diplomacy*, 14(1–2), 7–20.
- O’Keefe, A., ve Oliver, A. (2010). *International Broadcasting and Its Contribution to Public Diplomacy*.
- Ociepka, B. (2018). Public diplomacy as political communication: Lessons from case studies. *European Journal of Communication*, 33(3), 290–303.
- Ogawa, T. (2009). Origin and Development of Japan’s Public Diplomacy. İçinde N. Snow ve P. M. Taylor (Ed.), *Routledge Handbook of Public Diplomacy* (ss. 270–281). Routledge.
- Öğütçü, Ö. N. (2017). “Batı Balkanlar” Kavramı, Balkanlar ve Türkiye.
- Olins, W. (2005). Making a National Brand. İçinde J. Melissen (Ed.), *The New Public Diplomacy - Soft Power in International Relations* (ss. 169–179). Palgrave MacMillan.
- Oliver, J. H. (1975). *Comparison of the Russian Services of the Four Major Broadcasters (VOA, BBC, DW, RL)*. U.S. Information Agency, Office of Research.
- Öymen, O. (2003). *Silahsız Savaş: Bir Mücadele Sanatı Olarak Diplomasi* (4. baskı). Remzi Kitabevi.
- Park, S. J., ve Lim, Y. S. (2014). Information networks and social media use in public diplomacy: a comparative analysis of South Korea and Japan. *Asian Journal of Communication*, 24(1), 79–98.
- Paschke, K. T. (2000). *Paschke Report*. <https://grberridge.diplomacy.edu/paschke-report/>
- Passarelli, G. (2019). The Presidentialisation of Political Parties in the Western Balkans. İçinde G. Passarelli (Ed.), *The Presidentialisation of Political Parties in the Western Balkans* (ss. 1–22). Palgrave MacMillan.
- Patterson, M., ve Monroe, K. R. (1998). Narrative in political science. *Annual Review of*

- Political Science*, 1, 315–331.
- Payne, J. G. (2009). Reflections on Public Diplomacy: People-to-People Communication. *American Behavioral Scientist*, 53(4), 579–606.
- Peters, B. G. (2004). Politics is about Governing. İçinde A. Leftwich (Ed.), *What is Politics* (ss. 23–40). Polity Press.
- Peterson, P. G. (2002). Public Diplomacy and the War on Terrorism. *Foreign Affairs*, 81(5), 74–94.
- Phillips, D. A. (2004). *Bosnia and Herzegovina* (C. F. Gritzner (Ed.)). Chelsea House Publishers.
- Plischke, E. (1979a). Summit Diplomacy - Diplomat in Chief. İçinde E. Plischke (Ed.), *Modern Diplomacy: The Art and The Artisans* (ss. 169–187). AEI (American Enterprise Institute).
- Plischke, E. (1979b). The New Diplomacy. İçinde E. Plischke (Ed.), *Modern Diplomacy: The Art and The Artisans* (ss. 54–73). AEI (American Enterprise Institute).
- Potter, E. H. (2002a). Information Technology and Canada's Public Diplomacy. İçinde E. H. Potter (Ed.), *Cyber-Diplomacy: Managing Foreign Policy in the Twenty-first Century* (ss. 177–200). McGill-Queen's University Press.
- Potter, E. H. (2002b). Canada and the new public diplomacy. *International Journal*, 58(1), 43–64.
- Powers, S., ve Samuel-Azran, T. (2015). Conceptualizing International Broadcasting as Information Intervention. İçinde G. J. Golan, S.-U. Yang, ve D. F. Kinsey (Ed.), *International Public Relations and Public Diplomacy: Communication and Engagement* (ss. 245–266).
- Price, M. E. (2002). *Media and Sovereignty: The Global Information Revolution and Its Challenge to State Power*. MIT Press.
- Price, M. E. (2003). Public Diplomacy and the Transformation of International Broadcasting. *Cardozo Arts and Entertainment Law Journal*, 21(1), 51–85.
- Price, M. E. (2009). End of television and foreign policy. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 625(1), 196–204.
- Price, M. E. (2016). Information Asymmetries and Their Challenge to International Broadcasting. *Media and Communication*, 4(2), 46.
- Price, M. E., Haas, S., ve Margolin, D. (2008). New Technologies and International

- Broadcasting: Reflections on Adaptations and Transformations. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 150–172.
- Price, V. (1992). *Public opinion*. Sage Publications.
- Putnam, R. D. (1988). Diplomacy and Domestic Politics: The Logic of Two-Level Games. *International Organization*, 42(3), 427–460.
- Rampal, K. R. (2007). Global News and Information Flow in the Internet Age. İçinde Y. R. Kamalipour (Ed.), *Global Communication* (2. baskı, ss. 105–132). Thomson Wadsworth.
- Rana, K. S. (2007). *Bilateral Diplomacy*. DiploFoundation.
- Rawnsley, G. D. (1996). *Radio Diplomacy and Propaganda: The BBC and VOA in International Politics, 1956–64*. Palgrave Macmillan UK.
- Rawnsley, G. D. (2009). China Talks Back. İçinde P. M. Snow, Nancy ve Taylor (Ed.), *Routledge Handbook of Public Diplomacy* (ss. 282–291). Routledge.
- Rawnsley, G. D. (2015). To Know Us is to Love Us: Public Diplomacy and International Broadcasting in Contemporary Russia and China. *Politics*, 35(3–4), 273–286.
- Rawnsley, G. D. (2016). Introduction to “International broadcasting and public diplomacy in the 21st century”. *Media and Communication*, 4(2A), 42–45.
- Richter, C. (2008). International Broadcasting and Intercultural Dialogue: Deutsche Welle in the Arab world. *Arab Media & Society*, 6, 1–11.
- Ridder-Symoens, H. de. (1992). MOBILITY. İçinde W. Rugg ve H. de. Ridder-Symoens (Ed.), *A History of the University in Europe: Vol 1. Universities in the Middle Ages* (ss. 280–306). Cambridge University Press.
- Riordan, S. (2005). *Dialogue-based Public Diplomacy: a New Foreign Policy Paradigm* (Jan Melissen (Ed.)). Palgrave MacMillan.
- Risso, L. (2013). Radio Wars: Broadcasting in the Cold War. *Cold War History*, 13(2), 145–152.
- Roberts, W. R. (2006). The Evolution of Diplomacy. *Mediterranean Quarterly*, 17(3), 55–64.
- Roselle, L., Miskimmon, A., ve O’Loughlin, B. (2014). Strategic narrative: A new means to understand soft power. *Media, War & Conflict*, 7(1), 70–84.
- Rosenberg, E. S. (1982). *Spreading the American Dream: American Economic and Cultural Expansion, 1890-1945*. Hill and Wang.

- Ross, A. (2011). Digital Diplomacy and US Foreign Policy. *The Hague Journal of Diplomacy*, 6(3–4), 451–455.
- Ross, C. (2002). Public Diplomacy Comes of Age. *Washington Quarterly*, 25(2), 75–83.
- Rozental, A., ve Buenrostro, A. (2013). Bilateral Diplomacy. İçinde A. F. Cooper ve T. R. Heine Jorge (Ed.), *The Oxford Handbook of Modern Diplomacy* (ss. 1–13). Oxford University Press.
- Samuel-Azran, T. (2013). Al-Jazeera, Qatar, and New Tactics in State-Sponsored Media Diplomacy. *American Behavioral Scientist*, 57(9), 1293–1311.
- Sancar, G. A. (2012). *Uluslararası Halkla İlişkiler Yöntemi Olarak Kamu Diplomasisi: Türkiye için Bir Model Önerisi*. Marmara Üniversitesi.
- Sancar, G. A. (2015). Kamu Diplomasisinde Medyanın Önemi: Anadolu Ajansı Örneği. İçinde M. Şahin ve B. S. Çevik (Ed.), *Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi* (ss. 439–464). Nobel Yayın.
- Schmitt, C. (2012). *Siyasal Kavramı* (2. baskı). Metis Yayınları.
- Schneider, C. P. (2005). Culture Communicates: US Diplomacy that Works. İçinde J. Melissen (Ed.), *The New Public Diplomacy - Soft Power in International Relations* (ss. 147–168). Palgrave MacMillan.
- Seib, P. (2006). *Broadcasts from the Blitz: How Edward R. Murrow Helped Lead America into War*. Potomac Books.
- Seib, P. (2009). Public Diplomacy and Journalism: Parallels, Ethical Issues, and Practical Concerns. *American Behavioral Scientist*, 52(5), 772–786.
- Seib, P. (2010). Transnational Journalism, Public Diplomacy, and Virtual States. *Journalism Studies*, 11(5), 734–744.
- Seib, P. (2011). Preface. İçinde N. Leight (Ed.), *Essays on Faith Diplomacy* (ss. 7–12). Figueroa Press.
- Seib, P. (2012). *Real-Time Diplomacy: Politics and Power in the Social Media Era*. Palgrave MacMillan.
- Seib, P. (2013). Introduction. İçinde P. Seib (Ed.), *Religion and Public Diplomacy* (ss. 1–8). Palgrave Macmillan.
- Selvia, S. (2011). Faith Diplomacy: Religion and Global Publics Media Monitor Report. *A Review & Analysis of Current Public Diplomacy in the News*, 2(3), 10–13.
- Sevin, E. (2015). Pathways of connection: An analytical approach to the impacts of public

- diplomacy. *Public Relations Review*, 41(4), 562–568.
- Sheafer, T., ve Gabay, I. (2009). Mediated Public Diplomacy: A Strategic Contest over International Agenda Building and Frame Building. *Political Communication*, 26(4), 447–467.
- Shkreli, F. (2017). 75-vjetori i VOA-s: Shumë Vite – Shumë Tregime e Histori. telegraf.al. <http://telegraf.al/opinion/frank-shkreli-75-vjetori-i-voa-s-shume-vite-shume-tregime-e-histori/>
- Si, S. (2014). *Expansion of International Broadcasting. The Growing Global Reach of China Central Television*.
- Signitzer, B. H. (2008). Public Relations and Public Diplomacy: Some Conceptual Explorations. İçinde A. Zerfass, B. van Ruler, ve K. Sriramesh (Ed.), *Public Relations Research* (ss. 205–218). VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Signitzer, B. H., ve Coombs, T. (1992). Public Relations and Public Diplomacy: Conceptual Covergences. *Public Relations Review*, 18(2), 137–147.
- Silcock, B. W. (2002). Global News, National Stories: Producers as Mythmakers at Germany’s Deutsche Welle Television. *Journalism and Mass Communication Quarterly*, 79(2), 339–352.
- Simons, G. (2014). Russian Public Diplomacy in the 21st Century: Structure, Means and Message. *Public Relations Review*, 40(3), 440–449.
- Şimşek, H., ve Yıldırım, A. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (5. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Slaughter, A. M. (2009). America’s Edge: Power in the Networked Century. *Foreign Affairs*, 88(1), 94–113.
- Smith, G., ve Sutherland, A. (2002). The New Diplomacy: Real Time Implications and Applications. İçinde E. H. Potter (Ed.), *Cyber-Diplomacy: Managing Foreign Policy in the Twenty-first Century* (ss. 151–176). McGill-Queen’s University Press.
- Snow, N. (2006). U.S. Public Diplomacy: Its History, Problems, and Promise. İçinde G. Jowett ve V. O’Donnell (Ed.), *Readings in Propaganda and Persuasion: New and Classic Essays* (1. baskı, ss. 225–239). SAGE Publications.
- Snow, N. (2009). Rethinking Public Diplomacy. İçinde *Routledge Handbook of Public Diplomacy* (ss. 3–11). Routledge.
- Snow, N. (2014). Public Diplomacy: New Dimensions and Implications. İçinde T. L.

- McPhail (Ed.), *Global Communication: Theorises, Stakeholders and Trends* (4. baskı, ss. 64–79). John Wiley & Sons, Inc.
- Snyder, J. T. (2013). *The United States and the Challenge of Public Diplomacy*. Palgrave Macmillan US.
- Sönmezoğlu, F. (1995). *Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi* (2. baskı). Filiz Kitabevi.
- Sönmezoğlu, F. (2005). *Uluslararası İlişkilere Giriş*. Der Yayınları.
- Soroka, S. N. (2003). Media, Public Opinion, and Foreign Policy. *Harvard International Journal of Press/Politics*, 8(1), 27–48.
- Sotiriou, S. (2015). Digital Diplomacy: Between Promises and Reality. İçinde B. Corneliu ve M. Holmes (Ed.), *Digital Diplomacy: Theory and Practice* (ss. 33–51). Routledge.
- Straubhaar, J. D., ve Boyd, D. A. (2007). International Broadcasting. İçinde Y. R. Kamalipour (Ed.), *Global Communication* (2. baskı, ss. 133–156). Thomson Wadsworth.
- Sullivan, M. P. (1990). *Power in Contemporary International Politics*. University of South Carolina Press.
- Szondi, G. (2008). Public Diplomacy and Nation Branding: Conceptual Similarities and Differences. İçinde *Discussion Papers in Diplomacy: C. No. 112*. Netherlands Institute of International Relations Clingendael.
- Szondi, G. (2009). Central and Eastern European Public Diplomacy: A Transitional Perspective on National Reputation Management. İçinde P. M. Snow, Nancy ve Taylor (Ed.), *Routledge Handbook of Public Diplomacy* (ss. 292–313). Routledge.
- Tanaka, N. (2009). International Television Broadcasting in East Asia: Current Situation and Challenges. *NHK Broadcasting Studies*, 7, 21–53.
- Taussig, A. (2008). You Lose Some, You Win Some—1989 and After. *Historical Journal of Film, Radio and Television*, 28(4), 583–618.
- Taylor, M. (2000). Toward a Public Relations Approach to Nation Building. *Journal of Public Relations Research*, 12(122), 179–210.
- Taylor, P. M. (2003). *Munitions of the Mind: A History of Propaganda From the Ancient World to the Present Era* (3. baskı). Manchester University Press.
- Taylor, P. M. (2009). Public Diplomacy and Strategic Communications. İçinde N. Snow

- ve P. M. Taylor (Ed.), *Routledge Handbook of Public Diplomacy* (ss. 12–16). Routledge.
- Taylor, P. M. (2011). Ethics and International Propaganda. İçinde R. S. Fortner ve P. M. Fackler (Ed.), *The Handbook of Global Communication and Media Ethics, Volume II* (ss. 912–932). Wiley-Blackwell.
- Temizel, H. (2008). Kamuoyu Kurumları ve Kamuoyu Oluşumunda Kitle İletişim Araçları. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 8(15), 126–146.
- Thomas, C. S. (2011). Lobbying. İçinde *International Encyclopedia of Political Science, Vol. 5* (ss. 1458–1463). SAGE Publications.
- Thompson, M. (2002). Defining Information Intervention: An Interview with Jamie Metz. İçinde M. E. Price ve M. Thompson (Ed.), *Forging Peace: Intervention, Human Rights and the Management of Media Space* (ss. 41–65). Edinburgh University Press.
- Thussu, D. K. (2008). Globalization of the Media. İçinde W. Donsbach (Ed.), *The International Encyclopedia of Communication* (ss. 1981–1987). Blackwell Publishing Ltd.
- Tiedeman, A. (2004). U.S. Public Diplomacy in the Middle East: Lessons Learned from the Charlotte Beers Experience. *University of Southern California Center on Public Diplomacy*.
- Todorova, M. (2010). *Balkanlar'ı Tahayyül Etmek* (3. baskı). İletişim Yayınları.
- Tören, D. (2011). *Diplomasi ve Tarih Boyunca Geçirdiği Evrim*. TUİC Akademi. <http://www.tuicakademi.org/diplomasi-ve-tarih-boyunca-gecirdigi-evrim/>
- Tuch, H. N. (1990). *Communicating With the World: U.S Public Diplomacy Overseas*. St. Martin's Press.
- Tuncer, H. (2005). *Eski ve Yeni Diplomasi* (4. baskı). Ümit Yayıncılık.
- Tuncer, H. (2006). *Küresel Diplomasi* (1. baskı). Ümit Yayıncılık.
- Tuncer, H. (2009). *Diplomasinin Evrimi: Gizli Diplomasiden Küresel Diplomasiye*. Kaynak Yayınları.
- Ünal, U. (2016). *Kamu Diplomasisi - Kalkınma Yardımları ve Algı Çerçevesinde*. Gazi Kitabevi.
- Vergin, N. (2013). *Siyasetin Sosyolojisi*. Turhan Kitapevi.

- Volkmer, I. (2008). Deutsche Welle. İçinde W. Donsbach (Ed.), *The International Encyclopedia of Communication* (ss. 1226–1228). Blackwell Publishing Ltd.
- von Twickel, N. (2010). *Russia Today Courts Viewers with Controversy*.
https://www.rbth.com/articles/2010/03/23/230310_rt.html
- Wang, J. (2006). Localising public diplomacy: The role of sub-national actors in nation branding. *Place Branding*, 2(1), 32–42.
- Wasburn, P. C. (1992). *Broadcasting Propaganda: International Radio Broadcasting and the Construction of Political Reality*. Preager Publishers.
- Watson, A. (2005). *Diplomacy: The Dialogue Between States*. Routledge.
- Weisbrode, K. (2014). *Old Diplomacy Revisited: A Study in the Modern History of Diplomatic Transformations*. Palgrave Macmillan US.
- Welch, D. (2003). Introduction: Propaganda in Historical Perspective. İçinde N. J. Cull, D. Culbert, ve D. Welch (Ed.), *Propaganda and Mass Persuasion: A Historical Encyclopedia 1500 to the Present* (ss. xv–xxi). ABC-Clio.
- Westcott, N. (2008). Digital Diplomacy: The Impact of the Internet on International Relations. *SSRN Electronic Journal*.
- Westlake, H. D. (1970). Diplomacy in Thucydides. *Bulletin of the John Rylands Library*, 53(1), 227–246.
- Winseck, D. R., ve Pike, R. M. (2008). Communication and Empire: Media Markets, Power and Globalization, 1860-1910. *Global Media and Communication*, 4(1), 7–36.
- Winter, T. von. (2011). Advocacy. İçinde *International Encyclopedia of Political Science, Vol. 1* (ss. 28–33). SAGE Publications.
- Wood, J. (2000). *History of International Broadcasting: Volume 2*. The Institution of Engineering and Technology.
- Wood, J. (2008). *History of International Broadcasting: Volume 1* (3. baskı). The Institution of Engineering and Technology.
- Xu, W. W., ve Wang, R. (2022). Nationalizing Truth: Digital Practices and Influences of State-Affiliated Media in a Time of Global Pandemic and Geopolitical Decoupling. *International Journal of Communication*, 16(0), 29.
- Yablokov, I. (2015). Conspiracy Theories as a Russian Public Diplomacy Tool: The Case of Russia Today (RT). *Politics*, 35(3–4), 301–315.

- Yanardağoğlu, E. (2014). Changing Practices in International Broadcasting The BBC World Service Example. *İlef Dergisi*, 1(1), 11–31.
- Yavaşgel, E. (2004). *Siyasal İletişim: kavramlar ve ardındakiler* (1. baskı). Babil Yayıncılık.
- Yavaşgel, E. (2009). Saygınlık Siyaseti: İletişim ve Dış Siyasa İlişkiselliği. İçinde A. Özkan (Ed.), *Siyasetin İletişimi* (ss. 233–270). TASAM Yayınları.
- Youmans, W. L., ve Powers, S. (2012). Remote Negotiations: International Broadcasting as Bargaining in the Information Age. *International Journal of Communication*, 6, 2149–2172.
- Yücel, G. (2016). Dijital Diplomasi. *TRT Akademi*, 1(2), 748–760.
- Yurdusev, A. N. (1996). “Uluslararası İlişkiler” Öncesi. İçinde A. Eralp (Ed.), *Devlet, Sistem ve Kimlik: Uluslararası İlişkilerde Temel Yaklaşımlar* (1. baskı). İletişim Yayınları.
- Yurdusev, A. N. (2004). Introduction. İçinde A. N. Yurdusev (Ed.), *Ottoman Diplomacy: Conventional or Unconventional?* (ss. 1–4). Palgrave MacMillan.
- Zaharna, R. S. (2005). The Network Paradigm of Strategic Public Diplomacy. *Policy Brief*, 10(1), 1–4. www.fpif.org
- Zaharna, R. S. (2009). Mapping out a Spectrum of Public Diplomacy Initiatives. İçinde N. Snow ve P. M. Taylor (Ed.), *Routledge Handbook of Public Diplomacy* (ss. 86–100).
- Zaharna, R. S. (2010). *Battles to Bridges: U.S. Strategic Communication and Public Diplomacy after 9/11*. Palgrave Macmillan.
- Zaharna, R. S. (2012). *The Cultural Awakening in Public Diplomacy* (ss. 1–73). CPD Perspectives on Public Diplomacy. www.uscpublicdiplomacy.org
- Zaharna, R. S. (2015). *From Pinstripes to Tweets*: <https://www.thecairoreview.com/essays/from-pinstripes-to-tweets/>
- Zaller, J. R. (1992). *The Nature and Origins of Mass*. Cambridge University Press.
- Zayani, M. (2005). Introduction—Al Jazeera and the Vicissitudes of the New Arab Mediascape. İçinde M. Zayani (Ed.), *The Al Jazeera Phenomenon: Critical Perspectives on New Arab Media* (ss. 1–46). Pluto Press.
- Zdravkovski, A., ve Ramet, S. P. (2019). The Proposed Territorial Exchange between Serbia and Kosovo. *Insight Turkey*, 21(2), 11–21.

- Zöllner, O. (2006). A Quest for Dialogue in International Broadcasting: Germany's Public Diplomacy Targeting Arab Audiences. *Global Media and Communication*, 2(2), 160–182.
- Zöllner, O. (2009). German Public Diplomacy: The Dialogue of Cultures. İçinde P. M. Snow, Nancy ve Taylor (Ed.), *Routledge Handbook of Public Diplomacy* (ss. 262–269). Routledge.
- Zöllner, O. (2011). International Broadcasting in the Social Network Era: New Allegiances in Deterritorialized Space Call for New Public Diplomacy. *Public Diplomacy Magazine*, 29–33.

İnternet Kaynakları

- 1965-1969 | Organization | DW |*. (2001). dw.com. <https://www.dw.com/en/1965-1969/a-326466-1>
- 1990-1994 - Who We Are*. (2012). dw.com. <https://www.dw.com/en/1990-1994/a-326552-1>
- About Us - Sputnik International*. (2020). sputniknews.com. <https://sputniknews.com/docs/about/index.html>
- Albania: Membership Status*. (2019). ec.europa.eu. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/albania_en
- Anadolu Ajansı'nda Balkan açılımı*. (2012). haber7.com. <http://www.haber7.com/gundem/haber/855436-anadolu-ajansinda-balkan-acilimi>
- BHS servis Anadolu Agency obilježava 7. godišnjicu osnivanja*. (2019). aa.co.tr/ba. <https://www.aa.com.tr/ba/balkan/bhs-servis-anadolu-agency-obilježava-7-godišnjicu-osnivanja-/1414714>
- Bosnia and Herzegovina - Membership Status*. (2019). ec.europa.eu. https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/bosnia-herzegovina_en
- Cold War Broadcasting Impact; Conference Report*. (2004). <http://hoorferl.stanford.edu/>
- DW Shqip - Për ne*. (2018). <https://www.facebook.com/dw.shqip>. <https://www.facebook.com/pg/dw.shqip/about/>
- Europe: Bosnia and Herzegovina — The World Factbook*. (2019). cia.gov.

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/bk.html>
Europe: Montenegro — The World Factbook. (2019). cia.gov.
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/mj.html>
Europe: North Macedonia — The World Factbook. (2019). cia.gov.
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/mk.html>
Europe: Serbia — The World Factbook. (2019). cia.gov.
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ri.html>
Fulbright Programı Hakkında. (y.y.). Tarihinde 13 Mart 2019, adresinden erişildi
<https://fulbright.org.tr/posts/21/Fulbright-Programı-Hakkında>
[https://www.zeriamerikes.com/z/1718/about.\(2020\).https://www.zeriamerikes.com/z/1718/about](https://www.zeriamerikes.com/z/1718/about.(2020).https://www.zeriamerikes.com/z/1718/about)
International Broadcasters: Waves in the Web. (2010). *The Economist*, 396, 47–48.
<https://www.economist.com/international/2010/08/12/waves-in-the-web>
International Broadcasting in the Social Media Era: A CPD Conference Report. (2013).
Kushtetuta e Kosovës. (y.y.). kushtetutakosoves.info. Tarihinde 18 Haziran 2019, adresinden erişildi <http://www.kushtetutakosoves.info/?cid=1,247>
Let's face it! | DW. (2020). dw.com/sr. <https://www.dw.com/sr/rubrike/lets-face-it/s-41369357>
Ljubinka Milinčić: Razbili smo monopol na istinu. (2017). danas.rs.
<https://www.danas.rs/drustvo/ljubinka-milincic-razbili-smo-monopol-na-istinu/>
Montenegro - Membership Status. (2019). ec.europa.eu.
https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/montenegro_en
North Macedonia-Membership Status. (2019). ec.europa.eu.
https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/detailed-country-information/north-macedonia_en
Numri i banorëve në Kosovë është 1.739.825. (2012). evropaelire.org.
<https://www.evropaelire.org/a/24715462.html>
Popullsia e Shqipërisë. (2019).
Popullsia sipas religjionit 1923-2011. (2012). open.data.al.
<http://open.data.al/sq/lajme/lajm/lang/sq/id/670/Popullsia-sipas-religjionit-1923-2011>

- Profile* / DW. (y.y.). Tarihinde 27 Ocak 2020, adresinden erişildi
<https://www.dw.com/en/about-dw/profile/s-30688>
- Public diplomacy and nation branding.* (2012).
<https://publicandculturaldiplomacy3.wordpress.com/2012/04/21/public-diplomacy-and-nation-branding-7/>
- Response from the East: Invasion of Kremlin media in the Balkan.* (2018). anti.media.
<https://www.anti.media/en/mediji/analyzes-media/odgovor-sa-istoka-balkanska-ofanziva-kremaljskih-paramedija/>
- Serbia: Membership Status.* (y.y.). ec.europa.eu.
- Servisi i AA-së në BHS shënon 7-vjetorin e themelimit.* (2019).
<https://www.aa.com.tr/sq/balkani/servisi-i-aa-se-ne-bhs-shenon-7-vjetorin-e-themelimit-/1414763>
- Servisi i AA-së në gjuhën shqipe shënon përvjetorin e katërt të funksionimit.* (2018).
<https://www.aa.com.tr/sq/gunun-basliklari/servisi-i-aa-se-ne-gjuhën-shqipe-shenon-përvjetorin-e-katërt-të-funksionimit/1269459?amp=1>
- Studio Washington - O programu.* (2020). insidevoa.com.
<https://ba.voanews.com/z/1974/about?withmediaplayer=1>
- The internationalisation agency - DAAD - Deutscher Akademischer Austauschdienst.* (y.y.). Tarihinde 12 Mart 2019, adresinden erişildi <https://www.daad.de/der-daad/ueber-den-daad/portrait/en/29143-the-internationalisation-agency/>
- Türkiye Bursları - HAKKIMIZDA | TÜRKİYE BURSLARI.* (y.y.). Tarihinde 14 Mart 2019, adresinden erişildi <https://www.turkiyeburslari.gov.tr/tr/sayfa/hakkimizda/turkiye-burslari>
- Vlerësim: Popullsia e Kosovës 2017.* (2018). <http://ask.rks-gov.net/>
- VOA's Albanian-language TV Program Celebrates 10th Anniversary.* (2009).
<https://www.insidevoa.com/a/a-13-34-2009-11-09-ditari-anniversary-111607629/178067.html>
- VOA Broadcasting in Albanian.* (2020). <https://www.insidevoa.com/p/voa-broadcasting-in-albanian.html>
- VOA Broadcasting in Bosnian.* (2020). insidevoa.com.
<https://www.insidevoa.com/p/voa-broadcasting-in-bosnian.html>
- VOA Broadcasting in Macedonian .* (2020). insidevoa.com.

<https://www.insidevoa.com/p/voa-broadcasting-in-macedonian.html>
VOA Broadcasting in Serbian. (2020). insidevoa.com. <https://www.insidevoa.com/p/voa-broadcasting-in-serbian.html>
VOA Reducing Radio Frequencies. (2013). insidevoa.com.
<https://www.insidevoa.com/a/voa-reducing-radio-frequencies/1629194.html>
VOA Through the Years. (2017). insidevoa.com.
<https://www.insidevoa.com/a/3794247.html>
Yunus Emre Enstitüsü / Türkiye - Merkez. (y.y.). Tarihinde 12 Mart 2019, adresinden erişildi <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu>

EKLER

DEUTSCHE WELLE'NİN (DW) BALKAN DİLLERİNDE STRATEJİK ANLATILARI

DW ARNAVUTÇA'NIN STRATEJİK ANLATILAR

Anlatı (Narrative)	Alt-anlatı (Sub-Narrative)	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Almanya'nın bölge ile ilgili destek politikalar yürütmektedir	<ul style="list-style-type: none">▪ Olumlu İşçi Politikaları▪ Alman hükümeti, Bosna- Hersek'in kalkınmasını destekliyor▪ Batı Balkanlar göçmenleri için: Almanca dil testi, aile birleşimi için bir şarttır▪ Almanya Avrupa entegrasyonu sürecinde Kosova'yı finansal destek sağlıyor▪ Almanya, salgına karşı insani yardımda bulunuyor: Arnavutluk▪ Almanya, AB'nin Arnavutluk ve Kuzey Makedonya ile müzakereleri başlatmaya kararlı▪ Almanya, Kosova vatandaşları için serbest vize uygulamasından yanadır▪ Almanya, Batı Balkanlar'ı AB entegrasyonunu yerin getirmek için Berlin Sürecini yürütüyor.▪ Kosova-Sırbistan müzakereleri: Almanya, karşılıklı tanıma dahil tüm sorunları çözen yasal olarak bağlayıcı bir anlaşma istiyor▪ Kosova diasporası, Kosova'nın Almanya ile sahip olduğu tüm iyi ilişkilerin eksenidir▪ Kosova'da Almanya en büyük yabancı yatırımcı	Almanya, AB, Batı Balkanlar, Arnavutluk, Kosova, Kuzey Makedonya, Sırbistan	15 3 Söyleşi, 12 Haber
Doğu ülkeleri Bölgede alan Aramaktadır	<ul style="list-style-type: none">▪ AB Batı Balkanlar'da güvenli ve etkili aşılama kaynak sağlıyor▪ Çin'in aşı propagandası▪ Bosna-Hersek Rusya karşıtı	Avrupa Birliği, Rusya, Çin, Sırbistan, Bosna-	11 3 Analiz 8 Haber

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Çin veya Rus etkisi altında bırakmak Batı'nın stratejik bir hatasıdır; AB, en azından Karadağ'ın üyeliğini hızlandırmalı ▪ Sırbaların Avrupa Birliği'ne olan güveni azalıyor; Çin bu durumdan siyasi olarak yararlanmaya çalışıyor. ▪ Rusya Dayton Anlaşmasını destekliyor, aynı zamanda Dodiki de ▪ Sırbistan Rusya'dan aşırı alıyor ama ülke olarak AB'ye yönlüdür; ▪ "Batı bizi kabul etmeyecek, Doğu gitmemize izin vermeyecek." ▪ Acil Durumlarda kaybeden AB, kurtarıcı olarak Çin ▪ Balkanlar'da Rus gazı için rekabet 	Hersek, Batı Balkanlar	
Avrupa Birliği Entegrasyon Sürecinde Sorunlar ve Çözümler	<ul style="list-style-type: none"> ▪ AB genişleme sürecinde ikili anlaşmazlıklar çözümsüz kalmamalıdır ▪ Batı Balkanlar'ın ortak paydası: AB entegrasyonu ▪ Bulgaristan Kuzey Makedonya'nın entegrasyonun veto, Hollanda Arnavutluğa ▪ Kosova için vize serbestliği. ▪ Gerekli reformların yapılması için destek ▪ Bosna-Hersek'in sorunları Avrupa'nın Sorunlarıdır ▪ Arnavutluk: Organize suç ve yolsuzluğa karşı reformların sürdürülmesi, adalet reformunun tamamlanması, siyasi yaşamın normalleşmesi 	AB, Arnavutluk, Kuzey Makedonya, Kosova, Sırbistan, Karadağ, Bosna- Hersek, Bulgaristan, Hollanda	18 7 Söyleşi 3 Analiz 9 Haber
Kosova-Sırbistan Müzakerelerine Çözüm	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kosova-Sırbistan diyalogu için AB-ABD iş birliği. ▪ Pek çok engeli olan uzun bir yolculuktur ▪ İstikrarlı anlaşma, AB üyelik umutlarını sağlayacak ve bölgesel istikrara katkıda bulunacak ▪ Koşullar altında karşılıklı tanımaya ikna etmelidir ▪ Güney Sırbistan'daki Arnavutlar meselesi Belgrad-Priştine Diyalogu'na dahil edilsin ▪ Sırp Belediyeler Birliği olmadan Kosova-Sırbistan anlaşması olamaz 	Kosova, Sırbistan, AB, ABD, Almanya	7 1 Analiz 6 Haber

Batı Balkanlar Mültecilerin Güzergahı	<ul style="list-style-type: none">▪ 2015 ve 2016'da Avrupa sözde Balkan rotasına çok dikkat etti▪ Batı Balkanlar üzerine Batı Avrupa'sına geçiliyor▪ Balkan mülteci rotası Bosna-Hersek'e kaydı▪ Çok sayıda göçmen Avrupa'ya doğru yol almak için bekliyor.	AB, Bosna-Hersek, Kuzey Makedonya,	4 3 Haber 1 Söyleşi
ABD politikaları AB ile uyumlu Yürütülmesi gerekmektedir	<ul style="list-style-type: none">▪ Sırp Cumhuriyeti ile işbirliği yapmanın yolları bulunmalı, Dodik görevden alınmalı,▪ Komşular AB üyesi olarak Hırvatistan ile başlayıp Sırbistan ile devam ederek daha fazla işbirliği yapmalıdır▪ AB ve ABD aynı değerleri paylaşıyor ve birlikte çalışmalı ki Balkanlar bizden farklı kurallarla oynayan Rusya, Çin ve hatta Türkiye'nin etkisi altında kalmasin	AB, ABD, Batı Balkanlar	4 4 Haber

59

11

Söyleşi

7 Analiz

31 Haber

DW SIRPÇA'NIN STRATEJİK ANLATILAR

Narrative	Sub-Narrative	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Almanya'nın bölge ile ilgili destek politikalar Yürütmektedir	<ul style="list-style-type: none">▪ Sırbistan, Alman yatırımcılar için giderek daha ilginç hale geliyor▪ Almanya, Sırp ikili ortaklar arasında ilk sırada yer alıyor ve▪ Alman yatırımcıların katılımı, Sırbistan'ın ekonomik sürdürülebilirliğine önemli ölçüde katkıda bulunuyor.▪ Balkanlar'a net bir mesaj gerekiyor: Siz AB'ye aitsiniz▪ Alman Bakışı: Geleceğe yatırım yapmak, geçmiş çatışmalarla uğraşmak ve tüm Batı Balkan ülkeleri için tam AB üyeliği olasılığı.▪ Almanya çevre koruma, iklim, hukukun üstünlüğünün güçlendirilmesi veya ikili eğitim alanlarında yardımcı oluyor.▪ Arnavutluk, Bosna-Hersek, Karadağ, Kosova, Kuzey Makedonya ve Sırbistan vatandaşları, niteliklerine bakılmaksızın, 2023 yılına kadar Almanya'ya iş için gelebilirler.▪ Berlin, BH'yi uluslararası siyasi gündeme geri döndürmek istiyor.	Almanya, AB, Batı Balkanlar, Arnavutluk, Kosova, Kuzey Makedonya, Sırbistan	7 3 4 Haber
Doğu ülkeleri Bölgede alan Aramaktadır	<ul style="list-style-type: none">▪ Balkanlar, Avrupa'ya açılan Çin Kapısı.▪ Batı Balkanları büyüyen Çin ve Rus etkisine teslim etmek Batı'nın stratejik bir hatasıdır.▪ Çin Sırbistan aşısı yardımıyla uzun vadede düşünüyor.▪ AB'nin aşısı dağıtımındaki hataları Balkan ülkelerini Çinlilerin kucaklaşmasına itiyor▪ Rusya ve Çin'in aşılardan yardımıyla jeopolitiğini sürdürüyor.▪ Doğunun Batısı, Batının Doğusu olarak gördükleri bu bölgede sağlık krizi jeopolitik gerilimler olmadan geçemezdi.▪ Amerikalılar ve diğer tüm ilgili güçler, bölgede Rusya ile de uğraştıklarını hissetmeliler.	Avrupa Birliği, Rusya, Çin, Sırbistan, Bosna-Hersek, Batı Balkanlar	11 4 Analiz 7 Haber

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rusya; Balkanlar'daki tüm krizleri Batı ile birlikte çözdük, 'biz buradayız ve işbirliği yapacağız. ▪ Sırp ekonomisinde Çin yatırımları önemli bir rol oynuyor; Brüksel sadece endişelenebilir ▪ Batı Balkanlar'ın "yeni İpek Yolu üzerinde bir durak değil, Avrupa'nın bir parçasıdır. ▪ Çin Halk Cumhuriyeti için Sırbistan, Avrupa'da bir köprü başıdır. 		
-----	-----	-----	-----
Avrupa Birliği Entegrasyon Sürecinde Sorunlar ve Çözümler	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sırbistan ve komşu ülkeler Birliğe sadece mali ve ekonomik olarak mı katılmalı? ▪ Türkiye, Rusya veya Çin, bölgede neredeyse hiçbir ekonomik rol oynamamaktadır. Belgrad'dan Tiran'a döviz büroları euro, dolar ve İsviçre frangı sunuyor, ancak ruble veya Türk lirası değil. ▪ Balkan ülkelerinin AB'nin iç pazarına tam üye haklarıyla girmesine izin vermektir. ▪ “Ağır bavulu” ile bile AB yolunda. Batı Balkanlar yolun güllerle dolu olmasını beklemiyorlardı da bu kadar dikenli olmasını mı bekliyorlardı? ▪ AB Batı Balkanlar'da bir boşluk bırakırsa, AB'nin demokratik değerlerini paylaşmayan diğer güçler de bu boşluğa girecek" ▪ Fransızlar Balkanlar'ı pek önemsemiyor. ▪ Karadağın yolu NATO ve AB. ▪ AB, Balkanlar'daki siyasi oyunun bir parçası değil, Balkanların hedefi olmalıdır. ▪ Hukukun üstünlüğünü, insan haklarını ve azınlıkların korunmasını garanti etmelidirler ▪ Sırbistan karışık bir tablo çiziyor ama ilerleme de görünüyor. ▪ Bulgaristan ve Hollanda, Arnavutluk ve Kuzey Makedonya ile üyelik müzakerelerinin başlamasını engelliyor. Almanya, AB başkanlığı olarak arabuluculuk yapmaya çalıştı. 	AB, Arnavutluk Kuzey Makedonya, Kosova, Sırbistan, Karadağ, Bulgaristan, Fransa, Almanya, Rusya, Türkiye, Çin	14 4 Söyleşi 10 Haber
-----	-----	-----	-----

Kosova- Sırbistan Müzakerelerine Çözüm	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Almanya ile Biden yönetimi, Sırbistan üzerindeki baskıyı artırıyor. ▪ ABD'nin dış politikasının pozisyonu; Sırbistan ve Kosova'yı karşılıklı olarak tanıma. ▪ Fransa ve Sırbistan'ın geleneksel olarak iyi ilişkileri vardır. ▪ Kosova, sadece ABD tarafından değil, aynı zamanda birçok AB üye devleti tarafından desteklenmektedir. ▪ AB; Birlik statü açısından tarafsız olmalıdır, ancak bu onun üyeleri için geçerli olduğu anlamına gelmez. ▪ AB tarafından yürütülen müzakerelere ABD tarafından destek ve işbirliği. ▪ Kosova'nın Avrupa yolu, Sırbistan ile ilişkilerin kapsamlı bir şekilde normalleşmesiyle açılıyor. ▪ Sırbistan, Kosova'nın bağımsızlığının geri alınamayacağını biliyor. ▪ Diyalog sürecinin alternatifi yok 	Kosova, Sırbistan, AB, ABD, Almanya	5 1 Analiz 3 Haber 1 Söyleşi
Mini-Shengen: AB için hazırlık	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Mini Schengen: Avrupa Birliği için bir egzersiz; ▪ Batı Balkanlar ortak bir bölgesel pazar oluşturmaya yaklaşıyor ▪ Engeller yerine köprüler ▪ Ekonomik çıkarlar siyasi sorunlarına da çözüm kapısını açar ▪ Ekonomik olarak kimsenin bu girişime itiraz edecek bir şeyi yok 	AB, Batı Balkanlar, Kosova, Bosna- Hersek, Arnavutluk, Sırbistan, Kuzey Makedonya, Karadağ	7 2 Söyleşi 5 Haber
Batı Balkanlar Mültecilerin Güzergahı	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hırvatistan, AB'nin çıkarları için mültecileri sınırdan zorla geri gönderiyor. ▪ AB, Hırvatistan'ın sınırdan kaldırım olmasını istiyor. ▪ AB şiddete müsamaha gösteriyor mu? ▪ Batı Balkanlar üzerine Batı Avrupa'sına geçiliyor ▪ Balkan mülteci rotası Bosna-Hersek'e kaydı ▪ Çok sayıda göçmen Avrupa'ya doğru yol almak için bekliyor. 	AB, Bosna- Hersek, Sırbistan, Hırvatistan	8 8 Haber

ABD politikaları AB ile uyumlu Yürütülmesi gerekmektedir	<ul style="list-style-type: none"> ▪ BH'deki Biden işleri durma noktasından başlatabilir. ▪ Eskisinden daha fazla ilgi: Biden yönetiminde. ▪ AB ve ABD aynı değerleri paylaşıyor ve işbirliği yapmalıdır ki, bizimkinden farklı kurallarla oynayan Rusya, Çin ve belki de Türkiye'nin etkileri Balkanlar'da hüküm sürmesin. ▪ Arnavutluk, Kosova ve BH, Batı Balkanlar'da Biden'in ekibinin plan yaptığı tek ülkeler. ▪ Biden, BH ve Balkanların Avrupalılarla birlikte ele alınacak ▪ Hedef: NATO ve Avrupa Birliği üyeliği. ▪ Biden seçimi; Bosna Hersek kutladı, Sırp, Sırp düşmanı nitelendiriyor. 	AB, ABD, Batı Balkanlar, Bosna Hersek	5 3 Haber 1 Söyleşi 1 Analiz
Batı Balkanlara Genel Bakışı	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sırbistan-Karadağ ilişkileri, sayısız diplomatik ve siyasi ihtilafın yükünü taşımaya devam ediyor. ▪ Belgrad ile Priştine arasında anlaşmazlık. ▪ Sırp Cumhuriyeti, Sırbistan'ın kolay kolay vazgeçemeyeceği bir savaş ganimetidir. ▪ Balkanlar dünyanın merkezi değil. ▪ Balkanlarda Peter Pan sendromu var- büyüme korkusu " 	AB, Bosna-Hersek, Sırbistan, Kosova, Bosna-Hersek	11 8 Haber 2 Söyleşi 1 Analiz
			78
			13
			Söyleşi
			7 Analiz
			48 Haber

DW BOŞNAKÇA'NIN STRATEJİK ANLATILAR

Narrative	Sub-Narrative	Ele Alınan	İçerik Sayıları
Almanya'nın bölge ile ilgili destek politikalar Yürütmektedir	<ul style="list-style-type: none">▪ Sırbistan, Alman yatırımcılar için giderek daha ilginç hale geliyor▪ Almanya ve ABD yeniden başlamaya cesaret etmek istiyor▪ BH'de reform yapması gereken bir Alman▪ Almanya BH'de inisiyatif alıyor▪ Almanya, Balkanlar'da sağlık personeli arıyor.▪ Berlin, BH'yi uluslararası siyasi gündeme geri döndürmek istiyor.	Almanya ABD, Batı Balkanlar, Bosna-Hersek	5 1 Söyleşi, 4 Haber
Doğu ülkeleri Bölgede alan Aramaktadır	<ul style="list-style-type: none">▪ Sırbistan ejderhanının yuvasında▪ Çin ve Rus korona diplomasisi▪ Sırbistan: Jeopolitik değil, hayat meselesi (korona diplomasisi)▪ Yardım Batı'dan değil Doğu'dan geldi - Çin'den. Sonuç: Sırbistan Doğu'ya dönüyor.▪ Çin aşıları: Brüksel ile oyunda Sırbistan'ın bir aracı (kozu)	Avrupa Birliği, Rusya, Çin, Sırbistan,	5 5 Haber
Avrupa Birliği Entegrasyon Sürecinde Sorunlar ve Çözümler	<ul style="list-style-type: none">▪ Fransız vatandaşları genellikle Sırbistan, BH ve komşu bölgelerin AB'ye katılımına karşı çıkıyorlar.▪ Sırbistan olumlu ilerleme kaydetti, ancak bu yeterli değil.▪ Hırvatistan Schengen'e hazır değil;▪ Saatli bomba olarak Bosna-Hersek.▪ Bosna-Hersek işlevsel ve Avrupa entegrasyonu konusunda diğer ülkeleri yakalaması▪ Batı Balkan ülkelerine Avrupa Ekonomik Alanı'na üye olmalarına izin verilmelidir▪ Karadağ'ın hedefi NATO ve AB▪ Federalizm son 25 yıldır BH'de barışı koruyor ve bunu sorgulayan ateşle oynuyor.	AB, Arnavutluk, Kuzey Makedonya, Kosova, Sırbistan, Karadağ, Fransa, Almanya, Rusya, Türkiye, Çin	8 1 Söyleşi 7 Haber

Batı Balkanlar	<ul style="list-style-type: none"> ▪ AB, BH'yi sadece geçiş ülkesi olarak gören BH'den gelen göçmenleri kabul etmek istemiyor. 	AB,	16
Mültecilerin		Bosna-	
Güzergahı	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Balkan rotasında binlerce mülteci bulunanlar ne olacak? ▪ Sırbistan: göçmenleri yasadışı yollardan sınır dışı ediyor. ▪ Balkan rotası: Frontex yasadışı sınır dışı etmelere dahil mi? ▪ Avrupa mülteci politikasının Bosna-Hersek'e sığrayan başarısızlığını artık izlememeliyiz ve izleyemeyiz. ▪ İnsanları sıkıntı ve ölümden kurtarmak Almanya ve Avrupa sorumluluğudur. ▪ Mülteciler, BM mülteci yerleştirme programı aracılığıyla mümkün olan en kısa sürede AB'ye dağıtılmalıdır. ▪ Avrupa Birliği onlara en azından bir şey borçlu: bu isme layık olacak bir sığınma ve göç politikası. ▪ AB politikası başarısızlığının sembolü. ▪ Alman desteği evet, kabul hayır. ▪ Çözüm konusunda: Almanya, AB'nin güçlü ve önemli bir üyesidir. Almanya lider olmalı. 	Hersek, Sırbistan, Hırvatist an	14 Haber 2 Söyleşi
-----	-----	-----	-----
ABD	<ul style="list-style-type: none"> ▪ BH'deki Biden işleri durma noktasından başlatabilir. 	AB,	3
politikaları	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Eskisinden daha fazla ilgi: Biden yönetiminde. 	ABD,	
AB ile uyumlu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Biden seçimi; Bosna Hersek kutladı, Sırp, Sırp 	Batı	3 Haber
Yürütülmesi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ düşmanı nitelendiriyor. 	Balkanla	
gerekmektedir		r, Bosna Hersek	

37

4 Söyleşi

33 Haber

DW MAKEDONCA'NIN STRATEJİK ANLATILAR

Narrative	Sub-Narrative	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Almanya'nın bölge ile ilgili destek politikalar Yürütmektedir	<ul style="list-style-type: none">ABD ve İngiltere Bosna-Hersek'e yardım etmek için "irade ortakları" arıyorlar. Almanya ortak olmaya hazır.Alman bakışı. Geleceğe yatırım yapmak, iyi komşuluk ilişkileri geliştirmek ve geçmişin sorunlarını bir kenara bırakmak ve bölge ülkelerinin AB entegrasyonunu hızlandırmakOlumlu işçi kurallarıBatı Balkanlardan Almanya'daki işçilerin durumu	Almanya, ABD, Batı Balkanlar, Bosna-Hersek	5 1 Söyleşi 4 Haber
Doğu ülkeleri Bölgede alan Aramaktadır	<ul style="list-style-type: none">Doğu Batı Arasında BalkanlarÇin ve Rus korona diplomasisiÇin, Karadağ'ın dış borcunun %25'ine sahipken Çin etkisinden kaçınmak zordur.Sırbistan aşılanıyor: Rusya ve Çin Batı'ya ulaştı.	Avrupa Birliği, Rusya, Çin, Sırbistan, Karadağ	3 2 Haber 1 Analiz
AB Entegrasyon Sürecinde Sorunlar ve Çözümler	<ul style="list-style-type: none">Kuzey Makedonya'nın 15 yıldır AB'deki belirsizliğin kurbanıAvrupa Ekonomik Bölgesi, AB üyeliğinin yerini tutamazYunanistan, Batı Balkanlar'ın Avrupa entegrasyonunu destekliyorYunanistan, AB yolunda Kuzey Makedonya'nın en iyi müttefiki olabilecek."Çiçekler" ve "dikenler" arasında, Batı Balkanlar için AB'ye giden yol.Bölge, Avrupa'nın coğrafi, tarihi ve kültürel bir parçasıdır.Genişleme politikasında daha fazla AB kampının birbirini bloke etmesi Batı Balkanlar için trajikMakedonya'nın entegrasyon yolunda "Balkan lideri"	AB, Arnavutluk, Kuzey Makedonya, Kosova, Sırbistan, Karadağ, Fransa, Almanya, Rusya, Türkiye, Çin	32 3 Söyleşi 27 Haber 2 Analiz

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ BH'nin sorunları, yalnızca Avrupa'nın çözebileceği Avrupa sorunlarıdır. ▪ Bulgaristan AB genişlemesini rehin tutuyor ▪ Balkanlar: AB labirentinde kaybolan bir bölge ▪ Tarihsel anlaşmazlıklar kriter olsaydı, AB'nin sıfır üyesi olurdu. ▪ Bölge, AB'nin "yumuşak çekirdeği"dir. ▪ Batı Balkanlar'a genişlemesinin hem Almanya'nın hem de AB'nin çıkarına 		
Batı Balkanlar Mültecilerin Güzergahı	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Balkan rotası: Frontex yasadışı sınır dışı etmelere dahil mi? ▪ Sırbistan sığınmacıları AB'ye sınır dışı ediyor. 	AB, BiH Sırbistan	2 Haber
ABD politikaları AB ile uyumlu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Üsküp, Washington ile daha da güçlü bir ittifak umuyor. ▪ Amerika bizi düşünüyor, önemsiyor ve seviyor. 	AB, ABD, Balkanlar, BiH	3 Haber
Kuzey Makedonya-Bulgaristan Anlaşmazlığın Çözüm bulunması	<ul style="list-style-type: none"> ▪ AB için bir engel olarak Bulgaristan ile anlaşmazlık ▪ Kuzey Makedonya'nın AB'ye giden dikenli yolunda Almanya'dan sürekli destek geliyor. ▪ Bulgaristan ve Makedonya konuşmayan anne-kız ▪ Bulgaristan'ın (veto) yaptığı son derece tehlikeli ▪ Bulgaristan Batı Balkanlar'da önderlik göstermeli ▪ Avrupa süreci, Avrupa veya Batı Balkanlar'daki hiçbir ülkeye şantaj içermemelidir. ▪ Bulgaristan ile Makedonya arasında Soğuk Savaş ▪ Almanya: İkili anlaşmazlıkları Avrupa düzeyine taşımayacağız. ▪ Almanya: Uzlaşma bölge için önemli ▪ Almanya'nın çözüm için diplomatik uğraşı. 	Avrupa Birliği, Almanya, Kuzey Makedonya, Bulgaristan	26 Haber 18 Analiz 3 Söyleşi

AMERİKA’NIN SESİ (VOA) BALKAN DİLLERİNDE STRATEJİK ANLATILAR

AMERİKAN’IN SESİ (VOA) ARNAVUTÇA STRATEJİK ANLATILARI

Anlatı (Narrative)	Alt-anlatı (Sub-Narrative)	Ele Alınan	İçerik Sayısı
ABD bölgede destek politikalar yürütmektedir	<ul style="list-style-type: none">ABD sayesinde Kosova ile İsrail diplomatik ilişki kurdularBiden bölgeyi iyi tanıyorABD Kuzey Makedonya’nın NATO ve AB katılımını desteklediBiden, Kosova’nın özgürlük ve bağımsızlığının en güçlü destekçilerinden biri olarak görülüyor.Kosova Güvenlik Güçleri ABD ordusuyla uluslararası misyonlarda birlikte yer alacakABD’nin Kosova’da ekonomik kalkınmasını desteklemektedirABD’nin yardımıyla K. Makedonya, Mart 2020’de NATO’nun Kuzey Atlantik İttifakı’nın 30. üyesi olduABD ile Arnavutluk suç ile mücadelede işbirliğindeBalkanlar’ın sorunlarını çözmek için gerekli olan Amerikan angajmanıABD vizyonu: Batı Balkanları AB ve NATO üyeliği, ülkelerin kendi içinde barış, istikrar ve refahABD Bosna’da barışı sağladı, hedefi AB entegrasyonuABD’nin tutumu, Bosna Hersek’in egemenliğine ve toprak bütünlüğüne dayanan Dayton Anlaşmaya desteklemektir	ABD, AB, Batı Balkanlar, Arnavutluk, Kosova, K.Makedonya, Bosna Hersek	19 3 Söyleşi, 16 Haber
Doğu ülkeleri Bölgede alan Aramaktadır	<ul style="list-style-type: none">Sırbistan Rusya ve Çin ile geleneksel bağlarını dengeliyorSırbistan hariç Balkanlar’daki Çin etkisi görünmezdir	ABD, Rusya, Çin, Sırbistan,	3 3 Haber

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ABD, stratejik ortaklarını Pekin etkilerinden uzak tutmaya çalışıyor ▪ 1990'ların savaşlarının sona ermesinden sonra Washington Balkanlar'dan çekilirken, Moskova ve Pekin boşluğu doldurmak için acele etti 	Batı Balkanlar	
Avrupa Birliği Entegrasyon Sürecinde Sorunlar ve Çözümler	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kosova'nın Avrupa yolu, Sırbistan ile ilişkilerin kapsamlı bir şekilde normalleştirilmesinden geçmektedir ▪ Arnavutluk- Kuzey Makedonya AB ortak yolculuk ve ikili ilişkilerde mükemmel olarak nitelendirildi ▪ Kosova'nın AB'nin politika ve ilkelerine uyum sağlayarak AB yolunda ilerleme kaydetmesini beklenmektedir ▪ AB'nin Batı Balkanlar'a genişlemesi derin bir kriz içinde ve bu konu ABD'nin desteği olmadan sonuca bağlanamaz. ▪ Arnavutluk AB koşulları: yargı reformu, medya kanunu, azınlık hakları, yolsuzlukla mücadele ▪ Batı Balkanlar'daki sorunların çözümü Avrupa Birliği'nin sorumluluğundadır ▪ İtalya Arnavutluk ve K. Makedonya AB üyeliğini destekliyor 	AB, ABD, Batı Balkanlar, Arnavutluk, Kuzey Makedonya, Kosova,	10 10 Haber
Kosova-Sırbistan Müzakerelerine Çözüm	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Biden, Kosova-Sırbistan'ı karşılıklı tanıma çağrısında bulundu ▪ Kosova-Sırbistan ilişkilerinin normalleşme süreci ▪ İlişkilerin normalleşmesi, her iki tarafın AB entegrasyon süreçleri için bir koşuldur. ▪ Amerikan taahhüdü olmadan Brüksel'in müzakere sürecini sonuçlandırması pek olası değildir ▪ AB- ABD ile işbirliği, Kosova-Sırbistan anlaşması için çok önemli 	Kosova, Sırbistan, AB, ABD	8 8 Haber

AMERİKA’NIN SESİ (VOA) SIRPÇA STRATEJİK ANLATILARI

Anlatı (Narrative)	Alt-anlatı (Sub-Narrative)	Ele Alınan	İçerik Sayısı
ABD bölgede destek politikalar yürütmekte ir	<ul style="list-style-type: none">▪ ABD Batı Balkanların AB entegrasyonun hızlandıracak▪ ABD, Sırbistan’da ekonomik işbirliğini, bölgesel istikrarı ve demokratik değerleri ilerletme kararlılığını sürdürmektedir▪ ABD sayesinde Kosova ile İsrail ile ilişkiler kurdu.▪ Sırbistan ile 140 yıllık diplomatik ilişkiler▪ ABD'nin Sırbistan ile ilişkileri geliştirmeye, Sırbistan'ı ortak olarak görmeye ve Sırbistan'ın AB'ye katılım hedefini desteklemeye devam▪ Dayton Anlaşmaları Bosna-Hersek'e barış getirdi ve egemenliğini, toprak bütünlüğünü ve bağımsızlığını yeniden teyit etti. Ancak adaleti, uzlaşmayı ve işleyen çok ırklı bir Bosna-Hersek'i teşvik etme çalışmalarının bitmemiş olduğu açıktır▪ ABD Karadağ’ın yolsuzlukla mücadelesine destek, AB yolculuğunda▪ ABD: Sırbistan’ın ilerleme zamanı geldi▪ Balkanlarda ABD-AB ortaklığı, yükümlülüklerin karşılıklı olarak yerine getirilmesi ilkesine dayanmaktadır▪ ABD Batı Balkanlar vizyonu: istikrar, refah ve AB entegrasyonu	ABD, AB, Batı Balkanlar, Kosova, Bosna Hersek	17 3 Söyleşi, 14 Haber
Doğu ülkeleri Bölgede alan Aramaktadır	<ul style="list-style-type: none">▪ Sırbistan Rusya ile yakın siyasi-ekonomik-askeri bağlarını sürdürmektedir.▪ Sırbistan bir gün dış politikasını kiminle uyumlu hale getireceğine karar vermek zorunda kalacak - AB veya Rusya.▪ Sırp liderler, Putin ve Ping'in dostları olmadığını kabul etmeli.▪ Sırbistan vatandaşları Rusya ve Çin'i en büyük dostları olarak görüyorlar▪ Çin Sırbistan’ı Kuşak Yolu girişiminin bir parçası olarak görmektedir	AB, Rusya, Çin, Sırbistan, Batı Balkanlar	14 11 Haber 3 Söyleşi

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Batı Balkanlar, Akdeniz ve Avrupa'nın geri kalanıyla olan bağlantısı nedeniyle Çinli yetkililerin "İpek Yolu" girişiminin anahtarıdır 		
-----	-----	-----	-----
Avrupa Birliği	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ABD Batı Balkan AB entegrasyon süreçlerini AB ve Almanya ile yürütecek 	AB, ABD, Almanya	16
Entegrasyon Sürecinde Sorunlar ve Çözümler	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Savaş suçlarını yüceltmek Avrupa değerlerine aykırıdır ▪ Batı Balkanların geleceği münhasıran AB ile ilişkilidir ▪ Resmi Belgrad hala AB yolunda mı? ▪ Doğu (Rusya ve Çin) ve Batı (AB) ikilemi çözene kadar Sırbistan Avrupa'nın ayrılmaz bir parçası olamaz. ▪ Sırbistan AB yolunda Türk senaryosu mu bekliyor ▪ Sırbistan AB'ye katılarak NATO şemsiyesi altına giriyor ▪ ABD: Batı Balkanlar'da AB ile daha yakın çalışmamız gerekiyor ▪ Batı Balkanlar Avrupa Komisyonu'nun önceliğidir ▪ Karadağ: Sınırlı ilerleme - ifade özgürlüğü dışında, parlamento reforma bağlılık gösterecek ▪ Karadağ'ın Avrupa-Atlantik geleceğinin alternatifi yok 	Batı Balkanlar Sırbistan, Karadağ, Kosova, Rusya, Çin	15 Haber 1 Söyleşi
-----	-----	-----	-----
Kosova-Sırbistan Dialoga Çözüm	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ABD: Kosova ve Sırbistan'ın karşılıklı tanınması ▪ Belgrad ve Priştine arasındaki diyalog, ABD'nin desteğiyle AB tarafından yönetilecek ▪ Sırbistan ve Kosova vatandaşları diyalogu destekliyorlar ▪ Bölgedeki Amerikan-Avrupa angajmanında ilk sırada Sırbistan ve Kosova arasındaki ilişkiler ▪ AB'nin arabuluculuğunda diyalog, Kosova-Sırbistan anlaşması için tek geçerli seçenektir ▪ Sırbistan ve Kosova arasındaki anlaşma, yalnızca Çin ve Rusya'nın etkisinin azalması durumunda yürür 	Kosova, Sırbistan, AB, ABD, Çin, Rusya	11 10 Haber 1 Söyleşi

AMERİKANIN SESİ (VOA) BOŞNAKÇA STRATEJİK ANLATILAR

Anlatı (Narrative)	Alt-anlatı (Sub-Narrative)	Ele Alınan	İçerik Sayısı
ABD bölgede destek politikalar yürütmektedir	<ul style="list-style-type: none">ABD ve Avrupa, Balkanlar'daki sorunları çözmek için birlikte çalışacakABD: Bosna Hersek'te uzlaşmaya ve güven inşasına katkıda bulunan amaçlı faaliyetleri desteklemektedirABD, BH'deki turizme maddi (20 milyon dolar) destekABD: Balkanlar bir öncelik değil, ancak bazı çözümler mümkün	ABD, Batı Balkanlar, Bosna Hersek	4 2 Analiz, 2 Haber
Doğu ülkeleri Bölgede alan Aramaktadır	<ul style="list-style-type: none">Rusya BH'yi donmuş bir devlet olarak istiyor işlevsel bir devlet olarak değil.Rusya Bosna Hersek'in NATO olmamasını istiyorAltı Batı Balkan ülkesinden BH Rus etkisine karşı en savunmasız olan ülkeÇin, Balkanlar'daki etkisini aşılarda güçlendiriyor.	Rusya, Çin, Bosna Hersek, Batı Balkanlar	3 3 Haber
Avrupa Birliği Entegrasyon Sürecinde Sorunlar ve Çözümler	<ul style="list-style-type: none">BH için Dayton'dan Brüksel'e - refah ve güvenliğe giden bir yolYolsuzlukla mücadele olmadan AB adaylığı da olmazBH, AB aday statüsü kazanma şartlarını yerine getirmeye devam ediyorAvrupa entegrasyonu BH için kilit öneme sahipOrtak Pazar Batı Balkanların AB üyelik süreçlerin parçasıAB-BH: Yatırımlarımız için yetersiz reformlarBH'nin ilerleme kaydetmesi gereken 14 öncelik	AB, ABD, Bosna Hersek Batı Balkanlar	10 9 Haber 1 Söyleşi

Bosna Hersek'in durumu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kapsayıcı, barışçıl bir Bosna-Hersek'te nefret söylemi veya güvensizlik ve korku anlatılarının yeri yoktur ▪ NATO yolunda reformlar, yargı reformu, Seçim sistem değişikliği. Göçmenler için adil sorumluluk ▪ Bosna-Hersek'te etnik bölünmeler, ayrımcılık ve azınlıkların ve sığınmacıların hakları konusunda ciddi endişeler var ▪ Yolsuzluk Bosna-Hersek için varoluşsal bir tehdittir ▪ Gençlerin üçte biri BH'nin hayatta kalacağına inanmıyor ▪ Güçlü bir AB-ABD ortaklığı da Bosna-Hersek'te uzlaşmayı desteklemek, yönetimi iyileştirmek ve Avrupa yolundaki reformları teşvik etmek için çok önemli ▪ ABD: Dayton Anlaşması'nın barışı koruduğunu ve BH'nin Avrupa Birliği'ne (AB) ve BH'ye doğru ilerlemesini sağladığını ▪ ABD: Bosna Hersek devletinin statüsü söz konusu değil ▪ Rusya her zaman Barış Uygulama Konseyi'ne karşı ve Sırp Cumhuriyet'in yanındadır 	Bosna Hersek, AB, ABD, Çin, Rusya	11 10 Haber 1 Söyleşi
<hr/>			
Göçmen krizi	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Avrupa Komisyonu BH'yi mülteci ve göçmenleri ülke geneline yerleştirmeye çağırdı ▪ Bosna'daki göçmenlerin zor durumları ▪ AB ve BH hükümeti arasında göçmen ile ilgili anlaşmazlıklar 	AB, Bosna Hersek	6 6 Haber
<hr/>			
			34
			2 Söyleşi
			30 Haber
			2 Analiz

AMERİKAN'NIN SESİ (VOA) MAKEDONCA STRATEJİK ANLATILAR

Anlatı (Narrative)	Alt-anlatı (Sub-Narrative)	Ele Alınan	İçerik Sayısı
ABD bölgede destek politikalar yürütmektedir	<ul style="list-style-type: none">ABD K. Makedonya'nın AB üyeliğini desteklemektedirABD balkanlardaki odak noktası: Kosova-Sırbistan diyalogunun devamı ve ayrıca Bosna sorunu ve geleceğiBirleşik Devletler şimdiye kadar bağımsızlığından NATO üyeliğine kadar Kuzey Makedonya'nın büyük dostları olduğunu kanıtladı.NATO güçlü demokrasiyi, bireysel özgürlükleri ve hakları destekliyor ve K. Makedonya üye olduğuna göre bu hakları korumakla yükümlü.ABD ve Kuzey Makedonya, 5G teknolojilerinin güvenliği için anlaşma	ABD, Batı Balkanlar, Kuzey Makedonya	12 3 Söyleşi 9 Haber
Doğu ülkeleri Bölgede alan Aramaktadır	<ul style="list-style-type: none">Çin'in aşı diplomasisi: Pekin'in etkisini güçlendirme girişimiRusya'nın Batı Balkanlar'daki nüfuzu nedeniyle yaptırıma tabi tutulması gerekmektedir	Rusya, Çin, Batı Balkanlar	2 2 Haber
Avrupa Birliği Entegrasyon Sürecinde Sorunlar ve Çözümler	<ul style="list-style-type: none">K.Makedonyada: Avrupa şüpheliği ve Rusya'ya destek artıyorKuzey Makedonya ile müzakerelerin başlamasının AB'nin bölge genelindeki güvenilirliğinin korunmasına katkıda bulunacağıdırABD, Avrupa entegrasyon süreçlerinde Kuzey Makedonya'nın güçlü bir müttefiki ve destekçisi olmaya devam ediyor.Yunanistan, Kuzey Makedonya'nın Avrupa aspirasyonu destekleyecektirBrüksel Batı Balkanlar'ı bir Avrupa komşusu olarak değil, AB'ye ait ve AB'nin bir parçası olacak bir bölge olarak görmeyeAB üyeliği temel ortak çıkarımızBulgaristan ile Kuzey Makedonya arasındaki anlaşmazlığın AB üyelik süreci dışında çözüleceğini	AB, ABD, Batı Balkanlar, K.Makedonya a Bulgaristan	19 13 Haber 6 Söyleşi

- Başarılı Berlin Süreci, AB sürecine olumlu bir ivme kazandıracak
- AB'ye giden yolun yolsuzlukla mücadele ve hukukun üstünlüğüne bağlı olacağı
- Makedonya ve Bulgaristan, Avrupa bağlamında bir çözüm bulmalıdır

K. Makedonya – Bulgaristan anlaşmazlığı	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dilimizin kimlik nitelikleri ve tarih ile ilgili tartışmalar gerçekten çağdışıdır ve Avrupa- Atlantik değerlerine ve uluslararası hukuka aykırıdır ▪ Hiçbir AB üye devleti, mantıksız taleplerde bulunarak halkımızın Avrupalı geleceğini tehlikeye atmamalıdır ▪ Bulgaristan sorunu dürüst diyalogla çözülebilir ▪ Bulgaristan sorumsuz bir jeostratejik hata yaptı ▪ ABD: Bulgaristan vetosu bir trajedir 	AB, K. Makedonya Bulgaristan	10 6 Haber 4 Söyleşi
---	---	---------------------------------------	--------------------------------

34

2 Söyleşi

30 Haber

2 Analiz

SPUTNİK HABER AJANSI'NIN BALKAN DİLLERİNDE STRATEJİK ANLATILARI

SPUTNİK SIRPÇA STRATEJİK ANLATILAR

Anlatı (Narrative)	Alt-anlatı (Sub-Narrative)	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Rusya'nın Politikaları ve Çin yatırımları olumlu	<ul style="list-style-type: none">▪ Rusya (Kosova): Belgrad'ın çıkarlarına uygun ve uluslararası hukuk çerçevesinde uzun vadeli kalıcı bir çözüm▪ Kosova sorununa adil bir çözüm ancak 1244 sayılı Karar temelinde mümkündür▪ Kosova ve Arnavutluk'un birleşmesi Balkanları tehdit eden bir provokasyon▪ Rusya, Balkanlar'daki istikrarsız durumdan endişeli▪ Rusya Balkanlar'da dekolonizasyondan yana. Balkanlarda Batı'nın tapusu yoktur▪ Karadağ herkesle, özellikle Rusya ile en iyi ilişkileri istiyor▪ Rusya'nın BH'nin temel egemenlik ve toprak bütünlüğü ilkelerini, üç kurucu halkın eşitliğini ve geniş yetkilere sahip iki oluşumu desteklemektedir▪ Büyük Arnavutluk Balkanlar'da barış ve istikrar için gerçek bir tehdit oluşturuyor▪ Kırım'ın Kosova'dan farklı olarak referandum sonucunda Rusya'nın parçası oldu▪ Kosova Cumhuriyeti'nin terörizmin kalesi olmaya devam▪ Sırbistan'ın bir tarım ülkesi olarak Çin pazarının ihtiyaç duyduğu malları üretme potansiyeline sahip▪ Çin ve Batı yatırımlarının mekanizmasının benzer olduğunu, sadece Çin kredilerinin daha uygun olduğunu ve hala siyasi koşullar olmadan devam ettiğini gösteriyor	Rusya, Çin, Kosova, Sırbistan, Bosna-Hersek, Batı Balkanlar	14 3 Söyleşi 11 Haber
Avrupa politikaları olumlu ve olumsuz	<ul style="list-style-type: none">▪ Kosova ve Metohija yüzünden Sırbistan'a en büyük baskı ABD ve Almanya'dan gelecek▪ "Büyük Arnavutluk" kavramının ne Doğu tarafından ne de Batı tarafından desteklenmektedir	AB, Sırbistan, K: Makedonya a	16 10 Haber 1 Söyleşi 5 Analiz

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bulgar vetosu yalnızca AB'nin Batı Balkanlar'a yaklaşımının ve Avrupa perspektifinin tutarsızlıklarını vurguladı ▪ Batı Balkanlar için AB rampası ▪ Bizi Makedon olarak tanımayan bir AB istemiyoruz ▪ Kosova, ne Sırbistan için ne de AB ve çoğu uluslararası örgüt için bir devlet değildir ▪ Batı Balkanların genişlemesi Avrupa Birliği için bir öncelik değil ▪ Balkanlar için AB: Tüm koşulları yerine getirin ve - sizi kabul etmeyeceğiz! ▪ Batı: Önce Yugoslavya'yı parçalıyorlar, şimdi de bölgeyi birleştiriyorlar ▪ AB'ye göre, Rusya ve Çin ile işbirliği yapılmamalı ▪ Kosova'nın Sırbistan'ın entegrasyonu için bir ön koşul olması adil değil ▪ Güneydoğu Avrupa'dan Batı Balkanlar= Eugoslaviye 	Batı Balkanlar Kosova Bulgarista n	
-----	-----	-----	-----
ABD'nin bölgedeki politikalarına dikkat	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Belgrad ile Priştine arasında kapsamlı bir anlaşmaya varılması. Sırbistan üzerine baskı ▪ Biden Yönetimi: Bağımsız bir Kosova'dan çok Sırp Cumhuriyet'in ortadan kaldırılmasıyla ilgileniyorlar ▪ Amerika'nın büyük dönüşü BH veya Kosova'dan başlayacak ▪ ABD Sırbistan'a olgunlaşmamış bir ulus olarak davranıyor ▪ Dayton Anlaşmaları barış getirdi ama iş bitmedi ▪ ABD hedefleri: Balkanlar'daki Sırp çıkarlarını kırmak ▪ Arnavut lobiciler Biden'a: Rusya ve Çin'in etkisini önleyin, Sırbistan'ı Kosova'yı tanımaya zorlayın ▪ Kremlin'in Balkanlar'daki herhangi bir sorunu çözmekten hiçbir faydası yok ▪ Sırbistan Avrupa'da Venezuela olmamalı ▪ Soğuk Savaş'tan bu yana "Rusya'yı dizginleme" stratejisi devam ediyor, değişen taktikler ▪ ABD politikası: Sırp Cumhuriyeti'nin çıkarlarına karşıdır ▪ ABD, barışı koruma misyonları aracılığıyla Kosova'yı arka kapıdan NATO'ya sokmaya çalışıyor 	ABD, Kosova, Sırbistan Sırp Cumhuriye ti, Rusya, Çin	24 17 haber 6 Analiz 1 Söyleşi

Kosova- Sırbistan sorunu ve çözümü	<ul style="list-style-type: none">▪ Kosova AB'nin başına bela olan bir sorun▪ Büyük Arnavutluk Sırlarla müzakerelerin çökmesi anlamına gelecek▪ ABD ve AB, Kosova sorununu çözmek için birlikte çalışıyor▪ Kosova "başarısız bir proje", Sırbistan haklı olarak Kosova'nın Sırp olduğunu iddia edebilir▪ Sırbistan'ın Kosova'nın tanınması teslim olması demektir▪ Karşılıklı tanıma, Sırbistan karşıtı bir fikir▪ Sırlara karşı ortak AB-Washington gücü▪ "Kosova bir mafya devletidir"▪ Kosova bizim kimliğimiz, kaybedersek bir geleceğimiz olduğundan emin değilim	Kosova Sırbistan ABD AB	10 6 Haber 3 Analiz 1 Söyleşi
<hr/>			64
<hr/>			7 Söyleşi
<hr/>			43 Haber
<hr/>			14 Analiz

ANADOLU AJANSI'NIN (AA) BALKAN DİLLERİNDE STRATEJİK ANLATILARI

ANADOLU AJANSI ARNAVUTÇA STRATEJİK ANLATILARI

Anlatı (Narrative)	Alt-anlatı (Sub-Narrative)	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Türkiye bölgenin dostu ve kardeşidir	<ul style="list-style-type: none">Türkiye Arnavut kardeşlerin yanında olmaya devam edecekTürkiye, Kosova'daki Türk toplumunun her zaman yanında olacaktırTürk toplumu, Kosova ile Türkiye arasındaki köprünün sarsılmaz temeliArnavutluk bizim dostumuz ve kardeş ülkemizdirTürkiye, Arnavutluk'u Balkanlar'da kalıcı barış ve istikrarın sağlanmasında stratejik öneme sahip bir ülke olarak görüyorTürkiye, Arnavutluk ve Arnavut halkının değerli bir dostudurArnavutluk ve Türkiye NATO'da güvenilir ortaklardırErdoğan, iki ülke arasındaki (Arnavutluk-Türkiye) geleneksel dostluğun bir parçasıKaradağ ve Türkiye, güçlü bir parlamenter işbirliği eşliğinde mükemmel ikili ilişkilere sahipTürkiye, K. Makedonya'daki dostlarının yanında olmaya devam edecekTürkiye, Türk Kızılay'ı (vb.) insani yardımında bulunuyorTİKA genellikle yardıma ihtiyacı olan alanlara yatırım yapıyorTürkiye, Arnavutluk'un kültürel mirası olan camilerin görkemini restore etmek için yatırım yaptıFETÖ faaliyet gösterdiği tüm ülkeler için tehdit oluşturuyorFETÖ, Kosova için çok ciddi bir tehdit ve tehlikedirMaarif Vakfı'nın Arnavutluk'taki okullarında bir aile gibi	Türkiye, Kosova, Arnavutluk, Makedonya	32 1 Söyleşi, 33 Haber

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Makedonya İslam Cemaati Türkiye Diyanetiyle yakın ilişki içindedir, olmuştur ve olmaya da devam edecektir. 		
Avrupa Birliği'ne entegrasyonun alternatifi yoktur	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Avrupa Birliği'ne tam üyelik, alternatifi olmayan bir süreçtir. ▪ Macaristan, Batı Balkanların Avrupa entegrasyonunu destekliyor ▪ Almanya, Kosova'yı AB'ye yaklaştırmak maddi destek sağlamaktadır ▪ K. Makedonya: Almanya ile mükemmel işbirliği devam ediyor ▪ Kuzey Makedonya, AB ile üyelik müzakerelerine başlamaya hazır ▪ AB ile önümüzdeki yıllarda ortak yol, "bölge için yeni bir ekonomi inşa etme yolu, bölgenin bütün bağlantı ağını inşa etme yoludur". ▪ Batı Balkanlar'ın AB için stratejik ilgisidir. ▪ Bosna - Hersek'inin geleceği Avrupa'dır 	Avrupa Birliği, Kosova, Arnavutluk, K. Makedonya Bosna-Hersek	14 14 Haber
ABD ve NATO üyeliği	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Batı Balkanların istikrarı ve güvenliği NATO için önemlidir ▪ Kuzey Makedonya ve Karadağ'ın NATO'ya üyeliğinin bölgede iyi bir ivme ▪ K. Makedonya-NATO: Balkanlar'ın daha müreffeh bir ülke olmasına yardımcı olmak için bölgesel istikrara katkıda bulunmak ▪ NATO ve ABD ile ortaklık Balkanlar için çok önemli ▪ Makedonya: Diplomasimizin en önemli dayanaklarından biri olan ABD ile stratejik ortaklık ▪ Kosova-Sırbistan: Bölgede ve ötesinde barış ve istikrara katkıda bulunacak nihai bir anlaşmaya ancak ABD'nin katılımı ve karşılıklı tanımanın olması ile ulaşılabilir ▪ ABD-Arnavutluk ilişkisi gelecekte daha da güçlenecek 	ABD, NATO Arnavutluk Makedonya Karadağ	7 7 Haber

ANADOLU AJANSI (AA) (BHS) BOŞNAKÇA HIRVATÇA SIRPÇA STRATEJİK ANLATILARI

Anlatı (Narrative)	Alt-anlatı (Sub-Narrative)	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Türkiye bölgenin dostu ve kardeşidir	<ul style="list-style-type: none">Türkiye Saraybosna Kantonunda eğitim sistemini daha da iyileştirecekKaradağ ve Türkiye, güçlü bir işbirliği eşliğinde mükemmel ikili ilişkilere sahipTürkiye, Türk Kızılay'ı (vb.) insani yardımında bulunuyorTİKA genellikle yardıma ihtiyacı olan alanlara yatırım yapıyorTürkiye- BHS: Üçlü toplantılar açık sorunları çözmek için iyi bir formatSırbistan: Türkiye dünyanın en önemli güçlerinden biriTürkiye, Balkanlar'da kalıcı barış ve istikrar için Arnavutluk'u stratejik açıdan önemli bir ülke olarak görüyor.FETÖ faaliyet gösterdiği tüm ülkeler için tehdit oluşturuyorFETÖ, Kosova için çok ciddi bir tehdit ve tehlikedir	Türkiye, Kosova, Arnavutluk Bosna-Hersek, Sırbistan	20 20 Haber
Avrupa Birliği'ne entegrasyonun alternatifi yoktur	<ul style="list-style-type: none">AB'nin Batı Balkanlar'a genişlemesi kilit bir konuSlovakya, Sırbistan'ın Avrupa entegrasyonunu destekliyorAvrupa Birliği'ne tam üyelik, alternatifi olmayan bir süreçtir.Sırbistan'ın AB üyeliği önemli bir dış politika önceliğiSırbistan AB'ye komşu ülkelerin katılımını destekliyor...Macaristan, Batı Balkanların Avrupa entegrasyonunu destekliyorTürkiye: Sınırlarımıza duvar örmenin sorunlarına çözüm bulamıyoruz.BH'nin hem coğrafi hem de medeniyet olarak Avrupa'ya ait olduğunBatı Balkan vatandaşlarının Avrupa'nın bir parçasıdır	Avrupa Birliği, Batı Balkanlar Kosova, Bosna-Hersek	9 9 Haber

ABD ve NATO üyeliği	<ul style="list-style-type: none">▪ Karadağ NATO üyeliğine bağlılığını koruyor▪ ABD, bölgesel istikrar ve Sırbistan'ı AB yolunda destekleme kararlılığını sürdürüyor▪ ABD'nin Bosna-Hersek'te barış ve istikrarın sağlanmasındaki kilit rolü vardır▪ NATO Sırbistan'a ortağı olarak değer veriyor▪ NATI üyesi olmanın üye daha fazla istikrar ve güvenliğe katkıda bulunmaktadır.▪ Rusya, Bosna Hersek'i NATO ittifakında durdurmaya yönelik girişimleri var.▪ Bosna-Hersek ve NATO'nun güçlü bir ortaklığı var	ABD, NATO K. Makedonya a Karadağ Bosna-Hersek Sırbistan	8 8 Haber
---------------------	---	---	--------------

ANADOLU AJANSI (AA) MAKEDONCA STRATEJİK ANLATILARI

Anlatı (Narrative)	Alt-anlatı (Sub-Narrative)	Ele Alınan	İçerik Sayısı
Türkiye bölgenin dostu ve kardeşidir	<ul style="list-style-type: none">▪ Türkiye Arnavut kardeşlerin yanında olmaya devam edecek▪ Arnavutluk bizim dostumuz ve kardeş ülkemizdir▪ Türkiye, Arnavutluk'u Balkanlar'da kalıcı barış ve istikrarın sağlanmasında stratejik öneme sahip bir ülke olarak görüyor▪ Türkiye, Arnavutluk ve Arnavut halkının değerli bir dostudur▪ Arnavutluk ve Türkiye NATO'da güvenilir ortaklardır▪ Türkiye, dost, kardeş ülkelerin kalkınmasını teşvik eden bir ülke▪ Güçlü bir Türkiye, Balkanlar'da güvenlik, barış ve refahın garantisidir▪ Kuzey Makedonya Cumhuriyeti, Balkanlar'ı ve Avrupa'yı güvence altına alan bir ülkedir▪ Türkiye, Kuzey Makedonya'nın güçlü bir ekonomik ortağıdır▪ Türkiye, Türk Kızılayı (vb.) insani yardımında bulunuyor▪ TİKA genellikle yardıma ihtiyacı olan alanlara yatırım yapıyor▪ FETÖ faaliyet gösterdiği tüm ülkeler için tehdit oluşturuyor▪ FETÖ, Kosova için çok ciddi bir tehdit ve tehlikedir	Türkiye, Kosova, Arnavutluk, K. Makedonya	19 19 Haber
Avrupa Birliği'ne entegrasyonun alternatifi yoktur	<ul style="list-style-type: none">▪ AB müzakere süreci birçok reform ve birçok değişiklik gerektiriyor▪ Bulgaristan'ın stratejik çıkarı Kuzey Makedonya'nın AB'nin bir parçası olması▪ Bosna - Hersek'inin geleceği Avrupadır▪ Almanya: Birbiriyle anlaşmalıyız▪ Bulgaristan Cumhuriyeti'nin vetosu sorumsuz bir jeostratejik hatadır▪ Macaristan, Batı Balkanların Avrupa entegrasyonunu destekliyor	Avrupa Birliği, Almanya K. Makedonya Bosna- Hersek Macaristan Yunanistan	9 9 Haber

- Yunanistan: AB üyeliği yolunda BH'yi ve bölge ülkelerini desteklemeye devam ediyoruz

ABD ve NATO üyeliği	<ul style="list-style-type: none">▪ Batı Balkanların istikrarı ve güvenliği NATO için önemlidir▪ Kuzey Makedonya ve Karadağ'ın NATO'ya üyeliğinin bölgede iyi bir ivme▪ NATO: Ordumuz küresel güvenlik, barış ve istikrara katkıda bulunmaya devam edecektir▪ NATO desteğiyle, gelişmiş kriz müdahale yetenekleri inşa ediyoruz▪ NATO ve ABD ile stratejik ortaklık Balkanlar için çok öneml▪ ABD, bölgesel istikrara ve Sırbistan'ın AB yolundaki desteğine bağlılığını sürdürüyor	ABD, NATO Sırbistan Makedonya Karadağ	6 6 Haber
---------------------	--	---------------------------------------	-----------